

**VENÄJÄN VALLANKUMOUS,
BOLSHEVISMII JA SOVIETTI-
TASAVALTA**

Kirjottanut
LEO LAUKKI

Duluth, Minn.
WORKERS SOCIALIST PUBLISHING COMPANY
1919

ESIPUHEEKSI

Vuonna 1896 lähettivät Moskovan valveutuneet työläiset Ranskan työväestölle osotetun Parisin Kommunion 45-vuotispäivän johdosta seuraavanlaisen adressin:

Venäjäkin on vuodosta 1861 alkaen lähestynyt yhä enemmän ja enemmän muita Euroopan maita; sillä järkkävähän ja sortuvathan kaikki sen "ikuiset" perustukset kapitalismin mahdavan hyökkäyksen edessä. Suurporvaristo voimistuu päivä päivältä ja itsevaltius, oivaltaen, mitä asema vaatii, jakelee sille runsaasti etuoikeuksia. Nämä yhdessä useampain (teknillisten) parannusten käytäntöön ottamisen kanssa antavat erikoisen sairaalloisen leiman luontaistaloudesta kapitalismiin siirtymiselle, kun se tapahtuu ilman väliasteita. Luokkien kesken vallitseva ristiriitaisuus käy sen vuoksi yhä silmiinpistävämmäksi ja köyhälistön luokkatietoisuus kasvaa kasvamisestaan. Parhaana todistuksena Venäjän nuoren köyhälistön heräämisestä ovat monilukuiset työlakot, joita lakkaamatta puhkee valtakunnan eri puolilla ja joita Venäjän hallitus ei kykene salaamaan yleisöltä eikä tukahuttamaan asevoimalla."

"Ei mikään voi pysäyttää alkanutta liikettä. Venäjän työläiset ovat kohottaneet vanhan vallankumouksen lipun, jota punaa niin monen työläis- ja sivistyneen marttyyrin veri, ja ottaneet aseekseen tieteellisen sosialismin aatteet sekä siten asettuneet koko maailman köyhälistön yhteisen lipun ympärille. Heidät tekee ylpeiksi tietoisuus siitä, että **heidän** on hävitettävä Europan taantumuksen etuvarustus — tsarismi (keisarismi) — josta kaikkien maiden köyhälistön on tehtävä loppu, ja että **heidän** on murrettava porvarillisen vallan viimeinen tuki, jota kukistamatta köyhälistö ei voi saavuttaa ratkaisevaa voittoa."*)

"**Heidän** on murrettava porvarillisen vallan viimeinen tuki", tavattoman rohkeita sanoja, samassa kun ne osottavat sitä merkittävän selvää historiallista laajanäköisyyttä, jonka Venäjän luokkatietoiset työläiset ovat aina ja jo noin varhain, nim. järjestyneen liikkeensä itse alkuasteilla, omanneet. Tuskin monikaan

---

*) Venäjän Sosialidemokratisen Työväenpuolueen Historia, kirj. M. Ljadof, II, siv. 10, 11. Tummennukset alkuperäisessä tekstissä,

niistä 605:stä Moskovan työläisestä, jotka tämän adressin silloin allekirjoittivat, nyt, mikäli heistä eloonjääneet ovat joutuneet viimepäiväin tapauksia seuraamaan, mahdollisesti niihin osaaottamaankin, enää muistanevat, mitä he yli 20 vuotta sitten tässä adressissa julki toivat omana ja muiden Venäjän valveutuneiden työläisten ajatuksina — vakaumuksena — jolle Venäjän 1917 vuoden vallankumous ja sen jälkeinen kehityskausi antavat enemmän kuin profetaallisen merkityksen. Tällainen varmuus ja kaukonäköisyys tulevaan kehitykseen nähden, sen suhteisiin ja luonteeseen nähden, on mahdollinen ainoastaan sellaisille työläisryhmille, joille on yhteiskunnallisen historian kulku pääpiirteissään tarkoin selvillä ja jotka perinpohjin tuntevat oman aikansa yhteiskunnalliset luokkasuhteet sekä niitä edustavat laitokset, sen lisäksi tietenkin omaten vallankumoukseen nähden todellisen lannistumattoman innostuksen.

Samaan aikaan (helmik. 15 p., 1896) ja samoin Ranskan köyhälistölle osottamassaan adressissa Pietarin (sosialistinen) Taisteluliitto lausui seuraavasti:

“Me voimme rohkeasti ilmoittaa ranskalaisille tovereillemme, että Venäjän työläisluokan perustukset ovat niin lujat, ettei mikään voima maailmassa voi ehkäistä sen etenemistä... Tsarismi aavistaa vihollisensa vahvistuvan joka hetki, eikä tämä vihollinen ole Venäjän sivistyneiden luokkien voimaton vapaamielisyys, vaan sosialidemokratisen liikkeen hyökyaalto. Venäjän työväki seisoo tieteellisen sosialismin lipun ympärillä ja lopullisesta voitosta varmana katsoo tyyneesti tulevaisuuteen.”*)

Ja ellei Venäjällä olisikaan vielä verrattain jo näin varhain vallinnut edellä esittämien adressien osottamaa luokkatietoisuutta ja selvänäköisyyttä sen työväestön keskuudessa, niin vuoden 1917 maaliskuun ja varsinkin sitten saman vuoden marraskuun vallankumous sekä senjälkeen Venäjän yhteiskunnallinen uudestirakentuminen osottavat maailman työläisille, että heillä on syytä enemmän kuin kyllin mahdollisimman perinpohjin tutustua Venäjän vallankumouksen, erikoisesti juuri sen työväenliikkeen, Bolshevismien ja Sovietti-tasavallan syntymisen ja kehityksen historiaan. Edelliset lausunnot vain lisäksi osottavat, että sikäli kuin syvennyttään erikoisesti juuri Venäjän työväenliikkeen historiaan, tulee sieltä julki piirteitä, joiden tunteminen valveutuneille ja luokkatietoisille työläisille kaikkialla on mitä tärkeintä. Näin opitaan tuntemaan, että Venäjän työväen marraskuussa 1917 saavuttama ratkaseva voitto ei itseasiassa ole mikään epätavallisista syistä johtunut ihmeellinen erikoistapaus, sekä toiselta puolen myös ne tekijät Venäjän työväestön kehityksessä ja toiminnassa, jotka antoivat sille kylliksi voimaa astua jo vuoden 1905 ja varsinkin 1917 vallankumouksen johtajaksi ja vallankumouksen kautta itse nousta Venäjän olojen määrääjäksi.

*) Sama teos, siv. 11.

Missään määrässä tai merkityksessä väheksymättä niiden muiden lukuisten tekijäin arvoa, jotka Venäjän vallankumouksellisen työväenliikkeen historia osottaa pääasiassa vaikuttaneen asiain kulkuun siihen suuntaan kuin sitten Venäjän työväen nykyinen valta-asema osottaa, ja jotka tekijät tullaan tässä teoksessa niin tarkoin selostamaan kuin se näin suppeassa tilassa voi olla mahdollista, haluan kuitenkin näin jo esipuheessa kiinnittää lukijan huomiota yhteen, Venäjän työväenliikkeen historioitsijain melkein yksimielisesti osottamaan tärkeään tekijään, johon muissakin maissa olisi työväen lainattava entistään monin kerroin enemmän huomiota päästäkseen siinä suhteessa Venäjän työväenluokan tasalle, nim. siihen, mikä merkitys on Venäjällä ollut vallankumouksellisen luokkatietoisuuden ja tietoisuuden yleensä kasvattamisella. Sen lisäksi, että Venäjän sosialistit ja vallankumoukselliset työläiset erikseen, samaan tapaan kuin tietoiset työläiset ja sosialistit muualla maailmassa, ovat tietenkin käsittäneet sen yhteiskunnallisen luokkajaon, joka toiselta puolen erottaa palkkatyöväen muista yhteiskunnallisista luokista yleensä ja sen ohella vielä muista työtätekeivistä ryhmittä erilleen, ja toiselta puolen jakaa itse palkkatyöväenkin erinäisiksi jaostoiksi, ovat he lyhyttä muutamien vuosien välikautta ja n. k. ekonomistiryhmää lukuunottamatta, aina ymmärtäneet, että työväki yhtenäisestä taloudellisesta asemastaan huolimatta jakautuu vielä tietoisiin ja tietämättömiin, valveutuneisiin ja luokkatiedottomiin työläisiin, ja että edellisten tärkein tehtävä on herättää jälkimäiset, saada ne luokkatietoisiksi ja tietoisiksi yleensä, sekä oikealla tavalla järjestetyiksi, elleivät sitä ennestään jo ole olleet.

Venäjän vallankumouksellinen itsetietoinen työväestö ei ole luottanut siihen, että vielä tietämättömyyden unessa unailevat työläisjoukot automaattisesti taloudellisen kehityskulun pakosta ilman muuta valveutuisivat ja saisivat itselleen kaikkia niitä tietoja, joita he tarvitsevat oikein järjestyäkseen ja yhtyäkseen toimiviksi jäseniksi vallankumousliikkeeseen. Vaan päinvastoin se on käsittänyt, että aina niiden työläisten (ja työväenliikkeeseen yhtyneiden sivistyneiden, joiden merkitys Venäjän työväenliikkeen kehityksessä ei suinkaan ole vähäiseksi arvioitava), jotka jo ovat valveutuneita ja tietoisia yhteiskunnallisen kehityksen kulusta yleensä ja erikoisesti työväenluokan tehtävästä siinä, velvollisuus on herättää ja kasvattaa työväen suuret joukot tietoisiksi ja tietoisesti ottamaan osaa vallankumousliikkeeseen. Paraiten tulkinnee tämän Venäjän vallankumouksellisten työläisten keskuudessa vallitsevan käsityksen seuraava N. Leninin kirjassaan "Mitä on tehtävä" (1902) julkituoma lausunto; jota historiassaan edellä mainittu M. Ljadof selostaa:

"Sosialismi tuodaan työväenliikkeeseen ulkoapäin, mutta se on syntynyt, kehittynyt ja tullut tieteeksi jo sitä ennen olemassa olevan, yli koko maailman ulottuvan (eikä vain paikkakunnalli-

sen) työväenliikkeen kautta. Tahdomme vielä kerran kiinnittää huomiota siihen, ettei köyhälistöläinen luokkaoppi (köyhälistön maailmankatsomus, ideologia) perustu yksityisten työläisten, vaan koko työläisluokan kokemukseen, joka on saavutettu pitkin matkaa historiallisen kehityksen aikana." Näin pitkälle Ljadof esittää Lenin'in ajatusta omilla sanoillaan, antaen sitten Lenin'in jatkaa: "Tämä ei tietystikään merkitse sitä, etteivätkö yksityiset työläiset ota osaa tämän opin muovailuun. Mutta he ottavat siihen osaa sosialismin teoreetikkoina, Proudhonin ja Weitlingin tavoin, toisin sanoen, vain sikäli kuin he vallitsevat aikansa tiedettä ja saavat sitä viedyksi eteenpäin (molemmat Leninin mainitsemat henkilöt olivat nim. varsinaisia palkkatyöläisiä ja tarkoittamatta tässä antaa heidän esittämilleen aatesuunnille tunnustusta, Lenin esittää heidät esimerkkinä siitä laajasta tietoisuudesta, jonka he olivat itselleen hankkineet ja sen kautta kohonneet valtaviksi tekijöiksi työväen tietoisuuden edelleen kehityksessä). Ja jotta työläiset voisivat kehittyä teoreetikoiksi, niin on välttämättömästi kohotettava työläisten tietoisuustasoa ja katsottava, etteivät työläiset tyytyisi "tutkimaan" vain laihaa "työväen kirjallisuutta" (niinä aikoina puhvuttua ammatillisen liikkeen kannattajien julkaisemaa lentokirjallisuutta työmaaoloista, tilastollisista kertomuksista ym., joka vallankumouksellista henkeä vailla olevana oli suuremmaksi osaksi saanut ilmestyä julkisena, hallituksen sitä ahdistamatta), vaan syventyisivät mahdollisimman perinpohjin yleiseen kirjallisuuteen. Useinhan työläiset lukisivat sivistyneiden kirjallisuutta, mutta eivät saa sitä käsiinsä, vaan ovat pakotetut moneen kertaan märehtimään tehdasoloja selvittäviä ym. heille tuttuja asioita, joita näennäisesti sivistyneet henkilöt saattavat pitää työväelle riittävänä ravintona."

Ja Ljadof jatkaa: "Jos lakataan työläisille "tyrkyttämää" sosialismin aatteita (kuten sitä eli, että työläisille ei olisi puhuttava mitään vallankumousta, tsarivaltaa vastaan kohdistettuja ja yhteiskunnan kumousta vaativia ja selostavia aatteita, niihin aikoihin vaativat puhtaan ammatillisen liikkeen edustajat) ja jätetään niiden kypsyminen vaistonmaisen kehityskulun varaan, eli toisin sanoen, kehoitetaan odottamaan, kunnes työläiset itse tulevat tajuamaan tarpeensa ja etunsa, silloin heitetään köyhälistö porvarillisten asianajajien kynsiin. ja melkein jokainen työläisten käsiin joutuva luvallinen sanomalehti ynnä luvallinen kirja kasvattaa heitä luokkakatsantokanta- ja vallankumousvastaaisessa hengessä. Silloin kun työläiset heräävät ja lakkaavat olemasta torkkuvia, kuuroja ja sokeita elukoita, he ovat kovin tiedonhaluisia ja koettavat saada selvää heitä ympäröivästä maailmasta; mutta vain sosialidemokratisen kirjallisuuden avulla he tulevat kykeneviksi katselmaan sitä köyhälistön omalta luokkanäkökannalta. Elämä itse kylläkin osottaa syvien riyjen työläisille, että heidän etunsa ovat aivan toiset kuin työn-

antajain, mutta vasta sosialidemokratinen kirjallisuus selvittää, miksi kumankin luokan edut ovat vastakkaiset. "Sen vuoksi sellainen lause — varottaa Ljadov Lenin'in sanoilla — etteivät innokkaimmattakaan (porvariston) asianajajat saa millään ponnistuksilla työväenliikettä syrjäytetyksi siltä tieltä, jota se on lähtenyt kulkemaan aineellisten alkuvoimien ja aineellisen piirin vuorovaikutuksen alaisena, — on sosialismin aatteiden kavaltamista, ja jos nuo (Iskran No. 12:ssa olleen, sen toimitukselle, johon alussa Leninin kuului, osotetun kirjeen) kirjoittajat olisivat kyenneet pelottomasti ja johdonmukaisesti kehittämään ajatuksensa loppuun asti..., niin heidän olisi pitänyt panna kädet ristiin rinnolleen ja jättää toimintakenttä Struvelle (venäläinen sosialisti, joka näihin aikoihin liittyi porvarillis-vapaamielisiin) ja Prokopovitshille (venäläinen sosialisti, joka agiteerasi Venäjän työväenliikkeen kehittämistä puntaaksi ammatilliseksi liikkeeksi ja jättämään syrjään kaiken "vallankumouksellisen haaveilun"), joka tahtoo viedä liikettä siihen suuntaan, missä vastustus on vähäisin, s. o., porvarilliseen ammattiyhdistysliikkeeseen, trade unionismiin, tielle, tai sitten Subatoville (Moskovan polisipäällikkö, entinen vallankumousmies, joka oli hallituksen johtamain ja holhoomain työväenyhdistysten perustaja, koettaen niiden avulla vetää työväen vallankumouksellisista sosialistisista yhdistyksistä erilleen ja sentähden m. m. oli myös puhtaan amatillisen liikkeen kannattaja) ja hänen kätyreilleen, jotka johtaisivat liikkeen pappien ja santarmien "aatesuuntain" poluille."

"Puhtaan työväenliikkeen, s. o. työväenliikkeen, joka ei välitä yhteiskunnallisesta vallankumouksesta mitään, nimessä ovat aina ja kaikkialla toimineet "puhtaasti porvarillisten" aatteiden ajajat. Siksi on vallankumouksellisen sosialidemokratian suojeltava työläisluokkaa porvarillisilta aattelta, kun ne estävät työväkeä valvomasta valtiollisia etujaan itsenäisesti. Tämän tehtävänsä voi sosialidemokratia suorittaa vain kehittämällä luokkatietoisuutta työläisjoukkojen keskuudessa, selittämällä kaikki asiat sosialistiselta luokkakatsantokannalta ja paljastamalla kaikkien niiden vehkeilyt, jotka työväen "ystävinä" koettavat uurtaa työväenliikkeen perusteita. Juuri tämän vuoksi on vallankumouksellisen sosialidemokratian aina ja joka tilaisuudessa huomautettava ja julistettava, ettei se ole vain vaistomainen ja itsetiedottoman työväenliikkeen mielialan "tulkitsija", vaan tahtoo olla itsetiedottoman liikkeen itsetietoisena ohjaajana ja aseena, jonka avulla itsetiedoton liike muutetaan itsetietoiseksi."*)

Ne mahdolliset väärinkäsitykset, mitkä nämä tähän luonnollisesta yhteydestään tempaamani sangen suppeat lausunnot,

*) Martof. "Aina vähemmistönä, Zarja-julkaisun No:ssa 2—3, s. 196, M. Ljadof. Edellä mainittu teos, II, s. 110.

voivat mahdollisesti pikaisessa lukijassa synnyttää, hälvenevät itsestään lukijan edetessä kirjan varsinaiseen tekstiin, ainoastaan olkoon tässä mainittuna, että Venäjän sosialidemokratit (Venäjällä on myös toinenkin sosialistinen puolue, "Vallankumouksellisten Sosialistien Puolue", jotka eivät kaikissa suhteissa ole omaksuneet tieteellisen sosialismin periaatteita ja siksi sosialistit-nimityksen käyttäminen tarkoittaen kummankin puolueen kannattajia on hieman harhaan johtava), kuten muuten jo yhdestä edellä esitetystä lausunnosta selviää, eivät suinkaan ole omanneet sellaista käsitystä, että valveutuneet ja itsetietoiset työläiset tempaisivat tietoisuutensa ilmasta, tai että he olisivat ammentaneet sen alkuaan porvarillisesta ajatusmaailmasta, vaan kuten vallankumoukselliset sosialistit (ja industrialistit) yleensä käsittävät he työväenluokan tietoisuuden syntyvän ja kehittyvän niiden kokemusten perusteella ja puitteissa, joita työläisillä **luokkana** yhteiskunta-taloudellisessa elämässään on. Toisin sanoen, työväki imee tietoisuutensa yhteiskunta-taloudellisesta **luokkakamppailustaan**. Sen vallankumouksellinen tietoisuus ja maailmankatsomus perustuvat koko työväenluokan, eikä yksityisten työläisten paikallisiin elämän kokemuksiin.

Esimerkkinä siitä kuinka voimakasta on ollut Venäjän sosialidemokratien harjoittama työväenluokan herättäminen ja tietopuolinen kasvattaminen, lainaan tähän "Suomen Sosialistisen Aikakauslehden" (1907) N:o 31:ssä, siv. 229, julkaseman katsauksen, jossa sanotaan, että "Vallankumousliike Venäjällä pani vallankumouksen toimeen myöskin kirjatutuotannon alalla. Varsinkin sosialistinen kirjallisuus, joka ennen oli ollut suurimaksi osaksi kiellettyä, kasvoi suunnattomasti. Esimerkkinä tästä olkoon seuraavat luvut, jotka osoittavat missä määrin sosialististen liikkeen merkkimiesten teoksia Venäjäksi julkaistiin jälkimäisellä puoliskolla vuotta 1905.

F. Lassalle	283,000 kpl.
K. Kautsky	266,400 kpl.
K. Marx	123,400 kpl.
A. Bebel	98,400 kpl.
Fr. Engels	50,100 kpl.
W. Sombart	24,500 kpl.
W. Liebknecht	16,000 kpl.
E. Bernstein	7,000 kpl.
Fr. Mehring	3,600 kpl.

Kuten näkyy käsittävät nämä kirjateokset jo yksin lähes miljonan kappaletta ja tähän luetteloon ei vielä ole ollenkaan otettu Venäjän omaa sosialististen kirjailijain, kuten Plechanovin, Leninin, Martovin, Bogdanovin ym. kirjoja, joita samaan aikaan on julkaistu monien kymmenien tuhansien painoksissa kuttakin, painos painoksen jälkeen nopeasti kasvavassa sarjassa. Myös olkoon mainittu, että Marxin ja Engelsin pääteokset olivat

Jo paljon aikaisemmin venäjänkielille käännetty ja levinneet monina tuhansina kappaleina työväen keskuuteen kautta maan.

Vielä toinen seikka, johon jo näin esipuheessa haluan lukijan huomiota kiinnittää ja jonka Venäjän työväenliikkeen historia niin ilmeisesti opettaa, on se läheinen yhteys suoranaisesti työväkeen ja sen taloudelliseen taisteluun, mikä Venäjällä on niillä sen työväenliikkeen suunnilla ollut, jotka ovat menestyneet ja kehittyneet sen vallitseviksi edustajiksi nyt työväen valtaan noustessa. Kuta enemmän Venäjällä sen sosialistisen liikkeen monista suunnista joku niistä on pyrkinyt olemaan suoranaisesti työväen **vallankumouksellisen** joukkoliikkeen ja joukkoliikettä edustavien taistelutapain edustaja, sitä enemmän sellainen suunta, kuten nimenomaan juuri Bolshevismi ennen kaikkea, on saanut temmatuksi joukot mukaansa, saanut niiden jakamattoman ja innostuneen kannatuksen, ja sellaisen liikkeen edustajana ja ohjaajana on sitten kyennyt muodostumaan siksi maanvieremäksi, joka vastustamattomalla voimalla lakasi tieltään pois kaikki tsarivallan perusteet syösten saman tien Venäjällä porvaristonkin pois satulasta.

Esipuheeni alussa esittämäni Moskovan työläisten adressi myös jo lyhyesti viittasi siihen kolmanteen seikkaan, johon katson tarpeelliseksi näin erikoisesti lukijan huomiota kiinnittää. Siinä nim. sanottiin, että nyt "Venäjän työläiset ovat kohottaneet vanhan vallankumouksen lipun, jota punaa niin monen työläis- ja sivistyneen marttyyriin veri." Venäjällä vallankumouksellisuus ei ole yleensä ollut mikään pelkkä kiihoitusfraasi, sananparsi tai tieteellinen ongelma yhteiskunnassa joskus tulevaisuudessa tapahtuvasta järjestelmän muutoksesta, vaan on se varsinkin sosialidemokratien, bolshevikiryhmän ja vallankumouksellisten sosialistien vasemmistolaisten keskuudessa ja sitä ennen yleensä kumouksellisten keskuudessa merkinnyt jatkuvasti tapahtuvaa vallankumouksellista toimintaa. Se on merkinnyt todellista vallankumousta, johon on joka hetki valmistauduttu ja kaikki voimat keskitetty sen käymiseksi aina ja joka hetki, mikäli vähimmässäkään määrässä siihen on otollista tilaisuutta ilmennyt. Muodossa tai toisessa on Venäjä kulkenut viime sadan vuoden aikana vallankumousyrityksestä toiseen. Vallitsevaa järjestelmää vastaan nousseet yksityiset taisteilijat ja joukot ovat yhteiskunnallisten olojen kehittyessä vaihtuneet. Taisteilijain pyrkimykset ja taistelutavat ovat niiden mukana tehneet samoin. Mutta kun vanhat vallankumoukselliset ovat, joko kuolleet, tai tulleet tuhotuiksi tsarivallan vankiloihin, tapetuiksi hirsipuilla tai Siperian jäätiköillä, taikka joskus itse muuttuneet taantumuksellisiksi, vallitsevan järjestelmän tukijoiksi, ei vallankumouksen lippu silti ole maahan laskenut, vaan uudet tulokkaat entistä suurempina joukkoina ovat temmanneet sen käsiinsä, kunnes sen kahdeksankymmen luvulla viimein Venäjän palkkatyöväestö otti omakseen, kohotti korkealle ilmaan eikä vain entisenä vallankumouslippuna tsarivaltaa vastaan, vaan kaikke-

riistäjäluokkain valtaa vastaan yleensä ja pystytti sen vihdoin tänä merkittävänä vuonna 1917 Venäjän kaikkien julkisten rakennusten katolle merkinä Venäjän työväen luokan valtaan nousemisesta. Venäjällä vallankumous on ollut traditsioni, elävää kokemusta, itse elämää, eikä pelkkää tietoisuutta tai tyhjää sanahelinää, kuten se suurimmaksi osaksi on ollut muualla maailmassa ja tätä nykyä vieläkin on.

Jotta Venäjän vallankumouksen kehitys, vaiheet ja tulokset kävisivät lukijalle ymmärrettäväksi, olen katsonut välttämättömäksi kolmessa ensimmäisessä luvussa antaa jonkinlaisen yleiskatsauksen Venäjän yhteiskunnallisesta kehityshistoriasta, voiden lukija, jolle tämä on ennestään selvillä, ne sivuuttaakin.

LEO LAUKKI.

I. LUKU.

Venäläiset. Venäjän valtakunta.

Lukuunottamatta nyt Versailles'issa liittovaltioiden ja Saksan edustajien kesäk. 28 päivänä allekirjoittaman rauhansopimuksen ainakin nimellisesti päättämää maailmansotaa, on Venäjän vuoden 1917 vallankumous kaikkine sitä seuraavine vaiheineen, niistä etupäässä bolshevismi ja vallankumouksen synnyttämä sosialistinen sovietti-tasavalta, saanut osakseen kaikkialla ja kaikkien yhteiskuntaluokkien keskuudessa enemmän huomiota kuin ehkä mikään muu vaihe maailman historian kulussa nyt tai ennen. Sen yli kahden vuoden kestäessä, joka nyt jo vallankumouksen alkamisesta maaliskuussa 1917 on kulunut, on siitä sekä sanomalehtien palstoilla että aikakausjulkaisuissa kirjoitettu tuhansittain kuvauksia ja selostuksia, jotka varsinkin mitä pääasian esittämiseen ja tulkintaan tulee, ovat yhtä ristiriitaisia kuin ne yhteiskunnalliset luokat ja ryhmät, joita niiden kirjottajat edustavat. Tämän lisäksi ovat nämä esitykset muutamia harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, varsinkin mitä porvarilliset päivälehdet ovat julkaisseet, suurimmaksi osaksi suorastaan valheellisia, Venäjän vallankumouksen, bolshevismien ja sovietti-tasavallan vihollisten keksimille ja keittämille, mitä katalimmille valhelle perustuvia parjauskirjotuksia. Paitsi I. W. W. liiton ja sosialistien, varsinkin n. k. vasemman siiven kannattajien lehtiä ja julkaisuja, ovat ainoastaan pari kolme porvarillista aikakauslehteä, etupäässä tässä maassa ilmestyvät *The Nation*, *Dial* ja *New Republic* julkaisseet näistä asioista tosiperäisiä esityksiä, kuten sovietti-tasavallan virallisia julistuksia, tiedonantoja, eri puolueiden ohjelmia ym.

Se jo sangen laaja kirjallisuus sensijaan, jota etenkin täällä Amerikassa on näistä kysymyksistä julkaistu, on tähän asti ollut suurimmaksi osaksi Venäjän vallankumoukselle, jopa sovietti-tasavallallekin suosiollinen ja ainakin pyrkinyt olemaan tosiasioihin perustuva. Yleisenä puutteellisuutena siinä on kuitenkin vallitsemassa Venäjän yhteiskuntataloudellisen kehityksen tuntemattomuus ja sen mukaisesti, sekä kirjoittajain porvarillisesta maailmankatsomuksesta johtuva, Venäjän tapauksien ja syiden väärin käsittäminen ja väärin tai ainakin pintapuolisesti tulkitseminen. Useampia näistä teoksista vielä vaivaa se, että ne ovat vain tapausten ja henkilöiden kuvauksia, ilman että niissä pyrittäisiinkään niitä ja niiden yhteiskunnallishistoriallista yh-

teytti ja merkitystä selostamaan. Merkittävimmät täällä ilmes-
tyneistä teoksista ovat: E. A. Ross, *Russia in Upheaval* (Venä-
jä kumouksen pyörteissä); Isaac Don Levine, *The Russian Re-
volution* (Venäjän vallankumous); M. J. Olgin, *The Soul of the
Russian Revolution* (Venäjän vallankumouksen sielu); Bessie
Beatty, *The Red Heart of Russia* (Venäjän punanen sydän);
Louise Bryant, *Six Months in Russia* (Kuusi kuukautta Venä-
jällä); John Spargo, *Bolshevism*; John Reed, *Ten Days that
Shook the World* (Kymmenen päivää, jotka järjestyivät maailmaa). Mitä sitten täällä ja Europassa on julkaistu Venäjän val-
lankumouksmiesten omia teoksia, ovat ne tietenkin vapaat edellä
mainituista motteista, ja päinvastoin tapausten kulkuun ja joh-
toon osaaottaneiden kirjoittamina täysin asiallisia, sekä vallan-
kumouksen syyt, sen eri vaiheiden ja kulun oikein käsittäviä ja
tulkitsevia. Kuten seuraava luettelo ilmeisesti osottaa, ne kui-
tenkin käsittelevät vain jotakin tämän laajan liikkeen erikois-
vaihetta, eivätkä sitä kokonaisuudessaan. Näin ollen, vain ne
kaikki yhteisesti antavat jotakuinkin eheän ja selvän käsityksen
Venäjän vallankumouksesta. Niitä ovat: Maxim Litvinov, *The
Bolshevik Revolution, Its Rise and Meaning* (Bolshevikilainen
vallankumous, sen nousu ja merkitys); Leon Trotsky, *Our Re-
volution* (Vallankumouksemme) ja *The Bolsheviks and World
Peace* (Bolshevikit ja maailmanrauha); Nikolai Lenin, *The So-
viets at Work* (Sovietit toiminnassa).

Venäläiset.

Kuten ennen ja yleensä muualla kiinnostavat Venäjän ny-
kyisten tapaustenkin porvarilliset kuvaajat ja selostajat lukijain-
sa huomiota, ensinnäkin n. k. venäläisten **kansallisiin** ominai-
suuksiin. Aivan yleisesti ne vetoovat siihen, että Venäjällä val-
lankumouksen se tai tämä piirre on muka slavilaisille kansoille
yleensä ominaista. Taikka kertovat ne näennäisesti tieteellisellä
pätevyydellä sen tai tämän vallankumouksen piirteen, esim. bol-
shevikkien toimeenpaneman köyhälistön diktatuurin saavan Ven-
äjän kansan syvien rivien kannatuksen muka sentähden, että
venäläisissä on huomattavassa määrässä tatarilaista, tai suoma-
lais-ugrilaista verta. Taikka myös selitetään vallankumouksen
vaiheita ja henkilöitä antamalla esim. juutalaisuudelle siitä tun-
nustus tai tuomio. Asian muka paremmin selvittämiseksi sitten
verrataan venäläisiä, tatareja ym. länsimaisiin kansoihin, eng-
lantilaisiin, ranskalaisiin ym. ja näiden erilaisiin kansallisomi-
naisuuksiin.

Itsetiedoton köyhälistö tietenkin nielee kaikki tällaiset se-
lostukset täydestä. Antaapa osaksi jo valvutunkin työväki
pettää itseään niitä kuuntelemaan ja vastoin tahtoaan usko-
maankin. Tietoisen työväen velvollisuus on sentähden osottaa
tällaisten selostusten ontoutus ja virheellisyys ja sensijaan osotta-
malla, mikä merkitys eri kansallisuuksilla niiden yhteiskunta-
taloudellisessa kehityksessä **todellisuudessa** on, siten auttaa köy-
hällistöä yleensä tuntemaan sitä historiallista kehitystä **oikein**,

jossa se nykyään jo on yli maailman määrävimpänä tekijänä ja senmukaisesti näyttelee myös yhteiskunnallista pääosaa.

Nykyajan venäläiset, samoin kuin muutkin nykyiset n. k. eri kansallisuudet ovat sangen suuressa määrässä sekakansaa, jossa kuitenkin vallitsevana aineksena ovat slavilaisen rotuhaaran se heimo, jota me suomalaiset kutsumme venäläisiksi, mutta jota he itse kutsuvat "Ruskij," suppeammin, Veliko-Rossi (Suurvenäläiset). Suurvenäläisten nykyisen asuma-alueen muodostavat etupäässä Venäjän keskiosan kuvernementit, nim. lännessä Väinö-, Dnjeper- ja Dnjester-jokiin; etelässä Donin mutkaan ja kirgisien aroille, idässä Europan Asian rajaajan ja pohjoisessa Suomenlahti-Laatokka-Äänisjärvi ja siitä koilliseen kulkevaan rajaviivaan asti ulottuvat alueet. Kaikkiaan lasketaan suurvenäläisiä nykyään olevan noin 56 miljoonaa, niistä noin 7 miljoonaa muilla alueilla, nim. Siperiassa 4,500,000, Kaukasiassa lähes 2 milj. Puolassa noin 300,000, Keski-Asiassa noin 600,000, ym.

Suurvenäläisten lähimmät veljesheimot muodostavat vähävenäläiset, jotka kutsuvat itseään nimellä Malo-Rossi, tai asuma-alueensa mukaisesti myös ukrainalaisiksi, sekä valkovenäläiset eli ruthenit. Edellisiä nykyään on kaikkiaan noin 23 miljoonaa, joista etelä- ja länsi-etelä-Venäjällä noin 20 ja puoli miljoonaa, Kaukasiassa 1,300,000, Puolassa yli 300,000 ja loput Siperiassa, Keski-Asiassa ja muualla. Valkovenäläiset, joita on noin 8 miljoonaa asuvat Venäjän läntisissä kuvernementeissa Volhyniassa, Podoliassa ja Bessarabiassa, sekä parisen miljoonaa Itä-Galitsiassa ja Bukovinassa.

Suur- ja vähävenäläiset ja ruthenit muodostavat yhteisesti slavilaisten kansain itäisen päähaaran. Niiden välinen kielellinen eroavaisuus on tuskin suurempi kuin mikä vallitsee hämäläisten ja karjalaisten välillä, eikä missään tapauksessa ole niin pitkälle kehittynyt kuin suomalaisten ja virolaisten välillä. Rodullisesti suurvenäläisiin on sekaantunut ja sulautunut eniten suomensukuista heimoja, jossain määrin myös ugrilaisia, vieläpä turkkilais-tatarejakin. Vähävenäläisiin sensijaan turkkilaisia, bulgareja, tatareja, vieläpä varsinaisia mongolejakin, kuten kalmukeita ym., sekä liettualaisia ja puolalaisia. Edellisiin verrattuna sensijaan ruthenit ovat suomalais-ugrilaisista ja turkkilais-tatarilaisista aineksista puhtain venäläisten ryhmä, ollen tietysti heihin sulautunut muiden kansojen ja heimojen osia, joista useat kansainvaellusten jälkeen ovat sittemmin kokonaan hävinneet, kuten ugrilais-turkkilaissukuiset petshenegit, polovtsit ym.

Toisen eli läntisen haaran slavilaisia kansoja muodostavat puolalaiset (nykyään noin 10 miljoonaa, niistä Venäjällä ja entisessä Venäjän Puolassa lähes 8 milj.), tshekkiläiset ja slovakit (yhteensä noin 7 milj. Böhmissä ja Mährissä sekä pohjois-Unkarissa, Venäjällä ainoastaan noin parisen sataa tuhatta); sekä nyt jo melkein sukupuuttoon hävinneet "borussit" (preussit), "sobrit" ja "vendit", asuneet Saksassa puolalaisista länteen, joista viilmemainittu heimo "vendit" ovat meillä suomalaisilla saaneet antaa nimensä koko tälle kansain ryhmälle, venäläiset.

Slavilaisten kansain kolmatta päähaaraa, joka nykyisin on jälleen astunut historian näyttämölle, tällä kertaa yhtenä sen huomattavinpana esittäjänä, kutsutaan etelä-slaveiksi (Jugoslav). Siihen luetaan entisen Itävalta-Unkarin liittovaltion eteläalueiden (Unkarille kuuluvain Kroatian ja Slovenian ja Itävaltalalle kuuluvain Kärntin, Krainin, Istriian ja Dalmatian ja vaitioyhteydelle kuuluvain Bosnian ja Herzegovinan) asukkaista kroatit ja slovenit; edelleen Serbian ja Montenegron asukkaat, jotka kuten Bosnian ja Herzegovinankin slavilaiset ovat varsinaisesti kroateja, vaikkakin uskunnoltaan kreikkalaiskatolisia tai osaksi muhamettilaisiakin. Bulgarianlaiset, jotka ovat alnoastaan slavilaistunut, alkuperäisen slavonian kielen ja sivistyksen omaksunut ugrilais-turkkilainen kansa, voidaan nyt asemansa mukaisesti myös lukea etelä-slaveihin.

Kielellisesti ja rodullisesti kaikki slavilaiset kuuluvat Kaukasialaisen rodun indo-euroopalaisiin kansoihin, ollen näin germanilais-skandinaavilaisien ja kreikkalais-latinalaisten sekä (jälkimäisten moninkertaisesti sekottuneiden jälkeläisten) romanilaisten kansain läheisiä sukulaisia. Näihin indo-euroopalaisiin kansoihin luetaan myös entisen Venäjän asukkaista liettualaiset (n. 1,700,000) ja lättiläiset (n. 1,500,000) kuuluviksi, vaikka eivät olekaan missään merkityksessä slavilaisia, tai edes niille läheisempää sukukansaa kuin esim. germanit, vaan ovat lähempänä, toiselta puolen, muinaisia kreikkalaisia ja toiselta puolen, myös indo-euroopalaisten kansain asialaista edustajaryhmää, (arialais)hinduja.

Sen lisäksi että, kuten jo edellä mainittu, suur-venäläisissä on verrattain huomattavassa määrässä suomalais-ugrilaisia kansanaineiksia sekaantuneena, asuu Venäjällä lähes kolme miljoonaa sumensukuisia kansoja, nim. Suomenlahden eteläpuolella noin miljoona virolaista, Inkerissä ja Aunuksessa 250,000 karjalais-aunukslaista, keskisen Volgan seuduilla yli miljoonan mordvalaista ja noin 400,000 tsheremisiä, sekä itä-koillisissa kuvernementeissa syrjäänejä, permalaisia, votjakkeja ym., kaikkiaan noin 750,000. Paitsi virolaisia ja Aunuksen karjalaisia, lienevät nämä suomensukuiset kansat jo siksi suuressa määrässä omaksuneet venäläisen kielen, tavat ja yleisen sivistyksen, että ne voidaan nykyisin jo lukea Venäjän kansakuntaan kuuluviksi, ollen ne yhteiskuntataloudellisesti ja valtiollisesti jo täydellisesti siihen sulautuneet. Kielellisesti ja rodullisesti suomalaiset eivät ole indo-euroopalaisia kansoja, kuten toiselta puolen ne tuskin myöskään kuuluvat varsinaisesti n. k. mongolilaiseen rotuun. Ugrilaisten (joiden huomatuimmat edustajat ovat unkarilaiset, magyarit) ja mahdollisesti useiden turkkilais-tatarilaisten kansojen kanssa nämä suomalais-ugrilais-turkkilaiset (ural-altailaiset) kansat muodostavat oman rotunsa, jota sopivimmin voitaneen nimittää turanilaiseksi. Tämä, kuten useimmat muutkin rotukysymykset on vielä tiedemaailmassa riidanalaisena ja osaltaan osoittaa kuinka epämääräistä on sentähden yhteiskuntahistorian

alalla puhua rotuominaisuuksista ja niiden vaikutuksista, kun itse rotujaostakaan ei vielä olla likimainkaan varmoja.

Samaa voidaan sanoa, nim. että ne ovat jo huomattavasti sulautuneet venäläisiin, vaikkakaan ei kaikkiin tämän ryhmän kansoihin nähden, niistä turkkilais-tatarilaisista heimoista, jotka asuvat alisen Volgan varsilla ja siitä itään sekä kaakkoon aina Tibetin ja Mongolian rajoille saakka ja joita varsinaisella Venäjällä on lähes 5 miljoonaa, nim. tatareja noin 2, bashkireja puoli-toista ja tshuvasseja hieman toista miljoonaa, loput kirkigisejä, turkkilaisia, turkomaneja ym. Ne näistä kansoista, jotka ovat jo saavuttaneet asettuneen maanviljelysasteen, nopeasti omaksuvat venäläiset tavat ja kielen, sulautuen siten venäläisiin.

Muista kansoista mainittakoon vielä juutalaiset, joita Venäjällä asuu lähes neljä miljoonaa, Puolassa puolen toista; ja saksalaiset, Venäjällä lähes puolen toista miljoonaa ja Puolassa puoli, sekä rumanialaiset, Bessarabiassa, Rumanian raja-kubernementissa hieman yli miljoonan.

Venäjän venäläinen asuttaminen.

Missä on venäläisten alkuperäinen koti, on kysymys, jonka suhteen tiede on nykyisin yhtä epävarma kuin se on muidenkin indo-europalaisten kansojen "kehtoon" nähden. Hyvin yleisesti ennen pidettiin päteväkin totuutena, että kaikkien indo-europalaisten kansojen, siis niiden mukana venäläistenkin, alkuperäisin kotimaa olisi ollut Iranin ylätasangon (Persiassa, sen pohjoispuolella oleva Baktrian ja Partian) vuoristo-alue. Myöhemmin on sitten esitetty useita melko painaviakin arveluja tätä teoriaa vastaan ja sen sijaan indo-europalaisten kotimaaksi väitetty länsi-Venäjän (Liettuan) metsien peittämää neva-aluetta, taikka myös koko keski-Europaa yleensä pohjoispuolella Alppien, Irlannista Karpathien itäisille rinteille asti. Oli miten oli, tämän Europan kansojen kehtokysymyksen suhteen, historiallisesti varma asia kuitenkin on, että jo vuosisataa paria ennen varsinaista "suurta kansainvaellusta" oli alkanut slavilaisten kansojen siirtyminen Karpathien vuoristosta etelään, länteen, pohjoiseen ja itään, jonka metsäisillä rinteillä ja suojaisissa laaksoissa ne olivat sitä ennen asuneet, ties kuinka kauan.

Ennen "suurta kansainvaellusta" oli tämä slavilaisten heimojen tunkeutuminen esim. itään ollut yksinkertaista kasvavan asutuksen läheistä ja alkuperäistä laajenemista. Silloin elettiin vielä heimokunnallisella asteella ja niin suvun tai heimokunnan alkuperäisen asuma-alueen käydessä liian ahtaaksi elättääkseen sen nopeasti kasvavaa asukasmäärää, siitä lohkesi ryhmä toisensa jälkeen, joka uutena heimona tai heimoliittona tunkeutui lähiseutujen raivaamattomiin metsiin, elättäen itseään niiden rikkaalla metsänriistalla, vuolaiden jokien ja virtain kalalla ja näihin elinkeinoihin liittyvällä alkuperäisellä karjanhoidolla ja maanviljelyksellä.

Mutta sikäli kuin tämä asutuksen laajeneminen kasvoi ja eteni, joutuivat nämä Karpathien rinteiltä siirtyneet slavilaiset pohjoisessa kosketuksiin lettualalaisten, idässä ja kaakossa germa-

nilaisten ja kauempana idässä, kun he olivat vaeltaneet yli Dnjesterin ja Donin ylälatvain, jo suomensukuistenkin kansojen kanssa kosketuksiin, näiden viimeainittujen asuma-alueena niihin aikoihin ollen koko itäinen ja pohjoinen Venäjä aina syvälle keski-Venäjälle asti. Kansojen siirtyminen ei kuitenkaan ole näin yksipuolista. Samaan aikaan kun yhtämittäinen slavi-laisten virta lounaisesta käsin tunkeutui itää kohti, vallaten keski-Venäjän rikkaan mustan mullan vyöhykkeen asuma-alueeseen, toiselta puolen suomensukuiset kansat pyrkivät länteen päin; alkaen noin vuoden 100 j. Kr. s. niiden siirtyminen Suomen lahden rantamille ja siten myös lopulta Suomeenkin. Näin vihdoin nämä kaksi vastakkaisiin suuntiin laajenevaa kansanasutusta kohtasivat toisensa keski-Venäjällä, alueella, jonka niitä erottava mutkainen rajaviiva saatetaan otaksua kulkeneen pohjoisessa Peipus- ja Ilmenjärvistä satakunta virstaa pohjoispuolelta Moskovan ja sitten alapuolelle keski-Volgan.

Suurilla kansainvaelluksilla, jotka alkoivat jo nejännellä vuosisadalla j. Kr. s., oli venäläisen asutuksen laajenemiseen näiden, paitsi että ne antoivat voimakkaan sysäyksen useille slavilaisillekin heimoille siirtyä entisiltä asuinteloiltaan uusia kotimaita itselleen hakemaan, se etusijassa huomioonotettava merkitys, että ne puhdistivat lounais- ja etelä-Venäjän sen germanilaisista asukkaista, nim. länsi- ja itä-goteista, heruleista, alaneista ym., jotka toinen toisensa jälkeen viidennen vuosisadan alkupuoliskolla siirtyivät länteen silloiseen Roman keisarikunnan alueille. Näitä germaneja edessään työntävät, useat turkkilais-ugrilaiset kansat, kuten hunnit, bulgarit, unkarilaiset (magyarit), avarit ym. seurasivat sitten näiden jälkiä, tunkeutuen yli Tonavan ja Karpathien samoin Roman keisarikunnan alueille, siellä häviten taikka vallaten itselleen pysyväsien kotisijan, kuten unkarilaiset ja bulgarit. Sensijaan toisia turkkilais-ugrilaisia heimoja jäi vakinaisesti asumaan Venäjän eteläisille alueille, kuten petshenegit ja polovsit kauimmaksi kaakossa, tullen siten siellä venäläisten lähimmiksi naapureiksi. Kauempana idässä, Asovan ja Kaspien meren pohjoispuolille asettui muita turkkilaiskansoja. Näin venäläisen asutuksen laajeneminen etelään ja kaakkoseen tapahtui tämän ugrilais-turkkilaisen asutuksen kustannuksella, se työntäen edellistä tieltään yhä kauemmaksi itään ja kaakkoseen tai sulattaen itseensä ne, jotka sai laskettua valtansa alle ja taivutettua yhteyteensä.

Edellinen, koillista ja suoraan itää kohti laajeneva venäläinen asutus, joka lopulta joutui suomalaiskansojen yhteyteen, joutuen niiden kanssa taisteluun, valtaamaan niiltä itselleen asuma-alueita ja niitä laskemaan valtansa alle, jopa itseensä yhdistämäänsäkin, oli varsinaisesti ennen selostamamme suur-venäläisen kansakunnan alku ja kehitys. Sen sijaan vähä-venäläiset, nykyään jo erikoisena kansana havaittavana, ovat saaneet alkunsa ja kehittyneet slavilaisheimojen etelä- ja kaakkois-Venäjälle laajenemisesta ja kuten huomasimme etupäässä turkkilais-

tatarilaisten, myös puolalaisten, kansanainesten itseensä sulattamisesta.

Valko-venäläiset, jotka nykyäänkin vielä asuvat näiden itäslavien alkuperäisillä kotiteloilla tai niitä lähinnä, ovat myös vähimmässä määrässä joutuneet sulattamaan itseensä niitä ei-slavilaisia kansanaineksia, joita edellisessä kahdessa veljeshaarassa on niin huomattavassa määrässä havaittavissa.

On vielä muistettava, että tämä suur- ja vähä-venäläisten suomalais-ugrilais-turkkilaisten kansojen itseensä sulattaminen ei ole vieläkään pysähtynyt, vaan jatkuu edelleenkin Venäjän itäisissä ja kaakkoisissa osissa, sekä Siperiassa ja nykyisin ehkä nopeammin kuin koskaan ennen; sekä myös, että aika ajottain on Asiasta tulvinut Venäjälle yhä uusia ja uusia turkkilais-tatarilaisia, vieläpä varsinaisia mongolilaisiakin heimoja joiksikin ajoiksi kokonaan pysäyttäen venäläisen asutuksen itäänpäin laajenemisen taikka sitä monin kertaaisesti vaikeuttaen ja hidastaen.

Laajenevan alkuperäisen venäläis-asutuksen yhteiskunnalliset piirteet

Alkuperäisillä kotiteloillaan Karpathien kupella olivat venäläis-kansat asuneet suku- ja heimokunnittain. Niiden keskuudessa ei vielä ollut kehittynyt vakiintunutta luokka-jakoa, perinnöllistä päällikkyyttä, eikä yksityisomistusoikeutta maahan nähden. Tässä suhteessa olivat silloin slavilaiset yhteiskuntataloudellisesti suunnilleen samalla tasalla kuin naapurinsa germanilaiset ja luultavastikin ne suomalaiset heimot, jotka olivat alkaneet harjoittaa asettunutta maanviljelystä Venäjän keskipohjoisilla ja itäisillä joki-alueilla. Venäläisten keskuudessa vallitseva suku- ja heimokommunismi ei siis ollut mikään slavilaisille kansoille ominainen erikoispiirre.

Mutta kun sitten kansainvaelluksissa, Roman keisarikunnan alueille siirtyneiden **germanilaisten** keskuudessa heimotalouden ominaispiirteet alkavat nopeasti hävitä, jo alituinen vaeltaminen ja kokonaisten kansojen jatkuva sotarekillä oleminen järkyttään tämän talousmuodon perusteita, niin sensijaan varsinkin itään päin vähitellen tunkeutuvain slavilaisten keskuudessa heimotalouden ominaisuudet saavat vapaasti jatkua ja omintakeisesti kehittyä edelleen. Venäjän koskemattomissa metsissä ja laajoilla aroilla ei laajenevaa venäläis-asutusta ollut mikään korkeammalle asteelle kehittynyt yhteiskuntatalousmuoto vastassa nopeasti mullistaakseen maahan tunkeutuvan vallottajakansan alemmalla asteella olevan koko yhteiskunnallisen elämän, kuten germaneille tapahtui tunkeutuessaan Tonavan, Reinin ja Rhonen yll Rooman alueille. Päinvastoin itä-slavilaisia, heidän siirtyesseen nykyisille asuinteloilleen, kohtasi yhteiskuntataloudellisesti heidän tasallaan tai vieläkin alkuperäisemmällä asteella olevia maanviljelystä harjoittavia heimoliittoja tai hajanaisia metsästäjä- ja kalastajasukuja, taikka myös turkkilaisugrilaisia paimentolaisia, joiden keskuudessa heimokuntalaitos oli paimentolaisuutta vastaavasti tosin jo suuresti muuttunut, kehittänyt luokkajaon, yksityisomistuksen, vallan keskityksen ja autokrati-

sen päällikkyuden. Tulemme myöhemmin tutustumaan siihen, mikä vaikutus tällä selkalla on ollut venäläisen yhteiskunnallisen ja valtiollisen elämän kehitykseen, nyt riittäköön todeta, että tämä enemmän tai vähemmän heimosuhteille perustuva turkkilais-tatarien ja myöhemmin mongolienkaan n. k. asialainen paimentolais-despotia ei kyennyt venäläisten keskuudesta hävittämään niitä heimokunnallisen talouden peruspilteitä, mitä oli eri aikoina vielä heille jäänyt kehityksen kulussa jällelle.

Alkuperäinen, yleisenä vielä kymmenennelle ja yhdennelletoista vuosisadalle suunnilleen samanlaisena kestänyt, venäläisasutuksen laajeneminen tapahtui siten, että yksityinen suku, heimo tai heimoliitto, tai heimoksi järjestyneitä näiden osia, jätti entiset asuinsijansa ja siirtyi uusille alueille, yleispiirteisesti sanoen itään päin. Pysähtyen sopivalle paikalle jonkun Mustaan mereen tai Itämeren vesistöön laskevan joen tai sen sivuhaaran rannalle, tällainen heimokunta rakensi useimmiten raivaamattomaan metsään itselleen asumuksensa, venäläis-kylän. Tämän se ympäröi paalutuksella, siten linnoittaen sen vihollisten hyökkäyksiä vastaan. Kylän ympärillä olevat alueet raivattiin sitten pelloiksi yhteisvoimin. Täten raivatut maat myös yhteisesti omistettiin, kuten yleensä ne raivaamattomatkin maa-alueet, jotka heimo valtasi allensa ja joita käytettiin yhteisinä laidunmaina metsästys- ja kalastusalueena jne. Kyläkunnan, joksi näin vakinaista maanviljelystä harjoittamaan asettunut heimokunta oli muuttunut, muodostavat perhetaloudet omistivat yksityisesti ainoastaan, paitsi työvälineitään, astioitaan, vaatteitaan ja asuntoaan, myös tämän ympärillä olevan pienen kotipellon, jossa perhekunta viljeli niitä vihanneksia, hedelmiä ym., jotka muodostivat sen ravinnon sivutarpeet.

Tätä yhteiskuntataloutensa kyläyhteisyyttä vastasi sitten myös muiden yhteisten asioiden järjestys ja hoito. Kaikki kyläkunnan (mir) yleistä hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteistä talousasemaa, peltojen jakoa ja vaihtelua, karjan paimentamista, sänkipeltojen laidunmaaksi aukasemista ym. koskevat asiat päätettiin kylän asukasten yhteisessä kokouksessa "vetshe'ssa". Kylän virkailijat, mikäli sellaisia oli, valittiin myös näissä kokouksissa. Alkuaan olivat myös heimojen sotapäällikötkin erikoisine sotaseurueineen, "drushina", jotka muodostuivat enimmäkseen nuorista perheettömistä miehistä, kyläkuntain ja niistä myöhemmin kehittyneiden kaupunkikuntain "vetshe'in" kontrollivallan alaisia.

Kyläkuntain viljelysten laajetessa, asukasluvun kasvaessa, kyläin vaurastuessa ja sopivilla kohdilla, jokien yhtymäpaikoissa tai läpikulkureittien risteyksissä kaupungeiksi kehittyessä, tapahtui niiden elämän itse perustuissakin, se on kyläkuntain alkuperäisissä heimosuhteissa muutoksia. Yhteisen maanviljelyksen rinnalla perhejaon perusteella kehittyi yhä huomattavamaksi yksityinenkin viljeleminen ja maanomistus. Niinpä ensinnäkin, heimopäälliköt "drushinoineen" kehittyvät sikäli yhä tärkeimmiksi, voimakkaimmiksi ja yhä enemmän kaikenlaisen

johdon ja omintakeisenkin vallan edustajiksi, kuta enemmän kylät, varsinkin ne, jotka olivat kasvaneet kaupungeiksi, tarvitsivat sotilassuojelusta tai sotilasapua. Sotiminen kehittyi näin kyläkunnan muista tehtävistä ersitettyksi ammatiksi. Heimopäälliköistä kehittyivät näin Venäjän kaupunki- ja maakuntain ruhtinaat (knjaz). Näiden "drushinain" jäsenistä, sikäli kuin nämä vakiintuivat ja perhekuntainsa voimilla valtasivat asumattomia tai asutuitakin alueita, raivasivat ja asuttivat niitä, kehittyi "bojareita", jotka kylä- ja kaupunkikuntain yhteisesti omistamien maiden ympärillä tai keskellä omistivat, useat laajojakin alueita yksityisesti.

Kyläkuntain väestö alkoi jakautua luokkiin, nyt ensinnäkin niihin kahteen pääluokkaan, jotka sittemmin ovat muodostaneet Venäjän tärkeimmät ryhmät, nim. itsenäisiin tilanomistajiin, suurtilallisiin ja talonpoikiin. Näiden ohella oli Venäjällä jo sangen varhaisista ajoista, edellä kuvatun venäläisen asutuksen laajenemisen alkukaudelta asti orjia olemassa, joiksi yleensä vierasheimoiset sotavangit alistettiin. Erityisen "bojariluokan" kehittyessä valtasivat nämä sotavangit itselleen orjiksi, usein alistaen venäläisheimoisiaakin vastoin entisiä perinmätapoja orjuuteensa ja niin hankkien itselleen työvoimaa yksityisten maa-alueittensa edelleen laajentamiseksi.

Venäjän läntiset jokirekit kauppatienä. Kaupan alkuperäinen kehitys ja merkitys.

Kuten muuallakin, missä alkuperäinen heimotaloudelle perustuva kyläkuntajärjestelmä alkaa näin kehittyä feodaliseksi luokajärjestelmäksi, joutuvat Venäjälläkin ne sadat itsenäiset kaupunki- ja maakunta-"ruhtinaskunnat" tai "tasavallat", jotka siellä olivat kehittyneet, niiden laajetessa koskettamaan toinen toisiaan, keskenään sotaan raja-alueista, riidanalaisista kalastusvesistä, laidunmaista, metsistä yms., tai verottamisesta, jota harjoittivat alueittensa läpi kulkevan kaupan, sotasaaliin tai muun suhteen. Kasvava asutus Venäjällä ja sen pohjois- ja luoteispuolella olevissa naapurimaissa Skandinaviassa ja Suomesakin aiheutti, että noin kahdeksännestä ja yhdeksännestä vuosisadasta alkaen kehittyi näiden ja Itä-Roman (Konstantinopoliin) keisarikunnan (myös arabialaisten) välille vilkas kaupankäynti, jota käytiin Itämeren, Suomenlahden ja Laatokan vesiltä niihin laskevia Väinä-, Narva- ja Volkhof-jokia myöten ynnä Peipus- ja Ilmenjärvien kautta Venäjän sisämaahan ja sieltä sitten Dnjeperin ym. Venäjän läntisten jokien haarojen ja valtareittien kautta Mustalle merelle ja sitä tietä Konstantinopoliin ja pitemmälle.

Luonnollisena tuloksena tämän läpikulkukaupan kehityksestä ja näille alueille laajenneen venäläisen asutuksen joutumisesta ulkomaisten kansain, niiden joukossa, korkealle kehittyneen itä-romalaisen sivistysvaltion yhteyteen, oli että sopivina paikoilla alkoi nopeasti kehittyä kukoistavia kaupunkeja, lopulta mahtavia kaupunki-valtioita, jotka liittivät yhteyteensä laajat alueet ympäristönsä maaseutua. Näin syntyivät: etelässä Kiev,

pohjoisemmassa Smolensk ja Polotsk, ja pohjoisessa Pskov (Pleskov), Novgorod.

Sikäli kun näiden kaupunkivaltioiden varallisuus, alueet ja voimat kasvoivat ja varsinkin mikäli niissä kehittyi kauppa yhä tärkeimmäksi niiden elinkeinoksi, niissä syntyi ja kehittyi kaksi uutta luokkaa, nim. kauppiaat ja käsityöläiset. Nämä ja varsinkin juuri käsityöläiset koettivat säilyttää kaupungeissaan ky- läyhteyden entisiä, ainakin valtiollisia perusteita, se on, säilyttää vallan "vetshen", nim. kaupungin asukkaiden yleisen kokouksen, myöhemmin kaupungin neuvoston käsissä, vastoin "bojarien" ja ruhtinaiden vallananastamispyrkimyksiä. Näiden luokkaristiriidoista johtuneiden sisäisten eripuraisuuksien ja taistelujen lisäksi, tulivat vielä eri kaupunkikuntain väliset, vieläpä nekin taistelut, joita nämä venäläisasutuksen keskuudet joutuivat käymään naapureitaan, suomalaisia vastaan, joiden keskuudessa tällä Peipus-, Ilmen-, Laatokka- ja Bjelo Ozero (Valkosen järven) järvien alueella yhteiskunnallisten suhteiden on täytynyt kehittyä suunnilleen samaan suuntaan kuin mitä se kehittyi venäläisten keskuudessa.

Tuloksena kaikista näistä edellä mainituista taisteluista oli, että nämä vielä kehityksensä alussa olevat venäläiset kaupunki- (tai "ruhtinas")kunnat olivat sisäisesti hajanaisia ja uikonaisesti verrattain heikkoja. Se seikka sitten, että ne olivat Skandinaviasta Konstantinopoliin kulkevan kauppareitin varrella ja että niihin vähitellen keskittyi suuret varastot kaikenlaisia kauppatavaraa ja rikkauksia, houkutteli, kuten rikkaat Alankomaiden. Ranskan ja kaukaisen Italiainkin kaupungit samoihin aikoihin, Skandinavian maiden merirosvot, vikingit, suuntaamaan ryöstö- ja valloitusretkiään näiden Venäjän vesien varsilla oleviin kaupunkeihinkin. Vallotettuaan ja ryöstettyään kaupungin, jätettyään sen tai jonkun vuoden perästä jouduttuaan vallottamansa kaupungin asukkaiden onnistuneen kapinan johdosta karkotetuksi, palasivat nämä rohkeat merenpurjehtijat samalle asialle yhä uudelleen ja uudelleen, useimmiten tietenkin kutsumattomina, mutta joskus kutsuttuinakin. Yhä syvemmälle Venäjälle he tunkeutuivat, lopulta käyden itse Konstantinopoliakin ryöstöretkillään verottamassa, useita joukkoja heitä (varjangeja) jääden sinne keisarin henkivartiostossa palvelemaankin.

Venäjän ensimmäisen historia- ja tarukronikoitsijan Nestorin kertoman mukaan olivat edellä mainitun pohjoisen järviolueen venäläiset ja suomalaiset noin 859 vuoden vaiheilla karkoittaneet maahan tunkeutuneet vikingit, joita hän kutsuu nimellä Rus, mutta kutsuneet heidät kolmea vuotta myöhemmin (862) takaisin "synnyttämään heidän keskuuteensa järjestystä ja rauhaa." Oli tämän kertomuksen laita miten tahansa, se on, oli se suureksi osaksi tarua, kuten useat tiedemiehet väittävät, ei siinä ollut kuitenkaan mitään merkillistä, että nämä tämän ajan Venäjän kaupunki- ja maakunnat (Novgorod, Pskov, Kiev jne.) saivat ruhtinaansa ja näiden mukana hallitsevat ylimyksensä Skandinaviasta, sillä perustivathan Normannit (Pohjanmiehet)

itsenäisiä ruhtinaskuntiaan silloin samalla tavalla muuallakin, nim. pohjois-Ranskassa (Normandia) ja kaukana Sisiliassakin. Siksi on historiallisesti melko varmaa, että yhdeksännen vuosisadan toisella puoliskolla ovat skandinaviaiset merenkulkijat tunkeutuneet Venäjälle, vallottaneet siellä syntyneet nuoret kaupunki- "tasavallat" ja ruhtinaskunnat, asettuneet niihin hallitsijoiksi (ruhtinaiksi) ja seuruelaisensa jonkinlaiseksi ylimystöksi, ollen he kuitenkin Venäjällä hyvin pian sulautuneet maan syntyperäiseen ylimystöön, "bojareihin" ja kauppiaihin.

Missä määrin maahan kutsuttuina tai kutsumattomina tulleet "Rus'it" (johtunee suomalaisesta sanasta Ruotsi, ruotsalaiset), Nestorin kronikan mainitsemat kolme johtajaansa, veljekset Rurik, Sineus ja Truvor, kykenivät synnyttämään venäläisten ja suomalaisten keskuudessa järjestystä ja palauttamaan rauhaa niiden välille, on epätietoista, pääasia tässä yhteydessä muistaa on, että Venäjän kaupunki- ja maakunnissa yhteiskunnallinen kehitys jatkoi alkamaansa suuntaa, säilyttäen niissä kaupungeissa, joissa kauppias- ja käsityöläisluokat olivat kasvaneet voimakkaiksi näistä "Rus'eista" huolimattakin entiseltä kyläkunnalta perimänsä kansanvaltaiset laitokset, kuten "vetshen" ja tavat. Samoin tällä läntisellä Venäjän alueella jatkuu maaseudun kyläkunnissa vapaiden talonpoikain kyläyhteinen elämä, vaikkakin niiden keskuudessa ja rinnalle oli jo noussut melko mahtava, yksityistiloja omistava "bojarien" luokka. "Vetshe"-laitos täälläkin on vielä yleisissä asioissa määräävänä, niin hyvin "bojareihin" nähden kuin itse ruhtinaatkin ollen siitä vielä suuresti riippuvaisia.

Tällä aikakaudella nousee sitten Kiev Dnjeperin varrella muita kaupunkivaltioita suuremmaksi, varakkaammaksi ja mahtavammaksi. Kaupan mukana Kieviin alkavat myös keskittyä kaikenlaiset sivistysharrastukset ja niin Kiev joutuen läheiseen vuorovaikutukseen Konstantinopolin kanssa, ennen muita Venäjän kaupunkeja omaksuu kristinuskon sekä kreikkalaisen kirjallisuuden. Venäjän kielelle aletaan kääntää kreikkankielistä uskonnollista, etupäässä pyhimyskirjallisuutta. Kievissä myös toimitetaan ensimmäinen venäläisten tapalakien kokoaminen ja varsinaisiksi laeiksi järjestäminen. Ja lopuksi, kuten luonnollisena seurauksena kaupan laajenemisesta ja Kievin vallitsevasta asemasta tämän läntisen kauppätien varrella odottaa sopiikin, syntyivät täällä ensimmäiset pyrkimykset yhdistää tähän kaupunkivaltioon sen kilpailijat ja naapurit, Kievin ruhtinaat vaatien itselleen suuriruhtinaan arvoa ja sen mukaista tunnustusta, kunnioitusta ja verojakin muiden Venäjän kaupunkivaltioiden ruhtinailta.

Venäläisen asutuksen jatkuva ja sen mukana tietysti myöskin kaupankin laajeneminen itäänpäin, Dnjesterin, Donetsin, Donin ja vihdoin Volgan seuduille asti, esti yhteiskunnallista elämää keskittymästä Kievin ja Novgorodin etupäässä valitesmalle läntiselle jokialueelle ja siten kumpaakaan näistä ja varsinkaan Kieviä kehittymästä laajaksi yleisvenäläiseksi valtioksi, johon Kiev oli jo jossain määrin pyrkinyt. Sisäinen hajanaisuus.

Kievin suuriruhtinaiden tapa jakaa "valtakuntansa" useiden pofkiensa kesken eri ruhtinaskunniksi, jotka seikat historioitsijat tavallisesti mainitsevat syyksi Kievin vallan ja mahtavuuden heikkenemiseen ja lopulliseen kukistumiseen kahdentoista vuosisadan jälkipuoliskolla, olivat vain seurauksia mainitsemattamme yhteiskuntataloudellisesta perustekijästä. Kiev'in yliherruus siirtyi itään, ensin Vladimir-Suzdalille ja sitten Moskovaalle.

Volgan jokialue. Venäläisen asutuksen painopiste siirtyy Moskovaan.

Edellisessä tutustuimme jo, miten venäläisen kyläkunnan keskuudessa alkoi kehittyä itsenäisten tilain omistajaluokka, "bojarit" ja perinnölliset, omintakeista johtovaltaa tavoittelevat ja omaavat ruhtinaat. Sikäli kun alkuperäiset kylä- ja kaupunkikunnat vaurastuivat, kuten Kiev, Smolensk, Polotsk jne., kasvoi niissä myös niiden "bojarien" ja ruhtinaiden varallisuus, jota ne koettivat alituisesti lisätä omilla joukoillaan vallaten itselleen lisää alueita. Vaikkakin venäläisen asutuksen laajeneminen tältä läntiseltä jokialueelta itään, mitä **talonpoikiin** tulee tapantuu entiseen tapaansa, kyläkunnittain (heimottain) ja niin vapaa-kin kyläyhteinen talonpoikaisasutus syntyy ja kehittyy tällä itäiselläkin alueella, Volgan seuduilla asti, niin toiselta puolen, samaan aikaan ja joillakin seuduin, kuten esim. Suzdal'issa, (nykyinen Vladimirin kuvernementti, Moskovasta itään yllisen Volgan varrella) ja Moskovassa vallitsevassa suhteessa asuttavat maata ruhtinaat ja "bojarit" omintakeisesti, vallaten joukoillaan suuret alueet haltuunsa ja sitten kutsuen tai kulettaen talonpoikia, nyt omina alamaisinaan niille asumaan. Näidenkin talonpoikain keskuudessa muodostuu kuitenkin heidän oma elämänsä tietenkin heti kyläyhteiselle pohjalle, se ollen ainoa yhteiskunnallinen talousjärjestelmä, jonka venäläiset talonpojat tunsivat, mutta täällä ovat "bojarit" ja varsinkin ruhtinaat alusta alkaen talonpojista (ja alueillaan kehittyneiden kaupunkien asukkaista) siinä suhteessa itsenäisiä, että heitä ei käsitetä omalla (kyläyhteisellä) maallaan asuvien talonpoikien tai kaupunkilaisten yhteisen tahdon edustajiksi ja ilmaisijoiksi, vieläpä sen, "vetshein" kautta ilmenevän kontrollivallan alaisiksi. Täällä päinvastoin talonpoikauskylät ja kaupungit ovat ruhtinaiden ja "bojarien" omistamilla mailla alustalaisia ja "bojarit" ja ruhtinaat pitävät nyt itseään alueillaan itsenäisinä hallitsijoina. Myöskin nyt heidän valta-asemansa ja omaisuutensa kulkevat perintönä isältä vanhimmalle pojalle jne.

Asutuksen sitten nopeasti tällä uudella alueella kasvaessa, alkaa vähitellen kaupunkien painopiste siirtyä yhä enemmän keski-Venäjälle, Volga laivakululle soveliaine sivujokineen tarjoten siihen mainion välitystien. Samoin kuin edellisellä kaudella läntisen kauppareitin tärkeimmille kohdille oli alkanut kehittyä mahtavia kaupunkivaltioita, syntyy niitä nyt Volgan ja sen sivujokien varsille, kehittyen niistä sitten enemmän tai vähemmän keskenään kilpailevia ruhtinas- ja suuriruhtinaskuntia: kuten

edellä mainittu Suzdal-Vladimir, sitten Moskova, Tver, Rjasan, Murom, Jaroslav, ym. Edellisellä alueella olevien ruhtinaskuntien kanssa oli Venäjällä vuosien 1054 ja 1224 välillä kaikkiaan 64 pitempi- tai lyhempiä aikaista, enemmän tai vähemmän itsestä ruhtinaskuntaa.

Syistä, joihin oleme jo tutustuneet, tämän alueen ja kehityskauden ruhtinaat ja "bojarit", mitä talonpoikain ja kauppiaidenkin yleiseen joukkoon tulee, ovat niistä vallan käyttöön nähden riippumattomia. Ne ovat jo hallitsijoita ja väestö yleensä heidän alamaisiaan, joskus suorastaan alustalaisiaankin. Yleisissä asioissa, jotka suoranaisesti eivät kuulu kyläkuntaelämän sisäiseen piiriin, talonpojat kadottavat nyt kaiken määräämis- jopa neuvonantovallankin, kuten seuraava sen ajan kronikoitsijan lausunto niin selvästi osoittaa:

"Novgorodin, Smolenskin, Kievin, Polotskin ja kaikkien muiden valtakaupunkien ja -maakuntien miehet ovat tottuneet kokoontumaan keskenään neuvotellakseen "vetshe'issaan", ja mitä keskuskaupunki päättää, siihen pienemmät kaupungit allistuvat; mutta täällä valtakaupungeissamme Suzdalissa ja Rostovissa "bojarit" ovat koettaneet saattaa voimaan heidän omat lakinsa sensijaan, että täyttäisivät Jumalan lakia, sanoen: 'Kuten meitä miellyttää, niin me myös teemme, nähden että Vladimir on valtamme alainen kaupunki.'"

Muistettakoon, että tämä kehitys oli alkanut jo edellisellä alueella ja aikakaudella: Ensinnäkin, kyläkunnissa syntyneen luokkajaon perusteella, joka salli yhteisen maaomistuksen rinnalla myös maan yksityistäkin omistusta, tosin alussa vain mikäli sitä maiden valtaaja oman perhekuntansa voimilla kykeni itselleen raivaamaan tai vallottamaan. Tämä oli ennen kaikkea mahdollista heimojen sotapäälliköille ja näiden seuralaisille. Toiseksi se tapahtui kasvavan kaupan vaikutuksesta, joka alkoi keskittää rikkauksia paitsi kauppialle, myös niiden käsiin, joilla oli mahdollisuus kauppaa verottaa antamalla sille suojelustaan, sitä ryöstämällä tai muuten, kuten ruhtinaat ja "bojarit" tekivät.

Näistä syistä sitten Moskovasta, ollen laajan venäläisasutuksen melkein keskellä, Volgan kauppateiden edullisimmalla paikalla, kymmenien kaupunki- ja ruhtinaskuntain ympäröimänä, kehittyi Venäjän mahtavin kaupunki, sen suuriruhtinaat pyrkien yhdistämään valtansa alle Venäjän muita, ensin lähempiä, sitten yhä etäisempiä kaupunkivaltioita, maakuntia ja ruhtinaskuntia. Kuten aikoinaan Novgorod pohjoisessa ja Kiev etelässä olivat, mutta lopullisesti onnistumatta, yrittäneet keskittää valtioyhteyteensä muita kaupunkeja ja alueita, alkavat Moskovan ruhtinaat kolmannentoista vuosisadan keskivaiheilla seurata niiden esimerkkiä. Tällä vuosisadalla yhtyvät väliaikaisesti Novgorod ja Moskova, liittyen saman suuriruhtinaan Aleksanteri Nevskin vallanalaisuuteen, saman ruhtinaan, joka pysäytti ruotsalaisten Venäjälle suunnitellun valloitusretken kuuluisassa Nevajoen taistelussa ja saksalaisten Kalpaveijesten ritarikunnan

vallotushankkeet kahta vuotta myöhemmin (1242) Pskov'in luona.

Venäjä Mongolien vallanalaisuudessa.

Kolmannentoista vuosisadan alkupuoliskolla syöksyi itä-Asiasta halki keski- ja läntisen Asian mongolilaisia paimentolaisheimoja monisatatuhatlukuisina laumoina suurkhaniksi (Kha-khan) kohonneen Tshingis'in johdolla kohti Eurooppaa, Mesopotamiaa ja Vähää-Asiaa. Vastustamattomalla voimalla mursivat nämä suunnattomat ratsastajajoukot kaiken vastustuksen tieltään. Suur-khanin pojan Juji-khanin johdolla hyökkäsi yksi joukko näitä villedä valloittajia Venäjälle, laskien ensin valtansa alle Volgan toisella puolella olevat venäläisten lähimmät naapurit, polovtsit ym. Vuonna 1224 löivät khanin joukot sitten Kalka-joen ratkaisevassa tappelussa polovtsien avuksi kiiruhtaneet venäläisten ruhtinaiden joukot. Tämän voittonsa seurauksena nämä valloittajat, jotka olivat etupäässä tatareja, perustivat Volgan toiselle puolelle oman khanikuntansa, n. k. Kultaisen taljan (Kiptshakin) khanikunnan, rakentaen pääkaupunkinsa Sarain Volgan keski-juoksun varrelle. Neljätoista vuotta myöhemmin Batu-khanin johdolla syöksyivät he yli Volgan, valloittivat kaupungin toisensa jälkeen, hävittäen ne (14 kaupunkia), jotka osottivat vastarintaa, m. m. perinpohjin Kievinkin (1240). Vallotusta jatkui sitten länteen päin, kunnes vasta vuonna 1271 Liegnitzin luona puolalaiset onnistuivat saada khanin joukoista ratkasevan voiton ja pysäyttivät siten tatarien voittokulun lännessä Puolan rajoille. Venäjä jäi yli kahdeksi sadaksi vuodeksi tatarien vallanalaisuuteen.

Vaikka khanikunnassa itsessään vallitsi täydellinen itämainen despotia, ja tatarit olivat aina valmiit, milloin kohtasivat vastustusta tai milloin valtansa alle joutuneet eivät maksaneet verojaan, kukistamaan kaiken vastarinnan hävityksellä, tulella ja miekalla, kulettaen laajojen alueiden asukkaat mukanaan ja myyden ne orjiksi, niin toiselta puolen ne eivät kuitenkaan sekaantuneet Venäjän sisäisiin asioihin ja yhteiskunnalliseen järjestykseen, vaan sallivat sen ruhtinaiden pysyä paikoillaan sekä eri yhteiskuntaluokkain säilyttää asemansa, laitoksensa ja oikeutensa. He vain vaativat, että venäläiset ruhtinaat kävivät Saraisa osottamassa alamaisuuttaan ja toimittamassa khanille tämän verot, joiden kantajina he saivat olla. Näin Venäjällä tultavaksi, että sen ruhtinaat alkoivat käydä khanikunnan pääkaupungissa pökkuroimassa suosionosotuksia ja siten hankkimassa itselleen niitä tai näitä etuoikeuksia toisten ruhtinaiden rinnalla tai suhteessa niiden tai näiden venäläis-alueiden asukkaisiin. Taivavimmín ja menestyksellisimmín osasivat Moskovan suuriruhtinaat ja yläluokka käyttää tätä asiain tilannetta hyväkseen, Moskova tatarilaisvallan aikana jatkaen sitä eri kaupunkien ja ruhtinaskuntien valtansa yhteyteen keskittämistä, jonka oli jo aikaisemmin alkanut. Tässä ei ole luonnollisestikaan unohdettava Moskovan yhteiskuntataloudellisen merkityksen kasvamista, joka ei nyt suinkaan ollut pienentynyt, vaan päinvastoin enti-

sestään moninkerroin suureni, saadessaan itäiseksi naapurikseen mahtavan khanikunnan, jonka kanssa verojen kantamisen ja kaupankäynnin vaikutuksesta täytyi Moskovassa syntyä melko vilkaskin vaihtoliike.

Lopullisena tuloksena näin ollen myös oli, että kun sitten sisäisen hajaannuksen ja taloudellisen kehityksensä takapajuisuuden tähden Kiptshakin khanikunta alkaa rappeutua ja heikentyä, on Moskova Venäjän ruhtinaskunnista ehdottomasti suurin, voimakkain ja mahtavin. Näin siitä tulee myös Venäjän tatarilaisten vallanalaisuudesta vapautumisliikkeen luonnollinen johtaja. Moskovan suuriruhtinaan Dimitri Donskoin johdolla voittivat venäläiset vihdoin khanikunnan joukot Kulikovon kentällä 1387. V. 1462 mennessä oli Venäjä jo täydellisesti murskannut tatarien vastarinnan vapautuen silloin sen ikeenalaisuudesta kokonaan.

Vaikkakaan Dimitri Donskoin aikana ei Moskova ollut vielä kukistanut likimainkaan kaikkia venäläisiä kilpailijoitaan, nimitti hän jo itseään Venäjän (eikä vain Moskovan) suuriruhtinaaksi.

Hänen seuraajiensa, varsinkin Ivana III:n, Vasili III:n ja Ivana IV:n Julman aikana Moskova sitten laskee valtansa alle tai yhdistää itseensä viimeisetkin itsenäisyytensä säilyttäneet Venäjän ruhtinaskunnat: Rjasanin, Tverin, Novgorod Severskin, Pskovin ja "Valtias Novgorod Suuren" jotka kaksi viimeainittua kauppias- ja käsityöläistasavaltaa olivat tarmokkaimmin ja menestyksellisimminkin kyenneet viimeiseen asti vastustamaan Moskovan laajenemispyrkimyksiä.

Kukistuuksaan näiden kaupunki-tasavaltain porvaristo ja käsityöläiset kadottivat entiset hallinto-oikeutensa ja vapautensa, neuvostonsa, kokouksensa ym. ja useita tuhansia heistä sen lisäksi mitä julmimmalla tavalla telotettiin. Moskovan suuriruhtinaista jo Ivana III alkoi nimittää itseään tsariksi (keisariksi, latinalaisesta sanasta Caesar). Moskovan suuriruhtinaskunnasta laajetessaan yli koko venäläisen asuma-alueen oli näin vähitellen tullut Venäjän keisarikunta, jota se sanan täydessä merkityksessä jo oli Ivana IV:n julman aikana (1553-1587).

Asetunut maanviljelys, joka alkoi yhä enemmän ja enemmän tarvita kauppaa sekä senjohdosta varsinkin juuri nopeasti kasvava kotimainen ja osaksi läpikulkukauppakin eivät olleet voineet sietää niitä valtiollisesti hajanaisia oloja, joita Venäjällä monen kymmenen itsenäisen ruhtinaskunnan ja kaupunkivaltion olemassaolo merkitsi. Venäjällä, kuten länsimaissakin, tämän tähden alkoi nopea valtiollinen keskittyminen sekä alueellisesti että, mitä tulee vallan käyttämiseen, se yhä enemmän slirtyen valtion mahtavalle maaylimystölle ja sen etunenässä olevalle hallitsijalle, tsarille. Kehitys on tulokseensa nähden muuten samanlainen kuin länsi-Europankin maissa, paitsi, että porvaristolla suhteellisen heikkoutensa tähden ei Venäjällä ole juuri ni-meksikään valtion asioissa suoranaista sananvaltaa, ja maaylimystökin aika-ajoittain ottaa osaa hallitsemiseen sangen epä-

säännöllisellä tavalla, puuttuen nim. tarkkojen lakien (perustuslakien) määrittelemä laitoksia ja muotoja. Harhaanjohtava väärinkäsitys on se yleinen otaksuma, että Venäjällä tsarivallalla oli yleensä kaikista luokista riippumatonta, niiden yläpuolella olevaa yksilöllistä mielivaltaa, vaikka sellaista asiain tilannetta Venäjän keisarin viralliset tittelit ja näennäisesti itsevaltainen toiminta olisivat edellyttäneet. Kaikkina aikoina ovat Venäjän mahtava aatelin suurylimystö, myös pientilallistenkin luokka, aika-ajottain ja myöhemmin muutkin varakkaimpien säätyjen jäsenet tavalla tai toisella, hallitusneuvoston, senatin, erityisten kokousten ja komiteain kautta ottaneet osaa maan hallitsemiseen neuvoa-antavasti, määräten ja muutenkin.

Ja vaikka myös on myönnettävä että sen yli kaksi sataa vuotta kestäneen erikoistilanteen, jossa Venäjä oli tatarilaisvallan alaisuudessa ollessaan, on täytynyt jossain määrin vaikuttaa sen yhteiskunnallisiin ja varsinkin valtiollisiin suhteisiin, esim. kehittämällä Venäjän ruhtinain ja ylimpystön pyrkimyksiä mielivaltaisuuksiin ja toiselta puolen, totuttaen Venäjän väestön suuret joukot sellaisen edessä alistumaan, niin on muistettava, että länsi-Europan maissa kehittyivät samat ilmiöt ja samoihin aikoihin ilman tatarilaisvaikutustakin melkein aivan yhtä pitkälle.

II. LUKU

Venäjän kehittyminen europalaiseksi suurvalaksi. Maaorjuus. Talonpoikaiskapinat.

Selviydyttyään itäisestä naapuristaan, tatarilais-khanikunnasta, yhtenäiseksi valtakunnaksi kehittynyt Venäjä alkoi nyt joutua yhä useammin ja enemmän tekemisiin läntisten naapureidensa, Liettuan, Puolan ja Ruotsin kanssa. Vaihtelevalla menestyksellä pyrkivät nämä laajentamaan alueitaan toinen toisensa kustannuksella sekä sekaantumaan toistensa sisäisiin asioihin. Taistelu oli milloin puolustusta, milloin hyökkäystä ja luonteeltaan samanlaista kuin mitä käytiin muuallakin Euroopassa vaihtosuhteiden vaikutuksesta suuriksi kansallisvaltioiksi kehittyvään eri "monarkiaien" välillä.

Edellisessä luvussa mainitsemamme Ivana II:n, Vasili III:n ja Ivana IV:n aikana oli Moskovan suuriruhtinaskunnan iaajeneminen yleisvenäläiseksi valtioksi, se on. tämä vallan alueellinen kasvaminen, tapahtunut rinnakkain vallan keskittymisen kanssa hallitsevalle Moskovan ruhtinassuvulle. Jo Ivana IV:n pojan ja seuraajan Feodor'in aikana alkaa mahtava "bojarien" luokka ja sen keskuudessa varsinkin suurylimystö nousta vastustamaan tsarisen vallan kasvamista heidän perinnäisten oikeuksien ja vapauksiensa, erikoisesti vielä eri ylimys- ja ruhtinassukujen mahtavuuden kustannuksella. Suurylimystö pyrki itse hyötymään siitä suuruudesta, jonka Moskova oli saavuttanut paisuessaan mahtavaksi "kaikkien venäläisten tsarikunnaksi". Feodorin kuoltua (1598) jättämättä perillistä tai nimittämättä seuraajaansa, ylimystö, jonka rikkain ja voimakkain edustaja, valtionhoitaja Boris Godunov, oli jo Feodorin eläessä vehkeilyillään raivannut tieltä pois viimeisen tsarihuoneen miespuolisen edustajan, Feodorin veljen, Ivanan, tarttui nyt sopivaan tilaisuuteen käsiksi. Hänen johdollaan ylimykset yhteisesti jakautuneena vallasta kamppaileviksi mahtavimpien ylimyssukujen eri leireiksi, koettavat saada tsariksi asetetuksi oman suosikkinsa, usein heidän käsissään ja itsenäistä tahtoa vailta olevan aseensa. Suhteessa valtaistuimelle nostamaansa tsariin ja Venäjän muuhun väestöön nähden nämä ylimyssuvut sitten lisäävät erikoisia tai koko ylimysluokan etuoikeuksia ja valtaa. Kun se sekasorto, mikä luonnollisestikin on nyt syntynyt Moskovan ylimyssukujen taistellessa keskenään ja tsariutta vastaan vallasta, saattoi valtakunnan kykenemättömäksi suojelemaan itseään ulko-

naista vihollista vastaan, käyttivät Venäjän naapurivallatkin tilaisuutta hyväkseen sekaantuakseen sen sisäisiin asioihin. Puola ja Ruotsi, kumpikin asettivat omat ehdokkaansa tavoittelemaan Venäjän tsari-istuinta, puolalaiset tunkeutuen Moskovaan asti ja siellä kruunauttaen ehdokkaansa Venäjän keisariksi.

Useat länsi-Europankin maat ovat kulkeneet saman murroskauden läpi ja, kuten melkein kaikissa niissä, niin Venäjälläkin ylimystön ja hallitsijan välisessä taistelussa niiden keskisestä vallasta ja hallitusmuodosta voitto kallistui ennen pitkää jälkimäisen puoleen, vaikka tulosta joissakin suhteissa voi pitää kompromissina. Kaupunkien porvariston ja suurilukuisen pienylimystön noustua vastustamaan suurylimysten pyrkimyksiä tehdä Venäjästä "oligarkia", Mikael Romanov, joka sai heidän kannatuksensa, tuli vuonna 1612 valittua Venäjän tsariksi, saaden hän niiden "bojarienkin" tunnustuksen, jotka uuden hallitsijan nuoruuden tähden odottivat hänestä saavansa pyyteilleen taipuisan asean. Hänen hallituskaudellaan Venäjä vakiintui "monarkiaksi". Myös lakkaa nyt Venäjän naapurien sekaantuminen Venäjän sisäisiin asioihin. Päinvastoin, tästä lähin osat ovat useimmiten päinvastoin, Venäjä sekaantuen naapuriensa sisäisiin asioihin ja jatkuvasti laajentuen niiden alueiden, jopa koko valtiollisen itse-olemisenkin kustannuksella; esimerkkejä Liettua ja Puola. Mikael Romanov, jonka pientilalliset ja kaupunkien porvarit olivat "kansalliskokouksessaan", "Zemski Sobor" ja "bojarit" omassa kokouksessaan valinneet Venäjän keisariksi, hallituskaudellaan kutsui edellisen kymmenen kertaa kokoon, se siten ottaen melko huomattavasti maan hallitsemiseen osaa ja rajottaen siten tsarin hallitusvaltaa.

Maaorjuuden kehittyminen.

Olemme jo edellisessä tutustuneet, mitenkä Venäjän vapaan, kyläyhteisen maaomistuksen perusteella elävän talonpoikaaisyhteisön rinnalle oli varsinkin Volgan-vesistön alueella alkanut kehittyä alustalais-talonpoikaisto, joka viljeli "bojarien" ja ruhtinaiden yksityisiä maita, asuen niitä enimmäkseen kylä-yhteisesti, kuten edellisetkin talonpojat ja ollen persoonallisesti vapaat jättämään isäntänsä, tilanherran, jos niin halusivat ja muuttamaan jonkun toisen "bojarin" maille, joka mielelläänkin otti itselleen uusia viljelijöitä. Missä oli vielä vapaata maata, jota kukaan "bojari" tai ruhtinas ei ollut ehtinyt itselleen vallata, kuten oli Volgan takana olevilla suomalais-alueilla, myöhemmin tataarilaistenkin keskuudessa, sinne siirtyessään tällaisista alustalais-talonpojista tuli omalla, kyläyhteisesti omistamallaan vapaalla maalla asujia. Verrattain pian kuitenkin "bojarit" ja varsinkin ruhtinaat valtasivat kaikki tällaiset uudetkin alueet nimiinsä, vieläpä tunkeutuivat kyläkuntain ikimuistoisista ajoista omistamille maille ja anastivat ne, se on, varsinkin raivaamattomat metsä- ja laidunmaat itselleen. Tuloksena tästä kaikesta alkoi olla, että venäläiset alustalais-talonpojat, niin persoonallisesti vapaita kuin he olivatkin, eivät enää olleet tilaisuudessa hankkia

omaa maata ja asettua omalle yhteismaalle viljelijöiksi, kuten ennen oli ollut yleisenä tapana.

Näiden yhteiskunnallisesti, mitä maanomistukseen tulee, kahden eri talonpoikaisryhmän ohella oli Venäjällä vielä varsinaisia henkiorjiakin (kholopi), "bojareilla" ja ruhtinailla kartanopalvelusväkensä, henkivartijansa ym., muodostuen ne sotavangeiksi joutuneista vierasheimolaisista. Jossain määrin oli syntyperäisiä venäläisiäkin samanlaisissa suhteissa joutunut henkiorjuuteen. Myös oli jonkun verran yksinäisiä talonpoikaisperheitä, jotka eivät kuuluneet kyläkuntiin, vaan kulkivat työssä tilanomistajilla, ym.

Maa-orjuus Venäjällä kuitenkin ei kehity henkiorjuudesta, vaan painuvat siihen ensinnä edellä esittämämme alustalais-talonpojat, myöhemmin yhteismaillaan asuneita vapaitakin talonpoikia. Selostaessaan maaorjuuden syntyä ja kehitystä Venäjän (porvarilliset) historioitsijat lainaavat kaiken, tai pääasiallisimman huomion niille erinäisille eri tsarien asetuksille, jotka ovat maaorjuuden Venäjällä yhteiskunnalliseksi laitokseksi vahvistaneet. Tolset selittävät maaorjuuden saaneen alkunsa siitä maalaistyövoiman puutteesta, jota Venäjällä tatarivallan kukistumisen aikana ja jälkeen alkoivat varsinkin ne suur-"bojarit" tuntea, joiden valtaamat maat olivat nyt Volgan alueilla suunnattomasti laajentuneet. Tätä selitystä tukee vielä se historiallinen tosiseikka, että näiltä ajoilta on peräsin Venäjän ensimmäinen maaorjuuden yleiseksi laitokseksi vahvistanut asetus, Boris Godunovin 1597 vuoden ukaasi, jolla alustalais-talonpojat kielletään ilman tilanherrainsa lupaa jättämästä näiden maata ja siirtymästä toisten alustalaisiksi. Kun nim. näihin alkoihin, kuten jo jossain määrin ennenkin, suurylmykset halusivat asuttaa valtaamiansa uusia maa-alueita, kutsuivat he Venäjän jo asutetuista maakunista talonpoikia alustalaisikseen tarjoten niille kaikenlaisia etuisuuksia, kuten viljelyksiään varten enemmän maata kuin mitä heillä edellisellä alueella on, veroja vastaan tuotteissa ja päivätöissä, jotka ainakin alussa olivat tuntuvasti huokeammat kuin mitä edellisille isännilleen maksoivat. Näin alkoi tapahtua alustalais-talonpoikain siirtymistä pikkutilallisilta suurtilallisille. Vanhan tavan mukaan oli jokainen alustalainen jopa talonpoikaispalkollinenkin Yrjön päivän aikana oikeutettu jättämään isäntänsä. Pikkutilalliset alkoivat kärsiä työvoiman, erityisesti juuri alustalaisten puutteesta ja heidän keskuudessaan syntyi pyrkimyksiä rajoittaa ja estää talonpoikain maaitaan tai palveluksestaan siirtymistä. Milloin heillä oli yhteiskunta-valtiollista voimaa kylliksi, koettivat he saada nämä talonpoikain muuttovapautta rajoittavat omapäiset toimenpiteensä laillistetuiksi. Valtionhoitaja Boris Godunov tarvitessaan Venäjän pienylimyksen kannatusta omille ja edustamansa "bojari"-ryhmän valtiollisille vallananastushankkeille, joutui silloin hyvittämään, edelisiä julistamalla alustalaistalonpoikain muuttokiellon yleiseksi valtakunnan laiksi. Talonpojat kahlehdittiin tilanisäntiensä turpeeseen. Niistä tuli maaorjia. Vaikka tarkoitettuna hyö-

dyttämään pientilallisia, hyväksyivät asetuksen pian Venäjän suurylimykset, vaikkakin alussa osa heistä oli asetusta vastaan.

Tässä pääpiirteet Venäjän historioitsijain esittämästä maaorjuuden syntymisen selostuksesta. Siinä kerrotaan vain miten suunnilleen maaorjuus Venäjällä alkoi syntyä ja vahvistua, mutta ei selitetä sen varsinaista yhteiskuntaloudellista perustaa. Kun Venäjällä maanviljelyksen tuotteita alettiin myydä, eikä tuottaa vain oman kotitalouden tarpeita tyydyttämään, kun varsinkin juuri tilanomistajat hankkivat itselleen kehittyvään yläluokkalais-tarpeidensa tyydykkeitä, toimittamalla maatuotteita Venäjän kaupunkeihin ja muillekin markkinoille, missä niillä alkoi olla menekkiä ja kysyntää, se on, kun Venäjälläkin kuten muualla Euroopassa kotoinen luontaistalous vähitellen muuttuu vaihtotaloudeksi, tuottamiseksi kauppaakin varten, silloin alkaa maallakin olla rahallinen arvo, joka on sitä suurempi, kuin enemmän sillä tuotetaan. Tilanomistaja, olkoon hänellä maata kuinka suuret alueet tahansa, ellei niitä viljelty, pysyi köyhänä. Oman perhekuntansa voimilla hän kykeni korkeintaan hankkimaan itselleen keskinkertaisen talonpoikaisen elannon. Sensijaan, mikäli hänellä oli tiluksillaan viljelijöitä, mikäli näiden lukumäärä kasvoi ja ne pysyivät paikoillaan, kohosi hän varallisuudessa, sen mukaan yhteiskunnallisessa voimassa ja mahtavuudessa, voiden elää sitä suuremmissa ylellisyydessä, kuin enemmän hänellä oli alustalaisia. Kaikkien tilanomistajien, niin suurten kuin pientenkin keskuudessa syntyy näin halu, ei ainoastaan vakiinnuttaa alustalaiset tiluksilleen pitemmiksi ajoiksi ja lopulta pysyväisesti, siten kyetäkseen niiden työstä enemmän hyötymään, vaan myös hankkimaan vielä raivaamattomille maille yhä uusia ja uusia, yhä pitemmiksi ajoiksi lupautuvia alustalaisia. Kun sitten tilanomistajien, suurten ja pienten, voima kasvoi kyllin suureksi, pidättivät he alustalaisensa tiluksillaan ja työhönsä tulleet talonpojat palveluksessaan vastoin sovittuja ehtoja, mitä palvelusaikaan, korvaukseen ym. tulee, sekä vastoin talonpoikain muutto-oikeuttakin, kun niissä syntyi sellaiseen halu. Näin maan yksityisomistukselle perustuva vaihto-taloudellinen viljeleminen, antaessaan alustalais- ja palkolistalonpojan työn tuotteille raha-arvon, antoi tuotannon välineelle, maallekin, sitä suuremman arvon, kuin enemmän sillä tuotettiin. Talonpojan työvoima, joka oli kaiken tämän kulta-suonen lähteenä, sidottiin pysyväisesti maahan ja sen kautta maan omistajalle.

Mikael Romanov'in aikana, jonka Venäjän pienylimystö oli nostanut Venäjän tsariksi, maaorjuus edelleen kehittyy ja vakiintuu. Hänen ja hänen lähimpäin seuraajiensa aikana tilanomistajat nyt, kun hallitus kiellettyään alustalaistalonpojilta muutto-oikeuden, avustaa heitä pitämään talonpoikia tiluksillaan ja palauttamaan karanneet talonpojat takaisin omistajilleen, alkavat laajentaa valtaansa kaikin tavoin talonpoikien yli. Heidän isännyytensä vähitellen kehittyy ehdottomaksi mielivalaksi. Sen mukaisesti tilanomistaja käsittää olevansa alustalais-

tensa täysivaltainen herra ja omistaja. Hän pitää oikeutenaan rangaista heitä, raipparangaistus kehittyen aivan yleiseksi ja julmaksi. Muita rangaistustapoja on uppiniskaisten lähettäminen Siperiaan, sotamiehiksi tsarin joukkoihin, myyminen henkiorjiksi tai myös telottaminen. Alussa talonpoikain toiselta toiselle myynti tapahtui maan mukana ja kyläkunnittain, perheet näin pysyen yhdessä, mutta ennen pitkää tilanomistajat alkavat myydä talonpoikiaan suoranaisesti, niin ja niin monta "sielua" kerrallaan, kuten näissä kaupoissa niistä mainitaan, yksityisiä perhekuntia, vieläpä perhekuntain jäseniäkin erikseen. Venäläisestä talonpojasta oli tullut maaorjana kauppatavaraa, jota omistajansa mielinmäärin möivät ja ostivat sekä kohtelivat miten itse halusivat.

Talonpoikaiskapinat.

Niinä kahtena vuosisatana (1500- ja 1600-luvuilla), jolloin tämä talonpoikain maaorjiksi painaminen Venäjällä saavutti kehitysprosessinsa kiihkeimmän ja räikeimmän kohdan, tuhansittain talonpoikia pakeni Venäjän eteläisille ja kaakkoisille rajamaille, Dnjeperin ja Donin laskuvesien varsilla asuvien kasakkain ja tatarien luokse. Liittyen näihin ennestään jo Venäjän hallitusvastaisiin aineksiin, lisäsivät ne niiden lukua ja sieltä ylläpitivät talonpoikain kesken kapinallisuutta yli koko eteläisen Venäjän.

Ensimmäisten Romanovien ajoista alkoivat edellisen lisäksi vielä nekin talonpojat, jotka asuivat vapaina omilla kyläyhteisillä maillaan, saada kokea, että heihin nähden valtakunnan ulkonaisen mahtavuuden kasvaminen, samassa kun siinä sisäisesti monarkkinen hallitusmuoto yhä enemmän vakiintui ja vaurastui, merkitsi vain verojen vuosi vuodelta yhä rasittavimmiksi lisääntymistä, hallinnollisen mielivallan samassa suhteessa kasvaessa heidän entisiä vapauksiensa rajoittamaan ja polkemaan. Kun Mikael Romanovin tsariksi valitsemisen aikana "bojarien" lisäksi vielä pientilallisetkin olivat päässeet valvomaan etujaan, oli siitä seurauksena, että vapaille talonpoikaiskylille lisättiin entistään enemmän veroja, joiden maksamisesta maaylimykset koettivat kaikin keinoin päästä. Nämä verot kannettiin talonpojilta kyläkunnittain. Talonpoikainen maanviljelys alkaa teknillisessä kehityksessään pysähtyä ja sen seurauksena alkavat jo näinä aikoina ensimmäiset laajat katovuodet kohdata venäläistä talonpoikaismaanviljelystä. Nälänhätä, puute, kasvava tietämättömyys ja kaikellainen yhteiskunnallinen alennustila kehittyvät Venäjän maaseudulla yleiseksi. Itsestään selvä asia on, että kaikki tämä herätti ennen vapaassa talonpoikaisväestössä myös yleistä tyytymättömyyttä ja kapinallisuutta ennen kaikkia mahdollia "bojareja" ja tilanomistajia vastaan, joista he käsittivät kaiken tämän pahennuksen saavan alkunsa.

Stenka Razinin kapina.

Ja niin samaan aikaan kun toisen romanovilaisen tsarin, Aleksei Mikaelinpojan (1645-1676) hallituskaudella Venäjä kasvoi ulkonaisessa mahtavuudessaan ja loistossa, joutuen jo länsi-

maisten suurvaltain kanssa läheiseen yhteyteen ja vuorovaikutukseen, Aleksei koettaen kulettaa Venäjälle länsimaisia tapoja ja laitoksia pannen reformeja toimeen sotalaitoksen, kaupan, kirkon ja ylimyslaster kasvatuksenkin alalla, toiselta puolen, talonpoikain ja maaorjain asema on kehittynyt niin tukalaksi, että niiden keskuudessa kauan kytenyt tyytymättömyys puhkee ilmi kapinaksi. Vuoden 1670 seuduilla erään donilaisen kasan (alkuperäisesti Donin alueelle paenneen venäläisen talonpojan) Stenka Razin'in johdolla nousevat sekä näille rajamaille paenneet maaorjat ja talonpojat että yleensä koko etelä-Venäjän maalaisväestö kapinaan. Razin alkoi kapinauransa, kuten niin usein tällaisissa suhteissa tapahtuu — mitä kapinain johtajiin tulee — kostaakseen kärsimänsä häväistyksen. Hankittuaan itselleen rosvoretkeilijänä mainetta ja synnytettyään viranomaisten keskuudessa itseensä nähden kauhua, hän julistautui kaikkien sorrettujen ja riistettyjen raatajien suojelijaksi ja johtajaksi niiden taistelussa "bojareja" vastaan, joiden vallan hän seuralaisineen halusi perinpohjin murskata. Tuhansittain liittyi hänen joukkoihinsa karanneita maaorjia ja talonpoikia, jotka halusivat pelastautua joutumasta samanlaiseen asemaan tai vapautua painajaisistaan tilanomistajista ja hallituksen veronkantajista. Tsarin armeijain sotilaat, joita lähetettiin uhkaavaksi paisunutta talonpoikaiskapinaa kukistamaan, Razin sai liittymään joukkoihinsa luvaten heille vapauden ja tasa-arvoisuuden hänen muiden seuralaistensa rinnalla (tsarin armeijoi-
 ssa oli suuri määrä niihin tilanomistajien lähettämiä maaorjia), sekä tilanomistajista vapautetusta maasta ja niiltä voitetusta sotasaa-
 llaista tasapuolisen osan. Laajat alueet kaakkois-Venäjää näin vapautettiin ja puhdistettiin tilanomistajista, jotka armotta tapettiin, samassa kuin niiden kartanot ryöstettiin ja hävitettiin maan tasalle. Volgalla ja Kaspian merellä talonpoikain alukset valtasivat kauppiaiden kalliissa lastissa kulkevat laivat, ottaen niiden varastot itselleen. Persian shahi lähetti Razinia vastaan retkikunnan lähtien itse persoonallisesti sitä johtamaan, mutta joutui häviölle, talonpojat ottaen shahin pojan ja tyttären vangikseen. Laajemmillaan ollessa käsitti näiden kapinallisten talonpoikain vapauttama alue koko kaakkois-Venäjän Astrakhanista Simbirskiin saakka. Vihdoin, kun asema kävi oman Venäjän maaylimystölle liian vaaralliseksi, sai hallitus koottua kapinallisten talonpoikain verrattain hajanaisia ja säännölliseen sodankäyntiin harjaantumattomia joukkoja vastaan suuren armeijan hyvin varustettuja ja harjaantuneita, etupäässä palkkasoturijoukkoja, jotka voittivat edelliset niissä avonaisissa taisteluissa, mihin ne antoivat itsensä houkutella ja lopulta perinpohjin kukistivat kapinan talonpoikain veriin. Razin pakeni Donin kasakkain luo toivossa saada sieltä uusia joukkoja liittymään kapinaan, mutta kasakkain päällikkö (ataman) otti hänet vangiksi ja luovutti Venäjän hallitukselle, joka Moskovassa hänet ja hänen veljensä kiduttamalla telotutti. Venäjän talonpoikain keskuudessa kulki sitten sukupolvelta toiselle kertomuk-

sena, että kauheinkaan kidutus ei saanut valituksen ääntä näiden rohkeain taistelijain huuilta, vaan Stenka rohkaisten nuorempaa veljeään, oli lausunut: "Olemme nauttineet elämästä, kestäkäämme nyt kärsimysten alla."

Stenka Razin'in talonpoikaiskapinan maaylimykset ja heidän hallituksensa olivat kukistaneet. Maaorjuus ei lieventynyt, vaan päinvastoin kehittyi entistään suuremmaksi. Vapaiden talonpoikain asema myös vain entisestään kurjistui. Mutta talonpoikain kesken jäi elämään taikauskoinen luulo, että Stenka Razin ei todella olekaan kuollut, vaan tulee ilmestymään uudelleen heidän keskuuteensa, vaikka toisia nimiä käyttäen, milloin orjuus käy heille sietämättömäksi.

Pugatshevin kapina.

Pietari Suuren (1689-1725) aikana Venäjä kehittyi euroopalaiseksi suurvallaksi. Laajeneva kotimainen kauppatalous. Venäjän joutuminen kiinteämpään taloudelliseen ja valtiolliseen yhteyteen länsimaiden kanssa, edellyttivät, että valtiollisessa elämässä täytyi tapahtua vastaavia muutoksia. Pietari Suuri oli se ase, jonka kautta nämä kehitysvoimat toteuttivat useimmat uudistuksensa. Ensinnäkin, Venäjän sotalaitos tuli järjestettyä nyt länsimaiselle pohjalle, säännöllisiksi rykmenteiksi palkka- (pakkolisesti nostettua) väkeä, kaikkia aselajeja vakinaisten upseerien komennuksen alaisena, useat johtavista upseereista ollen kaiken lisäksi ulkomaalaisia. Venäjän laivasto perustetaan ja järjestetään samoin länsimaisten kaavojen mukaisesti. Valtiollisten olojen vakiinnuttamiseksi Venäjä jaetaan kuvernementteihin, joihin asetetaan kuvernöörit hallituksen virkamiehinä pitämään huolta verojen kannosta ja kaikista hallinnollisista asioista, hallituksen keskusvirastojen mitä tarkimman kontrollin alaisuudessa. Sitä ennen oli Venäjän eri osissa hallitusta edustaneet, mitä maakuntain asioiden hoitoon tulee, melkein mielivaltaiset "voivodat", maakuntapäälliköt. "Bojarien" kokous lakkautetaan ja sen tilalle perustetaan keisarillinen "hallitseva" senaatti, jonka jäsenet tsari itse nimittää ja joka toimii hänen valtansa alaisena hallituksen korkeimpana virastona. Eri aloille kuuluvista hallitusasioista huolehtimaan perustettiin senaatin rinnalle hallituskollegioita (ministeri-toimistoja). Kirkko, papistoineen ja munkkikuntineen alistetaan maallisen vallan määräämisvallan alaiseksi, Moskovan patriarkaaatti (kreikkalaisen kirkon paavivaltaa melkein vastaava kirkollinen virka) lakkautetaan, keisari tullen kirkon korkeimmaksi vallan edustajaksi. Säätyjen keskinäisiä suhteita ja oikeuksia järjestetään, kauppaa, merenkulkua ym. koskevia lakeja säädetään. Kouluja perustetaan ja yleensä koetetaan asetusten, ulkomaalaisten neuvonantajien, ulkomailta haalittujen käsityöläisten ym. avulla saada Venäjällä sen elämässä aikaan muutoksia, joiden kautta se tulisi niin länsi-euroopalaiseksi kuin suinkin.

Talonpoikain ja maaorjien asemassa sen sijaan ei toimeenpanna mitään uudistuksia, paitsi että Pietarin aikana säädetään asetuksia, jotka kieltävät tilanomistajia myymästä maaorjiaan

erikseen ilman maata ja hajoittaen saman perheen jäseniä toisistaan. Toiselta puolen hänen aikanaan hankkivat maanomistajat hallitukselta yhden lisää takeita estämään maaorjiaan karkaamasta, nim. passijärjestelmän, joka helpotti suuresti kaikkien pakolaisten vangitsemista ja isännilleen palauttamista.

Verotuksen alalla Pietari Suuren aikana pantiin tolmeen muutos siinä suhteessa, että sensijaan kuin ennen verot oli kannettu kyläkunnittain, ne nyt peritään henkilökohtaisesti, niin ja niin paljon kutakin "sielua" kohti, vaikkakin verojen kantamisesta ja suorittamisesta kuten ennenkin kyläkunnat pitivät huolen. Vapaihin talonpoikiin nähden tämä tietenkin merkitsi verojen tasapuolisempaa jakoa, mutta se samassa antoi hallitukselle mahdollisuuden sitä tarkemmin saattaa kaikki talonpojat veronalaisuuteen ja määrätyn kokoisena henkiverona rasittaa talonpoikia katsomatta yksitölliseen kykeneväisyyteen niitä suorittaa.

Venäläisen talonpoikaiselämän kyläkunta-yhteisyyteen (miralotukseen) ei Pietari Suurikaan kajonnut, vaan jätti sen koskematta. Sensijaan määrättiin nyt, että kaikkien irtolais- ja yksityistalonpoikain on liitettävä kyläkuntiin tai mentävä tilanomistajille maaorjiksi.

Kuinka syvälle maaorjuus ja hallituksen mielivaltaisuus olivat Venäjän talonpoikaisväestön painaneet, käy m. m. selville silloisen Ranskan lähettilään hallitukselleen Venäjältä lähettämästä kirjelmästä, jossa lausutaan:

"Maaorjuus ja tyrannius ovat riistäneet heiltä kyvyn harkinnallisesti tehdä työtä, kuten myös ritteleäisyshalun sekä tahdon koettaa asemaansa parantaa." Vuosisatainen isäntiensä harjoittama riistäminen, julmuus ja heidän osottama äärimäinen itsekkäisyys olivat kasvattaneet talonpojissa sen vakaumuksen, jonka he julkitoivat sananparressaan: "Taivas on liian korkealla ja tsari liian kaukana", että niiltä mitään apua saisi.*)

Pietari Suuren jälkeiset Venäjän mies- ja varsinkin naispuoliset hallitsijat sitten alkoivat mitä tuhlaavammin jakaa suosikeilleen niitä Venäjän valtakunnan alueita, jotka oikeastaan kuuluivat vapaille talonpoikaiskyläkunnille ja kaupungeille ja joilla maaorjuus oli hyvin vähässä määrässä vielä päässyt kehittymään. Näin oli asian laita melkein koko pohjois-Venäjään nähden, jonka Suur-Novgorod oli asuttanut ja jolla maaorjuus alkoi ilmestyä vasta sen jälkeen kun se joutui Moskovan vallan alaisuuteen. Hallitsijat ensinnäkin anastivat valtion haltuun kaikki näiden alueiden viljelemättömät metsä- ja laidunmaat, jättäen kyläkunnille vain niiden suoranaisesti viljelemät peltoja niittymaat omaksi. Näistä sitten he jakoivat suosikeilleen kappaleita, näin varsinkin kaikki ne alueet joutuen yksityisille ylimyssuvuille, joilla tiedettiin tai otaksuttiin löytyvän joitakin luonnonrikkauksia.

---

*) S. Howe, A Thousand Years of Russian History (Tuhat vuotta Venäjän historiaa).

Ennen olemme kuitenkin jo huomanneet, ettei Venäjälläkään maa sellaisenaan ilman työvoimaa tuottanut omistajilleen mitään rikkauksia. Niin tapahtuukin, että hallitsijain suosikit haluavat mieluummin, että heille annetaan jo ennestään asutuita alueita. Keisarinnat Anna, Elisabet, Katarina II. ja heitä ennen ja jälkeen useat keisarit ottavatkin sitten tavakseen jakaa näille kokonaisia piirikuntia niillä asuvine talonpoikaistrykilleen, niiden talonpojat joutuen siten asianomaisen "keisarillisen lahjotuksen" saajan maaorjiksi. Hyvin pian on koko itäinen ja pohjoinen Venäjä näin lahjotettu ylimyssukujen jäsenille, keisarillisen perheen jäsenet tietystikin ennen kaikkea siinä katsoen etuaan, jakaen itselleen Venäjän parhaimmat maat. Valtakunnan laajetessa sitten vierasheimoisilta valloitetuilla alueillakin, kuten Ison- ja Pikkuvihan aikana Venäjään liitetyissä Suomen osissa, jatkuu samaa peliä, näin itä-Suomen ennen vapaista talonpojistakin tullen venäläisten "lahjotusmaiden" maaorjia. Hyvin nopeasti keisarilliset suosikit, sotapäälliköt tai keisarinnain rakastajat hankkivat itselleen suunnattomat maarikkauudet, olleen useilla maaorjia kymmenin jopa sadoin tuhansin. Esim. Katarina II:n aikana (1762-1796) yhdellä Venäjän rikkaimmalla maanomistajalla, ruhtinas Scheremetjevillä, joka muuten kannatti talonpoikain vapauttamista, oli yli 200,000 maaorjaa, suosittua hän ne vapauttamaan, jos keisarinna olisi säätänyt yleisen vapauttamisen.

Vapauttamisen asemasta sensijaan Katarina II säätöi asetuksia, joiden kautta maaorjuuden festä entisestäään lujennettiin, m. m. yksi sellainen asetus Siperiaan karkoituksen uhalla kieltäen maaorjaa tai palkollista esittämästä isäntäänsä vastaan hallitsijalle mitään anomuksia.

Hyvin yleistä tyytymättömyyttä myös, ja ennen kaikkea, synnytti se hallituksen, varsinkin Katarina II:n omaksuma tapa, että se lahjotti kyläkunnittain talonpoikia erinäisille maanomistajille työvoimaksi näiden käytettäväksi omaksi hyväkseen vuorikaivoksissaan, rautasulatoissaan, rauta- ja terästehtaissaan ynnä muissa teollisissa yrityksissään. Tällaisen kohtalon alaisiksi joutuivat varsinkin Volgan keskivarrella ja itäpuolella olevien kubernementtien talonpojat, jotka kodeistaan kuletettiin kuin sotamiehet satojen virstojen päähän kaivos- tai sulattojen omistajille aina kauas Uralin rinteille asti työhön. Koko tämä järjestelmä alun pitäen olikin sentähden talonpojista vastenmielinen ja kun sen lisäksi vielä tulivat kaikki ne väärinkäytöt, huono ravinto, huonot asutusuhteet, kerrassaan puutteellinen suojelus, raakamainen ja julma työnjohto ym., joista nämä maaorja-teollisuustyöläiset saivat kärsiä, niin itsestään selvää on, että tuon tuostakin puhkesi heidän keskuudessaan kapinoita, joita hallitus lähetti sotajoukkonsa kukistamaan, jollei nim. asianomainen maanomistaja kyennyt sitä omilla palkkajoukoillaan tekemään. Kertansa jälkeänsä talonpojat yrittivät ja joskus kaikista vastuksista huolimatta onnistuivatkin, lähettämään edustajansa Pietariin valittamaan hallitsijalle siitä kohtelusta, lupauksien

rikkomisesta tai alkuperäisestä vääryydestä, joka heidän osalleen oli tullut, että heidät oli sille tai tälle kaivosomistajalle määrätty. Odotettuaan Pietarissa kuukausi- joskus vuosikaupallakin tilaisuutta saada valituksensa esitettyä itse hallitsijalle, talonpoikien edustajat jollakin viikkauudella siinä joskus onnistuivatkin. Valitus oteettiin huomioon. Erikoisia komiteoita määrättiin tutkimaan asiaa ja valituksen todenperäisyyttä paikalla. Parannuksia luvattiin. Ja kun syystä tai toisesta sillä välin talonpoikain tyytymättömyys oli leimahtanut uudelleen joiksikin väkivalanteoiksi, lähetettiin paikalle sotaväkeä, joka rauhotettuaan uppiniskaiset kyläkunnat, raahasivat kaivoksille, tai sulatoille määrätty talonpojat työhönsä. Venäjän keisarillinen hallitus näin koetti edistää maan teollisuuden kehittämistä. Länsi-Europassa sensijaan esim. Englannissa, kun kapitalismi tarvitsi työvoimaa, maanomistajat yksinkertaisesti korkoittivat talonpojat mailtaan, ajoivat ne maantielle, joilla ja maantieltä tehtäisiin ohjaamisessa sitten hallitus kapitalisteja suosiollisesti kaikin tavoin avusti. Venäjällä koetettiin sensijaan pitää talonpoikaa edelleenkin maahan kytkettynä ja samaan aikaan sitten pakottaa kaivoksille tai tehtäisiin työhön, ja niin hallituksen täytyi pistimillä väkisin aina talonpoikia, jotka eivät vielä olleet maantiellä, teollisuuden palvelukseen, jonne he eivät halunneet tulla kodeistaan riistetyiksi. Vasta yhdeksännentoista vuosisadan puolivälillä oppivat Venäjän vallitsevat luokat ja hallitus, että länsi-Europalainen tapa on parempi, taikka oikeammin, että venäläinen tapansa ei lyönyt leiville.

Kaikki edellä esitetyt tekijät aiheuttivatkin sitten, kun kaakkois-Venäjällä (Jaikin, nykyisen Uralskin) kasakat nousivat erään Donin kasakan Pugatshév'in johdolla (1773) kapinaan, että se sai pian tavattoman laajalti kannatusta, varsinkin niillä Volgan takaisilla alueilla, joilla talonpoikain kaivoksiin ja sulatointiin lähettäminen oli vallinnut. Kasakkain omassa keskuudessa oli tyytymättömyyttä useastakin eri syystä, Donin kasakka-alueella m. m. sentähden, että hallitsijat olivat alkaneet lahjoittaa kasakoiden maita niille suosikeilleen, joita nimittivät tänne hallinnollisiksi päälliköiksi (starosta). Pugatshév, väittäen olevansa Katarina II:n surmauttama aviopuoliso, entinen tsari Pietari III, joka muka ei ollutkaan kuollut, kokosi itselleen pian suuren armeijan, jonka kykeni varustamaan venäläisistä asevarastoista valtaamallaan asella, m. m. melkoisella tykistölläkin. Kaupunki toisensa jälkeen Volgan etelävarsilla vallattiin. Pugatshévin joukkoihin liittyi nyt paitsi kasakoita, bashkireja ja kal-mukeita, jotka alkuperäisesti olivat kapinan alkaneet, suuret joukot venäläisiä talonpoikia. Missä maanomistajat osottivat vähääkään vastarintaa, heidät muitta mutkitta tapettiin, maakar-tanot poltettiin, senjälkeen kun ne ensin ryöstettiin putipuhtaaksi. Senjohdosta, että hallitus alussa suhtautui kapinaan ylimielisesti, pitäen sitä vain jonkunlaisena "roskaväen" helposti kukistettavana "mellakkana" ja lähetti sitä vastaan riittämättömästi sotaväkeä, saavuttivat Pugatshévin joukot useita ratkaisevia

voittoja, valloittaen ja ryöstäen Kasanin sekä asettaen vaikeaan piiritystilaan kaakkois-Venäjällä olevan tärkeimmän sotilaskeskuksen ja linnotuksen, Orenburgin. Toiselta puolen uhkasi kapina myös jo laajeta Moskovan läheisille seuduille ja sinne keran päästyään olisi siitä kehittynyt vaikeasti kukistettavissa oleva liike. Pugatshev jo suunnittelikin retkeä Moskovaan, jossa yksin oli yli 200,000 maaorjaa, jotka luultavastikin olisivat liittyneet hänen joikkoihinsa.

Pugatshevin joukkojen saavuttamat voitot saattoivat hallituksen ennen pitkää kuitenkin huomaamaan aseman vaarallisuuden ja niin talonpoikais-kasakka-armeijaa vastaan lähetettiin useilta eri tahoilta suuria venäläisiä joukko-osia, jotka Orenburgin luona saavuttivat lopulta ratkasevan voiton, vapauttaen siten tämän kaupungin juuri antautumishetkellään piirityksestä ja samassa tuhoten kapinallisten pääarmeijan. Pugatshev yritti paolla pelastautua, mutta kasakkain johtajat pettivät hänet. He luovuttivat hänet hallitukselle, joka telotutti Pugatshevin Moskovassa, teilauttaen elävältä neljäksi kappaleeksi. Viimeisessä ratkasevassa taistelussa 2,000 Pugatshevin armeijan miestä kaatui ja 6,000 joutui vangiksi. Tilanomistajat tai heidän jälkeläisensä palatessaan hävitetyille kartanoalueilleen rankasivat kapinaan osaaottaneita talonpoikia karkottamalla heitä joukottain Siperiaan tai luovuttamalla hallitukselle sotamiehiksi.

Venäjän talonpoikain toinen kapinayritys päättyi siis samalla tavalla kuin ensimmäinenkin. Ja kuten senjälkeen, ei nytkään hallitus tai hallitsevat luokat ryhtyneet minkäänlaisten uudistusten toimeenpanoon maaorjain ja talonpoikain ankarasti riistetyssä ja sorronalaisessa asemassa. Asiät saivat mennä menoaan, kehitys tehdä työtään, hallitsevat luokat eläen kuin viimeistä päivää, varmoja asemastaan ja hallituksen voimakkuudesta kyettä kukistamaan kaikki tyytymättömyydet ja kapinayritykset. Syistä, joihin emme tässä ole tilaisuudessa syventyä, nämä talonpoikaiskapinat eivät myöskään laajentuneet yleiskansallisiksi vallankumousyrityksiksi, käsittämään Venäjän kaikki maaorjat ja talonpojat, vaan rajoittuivat etupäässä Venäjän etelä-, kaakkois- ja Volgan alajuoksun alueiden talonpoikain ja maaorjain, sekä näitä läheisten rajamaiden kasakoiden ja maaorjuutta pakoon karanneiden talonpoikien kapinoiksi. Siksi niissä ei kehittynytkään mitään paikallista tyytymättömyyttä, laajempikantoista vallankumouspyrkimystä ja sen mukaista ohjelmaa. Mutta sellaisinakin ne kuitenkin mitä ilmeisemmin osaltaan valasivat, mille perusteille Venäjän valtiollinen mahtavuus, valtakunnan ulkonainen loisto ja sen ylimysten satumainen rikkaus ja ylellisyys rakentuivat. Maaorjuus oli venäläisen riistojärjestelmän kulmakivi.

III. LUKU

Venäjä europalaisena suurvaltana. Porvarillinen perustuslakiliike. Talonpoikain vapauttaminen.

Kuudennen- ja seitsmännentoista vuosisadan vaihteessa oli Venäjän suurylimystö, varsinkin kanta-*“bojarien”*-luokka, mutta siinä lopullisesti onnistumatta, yrittänyt anastaa hallitusvalan omiin käsiinsä, tehdä hallitsijasta jonkunlainen varjokuningas, jonka nimessä sitten he joidenkin mahtavimpien sukujen harvainvaltana (oligarkiana) olisivat Venäjällä hallinneet. Kun taisteluun sekaantuivat pientilalliset ja kaupunkien porvaristo, oli tuloksena heidän ja ulkomaisten vallantavottelijain yli 20 vuotta kestäneestä taistelusta kotimaisen miehen miehen, Mikael Romanovin, valitseminen Venäjän keisariksi, monarkisen hallitusmuodon tunnustaminen ja sen kehittyminen uudelleen itsevaltiudeksi. Tämä ensimmäinen Romanov, pienylimystön ja kaupunkien porvariston tsarin istuimelle nostamana, heitä edustaman Venäjän kansallis- (maakuntien) kokouksen, *“Zemski Sobor’in”* ja *“bojarien”* kokouksen Venäjän keisariksi valitsemana ja tunnustamana, ei todellisuuudessa vielä ollut mikään itsevaltiyas, vaan kuten olemme edellä huomanneet, otti maan asioiden hallitsemiseen osaa niin hyvin *“Zemski Sobor”*, jonka hän hallituskaudellaan kymmenen kertaa kutsui asioista keskustelemaan ja päättämään, kuin myöskin ylimystön neuvosto, joka pysyi voimassa Pietari Suuren ajoille asti.

Pietari Suuren aikana sitten hävisivät nämä viimeisetkin *“kansan”* edustuslaitokset, mikäli eri maissa suurylimystön, pikku-aatelin ja tilanomistajien sekä kaupunkien suurporvariston säätykokouksia on sellaiseksi kutsuttu. Keskittäen vallan suoraanaisesti hallitsijan, hänen valitsemainsa neuvonantajien ja *“ystätävien”* käsiin, Pietari järjesti hallitusasiain yleisen ja yksityisen johdon ja hoidon hallituksen virkamiesten tehtäväksi, siis ei edustukselliselle, vaan byrokraatiselle pohjalle. Pietarin kuoltua, kun hänen seuraajiensa oikeudesta nousta Venäjän valtaistuimelle oli riitaa ja kun tsarillisen perheen ja suvun eri jäsenet nousivat sille mahtavien valtion virkamiesten avustamina, tavallisesti palatsivallankumouksien kautta, niin me näemme, että suurylimystö tuon tuostakin vielä yrittää anastaa määräämis-

valtaa omiin käsiinsä. Näin esim. se esittää sarjan kaikenlaisia hallitsijan valtaa ylimystön eduksi rajottavia ehtoja kutsuessaan ja auttaessaan Pietarin sitä tai tätä jälkeläistä tsarin istuimelle. Kun valtakunnan neuvosto kutsui Kuurinmaan herttuattaren, Pietarin veljentyttären, Anna Ivanovnan, Venäjän keisarinnaksi, (1730), esittivät ne hänelle kahdeksan ehtoa käsittävän jonkunlaisen hallitsijavakuutus- eli perustuslakikirjan hänen allekirjoitettavakseen ennenkuin hyväksyisivät häntä valtaistuimelle. Anna hyväksyikin kaikki nämä ehdot, niiden mukana senkin, että hän menettäisi kruununsa ellei pitäisi lupauksiaan. Valtaistuimelle päästyään hän kuitenkin nojautuen Venäjän aateliston ja pientilallisten enemmistöön, rikkoi lupauksensa ja Venäjän ensimmäinen oligarkinen peruslaki-yritys jäi pelkäksi paperiksi.

Katarina II:n (1762-1796) aikana, tämän saksalaisyntyisen ruhtinattaren, joka nousi Venäjän valtaistuimelle palatsikumouksella syösten siltä miehensä Pietari III:n, jonka sen jälkeen sitten pian surmasi, kuten myöhemmin vankilassa surmautti toisenkin Venäjän valtaistuimen läheisemmän perijän, hänen kutsumanaan kokoontui Moskovaan vuonna 1767 "lakiasäättävä eduskunta", keisarinnan käskystä auttamaan häntä Venäjälle uusien lakien laadinnassa. Edustajia oli kaikkiaan 652, kaikista maakunnista ja kansallisuuksista, edustaen Venäjän kaikkia luokkia, paitsi väestön suurinta ryhmää, maaorjia. Venäjän taloudellisesta kehitysasteesta johtuen oli itsestään selvää, että kokouksessa enemmistöinä olivat aatelisten tilanomistajat, suur- ja pienyllmykset, hovi- ja virka-aatelisto. Tähän toimenpiteeseen oli keisarinna ollut pakoitettu ryhtymään siten tukeakseen saan heikoilla perustuksilla olevaa asemaansa Venäjän valtaistuimella, jonka oli väivallalla ja murhalla anastanut. Kokous keskusteli kaikista Venäjän valtakuntaa koskevista asioista ja valittuaan alakomiteoita jatkamaan työtään, se alkaneen Turkin-Venäjän sodan tähden vuoden koossa oltuaan keisarinnan käskystä hajosi.

Tässä kokouksessa m. m. keskusteltiin maaorjuudestakin ja sen mahdollisesta lakkauttamisesta, kokouksessa ainoastaan yksi sen edustajista, eräs tykistön luutnantti, Korbjin, nousten puolustamaan maaorjien oikeuksia, paljastaen sen hirveän aseman, jossa ne Venäjällä olivat ja vaatien lainsäädäntää sen korjaamiseksi. Vallitsevain luokkain edustajat kysymyksen esille tullessa näkivät vain omat etunsa, vaatien niitä talonpoikien ja maaorjien kustannuksella lisättäväksi, vieläpä kauppiaidenkin edustajat vaativat, että heidänkin olisi sallittava omistaa maaorjia, se ollen ollut heille siihen asti kielletty. Kokouksessa olevat kasakat (niiden tilalliset edustajat) myös puolustivat maaorjuutta.

Vaikkakin tämä Venäjän oloja ja lakeja reformeeraamaan kokoontunut "parlamentti" olikin keisarinnan kokoonkutsuma, se kuitenkin täysin ilmeisesti osotti, minkälaiseksi olisi muodostunut miten tahansa muutenkin Venäjällä siihen aikaan kokoontunut "kansan"-eduskunta; nim. muodostunut kokoukseksi, jossa olisivat olleet vain omistavien luokkain ja niistä aatelisten tilan-

omistajien edustajat ehdottomasti ratkaisevana enemmistönä; kokoukseksi, jossa ei pienintäkään uudistusta olisi saatu menemään lävitse, kuten ei tämä kokous saanutkaan, vaan joka päinvastoin, kuten tämä kokous teki, pyrki entistään kiinteämmin lujittamaan yläluokan, erityisesti juuri tilanomistajien etuoikeuksia. Katarina II pääsikin tästä hyvin pian täysin selville ja niin hän, teoriassa vapaamielisenä, käytännössä kuitenkin lisäsi Venäjän ylimystön etuoikeuksia ja valtaa, m. m., palauttaen niille väliaikaisesti lakkautetun oikeutensa karkottaa maaorjiaan ja alustalaisiaan rangaistukseksi Siperiaan. Hän myös vapautti ylimystön pakollisesta velvollisuudesta astua valtion palvelukseen. Kolmisenkymmentä vuotta tämän "parlamentilla" kokeilunsa jälkeen Katarina II sitten hallitsi ilman mitään kokeiluja täysin itsevaltaisesti, maan vallitsevat luokat pitäen itsevaltiutta Venäjälle luonnollisena hallitusmuotona, paitsi milloin yhteiskunnallinen vararikko ja kansanjoukkojen tyytymättömyys kävi niin uhkaavaksi, että sen vaikutuksesta ja pakosta alkoivat ajatella hallitusmuodossa muutokset mahdollisesti sivuuttamattomiksi.

Ranskan vallankumouksen vaikutus Venäjällä. Venäjä Euroopan taantumuksen päävarustuksena.

Venäjällä, kuten Europan muissa monarkisissa maissa hallitus ja sen ympärille kehittynyt tai kietoutunut hovi-, virka- ja pääkaupungissa elävä suurylimystö olivat suuresti ihastuneet Ranskan (porvarillisen) vallankumouksen edelläkävijöihin, näiden esittämiin uusiin yhteiskunnallisiin ja valtiollisiin aatteisiin, vapaauskoisuuteen ja ateismiinkin ym. sen ajan hovelämän sivistyneisyyttä osottaviin muotiasioihin. Olihan itse keisarinna Katarina II Ranskan suurten vapaa-ajattelijain ja tietomiesten (encyclopedistien) harras ihailija ja suosija, ollen niiden kansa kirjevaihdossa ja kutsuen heitä Venäjälle "valoan" ainakin sen ylhäisissä piireissä levittämään. Mutta kun tämä porvarillinen vallankumousaate sitten kypsyi teoriasta käytännöksi, oikeammin, kun Ranskan porvaristo sitten vallankumouksen kautta valtaan noustessaan ja noustuaan, esittämänsä ihanteiden asemasta alkoi panna käytäntöön sangen aineelliset omat etupyrkimyksensä ja siinä sangen karkeasti loukkasi entisten vallitsevain säätyjen, nimenomaan juuri hovi- ja virkaylimystön etuoikeuksia, tallaten ne kurssaille, kuten niiden edustajatkin jalkoihinsa, hukuttaen kymmenin tuhansin näiden luokkien jäseniä vallankumousaatteiden käytännön verivirtoihin. silloin kylmeni Europan muiden maiden vallitsevain säätyjen suosiollisuus näitä uusia aatteita ja ennen kaikkea itse vallankumousta kohtaan ja alkoivat he päinvastoin nähdä niissä vaarallisen "jumalan säätämän maailmanrauhan" häiritsijän ja kansojen vilpitsijän. Ja lopuksi kun sitten Ranskan porvaristo täynnä sitä tarmoa, toimintahalua ja kaikenlaista aineellisen hyvinvoinnin nälkää, jota aina uusi luokka valtaan noustessaan tuntee, alkoi Ranskassa järjestää asioitaan vain omia etuisuuksiaan silmälläpit-

täen, silloin "valistuskauden" aatteiden korkeat suosijat ja ihailijat Venäjällä, Preussissa, Itävallassa, Ruotsissa ym. kauhistuivat ja nyt näitä aatteita kohtaan kääntynyt vastenmielisyytensä puhkesi niitä vastaan teoksi. Ne ryhtyivät palauttamaan Ranskaa sille oikealle ja lailliselle, "jumalan järjestyksen tielle", jolta se oli niin omavaltaisesti ja kauheasti poikennut. Kiireimmän kautta ne järjestivät nyt "sivistyskansojen yhteyden" tätä kaiken moralisen järjestyksen ulkopuolelle asettunutta kansaa vastaan ja pian Ranska huomasi, että sitä vastassa oli koko se maailma, joka vast'ikään oli niin aullisti suosinut kaikkia vallankumouksen edelläkävijöitä ja niiden jumalattomia aatteita, kuten nyt meidän päivinämme sosialismin kaikenlaiset korkeat ja ylhäiset suosijat ja ystävät paraikaa kokoovat maailman taantumusvoimia kukistamaan Venäjän ja Unkarin sosialistisia työväen tasavaltoja.

Venäjän valtakunnan laajuus, se yhdeksännentoista vuosisadan alkaessa ollen jo sekä alueellisesti että väkilukuunsa nähden Europan suurin maa, sen käytettävissä olevat suunnattomat varat, luonnonrikkaudet ja ihmisvoimat, antoivat sen hallitukselle kaikki edellytykset tulla eurolaisen taantumuksen päävarustukseksi. Venäjän yhteiskunnallinen takapajuisuus, porvariston heikkous, nykyaikaisen palkkatyöväen olemattomuus, taloudellisen elämän perustuminen maaorjuudelle, jonka kustannuksella Venäjän kohtaloita vallitseva tilanomistajainluokka muodosti melkein yksin sen määräävän yhteiskunnallisen elementin, kaikki nämä tekijät sitten luonnostaan työnsivät Venäjän hallituksen kasakkalaumoillaan näyttelemään Europan pää-rauhhoittajan, "Europan santarmin" osaa, joksi sitä myöhemmin alettiin kutsua.

Katarina II:n pojan ja seuraajan, Paavali I:n, ja tämän pojan, Aleksanteri I:n (1801-1825), aikana, jälkimäinen nousten Venäjän valtaistuimelle palatsivallankumouksen kautta, kuten isoäitinsä, jossa mielipuolet isänsä sai surmansa, Venäjän hallituksen ulkopoliitika, samassa kun se pyrki laajentamaan Venäjän alueita ja vaikutusvaltaa Europassa ja Aasiassa, se myös koetti kaikkialla ylläpitää monarkista hallitusmuotoa, hallitsijain ja etuoikeutettujen luokkien valtaa ja oikeuksia, (porvarillista) tasavaltalaisuutta, kansojen oikeuksia ym. vastaan. Ranskan vallankumous, sen kumouspuolueet ja johtajat eivät enää Venäjällä saaneet suosiota osakseen, vaan päinvastoin sen hallitus yhtyi vallankumouksellista, "kuningasmurhaajien" Ranskaa vastaan Europan muiden monarkisten hallitusten liittoon ja niiden Ranskaa vastaan alkamaan sotaan.

Mutta kun sitten Ranskan porvaristo oli vakiinnuttanut vallan omiin käsiinsä, murskannut vallankumouksessa esiin manaa-mansa köyhälistöläisainekset ja synnyttänyt Napoleonin kanuunoilla ensin Parisiin, myöhemmin yli Ranskan "laillisen (tosin porvarillisen) järjestyksen ja turvallisuuden", Venäjän hallituksen suhtautuminen Ranskaan nähden väliaikaisesti muuttui.

Ensimmäiseksi konsulliksi kohonnut Napoleon alkoi verrattain pian osottaa, että Europan hallitukset syyttää pelkäävät hänen ja hänen edustamansa Ranskan uuden vallitsevan luokan kumouksellisuutta, että heidän alkamansa uusi järjestys ei suinkaan merkitse köyhiin kansan valtaannousua, vaan että päinvastoin heillä oli nyt polttavampana kysymyksenä lujan hallituksen perustaminen kaikkia pohjakerroksien tyytymättömyyttä vastaan. Ja niin sitten kävikin, kun Napoleon tarjosi Venäjän hallitukselle liittoa, esittäen Europan jakoa näiden kahden valtion kesken, jälkimäinen sellaiseen mielellään suostuikin.

Tästä uudesta liitosta, jossa Venäjän hallitus näki nyt Englannissa Europan rauhanhäiritsijän, mikäli tämä saaristovaltio "kaikessa vain tavoitteli omia itsekkäitä etujaan", ei kuitenkaan tullut pitkä-aikaista. Tapahtumain kehitys, erikoisesti se selkeä, että Napoleonin johtama porvarillinen Ranska pyrki jatkuvasti laajentamaan vaikutusvaltaansa Europan yli, perustaan sen entisistä kuningas- ja ruhtinaskunnista Ranskan vallanalaisia tai sen liittoon yhdistettyjä "perustuslaillisia", Napoleonin veljien ja suosikkien hallitsemia valtioita, saivat Venäjän hallituksen katselemaan kaikkea tätä Ranskan mahtavuuden kasvamista karsain silmin ja epäilemään Ranskan ystävyuden merkitsevän lopulta Venäjänkin tuhoa. Erinäiset Napoleonin toimenpiteet siten selvästi osoittivatkin, että hän suunnitteli Venäjänkin kukistamista ja vallottamista ja niin Venäjän hallituksen ulkopolttika kääntyi jälleen ranskalais-vastaiseksi; Venäjä liittyi uudelleen Englantiin, Preussiin, Itävaltaan. Ranskan tasavallan sijasta nyt Napoleon julistettiin "ihmisyyden ja ihmiskunnan viholliseksi" ja Aleksanteri I:n vannoutui karkottamaan hänet, ei vain niiltä alueilta, jotka Ranska oli vallottanut, vaan koko Europasta. Kaikki kruununsa kadottaneet kuninkaat, ruhtinaat ja prinssit oli palautettava jälleen "lailisille" valtaistuimilleen.

Jo ensimmäisellä kerralla, kun Aleksanteri I, kolmisen vuotta valtaistuimelle noustuaan rikkoi Venäjän ja Ranskan välit ja yhtyi Englannin kanssa liittoon, hän puolalaisen ystävänsä ja neuvonantajansa Adam Czartoryskin esityksestä suunnitteli jonkunlaista yleistä Europan suurvaltioiden liittoa, jollaista nykyään kutsutaan "kansojen liitoksi", muka turvaamaan maailman rauhaa. Aleksanteri I halusi olla "sivistyneelle maailmalle rauhan sovittajana". Hänen hallituksensa oli "alkava Europan poliitikassa uuden, lain ja oikeuden aikakauden". Ja Englantiin tätä liittoa esittämään lähettämälleen erikoislähetille, Novosiltsev'ille, annetuissa ohjeissa liiton tarkoitusperästä Aleksanteri lausui: "Europan rauha voidaan ylläpitää ainoastaan liiton kautta, joka perustetaan Venäjän ja Englannin johdolla ja johon kaikki toisen luokan valtiot tulevat yhtymään sekä kaikki ne, jotka todella haluavat pysyä rauhassa. Että tällainen liitto kykenisi tehokkaasti rauhan häiritsemisiä vastustamaan ja että se perustettaisi luojalle pohjalle, on välttämätöntä, että nämä kaksi (rauhaa) suojelevaa mahtia säilyttäisivät Europan asioissa määrättyssä asteessa enemmän vaikutusvaltaa (kuin toiset); sillä ne ovat ainoat

valtiot, joiden asema vaatii rauhan ja oikeuden säilyttämistä ja jotka liittonsa kautta kykenevät niitä suojaamaan.”

Napoleon, Europan rauhan vihollinen ja "Antikristus", siirsi sodan vihollistensa päävarustukseen, Venäjälle ja jouduttuaan sieltä pakkasen, nälän ja kasakkajoukkojen ahdistamana peräytymään, joutui ratkaisevasti häviölle "kansojen tappelussa", Leipzigin luona, 1814, sekä toisen kerran Waterloossa, 1815. Tällöin saatuaan vihdoin ratkaisevan voiton tästä "ihmiskunnan päävihollisesta", jonka Englannin hallitus kuletti "kansojen vanhina" St. Helenan saarelle, Europan ruhtinaat Aleksanteri I:n esityksestä perustivat "Pyhän Alliansin" Wienin kongressissa 1815. Venäjän, Itävallan ja Preussin hallitukset tämän taantumuksellisen liiton perustavina jäseninä, julistivat siinä, että he "jumalallisen kaitselemuksen välikappaleina tulisivat katsomaan, että rauha, hyvä tahto, keskinäinen sopu ja rakkaus, oikeus ja oikeamielisyys tulisivat vallitsemaan kansojen ja hallitsijain kesken, jotka kaikki oli luettava saman kristillisen perheen jäseniksi." Kaikki valtiot, jotka suostuisivat noudattamaan liittokirjassa esitettäviä periaatteita otettaisiin "Pyhään Alliansiin" vastaan "suurimmalla mielisuosiolla ja veljellisellä rakkaudella."

Tämän "maailmanrauhan liiton" perustaneet hallitsijat ja heidän ministerinsä kokouksen loppuessa sopivat myös, että he tulisivat aika ajoittain kokoontumaan uudelleen keskustelemaan niistä suunnitelmista, mitä ne sillä välin olivat kehittäneet Europan rauhan ylläpitämiseksi ja "kansojensa hyvinvoinnin edistämiseksi". "Pyhä Alliansi" kokoontui sitten kaikkiaan neljä kertaa, Aackenissa 1818, Troppaussa 1820, Laibachissa 1821 ja Veronassa 1822, ennen kuin se hajosi sen perustavien jäsenten jouduttua keskenään riitaan. Alusta alkaen myös kävi ilmeiseksi, että "kansojen hyvinvoinnin" sijasta "Pyhä Alliansi" harrasti vain niiden hallitsijain ja heitä lähellä olevain hallitsevain luokain, etupäässä Europan aatelisten maanomistajien etuja, jotka sen olivat muodostaneet. Kansoihin nähden päinvastoin siitä tuli niiden painajainen, kaikkien vapausliikkeiden tinkimätön vastustaja ja julma murskaaja, "Alliansiin" kuuluvien valtojen sotajoukot ollen aina valmiit kukistamaan kaikki kansan liikkeet, missä ikinä niitä Europassa puhkesikaan.

Näin paljon tästä nimellisesti maailman rauhan säilyttämiseksi perustetusta "kansojen liitosta", joka myöhemmin johti Europan eri valtojen välillä moneen ja veriseen sotaan, sentähden, että sen valossa on helpompi käsittää sen "kansojen liiton" todellisen luonteen, jonka nyt sata vuotta myöhemmin ovat maailman suurvaltojen hallitsevat luokat ja heidän edustajansa perustaneet, samoin "maailman rauhan säilyttämiseksi", mutta jättäen liittonsa ulkopuolelle sellaiset maat kuin työläistasavalat Venäjän ja Unkarin, ilmeisestikin siis tarkoituksella tämän liiton avulla palauttaa niihin porvarillisen lain ja järjestyksen. Historia kertoo itseään näin muodoissa, vaikkakin ihmiset, luokat ja näiden pyrkimykset ovatkin muuttuneet.

Venäjän politikassa "Pyhä Alliansi" merkitsi taantumuksen vahvistumista ja vakaantumista kaikissa suhteissa, niin hyvän sen sisä- kuin ulkoasioissakin. M. m. "Alliansin" periaatteiden mukaisesti Aleksanteri I näytti Venäjän kansalle sen ihmeen, että kääntyi "kaikkien oikeauskoisten venäläisten" perivihollisen Turkin hallituksenkin suojelijaksi, kun venäläisten uskonveljet kreikkalaiset nousivat sitä vastaan kapinaan, Aleksanteri kieltäytyen heitä avustamasta, koska olivat nousseet laillista hallitustaan vastaan. Tsari mahomettilaisen vääräuskoisen suojelijana! Tapaus synnytti hämmästyystä yli Venäjän, jonka kansa ei tiennyt mitä siitä oikein ajatella. Kun myöhemmin taantumus, josta enemmän alempana, kotonakin pääsi yhä suurempaan vauhtiin ja sen mukana kasvoi sisäinen sekasorto, kurjuus ja mielivaltaisuus, alkoi hallituksen politika synnyttää Venäjän väestössä laajalti tyytymättömyyttä. Tämä kykeni kuitenkin nousemaan pinnalle vain Venäjän, länsimaisen sivistyksen kanssa kosketuksiin joutuneiden yläluokkalaisten keskuudessa.

Perustuslakipuhat.

Hallituksensa alkuaikoina Aleksanteri I, kuten ennen häntä pari kolme hänen edeltäjänsäkin, jotka valtiokaappauksen kautta olivat Venäjän tsarien istuimelle nousseet, pyrki saavuttamaan hallitukselleen niin laajan kannatuksen kuin suinkin väestön niissäkin kerroksissa, jotka eivät suoranaisesti muodostaneet hallitsijan lähintä, häneen vaikuttavaa ympäristöä. Osaksi vaikutti häneen myös sekin, että oli Katarina II:n hänelle valitsemain opettajien kautta tutustunut länsimaiseen sivistykseen ja valtiolliseen elämään, siinä suhteessa ennen kaikkea Englannin ylimysvaltainen perustuslaillinen monarkia kiinnittäen hänen mieltään, osottaen, että yläluokat voivat siten ehkä paremmin vielä valvoa efujaan. Niistä uudistuksista, joita hänen aikanaan Venäjällä toimeenpantiin, ansaitsee mainitsemista: 1) valtiollisessa elämässä, "Valtakunnan neuvoston" perustaminen, hallinnollisten asiain johdon ja toimeenpanon järjestäminen kahdeksan ministeriapulaisen tehtäväksi, joiden alaiseksi valtakunnan eri osissa toimivat virastot ja virkamiehet suoranaisesti alistettiin; 2) sivistyssuhteissa, kolmen yliopiston, kahden sadan lukion ja yli kahden tuhannen kansakoulun perustaminen; 3) yhteiskunnallisissa suhteissa, tilanomistajien vallan rajoittaminen maaorjiinsa nähden, mitä tuli niiden tuomiovaltaan, oikeuteen rangaista maaorjiaan ym. Ukaasi vuodelta 1804 kielsi isäntiä myymstä maaorjiaan yksitellen tai erikseen maasta, ne voidaan muuttaa isäntää vain kun maakin vaihtoi omistajaansa. Myös menettivät isännät oikeutensa järjestää maaorjiensa aviosuhteita, saaden nämä nyt oikeuden itse valita puolionsa. Raippon antaminen maaorjille rajoitettiin 15(!) pariin. Armeijan upseerit, aatelissukuiset ja papisto vapautettiin kokonaan raipparangastuksesta. Itämeren maakunnissa sen aateliston toimeenpanema (1818) maaorjien vapauttaminen hyväksyttiin ja miljonan rup-

laa vuosittain määrättiin kulutettavaksi Venäjällä maaorjien vapauttamisen edistämiseksi.

Vuodesta 1807—1811 suunnitteli Aleksanteri I Venäjän hallitusjärjestelmän ja lainsäädännön yleistä uudistusta. Tässä suhteessa hän antoi ystävänsä ja valtiosihteeriksi valitsemansa Mikael Speranskin tehtäväksi valmistaa esitystä. Tämä kehittäkin Englannin hallitusmuodon mukaisen laajapiirteisen suunnitelman, jonka mukaan Venäjän valtiollinen toiminta tulisi järjestymään: ensinnäkin, lakiasäätäville laitoksille, niitä ollen pohjimmaisimpana kyläneuvostot (mir-kokoukset), sitten maakuntaneuvostot ja ylimpänä koko maata edustavat "Valtakunnan дума" ja "valtakunnan neuvosto"; toiseksi, tuomiolaitoksille, jälleen alimpana ollen kyläkuntain lautakunnat, maakunta-tuomioistuimet ja ylimpänä keisarillinen senaatti; sekä kolmanneksi, toimeenpaneville laitoksille, kyläin vanhimmissa valtakunnan ministerineuvostoon asti. Tämän perustuslain mukaan tulisivat ministerit olemaan toiminnastaan keisarille vastuunalaset.

Lakien järjestämisen alalla Speranski teki Napoleonin lakikokoelman perusteella ja mukaisesti laajan esityksen Venäjän uudeksi lakikokoelmaksi, mutta tämä, kuten edellämainittu hallituskoneiston järjestäminen ja perustuslain hyväksyminen jäivät pelkiksi suunnitelmiksi, joita "Valtakunnan neuvostoa" lukuunottamatta ei toteutettu. Vuonna 1812 alkanut sota Ranskaa vastaan, Napoleonin retki Venäjälle ja sen torjuminen keskeyttivät kaikki nämä uudistuspuuhut, epätietoista ollen, olisiko niitä muutenkaan tällä hallituskaudella toteutettu. Samoin jäivät ennen mainitut reformit muillakin aloilla suurimmaksi osaksi paperille, kun mitään hallinnollisia laitoksia ei perustettu valvomaan niiden toteuttamista. Venäjän pääkysymykseen maaorjuuden lopettamiseen ei uskallettu kajotakaan, siitä — nim. talonpoikain vapauttamisesta, mutta ei maiden jakamisesta niille — ollen vain teoreettista keskustelua, eikä mitään toimenpiteitä edes suunniteltukaan.

Dekabristit.

Edellä jo on mainittu, että Napoleonin voittoisan kukistamisen jälkeen alkoi Venäjällä, kuten muuallakin Euroopassa, "Pyhän Alliansin" ankara taantumuksen aika niin hyvin, mitä tulee valtioiden ulko- kuin sisä-asioihinkin nähden. Kaikenlainen miellivaltaisuus, virkamiesten ja tilanomistajien harjoittama äärimäinen sorto, väkivaltaisuus ja riistäminen pääsivät taas entiseen rajattomaan kukoistukseensa. Kirjapainot, jotka olivat olleet nyt joitakin vuosia avoinna ja vapaita painamaan länsimaisia tieteellisiä, jopa vapaamielisiäkin teoksia, sulettiin jälleen. Sensuuri astui myös uudelleen voimaan. Hallituksen arvostelijoita alettiin vangita ja karkoittaa Siperiaan. Sotamiehiä rangaistiin pienimmistäkin virheistä mitä ankarimmin ja hallituksen uuden sotilasjärjestelmän mukaisesti sijoitettiin maaseudulle maataviljeleviksi sotilassiirtoloin, lähialueen talonpoikien täytyen pakosta antaa tyttärensä sotilaille vaimoiksi. Tämän

suunnitelman mukaisesti ajottiin saada sotalaivos elättämään itse itsensä ja automaattisesti jatkuvaksi, sotilaiden poikain kun täytyi jatkaa isänsä ammattia. Valtakunnan ulkonainen mahtavuus, sodat ja politika sälytettiin raskaana verotaakkana köyhän talonpoikaisväestön niskoille. Hallitus puuhaili vain hallitsijain "jumalalta saamien oikeuksien" löukkaamattomuuden suojelemisessa, keisari nyt pitäen kiinni paljon jyrkemmin itsevaltiudesta kuin mitä ennen oli puhunut siitä, että hallituksen täytyy perustua laeille.

Venäjän kehittyminen europalaiseksi suurvallaksi, edellyttien suuren uusaikaisen armeijan ja sotalaivaston perustamista sekä laajan virkamieskoneiston kehittämistä, synnytti Venäjällä suuren virka- ja hovilaisluokan, jonka asema ja tehtävät vaativat siltä enemmän kaikenlaisia yleisiä ja erikoisia tietoja, yleis-europalaista sivistystä ja olojen tuntemusta, kuin mitä maataloiltaan elävillä "bojareilla" ja yleensä entisellä maaylimystöllä oli ollut. Kuta kiinteämpään yhteyteen ja läheisempään kosketukseen Venäjä sitten joutui länsi-Europan kanssa, kuten tapahtui Katarina II:n ja Napoleonin sotain aikana, sitä enemmän joutuivat edellämäinitut ainekset omaksumaan länsi-europalaisia tapoja, sivistystä ja käsityksiä. Venäjän johtava suurporvaristo, jonka käsissä oli sen rahaliike ja ulko- sekä kotimainen kauppa ja joka asemansa mukaisesti joutui liikkumaan "ylhäisissäkin piireissä", tavoitellen siellä itselleen ja omaisilleen mainetta, virkapaikkoja, valta-asemia, joutui näin luonnostaan samain "sivistävien" vaikutusten alaisiksi, sekin alkaen harrastaa johtavien hovilaisten, virkamiesten ja upseerien kanssa "länsimaisen kulttuurin" suosimista ja Venäjälle levittämistä. Näin kehittyi näinä aikoina ja näiden luokkien keskuudessa valtiollisia toimitsijoita ja kirjailijoita, jotka alkoivat käsitellä Venäjän yhteiskuntataloudellisia ja valtiollisia "ajan" kysymyksiä. Kaunokirjallisissa, historiallisissa tai suorastaan valtiollisissa teoksissaan he selostivat Venäjän kehitystä, sen yhteiskunnallisen ja valtiollisen järjestelmän vanhentuneita piirteitä, arvostellen räikeämpiä epäkohtia ja esittäen uudistuksia, missä sellaisia arvelivat välttämättömiksi.

Samaan aikaan perustettiin myös kaikenlaisia seuroja ja yhdistyksiä edistämään näitä sivistysharrastuksia ja valtiollisia uudistuspyrkimyksiä. M. m. oli Katarina II:n aikana Venäjän "sivistyneiden" keskuudessa "Vapaa-muurari"-liike päässyt suureen vauhtiin, sen kautta uskonnollinen ja valtiollinen vapaamielisyys leviten melko laajalle hovi- ja korkeimman virkamies-ylimystön keskuudessa. Varsinkin alkoi enemmän tai vähemmän julkisia salaseuroja syntyä sotajoukkojen keskuudessa Ranskasta palaamisen jälkeen, kaartin ja armeijan upseereista ne, jotka nyt olivat mieskohtaisesti tutustuneet länsimaiseen ja varsinkin Ranskan, Venäjän oloihin verrattuna, sangen vapaamieliseen valtiolliseen ja sivistykselliseen elämään ja omaksuneet perustusaikaisia käsityksiä, kotimaahansa palattuaan arvellen velvolli-

suudekseen levittää näitä käsityksiä Venäjälläkin ja saattaa "pimeä Venäjä" länsimaiden tasalle. Tällaisia seuroja oli: "Venäjän Ritarien Pojat", "Isänmaan Uskollisten Poikain Liitto", joka monen vaiheen kautta muuttui "Yleisen Hyvän Liitoksi", "Jälleen Yhtyneiden Slavilasten Kansain Liitto" ym.

Kaikista näistä seuroista vihdoin sen vainon johdosta, jonka alaisiksi ne joutuivat, kehittyi kaksi johtavaa salaista järjestöä: "Pohjoinen Liitto" ja "Eteläinen Liitto", niistä edellinen kannattaen Venäjälle perustuslaillista monarkiaa ja jälkimäinen vallankumouksen kautta perustettavaa tasavaltaa. Eversti Paavali Pestel, joka oli jälkimäisen tietopuolisimpia ja rohkeimpia johtajia, oli nim. sitä mieltä, että "ne maat, joissa ei ole ollut vallankumousta, saavat jatkaa olemassaoloaan ilman useita oikeuksia ja ilman vapautta; sentähden Venäjä tarvitsee vallankumouksen puhdistavaa ja uutta elinvoimaa antavaa vaikutusta saadakseen aikaan perustuslaillisen hallitusmuodon, joka yksin takaa turvallisuuden ja vakavuuden."

Jo Aleksanteri I:n eläessä tämä liike kasvoi järjestetyksi salaliitoksi, jonka tarkoituksena oli vangita keisari, pakottaa hänet luopumaan valtaistuimesta, salaliittolaiset ollen sopineet, että ruhtinas Trubetskoj'sta tulisi väliaikainen valtionhoitaja diktatori-vallalla. Jotkut salaliiton yksityiset jäsenet menivät niinkin pitkälle, että esittivät keisarin murhaamistakin, mutta eivät saaneet esitykselleen yleisempää kannatusta. Vaikka salaliitto oli enemmän tai vähemmän julkisena tietona, sen jäsenet avoimesti puhuen maan tilanteesta, tarvittavista uudistuksista ja siitä, miten ne voitaisiin hankkia, ja vaikka keisarille salaliittolaisten hankkeet paljastettiin, eräs englantilainen ali-upseeri niistä hänelle kertoen, ei hän ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin sen hävittämiseksi. Toiselta puolen ennen kuin salaliittolaisetkaan ehtivät aikeitaan toteuttaa, keisari Aleksanteri I äkillisesti sairastui matkallaan etelä-Venäjällä ja kuoli 1825.

Aleksanteri I:n eläessä hänen seuraava järjestyksessä vanhin veljensä ja kruununperijä, Konstantin, oli luopunut oikeudestaan seurata veljeään Venäjän valtaistuimelle nuoremman veljensä Nikolain hyväksi. Tästä ja luopumiskirjan olemassaolosta ei ollut yleensä kellekään ilmoitettu, ei edes Nikolaillekaan, joten kun Pietariin saapui tieto Aleksanterin kuolemasta, Nikolai ottaen sotajoukoilta ja valtakunnan virkamiehiltä uskollisuusvalan veljelleen Konstantinille, vannoi itsekin tälle uskollisuutta Venäjän seuraavana keisarina ja lähettäen hänelle siitä tiedon Puolaan, jonka kenraalikuvernöörinä tämä silloin oli. Konstantin samaan aikaan Warsovassa päinvastoin julisti Nikolain keisariksi, tehden hänelle uskollisuusvalan ja näin syntyi joidenkin viikkojen sekaannusta synnyttävä väliaika, jolloin ei ollut yleistä varmuutta siitä, kuka olisi Venäjän seuraava laillinen hallitsija.

Salaliittolaiset, jotka sitä ennen olivat harjoittaneet kilhoitustyötään Pietarissa olevien ja etelä-Venäjällä majoilevien sotaväen osastojen keskuudessa, ollen heillä jo joidenkin joukkojen

kannatuskin, katsoivat tilaisuuden olevan otollisen kapinalle ja vallankaappaukselle. Kun joukolta, jotka olivat jo tehneet uskollisuusvalan Konstantinille, kruununperimysjutun selviytyttyä tultiin sitten vaatimaan valaa Nikolaille, jotkut kaartin rykmentit silloin upseeriensa johdolla kieltäytyivät sitä tekemästä ja sen sijaan marssivat ulos kasarmeistaan torille huutaen eläköötä Konstantinille ja "konstitutsialle", jälkimäinen sana venäjänkielessä merkiten perustuslakia, mutta tietämättömät sotamiehet luullen sen tarkoittavan Konstantinin puolisoa. Mitkään houkuttelut, joihin Nikolai itse persoonallisesti ryhtyi, ei saanut sotamiehiä luopumaan Konstantinista ja "konstitutsiastaan", vaan surmasivat he heitä taivuttamaan tulleet päällikkönsä. Väestön suosio oli yleensä kapinallisten puolella. Muissa sotaväen osastoissa samoin mieliala alkoi horjua heidän puolelleen. Mahdollisuuksia oli, että tämä salaliittolainen kumousyritys olisi onnistunut tai kehittynyt laajemmaksi taisteluksi, mutta salaliittolaisten omassa keskuudessa vallitsi täydellinen järjestyksen ja johdon puute. Homman ylijohtajaksi valittu ruhtinas Trubetskoi pakeni hänen seuraajansa, kirjailija Rylejev siviilhenkilönä oli siihen kykenemätön ja sopimaton, sotaväki kun ei hänelle antanut mitään arvoa ja ruhtinas Obolenskilta, toiselta kapinan ylijohtajalta puuttui kokonaan johtamiskykyjä. Puhdistettuaan torin, jolle kapinalliset kaartilaiset olivat sijoittuneet uskollisuudenvalan tehneillä tykistöjoukoilla, Nikolai sai kapinan pian tukahdutettua, suuri joukko siviilisiakin menettäen henkensä tai haavoittuen, kun tykistö aukasi tulen torilla olevien sotamiesten ja kaupunkilaisten sankkoihin joukkoihin. Kapina oli puhjennut jouluk. 14 päivänä, seuraavana päivänä se oli jo kukistettu!

Tämä Venäjän ensimmäinen, "dekabristien" (joulukuulaisten) vallankumousyritys, jonka tarkoituksena oli perustuslaillisen hallitusmuodon synnyttäminen Venäjälle, oli siis päättynyt hyvin lyhyeen ja nolosti. Salaliittolaiset, luvultaan 240 vangittiin. Ne olivat yleensä ylhäistä ja hienoa väkeä, ruhtinaita, prinssejä, kreivejä, kenraaleja, muita kaartin ja armeijan upseereja ja Venäjän kuuluisimpia sen ajan kirjailijoita. Syytetyt jaettiin kahteentoista sarjaan ja seitsemän kuukautta kestäneen tutkinnon ja oikeudenkäynnin jälkeen 121 niistä havaittiin syyllisiksi ja tuomittiin; nim. viisi johtajaa: eversti Pestel, kirjailija Rylejev, eversti Murajev-Apostol ja luutnantit Bestushev-Rjumin ja Kachovski teiltäväksi neljään kappaleeseen, keisari muuttaen heidän rangaistuksensa hirttämiseksi; seuraavat 31 mestattavaksi telottamalla pää poikki ruumiista, heidän rangaistuksensa keisari muuttaen elinkautiseksi pakkotyöksi Siperian kaivoksissa; seuraavat 17 upseeria panemaan päänsä mestauspölkylle ja senjälkeen olemaan elinkautisessa pakkotyössä Siperiassa, rangaistus muutettiin 20 vuodeksi; loput karkoitettavaksi, vankiloihin, maanpakoon, menettämään kaikki oikeutensa jne.

Kuolemaan tuomittujen hirttäminen toimitettiin sitten niin kömpelösti, että nuorat katkesivat ja kolme tuomituista putosi maahan, näin pitkittäen heidän rääkäämistään ja tuskiaan. Yk-

si heistä, Murajev-Apostol, silloin ivallisesti huomautti, että Venäjällä ei mitään osata tehdä kunnollisesti, ei hallita, ei kapinoida, eikä edes hirttääkään! Myöhemmät hallitukset ovat kuitenkin sitten osottaneet, että ne ainakin osaavat kunnolla hirttää ja Venäjän köyhälistö, että se ainakin on osannut menestyksellisesti kapinoida, sekä, jos hallitsemisella ymmärretään maan asioiden järjestämistä ja johtamista siten, että kansan työtätekevät joukot saavat nauttia työnsä hedelmät ja rauhassa kehittää maan tuottavaisuutta, yleistä hyvinvointia ja tietoisuutta, että se osaa myös oikein "hallitakin".

Uusi ankarampi valtiollinen taantumus. Slavophilit.

Keisari Nikolai I:n hallituskausi (1825-55) oli Venäjällä tinkimättömän taantumuksen aikaa kaikissa sekä valtakunnan sisäisissä että ulkonaisissa suhteissa. Koko Venäjä ikäänkuin puettiin nyt valtiollisen vangin pakkopaitaan, pakotettiin asumaan kasarmijärjestyksen mukaisesti keisarin perustaman uuden polisilaitoksen, santarmiston, jatkuvan valvonnan ja urkkimisen alaisena. Länsimaisten vaikutusten vähentämiseksi mahdollisimman pieneen ulkomaalaisten pääsyä Venäjälle vaikeutettiin. Ulkomaisten kotiopettajien pitäminen kiellettiin. Venäläisten matkustamista ulkomaille opinnoille estettiin. Yliopistojen oppilasmäärä rajotettiin 300 kutakin yliopistoa kohti eli kaikkiaan 2,400:aan 50 miljonan asukasluvulle. Passimääräyksiä kovennettiin. Sensuurilaitos kehitettiin valtakunnan kaikkivaltiaaksi henkisen elämän kaitsijaksi jne.

Näiden puhtaasti kielteisten toimenpiteiden lisäksi tuli siten sarja samaan suuntaan pyrkiviä aktiivisia toimenpiteitä, joiden kautta Venäjällä ja sen raja-alueilla koetettiin lujittaa yksinvaltaisen hallitusmuodon perusteita. Venäjän kirkosta tehtiin nyt politikan välikappale, papisto saaden tehtäväkseen uskonnon nimessä saarnata kaikkia länsimaisia valtiollisia harhaoppeja vastaan, kirkko ryhtyen nyt myös Venäjällä asuvien toisuskoisten kreikkalaiskatolisen kirkon yhteyteen pakottamiseen, kuten tapahtui Liivinmaalla, Puolan raja-alueilla ja muualla valtakunnassa.

Edellisen lisäksi hallitus suosi niitä Venäjän yliopiston opettajia, tutkijoita, tiedemiehiä ja kirjailijoita, jotka käänsivät venäläisten katseet pois kaikesta länsimaisesta, niin hyvin länsi-Europan yhteiskunnallisista kuin valtiollisista ja sivistyksellisistäkin oloista ja sen sijaan esittivät Venäjän omista laitoksista ja suhteista löytyvän sen elämän tosiperusteet, menestyksen ja hyvinvoinnin taikasanat. Tämän suunnan aatteiden esittäjiä kutsutaan yleisellä nimellä "slavophilit", slavilaisuuden ystävät eli kannattajat.

Heidän käsityksensä mukaan Venäjän valtiomuoto yksin oli rakenteeltaan sellainen, joka takasi kansalle oikean elämän, hyvinvoinnin ym., samassa kun se oli jumalan asettaman maailman järjestyksen ja kaitselemuksen alkuunpaneman ja ohjaaman kehityksen ainoa säännöllinen muoto.

Venäjän oikeaoppinen kirkko yksin oli säilyttänyt alkukristillisyyden opit puhtaina, se yksin taaten ihmisille rakkauden ja sovun, toiset kirkot sensijaan johtaen lahkolaisuuteen, riitoihin jne. Venäjän talonpojan kyläyhteisyydessä olivat sitten loppujen lopuksi elämässä toteutettuina oikeaoppisen kristillisyyden periaatteet, keskinäinen avustaminen, yksinkertainen työtätekevään ihmisten yhteisyys, alistuminen valtakuntaa koskevissa asioissa esivallan tahdon alaiseksi jne. Venäjän kyläkunnassa ne vielä elivät. Sen sijaan muualla maailmassa ne olivat hävinneet ja niiden asemasta alamaisten keskuudessa vallitsi yksilöllisen kilpailun, omanvoitonpyynnin, uppinkaisuuden ym. henki.

Oli "slavophileja", jotka viimeainitussa seikassa, nim. talonpoikan kyläyhteisyydessä näkivät sen perusteen, jolle olisi heidän käsityksensä mukaan rakennettava uusi, sosialistinen Venäjä, mutta vallitsevana käsityksenä oli se, joka päinvastoin näki tässä seikassa Venäjän pelastuksen kaikesta uudesta, niin hyvin kapitalismista kuin sosialismistakin, sekä valtiollisessa suhteessa perustuslaillisuudesta, tasavallasta ym. Käsityksensä mukaisesti he vaativat säilyttämään kyläyhteisyyttä koskemattomana tai palaamaan siinä taaksepäin sekä hallitusta perustamaan Venäjän itsevaltiuden entistään kiinteämmin juuri sille ja maanorjuudelle.

"Edistystä" Nikolai I:n hallitus harrasti ainoastaan kaupan, liikennelaitoksen, teollisuuden ja tietenkin ennen kaikkea sotalaitoksen ja laivaston kehittämisessä. Rautateitä rakennettiin, vesireittejä kanavoitiin, kaivoksia ja teollisuuslaitoksia hallituksen myötävaikutuksella perustettiin. Laivastoa ja armeijaa tietenkin laajennettiin ja varustettiin uusilla aseilla ja muilla sotatarpeilla. Mutta kaikki tämäkin täytyi tapahtua keisarillisen valvonnan ja tarkan järjestelyn alaisena. Ja jos ohjesääntöinen järjestely ei tuottanut hyviä tuloksia, vaan johti häviöihin, tuhaukseen ja sekasortoon, koetettiin epäkohtia korjata enemmän järjestyksellä, enemmän keisarillisia ohjesääntöjä. Missään tapauksessa ei vaan sallittu minkäänlaisen alamaisten itsehallinnon tai omintakeisen toiminnan ja järjestelyn tulla kysymykseen. Kaiken piti tapahtua ylhäältäpäin määrättyinä, keisarillisesta itsevaltaisesta tahdosta johtuneena!

Puolan kapina. Venäjä Europan rauhottajana.

Vuonna 1818 oli Aleksanteri I:n myöntönyt Puolalle itsehallinnon, perustuslain ja valtiopäivät, jotka samana vuonna ensi kerran Puolan jaon jälkeen kokoontuivat. Nikolai I:n, vaikka vastenmielisesti, tunnusti Puolan itsehallinnon ja saapui Warsovaan Puolan kuninkaaksi kruunattavaksi. Vuonna 1830 hän kutsui Puolan säädät koolle valtiopäiville, mutta loukkasi niiden oikeuksia vastoin perustuslakia nimittäen Puolan senaattiin joukon jäseniä. Kokoontuneet valtiopäivät eivät toiselta puolen noudattaneet Nikolain ohjeita ja toivomuksia ja niin useat tapaukset nopeasti kehittivät välien täydelliseen rikkoutumiseen. Marraskuussa samana vuotena sitten puhkesi kauan kytenyt

Puolan kapina ilmieliekkii. Kenraalikuvernööri, suuriruhtinas Konstantin, joutui venäläisine joukkoineen pakenemaan Warsovasta ja Nikolai lähetti suuren venäläisen armeijan kukistamaan puolalaisten itsenäisyyspyrinnöt verivirtoihin. Ostrolenkan luona puolalaiset joukot kärsivät vihdoin 1831 ylivoimaisen venäläisen armeijan ahdistamana musertavan tappion. Puolan uusi kenraalikuvernööri, kenraali Paskievitsh "rauhotti" sitten maan muutamassa kuukaudessa täydellisesti. Puolan itsehallinto lakautettiin, se julistettiin venäläiseksi erottamattomaksi "valtakunnan osaksi". Vlnassa oleva Puolan yliopisto sulettiin. Sen kansallinen armeija hajotettiin, puolalaiset joutuen Venäjän joukkoihin palvelemaan yli laajan valtakunnan. Kapinaan osaaottaneiden johtajien omaisuus takavarikoitiin ja vangiksi joutuneet tuomittiin Siperiaan, karkotettaviksi tai vankeuteen. Puolan hallinto järjestettiin kokonaan venäläisten virkamiesten käsiin. Yli neljännesvuosisataa Puola oli sitten yhtä "rauhallinen" kuin muukin osa Venäjää.

Kuten veljensä Aleksaneri I, piti Nikolai I:kin itseään Europan laillisen järjestyksen ja hallitusten kaitselemuksen asettamana suojelijana. Kun Ranskassa 1830- vuoden vallankumous syöksi sen perinnöllisvaltaisen, "laillisen" kuninkaan, Ludvig XVIII:n valtaistuimelta ja Ranskan porvaristo kukistettuaan ensin verisellä joukkoteurastuksella Parisin työvään yrityksen hankkia itselleen oikeuksia, asetti kuninkaaksi valitsemansa "porvarikuninkaan", Ludvig Philipin, kieltäytyi Nikolai hyväksymästä häntä Ranskan lailliseksi hallitsijaksi. Venäjän ja Ranskan välit kiristyivät ja olisivat johtaneet sotaan, ellei muita seikkoja olisi tullut sitä ehkäsemään. Samoin sitten, kun 1848-vuoden vallankumousvyöry kulki yli koko läntisen Europan, Nikolai kiiruhti laillisille hallituksille avuksi, m. m. lähettäen venäläisen armeijan kukistamaan unkarilaisten kapinaa ja vakiinnuttamaan hallitsijavaltaa muuallakin Itävalta-Unkarissa, jossa Wienissä ym. puhjenneet vallankumousyritykset olivat uhanneet silloin jo hävittää tämän keisariudelle perustuvan liittovaltion. Vieläpä Turkin hallituskin löysi Nikolaissa itselleen suojelijan, Venäjä lähettäen laivastonsa ja armeijansa sille avuksi sulttaania vastaan kapinaan noussutta Egyptin käskynhaltijaa vastaan, sekä myöhemmin rauhottamaan sulttaanin slavilaisia alamaisia, bulgareja ja Boznian serbialaisia, jotka 1848 vallankumouksien maininkeina seuraavana vuonna olivat nousseet kapinaan. Nikolai I koetti toteuttaa kaikkialla Europassa "Pyhän Alliansin" todellista tarkotusta, eikä tämän liiton oikea merkitys nyt enää ollut yleensä kenellekään epätietoisena. Se liiankin selvästi nyt näytti, mitä varten se oli perustettu.

Venäjällä tämän valtiollisen ja yleisen taantumuksen aikana väestön entisestään jo huono taloudellinen tila vain paheni, varsinkin mitä tulee n. k. valtion talonpoikiin, joita hallitus rasitti loppumattomilla verotuksillaan, sotaväenotoillaan ja virkamiesten ankaruudella, sekä maaorjiin nähden, joita heidän yksityiset isäntänsä rasittivat sitä enemmän, kuta enemmän hallitus pakot-

ti heitä ottamaan osaa valtion ulkonaisen mahtavuuden ja autokratista järjestystä ylläpitävän laajan virkakoneiston, armeijan ja laivaston kustantamiseen. Tyytymättömyys alkoi näin kehittyä sangen yleiseksi, vieläpä maan porvaristonkin keskuudessa, jolle keisarillinen ohjesääntöisyys alkoi olla esteenä ja painajaisena sen itsenäistä toimintavapautta vaativan teollisuuden ja kaupan harjoittamisessa, ja jonka rahapussia keisarillinen ulko- ja sisäpolitiikka liian raskaasti verotti, samassa kun häiritsi tai suoranaisesti pilasi porvariston mahdollisuuksia kehittää edullisia ulkomaisia kauppasuhteita yms. Vihdoin sitten keisarin alkama uusi sota Turkkia vastaan (1854-56), johon Euroopan muut vallat, Englanti, Ranska, Sardinia ym. liittyivät Turkin avuksi Venettä vastaan estääkseen tätä laskemasta valtansa alle koko kaakkoista Eurooppaa, joka sota päättyi venäläisten aseiden tappioksi, liitolaiset laajalti pommittaen ja hävittäen Venäjän, m. m. Suomenkin rannikkoasutuksia ja vallottaen Sevastopolin, sai yleisen tyytymättömyyden kehittymään avonaiseksi. Alkoi käydä ilmeiseksi, että olot eivät voi enään kauaa jatkaa kulkuaan entiseen suuntaansa, vaan että ellei niissä toimiteta pian suurta korjausta, on myrsky puhkeava, joka voi käydä valitsevalle hallitusmuodolle ja sitä tukeville luokille tuhoisaksi. Nikolai I kuitenkin ehti kuolla ennenkuin joutui sen edessä taipumaan jättäen pojalleen ja seuraajalleen Aleksanteri II:lle (1855-1881) tehtäväksi yrittää ratkaista pulma.

Talonpoikain vapauttaminen. Muut reformit.

Venäjän sotavoimien tappioksi ja diplomatiseen nöyryytykseen päättynyt Turkin sota antoi tyytymättömille aineksille Venäjän porvariston ja valistuneimpien säätyläisten ja virkamiesten keskuudessa ulkonaisen aiheen vaatia uudelta hallitsijalta reformeja Venäjän valtiollisissa ja yhteiskunnallisissa suhteissa. Porvariston ja Venäjän sivistyneen säädyn jäsenet (lakimiehet, lääkärin, opettajat, kirjailijat ym.) sekä osa tilanomistajiakin melko yleisesti kannattivat, että Venäjällä olisi järjestettävä jonkunlainen perustuslaillinen hallitusmuoto, samaan malliin kuin Englannissa oli. Toiselta puolen, ne myös kannattivat talonpoikain vapauttamista, joka kysymys nyt oli jo kehittynyt ilmeisesti välttämättömäksi vihdoinkon ratkaista. Katarina II:n ajoista alkaen olikin se ollut ajan polttavana kysymyksenä, ollen eri hallitsijain aikana komitea toisensa jälkeen nimitetty sitä tutkimaan ja esittämään menettelytapoja sen ratkaisemiseksi.

Talonpoikain vapauttamista vaativat nyt ennen kaikkea Venäjän teollisuuden harjoittajat ja heidän edustajansa; vapaan työvoiman saanti ollen heille menestyksellisen palkkatyön riistämisen, se on, teollisuuden harjoittamisen, välttämätön edellytys. Tätä vaatimusta kannattivat myös ne tilanomistajat, jotka olivat tulleet kokemaan, että maaorjuudelle perustuva maanviljelys ei ole enään kannattavaa vapaan palkkatyön rinnalla ja niihin vuokratuloihin tai korkoihin verrattuna, mitä he olisivat tilaisuudessa saada, kun voisivat vuokrata tai myydä maansa kor-

keista hinnoista niitä viljelemään pyrkiville talonpojille. Hallituksen edustajat ja asiaa hallituksen etujen kannalta tutkimaan asetetut ekspertit myös tulivat siihen johtopäätökseen, että talonpoikain vapauttaminen yksityisten tilanomistajien maaorjuudesta tulisi sikäli hyödyttämään hallitusta, kun sen kautta noin 20 miljonaa käsittävä maaorjien joukko, joka muodosti Venäjän talonpoikaisväestöstä toisen puolen, joutuisi suoranaisesti hallituksen verotuksen alaiseksi, helpottaen siten sille sotaväen ottoa, valtion menojen jakamista tasaisemmin sen riistonalaisille luokille, järjestyksen ylläpitoa, lain käyttöä ym.

Hallituksen edut tässä talonpoikain vapauttamisasiassa kuitenkin ehdottomasti vaativat, että vapauttaminen ei merkitsisi talonpoikain ajamista maantielle eikä myöskään heille oikeuden myöntämistä kokonaan luopua kyläkuntajäsenyydestään. Maatomat talonpojat eivät olisi kyenneet tietenkään lisäämään valtion tuloja ja täydellisen personallisen vapauden saanut entinen maaorja saattoi muuttaa maalta pois ja niin vähentää kyläkuntain veronmaksajien lukua. Hallitus tarvitsi kyläkuntaa näin yksityisen talonpojan kurissapitäjänä ja verojen takaajana. Näin hallitus vapauttamisen ehtona vaati, että entisille maaorjille on jaettava heidän vapauttamisessaan myös sen verran maata, että voivat ruveta sillä elämään ja toiseksi, että kyläyhteisyys on säilytettävä koskemattomana, talonpoika veroamaksavana jäsenenä kuuluen kyläkuntansa yhteyteen vielä senjälkeenkin, vaikka muutti kaupunkiinkin asumaan ja asui siellä kuinka kauan tahansa. Maaosuuttaan kylässä ei hän eikä kukaan muukaan voinut myydä, lahjoittaa tai mitenkään muutenkaan hävittää.

Tämä Venäjän hallituksen politika säilyttää kyläyhteys (mir) ja sen kautta taata itselleen verotulonsa ym., oli jo Pietari Suuren aikoina kehittynyt harkinnalliseksi järjestelmäksi. Kuiten muistamme oli silloin jo keisarillisella käskykirjeellä (ukas) määrätty, että kaikkien vapaiden, yksinäisten tai irtolais-talonpoikain on liityttävä johonkin, joko valtion mailla asuvan ja valtion suoranaisen kontrollin ja veronkannon alaiseen kyläkuntaan tai mentävä yksityisten tilanomistajien maaorjiksi. Nyt yhdeksänentoista vuosisadan keskivaiheilla Venäjän hallitus tässä suhteessa ottaa vain yhden askeleen lisää samaan suuntaan. Se haluaa siirtää yksityistenkin maaorjuudessa olevat talonpojat suoranaisesti valtion, tosin joissain suhteissa jonkun verran vapaampaan maaorjuuteen.

Hallituksen suunnitelma nyt kun talonpoikain vapautus tuli kysymykseen, jakaa niille samassa myös maata, nim. tilanomistajilta sen mitä ne kyläkunnissaan viljelivät, alkoi herättää tilanomistajain keskuudessa epäilystä ja vastustusta koko vapautusajatusta vastaan. Ne taipuivat vasta sitten antamaan sille osittaisen kannatuksensa, kun hallituksen puolelta vakuutettiin, että tilanomistajilta ei tulisi ottamaan tätäkään maata ilmaiseksi, vaan valtio tulisi takaamaan "kohtuullisen" korvauksen, vapautetut talonpojat joutuessaan sen korkoineen maksamaan hallitukselle kuoletusmaksuina, jotka ovat sitten kestäneet vuoteen

1905 asti, jolloin ne lakkautettiin, vaikka suuri osa niistä oli vielä maksamatta.

Kaikista hallituksen ja talonpoikain vapauttamista kannattavien ryhmien vakuutuksista ja osottamasta halusta toimittaa tämä vapautus tilanomistajain etuja mahdollisimman tarkasti silmällä pitäen ja vaalien, täytyi hallituksen ja uudistusta kannattavan sanomalehdistön ym. senlisäksi käyttää kaikenlaista painostusta, ennenkun tilanomistajista ratkaseva osa siihen taipui. Niinpä oli Aleksanteri II Moskovan aatelison edustajille pitämässään puheessa lausunut: "Joidenkin perättömien huhujen poistamiseksi katson tarpeelliseksi vakuuttaa teille, että minulla ei nykyhetkellä ole aikomusta hävittää maaorjuutta; mutta varmasti, kuten te itse tiedätte, ei vallitseva tapa omistaa maaorjia voi jäädä muuttumattomaksi. On parempi ylhäältäpäin toimittaa maaorjuuden poistaminen, sensijaan kuin odottaa aikaa, jolloin se alkaa alhaaltapäin poistaa itse itseään. Minä kehoitan teitä, herrat, harkitsemaan, miten tämä voitaisiin toteuttaa ja alistamaan minun sanani aatelistolle harkittavaksi."

Kun sitten Liettuan puolalaiset tilanomistajat, jotka Nikolai I:n aikana olivat joutuneet pitämään inventario-kirjaa maaorjiensa ja heidän välisistä veroista, päivätöistä ym., esittivät Aleksanteri II:lle anomuksen, että hän vapauttaisi heidät tästä heille kiusalliseksi käyneestä määräyksestä, keisari oli käsittävinään tämän Liettuan aateliston pyynnöksi saada vapauttaa maaorjansa, lähetti heille kiitoskirjelmän siitä ja tästä erikoisen kirjelmän Venäjän muidenkin alueiden aatelisille, jossa lausui toivomuksensa, että nekin ottaisivat asian harkittavakseen. Samaan aikaan alkoi talonpoikain vapauttamista kannattavat aikakauslehdet ym. käyttää talonpoikain keskuudessa vallitsevaa yleistä tyytymättömyyttä yhtenä keinona painostuksen harjoittamiseksi vapautusta vastustavia tilanomistajia vastaan, joilla todella alkoikin nyt olla syytä pelätä maaorjien nousua ja verilöylyjen puhkeamista, sillä alkoihan näiden keskuudessa levitä tieto hallituksen, erityisesti juuri keisarin esittämistä toivomuksista.

Hyvin yleisesti vedottiin myös siihen, että Venäjä voi täten vapauttamalla maaorjansa, mutta antamalla niille samassa maata kyläyhteisesti omistettavaksi, pelastua joutumasta niiden luokkataistelujen pyörteisiin, jotka länsi-Europassa raivosivat köyhälistön ja muiden luokkien välillä.

"Nyt on hetki lyönyt", kirjoittivat tällä kummituksella pelottajat, "ratkaista tuo tärkeä kysymys, tuleeko Venäjän sortua tämän kauhean pahan (köyhälistön syntymisen) uhriksi, kuten lännen kansakunnille on tapahtunut, vai tuleeko se ainiaaksi turvaamaan itsensä sitä vastaan. Tämän kysymyksen ratkaisussa lepää maamme tulevaisuus. Jos talonpojat vapautetaan ilman maata, taikka jos nyt hävitetään nuo (kommunaliset) kyläyhteis-laitokset, jotka antavat jokaiselle miehelle maahan osuuden ja takaavat tämän arvaamattoman etuisuuden vielä syntymättömille sukupolville, niin silloin tulee hyvin pian muodostumaan köyhälistö, ja talonpojista tulee kodittomain maankiertäjien epäjär-

jestyksellinen massa, kuten Englannin maanviljelystyoäläiset. Jos sensijaan heille myönnetään kohtuullinen osuus maata ja jos kyläkunta tehdään luovutetun maan omistajaksi, köyhälistön syntymisen vaara on ikusesti vältetty ja Venäjä on siten asettava esimerkin koko sivistyneelle maailmalle! Ei koskaan ennen ole millään kansakunnalla ollut näin otollista tilaisuutta ottaa kehityksen tiellä näin suurta harppausta eteenpäin. Elkä koskaan enään tule tämä tilaisuus uudistumaan. Länsimaiset kansat ovat liian myöhään havainneet erehdyksensä — kun niiden talonpoikaisväestö on jo menettänyt maansa ja kaupunkien työläisluokat ovat jo sortuneet kapitalistien täyttymättömän ahneuden uhreiksi. Turhaan niiden etevimmät ajattelijat varottavat ja manaavat. Tavalliset parannuskeinot eivät enää mitään auta. Mutta Venäjän voi välttää kaiken tämän vaaran, jos se vain toimii viisaasti ja harkiten tässä suuressa kysymyksessä. Talonpojat vielä vallitsevat maata todellisuudessa, elleivät laillisesti, eikä meidän kaupungeissamme ole vielä köyhälistöä. Kaikki, mitä siis tarvitaan, on siinä, että poistetaan maanomistajien mielivaltainen isännnyys ilman, että talonpoikia karkoitetaan maalta, jota viljelevät ja ilman, että häiritään kyläkunnan laitoksia, jotka muodostavat parhaimman esteen köyhälistöläisyyttä vastaan.”

Venäjän asukasluku oli siihen aikaan noin 60 miljonaa, josta talonpoikia lähes 50 miljonaa (49,486,665). Yksityisten tilanomistajien maaorjia näistä oli 23,022,000; keisarillisen perheen ja muiden tähän sarjaan kuuluvan tilojen maaorjia 3,326,084, ja loput eli 23,138,191 hallituksen talonpoikia, asuen ne valtion mailla erityisten viranomaisten valvonnan alaisina. Viimeksi mainittujen asema oli siinä suhteessa hieman yksityisten maaorjien tilannetta parempi, että kyläkunnilla oli valtion alueilla yleensä suhteellisesti enmmän maata viljeltävänä ja talonpojat saivat (tosin aika-ajoittain, kuten Paavali I:n aikana, astuen voimaan siinä suhteessa kieltoja) valtion metsistä ottaa tarvitsemansa polttopuut ym. Toiselta puolen saivat valtion talonpojat kärsiä hallituksen tilusten hoitajiksi määrättyjen virkamiesten mielivallasta ja taipuvaisuudesta virkakaudellaan kiskoa alueensa talonpojista niin paljon itselleen ”taskurahoja” kuin suinkin.

Vihdoin kun asiassa eri maakuntien aateliskomiteat olivat esittäneet hallitukselle mietintönsä ja hallituksen asettama yleinen komitea, jossa aatelistolla oli omat edustajansa, oli valmistanut esityksen vapauttamislaiksi, keisari erikoisella vapauttamismanifestilla helmik. 19 päivänä 1861 julisti maaorjat vapaiksi. Vapautuslain pääkohdat olivat:

1. Maaorjat tulivat saamaan vapaan maalaisväestön kaikki siviilioikeudet ja vapaudet, tilanomistajien vallanalaisuuden asemasta he joutuen kyläkuntainsa (ja sen kautta suoranaisesti valtion) vallan alaisiksi;

2. Kyläkunnille tuli jäämään, mikäli mahdollista se maa, jota ne viljelivät (sitä hallitus lisäten joissakin tapauksissa, missä maata oli liian vähän, useissa tapauksissa supistaen), talonpo-

jat joutuen maksamaan maasta niiden entisille omistajille korvauksen. Samoin oli talonpoikain maksettava maanomistajille korvaus siitä, että nämä menettivät ne tulot, mitä heillä oli ollut talonpoikain veroista, päivätöistä ja tuotteista. Talonpojille luovutetun maan arvo laskettiin noin 2,000 miljoonaksi ruplaksi, yleensä kalliimmaksi silloista markkina-arvoa. Muut isäntien maaorjistaan kiskomat tulot myös arvioitiin päälomaksi, jolle määrättiin 6 prosentin korko. Talonpoikain maksamat verot (jonka ne maksoivat rahassa, "obrok", missä työ- ja tuoteverojen maksaminen oli muuttunut tähän käytännölliseen muotoon) laskettiin olevan arvossa: miespuolista henkeä kohti 30 ruplaa ja naispuolista kohti 10 ruplaa vuodessa. Maaorjan vuotuisen työn todellinen arvo oli 160—200, ja rahamarkkinoilla panttausarvo 60 ruplaa.

3. Hallitus otti suorittaakseen tilainomistajille kaikki nämä korvaukset siten, että lainasi sitä varten talonpojille varat, näiden täytyen erikoisella sopimuskirjalla sitoutua hallitukselle maksamaan lainansa takaisin 49 vuoden kuluessa lainan alkamisesta.

Kaiken tämän järjestäminen otti useita vuosia aikaa, joten vielä 1875 oli lähes 9:stä miljonasta miespuolisesta maaorjasta yli kaksi miljonaa, jotka eivät olleet tällaista sopimuskirjaa allekirjoittaneet; niistä seitsemästä miljonasta, jotka sen olivat tehneet, noin 63 prosenttia ollen tehnyt sen pakosta.*)

Myöhemmin valtion mailla asuvat talonpojat saivat samat oikeudet mitä manifestilla myönnettiin yksityisten talonpojille. Myös yksityisten kotipalveluksessa olleet maattomat maaorjat saaden samat kansalaisoikeudet kuin edellisetkin, jäivät kuitenkin edelleen maattomiksi. Niiden lukumäärä vapauttamisen aikana oli ähes 1,500,000!

Perustuslakikysymys. Paikallinen itsehallintojärjestelmä.

Porvarilliset ainekset olivat, kuten ennen jo selostettu, myös esittäneet Venäjälle perustuslaillisen hallitusmuodon järjestämistä. Kun talonpoikain vapauttamiskysymys sitten astui päivän polttavimmaksi asiaksi, toivoivat nämä, että sen yhteydessä hallitus tulisi toteuttamaan tämän toisenkin uudistuksen. Ja hallituksen taholla oli todella hankkeita perustuslain Venäjälle myöntämisestä, mutta niistä ei tullut sen enempää. Päinvastoin ja talonpoikain vapauttamisasian esillä ollessa, kun keisari pitämään antamansa lupauksen, kutsui maakuntien aatelisedustajat Pietariin harkitsemaan vapauttamisen lopullista esitystä, Aleksanteri II selvästi osotti, että hän aikoi hallita Venäjää ilman peruslakia ja eduskuntaa, vedoten itsevaltiaan oikeuksiinsa ja kieltäen kokoontuneet edustajat yhteisistä istunnoista sekä vapauttamisasian edustuksellisesta käsittelystä. Venäjän porva-

*) D. Mackenzie Wallace: Russia, s. 508. Samasta teoksesta on vapaasti refereeraten, lainattu useita muitakin edellä esitettyjä asiatietoja.

risto ja sen mukana kulkevat sivistyneemmät virkamiessäädyn ym. väliluokkain edustajat olivat vielä liian heikot pakottaakseen hallitusta vastoin maanomistajaluokan suuren vanhoillisen, ehdottoman enemmistön vastustusta toimeenpanemaan myös tämän hallitusmuutoksen. Talonpoikain vapauttaminen sensijaan oli jo yhteiskunnallinen välttämättömyys, josta sitäpaitsi tilanomistajat itsekkin suoranaisesti hyötyivät, osaten he nim. sen siten järjestää, mutta miten ne voisivat hyötyä perustuslaillisesta hallitusmuodosta, joka siirtäisi valtaa porvariston ja kaupunkien sivistyneiden säätyjen käsiin, sitä he eivät vielä voineet nähdä, vaan päinvastoin tunsivat siinä heidän etuoikeuksiaan suuresti uhkaavan vaaran.

Kuitenkin Aleksanteri II:n hallituskaudella tuli valtiollisenkin elämän alalla toteutettua useita uudistuksia. Niinpä esim. tuomiolaitokset ja lainkäyttö järjestettiin nyt jo aikaisemmin Mikael Speranskin esittämälle ranskalaismalliselle pohjalle, oikeudenkäyttö joutuen erikoisten sitä varten tutkinnon suorittaneiden virkamiehistä muodostuvien tuomioistuinten suoritettavaksi. Syytetyille myönnettiin lautakuntaoikeus. Sensuurivaltaa rajoitettiin. Sotilaiden maalle siirtolaisiksi lähettäminen lopetettiin. Siperiaan korkotettujen valtiollisten vankien kuten "dekabristien" ym. sallittiin palata takaisin Venäjälle, saaden he ja heidän omaisensa omaisuutensa ja entiset arvonsa takaisin.

Erikoisesti ansaitsee tulla vielä mainituksi 1864 Zemstvo-laki. Sen mukaisesti saivat siinä määrätyt Venäjän kuvernementit järjestää paikallisen itsehallinnon pitämään huolta maanteistä, kouluista, terveysoloista, hätäavustuksesta yms. paikallisista asioista sekä varojen kokoomisesta ja käyttämisestä näitä tarkoituksia varten. Zemstvo-kokoukset (Zemskoje-Sobranie) pidettiin tavallisesti kuvernementin (tai piirikunnan) aatelitalolla ja otti kokoukseen osaa paitsi aateliston myös talonpoikain kyläkuntain edustajiakin, jotka valittiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan, joissakin kuvernementeissa, varsinkin alkuaikoina, jälkimäiset ollen enemmistönäkin. Kuvernementti-zemstvojen ohella oli sitten vielä piirikunnilla, joiksi kuvernementit jakaantuivat, piiri-zemstvonsa, ne ollen samalla tavalla kokoonpannut. Zemstvot (maalaiskuntien neuvostot) kokoontuivat melko säännöllisesti. Niillä oli puheenjohtajansa, kuvernementin zemstvoissa "keisarin nimittämä aatelismarsalkka", sekä toimeenpanevat virkailijansa ja komiteansa (zemskaja uprava). Syistä, joiden kehitys ja luonne selvittää myöhemmin, tulee zemstvolaitoksesta varsinkin suurtilallisten, rikkaimpien ja porvarien suosima ja etualalle työntämä ja niitä edustava laitos työläisten ja maalaisköyhälistöläisten kannattamaa neuvosto- (soviet) järjestelmää vastaan.

"Zemstvo"-järjestelmiä oli Venäjällä 1905 kaikkiaan 40:ssä sen 97:stä kuvernementista, Puolassa, Itämeren maakunnissa, Kaukasiassa ja Siperiassa sensijaan ei ollut tätä rajoitettuaakaan paikallitsehallintoa.

Vuonna 1870 saivat kaupunkikunnat oikeuksia itsehallintonsa järjestämiseksi. Niiden asukkaat jaettiin sen mukaan, kuinka paljon maksoivat veroa, kolmeen äänestysluokkaan, nevaliten kaupungin valtuuston (gorodskaja дума). Sen toimeenpanevaa komiteaa kutsuttiin upravaksi.

IV. LUKU.

Kansalliset (sivistyneiden) vallankumousliik- keet ja salaliittojärjestöt.

Aleksanteri II:n hallituksen jälkipuoliskolla alkoi taantumus uudelleen nosta päätään. Siihen oli vaikuttamassa monta-kin eri tekijää, pääasiallisimpana ollen se, että mitkään hänen hallituskautensa n. k. uudistukset, ei edes talonpoikain vapauttaminenkaan, eivät olleet lopullisesti tarkoittaneet tai aiheuttaneet Venäjän vallitsevan luokan, maanomistajien taloudellisten etujen loukkaamista, niille mitään tulojen ja sen mukaisesti nautintojen vähentymistä, vaan päinvastoin, kun vapauttamisen aiheuttama väliaikainen noin neljän viiden vuoden häiriötila oli mennyt ohi, oli näiden tuloissa havaittavissa melkoista lisääntymistä. Esim. ruhtinas Vasiltschikovilla, yhdellä Venäjän aatelisella tilanomistajalla oli ennen talonpoikain vapauttamista ollut tilastaan (maaorjistaan) tuloja keskimäärin yli 14.000 ruplaa vuodessa; vapautusta seuraavina vuosina hänellä oli talonpojille luovuttamastaan maaosuudesta lunastusmaksuina tuloja lähes 8,000 ruplaa vuodessa ja hänelle jääneestä tilan osasta lähes 29,000 ruplaa vuodessa; vapaa palkkatyö näin suuressa määrässä kehittäen maanviljelystyön tuottavaisuutta. Erään toisen tilanomistajan tulot näinä kolmena ajanjaksona olivat 47,433 (1857-1861); 25,918 (1862-66) ja 77,369 (1867-71); kolmannen 8,445, 5,186 ja 13,190 ruplaa keskimäärin vuodessa. Ja nämä eivät ole mitään pokkeuksia yleisestä säännöstä.

Toiselta puolen eivät Aleksanteri II:n reformit myöskään tarkoittaneet hallituksen itsevaltuden perussyiden järkyttämistä ja vallan siirtämistä uusien luokkien käsiin. Nämä ylhäältäpäin toimeenpannut uudistukset eivät ratkaisseet, paremmin Venäjän talonpoikaiskysymystä, kuin sen valtiollistakaan pulmaa. Että näin oli asian laita, sen huomasivat hyvin pian ensinnäkin valtiolliseen kysymykseen nähden kaikki ne, jotka olivat siinä suhteessa odottaneet perusteellisempia muutoksia; ja talonpoikas-kysymykseen nähden, vaikka jonkun verran myöhemmin, asianomaiset talonpojat itse ja tietysti niitä ennen jo kaikki muut siihen tutustuneet.

Hyvin pian talonpoikain vapauttamisen jälkeen, varsinkin niissä kuvernementeissa, joissa kyläkunnat joutuivat saamaan kerrassaan riittämättömästi maata, taikka missä lunastusmak-

сут asetettiin suhteellisesti liian korkeiksi, taikka itse maan jaossa talonpoikaiskyläkunnille tapahtui kaikellaista väärinkäyttöä, syntyi mellakoita, jotka pian uhkasivat laajeta yli koko valtakunnan. Hallitus ryhtyi heti mitä ankarimpiin toimenpiteisiin niiden kukistamiseksi, viranomaisten veriset toimenpiteet ja so-taväen pienimmästäkin syystä käyttäminen tyytymättömiä ta-lonpoikia vastaan lisäten vain tuulta tuleen. Puolalaiset nousi-vat myös nyt (1863) vielä kerran kapinaan, mutta tukahutettiin se venäläisten sotajoukkojen avulla kreivi Berg'in ja "hirttäjä" Murajev'in johdolla vielä verisemmin kuin ehkä Puolan ensi-mäinen kapina oli kukistettu. Puolan kenraalikuvernööriksi määrättiin kenraali Gurko ja "hallitsi hän Puolaa rautaisella kädellä."

Kansallissosialismin kehitys.

Olemme edellä jo tutustuneet "slavophilien" aatteiden yleis-piirteisiin. Samassa yhteydessä tuli myöskin jo mainituksi, et-tä samaten kuin "slavophilien" vanhoilliset edustajat näkivät Venäjän talonpoikaiskyläyhteydessä sen vallitsevan itsevaltaisen hallitusmuodon, lujan järjestyksen yms. perustuksen, radikali-set ja kumousmieliset "slavophilit" sensijaan uskoivat ja selittivät kyläkommunismiin ja talonpoikaismaankyläyhteyden, jolle Venäjän yhteiskunta-talous etupäässä perustui, olevan sen perustuksen, jolle voi ja täytyy rakentaa uusi, sosialistinen Venäjä.

Vallankumouksellisten aatteiden edustajina "dekabristit" olivat olleet "zapadniki" (länteläisiä). He ensinnäkin, suunnit-telivat vain Venäjän valtiollisen järjestelmän muuttamista sen-sijaan kuin yhteiskunnallista uudistusta tai kumousta ja toi-seksi, heidän mielestään Venäjän hallitusmuoto oli kokonaan itä-mainen, asialainen ja oli se muutettava länsieuroopalaiseksi, en-nen kuin Venäjää saattoi kutsua sivistysmaaksi ja siinä kannat-ti sivistyneiden elää. "Slavophililaisuuden" vaikutus Venäjän vallankumouksellisten aatteiden ja liikkeiden kehityksessä on pääasiassa kahtalainen. Kääntäessään Venäjän tyytymättömien ainesten, Venäjällä vallitsevan mielivallan, sorron, kurjuuden ja pimeyden, yleensä sen epäkohtien arvostelijain huomion Venä-jän omiin yhteiskuntataloudellisiin laitoksiin, erikoisesti juuri kyläyhteiseen maankyläyhteyteen ja koko talonpoikaismaailmaan, "slavophilit" siten tulivat osottaneeksi, että kysymys ei ole niin helppo ja pintapuolinen että Venäjä voitaisiin reformeerata yk-sinkertaisesti vain antamalla tai hankkimalla sille länsi-europa-lainen perustuslaki ja sen mukainen hallitusmuoto, että kysy-mys yleensä ei ole vain tai pääasiassa valtiollinen, vaan on luon-teeltaan syvempi — on yhteiskuntataloudellinen. Toiseksi, se johti siihen vastakkaiseen äärimäisyyteen, josta edellä mainit-simme, ja josta edellisessä luvussa talonpoikaisvapautuksen puo-lustajien perusteluita esittäessämme, saimme lyhyen yleiskuva-uksen, nim. käsitykseen, että Venäjä voi kokonaan sivuuttaa ka-pitalismin palkkaköyhälistöineen ja luokkataisteluineen, että Ve-näjä voi loikata suoraan sosialismin rakentamalla sen talonpoi-kaisen kyläkommunismiin (mir-laitoksen) pohjalle. Ja vihdoin,

että Venäjällä ei mitään valtiollista vallankumousta, hallitusmuodon muuttamista, perustuslaki-liikettä yms. tarvitakaan. Riittää, kun talonpoikaiskysymys ratkaistaan! Riittää, kun maanorjuus lakkautetaan, talonpoikaiskyläkunnille annetaan maata ja vapautta, ja Venäjällä kaikki muut epäkohdat korjaantuvat sen mukaisesti itsestään. Venäjä ei tarvitse mitään länsimaisia laitoksia, ei niiden kapitalismia, köyhälistöä, luokkataistelua, länsimaisia vallankumouksia. Venäjällä voidaan kansan yleinen hyvinvointi, sosialismi jne. rakentaa kansalliselle, venäläisten talonpoikain ikimuistettavista ajoista perimille ja säilyttämille laitoksille. Venäläinen talonpoika on suorastaan syntynyt sosialistiksi: häneltä puuttuu yksityisomistuksen tajunta. Nämä "ikuiset perusteet" on pelastettava joutumasta länsimaisten vaikutusten pyörteisiin ja sortumasta, jotta näille "ikuisille perusteille" voitaisiin rakentaa Venäjän kansan hyvinvointi, onni ja suuruus.

Siihen asti ja vielä sen jälkeenkin, kun Venäjällä Karl Marxin vallankumouksellisen palkkatyöläissosialismin aatteet alkoivat saada kannattajia, Venäjän vallankumoukselliset liikkeet olivat enemmän tai vähemmän näiden kansallis-kommunististen (narodnik) aatteiden läpituokemia ja niiden edustajia.

"Dekabristien" kapinan kukistamisen ja sen johtajien teloitamisen, Siperiaan karkottamisen tai vankiloihin sulkemisen jälkeen, ei silti kaikki vallankumouksellinen elämä, kumouksellisten aatteiden harrastaminen ja levittäminen maan sivistyneiden keskuudessa ollut kuollut. Ankarasta sensuurista huolimatta Nikolai I:n hallituskauden Venäjän suuret kirjailijat ja runoilijatkin, jotka olivat olleet "dekabristien" kannattajia, ystäviä tai suoranaisesti heidän salaliittonsa jäseniäkin, varovaisesti, useimmiten ajatuksensa kuvainnolliseen kieliasuun pukien koettivat tuoda julki arvostelunsa Venäjällä vallitsevista oloista ja enemmän tai vähemmän kumoukselliset aatteensa niiden korjaamiseksi. Niinpä on sellaisten kuulujen kirjailijain, kuin Gogolin, Turgenievin, Dostojevskin, Gontsharovin ja Leo Tolstoinkin teoksissa ja toiminnassa selvästi havaittavissa "dekabristien" aatteiden vaikutuksia. Samoin Venäjän suurten runoilijain Pushkinin ja Lermontovin, sekä Koltsovin ja varsinkin Krylovin runoissa, joka viimeainittu eläinsatuna esittämässään runoissaan terävästi vitsoi aikansa vallitsevia epäkohtia, virkamiesten kykenemättömyyttä, tuomarien kelvottomuutta, lahjusjärjestelmää ym. Useat näistä kirjailijoista saivatkin sentähden maistaa hallituksen kosto- ja sortotoimenpiteitä, tullen karkotetuiksi Siperiaan tai Venäjän etäisimpiin kuvernementteihin, saaden sitten viettää elämänsä parhaimmat vuodet karkotusalueilla, vankeudessa tai maanpaossa.

Toisena vallankumouksellisten aatteiden ilmenemismuotona oli kaikellaisten "opiskelevien renkaiden" perustaminen, joihin Venäjän valtakaupunkien yliopistojen ja muiden korkeampien koulujen oppilaista ja opettajista sekä yleensä sivistyneistä säädyistä yhtyivät ne, jotka olivat tutustuneet vapaamielisiin aatteisiin ja niitä kannattivat ja tahtoivat näiden seurainsa

kautta yhdessä harrastaa yhteiskunnallisten ja valtiollisten laistosten ja aatevirtausten tutkimista ja niiden kautta yleensä opiskelemaan nuorisoon levittämistä. Huomatuimpia alkuperäisesti tällaisten "ylioppilasrenkaiden" jäseniä ja myöhemmin vallankumouksellisia toimihenkilöitä ja aatteen levittäjiä tällä aikakaudella ovat: Aleksanteri Herzen ja Mikael Bakunin, sekä heidän aikalaisensa, mutta myöhemmältä kaudelta: N. Tshernishevski, jota voi pitää Marxin edelläkävijänä Venäjällä, Pietari Lavrov, Tshaikovski ym.

Nikolai I:n aikana vallitsevissa oloissa nämä "opiskelu-renkaat", niin kaikista kumoustoiminnasta syrjässä oleviksi keskustelu ja tutkimuseuroiksi kuin ne useat olivatkin perustetut ja tarkotetut, joutuivat ennen pitkää kuitenkin jollakin tavalla toimimaan hallitusta vastaan, ellei muuten, niin ainakin ilmaisemalla vastalauseensa tai arvostelunsa sen politiikkaa vastaan. Toiset kulkeutuivat vähitellen hallitusvastaisen salaliittotoiminnan poluille, harkitsemaan sellaisen mahdollisuutta Venäjällä ja suunnittelemaan toimintaa sellaisen toteuttamiseksi. Ja niin salaisia kuin useat näistä "renkaista" koettivatkin olla, ne joutuivat lopulta hallituksen valtiollisen polisilaitoksen tietoon, josta seurauksena oli niiden jäsenten vangitseminen ja tavallisesti Siperiaan karkottaminen. Näin m. m. kävi Aleksanteri Herzen'ille ja hänen perustamansa "ylioppilas renkaan" jäsenille 1834, tultuaan vangituksi erään kokouksensa jälkeen, jossa olivat laulaneet "dekabristi"-marttyyrien muistolle. Tosin joidenkin vuosien kuluttua myönsi hallitus sitten hänelle, Turgeniev'ille ja useille muille lievennystä karkoitusrangaistuksessaan, Herzen saaden jo vuonna 1840 palata takasin Venäjälle. Samoihin aikoihin Bakuninkin alkaa ottaa osaa Venäjän sivistyneiden vallankumoukselliseen agitatsioniin. Jonkun aikaa onnistuttuaan välttää poliisien huomion ja pelastumaan heidän kynsistään, Bakunin'kin, Herzenin ja useiden muiden kumousmielisten kanssa joutuivat kiinni ja karkotetaan Siperiaan. Sieltä Herzen vaikutusvaltaisten ystäviensä toimesta saa luvan muuttaa maanpakoon ulkomaille, jonne myös useiden vaiherikkaiden seikkailujen jälkeen Bakunin'in onnistuu paeta. Ulkomaille myös jo Turgenievkin elää maanpakolaisuudessa, ottaen siellä osaa toisten venäläisten kumouksellisten toimintaan.

Vuonna 1848 puistuttivat Eurooppa vallankumoukset melkein kaikissa sen maissa Venättä ja Englantia lukuunottamatta. Porvaristo useimmissa, kuten Saksan valtioissa, Itävallassa, Italian ruhtinaskunnissa ym. pyrki silloin käyttämään hyväkseen laajojen kansanjoukkojen ja varsinkin kaupunkien palkkatyöläisten nousua ja sen kustannuksella kaappaamaan itselleen määräämävallan näiden valtioiden asioissa, mutta nähdessään köyhälistön olevan kyllin voimakkaan uhkaamaan joissakin suhteissa porvaristonkin etuja, se on, kaikkien riistävien luokkien asemaa, näiden maiden porvaristo säikähtyi, alkoi nopeasti perääntyä ja liittyen maajunkkereihin ja byrokrateihin kääntyi vallankumousta vastaan. Näiden vallankumousten mainingit kulkivat

Venäjälekkin. Ylioppilaiden "renkaiden" ja salaseurain toiminta alkoi vilkastua. Valtiollinen agitatsioni kävi rohkeammaksi ja jyrkemmäksi. Ulkomailla maanpaossa oleskelevat venäläiset vallankumoukselliset koettivat sieltä käsin levittää vallankumouksen tulta Venäjälle, kirjevaihdon, salaisen kirjallisuuden ja lehtien avulla. Venäjän hallitus ennen pitkää pääsi kuitenkin tämän toiminnan perille. Uusia vangitsemisia toimitettiin, m. m. kaikki n. k. Petrashevsky'n "renkaaseen" kuuluneet etupäässä opiskelevan nuorison jäsenet vangittiin ja karkotettiin vanhan tavan mukaisesti Siperiaan. Myöhemmin Aleksanteri II antaessaan armahduksen Siperiaan karkotetuille "dekabristeille" ja sallien näiden palata takasin Venäjälle, ei kuitenkaan sisällyttänyt "petrashevskilaisia" armahdusjulistukseensa, saaden ne heistä, joiden ei onnistunut paeta, viettää lopun ikäänsä Siperiassa.

"Bakunin'in liitto-kollektivismi."

Vuoden 1848 vallankumouksia seurasi Europassa ankara yleinen taantumus, jonka aikana hallitukset vainosivat vallankumouksellisia, ajaen niitä takaa maasta toiseen. Karl Marx'kin Preussin hallituksen vainoomana joutui seuraavina vuosina, oltuaan ensin jonkun aikaa valtiollisena pakolaisena Ranskassa, sen hallituksen karkottamana siirtymään Belgiaan ja sieltä vihdoin Englantiin. Mikael Bakunin, joka oli aktiivisesti ottanut osaa vallankuomustaisteluihin ja niiden johtamiseen Dresdenissä, Saxissa, joutui vangiksi, Saxin hallitus tuomiten hänet kuolemaan, samaten tehden myös Itävallan hallitus osanotosta Itävallan vallankumoukseen, lopulta luovuttaen hänet kuitenkin Venäjän hallituksen vaatimuksesta tälle, se väittäen omaavansa Bakunin'in tuomitsemiseen ja rankasemiseen ensi-oikeuden. Näin Bakunin joutuu uudelleen Venäjän hallituksen kynsiin ja se pidettyään häntä jonkun aikaa vankina, Pietari Paavalin linnassa, karkottaa hänet jälleen Siperiaan. Jonkun ajan kuluttua onnistuu hänen uudelleen sieltä paeta länsi-Euroopan, asettuen nyt Sveitsiin ja Italiaan asumaan. Täällä Bakuninista kehittyy kansainvälisen työläisten liiton (Ensimmäisen Internatsionalin) toisen silven johtaja, jonka ja Marxin johtaman silven välinen riita lopulta johti "Vanhan Internatsionalin" hajaantumiseen ja häviöön. Bakunin'in esittämät periaatteet ja taistelutaktiikka, josta alempana, saivat kannatusta etupäässä Italiassa, Sveitsissä (pikku-käsityölläis-riippeiden keskuudessa), Ranskassa ja Espanjassa, jossa vuoden 1870:n vallankumouksessa Bakunin'in "Alliansiin" lukeutuvat espanjalaiset osastot saivat vallan useissa maan suurkaupungeissa ja joissakin maakunnissakin käsiinsä, mutta yrittäen keskellä taistelua vanhan järjestelmän santarmijoukkoja vastaan, järjestää näiden kaupunkien ja maakuntien vapaata liittoa, ilman mitään keskushallintoa, yhteistä taisteluarmeijaa ja johtoa, ne joutuivat kaupunki kerrallaan tappiolle ja uudelleen hallituksen valtaan.

Venäjän vallankumouksellisista Bakunin on ensimmäisiä, joka kehittää Venäjällä kehittyneet vallankumoukselliset eri aatteet

ja pyrkimykset yhtenäiseksi, kaikkia yhteiskunnan ja valtion erillisiä ilmiöitä käsittäväksi kokonaisliikkeeksi. Vaikkakin hänkin kulkee aikansa kansallissosialismin vanavedessä ainakin sen verran, että uskoo Venäjällä yleisen ja perinpohjaisen vallankumouksen olevan mahdollisen jo hänen aikanaan, Venäjän laajat talonpoikaismassat ollen muka kylliksi tyytymättömiä ja kykeneviä nousemaan kapinaan ja kyläkommunisminsa perusteella rakentamaan uuden yhteiskunnallisen sosialistisen järjestelmän, hän ei kuitenkaan ole yksipuolinen, joko vain valtiollisen tai vain taloudellisen uudistamisen kannattaja. Bakunin vaatii, että yhteiskunta on perinpohjin alhaalta ylös asti kumottava ja uusittava. Ensimmäkin on sen, Venäjällä vallitsevassa, tilanomistajien, valtion ja kapitalistien riistämässä ja sortamassa talonpoikaistaloudessa toimitettava vallankumouksen kautta sellainen muutos, jonka kautta talonpojat vapautuisivat riistäjistään, kaikki maa joutuisi heidän käsiinsä, kyläkunnittain omistettavaksi, nämä talonpoikaishäädät teollisten tuottajain, kaupunkikuntain, kanssa muodostaen keskenään vapaan yhteiskunnallisen liiton, itse hoidettua ja johtaen kaikkia asioitaan, perustamatta mitään yläpuolellaan olevaa virkakoneistoa ja keskushallintoa niissä määrättyihin Länsi-Europassa, jossa vallitsi kapitalismi, oli työläisten ja talonpoikain tehtävä samoin, perustettava kumpikin ryhmä tuottajain yhdistyksensä ja vallankumouksen kautta poistettava kaikki riistäjät, vallaten yhteiskunnallisen talouden välineet, niiden häiritsemättömän käytön ja johdon omiin, se on, tuotantokuntainsa käsiin.

Valtioon nähden, olkoon hallitusmuodoltaan yksinvaltainen, kuten Venäjällä, tai parlamentaris-perustuslaillinen, kuten Englannissa, Ranskassa tai muualla. Bakunin oli sitä meiltä, että se oli kerta kaikkiaan hävitettävä. Käsittäen valtion ja sen hallituskoneistot riistävien luokkain sortovallan edustajiksi, Bakunin ei halunnut mitään kompromissia niiden kanssa, vaan julisti niitä vastaan leppymättömän taistelun, ei tarkoituksella vallata valtiokoneistoa kumouksellisten käsiin, ja muuttaa sen luonnetta, vaan sikäli kuin vallankumous onnistuisi voittamaan valtion voimat taistelussa, tulisi hävittää kaikki valtiovaltaa edustavat laitokset, kuten virkamieskoneiston, polisilaitoksen, sotalaitoksen, laivaston, valtioneuvostot, hallitukseen osaaottavat eduskunnat ynnä muut.

Bakunin'in laatimassa, hänen perustamansa "Alliansin" (Sosialistinen Kansanvallan Liitto) ohjelmassa suhtautumisesta uskuntoon ja kirkkoon, (jonka Bakunin käsitti yhdeksi luokkasorron välikappaleeksi ja luokkavallan tukipylvääksi) lausutaan: Alliance julistaa itsensä ateistiseksi. Se haluaa uskonnollisen (jumalan) palveluksen poistamista; tieteen asettamista uskon tilalle; avioliiton poistamista, sikäli kun se on valtiollinen, uskonnollinen, lakiperäinen tai siviililaille perustuva laitos." Samassa ohjelmassa vaaditaan myös perintö-oikeuden poistamista ja kaiken omaisuuden muuttamista kollektiviseksi, maalais- ja teollisten tuo-

tantokuntain vapaasti käytettäväksi. "Se käsittää sen tosi-seikan, että kaikkien valtioiden ja laitosten, joille hallintovaltaa on joutunut, täytyy hävitä vapaiden yhdyskuntain yleismaailmallisen liiton edessä; julistaa, että yhteiskunnallinen kysymys ei voi löytää lopullista ja todellista ratkaisuaan muuten kuin kaikkien maiden kansainvälisen ja yleismaailmallisen yhteistunnon (solidaritetin) pohjalla; ja sentähden (Alliance) hylkää kaiken n. k:lle isänmaalisuudelle ja kansojen kilpailulle perustuvan politikan."

Kuten Bakunin ei hyväksynyt valtiovallan valtaamis- ja köyhälistön oman valtansa välikappaleena käyttämis-aatetta, ei hän myöskään hyväksynyt sosialistista omistusta, "se kun tulisi keskittämään kaikki yhteiskunnalliset voimat valtiolle, jolle se ne siirtäisi; (socialismi) välttämättä johtaisi omaisuuden keskittymiseen valtiolle, hän sensijaan vaatii valtiota kokonaan poistettavaksi."

Vallankumouksen taistelutaktikaksi Bakunin esitti ja omaksui kansan aseellisen kapinan, katutaistelut, sotilaskapinat ja kaikenlaisen salaliittolaistoiminnan, hallitusherrain murhaamisen ja terrorismin. Tämä seikka, eli, että Bakunin'in "Alliance" oli kiinteästi salainen järjestö, salaliittoluonteinen, eikä julkinen, antoi sitten Marxille ja hänen kannattajilleen sen ulkonaisen aiheen, jonka nojalla vaativat "Alliancea" ja Bakunin'ia erotettavaksi Internatsionalista, jonka yhteyteen ne olivat päässeet Sveitsin "Jura Federatsionin" kautta. Haguen kongressissa 1872 erottamista esittävän komitean mietintö tulikin sitten hyväksytyksi. Bakunin ja häntä kannattavat Internatsionalin yhdistykset kieltäytyivät päätöstä hyväksymästä ja kutsuivat Internatsionalin uuteen kongressiin Berniin, jonne saapui etupäässä näiden edustajia. Internatsional oli hajonnut kahteen osaan, ne molemmat verrattain pian senjälkeen sitten kokonaan häviten.

"Yhdistys Kansan Vapauttamiseksi." "V narod-liike."

Venäjällä tapahtui 1868-69 lukuisia hallitusvastaisia mielenosotuksia ja mellakoita, talonpoikain ja väestön tyytymättömyys yleensä ollen vähitellen kasvanut sängen laajaksi. Tämä tapahtui osaksi niiden pettymysten tähden, joita ne tunsivat, jotka olivat odottaneet perinpohjaisempia valtiollisia uudistuksia, osaksi myös sentähden, että talonpojille ei vapautuksessa oltu jaettu riittävästi maata, vaan usein niiden ennen viljelemiä alueita supistettukin ja kaiken lisäksi sälytetty heidän niskoilleen korkeimmat lunastusmaksut ja verot maksettavaksi kuin mitä maan silloinen arvo ja tuottavaisuus oikeastaan olivat edellyttäneet. Kaiken lisäksi oli eräs venäläinen ylioppilas 1866 tehnyt keisaria vastaan murhayrityksen Pietarissa ja seuraavana vuonna eräs puolalainen Parisissa, jonne keisari oli mennyt maailman näyttelyä katsomaan Ranskan hallituksen kutsumana kunniavierana. Nämä murhayritykset saattoivat Venäjän hallituksen ryhtymään vallankumouksellisia vastaan entistään ankarampiin toimenpiteisiin. Polisin ja kuvernöörien valtaa lisättiin ja nämä

kukin kuvernementissaan mellastivat kasakoineen kuin itsevaltiaat ainakin, tukahuttaen pienimmätkin talonpoikain tyytymättömyyden oireet kasakkain ruoskalla, miekalla ja kivääritulella.

"Se oli näihin aikoihin kun Bakunin maanpakolaisuudesta Sveitsissä, toverinsa Netshajevin, erään toisen venäläisen vallankumousmiehen kanssa, suunnitteli Venäjän talonpoikain nostattamista yleiseen kapinaan hallitusta vastaan. Perustettiin salainen järjestö nimeltä "Yhdistys Kansan Vapauttamiseksi". Bakunin vallankumouksellisine tovereineen neuvoi ylioppilaita jättämään yliopistonsa, sivistyneitä entiset toimensa ja asemansa ja menemään maaseudille talonpoikain keskuuteen tai laita-kaupungeille työläisten luo, levittämään siellä vallankumouksellisia aatteita ja yleensä tietoisuutta, sekä kiihottamaan talonpoikia ja työläisiä kapinaan. Samoihin aikoihin myös Nikolai Tshaikovski perusti kuuuisaksi tulleen "renkaansa" kirjallisuuden hankkimiseksi ja levittämiseksi opiskelevan nuorison keskuudessa yli laajan valtakunnan. Varat tätä tarkotusta varten koottiin kolehdeilla tai avustuksina ja lahjoina niiltä varakkaisiin säätyihin kuuluvilta henkilöiltä, jotka olivat vallankumouksellisille aatteille suosiollisia, mutta eivät itse halunneet tai uskaltaneet ottaa osaa niiden levittämiseen. Näihin aikoihin myös Pietari Lavrov, seuraten siinä suhteessa Tshernishevskin jälkeä, jonka hallitus oli 1864 karkottanut sosialististen kirjoitusten johdosta Siperiaan, alkoi vaikuttaa kirjoituksillaan ja toiminnallaan Sveitsissä, jossa oli sadottain venäläisiä ylioppilaita opinnoilla ja jotka näin joutuivat vallankumouksellisten aatteiden vaikutuspiiriin. Lavrov, joka oli entinen armeijan upseeri, kuten Bakuninkin, kiinnitti vallankumouksellisten huomiota Venäjän taloudelliseen kehitykseen, sen kapitalistisiin ilmiöihin, m. m. laskien kuinka kauan ottaisi, ennen kuin Venäjällä olisi kapitalismi kehittynyt siihen pisteeseen, että vallankumous sen kustomaisi ym.

Alkoi vallankumouksellisten sivistyneiden "kansaan meneminen" (idtii v narod), josta tämän ja sen jälkeisten samansuuntaisten liikkeiden kannattajia alettiin kutsua "narodniki", se on, kansan kapinalle rakentajat. Ryhtyen opettajiksi, välskäreiksi, sairaanhoitajiksi ja ottaen vastaan niitä toimia, mitä kyläkunta saattoi heille tarjota, alkaen harjottaa jotakin käsityöläisammattia tai menen talonpojille peltotöihin, nämä kansan valistamiseen ja kapinaan nostattamiseen innostuneet sivistyneiden luokkain jäsenet, koettivat syventyä kansan elämänsäilytykseen, oppia tuntemaan talonpoikain asemaa ja mitä nämä tärkeimmät vaativat sen korjaamiseksi sekä samassa ja sen perusteella, opettaa talonpoikia lukemaan, ymmärtämään yleisiä asioita, erikoisesti hallituksen ja maanomistajien keskinäistä yhteyttä ja nousemaan hallitusta vastaan kapinaan. Tulokset tästä itseuhrautuvaisesta työstä olivat kuitenkin vastoin kaikkia odotuksia sangan pienet. Joissakin kuvernementeissä talonpojat nousivat liikkeelle, useimmiten vasta sitten, kun niille oli valheellisesti selitetty, että valtion korkeimmat virkamiehet ja suurtilalliset ovat

estäneet toteuttamasta muka keisarin antamaa määräystä, että talonpojille on jaettava tilanomistajien maat. Mutta tällaisissa-kin tapauksissa talonpojat nousivat kapinaan, ei suinkaan hallitusta vastaan, vaan päinvastoin, kuten he uskoivat, hallituksen avuksi tilanomistajia ja petollisia kuvernöörejä vastaan. Yhden tekevä minkä puolesta tai mitä vastaan talonpojat kapinoivat, hallitus kukistutti heidän kapinansa yhtälailla, antaen kuvernöörin kasakkalaumoillaan mellastaa kapinallisissa kyläkunnissa "pahemmin kuin konsaan turkkilaiset".

"Maa- ja Vapaus-Liitto".

Ennen pitkää tämä ihanteellinen lapsen usko Venäjän talonpoikais-väestön "luontaiseen kumouksellisuuteen" ja herkkyyteen omaksua vallankumouksen aatteet, kunhan ne vain tuotaisiin sen keskuuteen, sekä haluun ja kykyisyyteen nousta sivistyneiden johdolla hallitusta vastaan yleiseen kapinaan, osotautui suureksi erchdykseksi. Yleisen ja pikaisen talonpoikaiskapinan toiveiden raukeaminen alkoi opettaa, että siinä tarvitaan enemmän ja pitempiaikaista vakavaa työtä, ennen kun Venäjällä voidaan saada aikaan yleinen vallankumous. Ennen kaikkea alkoivat vallankumoukselliset huomata, että heidän itsensä on ensiksikin ehdottomasti järjestäytyttävä ja tehtävä se hyvin, ennen kun kykenevät järjestämään yleistä kansan kapinaa ja johtamaan suurta vallankumousliikettä. Yhä edelleenkin he kuitenkin vielä säilyttivät käsityksensä, että he, sivistyneet vallankumoukselliset, ovat se järki, joka kaiken järjestää ja johtaa, kansa heidän laskuissaan ollen edelleenkin vain se mahtava fyysillinen voima, joka tarvitaan vallankumouksen toimeenpanossa. Perustettiin siis tämä johtava järjestö, ei sitä varten, että siihen koetettaisiin saada talonpojat tai työläisetkään yhtymään, vaan kokoomaan kaikki vallankumouksen aktiiviset kiihottajat, järjestäjät ja johtajat yhdeksi lujaksi organiksi. Järjestö otti nimekseen "Maa ja Vapaus" (Zemlja i Svaboda) liitto. Siihen yhtyivät ennen mainittu Tshaikovskyn "rengas", useiden muiden samanlaisten salaisten järjestöjen jäsenet, niiden mukana useita Bakunin'in kannattajia. Tämä järjestö tietenkin perustettiin salaiseksi, sen tarkotusperä ja olevat olot sitä edellyttäen. Tässä suhteessa tulevaisuuden varalta kannattaa erityisesti panna mieleen, että järjestäminen lähti liiton perustajien muodostamasta, ankarasti sen muilta jäseniltä salassa pysyvistä keskustukomiteasta, siten että nämä perustivat paikallisosastoja, muutamia jäseniä kussakin, joista ainoastaan yksi, nim. osaston perustaja, oli tekemisissä keskustukomitean kanssa. Paikallisosastojen jäsenet sitten saattoivat samoin perustaa itse kukin ympärilleen omat alaryhmiänsä, joista ryhmän muut jäsenet eivät tietäneet toisista ryhmistä, eikä alkuperäisestä paikallisosastosta mitään, yksi perustava jäsen jälleen välittäen alaosaston ja paikallisen yleisosaston välillä. Liiton kaiken toiminnan määräsi ja johti järjestön salainen keskustukomitea, se yksin tietäen kuinka suuret järjestön voimat kulloinkin olivat, paljonko jäv-

jestöllä oli sillä tai tällä paikkakunnalla jäseniä, varoja jne. Varojen hoito ja käyttö oli myös yhtä keskitettynä kuin muukin toiminta.

Toimintaansa nähden tämä järjestö jakautui kolmeen osastoon, nim. ylioppilaiden keskuudessa kasvatustyötä harjoittavaan ryhmään, jonka tehtävänä oli levittää tietopuolista kumouksellista kirjallisuutta, perustaa pikku kirjastoja, järjestää keskustelukokouksia yms.; sitten ryhmään, jonka tehtävänä oli harjoittaa kiihotustyötä talonpoikain keskuudessa ja kolmanneksi, taisteluryhmään, jonka tuli järjestää hallitusta vastaan kapinoita ja toimeenpanna kahakoita, virkamiesten sekä vallankumouksen pettureiden surmaamisen jne.

Toimintansa "Maa ja Vapaus" liitto jakoi: 1) passiivisen ja aktiivisen agitatsionin harjoittamiseen, jota oli kieltäytyminen verojen maksamisesta, sotapalveluksesta, anomusten esittäminen hallitukselle vaatien uudistuksien toimeenpanoa, lakot jne., ja aktiivista — kahakat, mellakat, kapinat; 2) järjestämistyöhön, jota oli vallankumouksellisen taistelujärjestön kehittäminen niitä tarkoituksia varten kuin yllä on selitetty ja olemaan yleisen vallankumouksen runkona ja taistelujen johtajana; 3) kasvatustyöhön — vallankumouksellisten aatteiden ja tietoisuuden levittämistä ja 4) agitatsionityöhön kirkon valtiosta ja poliitikasta erottamiseksi kaikenlaisen järjestelmällisen toiminnan kautta oikeaoppista kirkkoa vastaan.

Kuten tämän järjestön rakenne, toimintatavat ja ohjelma osottavat, oli se melko suuressa määrässä omaksunut Bakunin'in aatteita ainakin näissä suhteissa, vaikkakaan ei hänen ohjelmaansa kaikessa laajuudessaan. Kun liiton tarkoituksena oli koota kaikki vallankumoukselliset toimihenkilöt ja aktiiviset ainekset yhteen lujaan taistelujärjestöön, niin joutui se pakostakin jättämään kysymyksen Venäjän yhteiskunnan uudestirakentamisesta enemmän tai vähemmän jäsentensä yksityisen vakauksen varaan. Täten väliaikaisesti saattoivatkin siksi eri suunnat kuulua samaan järjestöön ja työskennellä itsevaltiutta vastaan sovussa, mutta vain jonkun aikaa. Ennen pitkää oli järjestössä syntyvä sangen vakavien periaate-erimielisyyksien pohjalla hajaannus ja ero.

Ja tapauksien kulku alkoi pian osottaa, että tällaisesta vallankumouksellisten voimain lujaksi järjestöksi keskittämisestä ja toiminnan suunnitelmallisesta järjestämisestä oli tuloksia. Yksityisten ja toisistaan erillään toimivien aatteiden harrastajien asemasta hallitus pian huomasi olevansa tekemisissä hyvin järjestetyn, laajan, yli valtakunnan ulottuvan kiihotus- ja taistelujärjestön kanssa. Jos tämä liike, jota se sanan täydessä merkityksessä jo oli, olisi vain ollut kansan laajojen joukkojen liikettä, sen sijaan kuin vähälukuisen sivistyneen säädyn ja siitäkin vain osan, niin hallituksen asema olisi ollut hyvinkin vakava. Näinkin ollen hallitus kuitenkin käsitti, että sen on ryhdyttävä tarmokkaisiin toimenpiteisiin liikkeen vastustamiseksi. Siihen halli-

tukselle antoivatkin sitten aiheen ne todistukset, joita eri taholta valtakuntaa kokoontui osottamaan, että liiton jäsenet olivat olleet johtamassa ja alkuunpanemassa niitä talonpoikaismellakoita, kapinoita ja yksityisiä väkivallantekoja, mitä melkein joka kulmalla valtakuntaa tapahtui. Hallituksen onnistui vangita useita liiton johtavia jäseniä ja tuomitsi ne ankaraan vankeusrangaistukseen Pietari Paavalin tai Shluesselburgin linnoihin tai pakkotyöhön Siperiaan. Vuosina 1877-78 pidätettiin kaikkiaan epäluulonalaisina 2,000, joista 193 vallankumouksellisiksi havaittua vastaan nostettiin oikeusjuttu erikoisessa sitä varten nimetyssä tuomioistuimessa Pietarissa ja melkein kaikki tuomittiin Siperiaan.

Vähääkään suurempien sisäisten vaikeuksien tai pulain kohdatessa hallituksia, on niillä ollut, varsinkin Venäjällä, tapana syöstä maansa ulkonaiseen sotaan, antaakseen tyytymättömille aihetta ajatella muuta kuin omaa asemaansa, käyttääkseen sotatilaa hyväkseen nujertaakseen kaikki vastustusvoimat pakkokeinoilla ja toivoen mahdollisilla voitoilla, alueiden vaihtauksilla ym. korjaavansa hallituksen arvoa jne. Nyt Aleksanteri II:n hallitukselle antoi aiheen julistaa sodan Turkkia vastaan ne kristittyjen verilöylyt, joita Turkin muhamettilaiset painivat, varsinkin vuonna 1876, erittäin suuressa määrässä toimeen bulgarialaisten, serbialaisten ja makedonialaisten keskuudessa. Yhtenä ainoana kuukautena yli 40,000 bulgarialaista oli saanut näissä kauheissa vainoissa surmansa. Pantuaan vastalauseensa niitä vastaan, vaati Turkin hallitusta ryhtymään pikaisiin toimenpiteisiin aseman korjaamiseksi ja sallien venäläisten osastojen ja upseerien avustaa ja johtaa montenegrolaisia ja serbialaisia joukkoja niiden taistelussa Turkin hallitusta vastaan, Venäjä alkoi sodan Turkkia vastaan 1877, kestäen sitä seuraavan vuoden helmikuuhun asti. Vaikka tämä sota olikin ollut verrattain lyhytaikainen, oli se tullut Venäjälle maksamaan kymmeniä tuhansia miehiä ja miljonnia rupla sotakustannuksia. Sen lisäksi nyt, kuten ennenkin oli tullut ilmi kaikenlaisista varkautta, lahjuksien ottoa yms. armeijan päällystön ja sotatarpeiden varustajain keskuudessa. Sensijaan, että yleinen tyytymättömyys olisi laskeutunut, se vain entisestään kasvoi. Sodan aikana oli kuitenkin "Maa ja Vapaus" liitto mennyt melkein pirstaleiksi, murskattu. Ne vaikeudet, jotka sen eteen olivat tulleet, estivät sen toimintaa varsinkaan yleisen kapinan aikaan saamiseksi, saavuttamasta toivottuja tuloksia. Talonpojat eivät ottaneet lähteäkseen yleisesti liikkeelle ja sivistyneet säädetyt oli sota temmannut ainakin hetkeksi taas hallituksen mukaan. Armeijan kapinasta ei voinut voittoisan sodan jälkeen olla puhuttakaan!

"Kansan Tahto"-järjestö ja terrorismi.

Vallankumouksellisten ankaran vainon ja yhä kiivaammaksi kehittyvän hallituksen taantumuksen edessä "Maa ja Vapaus" liittolaiset näkivät välttämättömäksi ottaa ohjelmansa ja ennen

kaikkea menettelytapansa uudelleen harkinnan alaiseksi. Liiton johtavien ainesten kokouksessa 1879 toiset esittivät ja kannattivat terrorin käytäntöönottoa sinä ascena, jolla hallitus pakotetaan luopumaan vallankumouksellisten vainosta ja toimeenpanemaan kipeästi kaivattuja uudistuksia, varsinkin maakuntien hallinnoissa. Toiset sensijaan pitivät edelleenkin kiinni siitä liiton periaatteesta, että vallankumouksellisten jotain aikaansaadakseen täytyy saada talonpojat mukaan ja esittivät, että agitatsionia talonpoikain keskuudessa oli entisestään laajennettava ja liiton otettava ohjelmaansa vaatimus, että talonpojille on viipymättä jätettävä valtion, tilanomistajien ym. viljelemätön maa. Kun sopua ei saatu aikaan näiden kahden leirin välillä, hajosi "Maa ja Vapaus" liitto kahteen. Sen edellistä suuntaa sen äänenkannattajan "Kansan Tahdon" (Narodnaja Volja) mukaan alettiin kutsua "kansan-tahtolaisiksi" ja jälkimäinen suunta otti nimekseen "Mustan Jaon" (Tshornii Peredjel) ryhmä, maiden uudestaan jakaminen kun oli sen ohjelman peruskohtana. Jälkimmäiseen ryhmään liittyi Venäjän työläis-sosialismin ja marxilaisuuden ensimmäinen ja etevin teoreettinen edustaja George Plechanov. Tämän ryhmän toiminnasta ei ole paljoakaan muuta mainitsemista kuin että useimmat sen jäsenet liittyivät myöhemmin, kun Venäjällä syntyi marxilaissosialistinen työväenliike, tämän riveihin. Sen sijaan "Kansan Tahto" järjestön toiminnasta on ja syystäkin tässä paljonkin kerrottavaa.

Ensinnäkin olkoon mainittuna, että "kansan-tahtolaiset" olivat täydellisesti omaksuneet edeltäkävijänsä kansallissosialistiset aatteet, nim., että Venäjä voisi sivuuttaen kapitalismin hypätä suoraan sosialismiin, että se on rakennettava kyläkuntayhteydelle ym. Oikeina "narodnikkeina" he sen lisäksi pitivät kiinni siitä, että Venäjän sivistyneen luokan velvollisuus on toimittaa Venäjällä vallankumous, saattaa talonpojat, kansan täysin oikeuksiinsa ja nyt viimeksi koettuaan, että talonpojat eivät itse lähde liikkeelle suunnitelmallisia vallankumouksia toteuttamaan, he olivat sitä kiinteämmin vakuutetut siitä, että sivistyneiden täytyy ja he voivat saada muutoksen itse aikaan.

Seuraten "Maa ja Vapaus" liiton lujasti keskitettyä järjestäytymismuotoa, he järjestivät ensinnäkin vallankumouksellisen keskuskomitean ja sen alaiseksi taisteluosastot, joiden jäsenten piti sitten toimeenpanna yksityiskohtaisen tarkasti suunnitellut terroristiset teot. Alussa kohtasi tämän salaisen järjestön tuomio etupäässä niitä kuvernöörejä, maakuntapäälliköitä ja polisiviranomaisia, jotka ennen kaikkea olivat tulleet kuuluisiksi julmuudestaan talonpoikia ja vallankumouksellisia vastaan. Nämä valtiolliset murhat olivat alkaneet jo edellisenä vuotena eli 1878, jolloin kenraali Mezentsov, Venäjän polisilaitoksen ylipäällikkö keskellä päivää ammuttiin Pietarin kadulla. Helmikuussa seuraavana vuonna "toimeenpanevan komitean" järjestämänä murhattiin sitten Harkovin julmuuksistaan kuuluksi tullut kenraalikuvernööri, ruhtinas Krapotkin. Mezentsovin seuraajaa,

kenraali Drentel'ia ja Pietarin kaupungin päällikköä, kenraali Trepovia vastaan tehtiin myös murhayritys, mutta onnistumatta, Trepovia ampuen sittemmin Venäjän yhtenä sosialidemokratian puolueen perustajana tunnetuksi tullut Vera Zasulitsh. "Toimeenpaneva komitea" päätti (1879), että Pietarin, Odessan ja Kievin kenraalikuvernöörit on surmattava ja että on ruvettava käyttämään taisteluseinä dynamiittia. Myös päätettiin, että keisari ja perintöruhtinas on murhattava ja ensimmäisen yrityksen "toimeenpanevan komitean" määräyksestä keisaria vastaan teki eräs ylioppilas Solovjev, ampuen häntä kohti useita laukauksia Talvipalatsin edustalla. Pian tämän jälkeen Moskovassa tehtiin yritys rjähdyttää se juna ilmaan, missä keisari matkusti, hän kuitenkin tälläkin kertaa pelastuen matkustamalla edelläkulkevassa vartiojunassa. Seuraavana vuonna onnistuivat kumoukselliset saamaan miehensä Talvipalatsiin työhön puuseppänä ja tämä kuletaen työkalulaatikkoonsa dynamiittia järjesi sen räjähtämään keisarillisen ruokasalin alla, kuten otaksui ja oli etukäteen sovittu keisarin istuessa päivällispöytään juhla-ateriaalle, jonka piti antaa keisarinnan veljen kunniaksi. Tämän herran myöhästymisen johdosta keisari, perintöruhtinas ja päivällisille kutsutut valtakunnan korkeimmat virkamiehet pelasuivat. Räjähdyksessä sai surmansa ja haavoittui kaikkiaan 67 henkeä hovilaisia, palatsin palveluskuntaa, vartioita, sotamiehiä ym. Samaan aikaan jatkui kuvernöörien, polisipäälliköiden, santarmien, vieläpä niiden entisten kumouksellistenkin surmaamista, jotka pettivät toverinsa ja antautuivat ilmiantajiksi, jotka kulmalla laajaa valtakuntaa. Vallankumouksellinen terrori toimi nopeasti, sääliittä ja tarmokkaasti. Ja tulokset...?

Kun hallitus huomasi, että poliisien ja kuvernöörien ankarrimmatkaan kosto- ja tukahuttamistoimenpiteet eivät kyenneet vallankumouksellista terroria lannistamaan, kun ei auttanut sekään, että useita kaupunkeja julistettiin sotatilaan, näin antaen viranomaisille tilaisuuden käyttää sota-oikeutta kumouksellista vastaan ja tuomita, keihin nähden pitivät sitä tarpeellisena, pikaisesti ilman pitempiä mutkia kuolemaan, yritti se muuttaa menettelytapaansa. Krapotkinin jälkeen oli Harkovin kenraalikuvernööriksi nimitetty kenraali Loris Melikov, ja sen kasakka-mielivallan asemasta, mitä hänen edeltäjänsä oli harjoittanut kuvernementtinsä talonpoikia, kaupunkien asukkaita, ylioppilaita ym. vastaan, Melikov koetti järjestää oloja "lailliselle pohjalle", luopuen väkivaltaisista keinoista, vedoten väestöön, tehden lupauksia epäkohtain korjaamiseksi jne. Ja kun sitten näytti siltä kuin tästä menettelytavan muutoksesta todella olisi apua, kutsuttiin Melikov 1880 Pietariin ja keisari nimitti hänet kuudeksi kuukaudeksi Venäjän diktaattoriksi. Rajottaen poliisimielivaltaa, Melikov alkoi etsiä vapaamielisten aineiden suosiota ja kannatusta hallitukselle, luvaten suuriakin valtiollisia uudistuksia. Keisarin määräyksestä hän ryhtyi laatimaan Venäjälle perustuslakiluonnostakin, jonka mukaan Venäjälle olisi

tullut jonkunlainen sääty-edustukselle perustuva maalais- ja kaupunkikuntain yleiskokous (Zemski Sobor), joka keisarin rinnalla olisi ollut ainoastaan neuvoo-antava laitos, eikä mikään länsimainen parlamentti. Keisarin kerrotaan tämän perustuslakiesityksen jo allekirjottaneenkin (maaliskuun 12 päivänä 1881), mutta seuraavana päivänä hän sai surmansa vallankumouksellisten heittäämästä pommista Pietarin kadulla palatsiaan ajurilla sotilastarkastukselta palatsiinsa. Perustuslakiesitys jäi tietystikin julistamatta!

Hallitus ryhtyi nyt mitä laajasuuntaisempiin toimenpiteisiin kaikkien keisarin murhaan osaaottaneiden tai siihen syyllisten vangitsemiseksi ja vallankumouksellisen taistelujärjestön perin juurin hävittämiseksi. Murhaan osaaottaneista 8:sta henkilöstä kahden onnistui paeta, yksi, nim. pommin heittäjä, menetti henkensä sen räjähdyksestä, yksi surmasi itsensä ja neljä joutui hallituksen käsiin, tuomittiin kuolemaan ja telotettiin, niiden joukossa yksi nainenkin, Sovia Perovskaja, joka oli ollut murhayrityksen johtavana sieluna. Erään hallitukselle tehdyn salaisen raportin mukaisesti vangittiin ja tuomittiin vuosina 1881—1887 kaikkiaan yli 3,000 vallankumouksellisten taistelujärjestön jäsentä, niistä 20 tullen tuomituksi kuolemaan, 128 pakkotyöhön, 681 karkotettavaksi Siperiaan, 1,500 karkotettavaksi polisivalvonnan alaisiksi Europan puoleisiin syrjäseutuihin ja 717 vankeuteen ym. lievempiin rangaistuksiin. Tietenkään eivät nämä numerot ole likimainkaan tarkkoja, mutta sil-laisinkin ne jo osottavat, kuinka ankara oli se vaino, jonka Aleksanteri III:n hallitus kohdisti vallankumouksellisia vastaan. Vuoteen 1902 mennessä oli julkisesti kuolemaan tuomittujen ja telotettujen terroristien luku hallitukselle tehdyn polisraportin mukaan noussut 48:aan ja heidän surmaamiensa valtion virkamiesten ym. luku 39:ään!

”Kansan Tahto” taistelujärjestö oli murskattu. Venäjällä vallitsi uudelleen mitä ankarin taantumus. Mutta vaikka tämä sivistyneiden epätoivoinen taistelu raivata pois hallituksen raai-mmat edustajat ja siten koettaa saada sitä uudistusten tielle, ei ollut saavuttanut toivottua tulosta, vaikka se ei ollut saanut talonpoikaismassoja liikkeelle, sytyttänyt niissä yleistä paloa, kuten myös oli odotettu, oli se kuitenkin saanut aikaan sen, että kaikkialla, sekä Venäjällä että muualla Europassa, alettiin yhä enemmän kiinnittää huomiota Venäjän sisäiseen kysymykseen. Alettiin ymmärtää, että tyytymättömyys Venäjällä vallitsevaan järjestelmään ei ollutkaan vain pelkkää teoreettista arvostelua ja joidenkin nuorten intoilijain haaveilua, vaan että se oli liiankin ankaraa yleistä todellisuutta. Alkoi kasvaa vakau-nuus, että ennemmin tai myöhemmin Venäjällä tulee puhkeamaan yleinen vallankumous. Ruvettiin arvioimaan ja odotta-maan sen tuloa!

Ja se tuli, pikemmin ja perinpohjaisemmin kuin kukaan uskalsi toivoakaan tai osasi odottaakaan!

V. LUKU

Vallankumouksellisen työväenliikkeen syntymisen ensivaiheet.

Maaorjain vapautuksen merkitys talonpoikaistaloudessa.

Jälkeen 1861:n alkaa kapitalismi Venäjällä kehittyä entiseensä verrattuna, tavattomalla nopeudella. Olihan nyt talonpoikain vapauttamisen kautta monta seikkaa tullut ratkaistuksi kapitalismille eduksi, vaikkakin Venäjän maatalouskysymys, mitä talonpoikiin itseensä tulee, oli yhä edelleenkin jäänyt selvittämättä. Niin oli ensinnäkin nyt, kun yhdellä iskulla se pienilukuinen vapaan palkkaköyhälistön luokka, mikä Venäjällä sitä ennen oli olemassa, lisääntynyt noin puolelatoista miljonalla entisellä maaorjalla, jotka olivat muodostaneet tilanomistajien monikirjavan kotipalveluskunnan ja jotka vapautuksessa eivät olleet saaneet maata. Venäjän kapitalisteille aukeni nyt kultainen tilaisuus saada itselleen riittävästi vapaata työvoimaa, se kilpailussaan tilanomistajain kanssa tämän maattomain proletarien työvoiman ostossa yleensä voittaen. Kaikkien niiden uusien viehätysten houkuttelemana, joita kaupungeissa työskenteleminen tarjosi ja joita olivat ainakin näennäisesti paremmat ansiomahdollisuudet, vapaampi elämä, huvitukset ym., alkoivat nämä maattomat talonpojat virrata Venäjän kauppa- ja teollisuuskeskuksiin, pian täyttäen työmarkkinat suurilla joukoilla käsiensä kauppiaita.

Eivätkä he saaneet jäädä yksin Venäjän nyt tosin melko nopeasti kasvavilla työvoimamarkkinoilla kulkemaan. Venäjän hallitsevat luokat lopettaessaan yksityisen maaorjuuden ja "jakaessaan" vapautetuille talonpojille näiden viljelemistä maista ainakin osan, vaikkakaan ei likimainkaan kaikkea, olivat pitäneet siitä huolen, että talon-

poikain enemmistö ainakaan ei vapautuisi siitä taloudellisesta ahdinkotilasta, jossa se jo vuosisatoja oli elänyt. Päinvastoin, vapauden mukana oli talonpoikien kannettavaksi säilytetty entistään vieläkin enemmän kuormaa, riistoa, puutetta ja nälkää. Hallitus tosin vapautti talonpojat yksityisestä maaorjuudesta, mutta se kahlehti heidät valtion ylläpitämään ja suojelemaan maakurjuuteen. Puolet talonpojista vapautuksessaan sai nim. vain 8.5—11.4 eekkeriin miespuolista henkeä kohti maata; neljäsosa vain 2.9 eekkeriä ja Venäjällä silloin vallinneen viljelystavan mukaan arvioitiin yhden perheen elättämiseksi tarpeellisen maan keskimääräksi 28 :sta—42:een eekkeriin, riipuen siitä, missä vyöhykkeessä oltiin. Talonpoikain täytyi tämän tähden vuokrata tai ostaa lisää maata tilanomistajilta, joutuen he siitä maksamaan kerrassaan satumaisia vuokria tai hintoja. Tämän lisäksi, kuten ennen jo selitetty, täytyi talonpoikain tästä heille jaetusta perin riittämättömästä maasta maksaa lunastusmaksuina, korvauksena tilanomistajille suorittamista verotoista ym. suhteettoman korkeita määriä, näiden maksujen yhteenlaskettu arvo nousten 185—275 pros. jaettujen maiden ym. todellisesta markkina-arvosta. Näihin maksuihin tulivat vielä ne kaikellaiset verot, joita kannettiin hallituksen, sotalaitoksen, kirkon, paikallishallinnon, maanteiden ym. ylläpitämiseksi. Kahdessatoista keski-kubernementissa talonpojat kykenivät kasvattamaan ruisleipää itselleen ainoastaan keskimäärin 200 :ksi päiväksi, usein vain 180 :ksi.

Miten maa Venäjällä oli jakaantunut eri luokkien kesken vielä kahdennenkymmenennen vuosisadan alussa, käy selville seuraavasta taulukosta :

	Pros. väestöstä	Eekkeriä maata	Pros. maata
Talonpojat	81.6	446,657,000	38.5
Tilanomistajat	1.3	245,835,000	21.0
Keisarillinen perhe ja valtio		400,816,000	35.0
Viljelykseen kelpaamaton maa		66,056,000	5.5

Nämä luvut käsittävät vain Euroopan Venäjän, ilman Puolaa ja Kaukasiaa. Siperiassa nämä suhteet ovat ta-

lonpoikiin nähden vieläkin epäedullisemmat, sen suunnattomat maa-alueet ollen melkein kokonaan valtion, keisarillisen perheen ja osaksi yksityisten tilanomistajienkin käsissä. Edellisessä taulukossa tilanomistajien luku oikestaan tarkoittaa Venäjän aatelistaa, ja olisi siihen liittävä, mutta sangen pieni määrä, muitakin, nim. ei-aatelisia tilanomistajia, porvareita ja kaupunkikuntia.

Vuoden 1905 seuduissa varsinais-Venäjän noin 90 miljonaa talonpoikaa omistivat keskimäärin vain 5 eekkeriä maata henkeä kohti, eli 10 eekkeriä mispuolista perheen jäsentä kohti, se on, tuskin kolmatta osaakaan siitä, mitä ne olisivat keskimäärin tarvinneet. Sen sijaan Venäjän tilanomistajat, joihin keisarillisen perheenkin jäsenet kuuluvat, kaikkiaan noin 1.5 miljonaa henkeä, omistivat ja kontrolloerasivat noin 600 miljonaa eekkeriä maata, josta he vuokraamalla siitä alueita talonpojille, viljelyttämällä kapitalistiseen tapaan palkkatyöllä ym., nauttivat kerrassaan ruhtinaalliset tulot.

Tällaisten maasuhteiden vallitessa ei ole ollenkaan ihme, että kurjuus maaseudulla vuosi vuodelta kasvoi. Talonpojan elämä maalla alkoi käydä, ei vain sietämättömäksi, vaan suorastaan mahdottomaksi. Hän ei voinut hankkia itselleen ja perheelleen riittämään asti vaatteita, jalkineita tai ravintoakaan. Samoin ei voinut tulla kysymykseen työkalujen parantaminen, varsinkaan nykyaikaisten maanviljelysvälineiden hankkiminen. Viljelys niiden puutteessa jäi alkuperäiselle asteelle, vieläpä rappeutuikin. Nopeasti alkoi myös työjuhtain ja karjan lukumäärä vähetä. Vuonna 1882 oli vielä keskimäärin 21 hevosta jokaista 100 asukasta kohti Venäjällä. Vuonna 1904 niitä oli enään 11 jokaista 100 asukasta kohti! Ja kaiken lisäksi venäläisen talonpojan hevonen alkoi olla yhtä vomaton ja heikko työtä tekemään kuin oli huonosti ravittu omistajansakin. Nautakarjan luku väheni samaan aikaan 31:stä, vuonna 1851, 23:een, vuonna 1882, seuraavana kahtenakymmenenä vuotena hieman taas lisääntyen, nim. 27:ään, vuonna 1904. Lampaiden luku vastaavina vuosina oli 56, sitten 46 ja lopulta enään vain 41 jokaisesta 100 asukasta kohti; sikojen 13, sitten 9 ja 1904 10. Joitakin vuosia sitten hallituksen suorittamat tutkimuk-

set ovat osottaneet, että 28 prosenttia valtakunnan talonpoikais-talouksista oli kokonaan ilman hevosta; Moskovan kuvernementissa 40 prosenttia eli siis jo lähes puolet puuttuen tätä maanviljelyksessä niin välttämätöntä työjuhtaa.

Seurauksena kaikesta tästä oli, että talonpoikaisväestö oli pakotettu yhä suuremmissa joukoissa lähtemään muualle elannon hankintaan. Vuosisatamme alussa jo viidesosa talonpojista on jättänyt ainiaaksi kotinsa, siirtynyt kaupunkeihin, kaivos- ja teollisuusseuduille, ulkomaille, Siperiaan, Kaukasiaan; huomattava osa muuttanut näin palkkaköyhälistöön. Tämän lisäksi vuosittain noin puolet aikuisista miehistä (joillakin alueilla kolme neljättä osaa miehistä ja kolmas osa naisista) jättää kylänsä ja vaelttaa paikasta toiseen Venäjällä, Kaukasiassa, Puolassa, Saksassa, jopa viime aikoina suuret joukot käyden useita kuukausia kestäväällä työmatkalla kaukana etelä-Amerikassa, Argentinassa asti! Venäjän nousevalla teollisuuskapitalismilla ei siis voinut nyt enää olla työvoiman puutetta, vaan päinvastoin sitä oli enemmän kuin riittämään asti.

Alkuperäinen suur- ja kotiteollisuus

Olemme ennen jo tutustuneet siihen, miten 18:nneen vuosisadan Venäjän hallitsijat olivat koettaneet edistää kaivos-, sulimo- ym. tehdasteollisuuden kehitystä maassa m. m. siten, että lahjoittivat kyläkunnittain valtion mailla asuvia talonpoikia yksityisille tällaisten teollisuusyritysten perustajille ja omistajille. Omiakin teollisuuslaitoksia, kuten kaivoksiaan, hallitus kehitti samalla tavalla, enimmäkseen pakkotyöllä. Kun useat tällaiset maaorjain työlle perustuvat tehdasyritykset ennen pitkään täytyi niiden kannattamattomuuden tähden seisattua, alkoivat ne talonpojat, jotka niissä enimmäkseen ulkomailta tuotujen käsityöläisten opettamina olivat oppineet jonkun erikoisen ammatin, jatkaa sitä omiin nimiinsä. Niin sen kotiteollisuuden rinnalla, joka talonpoikaiselämässä kehittyi omintakeiseksi ja suoranaisesti, alkoi kehittyä tällaista suurtuotannosta rappeutunutta kotiteollisuutta.

Samaten sitten seuraavan, nim. 19:nneen vuosisadan ensimmäisellä puoliskolla, täytyy tehtaiden ym. omistajien

hyvin usein lopettaa liikkeensä, joka ei mitenkään tahdo kannattaa ollessaan riippuvainen työvoimasta, jonka tehtaanomistajien täytyi tilanomistajilta ostaa, työvoimasta, joka kyläkuntiin kuuluvana istui kiinni vielä maanviljelyksessä, se on, oli oikeastaan vielä talonpoikaisväkeä, jolle tehdastyö siksi oli vain sivutoimi. Näin yhä edelleenkin kapitalistinen teollisuustuotanto ainoastaan hyvin vaikeasti kehittyi, rappeutuen tuon tuostakin laajoilla aloilla, kauppiaiden riistämisen alaiseksi kotiteollisuudeksi. Onpa aikoja, jolloin tämä kotiteollisuus pääsee kukoistukseen ja sitä harjotetaan niin yleisesti, että yhteiskuntatutkijat, vieläpä Venäjän vallankumousmiehetkin, alkavat sitä seikkaa pitää kyläyhteisyyden rinnalla toisena sellaisena ominaisuutena, joka muka pelastaa Venäjän joutumasta kapitalismin pyörteisiin. Kotiteollisuuden juuria aletaan etsiä kaukaa venäläisten kehityshistorian hamasta muinaisuudesta. Aletaan todistaa, että kotiteollisuus on kyläyhteiselle taloudelle luonteenomaista ja että siis kotiteollisuuskin kuuluu niihin Venäjän "ikuisiin perustuksiin", jotka on estettävä rappeutumasta ja joille uusi "sosialistinen" Venäjä on rakennettava.

Mutta 19:nneen vuosisadan toisella puoliskolla nopeasti kehittymään lähtenyt kapitalismi alkoi osottaa, että se ei jätä tätäkään "ikuista perustusta" rauhaan ja hävittämättä. Kun Venäjällä alkoi olla vapaata (proletarista) työvoimaa enemmän kuin riittämäksi, tehdasteollisuus alkaa myös pitää puolensa kotiteollisuuden rinnalla, vieläpä verrattain nopeasti kilpailullaan tuhota sitä. Se ankara kilpailu, mikä työmarkkinoilla työläisten keskuudessa edellisissä kappaleissa esitettyjen syiden perusteella kehittyi, antoi kapitalisteille tilaisuuden polkea työpalkat mahdollisimman alhaalle, kurjimmatkin nälkäpalkat, ainakin ensi aluksi, tuntuen suoranaista nälkäkuolemaa pakoon lähteneeltä talonpoikaisjoukolta mainoilta ansioilta. Ja missä työvoima on halpaa, siellä myös työjärjestelmäkin voidaan kehittää työläisiä rasittavaksi. Tehdasteollisuus alkoi Venäjällä olla kannattavaa. Sen suuressa mittakaavassa valmistamat tuotteet markkinoilla kotiteollisuuden tuotteita paljon halvemmat. Kotiteollisuus ei enää kasva tehdasteollisuuden kustannuksella, vaan päinvastoin: ko-

riteollisuus alkaa itse muuttua teollisuuskapitalistiseksi, je sen omiin nimiinsä tai kauppiaille tuotteita valmistaneet käsityöläiset tehtailijain palkkaorjiksi. Näin alkaa tältäkin taholta tulvia proletareja Venäjän jo ennestään kyläisille työmarkkinoille. Talonpoikais-kotikäsiyöläinen lakkaa olemasta jälkimäinen, usein samassa myös edellinenkin, ja muuttuu kasvavan teollisuuden palkkaorjaksi.

Luokkajaon syyt talonpoikain keskuudessa.

Ymmärtääksemme Venäjän oloja ja varsinkin viime vuosien tapausten alkukehitystä ja syitä oikein, on meidän muistettava, että kapitalismi ei jättänyt sitäkään talonpoikaisjoukkoa eheäksi samankaltaisuudeksi, joka vielä jäi maata viljelemään. Jälkeen 1861:n ja varsinkin sitä seuraavien vuosikymmenien on yhteiskunnalliselta näkökannalta katsottuna väärin enään puhua Venäjän talonpoikaisluokasta, sillä sellaista **luokkaa** ei enää ole olemassa. Kapitalismi on entisessä talonpoikais-kyläkunnassa myllertänyt sen perusteita ja synnyttänyt siellä suuria muutoksia. Se on jakanut Venäjän talonpoikaisväestön kahteen luokkaan ja kolmeen eri ryhmään. Pienellä kaupanteolla, rahan, siemenviljan ym. lainaamisella, karjan, viljan ym. välittämällä on joistakin talonpojista kyläkunnissaan kehittynyt erikoinen varakkaiden talonpoikain luokka. Ne ja heidän perheensä eivät enää käy ansiotöissä kaupungeissa tai muilla seuduilla, vaan päinvastoin niiden kannattaa ja on jo pakko käyttää palkkatyötä omana apunaan kyntöjä, elonkorjuuta ym. toimittamassa. Vuokraamalla, ostamalla ym. keinoilla ovat he hankkineet itselleen lisää maata, jota palkkatyön avulla sitten viljelevät. Ne myös ottavat kaikenlaisia pikkuurakoita, kuten metsänhakkuuta, talojen rakentamista ym. tehdäkseen.

Samaan aikaan, mutta suhteellisesti paljon suurilukuisempiana, on kyläkunnissa alkanut kehittyä maalaisrenkien, se on, varsinaisten maalais-palkkatyöläisten luokka. Ne ovat talonpoikain poikia, tyttäriä ja kokonaisia perhekuntia, jotka eivät enää harjoita omintakeista maanviljelystä kyläyhteisesti omistetuilla mailla, joilla tosin heilläkin on nimellisesti osansa, mutta eivät kykene enään omaa taloutta ylläpitämään. Kuten tulemme myöhemmin

huomaamaan, oli vuoteen 1917:ään mennessä (jälkeen 1906 uuden talonpoikaislain, joka antoi kyläkunnille oikeuden jakaa maat jäsentensä kesken yksityisomaisuudeksi) näiden varsinaisten maalaisproletarien luokka kasvanut niin suureksi, että sen vaikutus Venäjän tapauksien kulkuun kaupunkien teollisuustyöläisten jälkeen on sangen huomattava.

Näiden kahden, talonpoikais-porvarien ja maalaisproletarien luokkain välillä, mutta nimellisesti ja yhteiskunnallisesti kuuluu edelliseen, aineellisesti eläen yhtä kurjaa elämää, kuin jälkimäiset, kiikkui sitten talonpoikaisväestön enemmistö, koettaen epätoivoisesti vielä viedä eteenpäin kyläkuntaista elämäänsä, viljellen itse maitaan, ilman palkkatyötä. Päinvastoin kuin edelliset, kuten ennen olemme nähneet, se suuren osan vuodesta käy muualla ansiotöissä, siten kilpailullaan ollen palkkatyöläisten palkkasuhteiden pahimpana alaspolkijana.

Teollisuuden kehitys Venäjällä 19:nnen vuosisadan toisella puoliskolla.

Venäjän hallitukset ja hallitsevat luokat olivat pitäneet hyvän huolen siitä, että sen suunnattomat luonnonrikkaudet olivat keskittyneet valtion, keisarillisen perheen tai aatelisten tilanomistajien ym. yläluokkalaisten käsiin. Ne näin niiden käsissä olivat odottamassa kapitalistisia yrittäjiä (kuten kapitalisteja kutsutaan) Venäjällä alkamaan niiden maailman kauppamarkkinoille saattamisen ja sen kautta kaikkien riistäjäluokkain tulojen entisistään moninkertaisiksi kasvattamisen. Ja kun sitten Venäjällä alkoi olla tietoa ja varmuutta halvasta työvoimasta, kun sitä alkoi olla loppumattomasti, alkoivat kotimaiset ja ulkomaiset "yrittäjät" kilpaa sijoittaa "omia" ja kautta maailman lainaamiansa varoja kaikenlaisiin teollisuusyrityksiin Venäjällä.

Hyvin nopeasti alkavat nyt Venäjän valtakaupungit muuttaa luonnettaan. Tehdas toisensa jälkeen nousee niiden laitakaupungeissa osottamaan, että Venäjä, jonka piti loikata suoraan kyläyhdyskunnallisesta maanviljelyksestä ja kotiteollisuudesta sosialismiin, ottaa sensijaan aimo loikkauksia suurkapitalismin meluisella ja riitaisella tiellä, ja useissa tapauksissa suoraan suurtuotannolliseen

koneteollisuuteen, niin sivuuttaen ne verstasteollisuuden asteet, mitä esim. Ranskan ja Englannin kapitalismin täytyi läpikäydä. Näin Moskovasta esim. kehittyi mahtava kone- ja kangasteollisuuden keskus; Pietarista laivaveistämöjen, veturipajojen, konetehtaiden ym. suurkaupunki. Etelä-Venäjällä belgialais-ranskalainen pääoma meuhaa ja muuttaa tämän kasakoiden entisen mellastusalueen laajaksi kaivos-, rauta- ja terässulimoiden ja tehtaiden savuavaksi teollisuusmaailmaksi. Kaakossa Uralin kupeilla ja etelämpänä käy samoin. Vieläpä Venäjän "äiti", Volgakin, saa muuttaa nyt tehtävänsä, se ei enää ole vain viljan ja muiden maanviljelystuotteiden mahtava kulettaja, vaan sen vesillä ratsastavat Kaukasian öljylähteiden naftan pohjasakkaa lämmitysaineenaan käyttävät tuhannet höyrylaivat Volgan ja sen sivujokien varsilla pauhaavien tehdaskaupunkien väliä. Kaikenlaiset teollisuuden raaka-aineet ja valmisteet ovat nyt niiden lastina. Kaukana Kaukasiassa englantilaiset (ja ruotsalaisetkin) pääomat pakottavat luonnonrikkauksia, etupäässä vuoriöljyä, muuttumaan rahaksi sen halvan työvoiman välityksellä, jota sinne haalataan kautta Venäjän, seudun oman työvoiman lisäksi. Muutamassa vuodessa täällä mitä alkuperäisimmistä oloista siirrytään suoraan suurkapitalismiin. Ja samoin tapahtuu myös Puolassa, varsinkin sen läntisessä ja lounaisessa osassa, jossa saksalainen pääoma alistaa riistettäväkseen sadoin tuhansin puolalaista ja juutalaista palkkatyöväkeä etupäässä kangasteollisuuden alalle. Teollisuuskeskuksiksi kehittyvät myös Warsova, Vilna, Bialystok, Riika, vieläpä Räävelikin. Etelä-Venäjän suurin teollisuuskeskus on metalliteollisuuskaupunki, Jekaterinoslav.

Saadaksemme jonkunlaisen käsityksen tämän kehityksen suuremmoisuudesta, tarkastakaamme joitakin erikoisaloja, jotka paraiten sitä kykenevät valaisemaan. V. 1860 tuotettiin Europan Venäjällä kivihiiliä kaikkiaan vain 300,000 tonnia. Vuoteen 1880 mennessä kivihiilen tuotanto oli kasvanut 3,380,000 tonniksi, siis kymmenkertaiseksi; vuonna 1900 se oli jo 15,878,000 tonnia ja 1904 jo 18,620,000 tonnia. Vajaassa puolessa vuosisadassa siis 60:n-kertaiseksi! Kun otamme huomioon, että Venäjällä

käytetään suhteellisesti suuri määrä halkoja polttoaineina rautateillä, tehtaissa, laivoissa ym. teollisuuslaitoksissa (viimeksi mainittuina vuosina keskimäärin 20—25 miljoonaa tonnia, kodeissa 150 miljoonaa tonnia), niin havaitsemme edellisestä kuinka suunnattomasti Venäjän teollisuus on mainittuna aikana kehittynyt ja kuinka pientä se on ennen 1860 ollut! Samaten kehittyi rauta- ja terästeollisuus: harkkoraudan valmistus kasvoi jostakin sadasta tuhannesta tonnista ennen 1860 yli miljoonaksi tonniksi v. 1890, 2,808,000 tonniksi 1900 ja lähes 3:ksi miljoonaksi tonniksi 1904. Tästä on 61.5 prosenttia tuotettu etelä-Venäjällä Donetsin alueella. Rautatuotteiden ja valmisteteträksen tuotanto on kasvanut samassa suhteessa, mutta olen edellistä noin 30 prosenttia pienempi.

Kangasteollisuuden kasvamista osottavat seuraavat luvut: 1843 Venäjällä oli puuvillakehruumoissa käynnissä vain 350,000 kehrävartta; vuonna 1890 oli niiden luku jo 4,332,000 ja 1900 jo 6,554,000! Kutomokoneiden lukumäärä kasvoi 87,190:stä vuonna 1890 154,600:ksi vuonna 1900.

Samassa suhteessa osottavat luvut muidenkin teollisuuksien alalla kehitystä, eli yleisesti sanoen, Venäjän teollisuuden kasvaneen siitä vähäisestä alusta, missä se vielä 1860-luvulla oli, 10-, 20- ja 30-kertaiseksi seuraavan 50 vuoden kuluessa.

Liikenne kasvoi tietenkin samassa suhteessa, taikka vieläkin nopeammin. Vuonna 1860 oli Venäjällä vähemmän kuin 1,000 mailia rautateitä. Vuonna 1885 niitä oli jo yli 16,000 mailia ja 1905 yli 34,000 mailia (sekä noin 6,000 mailia Siperiassa).

Seuraava taulukko osottaa kuinka nopeasti Venäjän pääteollisuusalain palkkatyöväestö on sitten kasvanut sinä aikakautena, jolloin työväenliike alkaa Venäjällä varsinaisesti syntyä ja kehittyä järjestyneeksi voimaksi.

Ja ennen vuotta 1860 oli Venäjän teollisuuspalkkatyöväki tuskin paria sataa tuhatta. Kun taulukon lukuihin lisäämme vielä liikenteen: rautateillä, laivoissa, laitureilla ym. ja kaupan palveluksessa olevan työväen ja muistamme, että nämä luvut tarkottavat vain työssä kulkevia perheiden jäseniä, eivätkä koko työväenluokkaa kaikkine

perheenjäsenineen, niin huomaamme, että Venäjällä kehittyi verrattain nopeasti suurilukuinen teollinen palkkaköyhälistö, jonka merkitys vuosi vuodelta kasvoi yhä voimakkaammaksi, sikäli kun vielä sen lisäksi maaseudullaakin syntyi ja kehittyi erityinen palkkatyöläisten monimiljonainen luokka.

Teollisuusala	Työläisten lukumäärä		
	1887	1897	1902
Kangasteollisuus	399,178	642,520	708,186
Ravintotuoteteollisuus	205,223	255,357	303,213
Lihatuoteteollisuus	38,876	64,418	
Puutavarateollisuus	30,703	86,273	79,664
Paperiteollisuus	19,491	46,190	78,395
Kemiallinen teollisuus	21,134	35,320	60,108
Astia (savi) teollisuus	67,346	143,291	150,809
Kaivos- ja metalliteoll.	390,915	544,335	549,000
Metallituoteteollisuus	103,300	214,311	252,215
Sekalaiset tuotteet	41,882	66,249	78,183
Yhteensä	1,318,048	2,098,262	2,259,773

Nouseva kapitalismi ja hallitus.

Tahtoen tai tahtomattaan koko Aleksanteri II:n hallitus merkitsi kaikenlaisten etuisuuksien ja etuoikeuksien jakelemista sekä Venäjän omille että sinne pääomiaan sijoittaville ulkomaalaisille kapitalisteille. Olemme niihin toimenpiteisiin jo yksityiskohtaisemmin edellisessä luvussa tutustuneet. Joskin porvaristo, varsinkin sen kotimainen osa, mielellään olisi halunnut hallituksen toteuttavan perustuslakilupauksensa, niin toiselta puolen eivät varsinaiset suurkapitalistit, erittäinkin ulkomaalaiset, siitä panneet pahakseen, vaikka hallitus ei tätä "ilmassa olutta" reformia toteuttanut, vaan päin vastoin uusi hallitsija, Aleksanteri III (1881-1894) ilmoitti, että hän aikoo hallita Venettä kuuluisan iso-osänsä (Nikolain) antaman "korkean esimerkin mukaan". Venäjälle jouduttuaan nim ranskalainen tasavaltalainen, belgialainen demokraati tai englantilainen "Habeas Corpus Act'in" kiivas puolustaja sangen pian tuli tajuamaan venäläisen teollisuusteorian alkuperusteet, joiden mukaan voitto-osuuksia haalittaessa maapällikkö, polisimestari ja kasakkasotnia ovat paljon hyödyllisemmät kuin mitkään perustuslait. Näin ulkomaalaiset pääomat siirtyivät Venäjälle, ei vain

sentähden, että korkea tulli vaikeutti vieraiden tavaroiden maahan tuontia, vaan niitä viekotteli Itään siellä vallitseva täydellinen seisaus valtiollisen elämän alalla. Länsi-Europan porvaristo tuli Venäjälle, eli oikeammin sijoitti pääomiaan venäläisiin liikeyrityksiin senvuoksi, että maassa vallitseva valtiollinen järjestys turvasi tulot työläisten pyrkimyksiltä. Krupit, Summit, Rotschildit ynnä muut metallituotanto- ja teollisuuskuninkaas ja paroonit siirsivät kultansa, tehtaansa ja työpajansa Venäjän tullirajansisäpuolelle sen vuoksi, ettei maassa ollut ammattiyhdistyksiä eikä minkäänlaisia työväenjärjestöjä.”*)

On vielä muistettava, että eivät ne valtiolliset toimenpiteet, joihin Aleksanteri III ja sitten hänen seuraajansa Nikolai II, (1894-1917) ryhtyivät ja joita on sanottu taantumukselliseksi, sitä aina porvaristonkaan etujen kannalta ehdottomasti olleet. Niinpä esim. Aleksanteri III:n (kesäk. 1890) toimittama “zemstvo”-lain uudistaminen, jonka kautta asetettiin: kuvernementtien “zemstvot” kuvernöörien ja piirikuntain “zemstvot” maapäälliköiden (zemski natshalnik) valvonta- ja osaksi määräämisvallankin alaisiksi, ollut porvariston eduille vastainen, sillä tämän uuden lain kautta rajotettiin talonpoikaisedustajien lukua “zemstvoissa” ja asetettiin näiden valinta mainituista virkailijoista riippuvaiseksi. “Zemstvojen” aateliset ja maata omistavat porvarilliset edustajat saivat näin niissä ehdottoman määräämisvallan. Maalaisköyhälistölle ja puoliköyhälistölle “zemstvolaitos” oli nyt lakannut olemasta. Maapäälliköiden virka, myös Aleksanteri III:n “reformija”, osottautui sitten sangen sopivaksi aseeksi pitää maalaisproletareja kurissa, kun nämä alkavat liittyä kaupunkien palkkatyöläisten kumoustaisteluihin. Nikolai II:n aikana hallituksen taantumus vieläkin selvemmin ja useammin alkaa kehittyä taantumukseksi nimenomaan työväenluokkaa vastaan porvariston eduksi, ollen usein porvariston suoranaisesti vaatimana ja kannattamana.

Porvarillinen vallankumousliike menettää luonnettaan.

Toiselta puolen, myös porvarillinen vallankumousliikekin, jonka kehityshistoriaan olemme edellä tutustuneet,

*) M. Ljadov, Venäjän Sosialidemokratisen Työväenpuolueen Historia, I osa, s. 11.

alkaa käydä yhä selvemmin kaksimieliseksi, epäröiväksi ja hallituksen kanssa sovittelevaksi. Se koettaa alussa, ja aina silloin, kun luulee olevansa kyllin voimakas kukistaakseen aatelisjuunkkarien vallan ja astumaan niiden tilalle, ylläpitää vielä rintamaa hallitusta vastaan, mutta sillä on samassa myös toinenkin rintama ja se on kohdistettuna työväenluokkaa vastaan. Porvariston asema tällä jälkimäisellä rintamalla alkaa kokonaan määrätä sen suhtautumisen edellisellä. Kun työväki alkaa, ensin itse-tiedottoman, myöhemmin tietoisin ja järjestetyn taistelunsa kapitalismia ja hallitusta vastaan, entisen "Kansanvapaus"-liikkeen porvarilliset edustajat 1880- ja 90-luvuilla eivät halua mitään tietää tästä taistelusta. "He eivät halunneet mitään tietää koko kapitalismin olemassaolosta, eivätkä luonnollisestikaan saattaneet hyväksyä itsetietoista taistelua sen ilmenemismuotoja vastaan."*)

Ja myöhemmin kun sitten Venäjällä alettiin esittää marxilaisen sosialismin periaatteita. Kun Venäjän ensimmäiset tämän sosialistisen työväenliikkeen edustajat alkoivat selittää, että Venäjänkin on kulettava kapitalistisen kehityskauden läpi, että Venäjälläkin tulee, ei ainoastaan luokkataistelu raivoamaan, vaan että se on jo mitä vilkkaimmassa käynnissä, toiselta puolen työläisten ja toiselta puolen kapitalistien ja heidän liittolaistensa maanomistajain ja hallituksen välillä, kun ne alkoivat esittää, että ainoastaan palkkatyöväen tietoisin kumousliikkeen kautta tulee Venäjän tsarivaltio kukistumaan ja että lopullisesti työväki tulee kapitalismin kehittämälle pohjalle rakentamaan uuden yhteiskunnan, eikä Venäjän "ikuisille perustuksille", kyläyhteydelle ja kotiteollisuudelle, niin nämä tämän ajan "narodnikit" nostivat mitä ankarimman taistelun sekä itsetietoiseksi pyrkivää työväenliikettä, että marxilaisen sosialismin edustajia vastaan. He jaarittelivat nyt pitkälti ja leveästi välttämättömistä reformeista kotiteollisuuden suojaamiseksi. He vaativat hallitusta puoskaroimaan kyläkuntaa kaikenlaisilla maareformeilla. Ja samassa, kun ne pitivät suurta ääntä siitä, kuinka Venäjällä "vallankumous" on toteutettava sivistyneiden it-

*) Edellinen teos, I, s. 18.

seuhrautuvaisella ja urhoollisella toiminnalla taantumusta vastaan, pitäen siinä tinkimättömästi kiinni siitä, että terrori, yksilöiden urheat teot, ovat ainoat keinot, joilla hallitus voidaan pakottaa toimeenpanemaan kansalle edullisia uudistuksia ja että tietoinen työväenliike, työväen luokkataistelu vain ovat vallankumoukselle vahingollisia, koska ne karkottavat sivistyneet niistä syrjään: samassa ja aivan toisin kuin 1870-luvun "kansan-tahtolaiset", he eivät kuitenkaan panneet toimeen yhtään tällaista rohkeaa tekoa (kummallakin puolen 1890-lukua, jolloin tämä agitatsioni oli voimakkain). Vallankumouksellisuus oli heille (porvariston edustajille) muuttunut pelkäksi fraaseilla ratsastamiseksi. Vieläpä päinvastoin, he alkoivat vakuutella hallitukselle, että sen ei tarvinnut ollenkaan peljätä liikettä, joka pyrkii säilyttämään "ikuisia perusteita", vedoten Ranskan osottamaan esimerkkiin, jossa maata omistavien, omalla konnullaan asuvien pienvielijäin suurilukuinen luokka on ollut hallituksen paras tuki ja turva, kun sen sijaan vallankumouksellisimpia ovat olleet Ranskan maattomat työläisjoukot.

Heidän mielestään venäläinen talonpoika, vaikka näki nälkää ja mahdollisesti siihen kuolikin, oli kuitenkin maanomistajana itsenäinen, vapaa, oman itsensä herra, eikä tarvinnut pakosta mennä kellekään toiselle työhön. 1890-luvun ensimmäisinä vuosina entisen "Kansan Tahto"-liiton rippeet järjestäytyivät "Kansan Oikeus" (Narodnaja Pravda) nimiseksi yhdistykseksi, jonka merkitys edellä esitetyistä syistä on Venäjän vallankumousliikkeessä ollut verrattain mitätön ja jo puhtaasti porvarillinen. Se edusti Venäjän pikkuporvariston, varsinkin maalais-pikkutilallisten ja varakkaimpien talonpoikain aatetta ja pyrkimyksiä, joille työväenliike ja sosialistinen luokkataistelu olivat ehkä suurempi kauhistus kuin itse kapitalismi ja varmasti suurempi kuin vallitseva hallitusmuoto.

Itsetiedoton työväenliike. Ensimmäiset lakkotaistelut.

Mielenkiintoista olisi yksityiskohtaisessa tutustua niihin paikallisiin oloihin Venäjän nousevassa teollisuudessa, jotka johtivat sen työväestön järjestymättömiin, luonnonvoiman purkauksen tapaisiin taisteluihin tehtailijoita,

työnjohtajia ja muita kapitalismin läheisempiä edustajia vastaan. Mutta kun olot kaikilla teollisuusaloilla yli laajan valtakunnan melkein ilman mitään poikkeuksia olivat samanlaiset, riittänee kuu luomme yleissilmäyksen jollekin niistä, esim. kangasteollisuuden alalle. Työaika oli konekutomoissa 12—16, käsikutomoissa 16-20 tuntiin vuorokaudessa.*) Joutoaikaa pitämättä, säännöllisellä työllä mies ansaitsi keskimäärin kuukaudessa (25) päivässä) 10.18 ruplaa (noin \$5.00 Yhdysvaltain rahassa) ja nainen 8.33 ruplaa. Tästä nälkäpalkasta täytyi työläisten konekutomoissa maksaa vielä sakkonsa, keskimäärin 5.97—6.29 kuussa, sekä kaikki lääkkeisiin, saunaan, sukkuloihin, työkaluihin, pyhäin kuvain lamppuöljyyn, piispain toimittamiin hartaushetkiin vedetyt poistot. Jäännös palkasta maksettiin sitten tavarassa, eikä rahassa, työläiset ollen pakotetut ottamaan ne tehtaan omistajan tai hänen sukulaisensa kaupasta. Hinnat tietenkin olivat sen mukaisia, se on, aivan mielivaltaisia. Terveysuhteet tehtaassa olivat mitä kurjimmat. “Työläisten täytyi hengittää puuvillasta lähtevää pölyä, mitä tukahuttavimmassa kuumuudessa, joka usein nousi 95 asteeseen Fah., sekä kärsiä tukahuttavaa hajua, joka lähti tehtaan mukavuuslaitoksesta. Tehtaan hallinto puolusti tätä epäkohtaa selityksellä, että jos mukavuuslaitoksessa ei olisi löyhkää, niin ne muuttuisivat työläisten lepopaikoiksi ja heidät pitäisi ajaa sieltä väkisin pois.”**)

Työtä tehtiin sekä päivällä että yöllä, kukin kahdesa vuorossa, kuusi tuntia vähintään kerrallaan. Työläiset asuivat useimmiten tehtaan rakennuttamissa suurissa kasarmeissa, sullottuina kuin silakat yhteen pieniin koppeihin, joissa työaikana oli huoneessa, jonka mittasuhteet olivat 15 jalkaa leveys, 25 j. pituus ja noin 7—8 j. korkeus, keskimäärin 17 henkeä ja koneiden puhdistus sekä pyhäpäivinä 35—40 henkeen! Työläiset palkattiin erikoisella sopimuskirjalla vuodeksi kerrallaan, tehtailijalla ollen kuitenkin oikeus milloin halusi erottaa työläisensä, työläisellä ei palkkaansa menettämättä oikeutta

*) Tehdasolot Vladimirin kuvernementissa, Peshkov, ss. 94—95.

**) M. Ljadov, ed. teos, I, s. 20.

erota. Työläisten koko lukumäärästä oli 24.6 pros. lapsia alle 14 vuoden ja 25.6 alle 18 vuotiaita. Työ oli niin rasittavaa, että se ennen pitkää synnytti halvaustilan tapaisen väsymyksen tekijöissään.

Ja puhdas tulo tehtaasta, josta edellinen kuvaus on lainattu, oli 45 pros. vuodessa liikevoittoa siihen sijoitetulle pääomalle!

Itsetiedoton lakkoliike.

Tällaisissa oloissa tietenkin ennen pitkää työläisten kärsivällisyyden malja oli täytetty kukkuroilleen. Ne nousivat taisteluun isäntiään ja kiusanhenkiään vastaan. Ensimmäiset lakot puhkesivat tavallisesti vasta silloin, kun isännät koettivat entisestäänkin huonoja oloja joillakin uusilla kuristustoimenpiteillä vieläkin kiristää. Ensimmäiset lakot olivat näin ollen enemmän puolustavaa laatua, kuten ne Venäjällä ovat vielä 1890-luvulle asti. Myöhemmin työläiset nousevat taisteluun ei vain asemansa puolustamiseksi, vaan sen parantamiseksi.

Itsestään selvää on, että näissä ensimmäisissä lakkoliikkeissä puuttuu kaikkea järjestelmällisyyttä, järjestystä ja suunnitelmallisuutta. Lakko on enemmän hävittävän mellakan kuin minkään muun luonteinen. Raivostunut työläisjoukko lakkoon lähtiessään särkee koneita, työkaluja, yrittää polttaa tehtaat, työläiskasarmit, ryöstää tehtaiden kaupat ja varastot ja kostaa pahimmille orjapiiskureilleen, työnantajille, piesten ne kuoliaaksi, jos sattuvat joutumaan raivoavan lakkolaisjoukon käsiin. Toiselta puolen yhtä herkästi mennään toiseen äärimäisyyteen, uskotaan hallituksen, viranomaisten ym. mielelläänkin auttavan työläisiä, jos vain niille saadaan sana työläisten perin kurjasta asemasta. Näin valitaan paraimmat joukosta menemään lähetystöinä tehtaan omistajien tai hallituksen edustajien, kuvernörien ym. puheille. Laaditaan anomuksia ja odotettiin siltä taholta pikaista apua. Saadaan kasakoita, ruoskaa, pistimiä ja lyijyäkin.

Eniten aikanaan huomiota herättäneet tämän ajan Venäjän työläisten lakoista ovat: Jusovan lakko Orenburgin rautatiellä (1875), Kurskin rautatien vaunuverstaan työläisten lakko (1878), Stiglitsin puuvillakehruumossa (1878), Konshinin, Dilotin ja Tretjakovin tehtaissa (1879),

Hludlovin vaatetehtaassa Jartsevissa (1880), Ivano-Vosnesenskissa, Pietarissa, Shyrdardovissa (1882), Vosnesenskin vaatetehtaassa (1883), Nikolskin vaatetehtaassa, Orjahovo-Sujevon vaatetehtaissa ym. (1885) jne. Kuten edellisestä ilmenee, useimmat lakot puhkeavat kangasteollisuudessa, etupäässä puuvillatehtaissa. Tämän teollisuuden työläisten lakkotaisteluilla on useiden muidenkin maiden, kuten Englannin ja Saksan nykyaikaisen teollisuusköyhälistön luokkataistelu alkanut.

“Venäjän työläisten pohjoinen liitto.”

Eräs Pietari Aleksejev-niminen kankuri, joka otti osaa 1877- lakkoliikkeisiin ja joidenkin muiden Pietarin työläisten kanssa 1878 perusti “Venäjän työläisten pohjoisen liiton”, sekä oli yhtenä syytettynä kuuluisassa “50:n oikeusjutussa”, antoi Venäjän työläisten silloisesta asemasta seuraavan kuvauksen:

“Tuskin me, työväestön miljonajoukot alamme kävellä, kun vanhemmat hylkäävät meidät oman onnemme nojaan, ilman minkäänlaista kasvatusta, koska ei ole kouluja eikä aikaa kasvattamaan ylenmääräisen työn ja vähäisen palkan vuoksi. Kymmenvuotiset poikanulikat koetaan työntää pois kotoa leipää syömästä “ansaitsemaan”. Mikä meillä on edessä! Tietenkin me myymme leipäpalasta itsemme kapitalisteille urakkatyöhön, joudumme aika-ihmisten silmälläpidon alaisiksi ja he opettavat raipoilla ynnä potkuilla meidät ylivoimaiseen työhön; syömisestä ei ole paljon tietoa ja pöly sekä pilaantunut, kaikenlaisen saastan turmelema ilma tahtoo meidät tukahuttaa. Nukumme missä sattuu — paljaalla lattialla ilman päänalustakin, joihinkin rääsyyihin kääriytyneinä ja lukemattomien monenlaisten syöpäläisten ahdistamina joka puolelta.... Semmoisissa oloissa muutamilta tylstyy järki ainaiseksi, ja lapsuudessa saadut siveelliset käsitteet jäävät kehittymättä, jää jällelle se, mitä kykenee ilmaisemaan vain raa’asti kasvatettu, kaikkien halveksima, kaikesta sivistyksestä eristetty, ruumiillisella työllä leipänsä ansaitseva työläispiiri. Kas sellaista täytyy meidän työläisten lapsuudesta kärsiä kapitalismin ikeen alla! Tietenkin tulee käsityksemme kapitalistista sen mukaisesti nurjaksi.....

“Näemme, kuinka ympärillämme rikastutaan ja iloitaan selkämme takana. Saatamme toki käsittää ja tajuta, miksi meidät arvioidaan niin huokeiksi ja mihin häviää meidän tavaton työmme, miksi toiset ihmiset elävät yllensä, vaikka eivät tee työtä ja mistä he saavat rikkautensa.....

“Me työläiset toivoimme ja odotimme, ettei hallitus ryhtyisi tukemaan juurtuvia epäkohtia, vaan turvaisi talonpojan asemaa, päästämällä hänet alkuperäisestä olotilasta ja menisi nopein askelin eteenpäin. Mutta mitä vielä. Jos luomme katseemme taaksepäin, niin meidät valtaa katkera pettymyksen tunne..... Helmikuun 19 (maalisk. 3, uutta ajanlaskua) päivänä v. 1861 “lahjotettu”, välttämätön, mutta ei kansan itsensä aiheuttama talonpoikain vapautusmanifesti ei tyydyttänyt talonpojan välttämättömiä tarpeita. Me jäimme entisikseen leivättömiksi mitättömine maatilkkuinemme ja jouduimme kapitalisteista riippuvaisiksi. Venäjän työväellä on jälellä vain yksi keino, **sen on luotettava itseensä**, eikä odotettava apua keneltäkään muilta, paitsi sivistyneeltä nuorisoltamme, joka yksin pysyy kanssamme meistä luopumatta, kunnes kohoo miljonaisen työläisväestön jantereinen käsi..... ja murtuu sotilasten pistimien tukema sortovallan ies.....”

Näin jo 1877 tämä yksinkertainen työläismies puheessaan oikeudessa julisti Venäjän vallassaoleville luokille, että tässäkin maassa työväestö on nouseva omintakeiseen, itsenäiseen **“luokkataisteluun**, jonka kautta se on lopulta murtava sortovallan ikeen.” Vielä jyrkemmin, ainakin valtiollisessa ohjelmassaan asettui luokkakatsantokannalle **“maa ja vapaus”**-puoluelaisen, työläisen St. Holturin, omintakeisesti muiden työläisten kanssa perustama edellä mainittu **“Venäjän työläisten pohjoinen liitto”**. Tämä liitto jo julkisesti ilmoitti toimintaansa nähden liittyvänsä Saksan sosialidemokratiseen puolueeseen.”*)

“Vuoden 1879 alussa oli **työväenliike hyvän matkaa kansanpuoluelaisten edellä**”, kirjotti tästä Plechanov, **“Venäjän työläinen vallankumouksellisessa liikkeessä”**-nimisessä tutkielmassaan 1902. **“Kansanpuoluelaisten”**,

*) M. Ljadov, edellä mainittu teos, ss. 25—27.

etupäässä "maa ja vapaus"-liittolaisten jokseenkin köyhä agitatsioonikirjallisuus ei — enempää kuin heidän aatteellisen sisällyksensä puolesta yhtä mitätön aatteenlevittämissä, propagandansakaan — voinut luoda itsetietoisia työläisiä. Sen vuoksi ei ole ihmeteltävää, että kehittynein osa Pietarin työläisistä, liityttyään niihin aikoihin perustettuun "Venäjän työläisten pohjoiseen liittoon", erosi valtiollisissa mielipiteissään ja pyrkimyksissään kapinallisista kansanpuoluelaisista."*)

Venäjän ensimmäisen työväenliikkeen vaikutukset.

Olemme edellä jo tutustuneet "kansanpuoluelaisten" yhteiskunnallisiin aatteisiin ja pyrkimyksiin säilyttää Venäjän "ikuisia perusteita", niitä paikkailla ja muokata ja niille rakentaa "sosialistinen Venäjä". 1880-luvun kansanpuoluelaiset tämän lisäksi alkoivat yhä enemmän kadottaa uskoaan äkkinäisen vallankumouksen mahdollisuuteen Venäjällä ja luopua sellaisen aikaansaamisesta. Sensijaan he alkoivat saarnata **asteettaista kehitystä** parempiin oloihin, sosialistiseen Venäjään. Tässäkin he tietysti pitivät kiinni ja nyt entistä lujemmin "ikuisista perustuksistaan", kyläkunasta, kotiteollisuudesta ym. Niiden säilyttämiseksi ja kehittämiseksi he esittivät maanviljelyspankkeja, kotiteollisuusmuseoita, tämän teollisuuden tuotteiden näyttelyjä, raaka-aineiden ja maanviljelyskalujen järjestettyä myyntiä ym. Ja nyt — he ollen talonpoikain varakkaimman osan, sen porvarillisten ainesten edustajia — kaikki nämä heidän reforminsa vain edistivät jo ennen mainitsemamme luokkajaon syventymistä talonpoikaismaailmassa. Näitä reformeja käyttivät isännät ja rikkaat talonpojat hyväkseen, joiden valtiollisia itsehallintopyrkimyksiä sitten "zemstvolaitos" joutui yhä enemmän edustamaan. Myöhemmin tulemme tutustumaan Venäjällä tavattoman voimakkaaseen "kooperatiivisen" liikkeen, osuuskauppojen, ostokuntain ym. kehitykseen, joka maaseudulla varsinkin joutuu palvelemaan samoja yhteiskunnallisia kerroksia ja olemaan yhtenä niistä laitoksista, joille porvaristo sitten koettaa valtapyr-

*) Ed. teos, s. 27.

kimyksiään, mutta onnistumatta, rakentaa. Työläisten perustamien ja johtamien osuuskuntain merkitys vallankumouksessa ei tietenkään ollut sama.

Ja edellä myös jo mainitsimme, että taantuva kansanpuoluelaisuus alkoi suhtautua syventyvään työväenliikkeeseen ja marksilaiseen vallankumoukselliseen sosialismiin nähden vihamielisesti. "Kapitalismin ja työväenluokan kehitystä Venäjällä pidettiin sen suurimpana onnettomuutena. Työläisiin suhtauduttiin kaksinaisesti ja epäjohdonmukaisesti. Köyhälistölle ei kansanpuoluelaitten ohjelmissa suotu minkäänlaista itsenäistä valtiollista osaa, vaan luotettiin sivistyneiden omiin voimiin ja talonpoikaiskapinoihin. Kansanpuoluelaisia kuunnellessa työläiset saattoivat oppia tuntemaan sääliä "harmaata" talonpoikaa kohtaan ja toivomaan hänelle kaikkea hyvää, mutta ei saattanut mitenkään tulla käsittämään omaa tehtävänsä, nim. köyhälistön yhteiskunnallis-valtiollista tehtävää."*)

Mutta Venäjän työväki, kuten työläiset muualla kapitalistisessa maailmassa, alkoi valventua ja järjestyä porvariston ja sen sivistyneiden vastustuksista huolimatta. Edellä mainitun "Venäjän työläisten pohjoisen liiton" jäsenten "Maa ja Vapaus" aikakauslehdelle lähettämässään kirjeessä lausuvat tästä työväen järjestyksen välttämättömyydestä seuraavaa: "Mutta voimamme on siinä, että olemme jo heittäneet taaksemme sellaisen elämän (nälkäisinä haaveksia paremmista ajoista, tulevasta vapaudesta ym.), alamme tajuta, mitä ympärillämme tapahtuu, emmekä me — muodosta järjestöä sen itsensä, vaan edelleen jatkuvan aatteen levittämisen ja aktiivisen taistelun vuoksi. Meidän ajatusoppimme on tässä tapauksessa lyhyt ja selvä. Meillä ei ole mitään syömistä, eikä asuntoa — me siis vaadimme itsellemme ruokaa ja asuntoa. Meille ei opeteta mitään muuta kuin kirouksia ja tottelemaan keppiä, — me vaadimme tätä alkuperäistä kasvatustajajärjestelmää muutettavaksi. Mutta me tiedämme, että meidän vaatimuksemme jäävät täyttämättä, jos me ristissäkin katsomme liikutettuina kun meidän

*) Plechanov, edellä mainittu teos, s. 10—11.

“mahtivaltiaamme” ynnä muut isännät hoitavat asioitamme ja päästävät maalaisveljemme maailmalle kuljeksimaan. Sen vuoksi me liityimme yhteen, järjestäydymme, tartumme yhteiskunnallisen vallankumouksen lippuun ja ryhdymme taisteluun. Mutta me tiedämme myös, että valtiollinen vapaus voi suojella meitä ja meidän järjestöämme hallintoviranomaisten mielivallalta, antaa meidän säännöllisemmin kehittää mailmankatsomustamme ja paremmin levittää aatteitamme, — me siis voimia säästääksemme ja nopeammin menestyäksemme vaadimme tätä vapautta, vaadimme kumottavaksi kaikellaiset kuristussäännökset ja lakimääräykset.”*)

Mitä 1870-luvun loppuvuosien itse suuriin työläisjoukkoihin tulee, niin, kuten edellä näimme, oli niiden taistelu etupäässä tehtaiden kurjia työoloja, palkka- ym. suhteita vastaan, vielä aivan itsetiedotonta, kaikkea yhteinäistä järjestelmällisyyttä ja suunnitelmaa vaille olevaa lakkoliikettä. Siitä huolimatta oli näiden lakkojen vaikutus Venäjän luokkatietoisien työväenliikkeen syntymiseen nähden merkittävä. Tämä itsetiedoton, hillitön taloudellinen työläisliike sai eloisuudellaan kaikki ne luopumaan “kansanpuoluelaisten” haaveellisesta sosialismista, jotka olivat läheisissä tekemisissä kaupunkilaisköyhäläisten joukkojen kanssa, ja ehdottomasti toi heidät lähemmäksi ja lähemmäksi tieteellistä sosialismia. Ennen kaikkea tähän asemaan joutuivat luonnollisestikin syvien rivien keskuudesta lähteneet työläisvallankumoukselliset — Holturin, Moisejenko ym. Sivistyneiden vallankumouksellisten täytyi “vuosikausia oleskella ulkomailla ja tarkoin tutkia yhteiskunnallista kysymystä”, ennenkuin he tulivat vakuutetuiksi, etteivät Stenka Razin’in kapinan tai Saksan talonpoikaissotien menestys saata tyydyttää nykyisen Venäjän yhteiskunnallisia ja valtiollisia tarpeita, että kansan elämän vanhat muodot sisälsivät paljon mädännäisyyden ituja, eivätkä siis voineet “kehittyä korkeimpaan kommunistiseen muotoon” ilman voimakkaan ja hyvin järjestyneen sosialistisen työväenpuolueen välitöntä myötävaikutusta.”***)

*) M. Ljadov, ed. teos I, ss. 29—30.

**) M. Ljadov, ed. teos I, s. 31.

Näin näiden lakkoliikkeiden valistamain työläisjoh-
tajien aatevirtaukset ja pyrkimykset olivat edellä sekä si-
vistyneiden haaveita, että itse työläisjoukkojen kehitys-
tasoa, johon ne eivät tällä aikakaudella vielä kyenneet
paljoakaan vaikuttamaan, se on, tekemään työläisten lak-
koliikkeitä ym. itsetietoiseksi luokkataisteluksi.

Mutta näillä tämän ajan lakoilla, niin hillittömiä kuin
ne olivatkin, oli myös huomattava vaikutus hallitukseen,
se seuraavina vuosina tehdaslainsäädännän avulla kiiruh-
taen poistamaan tehdasolojen huutavimpia epäkohtia, ra-
jottamaan lapsityötä, poistamaan palkanmaksun tavarasa-
järjestelmän, korjaamaan tehtaiden ja työläisasuntojen
terveyssuhteita ym. Myöhemmin sitten ne, jotka halusi-
vat saada Venäjän työväen luopumaan taistelusta halli-
tusta vastaan ja omaksumaan "puhtaan ammattiunionis-
min" yksinomaiseksi liikkeekseen, vetosivat usein näihin
Venäjän tehdastyöläisten vaistomaisten lakkojen saavu-
tuksiin, esimerkkinä siitä, mitä työväki voi tällaisella tais-
telulla suoranaisesti saada.

Venäjän työväki oli noussut taisteluun. Sen liike oli
alussa itsetiedotonta lakkotaistelua. Mutta hyvin nope-
asti se alkoi siitä kehittyä vallankumoukselliseksi luokka-
liikkeeksi, jonka edessä sitten kaikki vastukset murtuivat.

VI. LUKU

Venäjän vallankumouksellisen sosialidemokratisten työväenliikkeen kehitys.

Työväen itsetiedoton lakkoliike ja Pietarin työläisten yritys perustaa järjestetty työväenliike, olivat Venäjällä valmistaneet maaperää kansainväliselle marksilaiselle sosialismille. Jokseenkin samaan aikaan sitten, nim. 1883, Genevassa, Sveitsissä, ja Pietarissa, Venäjällä, perustettiin Venäjän ensimmäiset sosialidemokratiset järjestöt. Ne olivat Plechanov'in, Akselrodin, Vera Zasulitshin, Leo Deutshin, Ignatovin ym. Venäjältä Sveitsiin paenneiden "Maan uudestaan jako-ryhmään" kuuluvain vallankumouksellisten perustama "Työn vapautus"-ryhmä ja Pietarissa, bulgarilaisen Blagojevin perustama Venäjän ensimmäinen sosialidemokratinen yhdistys. Molemmat nämä järjestöt, mitä niiden jäseniin tulee, olivat kuitenkin kokonaan sivistyneiden yhdistyksiä, edellinen ulkomailla perustettuna ja sieltä käsin toimien luonnostaan, ja pietarilainen järjestö sentähden, että se ei vielä saanut työväkeä mukaansa, koettaen etupäässä harjoittaakin vain aatteen levittämistä eikä varsinaista työväen järjestämistä. Blagojevin ryhmään kuului kaikkiaan noin 15—16 ylioppilasta ja naiskursсилаista, yksi insinööri, sanomalehtimies ja pari laitonta jäsentä, entisiä "Maan uudestaan-jako"-ryhmäläistä. Blagojevin ryhmä Venäjällä toimivana oli kuitenkin lähemmässä yhteydessä työväen kanssa kuin "Työn vapautus"-ryhmä, edellinen joutuen Pietarin työläisten kanssa välittömään kosketukseen. Kumpikin ryhmä kohdistivat agitatsioninsa etupäässä opiskelevan nuorison keskuuteen, koettaen saada Venäjän sivistyneitä vallankumouksellisia luopumaan entisistä järjestöistään ja aatteistaan ja liittymään sosialidemokrateihin.

Paitsi, että nämä ryhmät olivat nimellisesti vallankumouksellisen sosialidemokratisen työväenliikkeen ensimmäiset edustajat ja alkajat Venäjällä, on niiden merkitys todellisestikin sama, ollen ne tienraivaajia vallankumouksellisen työväenliikkeen periaatteiden, erikoisesti juuri tieteellisen sosialismin puolustajina ja levittäjinä. Osaksi "Kansanvapaus" (narodniki) liikkeen taantuminen edustamaan Venäjän pikkuporvaristoa, varsinkin talonpoikaisiäntien yms. todellista asemaa ja pyrkimyksiä, joka seikka saattoi kaikki tosi-vallankumoukselliset tästä liikkeestä vähitellen luopumaan ja sitä arvostelemaan, mutta vielä enemmän Venäjän teollisuuden nopean syntymisen ja kasvamisen ja sen mukana alkuperäisen, edellisessä luvussa kuvaamamme työväenliikkeen ilmestyminen, saivat Venäjän sosialidemokratit alkamaan ankaran arvostelun "Kansanvapaus"-liikkeen haaveita ja vanhoillisia pyrkimyksiä vastaan. Toiselta puolen, tämän aate-taistelun aiheuttivat "kansanvapaus"-laiset itse hyökkäämällä marksilaisen sosialismin venäläisiä edustajia vastaan, selittäen heidän esittämiä luokkataisteluoppeja ym. Venäjällä mahdottomiksi ja syyttäen sosialidemokrateja luokkataisteluoppeineen Venäjän vallankumouksellisen liikkeen **hajoittajiksi**.

Kummatkin edellä mainituista sosialidemokratista järjestöistä alkoivat nim. opettaa, että:

Ensinnäkin, Venäjä, kuten mikään muukaan maa, ei voi sivuuttaa kapitalismia, vaan päinvastoin se on jo joutunut mitä kiihkeimmän kapitalistisen kehityksen pyörteisiin.

Toiseksi, kapitalismin mukana Venäjällä kehittyä ja kasvaa palkkaköyhälistön monimiljonainen luokka, talonpojista, jotka monin sadoin tuhansin joutuvat jättämään kylänsä, maansa ja kontunsa ja lähtemään pelkän työvoiman kauppiaina kaupunkiin. Luokkavastakohtat kärjistyvät. **Luokkataistelu**, jolle Venäjänkin vallankumouksellinen liike on perustettava ja välttämättömäsi tulee perustumaan, yhä enemmän kiihtyy ja kasvaa. Vallankumouksellisten sivistyneiden on mentävä **työläisten mukana** ja talonpoikaisväestön **heidän perässään**. Venäjän val-

lankumouksen tulee perustua **työväenluokalle**, joka yksin on todella kumouksellinen jne.

Kolmanneksi, Venäjän vallankumouksen täytyy välttämättä olla myös valtiollisen (‘‘kansanvapaus’’-ryhmäläiset kun alkoivat yhä enemmän vakuuttaa, että tarvitaan vain reformeja, jotka edistävät talonpoikain maan saantia, kotiteollisuutta, yms.). Työväenluokan on hankittava itselleen valtiollinen **ylieherruus**, kukistettava tsarismi ja virkavalta jne. Työväenluokka pyrkiessään murtaamaan yhteiskunnan työtätekemättömien luokkien valtiollisen herruuden, sekä myös poistamaan tuotannossa vallitsevan anarkian ja järjestämään järkiperaisesti yhteiskunnallisen ja taloudellisen elämän kaiken toiminnan, toteuttaa kokonaisen **luokan ylivaltaa**, eikä minkään vallankumouksellisen, eri säätyihin kuuluvien henkilöiden muodostaman ryhmän valtiollista herruutta, josta se on yhtä kaukana kuin taivas on maasta.

Neljänneksi, tehtävänsä ymmärtäminen edellyttää, että työväenluokka on kehittynyt, valtiollisesti hyvin kasvatettu, perehtynyt valtiollisten asiain käsittelyyn, vapautunut porvarillisista ennakkoluuloista ja perehtynyt itenäisesti asioita pohtimaan. Edelleen, että sosialistiset aatteet ovat levinneet köyhälistöön, että **se tuntee voimansa** ja että se on **varma voitosta**.

Ja **tällainen köyhälistö ei salli** edes sen vilpittömimpäin hyvänsuojain anastaa valtaa.

Ei kourallinen vallankumouksellisia, anastettuaan vallan, vapauta käskykirjeillään Venäjän kansaa, vaan ai-noastaan itse kansa voi vapauttaa itsensä työntämällä itse-tietoisesti syrjään vanhan hallintovallan.’’*)

Venäjän sosialidemokratien ensimmäiset ohjelmat.

Vuonna 1885 julkasi ‘‘Työnvapautus’’-ryhmä ulko-mailla ensimmäisen puolueohjelmansa. Sen pääkohdissa vaaditaan, että nykyinen tavaratuotanto poistetaan; että se vaihdetaan ennalta tehdyn suunnitelman mukaiseen kollektiviseen tuotantojärjestelmään, tämä kommunistinen vallankumous aiheuttaen mitä perinpohjaisempia muu-

*) M. Ijadov, Plechanovia kerraten, ed. teos. I, ss. 33—36.

toksia yhteiskunnallisten ja kansainvälisten suhteiden koko olemuksessa. Tämä vallankumous saattaa jokaisen kansalaisen taloudellisesti todella tilaisuuteen ottamaan osaa **välittömästi** kaikkien yhteiskunnallisten asioiden käsittelyyn ja ratkaisuun (teollisuus kansanvalta). Se taas edellyttää, että **valtiollinen edustuslaitos poistetaan** ja sen sijaan pannaan **välitön kansan lainsäädäntä**.

“Sitäpaitsi voidaan nyt jo aavistaa, että tuleva taloudellinen vallankumous on kansainvälistä luonnetta. Sillä kehitysasteella, kun kansainvälinen tavaravaihto on nykyään, on vallankumous taattu vain siinä tapauksessa, että siihen ottavat osaa kaikki tai ainakin useat sivistyneet yhteiskunnat.” Ja tämän Venäjän ensimmäisten sosialistien aavistuksen ovat nyt 1917—1919 tapaukset moninkerroin osottaneet totuudeksi, joka käy päivä päivältä ilmeisemmäksi yli maailman.

“Mutta koska työläisten vapautuksen tulee olla työläisten omana asiana sen vuoksi, että työn edut yleensä ovat aivan vastakkaiset kuin riistäjien edut, ja yläluokat tulevat siis aina estämään yllämainittua yhteiskunnallisten suhteiden uudistusta, — niin sen välttämättömänä ennakkoehtona on, että **työläisluokan on anastettava hallitusvalta kussakin maassa**. Ainoastaan tämä työväenluokan väliaikainen **ylivalta** voi tehdä tyhjäksi vastavallankumoukselliset yritykset ja lopettaa eri luokkien olemassaolon ja luokkataistelun.”*)

Ja nyt kun Venäjällä työväenluokka on tämän sosialidemokratisen puolueen jo ensimmäisen ohjelman mukaisesti vallannut käsiinsä **ylivallan** ja sitä vastavallankumouksellisia vastaan käyttää työväenluokan diktaturina, on Venäjällä ja muualla maailmassa sosialidemokratejakin, jotka huutavat että se on vastoin sosialidemokratisia periaatteita, menettelytapoja, ohjelmaa ym! Useille sosialidemokratia teoriana on hyvä, mutta teorian mukaise-
na käytäntönä hirveä!

Ja sellaisissa maissa kuin Venäjällä, selittää ohjelma, on sosialidemokratien käytännöllisten tehtävien oltava monipuolisempia kuin edistyneissä maissa, joiden **yhteis-**

*) M. Ljadov, ed. teos I, ss. 36—38.

kunnallisten olojen tasalle on Venäjällä pyrittävä asioita saattamaan. "Kapitalismi edistyy Venäjällä tavattomasti. Vanha luontaistaloudellinen järjestelmä väistyy tavaruotannon tieltä ja aukasee suurteollisuudelle laajat kotimaiset markkinat. Talonpoikais-maanomistuksen patriarkaliset kyläkuntamuodot rappeutuvat nopeasti, kyläkunta muuttuen vain keinoksi, jolla talonpoikaisväestö saatetaan valtion orjuuteen. Monin paikoin se taasen on aseena rikkaiden käsissä köyhien kyläkuntalaisten nylkemiseksi."

"Kyläkunnan hajotessa kuitenkin syntyy uusi, teollisuusköyhälistön luokka. Työläisluokan kautta vasta Venäjän kansa pääsee sellaisiin taloudellisiin oloihin, jotka ovat yhteisiä kaikille sivistyskansoille ja vain sen välityksellä ottaa osaa sivistyneen ihmiskunnan harrastuksiin. Työväenluokka myös on herkempi vallankumouksellisille aatteille, se voidaan toivoa asemansa parantuvan vain uusien, entistä vapaimpien yhteiselämän muotojen kautta, eikä vanhojen, kuten talonpoikaisväestö". Tämän perusteella Venäjän sosialidemokratit katsovat ensimmäiseksi ja päävelvollisuudekseen muodostaa vallankumouksellinen työväenpuolue. Ja kun tämä puolue on kohtaava ankarimman vastuksensa itsevaltiuden puolelta, on sen ensimmäisenä valtiollisena tehtävänä oleva itsevaltiuden kumoaminen.

"Ollen läheisessä yhteydessä keskenään nämä (työväen sosialidemokratiset) järjestöt muodostavat sopusuhtaisen kokonaisuuden, jommoisena ne eivät **tyydy yksitiyisiin yhteentörmäyksiin** hallituksen kanssa, vaan sopivassa tilaisuudessa tekevät sitä vastaan (aseellisen) yhteishyökkäyksen, turvautuen tällöin n. s. terroristisiin tekoihin, jos taistelun etu sitä vaatii."

Taistelun tarkoituksena itsevaltiutta vastaan on saada aikaan kansanvaltainen perustuslaki.*)

Ohjelma päättyi sitten sarjaan välittömiä vaatimuksia, kuten maan jakamisen ja lunastuksen perinpohjin uudistamiseen, asteettaisen tuloverojärjestelmän käyttööntöön, työläisten ja työnantajien suhteiden lain-

*) M. Ljadov, ed. teos. s. 39. 40.

säädännälliseen järjestämiseen. tehdastarkastuksen käytäntöönottamiseen yms, sekä, että valtion on myönnettävä apuaan tuotantoyhdistyksille maalaisten ja työläisten keskuudessa.

Viime mainittu vaatimus ohjelmassa oli ilmeisesti vanhoillinen ja perintöä "kansanvapauslaisilta". Samoin erikoisesti yksityiseen (sivistyneiden) terrorismiin viittaaminen ratkasevalla hetkellä suotavana, oli "kansanvapauslaisuutta", varsinkin kun sen ohella ja sitä enuen ei puhuta mitään **niistä menettelytavoista**, jotka ennen kaikkea ovat työväenluokalle ominaisia ja välttämättömiä, kuten lakot, yleislakko, joukkomielenosotukset, kansan aseelliset kapinat yms.

Vuonna 1884 oli "Työnvapautus"-ryhmä koettanut yhden perustajansa Leo Deutshin kautta päästä yhteyteen Pietarissa toimivan sosialidemokratisen ryhmän ja Venäjän Venäjällä työskentelvien vallankumouksellisten kanssa, mutta kun Deutsch joutui vangiksi ja karkotettiin Siperiaan, raukesi puuha siihen ja ryhmän läheisimmäksi vaikutuspiiriksi useiksi vuosiksi jäivät ulkomailla opiskelivat venäläiset ylioppilaat yms.

Pietarissa Blagojevin perustamalla ryhmällä oli myös laatimansa oma ohjelma, joka periaateselostuksessaan oli suummilleen edellisen kaltainen, sisältäen sekin saman pikkuporvarillisen vaatimuksen valtioavusta tuotantokunnille, kuin "Työn-vapautus"-ryhmän ohjelma. Ohjelman merkittävimpiä pääkohtia ovat seuraavat:

1) Maa, tehdaslaitokset, tuotantovälikappaleet, se on, koneet ym., ovat saatettavat **tuotantoyhdyskuntain** käsiin. (Perintöä bakunisteilta.)

2) Työvälineet, maa ja tehdaslaitokset ovat tehtävät yhteiskunnan omaisuudeksi. Ja ohjelman esittämistä "keinoista" tähän lopulliseen päämäärään pyrittäessä mainittakoon:

- 1) Laaja äänioikeus kumpaankin sukupuoleen kuuluville henkilöille;
- 2) Kunnallinen itsehallinto;
- 6) Vakinaisen armeijan poistaminen ja kansallisiin järjestäminen;
- 9) Maalaistyön yhdistäminen teollisuustyöhön; ym.

Ohjelmasta puuttui kokonaan työväen taloudellisia vaatimuksia ja oli se muutenkin suppeampi kuin "Työn vapautus"-ryhmän ohjelma.

Blagojevin ryhmä perusti myös itselleen Pietarissa ilmestyvän äänenkannattajan, "Rabotshij" (Työmies)-nimisen lehden vuonna 1885, josta kuitenkin ei ehtinyt ilmestyä kuin kaksi numeroa, hallituksen toimeenpanemat vangitsemiset, jotka 1886—1887 jälkeen kehittyivät entistään suurilukuisemmiksi, hajottaen Blagojevin ryhmän ja lopettaen lehden toimittamisen.

* * *

Sosialidemokratinen vallankumouksellinen työväenliike oli kuitenkin nyt Venäjällä alkanut. Tosin se oli vielä työväenliikettä ilman työväkeä, aate ilman varsinaista kannattajajoukkoaan, mutta seuraavain aikain tapaukset alkoivat pian korjata tätä epäkohtaa, työläiset yhä suurempina ja sankempina joukkoina liittyen sen yhteiskuntakumouksellisen lipun ympärille, kun aate sen keskuudessa tulee yleisesti tunnetuksi. Miten se tapahtuu, siitä seuraavissa luvuissa.

* * *

Terroristisen toiminnan jatkuminen.

Sillä välin entisen "Kansan vapaus"-järjestön, jonka Aleksanteri II:n hallitus oli murskannut, rippeistä ne, jotka vielä uskoivat mahdollisuuteen saattaa järjestö entiseen kukoistukseensa ja samallaisen tai vieläkin voimakkaamman terrorin aikaan, kuin mitä vallitsi 1879—1881-luvuilla, yrittivät sen toimintaa jatkaa. Lopatin, Orshin, Uljanov koettivat järjestää terroristista taistelua uudelleen alkamaan. Erikoisesti käännyttiin nyt sotaväen puoleen, uskoen että kun Venäjän sotaväki saadaan kاپinoitsemaan hallitusta vastaan, niin silloin Venäjän valankumous on valmis, hallitus kun oli varsinkin talonpoikaiskapinat ja edellisten vuosien työläislakot kukistanut sotaväellä. Maaliskuussa tehtiin yritys räjäyttää ilmaan keisarillinen perhe rautatiellä Borkin aseman luona lähellä Moskovaa. Yritys epäonnistui ja hallitus pani toimeen uuden vallankumouksellisten ajojahdin ja tuhoamisen. M. m. Leninin veli, Aleksander Uljanov, tuli nyt telote-

tuksi. Lenin (Vladimir Uljanov) itsekin tuli nyt 17-vuotiaana vangituksi ja myöhemmin karkotetuksi Siperiaan. — Entisiä taistelutapoja ja entisessä muodossa ei saatu enään uudestaan yleisemmin voimaan. Oli alkanut joukkotoiminnan, työväen suurten armeijain järjestetty ja järjestämätön taistelu.

Sosialistisen kasvatustyön laajeneminen.

Kun Blagojevin sosialidemokratinen ryhmä oli 1886-vainoissa tullut hajotetuksi, Blagojev itse vangituksi, hajaantuivat sen jäsenet ympäri Venäjää, perustaen joukon salaisia yhdistyksiä, nim. kukin paikkakunnillaan oman ryhmänsä, tutkimaan sosialismia ja levittämään opiskelevain keskuudessa sen aatteita. Samoin kotimaahansa ulkomailta palautuvat venäläiset ylioppilaat, jotka olivat joutuneet "Työn vapautus"-ryhmän kasvatuksen alaisiksi, alkoivat tuttavapiirissään harjoittaa samanlaista kasvatustyötä. Samaan aikaan Venäjän tiedemiestenkin huomio kääntyi Venäjän yhteiskunta-taloudelliseen kehitykseen ja useita arvokkaita teoksia, erikoistutkimuksia, tilastollisia kertomuksia ym. julkaistiin tällä aikakaudella siitä. Sosialidemokratisissa sivistyneiden salaisissa ryhmissä tutkittiin näitä ja kansainvälisen sosialismin teoreetikoiden teoksia mitä innokkaimmin. Venäjällä alkoi olla sadottain nuoria miehiä ja naisia, etupäässä sivistyneitä, mutta joitakin työläisiäkin, jotka olivat jo melkolailla selvillä marksilaisen sosialismin periaatteista.

Vuonna 1891 Venäjää kohtasi sitten ankara kato ja sitä seuraava nälänhätä. Hallitus osottautui kokonaan saamattomaksi kun tuli kysymykseen toimenpiteistä nälänhädän poistamiseksi tai edes sen aiheuttaman kurjuuden lieventämiseksi. Syntyi yleinen mielten kuohu ja tyytymättömyys hallitusta ja peräti kelvotonta virkamieskoneistoa vastaan. Sivistyneiden luokkain herkemmat ainekset valtasi taas "pyhä innostus" ryhtyä jotain toimimaan "kansan hyväksi" ja halu lähteä itse kansan keskuuteen sitä hädässään auttamaan. Vieläpä tämä hetken innostus sai temmattua jotkut sosialidemokratitkin matkaansa, m. m. Plechanov lentokirjasessaan "Koko Venäjän kurjuus" viehättyen nyt vetoamaan "kaikkiin rehel-

lisiin venäläisiin, jotka eivät ole myyneet tsarille omaa tuntoaan ja jotka eivät tahdo, runoilijan sanoilla sanoen, ratkaisevalla hetkellä häväistä kansalais-arvoaan”, että ne ryhtyisivät nyt valtiopäiväin (zemski sobor'in) kokoon kutsumisen hyväksi puuhaamaan. Plechanov luuli, että **“yleisön”** kansanvaltaiset, **“valtiolliseen vapauteen pyrkivät ainekset** tulisivat ehdottomasti lähtemään sosialidemokratian perässä, jos vain tämä esiintyy — ja sen täytyy esiintyä kaikkein rohkeimpana, jyrkimpänä, **vaativaisimpana** valtiollisen vapauden puolueena.” Kun tämä Plechanov'in vetoaminen kaikkiin tsarisiin vastustajiin synnytti hämmennystä, vallankumouksellisen sosialismin vastustajat tarttuen siihen ja käyttäen sitä keppihevoseena Venäjällä toimivia työläis- ja käytännöllisiä sosialisteja vastaan, väittäen Plechanovin tulleen heidän kannalleen, niin tämä myöhemmin korjasi synnyttämänsä sekaanuksen, osottaen että hän ei ollut kirjassaan tarkoitanut työväen luokkataistelu-kannalta luopumista, vaan oli edelleenkin ehdottomasti sen kannalla.

Nälkävuotena 1891 ja sen jälkeen alkoivat marksilaiset yhdistykset, jotka olivat harrastaneet melkein yksin omaan itsekasvatusta ja -valistusta, siirtyä teoriain pohdinnasta niiden levittämiseen, ei ainoastaan entistä suuremmassa määrässä opiskelevan nuorison keskuudessa, vaan nyt jo kaupunkien tehdas- ja käsiteollisuustyöläistenkin keskuudessa. Tämä toiminta sai alkunsa melkein yht'aikaa eri kulmilla Venäjää — Pietarissa, Moskovassa, Odessassa, Lodzissa, Varsovassa, Vlnassa, Minskissa, Tullassa, Ivano-Vosnesenskissa, Samarassa, Saratovissa ym., missä vain oli sosialidemokratisia yhdistyksiä itsekasvatusta varten olemassa.

Ja työläisten keskuudessa oli edellisten vuosien lakotapaukset, hallituksen harjoittama vallankumouksellisten ja kaikkien vastustusliikkeiden vaino, sen täydellinen saamattomuus nälänhädän aikana ym. valmistaneet maaperää tällaiselle kasvatustyölle. Työläiset tulivat mielellään tällaisiin yhdistyksiin. Useat heistä olivat jo ennen käyneet salaisissa kokouksissa, vieläpä kuuluneet jäseninä joihinkin vallankumouksellisiin yhdistyksiin, kuten **“Maa ja Vapaus”-järjestöön.** Ja työläiset tulivat näihin

yhdistyksiin saadakseen kuulla, miten sosialidemokratit esittävät ratkaistavaksi ne kysymykset, jotka olivat heidän työläisten mielissä heidän oman luokkansa kokemuksen perusteella. He eivät halunneet nyt niinkään paljon mitään yleistietoja, sillä tarjosivathan näitä kaikenlaiset "kansan kehitys"-yhdistyksetkin, vaan halusivat kuulla yhteiskuntatiedettä sovitettavan heidän omaan elämäänsä ja siitä johdettavaksi osviittoja työväen käytännöllistä toimintaa ja taistelua varten.

Ja sellaiset teoreettiset kysymykset kuin tavaran arvo, kapitalistisen liikevoiton perustus, lisä-arvo, pääoman kiertokulku ym., nyt kun ne selitettiin työläisille heidän oman elämänsä kokemusten yhteydessä, olivat heille helposti ymmärrettävissä, kuten M. Ljadov, joka itse oli ottanut osaa tähän kasvatustyöhön, edellä mainitussa teoksessaan lausuu: "työn lisä-arvo oli sivistyneille hämäräperäinen käsite, mutta työläinen sai siitä heti paikalla selvän käsityksen."

Toiselta puolen ne sivistyneet, jotka joutuivat tätä kasvatustyötä työväen keskuudessa harjoittamaan, myös **rupesivat** paremmin ymmärtämään työväen psykologiaa, maailmankatsomusta, pyrkimyksiä ja liikettä. Näin ne lähestyivät enemmän työläisiä, kuin ulkomailla työskentelevät, jotka jäivät enemmän tai vähemmän työväen elävän kokemuksen ja liikkeen ulkopuolella oleviksi kamaritieilijöiksi. Mutta kävipä niinkin, että työläiset näissä yhdistyksissä ihastuivat opiskeluun sen itsensä tähden, alkuaan vallankumouksellista työväenliikettä varten syntyneet sosialistiset yhdistykset muuttuen näin pelkiksi sivistysseuroiksi, niiden jäsenet alkaen pyrkiä pois työväenluokasta: kansakoulun-opettajiksi, tilastollisten tietojen kokoojiksi, konttoristeiksi ym. Tällaisia ilmiöitä oli havaittavissa etupäässä käsityöläisten ja pienteollisuuden palveluksessa olevain työläisten keskuudessa.

Työväenyhdistysten syntyminen.

Kun näin oli vähitellen useista eri tehtaista samaan yhdistykseen liittynyt työläisiä, alkoi se jo todella olla työväenyhdistys, muodostaen usein jäsenlukuunsa nähden melko suuren paikallisen ryhmän sen tai niiden sivisty-

neiden ympärille, jotka olivat tämän kasvatustyön alottaneet. Pian muodostui sitten niissä teollisuuslaitoksissa, joista jäseniä oli kuulunut tällaiseen paikallisryhmään, omat haara-osastonsa eli tehdasyhdistyksensä kuhunkin, joiden johtomiehinä olivat ensimmäisen yhdistyksen jäsenet. Nämä valitsivat haaraosastojen jäsenten keskuudessa kyvykkäimpiä ja luokkatietoisimpia työläisiä, jotka he antoivat jonkun sosialistista kasvatustyötä harjottavan sivistyneen opetettavaksi. Näin yhdistysten luku kasvoi nopeasti ja sitä myöten myös lujittui niiden yhteys työläisten kanssa.*)

Tämän työläisagitatsionin aikana myös jo näiden yhdistysten yhteyteen alettiin perustaa luvallisia ja luvattomia pikkukirjastoja sekä rahastoja huoneuston vuokraamista, kirjaston lisäämistä yms. yhdistyksen menoja varten. Kotimaisesta venäjänkielisestä sosialistisesta kirjallisuudesta oli suuri puute, sitä kun ei ollut vielä ilmestynyt juuri nimeksikään ja painetuksi ei oltu saatu niitäkään, mitä jo oli kirjoitettu, vaan levisivät ne käsikirjoituksina tai hektografilla monistettuina kappaleina yhdistykseltä toiselle. Sen sijaan oli jo melko suuressa määrässä sosialistista käännöskirjallisuutta olemassa, useat Marxin, Engelsin, Bebelin, Kautskyn, Lafarguen, Guesden ym. teokset ja kirjaset ollen jo ennestään käännetty tai tullen nyt käännetyiksi venäjänkielelle ja leviten laajasti näiden yhdistysten kautta Venäjän työväestön keskuuteen.

Vuoden 1891:n nälkävuotta seurasi sitten 1892 ja varsinkin 1893 kiihkeä lakkotaistelujen aika, työväki kaikkialla joutuen kapitalistien kanssa työsuhteista, palkkaehdoista yms. vastakkain. Tällä aikakaudella rupesivat sosialidemokratiisiin kasvatusyhdistyksiin kuuluvat työläiset esittämään niiden johtajille kaikellaisia käytännöllistä luonnetta olevia kysymyksiä ja vetivät vähitellen nämä yhdistykset taloudellisen luokkataistelun pyörteisiin. Alussa eivät nämä yhdistykset kuitenkaan sellaiseen julkisesti tai muutenkaan astuneet lakkojen johtoon, eikä näitä käyty yhdistysten nimissä tai alkaminakaan, vaan useimmissa tapauksissa niihin kuuluvain yksityisten

---

*) M. Ljadov, ed. teos, I, ss. 68—73.

jäsenten johdolla. Mutta tästä huolimatta alkoi lakkoliikkeellä olla tietoisien luokkataistelun luonne. Lakot eivät enää olleet summamutikkaisia ja ilman määrättyä suunnitelmaa. Ne alkoivat olla järjestettyjä lakkoja, luokkaluonteisten eikä enää vain paikallisvaatimusten läpiajamiseksi. Sosialidemokratiset yhdistykset pysyivät sellaisenaan vielä kuitenkin salassa.

Työväenyhdistysten järjestö rakenne

Tärkeänä seikkana huomioon ottaa näiden yhdistysten kehityksessä on niiden rakenne. Alussa samaan yhdistykseen kuului työläisiä mitä erilaisimmilta työaloilta, yhdistyskaupungin melkein kaikista tehtaista ja teollisuusksista. Kun sitten yhdistys laajeni ja sen yhteyteen perustettiin alaosastoja, niin nämä syntyen siinä tai tässä tehtaassa, muodostuivat asianomaisen tehtaan eri ammattialoilla työskentelevien työläisten yhteiseksi yhdistykseksi. Näin joutuivat ammattilaiset ja sekatyöläiset yhteen, eivätkä eri järjestöihin. Sosialidemokratinen tehdasyhdistys oli näin olevain olojen ja järjestämistavan pakottamana muodostunut luonteeltaan enemmän teolliseksi, kuin ammattijärjestöksi.

Edellisen johdosta se lakkoliike, johon nämä yhdistykset joutuivat vaikuttamaan, oli myös luotneeltaan teollista eikä ammatillista. Esim. kun Odessan sosialidemokratinen yhdistys oli kasvanut kyllin voimakkaaksi, syntyi sen eri ammattialoille kuuluvissa työläisjäsenissä (1894) ajatus panna toimeen lakko työ- ym. suhteiden korjaamiseksi. Lakko päätettiin järjestää höyrylaivojen, merimiesten, lämmittäjien ja koneenkäyttäjien yhteiseksi yleislakoksi ja panna se toimeen kiireimmällä kesäkaudella, jolloin sillä olisi suurimmat voiton edellytykset. Muualla järjestettiin lakot samalla tavalla, yksityisissä tehdaslaitoksissa niiden kaikkien työläisten yhteiseksi voimaponnistukseksi isäntiä vastaan. Lakkoa johtamaan valittiin eri yhdistysten ja työläisryhmien edustajien neuvosto (soviet). Vaikka sitten myöhemmin alkaa puhdas ammatillinenkin järjestäytyminen, syntyen eri ammattien työläisiä edustavia järjestöjä, niin Venäjän työväen taloudellinen järjestäytyminen ja varsinkin sen taloudellinen

taistelu säilyttää **pysyväisesti** tämän alkuperäisen **industrialistisen** luonteensa, siinä ollen yksi selitys sen voimakkuuteen, kumouksellisuuteen ja lopulliseen voitollisuuteen.

Puhtaan ammatillisen liikkeen kehitysjakso.

Useat eri tekijät olivat sitten myötävaikuttamassa siihen, että tämä Venäjällä 1880-luvun keskivaiheilla alkanut sosialidemokratinen vallankumouksellinen työväen agitatsioni ja järjestämisliike alkoi 1890-luvun keskivaiheilla kehittyä puhtaaksi ammatilliseksi agitatsioniksi, joka asettui kehittyessään yhä kiinteämmin työväen sosialistista **vallankumousliikettä** vastaan, selittäen sosialistiset yhteiskuntakumoukselliset periaatteet ja pyrkimykset tulevaisuuden haaveiluiksi jne. Sellaisia tekijöitä oli ensinnäkin, korkeampipalkkaisten ammattilaisten ja käsi-työläisten pyrkimys saada syntyneet työväenyhdistykset palvelemaan suoranaisesti heidän pyrkimyksiään parantaa taloudellista asemaansa, palkkasuhteitaan ym. Kun sosialidemokratiset työväenyhdistykset alkoivat kehittää yhdistysrahastoaan taistelurahastoiksi, joista suoritettiin ei ainoastaan yhdistyksen juoksevat menot ja ylläpidettiin sen harjottamaa agitatsionia, vaan myös ruvettiin lakkotapakausissa käyttämään lakkorahastoina, joista maksettiin suurimpaan hätään joutuneille työläisperheille lakkoavustusta sekä muut lakkomenot, niin korkeampipalkkaiset ammatillaiset alkoivat painaa asioita siihen suuntaan, että näistä taistelurahastoista tulisi puhtaita lakko- ja avustuskassoja, joita ei ollenkaan kulutettaisi agitatsionityön yms. ylläpitämiseen. Yhdistysten alemmpipalkkaiset työläiset sensijaan vaativat rahastoja pidettäväksi ennallaan ja kaikkia yhdistyksen jäseniä suorittamaan niihin vapaaehtoisen veronsa sen mukaan kuinka paljon ne ansaitsivat, siis korkeampipalkkaiset suhteellisesti enemmän.

Oli myös alueita ja työläisryhmiä, kuten länsi-Venäjä ja Puola, jossa varsinkin juutalaisten työläisten keskuudessa varsinainen työläisten järjestäytyminen tapahtui tällaisten avustuskassain ympärille. Kun sitten, kuten vuosina 1894—1898 Venäjällä vallitsevan teollisen nousun, tavattoman kiihkeän kapitalistisen keinottelun ja ennen kuulumattoman vilkkaan tehdasteollisuuden, rautatiera-

kennuksen, kaupan ym. toiminnan aikana työläisten lakot päättyivät heidän voitokseen, liittyi näiden avustuskassain ympärille suuret joukot uusia työläisiä jäseniksi ja rahastot kasvoivat merkityksessään verrattomasti. Näin tapahtui Vilnan, Minskin, Lodzin, Bialystokin ym. kaupunkien juutalaistyöläisten lakoissa, joita vuosina 1894-96 oli Vilnassa yksistään 57 ja Minskissa 45 lakkoa eri ammattien aloilla ja rahastoihin yhtyneitä työläisiä Vilnassa 850, Minskissa 870.*) “Vähitellen alettiin sitten yksityisiä rahastoja yhdistää toisiinsa, niin että ne vihdoin muodostuivat koko ammatin käsittäväksi järjestöksi.” Tällainen yhdistynyt rahasto oli m. m. Puolan ja Liettuan harjastenhankkijoiden yleisen liiton “alkuna”. Juutalaisten työläisten lakko- ja avustusrahastoista kehittyi heidän ammattiunionsa ja nämä pitivät amatillisten etujensa valvomista tärkeämpänä kuin jotakin vallankumousta, josta ne eivät paljoa mitään tietäneet tai myös välittäneet. Osaksi samoin kävi venäläistenkin työläisten keskuudessa, missä yhdistysten rahastot pääsivät kehittymään tälle pohjalle.

Toisena tekijänä vaikuttamassa samaan suuntaan oli lakkojen menestymisen suoranainen vaikutus. Edellä jo osotettiin, että tämä aikakusi oli erikoisesti juuri laajan ja menestyksellisen lakkotaistelun aikaa. Moskovassa menivät useiden tehtaiden työläiset lakkoon ja voittivat. Toinen tämän ajan huomattavista lakoista oli Korsinskin (Jaroslavissa) vaatetehtaan työläisten lakko (1895), jonka yhteydessä Moskovan kuvernööri, suuriruhtinas Sergei, lähetti pataljonan Fanagoran krenatereja työläisten lähetystä vastaan, sotilaat “ennakolta varottamatta tervehtien työläisiä yhteislaukauksella, jonka johdosta keisari Nikolai II sitten lausui keisarillisen kiitoksensa kelpo fanagoralaisille sankarillisesta kapinan kukistamisesta.” Työläisissä tämä heidän toveriensa julma teurastaminen (15 työläistä oli nim. jäänyt kuolleena paikalle), ja siitä sotilaille keisarillisen kiitoksen antaminen, herättivät yli maan hämmästyttä ja paheksumista. Jaroslavin kangas-tehtaan työläisten lakko tuli näin osaltaan enemmän kuin

*) M. Ljadov, ed. teos I, s. 148.

moni muu lakkoliike avustamaan tänä aikana tapahtuvaa työläisten valveutumista.

Huippuunsa kehittyi tämä, jo suurimmaksi osaksi työläisten tietoinen lakkoliike v. 1896 Pietarin puuvilla-teollisuusalan työläisten lakossa, jolloin noin 40,000 työläistä yhtäkaa Pietarissa yhtyi taisteluun. Lakko suuruudellaan ja sillä, että työläiset esiintyivät siinä järjestyneenä, lujaa itsekuria ylläpitävänä voimana, jota mitkään provokatsioniyritykset eivät saaneet harkitsemattomiin tekoihin tai hajaantumiaan, saattoivat viranomaiset ja kapitalistit kerrassaan pois suunniltaan. Mitä vaikutavimmin lakko osotti heille ja työläisille muilla seuduilla, että Venäjälläkin on todella jo voimakas työväenliike olemassa.

Kaikkien näiden lakkojen, joiden yksityiskohtainen selostaminen kävisi tässä liian pitkäksi, vaikutus oli kerrassaan suuremmoinen, mitä tulee työväen järjestymiseen. Lakkojen yhteydessä joutuivat sosialistiset agitaattorit puhumaan suorastaan suurille työläisjoukoille. Mutta he myös joutuivat soveltamaan sosialistisen tietoisuuden ja sosialistiset periaatteet työläisten käytännöllisen elämän vaatimusten mukaisiksi. Yhdistyksellinen kasvatustyö muuttui nyt enemmän tai vähemmän joukko-agitatsioniksi, työmaakysymysten yleiseksi selvittelyksi. Itsestään selvä asia on, että aivan itsetiedottomimmatkin työläiset ymmärsivät tällaista sosialismia, joka selvitteli heille, miten voidaan kohottaa palkkasuhteita, lyhentää työpäivää, korjata niitä ja näitä epäkohtia työoloissa jne. Sosialistisella joukko-agitatsionilla oli tavaton merkitys. Työläiset liittyivät yhdistyksiin nyt joukottain, missä se ennen oli tapahtunut yksilöittäin.

Mutta lakkojen ja vain työmaasuhteille perustuvan joukko-agitatsionin menestys johti pian, varsinkin vasta hiljan työväenliikkeeseen liittyneet sivistyneet äärimäisyyteen ja niin harhapoluille. Ne alkoivat ensin näkin, yhä enemmän ja enemmän agitatsionissaan karttaa puhumasta työläisille mitään sosialismin lopullisesta päämäärästä, sen yhteiskuntavallankumouksellisista perusteista ja vallankumouksesta yleensä. Tämän jälkeen he alkoivat väittää, että niistä ei ollenkaan tarvit-

se työläisille puhua, riittää kun työläisille selvitellään vain heille läheisiä palkka-, työaika- ym. suhteita. Ja vihdoin, että vallankumouksellinen, hallituksen kukistamista ja valtiollista kumousta puuhaava sosialismi on utopiasa, että siitä on kokonaan luovuttava ja kehitettävä työväenliike puhtaaksi ammattiliikkeeksi, taistelemaan työläisille yksinomaan vain parempia palkkoja, lyhempää työaikaa ym. taloudellisia etuja. Englantilaisesta trade-(ammatti)unionismista tuli tämän liikkeen esikuva. Ilmestyi erityinen Vilnassa laadittu lentolehti "Agitatsioonista", jossa nämä pyrkimykset, vaikkakaan ei vielä näin äärimäisinä, lausuttiin julki.

Kolmantena tekijänä auttamassa kehityksen kulkua tähän suuntaan oli sitten se, että hallitus ryhtyi edellä mainittujen lakkojen aikana ja jälkeen mitä laajasuuntaisimpiin vangitsemisiin, jotka nyt kohtasivat etupäässä niitä sivistyneitä ja tietoisia työläisiä, jotka olivat olleet tämän ajan työväenliikkeen alkuperäisiä rakentajia työväenyhdistyksissä ja niiden johtamissa lakoissa johtavana aineksena. Venäjän vallankumouksellisen työväenliikkeen parimmat kyvyt ja toimihenkilöt siepattiin näin yhtäkkiä pois ja nuoret yhdistykset jätettiin kokonaan niiden uusien tulokkaiden varaan, jotka mahtavan ja menestyksellisen lakkoliikkeen hyökyaalto oli saanut niihin yhdistymään. Ne ylioppilaat ja sivistyneet, jotka tällä aikakaudella liittyivät sen kasvavan suuremmoisuu den viehättäminä työväenliikkeeseen, eivät olleet käyneet monivuotisen kokemuksen koulua lävitse, ottaneet osaa vallankumoukselliseen liikkeeseen sitä ennen, olleet joutuneet taistelemaan porvarillisia vapaamielisiä ja "kansanvapauslaisuutta" vastaan vallankumouksellisen sosialismin (marksilaisuuden) periaatteiden puolesta, eivätkä siis syventyneet näihin periaatteisiin, sosialistiseen kirjallisuuteen, työväenliikkeeseen muissa maissa jne. Heidät sentähden helpostikin tämän lakkoliikkeen menestyminen sai viehätetyksi näkemään ammattiunionismissa sen ainoan keinon, jonka avulla Venäjän työväki voi asemaansa parantaa. Ja jos luokkatietoiset työläiset, jotka olivat heitä paljon edellä kokemuksissaan ja tietoisuudessaan, harasivat tällaista yksipuolisuutta vastaan, vetosivat he siihen

nopeaan kasvamiseen, mikä Venäjän työväenliikkeellä oli tällä aikakaudella ollut, kumoten vastaväitteet kaikenlaisella tyhjällä sananhelillä.

Meidän on tässä yhteydessä huomattava, että tämä Venäjän "puhdas ammatillinen" liike pyrkii kieltämään juuri sen, joka industrialistisessa unionismissa on pääasia, nim., että työväen taloudellisen taistelun on oltava luonteeltaan **luokkataistelua**, että sen on pyrittävä **lopettamaan vallitseva yhteiskunnallinen riistojärjestelmä**, eikä ainoastaan parantamaan työläisten tämänpäiväisiä taloudellisia elinehtoja.

"Jos työläiset tietoisesti tai tiedottomasti taistelevat **ainoastaan** asemansa taloudellisen parantamisen puolesta, eivätkä huomaa tämän parannuksen olevan yhteydessä koko yhteiskunnallisen järjestön kanssa, niin he eivät edistä luokkatietoisuuden kehittymistä, eikä heidän taistelunsa ole sosialidemokratista (vallankumouksellista) taistelua. Mutta jos työläiset taistelevat taloudellisen asemansa puolesta **tajuten**, että tämä taistelu on vain **pysäyspaikkana**, lähtökohtana suuressa luokkataistelussa, niin he, vieläpä sanomme — yksistään he toimivat, kuten sosialidemokratien tuleekin toimia."*)

Venäjän "ekonomistinen" työväenliikkeen suunta oli puhdasta vanhoillista ammattiunionismia, eikä mitään muuta ja sellaisena se tietenkin sai myös vapaamielisten sivistyneiden suosion osakseen, kun nämä lopulta tulivat ymmärtämään sen oikean merkityksen.

Nämä, nim. entisen "Kansanvapaus"-liikkeen aatteiden porvarilliset perijät alkoivat nyt uudemman kerran ankaran taistelun vallankumouksellisen sosialismin periaatteita vastaan, koettaen todistaa, että sen venäläiset edustajat, kuten Plechanov, Axelrod, Lenin, Martov ym. ovat vale-marksilaisia ja Venäjällä työskentelevät "ekonomistit" ovat niitä todellisia marksilaisia, jotka eivät opeta mitään sellaisia, suuren saksalaisen sosialistisen teoreetikon Bernsteininkin vääräksi todistamia oppeja, kuin historian materialistista käsitystä, yhä enemmän ja enemmän kärjistävän luokkataistelun välttämättömyyttä, lopul-

*) M. Ljadov, ed. teos, I, ss. 96, 97.

lista yhteiskunnallista vallankumousta (romahdusta), kurjistumista, pääomain keskittymistä, valtion luokaluonnetta ym. Näitä marksilaisuuden porvarillisia hyökkäyksiä ja sotkijoita vastaan Plechanov julkasi sarjan artikkeleita, myöhemmin tulleet tunnetuiksi yli maailman nimellä "Monistisen käsityksen kehitys historian tulkinassa" ja Lenin, aikanaan Venäjällä ehkä vieläkin suuremmasta merkityksestä olleen teoksen "Kapitalismin kehitys Venäjällä" ja lentokirjansen "Venäjän sosialidemokratian tehtävät."

Se seikka, että porvarilliset päivälehdet ja varsinkin heidän aikakausjulkaisunsa olivat näin palstoillaan alkaneet käsitellä marksilaisen sosialismin periaatteita ja länsi-euroopalaisen työväenliikkeen historiaa ja että ne siinä yhteydessä aukasivat palstansa Venäjän työväenliikkeen "ekonomisteille", näille rauhallisen lakkoliikkeen ja puhtaan ammattiunionismin edustajille, saattoi työväenkysymyksen yleiseksi keskustelun aiheeksi kaikkialla sekä Venäjän sivistyneiden että sen työläistenkin keskuudessa ja niin osaltaan sekin kuitenkin auttoi sosialististen aatteiden tunnetuksi tulemistä ja levenemistä. Ja puhtaan amatillisen agitatsionin hyvä ja ainoa hyvä puoli oli siinä, että se esti Venäjän vallankumouksellista sosialismia menemästä siihen toiseen äärimäisyyteen, johon sosialidemokratia muissa maissa sitten vajosi, nim. parlamentarismiin ja "puhtaaseen valtiolliseen" sosialismiin, osottaen Venäjän vallankumouksellisille sosialisteille että heidän on vallankumouksellinen agitatsioninsa, työväen järjestämissensä ja taistelunsa välttämättömästi perustettava **työväen taloudelliselle elämälle, suoranaiseen yhteyteen sen taloudellisten kokemusten, taloudellisen voiman ja taistelujen sekä joukkojen toiminnan kanssa!**

"Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen" perustaminen.

Vielä 1893 olivat eri paikoilla Venäjää syntyneet vallankumoukselliset työväenyhdistykset toisistaan erillään, usein tietämättä toistensa olemassa olostakaan. Seuraavana vuonna, kun hallitus alkoi karkottaa vallankumouksellisia työläisiä maaseutukaupunkeihin, sai se siten yh-

distysten välille syntymään yhteyden, joka pian kehittyi varsinaiseksi yhteistoiminnaksi ja liittoutumiseksi.

* * *

“Soviet.”

Ensinnäkin, syntyi nyt yhteistoimintaa kaikkien samalla paikkakunnalla olevien työväenyhdistysten kesken. Saattaakseen agitatsionin yhtenäisemmäksi, poistaakseen ne häiriöt, mitä johtui siitä, että toinen yhdistys ei tiennyt toisensa olemassaolosta, päättivät saman paikkakunnan yhdistykset perustaa erityisen, niitä kaikkia yhdistävän edustajaneuvoston, johon kukin yhdistys lähetti sitä varten oman edustajansa. Näin esim. Moskovassa perustettiin Moskovon työväenyhdistyksen edustajaneuvosto (soviet), jonka ensimmäiseen kokoukseen otti osaa 12:n eri tehdaslaitoksen työläisten edustajia. Samanlainen edustajaneuvosto perustettiin samaan aikaan myös Jekaterinoslavissa ja myöhemmin useimmissa muissakin Venäjän teollisuuskeskuksissa.

* * *

Vuonna 1894 yhdistysten liittoutuminen astui askeleen edemmäksi, syntyi saman paikkakunnan kaikkien yhdistysten varsinainen liitto, niitä ollen “Moskovon työväen liitto”, Jekaterinoslavin, Ivano-Vosenesenskin, Nishnij-Novgorodin ja Etelä-Venäjän työväenliitto. Laajaperäisiä työväenjärjestöjä syntyi myös Lodzissa, Warsovassa, Bialystokissa, Bakussa ym.

Tällä aikakaudella myös perustettiin ensimmäiset venäläiset sosialidemokratiset työväenlehdet jälkeen Pietarissa ilmestyneen “Työmiehen” lakkautuksen. Puolassa ensin alkoi tällainen lehti ilmestyä 1894 ja samaan aikaan hommattiin sellaisten perustamista Pietarissa ja Moskovassa.

Jo v. 1894 oli moskovalainen järjestö alkanut puuhata yhtenäisen sosialistisen julistuksen laatimista ja työläisille antamista, jossa olisi selitetty ne periaatteet, pyrkimykset ja menettelytavat, jotka Moskovon työväenyhdistykset olivat omaksuneet. Kun vangitsemisten johdosta tämä asia siirtyi seuraavaan vuoteen, kävi silloin ilmeiseksi, että tällainen julistus olisi annettava laajempien jouk-

kojen nimessä ja sen laatimiseen saatava ottamaan osaa muidenkin paikkakuntain yhdistykset. Näin syntyi ajatus puoluekokouksen järjestämisestä, jonka aikaansaamiseksi moskovalaiset lähettivät sitten edustajiaan kuulustelemaan toisten paikkain järjestöjen mielipidettä.

Samaan aikaan herättiin Pietarissa samanlaisiin tuumiin. Vuonna 1897 ryhtyi myös kieviläinen "Rabotshaja Gazeta'n" (Työväen lehti) kannatusryhmä omasta aloitteestaan puuhaamaan puoluekokousta ja paljon puuhan ja valmistelujen jälkeen saatiinkin sitten maaliskuussa 1898 Venäjän sosialidemokratisten järjestöjen ensimmäinen yleinen kokous vihdoinkin koolle. Perustettiin "Venäjän sosialidemokratinen työväenpuolue."

Kokoukseen ja siis puolueen perustamiseen ottivat osaa seuraavat järjestöt: Pietarin, Kievin ja Jekaterinoslavin "Taisteluliitot työväenluokan vapauttamiseksi"; "Moskovan työväenliitto", Kievin "Rabotshaja Gazetan" ryhmä, "Venäjän ja Puolan yleinen juutalaisten työläisten liitto" ("Bund"). Pian jälkeinpäin yhtyi sitten puolueeseen useimmat Venäjällä toimivat työväenyhdistykset ja sosialidemokratiset ryhmät. Kokouksessa ei ollut kuitenkaan ulkomailla perustetun "Työn vapautus"-ryhmän edustajia.

Tätä puoluekokousta varten oli "Pietarin taisteluliitto" antanut Lenin'in, joka silloin oli vankilassa Pietarissa, tehtäväksi laatia ohjelmaehdotus, mutta tukalan aseman tähden se oli poltettava, ennen kun edes suurin osa liiton jäseniä oli ehtinyt sitä lukea. Puolueen II:n kokouksen hyväksymä maatalous-ohjelma sisälsi pääkohdat tästä Lenin'in ohjelmaluonnoksesta.

Mitä ensinnäkin tuli nyt puoluekokouksen ratkaistavaksi esitettyyn järjestökysymykseen, niin siinä suhteessa oli Venäjän silloisten sosialidemokratien keskuudessa kolme eri virtausta havaittavissa:

Ensinnäkin, ulkomailla toimivat Venäjän sosialidemokratisen liikkeen ensimmäiset uranuurtajat, Plechanov, Axelrod ja heidän seuralaisensa, olivat kiinteästi vielä sitä mieltä, että puolue olisi muodostettava "Maa ja Vapaus"-järjestön malliin, jonkunlaiseksi valtiolliseksi salaliittojärjestöksi, kuten Venäjän tähänastiset kaikki vallanku-

moukselliset yleisjärjestöt olivat olleet. Puolueen rakentaminen tämän suunnitelman mukaan lähtisi keskusryhmästä, jonka muodostaisivat sen perustajat. Kullekin paikkakunnalle keskusryhmän toimesta sitten perustettaisiin sen valvonnan ja johdon alaiset paikalliset osastot ja nämä järjestäisivät alleen alaosastoja tehtäisiin, eri työmaille jne. Tämän suunnitelman esittäjät elivät siis vielä "Kansanvapaus"-ryhmän siinä aatemaailmassa, joka ei voinut nähdä ja jättää työläisille, eli suurille joukoille itselleen mitään itsenäisiä tehtäviä, paremmin järjestön rakentamisessa kuin sen toiminnan varsinaisessa johdossakaan.

Toisen suunnitelman esittäjät, jotka useat sitten esiintyivät jyrkkinä "ekonomisteina" halusivat, että koko tämä kysymys, nim. järjestön rakentuminen on jätettävä työläisjoukkojen itsensä ratkaistavaksi, että on annettava tämä työläisistä muodostuvan taisteluarmeijan rakentua itsestään sekä, että ei ole mitään sellaista toimittava, agitatorattava ym., joka estäisi työläisiä liittymästä yhdistyksiin. Tämän suunnitelman mukaisesti oli luovuttava sosialististen periaatekysymysten selvittämisestä, luovuttava vallankumouksesta puhumisesta ja puuhaamisesta ym., jotta ei pelotettaisi työläisiä yhdistymästä niihin yhdistyksiin, taistelurahastoihin ym., joita oli jo olemassa. Pääasia on saada joukot kokoon, kaikki muu on sivuasiana.

Kolmas suunta, jonka silloin jo tarmokkaimpia edustajia oli m. m. Lenin, esitti, että ensinnäkin, on luovuttava entisestä salaliitto-ajatuksesta ja yrityksestä muodostaa puolue ylhäältä alaspäin, erikoisesta keskusjärjestöstä alkaen ja sensijaan otettava huomioon kaikki ne järjestöt, jotka jo olivat työväen keskuudessa ja koetettava ne saada liittymään yhteen. Tässä oli jätettävä näille järjestöille kokonaan omaksi tehtäväkseen kehittää itseään paikallisesti edelleen, on ainoastaan luotava niille se yleinen yhteys, mitä ne tarvitsevat. Toiselta puolen, ei ole luovuttava periaatekysymyksestä yleisen järjestön perustana, vaan juuri sillä koetettava saada eri yhdistykset yhteen, että esitetään selvä ja tinkimätön periaateohjelma, jonka ympärille kaikki ne voivat kokoontua ja haluavat kokoontua. Joille vallankumouksellisen yleis-venäläisen työväenjär-

jestön muodostaminen on jostakin arvosta ja tuntevat sen välttämättömäksi. Ei ole muodostettava armeijaa vain sen itsensä tähden, haalittava sitä kokoon minkälaisista aineksista tahansa, vaan on, nostettava ensin pystyyn se lippu (vallankumouksellisen sosialismin lippu), jonka ympärille sitten armeija saa rakentua niiden joukkojen itsensä muodostamana, jotka tämän lipun ympärille haluavat kokoontua ja sen johdolla taistella.

Ja työväenliikkeen oma kehitys oli osottanut, että tämä kolmas suunnitelma järjestökysymyksen ratkasemiseksi oli osunut lähimmäksi todellisuutta. "Joka paikkakunnalla oli muodostunut oma keskus toisista riippumatta ja nämä keskuksat olivat sitten panneet työn vireille ja luoneet järjestön. Puolueemme oli siis saanut — vastoin "Kansanvapaus"-puoluetta — alkunsa teollisuudessa alhaalta, ympäryksestä, eikä keskukselta päin. Oli muodostettu paikallis-esikuntia, ilman että oli keskus-esikuntaa. Liikkeen kasvaessa oli sitten jokaisen paikallisesikunnan ensiksikin viipymättä ryhmitettävä ympärilleen joukkonsa, liitettävä järjestöksi herätetyt työläiset ja koottava muiden paikallisesikuntien kanssa yhdeksi puolueeksi, yhdistettävä kaikki joukot yhtenäiseksi armeijaksi.

"Vielä on huomattava yksi jyrkkä eroavaisuus puolueemme muodostumisen ja vanhojen vallankumouksellisten järjestöjen välillä. Meidän paikallisjärjestömmek kehkeytyivät ja lujittuivat siellä, missä ennestään oli jo olemassa itsetiedoton, alkuvoimain tapainen työväenliike*) tai ainakin aineksia sellaista liikettä varten. Useimmiten ei meidän järjestöämme tarvinnut synnyttää, vaan ainoastaan ohjata itsetiedottomasti alkanutta liikettä, kehittää sitä ja muuttaa se itsetietoiseksi luokkataisteluksi."

Puoluekokous ratkasi järjestökysymyksen viimeisen suunnan mukaisesti, paikallisjärjestöille, jotka puolueen muodostivat ja joita siihen sen ohjelman perusteella jälkeinpäin liittyi, jätettiin itsemääräämisvalta kaikessa järjestämistä koskevassa toiminnassa. Puolueelle perustet-

*) M. Ljadov, ed. teos, II osa, ss. 52, 53. Tämä tummennus Ljadovin.

tiin tietenkin keskuskomiteakin, mutta rajoitettiin sen valtaa ja tehtiin siitä puolueen ylin toimeenpaneva laitos, ilman mitään hallintovaltaa ja ilman mitään toimintalaitoksia, jotka olisivat pitäneet yhdistysten välillä yhteyttä jatkuvasti vireillä.

Toinen, kokouksessa esille tullut tärkeä kysymys oli puolueen ohjelma. Sen alkuun ensinnäikn päätettiin panna yleinen selostus Venäjän taloudellisesta kehityksestä, työväenliikkeen syntymisestä ja sosialistisen liikkeen suhtautumisesta Venäjän yhteiskuntatalouden tärkeämpiin kysymyksiin. Näiden Venäjän sosialistien perusväitteiden jälkeen tuli sitten puolueen varsinainen ohjelma, jossa määriteltiin puolueen suhde taloudelliseen ja valtiolliseen taisteluun, maatalouskysymykseen, muihin kumouksellisiin järjestöihin, Puolan sosialistiseen puolueeseen, länsi-Europan sosialisteihin, käytännössä itsevaltiuteen ym. Puoluekokouksen laatima ohjelma päätettiin julkais- ta sitten kun paikallisosastot olivat sen ensin hyväksyneet. Mutta hyvin pian puoluekokouksen jälkeen, keskuskomitean ehtimättä vielä tehdä muuta kuin lähettää ulos puolueen julistus (periaateselitys), vangittiin sekä keskus- että paikalliskomiteat, kuin myöskin puoluekokouksen puolueen äänenkannattajaksi hyväksymän "Rabotshaja Gazetan" toimittajat, jolloin myös lehden kirjapaino takavarikoitiin. Hallitus näin provokaattorien avustamana tuhosi puoluejärjestön heti sen synnyttyä ja puolueen toiminta jäi edelleen hajanaiseksi.

Mutta kaikkea tehtyä työtä ei hallitus kuitenkaan saanut hävitetyksi. Vallankumouksellisen työväen sosialistinen lippu oli nostettu ja pian levisi yli Venäjän sen työläisten suurten joukkojen keskuudessa tieto työväen **oman** vallankumouksellisen puolueen perustamisesta. Paikallisarjestö toisensa jäkeen alkoi ilmottaa siihen yhtyvän- sä. Ukomailla puolueen nimessä alettiin painattaa kirjallisuutta, lehtiä, lentolehtisiä, joissa nyt työläiset saivat lukea, että ne olivat "Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen" toimesta julkaistuja. Puolueen julistusta luettiin kaikkialla ja laajat työläisjoukot yli maan alkoivat käsittää sen omakseen. Puolue hajotettunakin eli ja sai vuosi vuodelta yhä suurempaa kannatusta osak-

seen työväenluokan keskuudessa. Se oli kuin armeija talviteloilla, odottaen vain sopivaa tilaisuutta kokoontuakseen yhteen ja noustakseen ratkasevaan taisteluun! Ja talviteloillaan ollessaankaan se ei ollut toimettona.

Suuntariitain kehittyminen.

Ensimmäinen puoluekokous oli kyllä saanut puolueen perustetuksi, annetuksi julistuksen, jossa selitettiin Venäjän sosialidemokratien yleiset periaatteet suhteessa sen yhteiskuntakehitykseen, mutta se ei ollut ehtinyt pohtia ja kyennyt selittämään niitä periaate-eroavaisuuksia, joita Venäjän sosialidemokratisen liikkeen omassa keskuudessa oli alkanut kehittyä. Puoluekokouksen jälkeen sen tähden ja syistä, joihin ennen jo olemme tutustuneet, suuntariidat, varsinkin "ekonomistien" ja vallankumouksellisten sosialidemokratien välillä kehittyivät nyt huippuunsa. Venäjän sosialistinen työväenliike oli joutunut "ekonomistien" käsiin. Venäjällä ilmestyvät työväenlehdet "Rabotshaja Mysl" (Työväen ajatus), perustettu Pietarissa (1897) ja "Rabotshij Golos" (Työväen ääni), Vilnassa ilmestyvä juutalaistyöväen äänenkannattaja, olivat tämän suunnan kannattajia tai suoraan sen äänenkannattajia. Myös puolueen keskuskomitea ja ulkomailla ilmestyvän äänenkannattajan toimikunta olivat "ekonomisteja".

Palataksemme kysymykseen, mistä johtui tämä "ekonomistisen" suunnan puolueen keskuudessa valtaansa pääseminen ja se, että sillä oli joitakin vuosia laajojen työläisjoukkojenkin kannatus, meidän on kiinnitettävä vielä jonkun verran huomiota edellisen vuoden lakkoliikkeen merkitykseen. M. Ljadov, ennen mainitussa historiassaan, II osa, s. 164—165 lausuu siitä seuraavasti:

"Sellainen mieliala vallitsi yleisömmä kerman (sivistyneiden) keskuudessa 90-luvun lopulla niihin aikoihin, jolloin meidän lailliset marksilaisemme (heistä alempana) ja laittomat "ekonomistimme" koettivat kaikintavoin syrjäyttää työväenliikkeemme itsenäiseltä, vallankumoukselliselta tieltä. Ja työväen mieliala oli omiansa edistämään sellaisia pyrkimyksiä. Onnistuihan todellisuudessa teollisuutemme kukoistusaikana, v. 1894-98, työväen kulkea se

taival, johon heidän länsi-euroopalaisilta tovereiltaan meni vuosikymmeniä. Ei missään muussa maassa ole työväen onnistunut niin lyhyessä ajassa saada itselleen niin paljon myönnytyksiä ja niin jyrkkiä muutoksia aikaan tehdasoloissa ynnä työväen tilassa.

“Kolmessa, neljässä vuodessa onnistui Venäjän työläisten **lakkotaistelun avulla***) saada työnantajain ja työväen väliset, aivan patriarkaliset suhteet muutetuiksi sellaisiksi kuin saattoi odottaakin **voitokkaiden lakkojen***) jälkeen. Tietystikään tämä kaikki ei saattanut olla vaikuttamatta työväen mielialaan, jonka vuoksi “ekonomistien” propaganda, jossa he saarnasivat “sivistyneiden” (tässä tarkotetaan vallankumouksellisia marksilaisia) vallankumouksellisuudesta vapaata “puhdasta työväenliikettä”, sai sen keskuudessa yhä enemmän ja enemmän kanatusta. Ja he, “sivistyneet” (tässä tieteelliset) “ekonomismin” edustajat, (jotka enimmäkseen olivat myöhemmin Venäjän työväenliikkeeseen yhtyneitä sivistyneitä), jotka olivat sovussa Goremykin’in ja Sharapovin ohjaaman aatelisten ja “zemstvojen” vastarinnan kanssa, kehuivat ja tyrkyttivät työväelle sitä oikeaa tietä, jota myöten (nämä) uudet “sosialidemokratit” aikoivat viedä työväekä..... **Tyypillinen on tässä suhteessa sosialidemokratinen liike Venäjän juutalaistyöväestön keskuudessa***), s. on., juuri se liike, joka syrjäytyi kaikkein enimmän sosialidemokratian aatteesta.”

Ja “ekonomistisen” suunnan yhden edustajan, entisen “kansanvapaus”-liittolaisten laatimassa heikäläisten “uskontunnustuksessa (Credo) lausuttiin lopullisena yhteenvetona heidän pyrkimyksensä: “..... **Ja olen sitä mieltä, että vallankumousta ei voida koskaan ottaa mihinkään puolueohjelmaan.**”

Venäjän porvarilliset radikalit, jotka sanoivat kannattavansa tällaista rauhallista työväenliikettä, ja väittivät itseään sen perusteella oikeiksi marksilaisiksi, joiden toimittamat julkaisut ja lehdet saivat hallituksen puolelta häiritsemättä ilmestyä, olivat siis laillisia ja jotka myöhemmin suosivat “ekonomistien” pyrkimyksiä saada työvä-

*) Tummennukset M. Ljadovin.

en yhdistyksetkin laillistetuiksi, hallituksen hyväksymiksi "trade unioiksi", ne taputtivat käsiään tällaiselle vakuutukselle. "Vaikka he (lailliset marksilaiset) myönsivät, että uudistukset ovat tarpeen, että itsevaltiutta oli rajoitettava jne., niin he väittivät, että se on "meidän", "yleisön", mutta ei kansan, työväen, eikä vallankumouksen avulla tehtävä. He tavattomasti pelkäsivät köyhälistön toimeenpanemaa veristä vallankumousta ja koettivat saada työväenliikkeen Venäjällä johdetuksi rauhallisen reformitoiminnan uralle, jolla se olisi sitten toiminut käsi kädessä kaikenlaisten porvarillisten vastustusryhmäin kanssa, sekä tietystikin niiden johtamana.

"Bolshevismin" ja "menshevismin" ensimmäiset ilmene- misen oireet

Mutta Venäjällä alkaa nyt myös, nim. sen varsinaisten vallankumouksellisten (marksilaisten) sosialidemokratienkin keskuudessa ilmetä erimielisyyttä, joka sittemmin johtaa puolueen kahteen pääryhmään, "bolshevikkeihin" ja "menshevikkeihin" jakautumiseen. Mitä ensinnäkin tulee ulkomailla toimivaan Plechanovin, Axelrodin ym. "Työn-vapautus"-ryhmään, niin sen johtavat edustajat, vaikka mitä tulee marksilaisuuden **teoriain** tuntemiseen ja selvittämiseen, ovat siinä ehdottomasti oikealla ja vallankumouksellisella kannalla, niin pian kuin heidän ratkastavakseen astuu kysymyksiä suhtautumisesta työväenliikkeen **menettelytapaan**, joutuvat siinä useimmiten harhaan. "Niin kauan, kun Plechanov tai Axelrod tekivät johtopäätöksiä tieteellisen sosialismin puhtaasti teoreettisista väitteistä ja olivat tekemisissä Venäjän historiallisen menneisyyden tai sen nykyisen taloudellisen aseman kanssa, he antoivat arvokkaita ohjeita, joita noudattivat kaikki sosialidemokratit. Mutta kun vain oli tehtävä **käytännöllinen johtopäätös** — arvostelemalla **nykyhetkeä** ja toimivien työläiskerrostojen mielialaa **nykyhetken tapausten** perusteella — ja annettava **menettelytapaa** koskevia ohjeita, niin he joka kerran erehtyivät; heidän arvostelunsa ei vastannut todellisuutta ja siksi käytännöllinen johto luisui pois heidän käsistään."*)

*) M. Ljadov, ed. teos, II, ss. 92,93. Tummennukset Ljadovin.

Olemme jo ennen tutustuneet kahteen tapaukseen, joissa Plechanov julkatoi taktiikkaaerhdyksensä, hän, tulevan "menshevikkiläisyyden" varsinainen johtaja ja päätukipylväs, ei vain Venäjällä, vaan mikäli samansuuntaisista sosialistista pyrkimystä on ollut vallitsevana muissakin maissa, kuten Saksassa, Ranskassa, Yhdysvalloissa ja Suomessa, myös yleensä kansainvälisessä sosialistisessa liikkeessä. Vuoden 1892 nälänhädän johdosta kirjoittamansa vetoamus kaikkiin Venäjän kansankerroksiin, sivistyneihin, työväkeen ym., "paitsi itseään kylläksi häväisseen **pamppu- ja patukkapuolueeseen**", osotti että hän odotti talonpojilta, porvareilta ja sivistyneiltä ja tietämättömiltä työväenjoukoilta toimintaa, joka oli siihen aikaan mahdoton, sekä kaikenlisäksi, että porvarilliset ainekset tulisivat Venäjällä toteuttamaan vallankumouksen työväen kanssa yhdessä. Tosin Plechanov tällöin jo epäilee mahdolliseksi, että porvarilliset ainekset voisivat ratkasevalla hetkellä ruveta epäröimään, mutta silloin hänen lausuntonsa mukaan, on vallankumouksellisen hyökkäyksen pyhittävä heidät syrjään. Ja kuvaavana piirteenä Plechanoville ja "menshevikeille" yleensä on, että kun sitten 1905 vallankumouksellinen aalto (työväen muodossa) nousi pyyhkimään syrjään epäröivän ja taantumuksen kanssa kompromissiin pyrkivän porvaristonkin, niin Plechanov silloin antaa köyhälistölle perääntymisen merkin.*) Samoin hän ja menshevikit tekevät toisenkin kerran, kesällä 1917, kun edellisen lisäksi Venäjän porvaristo käytyreineen pyrkii myymään Venäjän vallankumouksen kansainväliselle kapitalismille, sen imperialistisia pyyteitä palvelemaan, jolloin Venäjän köyhälistö ei ainoastaan nouse, mutta oikealla hetkellä nousemisellaan myös pyyhkiikin kaikki vallankumouksen pettäjät ja porvariston syrjään.

Toinen kysymys, jossa Plechanov ja Axelrod Venäjän työväenliikkeen kehityksen tuntemattomuutta osottivat, oli edellä selittämämme järjestökysymys.

Nyt kun vallankumoukselliset sosialidemokratit joutuivat taistelemaan työväenliikkeen menettelytavasta

*) M. Ljadov, ed. teos, II, ss. 95,96 ja viivan alainen huomautus.

“puhtaan ammattionionistisen” suunnan edustajien kanssa, nämä “työnvapautus”-ryhmäläiset, etupäässä nyt Axelrod yhä edelleenkin kuvittelevat mahdolliseksi palata sellaiseen vallankumoukselliseen toimintaan, jossa Venäjän sivistyneet tulisivat näyttämään johtavaa osaa. Hän lausuu toivomuksen, että sivistyneitä alkaisi entistään lukuisammin liittyä työväenyhdistyksiin ja niin siitä olisi m. m. seurauksena, että ne palautuisivat jälleen vallankumouksen tielle, sekä liike yleensä siten tavattomasti voimistuisi. Vieläpä hän lausuu ajatuksen, että jos nyt (1890-luvun lopulla) olisi joukko tarmokkaita ja päättäväisiä sivistyneitä miehiä, niin ne voisivat saada vallitsevan tilanteen aikana suuriakin aikaan, sytyttää yleisen vallankumouksen palon jne. Näin vielä hänen mielessään kangasti “Maa ja Vapaus”-puolueen aate yht’äkkisestä, voimakkaan salaliiton alkamasta ja toimeenpanemasta vallankumouksesta.

Kolmannen ryhmän Venäjän sosialidemokratisessa liikkeessä muodostivat Venäjällä toimivat (tai Siperiassa maanpaossa olevat) n. k. käytännölliset sosialidemokratit, ne sivistyneet ja itsetietoiset työläiset, jotka olivat Venäjän eri teollisuuskeskuksissa perustaneet ensimmäiset yhdistykset ja itse asiassa rakentaneet koko alkuperäisen sosialidemokratisen järjestön, mutta jotka 1896-97 vangitsemisien ja ajojahdin aikana joutuivat liikkeen johdosta hetkeksi syrjään. Näiden mukana kulki m. m. myös Nikolai Lenin, seuraten heidän pyrkimyksiään ja aatesuuntaansa, sekä tullen vähitellen sen tarmokkaimmaksi edustajaksi. Nämä Venäjän käytännölliset sosialidemokratit vaativat ensinnäkin tinkimättömästi, että sosialidemokratisen puolueen tulee olla työväen keskuudessa toimiva **työväen luokkapuolue**, eikä mikään yleensä kansanvaltaisten ainesten puolue; ne “koettivat juurruttaa työläisjoukkojen mieliin aatetta, että ainoastaan **työväenluokka itse** voi vapauttaa itsensä valtiollisesti”, mutta käyttäen hyväkseen niitä apuvoimia, mitä toisten luokkain puolelta tulee; että työläisille on osotettava, miten ja missä suhteissa **kaikki** porvarilliset ryhmät esiintyvät yleisenä “taantumuksellisena joukkona”: nim. kun työväestö alkaa taistella itselleen todellisia luokkaetuja ja valtaa yh-

teiskunnan asioissa, yliherruutta käsiinsä ja että siis on harhaanjohtavaa puhua työväenliikkeen vastustajina, työtätekevään riistäjinä ja sortajina vain pienestä "pamp-pu- ja patukka"-ryhmästä (se on, Venäjän byrokrateista ja aatelisista suurtilallisista); edelleen, että "Venäjän sosialidemokratien on huolehdittava siitä, että Venäjän köyhälistö olisi (tulevan taloudellisen romahduksen) aikana mahdollisimman itsetietoinen ja järjestynyt, sekä käsittäisi Venäjän työläisluokan tehtävän ja kykeneisi vastustamaan kapitalistien luokkaa, joka nykyään korjaa taskuihinsa jättiläisvoittoja ja pyrkii vierittämään tappiot työväen niskoille, ja että se (työväki) voisi Venäjän demokratien etunenässä ryhtyä ratkasevaan taisteluun polisijärjestöistä itsevaltiutta vastaan, joka pitää Venäjän työväestöä ja koko Venäjän kansaa kahlehdittuna."*)

Agitatsioni vallankumouksellisen puolueohjelman puolesta.

Vuonna 1900 tekivät yht'aikaa sekä Plechanovin ryhmä että Lenin tovereineen ilmoituksen taistelun alkamisesta Venäjän sosialidemokratisen liikkeen uudelleen kokoomisesta ja saattamisesta vallankumouksellisen luokkataistelun kannalle. "Vadekum"-nimisessä julkaisussa Plechanov esitti ne erehdykset, joiden poluille puolue oli joutunut. Ja "Iskra" (Kipinä) nimisessä aikakauslehdessä Lenin arvosteli ankarasti "ekonomistien" taantumuksellisia aatteita ja pyrkimyksiä, jotka halusivat johtaa työväenliikkeen "puhtaan ammatillisen liikkeen" nimessä porvarilliseen asteettaiseen, rauhalliseen ja lailliseen reformismiin, esitti ne vallankumoukselliset perusteet, joille puolueen hajaantuneet joukot olisivat uudelleen koottava.

"Ennen yhteenliittymistä ja sitä varten meidän pitää aluksi saada rajat aivan täysin ja jyrkästi selviksi. Muuten meidän yhteenliittymisemme jää pelkäksi ulkonaiseksi tempuksi, jolla koetetaan salata todellista hajaanusta", kirjotti Lenin "Iskaran" ensimmäisessä numerossa. "Joka pitää sosialidemokratiaa vain sellaisena järjestönä, joka on yksinomaan olemassa proletariaatin lakkotaistelua

---

*) N. Lenin, "Venäjän sosialidemokratian tehtävät", ss. 36, 37.

varten. hän saattaa tyytyä vain lentolehtiagitasiiniin ja puhtaaseen työväenkirjallisuuteen (tarkotetaan työoloja selvittäviin kertomuksiin, tilastollisiin esityksiin yms). Mutta meillä on toinen käsitys sosialidemokratiasta. Me näet pidämme sitä itsevaltiutta vastaan tähdättynä **vallankumouksellisenä puolueena**, joka on **erottamattomassa yhteydessä työväenliikkeen kanssa**. Ja vain sellaiseksi puolueeksi järjestyttyään voi proletariaatti, tuo nykyis-Venäjän kaikkein vallankumouksellisin yhteiskuntaluokka, suorittaa historiallisen tehtävänsä — yhdistää lippunsa alle maan kaikki kansanvaltaiset ainekset ja saattaa luonnolliseen loppuun tuo vihattua hallitusjärjestelmää vastaan käyty taistelu, jossa on sortunut monen monta sukupolvea.”*)

Sivistyneisiin nähden “Iskra” asettui yhtä tinkimättömälle kannalle. “Se katsoi ennakolta mahdolliseksi, jopa välttämättömäksi, että melkoinen osa radikaalisia sivistyneitä tulisi tuota pikaa kääntämään selkensä köyhälistölle, kun vain toden teolla koetetaan järjestää itsetiedotonta työväenliikettä sosialidemokratiisiin **luokkapuitteisiin**. Sellainen tulevaisuus ei kuitenkaan säilyttänyt “Iskran” toimitusta (ja sen takana olevaa ryhmää), vaan se toivoi sitä ja katsoi “Iskra”-lehden tehtäväksi “rajojen selvittämisen” noiden sivistyneiden ja köyhälistön välillä.”

Taloudellisen ja valtiollisen taantumuksen aikajakso.

Vuonna 1897 kohtasi Venäjän mustanmullan seutuja jälleen ankara katovuosi, joka seuraavana vuonna nusiintui ja entistään paljon laajempaan. Nälänhätä, jonka käsiin miljonat talonpojat nyt joutuivat, oli kuvaamaton ja sen perässä alkoi nälkä-alueilla levitä lavantauti ja keripukki, raivoten kulkutaudin tuhoavaisuudella. Seurauksena oli talonpoikaismellakkain puhkeaminen useimmissa Venäjän kuvernementeissa. Aiheen riihin antoi nyt useimmiten se, että kauppiaat ja varakkaat tilanomistajat, joille hädänalaiset talonpojat eivät kyenneet maksamaan velkaansa, ottivat heiltä heidän viimeisen lehmänsä tai hevosen

*) Tummannukset Lenin'in. Keitä Lenin nyt jo tarkoittaa Venäjän kansanvaltaisilla aineksilla, käy selville myöhemmin.

pahasensa, jonka ne olivat joutuneet kiinnittämään lainan takaukseksi. Raivostuneet talonpojat kyläkunnittain lähtivät tavallisesti "ryöstettyjen" eläinten jälessä. Polttivat rikkaiden karjakartanot ja saman tien heidän asumuksensakin, pieksivät isännät ja ryöstön toimittaneet viranomaiset, vieläpä ryhtyivät vastarintaan heitä rauhoittamaan lähetettyjä polisijoukkoja ja piiripäälliköitä vastaan.

Ja nälänhädän vaikutuksesta alkoi kaupunkityöläistenkin asema kurjistua niillä seuduilla, joilla raha- ja teollisuuspuolan johdosta teollisuuden nopea kehitys oli pysähtynyt, kuten tapahtui ensimmäiseksi, varsinkin pohjois- ja keski-Venäjällä. Sadoin tuhansin virtasi nälkäisiä talonpoikia kaupunkiin ja tarjosivat työvoimaansa polkuhinnoista kaupaksi. Tehtailijat ryhtyivät käyttämään tilaisuutta hyväkseen ja kiristivät työläistensä olosuhteita minkä suinkin kerkisivät tai uskalsivat. Edellisten vuosien voimakas ja voittoa lakkoliike pysähtyi kaikkialla muualla, paitsi etelä-Venäjällä. Ja täällä myös nyt "ekonomistisen" suunnan aatteet ja pyrkimykset saivat voimakkaimman kannatuksensa.

Vuonna 1899 kehittyi sitten teollisuuspuola huippuunsa. Se romahdus, jonka Lenin oli jo aikaisemmin ennustanut tulevan seuraamaan edellisten vuosien teollisuuden kiihkeätä kehitystä ja sen perusteella suunnattomaksi kasvanutta liikekeinottelua, kohtasi nyt täydellä voimalla Venäjän yhteiskunta-taloutta. Mainittuna vuonna teki ensinnä kaksi Venäjän suurinta raha- ja rautatie-teollisuuskuningasta vararikon ja raahasivat perässään lukemattomia muita "yrittäjiä", yhtiöitä ja liikkeitä. Osakkeiden hinnat, jotka olivat sitä ennen nousseet esim. 600:kin ruplaan, laskivat nyt pörssissä yht'äkkiä 70:een ja 80:een ruplaan! Ja teollisuuden sortumisen seuraukset iskivät voimakkaimmin työläisiä. Satoja tehtaita sulettiin. Tuhansittain työnnettiin työläisiä kaduille. Palkkoja jäi maksamatta. Työttömyys työläisten keskuudessa kasvoi nopeasti ja sen mukana nälänhätä, puute ja yleinen ahdinkotila. Työläisten voittamat uudistukset hävitettiin. Tehtaisiin järjestettiin urkkimisjärjestelmä ja erikoinen tehdaspolisi. Tehtaiden tarkastajat vapautettiin kaik-

ta työväen suojelusta koskevasta toiminnasta. Taantumus teollisuudessa irvisteli työläisiä vasten naamaa jokaisesta tehtaan loukosta. Taloudellisen taantumuksen kanssa yhtä rintaa kasvoi valtiollinenkin taantumus.

Uusi kumouksellinen lakkoliike alkaa.

Siellä täällä työväki nousi taisteluun suojellakseen eilinehtojaan isäntien kurjistamisyriytyksiä vastaan. Sellaisia lakkoja oli esimerkiksi Maxvellin tehtaan työläisten lakko Pietarissa ja Phoenixin lakko Riiassa. Noudattaen "ekonomistien" saarnaamaa taktiikkaa työläiset koettivat näissä lakoissa pysyä rauhallisina ja "Rikosten ehkäsemistä ja torjumista koskevain asetusten" puitteissa. Mutta tehtaan isännät kutsuivat kaupungin polisivoiman murskaamaan lakot. Ne ryhtyivät pieksemään työläisiä. Nämä nousivat itseään puolustamaan ja seurauksena oli tappelun alkaminen polisien ja työväen välillä. Rii'assa tämä tappelu kehittyi veriseksi katukahakaksi. Ja kun työläiset kirjottivat lehtensä toimitukselle, miten tällaisessa tapauksessa on käyttäydyttävä, miten voidaan pitää työväenliike rauhallisena ja järjestyksellisenä, niin lehden "ekonomistinen" toimitus vastasi: "Meidän, toverit, ei tarvitse peljätä esivaltaa eikä ihmisiä! Piru ei ole niin kauhistava kuin maalataan..... Jos pistävät tutkintovankilaan, niin vähät siitä! Voihan sielläkin elää! Annetaan ilmaiseksi asunto ja ruoka, vieläpä voi hankkia kirjojaakin. Ei kun pänttää päähän viisautta. Jotkut tulevat siellä, kuin olisivat opiskelleet yliopistossa. Jos taasen lähettävät maanpakoon, niin ainahan kätevä mies työtä saa ja onhan tarpeen tullen ystäviäkin, joilta apua saa."*)

Kun työväki pyrki itseään puolustamaan, nousemaan taisteluun hallitusta, sen polisikoiria, kasakkajoukkoja ym. vastaan, niin "ekonomistit" työnsivät sen käsiin lakikirjoja, kehottaen pysymään laillisuuden pohjalla, rauhallisina ja jos joutuvat vankilaan, lohduttamaan itseään, että siellä on hyvä olla, niin kuin olisi yliopistossa!

"Vuonna 1900 oli teollisuuspuola jo laajentunut etelä-Venäjäälle asti. Asema kärjistyi nyt kerrassaan sietämättömäksi. Donin Rostovissa, Harkovissa, Jekaterino-

*) M. Ljadov, ed. teos, II, ss. 184, 185.

slavissa, Jusofkassa, Mariupolissa, Odessassa, Nikolaijevissa ym. sulettiin tehtaita, vähennettiin töitä ja erotettiin joukottain työväkeä, jota kaikkialla uhkasivat nälänhädän hirmut. Työpalkkoja alennettiin äärimäisiinsä, niin ettei koko etelä-Venäjällä juuri missään ollut palkkasopimuksia.

Tällaisissa oloissa työväenluokan tyytymättömyys kasvoi nopeasti ja levisi laajoille aloille. Sen mukana työväenliikekin levisi yhä pitemmälle, Kaukasiaan ja Siperiaan asti. Tiflisissa syntyi kaksi viikkoa kestänyt rautatien verstaassa ja varikossa työskenteleväin työläisten hyvin järjestetty lakko ja Siperiassa perustettiin Krasnojarskissa ensimmäinen sosialidemokratinen yhdistys. Sosialistinen agitatsioni alkoi kaikkialla saada työväen keskuudessa vastakaikua. Sen lentolehdistä, kirjasilla ja kirjallisuudella alkoi olla tavaton kysyntä. Joka paikassa työläiset tahtoivat päästä selville siitä, mitä sosialismi tarkoittaa ja miten sosialidemokratit aikoivat poistaa työväkeä ahdistavat yhteiskunnalliset epäkohdat. Mitä enemmän työväki oli edellisen kauden taloudellisella taistelulla saavuttanut, sitä enemmän siihen nyt koski pula-ajan taloudellinen ja valtiollinen taantumus. Työväki alkoi käsittää, että **koko yhteiskunnallinen järjestelmä on nurinkurinen**, että **se** on muutettava ja että ensimmäisenä on Venäjän itsevaltainen hallitusjärjestelmä, joka piti työväkeä kahleissaan, kukistettava. Yhä useammin ja laajemmissa työläisjoukoissa alkoi kaikua tunnuslause: "Pois itsevaltius, eläköön vapaus!"

Ylioppilasmellakat ja niiden merkitys.

Ja tämän taloudellisen ja valtiollisen taantumuksen levitessä yli valtakunnan kaikkialle sen rajamaihinkin, kuten Puolaan ja Suomeenkin, jonka itsehallintoa hallitus ryhtyi hävittämään, joutuivat myös Venäjän korkeakoulujen oppilaat, etupäässä ylioppilaat, taistelujen pyörteisiin. Usein ennenkin olivat ylioppilaat nousseet vastustamaan hallituksen erikoisia kuristustoimenpiteitä, ja olivathan heidän keskuudestaan vallankumoukselliset liikkeet saaneet aina innokkaimmat taistelijansa, mutta nyt sai heidän liikkeensä kokonaan uuden muodon. Ottaen työläisistä esimerkkiä, korkeakoulujen oppilaat alkoivat

panna toimeen lakkoja kouluissaan, kieltäytyen menemästä niiden opettajien luennoille, jotka olivat osottautuneet kykenemättömiksi taikka hallituksen käytyreinä joutuneet muuten ylioppilaiden vihoihin. Tällaisista syistä vuonna 1899 syntyikin sitten yleinen ylioppilaiden lakko, johon otti osaa Venäjän 30:n korkeakoulun noin 25,000 oppilasta. Hallitus, joka antoi ylioppilasmellakkain tukahuttamisen opetusasiain ministeri Bogoljepovin tehtäväksi, julkasi erikoiset "väliaikaiset säännöt", joiden mukaan niskottelevat ylioppilaat oli vangittava ja pantava sotaväkeen. Yksistään Kievin piiristä niinä kolmena vuotena, jolloin ylioppilasmellakat raivosivat voimakkaimpina, pantiin armeijaan noin 9,000 korkeakoulujen oppilasta. Seuraavan vuoden (1901) helmikuussa, ylioppilas Karpovitsh ampui sitten Bogoljepovin ja hallitus ryhtyi entistä ankarampiin toimenpiteisiin. Nyt Moskovassa, Pietarissa, Kieviissä, Harkovissa ym. ylioppilaat päättivät panna kaduilla mielenosotuksia toimeen hallituksen erikoisia toimenpiteitä vastaan. Ja vaikka enemmistö ylioppilaista oli vanhoillisia ja vaikka heidän mielenosotuksensa eivät tarkottaneet muuta kuin heidän omien oikeuksiansa ja yliopistojen opetusvapauden puolustamista, Lenin'in toimittama "Iskra" kehotti työläisiä ottamaan osaa ylioppilaiden mielenosotuksiin ja niin laajentamaan tämän vastalauseliikkeen luonnetta yleisemmäksi. Moskovassa ja Pietarissa työväki tekikin sitten niin. Työväen sankkojen rivien, vakavain, työn uurtamain raatajain, itse rahvaan ilmestyminen kaduille ylioppilaiden kanssa sai koko kaupungin väestön ihmeisiinsä. Ja polisiviranomaiset, kasakkaupseerit ja muut hallituksen nagaikkavallan edustajat myös ihmeekseen huomasivat, että he olivat nyt tekemisissä toisenlaisen joukon kanssa, kuin olivat olleet "mellakoivat sivistyneet". Työläisjoukkoja ei voitukaan niin vain ruoskia hajalle. Sen joukot pysyivät iskujenkin sadellessa koossa, vieläpä ryhtyivät tekemään vastarintaa. Työläiset eivät antaneet itseään niin vain piestä ja hajottaa. Hallitus joutui ymmälle tämän "valankumouksellisen rahvaan" kaduille ilmestymisestä ja sen taistelukykyisyydestä. Ja kun työläisjoukot ilmestyivät kaduille, astuivat ylioppilaat syrjään. Pietarissa kui-

tenkin maalisk. 4:n päivän mielenosotuksessa ylioppilaat ja ne pienet työläisjoukot jotka heihin olivat liittyneet tulivat perinpohjin piiritetyiksi ja mitä raaimmin piestyiksi, osaltaan siihen ollen syynä mielenosottajain pienilukuisuus, Pietarin työläisten puoluekomitea kun ei ollut tehnyt mielenosotuksen toimeenpanoa yleensä ajoissa työläisille tunnetuksi.

Näiden ylioppilasmellakkain pää-asiallisin merkitys olikin siinä, että niiden kautta tuli koko yhteiskunnalle osotetuksi Venäjän työväenluokan kypsyneisyys vallankumousta varten. Ja niin pian kun työväki ilmestyikin niiden yhteydessä kadulle, erikoinen ylioppilasliike heti lakkasi ja heidän alkamansa mielenosotus muuttui työväen johtamaksi **yleisvallankumoukselliseksi** liikkeeksi. Ylioppilaat esiintyivät vain erikoisvaatimuksineen, työväki nosti **yhteiskunnallisten** vaatimusten vallankumouksellisen lipun niiden tilalle.

Vappumielenosotukset ja lakkoliike

Samana vuonna 1901, jolloin ylioppilasmellakat kehittyivät huippuunsa, panivat työläiset Vappuna toimeen mielenosotuksiaan kaikissa valtakunnan suuremmissa kaupungeissa, kuten Pietarissa, Moskovassa, Harkovissa, Lodzissa (osanottajia 30,000), Warsovassa (15,000), Vlnassa, Kovnossa ym. Näissä mielenosotuksissaan työläiset aivan yleisesti toivat esille vaatimuksensa "itsevaltiuden poistamiseksi Venäjällä." "Eläköön vallankumous", oli niiden tunnuslauseena. "Enemmän ilmaa! Vapautta!"

Pietarissa seurasi sitten sen työväen vappumielenosotuksia lakko valtion omistamassa Obuhovin tehtaassa, josta oli Vappuna työstä poisjäämisen tähden erotettu useita kymmeniä työläisiä ja jossa erottaminen vielä uhkasi muita lähimmässä tulevaisuudessa. 3,000-lukuisena joukkona työläiset lähtivät tehtaasta liikkeelle Schluesselburgin tielle. Paikalle lähetetty polisi joukko koetti turhaan hajottaa työläisjoukkoa, joka kivisateella vastasi poliisien hyökkäyksiin. Vihdoin tuli paikalle sotaväkeä ja ammuttuaan yhteislaukauksen työväen sankkoihin joukkoihin, ryhtyi pajuneteillaan ajamaan niitä edessään saaden vihdoin työläiset hajaantumaan.

Useita työläisiä jäi kuolleena ja haavottuneena paikalle. Mutta yli laajan valtakunnan tapaus herätti työväen keskuudessa yleistä suuttumusta. Mielenosotuksia ja lakkoja pantiin senjohdosta toimeen useammassa eri paikassa. Vuonna 1901 oli Venäjällä kaikkiaan 120 huomattavampaa työlakkoa! Ja lakot eivät enään olleet puhtaasti paikallis-taloudellisia, useimmat niistä olivat myös tai etupäässä valtiollisia, yhteiskunta-vallankumouksellisia!

“Polisi”-sosialismi.

Jo 1898 työväenliikkeen kasvaessa yhä voimakkaammaksi ja alkaen olla ilmeistä, että se tulisi ennen pitkää omaksumaan täydellisesti vallankumouksellisen ohjelman ja taistelutaktiikan, Moskovan v. t. yli-polisimestari Trepov teki hallitukselle salaisen esityksen, että taistelu vallankumouksellista työväenliikettä vastaan jätettäisiin kokonaan suojelusosaston käsiin ja toiseksi, että hallitus edistäisi sellaisten työväenyhdistysten laillistuttamista, jotka tarkottivat vain työläisten tämänpäiväisten taloudellisten etujen valvomista ja siten estäisi niitä joutumasta vallankumouksellisen työväenliikkeen helmaan. Vuonna 1900 sitten keisarillisen asetuksen kautta ensimmäinen esityksistä saatettiin voimaan, työväen asian tutkiminen tullen silloin siirretyksi oikeusviranomaisilta ja santarmeilta yksistään suojelusosastolle. Työväenliikkeen laillistuttamiseen nähden sen sijaan hallitus tyytyi vain tekemään epämääräisiä lupauksia, mutta jätti tämän asian kokonaan Moskovan poliisipäällikön, erään Subatov'in huostaan, joka esimiestensä luvalla sai siinä suhteessa vapaat kädet. Subatov, joka jo lukiolaisena oli liittynyt vallankumousjärjestöihin, ottanut osaa erään salaisen kirjaston perustamiseen Moskovassa, tunsii henkilökohtaisesti useita sen ajan vallankumousmiehistä. Tämän lisäksi oli hän ottanut vaivakseen perinpohjin syventyä työväenkysymyksen eri puoliin, sen teorioihin, eri aatevirtauksiin ja historiaan. Kun nyt Moskovassa vallankumouksellisia joutui vangiksi, meni Subatov heitä henkilökohtaisesti tapaamaan vankilaan ja ryhtyi niiden kanssa keskustelemaan Venäjän työväenliikkeen tulevaisuuden mahdolli-

suudesta, hallituksen suhteesta työväkeen vms. "Me (Subatov ym.) pyrimme samaan päämäärään kuin tekin, mutta eri teitä — siinä vain ero. Te erehdytte siinä, että luulette hallituksen olevan luokkaluonteisen. Minä sensijaan olen vakuutettu, että hallitus voidaan pakottaa toimimaan työväen etujen mukaisesti, on vain luovuttava vallankumouksellisesta toimintatavasta ja juuri siihen tehtävään olen minä antautunut ja siksi näette minut tällaisessa univormussa. Hallitus jo suosii puhtaasti taloudellista liikettä, ja rauhallisten lakkoilaisten vangitsemiset johtuvat pelkämästä väärinkäsityksestä ja paikallisviranomaisten mielivallasta. On vain käännäyttävä minun puoleeni ja asiat selviävät heti paikalla."

Näin Subatov koetti esiintyä työväen ystävänä ja työväenliikkeen vissin suunnan edustajana. Samaan aikaan hän lietsoi itse ja kätyriensä kautta vihaa, epäluuloa ja väärinymmärrystä vallankumouksellisia sosialidemokrateja ja sosialisteja, erikoisesti sen sivistyneitä edustajia vastaan. Tämän lisäksi hän avusti vankilaan joutuneita "lainoilla" ja pienillä rahalahjoilla niiden vankilasta päästessä. Kun työläisten salainen kirjapaino saatiin ilmi ja lakkautettiin, avusti hän uuden perustamista. Bernsteinin revisionistinen sosialismi ja Ranskan ministerisocialismi, "millerandismi" löysivät hänessä suosijan, hän käyttäen jokaista tilaisuutta hyväkseen edistääkseen esim. Bernsteinin teoksien leviämistä Venäjän työläisten keskuudessa. Missä (kuten esim. Vilnassa) työväenliike oli juuri selviytymässä "ekonomistisesta" ammattiunionistisesta yksipuolisuudesta, sinne Subatov lähetti agenttinsa perustamaan syntyvälle työväen vallankumoukselliselle puolueelle kilpailevaa järjestöä jne.

Tuloksena Subatovin toiminnasta oli, että jo 1896 hän sai Moskovassa kokonaisen yhdistyksen valtoihinsa. Ja vuonna 1898 hän oli saanut käsiinsä asiain johdon Tverissa, Tambovissa ja Ivano-Vosnesenskissa, sekä suuren joukon "Yleisjuutalaisen harjastenhankkijain liiton" jäseniä, sillä tuloksella, että tässä järjestössä alettiin harjottaa "subatovilaista" laillistuttamisagitatio-

nia. Minskissa santarmipäällikkö ja Subatovin toimintatoveri, Vasiljev, perusti sitten liike-apulaisia varten yhdistyksen, jonka perustavassa kokouksessa jo oli 500 liikeapulaista ja parisenkymmentä kauppiasta mukana. Yhdistys perustettiin näiden taloudellisen tilan parantamiseksi, Vasiljevin sanojen mukaan, hallitus ollen erittäin suosiollinen tällaisille "syvien rivien aloitteille". Moskovassa Subatov, pysyen itse kulissien takana, kätyriensä avulla, joiina käytti m. m. yliopiston professoreitakin luennoimassa työläisille "trade-unionismia", "bersteiniläisyyttä", keskinäisten avustusyhdistysten, työväenklubien yms. hyödyllisyyttä, ryhtyi nyt myös laajasuuntaisiin toimenpiteisiin järjestääkseen Moskovon työväen polisilaitoksen kontrollin ja aatteellisen holhouksen alaiseen liikkeeseen. Ja että työläiset yhtyisivät näihin Subatovin unioihin, hänen toimestaan yhdistykset esittivät vaatimuksia tehtailijoille työsuhteiden korjaamiseksi ym. ja Moskovon polisipäällikkönä hän toista tietä komensi tehtailijat vaatimuksiin suostumaan 24 tunnin sisälläkin, taikka sulkemaan tehtaansa. Tällaisella taloudellisella taistelulla oli tietysti runsaasti huomattavia tuloksia näytettävänä, joihin saattoi vedota taistellessa niitä yhdistyksiä vastaan, joilla tällaisia saavutuksia ei ollut. Yhdistyksiä syntyi kuin sienii saateella. Yhä suuremmat ja suuremmat työläisjoukot antautuivat tietten ja tietämättään Subatovin johdettavaksi.

Moskovon jälkeen muodostettiin yhdistyksiä ja liittoja myös Odessassa, Pietarissa, Saratovissa, Minskissä ym. kaupungeissa ja kaikkialla yhdistysten etunenään tulivat polisimestarit, santarmipäälliköt, kuvernöörit, piispat, arkkipiispat (metropolitat) ym.

Mutta kaikella lystillä on loppunsa! Subatovin poliisiosialismi oli saavuttanut loistokautensa 1901 viime kuukausilla ja 1902. Kun hänen täytyi ylläpitääkseen yhdistystensä mainetta pakottaa Moskovon tehtailijat maksamaan yhdistyksiin kuuluville työläisille palkankorotuksia ja erityisiä korvausmaksuja, pani eräs Ranskan alainen hallituksensa kautta tällaista polisikiristystä vastaan vastalauseensa. Samaan aikaan Moskovon muutkin

tehtailijat tarttuivat asiaan ja vaativat tällaista järjestelmää lopetettavaksi, joka antoi polisiviranomaisille otollisen keinon harjottaa kiristämistä ja senlisäksi suunnata byrokrateja ja hallitusta vastaan kasvavan tyytymättömyyden tehtailijoihin. Samaan aikaan tapahtui myös niin, että subatovin perustamat yhdistykset (kuten kävi Odessassa 1903) erosivat hänen ja polisiviranomaisten holhouksesta ja kääntyivät taistelemaan, ei ainoastaan työnantajia vastaan, vaan hallitusta ja niitä viranomaisia vastaan, jotka olivat ne perustaneet ja niissä johtavina henkilöinä esiintyneet. Subatovin yhdistykset julistettiin hajotetuiksi ja hän itse "korkeimman epäluottamuksen saaneena" sai jättää paikkansa. Yritykset polisilaitoksen kautta kontrolloerata ja johtaa työväenliikettä eivät kuitenkaan Venäjällä päättyneet vielä tähän, kuten tulemme myöhemmin huomaamaan.

Yleensä ja siihen seikkaan kannattaa kiinnittää erikoista huomiota, oli polisisosialismille Venäjällä ominaista nojautua työväenliikkeen vanhoillisille, vallankumousvastaisille piirteille, koettaen rakentaa toimintansa niille ja samassa sellaisia pyrkimyksiä työväen keskuudessa tukea. Kuitenkin on muistettavaa, että Venäjän hallituksen polisikätyrit työväenliikkeessä usein myös esiintyivät äärimäisinä vallankumousmiehinä, koettaen provoseerata työväkeä ennenaikaisiin, harkitsemattomiin ja hajanaisiin otteluihin hallituksen järjestettyjen voimien kanssa.

Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen toinen kokous.

Puolueen perustavan kokouksen jälkeen oli Venäjän sosialidemokratinen liike toiminut julkisena puolueena, eikä enään salaisena yhdistysliikkeenä sekä jo itse suurten työläisjoukkojen keskuudessa. Hyvin laajalti yli Venäjän valtakunnan oli nyt varsinkin työväen keskuudessa "herätty ymmärtämään, ei vain olosuhteiden muutosten välttämättömyys, vaan myöskin sen mahdollisuus, tämä ollen tulosta suureksi osaksi sosialidemokratian tarmokkaasta työstä. Vuodesta 1900 kuluneena lyhyenä aikana on sen edistys ollut suunnaton. Mainittuna vuonna oli, kansainväliseen sosialistiseen työläiskongressiin saapuneiden venäläisten edustajien tiedonannon mukaan kaik-

kiaan vain 9 tämänlaatuista liittoa Venäjällä. Heinäkuussa 1903 oli 30 liittoa edustettuna sen vuoden (Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen) edustajakokouksessa, ja viimeisessä Amsterdamin kansainvälisessä kongressissa (1904) oli kokonaista 50 sellaista (venäläistä) liittoa edustettuna.”*)

Teollinen seisaus ja liikepula, taloudellinen ja valtiollinen taantumus, nälänhätä, talonpoikain ja työläisten yleinen ahdinkotila, talonpoikaiskapinat ja työläisten taistelut saavuttamiensa palkka- ynnä yleensä parempien työsuhteiden suojelemiseksi kapitalismin kiristämisyrittäksiä vastaan, taloudellisten lakkotaistelujen muuttuminen vallankumouksellisiksi mielenosotuksiksi, lakoiksi ja yhteentörmäyksiksi hallituksen aseellisten voimain ja työläisten välillä, ylioppilaslevottomuudet ja työväen astuminen niiden johtoon, tehden niistä yhteiskuntaluonteisen liikkeen — kaikki nämä ja useat muut seikat auttoivat Lenin’in toimittaman “Iskran” ja Plechanovin, Vera Zaslutshin ym. toimittaman “Zarja’n” (Sarastus) harjottamaa agitatsionia järjestetyn **vallankumouksellisen** työväenliikkeen puolesta saamaan yhä enemmän ja enemmän kannatusta Venäjän järjestyneissä ja järjestymättömissäkin työläisissä. Yhdistyksien keskuudessa syntyi halu saada puolueen hajanaiset voimat uudelleen ja paremmin koottuiksi ja siinä samassa sovituksi siitä taistelutaktiikasta, jonka ympärille työväki olisi koottava. Puolueen nimen alla kulkevilta yhdistyksiltä ja eri suunnilta puuttui yhtenäisyyttä sekä periaatteessa, menettelytavassa, että ja ennen kaikkea, mitä tulee yhteiseen järjestöön, joka oli olemassa vain nimellisesti. Vuonna 1902 sitten “Iskran” ryhmä, Pietarin “Työväen taisteluliitto”, “Yhdistyneiden etelä-venäläisten yhdistysten keskuskomitea”, “Juutalaisten työväenliiton (Bundin) keskuskomitea”, “ulkomailla olevain venäläisten sosialidemokratien komitea”, ym. järjestöt olivat edustajiensa neuvottelukokouksessa valinneet yhteisen toimikunnan kokoonkutsumaan niin pian kuin mahdollista yleisen puoluekokouksen koolle.

Joidenkin kuukausien toiminnan jälkeen, tämä alustava komitea sai työnsä valmiiksi ja elokuussa 1903 ko-

*) Valdemar Langlet, Vallankumousliike Venäjällä”, s. 304.

koontui ulkomailla Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen toinen edustajakokous. Kun tässä kokouksessa Lenin'in esittämien menettelytapain ja järjestöperiaatteiden kannattajat olivat enemmistönä ("bolshinstvo") ja niiden vastustajat, joihin Plechanov myöhemmin varsinaisesti liittyi, jäivät vähemmistöksi ("menshistvo"), on siitä alkaen Venäjällä vakiintunut tavaksi kutsua Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen edellisen suunnan kannattajia "bolshevikeiksi" (enemmistöläiset) ja jälkimäisen — "menshevikeiksi" (vähemmistöläiset).

Kokouksen pohdittavaksi ja hyväksyttäväksi oli ohjelmaluonnoksen laatinut Plechanov. Se perustui kokonaan Marksien ja Engelsien yhteiskuntataloudellisille periaatteille, jättäen huomioonottamatta kaikki "bernsteineläiset", näihin periaatteisiin esitetyt muutokset, joilla oli Venäjällä juuri edellisinä vuosina ollut työväenkin keskuudessa niin suuri ja turmiollinen kannatus.

Ohjelmassa selitettiin yhteiskunnallinen vallankumous Venäjälläkin välttämättömäksi, ja että sosialismia ei Venäjällä voida toteuttaa ennen kun siellä kapitalismi on kehityksellään valmistanut siihen otolliset olot ja kehittänyt sitä varten voimat. Että tämän vallankumouksen Venäjällä toteuttaa palkkatyöväestö. Että tämän muutoksen aikaansaamiseksi oli työskenneltävä työväen tämänpäiväisen aseman parantamiseksi, samalla kun koetettaisiin voittaa työväelle enemmän vapautta, jotta sen turvissa voitaisiin sitten työskennellä tulevaisuuden yhteiskuntajärjestelmän saavuttamiseksi. Nykyinen valtiomuoto (itsevaltiutus ja byrokraattinen hallitus) oli kukistettava valtiolisesti ja tilalle saatava demokratinen tasavalta, jonka parlamentti perustuisi yleiseen äänioikeuteen. Samoin oli pantava käytäntöön täydellinen omantunnon-, paino-, yhdistys- ja kokoontumisvapaus, vapaa elinkeino- ja lakko-oikeus. Säätyerotus oli poistettava, kaikki kansalaiset saatettava lain edessä tasa-arvoisiksi. Eri kansallisuudet samoin olisi tunnustettava yhtä-oikeutetuiksi. Armeijan tilalle tulisi kansan aseistus. Kirkko oli erotettava valtios- ta. Yleinen, vapaa kouluopetus otettava käytäntöön, köyhät koululapset saaden koulun puolesta vaatteita ja ruokaa. Tulli- ym. välilliset verot poistettava, tilalle pan-

tava asteettainen tulovero. Erilaisia työväensuojelusmuotoja on pantava käytäntöön, kuten lapsi- ja naistyön rajoituksia, terveyssuhteiden huolenpitoa ym. **Kahdeksantunnin työpäivä olisi säädettävä laissa yleiseksi.**

Talonpoikiin nähden ohjelma esitti kaikkien feodalismiin jätteidensä poistamista, kuten kartanopalveluksen, kyläkunnan yhteisen veroista vastuunalaisuuden ym. lakauttamista. Talonpojille oli maksettava takasin ne varat, mitä olivat lunastusmaksuina vapaudestaan jo suorittaneet, luostarien omaisuus otettava valtion haltuun, talonpojille olisi palautettava se maa, jonka olivat vapautuksessa menettäneet, suurtilain omistajat olisi pakotettava maksamaan veroja jne. Ohjelmaan ei otettu mitään jo silloin muodissa olevia talonpojan yksityisasemaa edistäviä reformivaatimuksia, kuten niiden ko-operativista toimintaa, kotiteollisuutta, maiden hankintaa (maatalouspankkien antamain lainain avulla) yms. edistäviä porvarillisia uudistuksia. Lenin tovereineen ennen kaikkea olleen vastustaneet, että puolue rupeisi näitä talonpoikain etuja palvelemaan.

Mitä puolueen suhtautumisesta talonpoikiin tulee, niin siinä suhteessa oli Lenin'in esittämä seuraava periaate ohjelman ponsien perustuksena: "Me otamme puolustaksemme palkkatyöläisten etuja heidän **luokkansa kannalta** ja me teemme sen siksi, että pidämme heidän luokkaliikettään ainoana **todella***) vallankumouksellisena liikkeenä, jonka vuoksi me myös koetamme sitä järjestää, ohjailla ja valaista sosialistisen tietoisuuden valolla. Mutta mitä talonpoikaisväestöön tulee, niin huomattakoon, että me **emme rupea***) valvomaan sen etuja **pikkuviljelijäin luokan kannalta.....***) Jos näet ryhdyttäisiin puoltamaan talonpoikaisväestön luokkaetuja, niin siinä herätettäisiin pettäviä toiveita siitä, että sen hyvinvointi on mahdollinen kapitalismin vallitessakin. Sen vuoksi "talonpoikain vaatimusten oikeutettu pääsy" sosialidemokratiseen ohjelmaan riippuu kahdesta ehdosta: "ensiksikin siitä, että nuo vaatimukset koskevat maaorjuuden jätteidensä poistamista, ja toiseksi siitä, että ne edistävät **luokkataistelun kehittymistä** maaseudulla."

*) Täten merkityt tummennukset Lenin'in.

Ohjelma painostaessaan valtiollisen vallankumouksen välttämättömyyttä, nojautui seuraavaan, Plechanovin ohjelmaesityksessään selvästi lausumaan käsitykseen työväen valtiollisen **diktatuurin** välttämättömyydestä.

“Jos kerran porvarillisen yhteiskunnan olennaisimpana tunnusmerkkinä on kapitalistisiin **tuotantosuhteisiin** perustuva **tavaratuotanto***), niin tulee sosialistisen vallankumouksen, tehdessään lopun porvarillisesta yhteiskunnasta, samalla välttämättömästi poistaa myös nuo tuotantosuhteet ynnä tavaratuotanto, joka synnyttää anarkiaa kansantaloudessa. Ja tällöin on otettava huomioon myös **yhteiskunnallisen tuotantotavan järjestäminen**, eikä vain “pakkoluovuttajilta pakkoluovuttaminen”. Mutta **yhteiskunnallinen** vallankumous voidaan panna toimeen vasta sitten kun toteutetaan proletariatin valtiollinen diktatuuri. Proletariatin valtiollinen diktatuuri taas merkitsee, että proletariati anastaa käsiinsä sellaisen valtiollisen vallan, jonka avulla se **mahtivaltiaana** voi tukahuttaa riistäjien kaikki vastustuspyrkimykset. Väitetään kyllä, että kehittyneissä kapitalistisissa maissa vähitellen pääsee valtaan **kansanvaltainen hallitusjärjestelmä***), mutta tästä ei ole paljonkaan apua. Sellainen hallitusjärjestelmä ei näet vielä poista **yhteiskuntaluokkia***), eikä siis myöskään lopeta luokkataistelua, jonka vuoksi sorretun luokan on välttämättömästi hankittava itselleen valtiollinen **yliherruus** voidakseen poistaa sortonsa yhteiskunnallisen syyn..... Työväen valtiollisen kasvatuksen ohjelmassa täytyy siis huomauttaa siitä, että työväen on juurrutettava mieliinsä luokkansa tulevan valtiollisen herruuden aate, toteuttakoonpa sen sitten historia **väkivaltaista tai rauhallista tietä.**”*)

Tässä selvästi ilmenee, miten Venäjän vallankumoukselliset sosialidemokratit käsittivät työläisten valtiollisen taistelun. Siinä ei esitetä valtiollisen vallan edustajia- ja virkapaikkain valtaamista ja niiden jakamista porvareiden kanssa, ei esitetä, että työväen olisi pyrittävä osittaiseen, vähitellen kasvavaan valtiolliseen valtaan, vaan että sen on pyrittävä valtiollisen **yliherruuden**, mahtivaltiu-

*) M. Ljadof, ed. teos, III, s. 179. Tähdellä merkityt tummennukset Plechanovin.

den valtaamiseen, jonka avulla voi poistaa luokat ja luokkataistelun ja ryhtyä järjestämään uutta yhteiskuntataloudellista tuotantjärjestelmää, sanalla sanoen, tarkotetaan **työväen diktaturia**, jonka Venäjän työväestö siten vuonna 1917 ryhtyikin menestyksellisesti toimeenpanemaan.

Terrorismin nähden, joka nyt "Kansanvapautus"-liiton jätteistä ja seuraajista muodostuneen "Vallankumouksellisten sosialistien puolueen" toimeenpanemana alkoi uudelleen tulla järjestettynä toimintana päiväjärjestykseen (1901:stä eteenpäin), esitti Lenin suhtauduttavaksi ehdollisesti. Terrori (yksityisten toimeenpanemat murhat yms.) ei voi koskaan tulla tavalliseksi sotatempuksi, vaan enintään sitä voidaan määrätyissä tapauksissa käyttää lopullisessa väkiryssä." Lenin myönsi, että terrori polisimielivallan kehittyessä äärimäisen ärsyttäväksi, voi silloin kasvattaa työläisjoukkoa siten, että se saa **mielet kiihdyksiin,***) kaikkialla missä yhteiskunnallisten voimien heikkouden tähden ei vielä voida ajatella **julkista aseellista joukkokapinaa,***) kiintyen ajatus itsestään "**terroristiseen**"*) taistelutapaan. Mutta tätä kiihtymistä ei voida mitenkään verrata siihen kiihtymykseen, mikä valtaa työläiset kun ne itse persoonallisesti ja välittömästi ottavat osaa kadulla joukkoliikkeisiin, eikä se siis kehittä työläisten **itsetoimintaa.***) Päinvastoin kiinnittämällä joukkojen huomion niihin sankareihin, jotka ovat kansan puolesta ottaneet tuhotakseen vapauden sortajat, se synnyttää työläisissä, tosin niiden ihailua, mutta samassa passivisuutta, eristäen vallankumoukselliset ja kumouksellisen puolueen suurista työläisjoukoista ja saattaen siten sen turmioon. Luokkien välistä taistelua ei voida ratkaista niiden johtajien välisellä kaksintaistelulla, vaan joukkojen itsensä yleisellä hyökkäyksellä.

Järjestökysymyksessä, joka oli kokouksessa esillä olevista asioista periaatekysymyksen jälkeen tärkein, Plechanov kannattajineen oli uudelleen esittänyt ajatuksen "Maa ja Vapaus"-liittolaismaisen salaisen järjestön kehittämisen välttämättömyydestä. Lenin, joka myös kannatti sitä, että puolueen olisi edelleenkin oltava sikäli salai-

*) **Tummennukset Lenin'in.**

sena, että se ei pyrkisi itseään laillistuttamaan, vallankumouksellisena järjestönä sen yhdistysten olemassaolo, niiden jäsenyyden ym. täytyen pakostakin pysyä salaisena, vastusti kuitenkin tuollaisen salaliittolaisjärjestön perustamista ja esitti, että yhdistysten ja työläisjoukkojen puoleeksi kokoomiseksi perustettaisiin joitakin sellaisia **laitoksia**, jotka antaisivat eri yhdistysten jäsenille ja työläisille yleensä toimintaa, joka ne näin elävästi yhdistäisi yhteen, eikä vain nimellisesti. Tällaiseksi laitokseksi hän esitti laajaa salaisen kirjallisuuden ja puoluelehden asiamiesverkkoa, joka sitoisi eri paikkakuntain yhdistykset, keskuskomitean ja ulkomailla toimivat ryhmät kiinteään **jatkuvaan** yhteistoimintaan. Samaan aikaan voisivat eri paikkakunnilla toimivat varsinaiset työväenyhdistykset vakiintua ja muodostua työväen taloudellisen taistelun elimiksi ja mikäli olevat olot myönsivät niille mahdollisuuden, pyrkiä toimimaan julkisesti sekä, jos hallitus hyväksyisi tällaiset työväen taloudellisen aseman korjaamista keskinäistä avustusta ym. harjottavat yhdistykset, lailliseksi, kuten pian tapahtuikin, niin ne voisivat toimia silläkin pohjalla. Puoluekokous hyväksyi, vaikkakaan ei sinänsä, etupäässä Lenin'in esittämän järjestömuodon ja toiminnan. Puolue muodostui niistä jo olevista eri paikallisjärjestöistä, jotka hyväksyivät sen ohjelman, ja jotka sellaisinaan olivat itsekin salaisia. Puolueen järjestötoiminta keskittyi etupäässä salaisen kirjallisuuden, puolueen lehtien ym. painattamisesta, levittämisestä ym. huolehtiin tovereihin, jotka lakkojen ja joukkojen taistelujen aikana liittyivät puolueen paikallisiin työväenyhdistysten johtajiin ja edustajiin ja niin muodostivat puolueen sitä koossapitävän ja voimakkaaksi vallankumoukselliseksi taistelujärjestöksi rakentavan keskusrungon.

Kun tämä puolueen toinen edustajakokous ei hyväksynyt juutalaiselle työväenjärjestölle sitä itsehallintoa, jonka se oli ensimmäisessä kokouksessa saanut, pysyen venäläisestä työväenliikkeestä aivan erillään ja kehittyen huomattavasti eri suuntiinkin, niin se ("Bund") erosi puolueen yhteydestä, palaten myöhemmin siihen kuitenkin takasin. Vuonna 1906 liittyi puolueeseen, sen neljännessä edustajakokouksessa Tukholmassa myös "Puolan tsari-

kunnan ja Liettuan sosialidemokratia”, sekä myös samoihin aikoihin Kaukasian sosialidemokratiset järjestöt. Olemme ennen jo tutustuneet “Bundin” “ekonomistiseen” kehitykseen, ja nyt jo sietää pauna merkille, että kun “Bund” sitten jälleen palaa puolueeseen, liittyy se melkein poikkeuksetta sen “menshevikkiläiseen” siipeen.

VII. LUKU.

Työväenliikkeen kasvaminen vallankumoukseen. Vuoden 1905 suurlakko.

Vallankumous, varsinkaan jos se luonteeltaan on yhteiskunnallinen tai kehittyy yhä enemmän ja enemmän sellaiseksi, ei ole mikään yksityinen, jollekin lyhyelle ajalle supistuva tapaus, vaan se on useita vuosia jatkuvaa, yhä suuremmaksi ja kiihkeämmäksi paisuvaa taistelua, johon kietoutuu satoja eri tapauksia ja kymmeniä, toisilleen alkuaan aivan vieraitakin eri yhteiskuntakerrosten liikkeitä. Näin voidaan Venäjän ensimmäisen vallankumouksen, joka sitten päättyi maailman työväenliikkeen historiassa ikimuistoiseen marraskuun suurlakkoon v. 1905, käsittää alkaneeksi jo vuonna 1899 ja vuonna 1903 saavuttaneen sellaisen vauhdin, että se silloin jo pani hallituksen pelkäämään pahinta.

Olemme edellisessä luvussa myös tutustuneet, miten Venäjän työväenluokka oli se mahtava voima, joka 20:nellä vuosisadalla astuu vallankumouksellisen liikkeen etunenään. Alkoivat sitten ylioppilaat tai muut mielenosotuksensa pannakseen siten vastalauseen hallituksen heihin kohdistuneita kuristustoimenpiteitä vastaan, niin me näemme, että järjestyneet työläiset heti liittyivät näiden asiaan, eivätkä ainoastaan tyydy ottamaan sitä omakseen, vaan laajentavat sitä, tehden siitä yleisvaltiollisen tai yleisyhteiskunnallisenkin kysymyksen. Näiden vuosien Venäjän vallankumousliike onkin sentähden etupäässä historiaa työväen lakkotaisteluista, vappumielenosotuksista, joukkokokouksista, katutaisteluista, mielenosotuskulkeista ym., sanalla sanoen, historiaa Venäjän työväen jatkuvasta puolustus- ja hyökkäystaistelusta viranomaisia, hallitusta ja samassa myös kapitalisteja vastaan. Työväen vallankumouksellinen liike on kaiken muun vallan-

kumouksellisen tai vain yksinkertaisen vastustusliikkeenkin pohjana ja selkärankana. Ilman sitä ei Venäjällä olisi näinä vuosina syntynyt tuskin pientä murto-osaakaan niistä liikkeistä, joita siellä nousi ja kehittyi ja joista siten useat kääntyivät työväkeä vastaan, kun se alkoi vaatia sellaisia yhteiskunnallisia uudistuksia, jotka koskivat sen mukana kulkeneiden porvarillisten liittolaisten pussia, se on, näiden taloudellisia etuja.

Vuonna 1903 tuli näin Kaukasian ja etelä-Venäjän suurlakosta ehdottomasti se tapaus, joka sai kaikkialla mielet kuohuksiin. Lakko alkoi Bakussa, öljylähteillä. levisi sieltä pian Tiflisiin ja Batumiin ja sieltä sitten Nikolajeviin ja Odessaan, Mustanmeren suuriin merisatamiin. Täällä olivat hallituksen kätyrien, Subatovin, perustamat työväenyhdistykset kukoistuksessa ja kun ne vastoin johtajansa Odessan kaupungin päällikön kieltoa ottivat satamassa puhjenneen lakon omakseen, yhtyen siihen, ryhtyivät hallitusherrat käyttämään sotaväkeä lakkolaisia ja omain yhdistyksiensä jäseniä vastaan, sillä seurauksella, että niiden välille tuli nyt täydellinen pesäero ja lakko paisui yleislakoksi. Odessasta lakko sitten levisi Kieviin sekä Venäjän rauta- ja terästeollisuuskeskukseen Jekaterinoslaviin. Kaukasiassa yksin otti lakkoon osaa yli 100,000 työläistä, ollen niihin yhtyneiden etelä-Venäjän kaupunkien lakkolaisten luku ainakin yhtä suuri, ellei suurempikin.

Ja lakkoja puhkesi samana vuonna muuallakin valtakunnan eri osissa, varsinais-Venäjällä, Puolassa ja Itämeren maakunnissa. Talonpoikain keskuudessa myös syntyi siellä täällä levottomuuksia, eivätkä ylioppilaitkaan vielä olleet tulleet rauhotetuiksi, vaan päinvastoin, ne olivat alkaneet nyt yhä useammin yhtyä työläisiin ja näiden taisteluihin. Järjestämistyötä heidän ja talonpoikain keskuudessa harjotti etupäässä Venäjän "Vallankumouksellisten sosialistien puolue", joka vuodesta 1901 alkaen oli alkanut saada entistä suurempaa kannatusta kaikkien vallankumouksellista taistelua suosivien radikalisten ainesten, osaksi työläistenkin keskuudessa, sentähden että sosialidemokratinen puolue oli tällöin vielä "puhtaan ja rauhallisen liikkeen" kannattaja. Useita entisiä sociali-

demokratejakin liittyi näinä vuosina (ennen 1903) tähän Venäjän toiseen sosialistiseen puolueeseen, pääasiassa sen tähden, että tämä oli omaksunut terroristisen taistelun yhdeksi keinoksi raivata syrjään kansan sortajat, sekä kaikkialla koetti nostattaa ja johtaa kahakoita ja kapinoita, missä niitä syntyikään, talonpoikain, sotilaiden, vieläpä työläistenkin keskuudessa.

Ensimmäinen tämän puolueen varsinaisesti järjestämä ja toimeenpanema valtiollinen murha, oli sisäasiain ministeri Sipjagin hengiltäottaminen, jonka toimitti v. 1902 eräs ylioppilas Balmashov. Edellisessä luvussa kerrotun opetusministeri Bogoljepevin murhan toimittaja Karpovitsh suunnitteli ja suoritti tekonsa omintakeisesti. Samana vuonna saman puolueen toimesta tehtiin murhayritys Harkovin kuvernööriä, ruhtinas Obolenskia vastaan, joka sitten myöhemmin tuli nimitetyksi Suomen kenraalikuvernööriksi ja ominaisesti kyllä Suomen porvariston nurkkakuntalaisuudelle, he rouvineen tervehtivät häntä uuteen virkaansa oikein kukkalähetystöllä hänen saapuessaan Helsinkiin, murhatun kenraalikuvernööri Bobrikovin seuraajaksi. Seuraavana vuonna, 1903, eräs "vallankumouksellinen sosialisti" murhasi Ufan kuvernöörin, Bogdanovitshin, joka paria vuotta aikaisemmin oli kommentanut sotaväen ampumaan rauhallisia lakkolaisia. Vuonna 1904 vihdoinkin kohtasi saman järjestön tuomio sisäasiain ministeri Plehveä, joka oli koettanut hallita Venäitä ja kukistaa sen vallankumousliikkeen mitä raakamaisimmalla terrorismilla ylhäältäpäin. Vuosina 1904 ja varsinkin sitten 1905 toimeenpani "vallankumouksellisten sosialistien" puolue valtiollisia murhia ja murhayrityksiä kaikkialla valtakunnassa, harva se viikko, että ei joku hallituksen virkamiehistä menettänyt henkeään tai haavottunut. Siitä myöhemmin.

Mainitsimme jo, että Plehve koetti hallita Venäitä hallituksen "mustalla terrorilla". Tämä tarkoittaa, että hän ei tyytynyt, kuten edeltäjänsä, ainoastaan siihen, että poliseillaan ja sotaväellään hajotti lakkolaisten kokouksia, ylioppilaiden mielenosotuksia ym., ammututti niihin osaaottavia rauhallisia työläisiä ym., vangitutti kaikki, joita vähänkään epäiltiin vallankumouksellisiksi, täyttäen

Venäjän vankilat ja karkoituspaikat tuhansilla uhreillaan, ei, vaan näiden "tavallisten" keinojen lisäksi, hän tai hänen toimestaan ja tietensä hänen alaisensa virkamiehet toimeenpanivat verisiä mellakoita juutalaisten, siviisityneiden, ylioppilaiden ja työläisten teurastamiseksi milloin missäkin valtakunnan kaupungissa. Ja viranomaisien, raakojen poliisien, usein juopuneiden sotilasten jne. apuna käytettiin näitä mellakoita (pogrom) toimeenpanemaan Venäjän maaseudun tai kaupungin ryysyläisiä, varsinaisia rikoksentekejiä ym., jotka kiihotettiin "isänmaan" ja tsarin puolesta hävittämään nämä kirotut kansan villitsijät. Plehven sanotaan lausuneen, että hän tulee hukuttamaan Venäjän vallankumouksellisen liikkeen juutalaisten vereen.

Ja kesällä 1903 Kishinevissä puhjennut hirveä juutalaisten teurastaminen, heidän kotiensa ryöstäminen ja polttaminen, joka synnytti kauhua kaikkialla "sivistyneessä maailmassa", osoittaa, että hän aikoi tuumansa toteuttaa. Samanlaisia juutalaisvainoja pantiin toimeen siten muissakin kaupungeissa. Hallitus koetti johtaa tyytymättömien työläisten ja varsinkin talonpoikain huomion kansallisvihaan, tukahuttaa vallankumouksellisen liikkeen nousun rotutaisteluilla.

Venäjän-Japanin sota.

Vuosi 1903 lähestyi loppuaan. Ankara talvi oli tuskin vielä alkanut. Työväestö kaikkialla kuohui taloudellisen ja nyt ennen kaikkea myös valtiollisen ahdinkotilan, vainon ja sorron painamana. Sivistyneet alkoivat yhä enemmän kallistua työväen puolelle hallitusta vastaan ja talonpoikain keskuudessa eivät asiat olleet sen paremmin. Hallituksella oli syytä peljätä seuraavan vuoden tuovan sille mukanaan entistä suuremman myrskyn, ehkä vallankumouksen, jonka edessä sen täytyisi taipua. Tällöin Kaukaisessa Idässä asiat kehittyivät siihen pisteeseen, että sota Japanin kanssa alkoi käydä ilmeiseksi. Hallituksen seikkailupolitiikan, erikoisesti keisarillisen perheen jäsenten ja joidenkin korkeampien virkamiesten siellä (Koreassa) harjottama keinottelu metsillä, rautateiden rakentamisella ym., oli johtanut Venäjän hallituksen ja sen "Kaukaisen Idän rosvot" astumaan japanilaisten kapita-

listien liike-etujen varpaille. Kun japanin hallituksen vastalauseet eivät saaneet mitään aikaan, alkoi Japani yht'äkkiä sodan. Oliko Venäjän hallitus tahallisesti jättänyt oikeudet vastalauseet huomioonottamatta saadakseen siten sodan syttymään, on vaikea varmasti vakuuttaa, mutta todennäköisesti asian laita oli siten.

Ja sodasta, joka kuviteltiin paraatiretkeksi Tokioon, tulikin taistelu vihollista vastaan, joka oli siihen perinpohjin valmistunut. Se kävi ennen pitkää Venäjän hallitukselle ylivoimaiseksi ja niin alkoi sotänäyttämöllä tappio seurata tappiota. Ja jos Venäjän armeijalle kävi huonosti, niin vielä nolompi oli sen "suuren ja mahtavan" laivaston kohtalo. Japanilaiset mitä helpommin tuhosivat sen perinpohjin.

Onnettoman sodan vaikutus oli päinvastainen kuin mitä hallitus oli toivonut. Ennen pitkää tuli Venäjällä yleisesti tiedoksi, mikä oli synnyttänyt sodan. Myös alettiin tietää, miksi Venäjän armeijat kärsivät tappion toisensa jälkeen ja miksi laivasto tuhoutui. Kavalluksia armeijan varustamisessa aseilla, vaatteilla, ruokatarpeilla ym. paljastui siinä määrin, että Venäjällä, jossa ne kuuluivat päiväjärjestykseen, alettiin ihmetellä, että millä oikeastaan sen armeijat olivat eläneet ja tapelleet. Laivaston tilasta kävi ilmi vieläkin ihmellisempiä tosiseikkoja. Se oli lähtenyt "voittoretkelle" kokonaan valmistautumattomana, varustettuna tykeillä ja ampumavaroilla, joilla ei tehnyt mitään ja laivojen koneistot sellaisessa kunnossa, että tavallinen matkalla-olo jo oli niille vaarallista. Asiain näin ollen olivat Venäjän satatuhansiset sotilasjoukot saaneet Mandshuriassa kärsiä kerrassaan uskomattomia vastuksia. Paljain jaloin, repaleissa, ilman kintaita, ilman päänsuojuksia, usein ilman ampumatarpeitakin, olivat ne saaneet seistä 40:kin asteen pakkasessa ja koettaa nälkäisinä torjua hyvinvarustettujen ja johdettujen japanilaisten murhaavia hyökkäyksiä. Ei ole ihme, että lähes puolet Venäjän armeijasta tuhoutui, kaatui, kuoli tauteihin, paletui kuoliaaksi, tai kuoli nälkään ja hoidon puutteeseen ja haavoittui.

Kaikkialla vallankumoukselliset sosialistit alkoivat nyt talonpojille ja työläisille kertoa sotilaiden kärsimyks-

sistä, sodan vaiheista ja sen syistä. Myös väestölle suoraan sotarintamalta saapuneet viestit, sotilaiden kirjeet ja haavottuneiden, kotiseuduille palautetut sotilaat kertoivat samaa. Sota muuttui pian yleisesti vastenmieliseksi, jopa vihatuksikin. Hallitukselle kävi yhä vaikeammaksi saada reserviläisiä aseisiin ja lähtemään rintamalle. Ne, jotka voivat, karkaavat, tai piilottelevat päästäkseen joutumasta Mandshuriaan "paleltumaan siellä nälissään kuoliaaksi". Siellä täällä jo kokonaiset joukko-osastot tekevät tenän, lyövät kiväärinsä asemasiltaan murskaksi ja kieltäytyvät lähtemästä matkalle, kuten esim. kävi Vilnan rautatie-asemalla, kokonainen reservipataljona tehden näin "kapinan". Kapinalliset tietenkin "rauhotettiin" ja pantiin jatkamaan matkaansa väkisin.

Samaan aikaan ahdinkotila kotonaisin vain kärjistyy. Nälänhätä ahdistaa satoja tuhansia talonpoikaisperheitä, joista isä tai vanhin poika on viety sotaan. Hallitus ei kykene täyttämään lupauksiaan ja mitenkään auttamaan sotilaiden kotiinjäneitä perheitä. Tyytymättömyys sotaan kasvaa näin toisessakin päässä. Syksyllä 1904 alkaa kaupunkityöläistenkin asema huonontua. Venäjän ulkomainen luotto alkoi laskea. Kauppa ja teollisuus alkoi kärsiä huono-onnisesta sotaseikkailusta ja sota itse maksoi hallitukselle suunnattomat varat, jotka se tietenkin kiskoi sietämättöminä veroina maan väestöltä, etupäässä talonpojilta ruoskalla ja väkivallalla.

Venäjän valtiollinen ja yhteiskunnallinen ilmapuntari osotti lähenevän myrskyn puhkeamista. Sota ei ollut sen tuloa kyennytkään estämään, päin vastoin, se lopullisesti joudutti sen tuloa.

Pietarin verisunnuntai.

Helmikuussa 1904 oli sisä-asiaain ministeri Plehve vahvistanut säännöt "Pietarin tehdastyöväenliitolle", jonka johtomiehenä toimi eräs Gapon-niminen pappi. Yhdistys ilmoitti tarkotukseksaan "työväen työ- ja elantosuhteiden parantamisen". Se jyrkästi vastusti, että yhdistyksen kokouksissa, huoneustoissa jne. ollenkaan harrastetaisiin vallankumouksellisten tai valtiollisten aatteiden levittämistä, pohtimista jne. Liitolla oli ystävinä ja suojelijoinaan, paitsi Plehveä, myös Pietarin kaupungin pääl-

likkö, kenraali Fullon ym. "ylhäisiä". Sosialisteilla ei ollut menemistä liiton yhdistyksiin, ja huomattuaan sen tarkotusperän, pysyivätkin ne siitä syrjässä. Liitossa oli 11 osastoa ja jäseniä yhteensä noin 6,000. Kuten myöhemmin on selvinnyt, oli se uusi näyte hallituksen "polisi-socialismista", tällä kertaa vain kaunopuheisen papin johdattamana, eikä suoranaisesti polisimestarin.

Mutta näin suuressa työläisjoukossa ja varsinkin maassa, jossa sen olot päivä päivältä kiristyvät, täytyi syntyä pyrkimyksiä, jotka työnsivät liiton käytännöllisen toiminnan poluille. Se joutui näin sekaantumaan työläisten ja tehtailijain välisiin riitoihin, vaatimaan joidenkin erotettujen työläisten ottamista takasin työhön (Putilovin tehtaassa) yms., aiheuttaen siten lakon syntymisen tehtaalla. Vaatimuksia jouduttiin suurentamaan. Niitä ruvettiin esittämään erityisten ohjelmain muodossa, jotka tietystikin Gapon laati, mutta joihin työläiset esittivät, mitä tuli vaatia. Näin vihdoin niiden joukkoon pujahti valtiollistakin luonnetta olevia vaatimuksia ja liitto oli ottanut askeleen, joka oli johtava sen "korkeiden suojelejainsa" kanssa vastakkain, johtava lopulta tammikuun veriseen murhenäytelmään, josta tuli sitten vuoden 1905:n vallankumouksen vyöryn alkaja.

Edellä mainittu Putilovin työläisten (12,000) lakko levisi heti Pietarin muihin teollisuuslaitoksiin Kolpinon. Steiglitsin ym. tehtaisiin, myös laivaveistämöille, kehruulaitoksiin ym. Tammikuun 20 päivänä oli lakossa jo 144:n tehtaan työläiset, kaikkiaan noin 200,000 käsittävä joukko. Lakkoon yhtyivät kirjapainojenkin työläiset ja viiteen päivään ei Pietarissa ilmestynyt yhtäkään sanomalehteä.

Työnantajat, joille työläiset esittivät vaatimuksenaan 8-tunnin työpäivän hyväksymisen muiden pienempien vaatimusten rinnalle, olisivat suostuneet vaatimuksiin, mutta raha-asiain ministeri Kokovtsev, jolle lakon ratkaisu oli jätetty, kielsi tehtailijoita myöntymästä. Sen sijaan antoivat ministerit tehtailijain ymmärtää, että hallitus oli päättänyt sotavaellä murskata lakon ja että sitä varten tultaisiin pääkaupunkiin tuomaan useita rykmenttejä lisää jalka- ja ratsuväkeä. Niin myös tapahtuikin!

Pappi Gapon sillä välin hommasi ja hääräsi, minkä kerkisi. Hän laati anomuksia ja julistuksia, kävi sen ja tämän herran puheilla ja koetti saada vaikutusvaltaisia henkilöitä esittämään työväen vaatimukset hallitukselle. Nimikirjoituksia koottiin suureen, keisarille osotettuun anomukseen, jossa tuotiin julki työväen hädänalainen asema, sen vaatimukset ja horjumaton luottamus hallitsijaan. Tapauksien kehitys ja Pietarin työväen kasvanut tietoisuus olivat myös aiheuttaneet, että tästä anomuksesta oli tullut jyrkempi kuin olisi voinut Gaponin johtamalta järjestöltä alkuperäisesti odottaakaan. Siinä vaadittiin:

Yleiselle, suoranaiselle, salaiselle ja yhtäläiselle äänioikeudelle perustuvalla, Venäjän kaikkien yhteiskuntakerrosten, luokkien ja ryhmien valitsemain edustajain kokoonkutsumisista "Perustuslakia säätäväksi kokoukseksi";

Personakohtaista turvallisuutta ja vapautta, puhe-, paino-, kokous- ja uskonnon vapautta;

Ministerien vastuunalaisuutta;

Tasa-arvoisuutta lakien edessä kaikille poikkeuksetta;

Valtion ja kirkon erottamista toisistaan;

Vakaumustensa tähden vangittujen pikaista vapauttamista;

Yleistä koulupakkoa valtion kustannuksella;

Välittömien verojen poistamista, asteettaisia tuloveroja tilalle;

Maiden lunastusmaksujen lopettamista, rahaa halvalla lainattavaksi (talonpojille) ja maan asteettaista siirtämistä kansalle;

Sota- ja merilaitoksen tilauksien Venäjällä valmistuttamista;

Sodan lopettamista kansan tahdosta;

Työväen lainsäädännöllistä suojelusta;

Tuottajien ja kuluttajien järjestöjen sekä ammattiyhdistysten vapautta;

Kahdeksantuntista työpäivää ja yliajan järjestelyä;

Lakko- (kapitalia vastaan työväen taistelun) vapautta;

Työväen edustajia m. m. ottamaan osaa lakien laatimiseen työväen vakuuttamiseksi;

Normalipalkkoja.*)

Ja hallitus valmistautui, kaupungin sotaväki kaikkiaan noin 40,000 miestä pantiin liikekannalle ja lähiseutujen joukoille, noin 20,000:lle miehelle lisää, oli annettu käsky olla valmiina saapumaan Pietariin, jos siellä tarvittaisiin apua.

Vapaamieliset sivistyneiden johtajat, useat kirjailijat, niiden etunenässä Maxim Gorki, pitivät kokouksen, valitsivat lähetystön käymään ministerin puheilla pyytämässä näitä ottamaan vastaan työväen anomuksen. Lähetystä ei otettu edes ministerien puheillekaan. Samojen sivistyneiden yritykset saada työväki luopumaan Gaponin esittämästä aikeesta lähteä joukolla Talvipalatsille itse viemään anomustaan keisarille, myöskin epäonnistuivat. Työväki oli sillävälän jo tuuman hyväksynyt ja seiso päätöksessään.

Seuraavana päivänä, sunnuntaina tammik. 22:na, alkoivat sitten työväen sankat joukot eri tahoilta kaupunkia hiljalleen vaeltaa kohti Talvipalatsia. Kulkueiden etunenässä kannettiin pyhimysten kuvia ja joukot niiden takana lauloivat uskonnollista hymniä. Neljää eri valtatietä myöten samosi joukkoja keskikaupungille: Troitskin sillan ylitse aivan Talvipalatsin läheisyydessä yrittäen 9,000 henkeä käsittävä työläisjoukko päästä palatsin edustalle, toinen tullen idästä, lopulta joutuen Nevskille ja sitä tietä yrittäen samaa päämäärää kohden; se oli noin 15.000—20,000 henkeen käsittävä työläisjoukko; kolmas yhtä suuri joukko, jonka etunenässä kulki Gapon, samosi kaupunkiin Narvan tullin kautta, ja vihdoin määrättynä aikana, kello 2 i. p., kokoontui vielä neljäs joukko, ääretön määrä työläisiä ja kaupungin muuta väestöä Nevskin alapäähän ja Aleksanterin puiston edustalla olevalle torille.

Kaikkialla ottivat työläisiä vastaan jalkaväen yhteislaulukset ja ratsuväen hyökkäykset, ulanit ja rakuunat, käyttäen miekkojaan vapaasti ja kasakat ruoskiaan aseetomia työläisiä vastaan. Kaikkialla vuoti työläisten veri virtanaan. Silloille, toreille, puistoon, kujille — kaikkialle kaatui sadottain työläismiehiä ja naisia, vieläpä lapsia-

*) John Spargo, "Bolshevism," ss. 23, 24.

kin kuolleina, sekä monin kerroin suuremmat joukot haavoittuneina hurjina eri tahoille pakoon yrittävien väkijoukkojen jalkoihin. Ja samaa silmitöntä teurastusta jatkui sitten kaiken päivää ympäri kaupunkia. Useimmissa tapauksissa alkoivat sotilasosastot yhteislaukauksensa ilman etukäteen annettuja varoituksia. Sotilaiden mellastaminen oli rajaton. Vihdoin kuitenkin yö saapui ja teki lopun sotaväen hurjasta teurastuksesta. Nevski jätettiin ihan pimeäksi ja yön aikana polisit ja sotilaat komennettiin korjaamaan pois kaduilta kaatuneiden ruumiit ja ne haavottuneista, joita heidän ystävänsä eivät olleet kuletaneet mukanaan.

Seuraavana päivänä hallituksen viralliset tiedonannot ilmottivat "mellakassa" saaneen surmansa 76 ja haavottuneen 233 henkeä. Myöhemmin numeroita joillakin kymmenillä korjattiin. Yksityisten lehtien kirjeenvaihtajat ilmottivat niiden luvun useimmiksi tuhansiksi ja muilta tahoilta hyvin yhdenmukaisesti laskettiin kuolleiden ja haavottuneiden lukumäärä 5,000:ksi.

Seuraavina päivinä selviytyään siitä verisestä yllätyksestä, joka oli työväkeä kohdannut, alkoi se ja kansa yleensä nyt osottaa, että siinä oli tapahtunut täydellinen mielialan muutos. Kaikkiialla alettiin kirotta hallitusta ja tsaria, kaikkiialla puhua aseellisesta kapinasta hallitusta vastaan. Sivistyneet ja vapaamieliset porvaritkin alkoivat julkituoda rohkeita arvostelun ja paheksunisen sanoja hallituksen menettelyä vastaan ja myötätuntonsa työväelle. Ulkomailtakin alkoi saapua vastalauseita. Suuriruh-tinas Vladimir, keisarin setä, joka oli ollut Pietarin sotajoukkojen ylipäällikkönä tänä turmiollisena päivänä ja joka oli uhannut, että hän kyllä osaisi työväen vallankumouksen kukistaa paremmin kuin se oli tehty Ranskassa, työnsi edesvastuun tapauksesta apulaisensa, erään kenraali Vasilshikovin niskoille, kuitenkin myöhemmin sanomalehtikirjeenvaihtajille vakuuttaen, että "tammikuun 22:n päivän tapa vallankumouksen lohikäärmeen tukahuttamiseksi olisi ainoa oikea."*)

"Pietarin Verisunnuntaista" lähti sitten vuoden 1905 vallankumousliike kehkeytymään, se kuukausi kuukau-

*) V. Langlet, "Vallankumousliike Venäjällä," ss. 21—59.

delta kasvaen, kunnes lopulta päättyi marraskuun kaikki mukaansa tempaavaan suurlakkoon.

Työväen lakkoja, mielenosotuksia ja katutaisteluita.

Heti "Verisunnuntain" jälkeisenä päivänä alkoivat Moskovan työläiset, saatuaan siitä tiedon, lakon. Kuten Pietarin työläiset, hekin ensi tilassa vaativat 8-tunnin työpäivää, samassa kun lakkonsa kautta toivat julki hallitusvastaisen mielialansa, vastalauseensa työväen julmaa teurastamista vastaan. Lakkoon yhtyi 50:n tehtaan työläiset ja käsitti se kaikkiaan noin 30,000 työläistä. Puolassa alkoivat lakot samoin vielä tammikuussa ja muodostuivat ne niin suuriksi työväenluokan voimannäytteiksi ja vallankumouksellisen mielialan osotukseksi, että sellaisia ei sitä ennen oltu Venäjälläkään nähty. Hallitus täällä kuitenkin muuallakin ryhtyi käyttämään sotaväkeä lakkolaisten liikkeen murskaamiseksi. Varsovassa syntyi verisiä yhteenottoja työväen ja sotilaiden välillä, joissa yli 600 henkeä sai surmansa. Lodzissa lakkoon yhtyi kaikkiaan yli 100,000 henkeä. Radomissa, Lublinissa, Kalishis'issa ym. kaikki teollisuus seisahtui täydellisesti. Puolaa puistutti suurlakon tapainen myrsky enteenä siitä, mikä oli puhkeava yli koko valtakunnan.

Muuallakin Venäjällä puhkesi tammikuussa lakkoja ja työväki pani toimeen kaduilla joukkomielenosotuksia: Tulassa, Vlnassa, Kovnossa, Rigassa, Räävelissä, Tartossa, Libaussa ym. Odessassa ja Kieivissä työväki suunnitelti yleislakon toimeenpanoa.

Helmikuusta tuli sitten oikea "lakkojen kuukausi", kuten sitä kutsuttiin. Pietarissa alkoi uusi lakko Putilovin tehtailla ja levisi nopeasti muillekin teollisuusaloille, siitä huolimatta että kaupungin uusi kenraalikuvernööri Trepov oli antanut ankaroita julistuksia lakkojen alkamista vastaan. Varsovassa ja Lodzissa kävi samoin, lakot puhkesivat uudelleen ja pian pysäyttivät näissä kaupungeissa kaiken liikenteen. Teollisuustyöläisten lakkoihin liittyi nyt rautatieläisten lakot, junain kulettajat, konduktörit, lämmittäjät ym. useilla Puolan ja varsinais-Venäjänkin radoilla lopettaen työnsä, joillakin radoilla liikenne pysähtyen kokonaiseksi kuukaudeksi.

Seuraavina kuukausina työläisten lakkoliike jonkun verran pysähtyi, eri työväenjärjestöt olivat nim. ryhtyneet nyt toimenpiteisiin voimien yhdistämiseksi, jotta tulisi estetyksi eriaikoina ja eri paikoissa puhkeavat hajanaiset lakot ja niiden asemasta työväki nousisi yht'aikaa maan kaikilla kulmilla hallitusta vastaan yleiseen taisteluun. Tästä huolimatta erinäiset tapaukset kuitenkin aiheuttivat, että tuon tuostakin puhkesi siellä täällä suuria mielenosotuslakkoja. Yhtenäkin päivänä syksyllä Pietarissa yli 100.000 oli lakossa. Elokuussa päättivät työläiset Varsovassa ja Lodzissa panna toimeen yleislakon vastalauseena keisarin manifestissaan lupaamaa, sangen rajoitettua kansaneduskuntapuhua vastaan, josta myöhemmin. Huhtikuussa ja uudelleen taas toukokuussa olivat lakkoliike ja yleinen kuohunta kasvaneet niin suureksi, että Pietarissa ja useissa muissakin valtakunnan myrskykeskuksissa valtasi kaupunkien varakkaimmat kerrokset kauppiaat, tehtailijat, yliopistojen professorit, lakimiehet, valtion ylemmät virkailijat ym. pakokauhu, ne suurissa joukoissa lähettään perheitään rautateitse ja laivoilla rauhallisemmille seuduille, Suomeen ym. Pelätty Vappu meni kuitenkin muualla rauhallisesti, paitsi Varsovassa ja Lodzissa, jossa työväen vappu-mielenosotus johti verisiin kahakoihin.

Talonpoikaiskapinat. Talonpoikain kongressi ja järjestyminen.

Nyt alkoivat myös talonpojatkin nousta liikkeelle, pannen toimeen mellakoita yli maan, mutta varsinkin Venäjän lounaisissa ja eteläisissä osissa. Pietarin "Verisunnuntailla" oli talonpoikiin huomattava vaikutus. Se aukaisi heidän silmänsä näkemään hallituksen, erityisesti juuri hallitsijan nudessa valossa. Ennen olivat he syyttäneet tilanomistajia ja lähimpiä hallituksen edustajia, maapoliiseja, maapäälliköitä ja kuvernöörejä kaikesta kurjuudestaan, maan puutteesta, varojen suhteettomuudesta ym., myös niistä verilöylyistä, joihin heidän mellakkansa oli tavallisesti hukutettu. Hallitus ja keisari sensijaan olivat heidän mielissään säilyneet hyvinä, erityisesti juuri keisari, "vapauttaja-tsarini" pojan poikana, maan "pikku-isänä". Ja nyt "maan pikku-isä" olikin osottau-

tunut oikeaksi kansan päämurhaajaksi. Talonpojan synkeässä mielessä alkoi syntyä epäily ja vihdoin viha hallitusta ja kaikkia vastaan, jotka sitä edustivat, yksinpä sotilaitakin vastaan, vaikka nämä oikeastaan eivät olleet muita kuin talonpoikia sotilaan asetakissa.

Keväällä 1905 talonpoikain paikalliset kapinat uhkasivat näin laajeta yleiseksi, useita maakuntia käsittäväksi kumousliikkeeksi. Toukokuussa talonpojat mellastivat Bessarabiassa, jossa polttivat kokonaisen kaupungin. Kishinevin piirissä yksin ollen yli 40.000 talonpoikaa liikkeellä; Voroneshissa, Luganskin piirissä ym. samoin.

Kesällä sen sijaan oli maaseudulla verrattain rauhallista; talonpojilla ollen puuhaa ja huolta pienten peltotilkkujensa satojen korjaamisesta ym.

Syksymmällä maaseudulla alkoi sitten kuuhunta uudelleen, sitä lisäten nyt nälänhädän pelko, huonon sadon johdosta, joka useissa kuvernementeissa saatiin.

Sodan onneton kulku myös lisäsi talonpoikain levottomuutta ja tyytymättömyyttä hallitusta vastaan, sillä muodostuihan armeija suurimmaksi osaksi talonpojista, reserviläisistä, jotka oli maaseuduilta haalittu sotaväkeen. Seuraamalla tarkoin sotatapauksien kehitystä, talonpojat pääsivät vähitellen selville Venäjän koko yhteiskunnallisesta kurjuudesta ja niin vuoden 1905:n kesällä alkoi useille olojen tarkkaajille olla ilmeistä, että "talonpojat tulisivat yhtymään yleiseen vallankumoukseen, vaikkakaan eivät antamaan sille ratkasevaa leimaa."*)

Itämeren maakunnissa talonpoikaiskapinat johtivat mitä verisimpään sisällissotaan, ollen sen aiheuttanut näiden seutujen saksalaisen maaylimyksen vuosisatoja kestänyt mitä ankarin talonpoikain riistäminen ja sortaminen. Kartanoiden polttaminen, tilanomistajain surmaaminen ja siitä kostoksi näiden sukulaisten sotaväen avulla toimeenpanemat verilöylyt talonpoikain keskuudessa kehittyivät aivan yleiseksi ja julmaksi keskinäiseksi hävityssodaksi.

Toukokuussa oli Moskovassa kokoontunut neuvottelukokous suunnittelemaan yleistä talonpoikain edustajakokousta ja samanlaisen järjestön perustamista, mitä jo

*) V. Langlet, ennen mainittu teos, s. 553.

kaupunkien köyhälistöllä oli. Toukokuun neuvottelukokouksen jälkeen sitten useissa kuvernementeissa etupäässä "vallankumouksellisten sosialistien" toimesta ja johdolla pidettiin useita paikallisia talonpoikaiskokouksia ja vihdoin elokuussa, 13—14 päivinä kokoontui sitten Moskovaan talonpoikain yleinen edustajakokous. Siinä päätettiin talonpoikain järjestö muodostettavaksi ja että siihen saisi kuulua ainoastaan todellisia talonpoikia (näin talonpojatkin järjestyivät puhtaasti tuotannollisella perusteella), komiteat (neuvostot, sovietit) tulivat olemaan piirikunnallisia ja läänittäisiä. Tämän lisäksi kokouksessa hyväksyttiin sarja vaatimuksia ja maakysymyksessä melkein yksimielisesti silloin jo Venäjän talonpoikain edustajat päättivät, että **yksityinen maanomistus maahan on poistettava**. Edelleen, että luostarien, kirkkojen, tsarin ja valtion tilukset ovat **korvauksetta** luovutettava todellisille maanviljelijöille, kaiken maan omistajana tullen kansa kokonaisuudessaan olemaan. Valtiolisena vaatimuksenaan kongressi esitti yleiselle ja yhtäläiselle, kaikkien 20 vuotta täyttäneiden miesten ja naisten äänioikeudelle perustuvan kansalliskokouksen kokoonkutsumisen. Sosialidemokratien tekemän esityksen, että kongressi asettuisi puoltamaan kansanvaltaista tasavaltaa, kokous kuitenkin hylkäsi.

Kokouksessa oli ollut edustajia enemmän kuin 100 noin 30:sta Venäjän eri kuvernementista.

Sotaväen ja meriväen kapinat ja mellakat.

Jo tammikuussa, heti "Verisunnuntain" jälkeen puhkesi ankara merisotilaiden ja laivatelakkatyöläisten kapina Sevastopolissa. Aiheen sen syntymiselle antoi se perin huono ravinto ja kohtelu, jonka sotilaat saivat osakseen. Kun kapina kerran alkuunsa päästyään ja saatuaan paikkakunnan työläisten suosion osakseen, alkoi kääntyä vallankumoukselliseksi taisteluksi hallitusta vastaan, oli viranomaisilla sitten täysi työ saada se tukahutetuksi, sitä ennen kapinoitsijat ollen polttaneet joitakin kasarmi-, varasto- ym. rakennuksia.

Kesäkuun lopulla puhkesi Mustalla-merellä samanlaisesta syystä, eli pilaantuneen lihan tähden, jota upseeristo aikoi pakottaa alaisensa miehistön syömään, kapina

“Knjas Potemkin” (Potjomkin) nimisellä pantsarilaivala. Surmattuaan laivan päällikön, lihan syömäkelpoiseksi vakuuttaneen laivan lääkärin ja useita muita upseereita ja ajettuaan loput niistä pois laivalta, miehistö valtasi tämän Mustan-meren suurimman sotalaivan haltuunsa, järjestivät sille oman johtonsa ja pitivät sitä käsissään toista viikkoa. Kapinaan yhtyi muidenkin sotalaivojen miehistöä, niistä pari pienempää alusta joutuen niinkään täydellisesti miehistönsä valtaan.

Samoihin aikoihin, se on, kahta päivää aikaisemmin, oli Odessassa puhjennut vakava mellakka. Viranomaiset olivat nim. siellä hajottaneet “vallankumouksellisten sosialistien” toimeenpaneman vastalausekokouksen, josta seurauksena oli yleisen taistelun alkaminen kaupungin satamapuolella. Kun kaupungissa ei ollut kuin kaksi rykmenttiä sotaväkeä, ryhtyi ryysyköyhälistö hillittömään mellastamiseen. Koko se kaupungin-osa sytytettiin tuleen ja poltettiin, sen jälkeen kun ensin oltiin varastuhuoneet ryöstetty puhtaiksi, ja missä löydetty viinoja, juotu itsensä niistä humalaan. Kapinaan yhtyivät lähiseudun talonpojat ja uhkasi se laajeta muihinkin kaupunkeihin.

Tulipalon edellisenä yönä oli “Potemkin” laskenut Odessan satamaan. Sen kapinallinen miehistö tietenkin liittyi kaupunkilaisiin, käänsi laivan tykit kaupunkiin päin ja esti tulellaan sotaväkeä pääsemästä kaupungissa uudelleen valtaan. Odessa julistettiin nyt kiireimmän kautta piiritystilaan, eristettiin jalkaväki- ja ratsuväki-rykmenteillä muusta Venäjältä ja Mustan-meren koko laivasto sai käskyn saapua Sevastopolista pakottamaan “Potemkinia” antautumaan. Se ei siinä kuitenkaan onnistunut, vaan sensijaan “Potemkin” lähti liikkeelle ja purjehti Rumaniaan, jossa antautui sikäläisille viranomaisille, nämä luovuttaen sen myöhemmin takasin Venäjän hallitukselle. Sen miehistöstä suurin osa pakeni Rumaniaan ja sen kautta muille maille, Amerikaankin. Odessa jonkun päivän piirityksen perästä myös antautui ja sota-oikeus alkoi tehdä sen väestön keskuudessa kaameaa työtä. Odessan mellakka ja “Potemkinin” kapina osottivat kuitenkin kaikille hallituksen voimain ilmeisen heik-

kouden ja sen täydellisen sekasorron, mikä alkoi päästä valtaan laivastossa ja sotaväessäkin.

Kapinan aiheuttama vahinko arvioitiin yli 40:ksi miljoonaksi ruplaksi. Sen vaikutuksesta puhkesi myös talonpoikais-mellakoita Bessarabiassa ym. eteläisissä ja lounaisissa osissa valtakuntaa.

Pitkin kesää ja syksyä puhkesi sitten kapinoita maaja meriväen keskuudessa Sevastopolissa (toinen kapina), Libaussa, Kronstadissa, Pietarissa, Räävelissä, Kersonissa, Lodzissa, Minskissä, Tshernigovissa, Batumissa, Tiflisissä ja Jelisavetpolissa ym. Warsovassa oli jo maaliskuussa sikäläisessä jalkaväessä puhjennut kapina, jonka seurauksena useita sotamiehiä vangittiin, tuomittiin kuolemaan ja ammuttiin.

Sotilaskapinat alkoivat nyt myös yhä enemmän olla vallankumouksellisen agitatsionin herättämiä, varsinkin "vallankumouksellisten sosialistien" puolue ja sosialidemokratien "bolshevikkilainen" siipi tehden ahkerasti agitatsionityötä sotaväen ja upseeristonkin keskuudessa, joita varten toimitettiin erikoista agitatsionikirjallisuutta ja lehtiäkin. Kun sitten marraskuussa puhkesi suurlakko, oli sotaväki useissa kaupungeissa hallituksen käytettäväksi epäluotettavaa, toisissa tapauksissa se julkisesti ja avoimesti asettuen lakkolaisten puolelle, mutta mitään yleistä sotaväen ja laivaston kapinaa ei silloin vielä kuitenkaan syntynyt, vaan voipi sanoa, että enemmistö armeijasta olisi vielä ollut hallituksen käytettävissä.

Ja pitkin kesää koettikin hallitus tehdä kaikkensa puhdistaakseen armeijan ja laivaston kapinallisista aineksista, sekä saadakseen miehistön yleisen luottamuksen jälleen puolelleen. Erityistä agitatsionityötä ruvettiin päällystön puolelta harjottamaan miehistön keskuudessa, jonka mielialaa koetettiin erikoisesti juuri saada kiihottetuksi vihamieliseksi kaupunkiköyhälistöä vastaan, jossa tarkoituksessa armeijaan sijoitetut provokaattorit synnyttivät tappeluita sotilaiden ja työläisten välillä. Upseeriston uskollisuutta hallitusta kohtaan koetettiin myös kasvattaa kaikellaisilla siihen sopivilla keinoilla. Hallitus tunsu myrskyn olevan tulossa ja se halusi valmistautua sitä vastaanottamaan. Yhtenä sen toimenpiteenä sen varalta

sillä oli suurempien joukko-osastojen, tykistön ym. keskittäminen valtakunnan suurempiin keskuksiin. Pietariin, Moskovaan, Varsovaan, Jekaterinoslaviin, Odessaan ym. Ja vaikka keväällä jo oli tehty Japanin kanssa aselepo ja kesällä sitten solmittu rauha, viivyteltiin Mandshurian armeijan hajottamista, sensijaan hallitus koettaen pitää reserviläisiäkin joukoissa niin kauan kuin suinkin.

Juutalaismellakat ja rotukahakat.

Ja sitä mukaa kun vallankumouksellinen liike paisui yhä uhkaavammaksi, temmaten, kuten edellä olemme nähneet, yhä uusia ja uusia kansan kerroksia ja joukkoja pyörteisiinsä, alkoi hallitus turvautua jälleen juutalaismellakoihin, tuohon Venäjän hallituksen yhteen häpeällisimpään konnanjuoneen, jonka avulla se oli uskonut voitavansa kääntää kansan tyytymättömyyden myrskyn itseltään pois onnettomiin juutalaisiin. Näiden omituinen taloudellinen asema, joka pakotti heidät elämään kaikenlaisesta käsityöläistoiminnasta ja rihkamakaupasta, antoi sen ulkonaisen aiheen, jonka perusteella hallituksen provokaattorit saattoivat kiihottaa vihan juutalaisia "nylkijöitä", "tsarin ja kansan vihollisia" vastaan. Koko juutalais-alueella alettiin nyt panna niiden vainoja toimeen. Juopuneet pimeimmät maalaisväestön kerrokset, kaupunkien ryysyiäiset ja päihtyneet sotilaat usutettiin niiden niskaan ja annettiin heille oikeus juutalais-kaupungin kortteleissa mellastaa mielensä mukaan.

Mohilevissä, Shitomirissä, Smolenskissa, Odessassa ja kymmenessä muissa kaupungeissa hyökkäävät mielipuoliset väkijoukot juutalaisten koteihin, ryöstävät, särkevät, polttavat, mitä eteen sattuu, ja murhaavat taikka mitä raaiimmalla tavalla räakkäävät ja silpovat ne onnettomat juutalaismiehet, naiset, vanhukset ja lapset, kaikki erotuksetta, jotka joutuvat heidän käsiinsä. Bialystokissa sotamiesten alkama juutalaisteurastus kehittyi sitten jo niin kauheaksi, että kun siitä levisi tieto ulkomaille, herätti se kaikkialla sellaisen suuttumuksen myrskyn, että Venäjän hallituksen täytyi häpeissään panna mellakan johdosta toimeen tutkimus. Se ei kuitenkaan mitään muuttanut, juutalaisten ajojahti jatkui, vaikka pienemässä mittakaavassa, muilla paikkakunnilla. Venäjän

hallitus oli jo voimaton, jos se ollenkaan sitä halusikaan, pitämään kurissa niitäkään pimeitä voimia, jotka olivat sen käytettävissä.

Juutalaismellakkain kanssa samanluonteisia olivat ne rotusodat, jotka samaten hallituksen viranomaisten myötävaikutuksesta tai suoranaisesta provokatsioonista puhkesivat Kaukasiassa. Näin oli Bakulla omat veripäivänsä, joiden kuluessa muhamettilaiset tatarit saivat mielin määrin sotaväen antamilla aseilla murhata kaupungin armenialais-kristityitä. Samanlaisia verisiä mellakoita puhkesi myös Batumissa ja Nahitsevanissa. Samaan aikaan myös Jelisavetpolin, Bakun ym. kuvernementtien talonpojat nousivat kapinaan vaatien itselleen viipymättä valtion, suurtilallisten ym. maat jaettavaksi ja ryhtyen itse sitä toimeenpanemaan, sivutoinään hävittäen tilallisten kartanot yms.

Ja missä siihen väestön alhaisen tietoisuustason tähden oli otollinen maaperä, hallituksen käytyrit ylltyivät talonpoikia ja kaupunkienkin köyhintä rahvasta sivistyneitä ylioppilaita ja tietoisia työmiehiä vastaan väkivallantekoihin. Usea ylioppilas tai tietoinen kaupunkityöläinen sai menettää tällaisissa mellakoissa henkensä.

Yleisenä piirteenä Venäjän väestön, sen talonpoikain keskuudessa tällä aikakaudella alkoi kuitenkin olla päinvastainen suhtautuminen sivistyneisiin "agitaattoreihin" ja tietosiin työläisiin. Useinkin saapui monien kymmeneen virstain päästä, edustaen useita kyläkuntia, kaupunkeihin talonpoikia hakemaan "agitaattoria" keskuuteensa selvittämään kaikkia niitä uusia kysymyksiä, jotka nyt maalaisväestön mieliä myllertivät. Kaupunkiin paennut, entinen talonpoika, joka nyt oli palkkatyöläinen, vietiin näin useinkin melkein puoliväkisin takasin talonpoikaiskylään sosialistisena agitaattorina selittämään yhteiskunnan monimutkaisia kysymyksiä, yhteiskunnallista vallankumousoppia. Kapitalismi teki tässä yhden monista luonnollisista kiertokuluistaan!

Vallankumouksellinen terrorismi.

Pietarin "Verisunnuntai", hallituksen kaikkialla harjoittama väkivaltaisuus, sen virkamiesten tällaisissa olois-

sa kehittyminen oikeiksi julmureiksi, herätti tietenkin vallankumouksellisten harjottaman "punasenkin terrorin" jälleen eloon. Suurten lakkojen, talonpoikaismellakoiden, sotilaiden ja merimiesten kapinain ja alituisten katukahakkain, se on, joukkojen itsensä jatkuvan taistelun aikana näytti siltä, kuin terrorismikin, se on, yksityisten vallankumouksellisten toimeenpanemat valtiolliset murhat, olisivat käyneet tämän yleisen taistelun yhdeksi välttämättömäksi ja oleelliseksi osaksi. Se ei enää supistunut joiksikin yksinäisiksi, rajotetuiksi teoiksi, joilla ei ollut mitään joukkojen liikettä perustanaan tai jatkonaan, vaan se muodostui nyt pikemmin sissisodaksi, jota käytiin joukkoliikkeiden yhteydessä ja niihin sulautuneena.

Useimmat tämän vuoden terroristisista teoista olivatkin joko suorastaan "vallankumouksellisten sosialistien" järjestöjen suunnitteleimia taikka ainakin sen jäsenten toimeenpanemia.

Terrorismi oli pitkän aikaa välttänyt iskemästä keisarillisen perheen jäseniä. Mutta nyt useiden suuriruhtinain, kuten ennen kaikkea Vladimirin ja Moskovon kenraalikuvernöörin, Sergein, käyttäytyminen oli ollut niin ilmeisesti ärsyttävä, vallankumousta, kansaa ja sen oleellisempiäkin oikeuksia halveksiva, että ei voinut tulla kysymykseen enään heidän sivuuttamisensa. Sergei varsinkin oli tehnyt itsensä kuuluisaksi kaikenlaisista sortotoimenpiteistään. Häntä pidettiin taantumuksen varsinaisena tukipylväänä ja tiedettiin hänen ennen "Pietarin Verisunnuntaitakin" käyneen Pietarissa, kuten usein ennenkin, ohjaamassa hallituksen toimintaa sotilasvallan käyttämiseen. Vallankumouksellinen taistelujärjestö näin tuomitsikin hänet vihdoin kuolemaan ja helmikuussa 1917 yksi sen jäsenistä, ylioppilas Kaljajev, heitti häntä vastaan pommin, joka räjäytti hänet ja vaunut, joissa ajoi, kappaleiksi. Venäjän yksi julmimmista verikoirista oli saanut surmansa yhtä väkivaltaisesti kuin hän oli, vaikka toisella tavalla, toimittanut kuoleman niin monelle vallankumoukselliselle, joukossa aivan viattomillekin ihmisille.

Kesäkuussa samana vuonna surmasivat vallankumoukselliset Moskovon seuraavan kenraalikuvernöörin, krei-

vi Shuvalovin. Sillä välin maaliskuussa oli surmattu Bialystockin polisimestari; myös tehty yritys Varsovan polisimestaria, Nolckenia, vastaan ja ulkomailta asti suunniteltu suuriruhtinas Vladimirin, Pietarin polisipäällikön, Trepovin ja sisäasiain ministeri, Bulygin'in, surmaaminen pommeilla saatiin yhdennellätoista hetkellä estetyksi, kun yksi tämän homman salaliittolaisista, eräs aatelissukuinen neiti Leontjeva joutui vangiksi ja hänen kauttaan saatiin juoni ilmi. Toukokuussa Shitomirissa surmattiin polisiupseeri Kujarski, joka oli siellä ollut juutalaisten vainon ja teurastuksen varsinainen alkaja ja johtaja. Myös tehtiin nyt yritys Ufan uutta kuvernööriä, kenraali Sokolovskia vastaan. Toukokuun 19—26 päivinä tehtiin neljä pommi-murhayritystä, nim. Bakussa, jossa verinen kuvernööri Nakashidze sai surmansa, Varsovassa kaksi, toinen kenraalikuvernööri Maksimovitshia vastaan ja yksi Siedlec'issä, Puolassa.

Näin jatkuu terrorististen tekojen luetteloa kuukausi kuukaudelta läpi vuoden. Sen lisäksi löydettiin sieltä täältä pommivarastoja, aseita, dynamiittia ym., joita vallankumoukselliset olivat kulettaneet käyttääkseen hallituksen pahimpia verikoiria vastaan. Näytti siltä kuin hallituksen ja vallankumouksen edustajat olisivat päättäneet taistella elämästä ja kuolemasta tuhotakseen toisensa aivan viimeiseen mieheen asti.

Tietystikään ei terrori kyennyt ratkasevasti vaikuttamaan asiain kulkuun, se ainoastaan nyt sattuneena yhteen vallankumouksellisen joukkoliikkeen nousuun, auttoi tämän kehitystä, yhä selvemmin ja jyrkempänä tuoden julki sen leppymättömän vihan, joka alkoi vallata joukot.

Porvarillisen vastustusliikkeen kehitys.

Jo 1904 vuoden tapaukset alkoivat mitä vakuuttavammin osoittaa Venäjän porvaristolle, että Venäjän hallitusmuoto oli käynyt mahdottomaksi. Olemme ennen jo tutustuneet siihen, että oikeastaan ei kapitalisteilla, varsinkaan ulkomaalaisilla, ollut niin kauan mitään Venäjän hallitusmuotoa vastaan, kun tämä ei häirinnyt kapitalismin toimintaa, vaan päinvastoin auttoi kapitalisteja saamaan pääomalleen suunnattomia liikevoittoja, pitämällä Venäjän työläiset kurissa. Mutta kun kasvava työväen-

liike, sen kehittyminen vallankumousliikkeeksi, pakotti sitten hallituksen yhä enemmän ja enemmän tielle, joka johti hallinnolliseen mielivaltaan, sekasortoon, alituisiin taisteluihin, mellakoihin sekä teki hallituksen täydellisesti kykenemättömäksi hoitamaan muita asioitaan, niin silloin porvaristollekin alkoi vallitseva hallitusmuoto käydä kiusalliseksi. Maahan oli saatava pysyvä rauha ja järjestys, eikä vain hallituksen harjoittaman terrorin jonkun aikaa ylläpitämä väliaikainen rauhotettu tilanne.

Venäjän vallitsevissa luokissa alkoi sen yhteiskunnallisen jaon perusteella, joka siinä vallitsi, ilmetä kaksikin eri virtausta. Aatelisto, se on, kapitalistista maataloutta harjoittavat suurtilalliset, halusi säilyttää Venäjällä säätyjakoisuuden, yhden tekevä vaikka sille tulisi parlamenttikin, siinäkin tulisi edustus-oikeuden jakautua säädyttäin, ylimmille säädyille enemmän oikeuksia. Tämän lisäksi he halusivat "zemstvo"-laitosta, ei ainoastaan säilytettäväksi, vaan kehitettäväksi edelleen siihen suuntaan, että se vakiinnuttaisi paikallisasioissa heille ratkasevan määräämävallan. Kun Nikolai II:n hallitus, rahaministeri Witten esityksestä alkoi hyökätä "zemstvo"-laitosta vastaan, tarkoituksella sen hävittää, niin me näemme, että vanhoillinen tilanomistajain luokka esiintyy silloin paikallisen itsehallinnon kiivaana puoltajana, sen edustaja, ministeri Goremykin, kulki tänä johdosta joidenkin sosialistienkin kirjoissa vapaamielisestä.

Kaupunkien suurporvariston ja sen hännässä kulkevan ylempään sivistyneen luokan, kuten yliopistojen professorien, lakimiesten, lääkärien ym. ryhmä sensijaan pitää tärkeämpänä Venäjälle perustuslaillisen parlamentin järjestämisen, jonka mukaan se haluaa ministeristön vastuunalaisuutta parlamentille, jotta se itse näin pääsisi suoranaisesti kontrolloeraamaan hallituksen toimintaa ja rahavarojen käyttöä. Kannattaen kaksikamari-järjestelmää porvarillisia vapaamieliset samassa myös kannattavat äänioikeutta yleiseksi, eikä säätyjen mukaiseksi. He ovat nyt myös omantunnon-, puhe-, paino- ja kokoontumisvapauden puoltajia.

Ja kummallakin näillä ryhmillä oli jo olemassa laitoksensa, joiden kautta ne silloin vallitsevissakin oloissa

saattoivat tuoda ääntään julki, nim. edellisillä "zemst-
vot" (maalaiskuntakokoukset) ja jälkimäisillä kaupun-
kien "dumat" (valtuustot). Näiden laitosten edustajien
yhteisiä kokouksia, joita 1904 pidettiin yksi ja 1905 en-
nen suurlakkoa neljä, kutsutaan kuitenkin vain "zems-
tvo"-kongresseiksi.

Näissä kongresseissa "zemstvojen" ja "dumain"
edustajat keskustelivat ja päättivät edellämainituista
hallitusmuotoa, kansalaisvapauksia ym. koskevista kysy-
myksistä. Ne hyväksyivät itselleen jo ensimmäisessä koko-
uksessa, Pietarissa marraskuussa, 1904, määrätyn ohjel-
man, jota sitten jälkepäin täydennettiin ja jossa eri ryh-
mien välisen kiivaan keskustelun jälkeen hyväksyttiin
yhdeksi vaatimukseksi yleiselle äänioikeudelle perustuva
parlamentti.

Seuraavissa kokouksissa pohdittiin myös hallituksen
julkasemaa n. k. Bulygin'in eduskuntasuunnitelmaa ja ke-
säkuussa lähetettiin kongressin valitsema erikoislähetys-
tö keisarin puheille esittämään kongressin vaatimukset
"alamaisina anomuksina" hallitsijalle. Näitä ylhäisiä her-
roja, joiden joukossa oli valtakunnan varakkaimpia ruh-
tinaita ym. ylimyksiä ja kuuluisimpia pohatoita ja oppi-
neita, ei kuten kuutta kuukautta aikaisemmin "Pietarin
roskajoukolla" oli tehty, otettu vastaan kuulasateella ja
ratsuväen hyökkäyksillä. Ei, vaan herrat pääsivät kau-
niisti keisarin puheille, esittivät juhlallisesti hänelle toi-
vomuksensa ja palasivat koteihinsa. "Roskajoukon teh-
täväksi sitten jäi pakottaa mainitut herrain toivomukset
voimaan.

Viimeisessä vuoden 1905:n "zemstvo"-kongressissa,
joka pidettiin syyskuussa ja Moskovassa, keskusteltiin
sitten siitä, mille kannalle ruvettaisiin hallituksen lopulli-
sesti valmiiksi saamaan ja laiksi julkasemaan Bulygin'in
säätieduskuntaehdotuksen suunnitelmaan. Päätökseksi
tuli, että sitä ei ryhdytä boikottamaan, eikä kieltäydytä
vaaleista, vaan otetaan niihin osaa ja sitten tässä puut-
teellisessakin eduskunnassa ensi tökseen ryhdytään sen
vallan laajentamiseen sekä sen kehittämiseen yleiselle
äänioikeudelle perustuvaksi parlamentiksi.

Edellisten ohella, ryhtyivät nyt yksityiset erinäiset porvarilliset ryhmätkin pitämään kokouksiaan ja laatimaan niissä vaatimuksia, jotka kaikki kuitenkin kulkivat samaan suuntaan kuin "zemstvo"-kongressien hyväksymät päätökset, nim. vaativat porvarillista parlamentarismia voimaan. Sellaisia oli yliopistojen professorien, huhtikuulla 1905 pitämä kokous, jossa oli edustajia kaikkiaan 200; samassa kuussa pidetty Venäjän johtavien asianajajain kongressi, edustajia 180; pian samaan aikaan pidetty sanomalehtien edustajien kokous, läsnä 120 edustajaa; Venäjän tiedeakatemian kokous, joka vaati sensuurin poistamista; kauppiaiden kokous, 38 eri kauppiasyhdistystä edustettuna ym.

Itsestään selvää on, että ei näissä kokouksissa oltu likimainkaan yksimielisiä, vaan alkoi niissä selvästi näkyä se puoluejoukko, joka sitten kehittyi Venäjän ensimmäisessä "valtakunnan dumassa" vakinaiseksi. Kuitenkin pääasioissa oli kaikkien niiden yksimielisyys kokolailla eheä. Vaatimukset eivät kulkeneet edes porvarilliseen tasavaltaiseen hallitusmuotoonkaan asti, saati sitten, että ne olisivat mitenkään tarkottaneet työväenluokan luokkaetujen valvomista, toiselta puolen, ne eivät myöskään enään hyväksyneet entistä byrokratista ja täysin polisivaltaista hallitusmuotoa.

Kun hallitus kesäk. 10:nä päivänä nimitti edellämainitun Trepov'in diktaattoriksi antaen hänelle rajattoman vallan lakkojen, mielenosotusten, ym. tukahuttamiseksi, vastasivat siihen erinäisten vapaiden ammattien, henkisen työn harjottajien ym. järjestöt, joita oli etupäässä tänä vuonna muodostunut yhdistymällä "liittojen liitoksi" ("sojus sojusov"). Siihen kuului kaikkiaan 16 eri järjestöä, kuten asianajajain, siviili-insinöörien, kirjailijain ym., sekä joitakin talonpoikainkin yhdistyksiä.

Hallituksen sovittelu- ja reformirytykset.

Jo edellisenä vuonna, se on 1904, oli hallitus joulukuussa erinäisen keisarillisen manifestin, sangen hämäräsanaisen ja epämääräisen julistuksen kautta luvannut, että valtakunnan hallitustavassa tultaisiin tekemään joitakin korjauksia. Kun sitten "Pietarin Verisunnuntain"

jälkeen työväen lakkoliike ja sen yleinen kuohunta, johon edellä olemme tutustuneet, yhä vain kasvoi, koetti hallitus tyynnyttää mieliä uusilla lupauksilla ja maalis-kuussa keisarillisen käskykirjeen kautta ilmotti, että Venäjän kansa tulisi saamaan kutsun ottaa osaa lainsäädäntään valitsemiensa edustajien kautta tekemällä siihen esityksiä. Samaan aikaan hallitus nimitti sisäasiain ministeri Bulygin'in valmistamaan esitystä eduskuntalaitoksesta. Toukokuun "zemstvo"-kongressin aikana hallituksen puolelta sitten ilmoitettiin, että Bulygin'in esityksen mukaan tulisi Venäjän kansan eduskunta muodostumaan "valtakunnan neuvostosta" ja 550 jäsentä käsittävästä säätyneuvostosta, jonka jäsenet "zemstvot" ja kaupunkien "dumat" valitsivat ja kolmeksi vuodeksi kerhallaan. Myöhemmin sitten, kun tyytymättömyys yhä kasvoi, kun työläiset, talonpojat ja kesäkuun sekä heinäkuun "zemstvo"-kongresseissaan Venäjän porvaristokin, olivat tuoneet julki tyytymättömyytensä ilmoitettuun Bulygin'in säätyeduskunta-suunnitelmaan ja kaikki ehdottomasti vaativat yleiselle äänioikeudelle perustuvaa parlamenttia, hallitus elok. 19:nä päivänä julkasi Bulygin'in vihdoinkin valmiiksi saaman esityksen. Sen mukaan tulisi Venäjällä olemaan paitsi valtakunnan neuvostoa, myös "valtakunnan дума", johon edustajat valittaisiin varalisuusluokituksen perusteella välillisesti, eikä välittömästi. Suuret joukot Venäjän kansaa jääden kokonaan edustus-oikeutta vaille. "Duman" valta oli suunnitelmassa myös suuresti rajotettu, m. m. sen istuntoihin ei yleisöllä tulisi olemaan pääsyä, hallitsija nimittäisi sille ja sen komiteoille puheenjohtajat, sen esitykset ja päätökset joutuisivat "valtakunnan neuvoston" ratkaistaviksi, tällä ollen siinä suhteessa suurempi valta kuin "dumalla". "Dumalla" ei myöskään tulisi olemaan mitään valvontaoikeutta ministereihin ja hallituksen toimintaan nähden jne. Tässä manifestissa, jossa "valtakunnan дума" julistettiin Venäjän hallituksen yhdeksi tulevaksi laitokseksi, ei kuitenkaan mainittu mitään puhe-, paino-, kokoontumis ym. vapauksista.

Sensijaan, että hallitus olisi tällä yrityksellään tehdä puolittaismyönnytyksiä saanut vallankumousliikettä las-

keutumaan, se päinvastoin osotti oman horjuvaisuutensa ja heikkoutensa vallankumouksellisille voimille. Porvarilliset ja niiden hännässä kulkevat sosialistisetkin ainekset ottivat kuitenkin tämän hallituksen heittämän "luun" vastaan. Ne päättivät hyvin yleisesti, että "duman" vaaleihin tultaisiin ottamaan osaa ja sitten kokoontuvassa "dumassa" toimimaan sen ja kansan oikeuksien laajentamiseksi. Erään, useita vuosia ulkomailla toimineen venäläisen "socialistin", Pietari Struven, johdolla hänen lehensä "Osvoboshdenie'n (Vapauttaminen) ympärille muodostunut sivistyneiden sosialistien ja porvarillisradikalien ryhmä myös asettui tälle kannalle ja alkoi mitä tarkkaimman agitatsionin "duman" vaaleihin osanottamisen puolesta. Samoin teki sosialidemokratisen puolueen "menshevikkinen" siipi, "Iskran" ryhmä, jonka toimittajana oli nyt Plechanov ja lehti edustaen nyt puolueen "menshevikkiläistä" suuntaa. Se ei ollut vaaleihin ja vaaliagitatsioniin osaaottamista vastaan, ilmottaen kuitenkin samassa panevansa agitatsionin toimeen niiden keskuudessa, jotka oli suljettu pois äänioikeudesta ja sitten sopivalla hetkellä pannakseen "duman" tilalle kansalliskokouksen. Näin "menshevikit" jälleen osottivat, että he eivät ollenkaan ymmärtäneet "ajan merkkejä". Nyt oli yleinen joukkoliikkeen nousukausi ja he alkoivat soittaa joukoille pysähtymismerkkiä, alkoivat lamauttaa joukkojen vallankumouksellista intoa kehottamalla niitä juoksemaan hallituksen virittämään ansaan, jossa ne eivät olisi voineet mitään tehdä, ei edes sitä itseään, "dumaa", reformeerata.

Sensijaan "bolshevikit", niiden mukana Lenin, asettuivat jyrkästi vaaleihin osanottoa vastaan. Ei mitään työväen hyväksymistä hallituksen antamalle "lahjalle".

Vaalilakko on yhdistettävä vallankumouksellisen liikkeen muihin toimintamuotoihin ja siten sen kautta paljastettava työväelle ja väestön suurille joukoille "hallituksen petollinen hämähäkinverkko" ja revittävä se siten rikki.

"Vallankumouksellisten sosialistien" puolueen enemmistö ja juutalainen työväenliitto "Bund" asettuivat tässä kysymyksessä "bolshevikkien" kannalle.

Seuraavien kuukausien tapauksien kulku osotti sitten, että "bolshevikit" ja heidän kannalleen asettuneet, olivat osanneet oikeaan. Marraskuussa Venäjän vallankumouksellinen työväestö ja siihen liittynyt maalaisväestö ym., antoivat keisarille hänen armollisen lahjansa takasin ja sensijaan ottivat häneltä, mitä tässä suhteessa sinä ajan hetkenä olivat itse päättäneet, että heille tulisi kuulua, josta seuraavassa.

Yhtä epäröiviä, ylimielisiä ja puolittaisia ja sentähden yhtä menestyksettömiä olivat hallituksen muutkin yritykset vaimentaa kasvavaa vallankumousliikettä ja saada se pysähdytetyksi. Heti tammikuun "Verisunnuntain" jälkeen haalitutti hallitus Pietarin kaduilta kokoon erityisen "työläisten lähetystön", jonka jäsenet polisikamareissa puettiin uusiin vaatteisiin, pestiin ja "putsattiin" ja vietiin sitten Tsarskoje Seloon keisarin palatsiin tapaamaan maan hallitsijaa. Tämä piti heille lyhyen puheen, jossa ilmotti mielipahansa Pietarin tapausten johdosta, "korkean suosionsa" työläisille ja käski lähetystön jäsenien viedä tämän hänen armollisen tervehdyksensä työläistovereilleen. Samaan aikaan keisari myös lahjotti muutamia tuhansia ruplia "Verisunnuntaina" kaatuneiden työläisten perheiden avustamiseksi. Itsestään selvä asia on, että Pietarin työväestö käsitti nämä "armon osotukset" ilveilyksi ja antoi niille senmukaisen arvon.

Myöhemmin hallitus asetti erinäisiä komiteoita tutkimaan tyytymättömyyden syitä ja yrittämään esitysten laatimista niiden poistamiseksi. Näitä tuli: komitea talonpoikain asian tutkimiseksi, perustuslakikomitea, jonka työn tulokseen olemme edellä tutustuneet, senaatti-komitea, suojelustilakomitea, painolakikomitea ym., sekä erityinen komitea työväenkysymystä varten Pietarissa ja sen ympärillä. Tähän komiteaan piti tulla pääoman ja työväen edustajia. Mutta ennenkuin työläiset suostuivat otamaan siihen osaa, asettivat ne seuraavat ehdot:

Että työläisille annettaisiin komiteassa yhtä monta edustajaa kuin kapitalisteille;

Että työläiset saisivat itse vapaasti valita edustajansa;

Että komitean kokoukset olisivat yleisölle avoimet;

Että komiteassa tulisi vallitsemaan sen työläisedustajille täydellinen puhevapaus;

Että kaikki tammikuun 22:nä päivänä vankitut työläiset vapautettaisiin. (Tämän komiteahomman hallitus esitti nim. jo helmikuun alussa).*)

Hallitus ei kuitenkaan suostunut työläisten asettamiin ehtoihin ja niin koko komiteasta ei tullut mitään. Myöhemmin kuitenkin rahaministeri Kokovtsevin johdolla työskenteli erikoinen "työväenasian komitea", mutta sekkään ei saanut mitään aikaan.

Muiden komiteain kävi yhtä nolosti. Ainoa reformi, joka hallituksen toimesta tällä ajanjaksolla syntyi, oli uskonnonvapaus-manifesti, joka huhtikuussa kreivi Witten toimesta syntyneenä julisti Venäjällä täydellisen omantunnon vapauden. Sen mukaan kukin sai kuulua mihin uskonlahkoon tai kirkkokuntaan hän halusi ja antoi se vanhemmille oikeuden kasvattaa lapsensa omassa uskossaan, sekä vapautti eriuskoiset polisin valvonnan alaisuudesta.

Näemme siis, että yleensä hallituksen kaikki yritykset viime hetkellä tehdä myönnytyksiä ja niiden kautta päästä pälkähästä täydellisesti epäonnistuivat, paitsi eduskuntajutussa, jossa se sai porvarilliset ainekset itseään kuuntelemaan ja tarttumaan sen heittämään armopalaan. Vallankumouksellista työväkeä se ei narrannut edes silläkään, vaan julisti tämä vaalilakon, Warsovassa ja Lodzissa yleislakon ja ryhtyi entistä tarmokkaammin hallitusta ahdistamaan, järjestäen sitä vastaan yleisen hyökkäyksen.

Marraskuun suurlakko.

Osittain itsetiedottomasti, mutta osaksi myös ja varsinkin mitä tulee kaupunkien vallankumouksellisiin järjestyneisiin työläisiin, tietoisesti kehityttiin nyt sitä jättäisvoimannäytettä kohti, joka sitten marraskuussa puhkesi suurlakkona toiminnaksi. Hallituksen puolelta myös valmistauduttiin sen ja yleisen vallankumouksen varalta. Hallitus tiäsi, että vallankumoukselliset työläiset ja heidän johtajansa työskentelivät yötä päivää, mitä väsymättömimmin "takoakseen nyt raudan kuumana ollessa"

*) John Spargo. "Bolshevism". s. 26.

kaikki työväen hajanaiset voimat yhdeksi yhtenäiseksi taisteluarmeijaksi. Eri kaupunkien työväen järjestöjen välillä saatiin vähitellen sopimus aikaan siihen nähden, mitä kullakin paikkakunnalla tultaisiin toimimaan, kun lakko ja kumouksellinen taistelu muualla puhkesi ja alkaisi osottaa yleiseksi liikkeeksi laajenemisen merkkejä. Ja niin kun sitten lakkoliike alkoi, oli useimmissa Venäjän suurkaupungeissa ja teollisuuskeskuksissa työväki valmis. Sillä oli jo laitoksensakin, nim. työväenjärjestöjen yhteiset edustajakomiteat (sovietit), jotka astuivat sitten vallankumousliikkeen puhjetessa sen johtoon, kuten tapahtui valtakunnan pääkaupungissa, Pietarissa, se kehittyen taistelun ratkasevaksi keskusasteeksi.

Vaikka loppukesällä työväen lakkoliike näytti hetkeksi pysähtyneen, eivät ensimmäiset syyskuukaudet silti olleet muuttuneet miksikään rauhan ajaksi Venäjän hallitukselle. Itämeren maakunnissa raivosivat syyskesällä ankarat talonpoikaismellakat, kaupunkien työväestökin ottaen niihin osaa Rigassa, Libaussa ja Mitaussa ja hallitus julistaen ne piiritystilaan. Syyskuussa olivat myös ennen mainitsemamme Kaukasian rotukahakat ja talonpoikaiskapinat puhjuneet. Lokakuussa oli vakava mellakka Nishnij Novgorodissa jne. Yleensä Venäjä loimusi joka kulmalta, kun sitten yleinen myrsky marraskuussa puhkesi.

Lokakuussa (vanhaa aikaa) nousi sitten ensimmäisenä Moskovan työväki taisteluun. Melkein yht'aikaa lokak. 4:nä ja 5:nä päivinä lopettivat työnsä raitiotyöläiset, leipurit, kirjaltajat ym. Ei yksikään sanomalehti ilmestynyt. Leipää ei saanut mistään ja liikenne oli täydeliisesti seisahtunut. Viranomaiset asettivat kaupungin piiritystilaan ja 7:n päivän yöllä sunnuntaita vastaan alkoivat katusaistelut väkijoukkojen sekä kasakkain, polisien ja sotaväen välillä. Taistelut uusiintuivat sunnuntaina ja maanantaina. Satoja ihmisiä haavoitettiin, kymmeniä surmattiin ja suuret joukot vangittiin. Lakkoon yhtyi yhä suuremmat ja suuremmat työläisjoukot ja torstaina se oli jo yleinen. Asema kävi sietämättömäksi. Moskovan kaupunginpää matkusti Pietariin saamaan ohjeita, miten siitä selviytyä, mutta kuoli tiellä ja hänen hautajaistilaisuuten-

sa muodostui veriseksi kahakaksi väkijoukkojen ja poliisin ym. välillä.

Moskovasta lakkoliike levisi Pietariin. Sielläkin syntyi taisteluja poliisin ja työläisten välillä. Kokouksia pidettiin. Yhdessä työläisten kokouksessa hyväksyttiin m. m. jo Venäjän vallankumouksellisten sosialidemokratien vaatimus kansanvaltaisesta tasavallasta. Lakkoon yhtyivät päivästä toiseen kulettaessa Pietarin koko teollisuustyöväestö ja katukahakat kävivät nyt säännöllisiksi taisteluiksi väestön ja sotaväen välillä.

Lokakuun 20:nä päivänä alottivat sitten lakon Moskovan-Rjasanin radan rautatietyöläiset ja seuraavana päivänä Rjasan-Uralin radan henkilökunta. Rautatieläisten lakko levisi nyt muutamissa tunneissa kaikille sisä-Venäjän radoille. 22:nä päivänä julisti rautatieläisten yleinen liitto kehotuksen valtiolliseen yleislakkoon. Moskova tuli eristettyä koko muun mailman yhteydestä 23:nä päivänä ja 25:nä oli jo Pietarillekin käynyt samoin. Puolassa, Suomessa, kaikkialla pysähtyi rautatieliikenne täydellisesti. Sen mukana kasvoi raitiotieläisten, telefoni- ja telegrafiteollisuustyöläisten ym. lakkoliike, kunnes sitten lokakuun 27:nä päivänä "kaikki pyörät seisoivat". Lakko oli nyt täydellisesti yleinen. Mailman siihen asti suurin lakko oli kehitetty täyteen voimaansa. Venäjän työväki osotti koko sivistyneelle mailmalle, mitä yleislakolla työväki voi saada aikaan. Työläisten lakkoliikkeen näin nopeasti kasvaessa ja levitessä yli koko valtakunnan, käsittämään sen kaiken yhteiskuntataloudellisen toiminnan, alkoivat, tahtoen tai tahtomattaan, sivistyneetkin yhtyä siihen, kaikenlaisten vapaiden ammattien ym. harjoittajat tehden nyt lakon, kuten: pankkien virkailijat, asianajajat, lääkärit, apteekarit, koululaiset ym., seuraten he kauppalpalvelijain, kirjanpitäjäin, kirjaltajain ym. perässä. Kaikki yleiset laitokset, koulut, pankit, myymälät ym., olivat sulettavat. Näin kun liikenne ja teollisuus pysähtyivät, täytyi niillä lepäävän rahaliikkeen, kaupan ym. sellaisen toiminnan tehdä samoin.

Ja lakkoliikkeen mukana kasvoi muu vallankumouksellinen toiminta. Useissa paikoissa, kuten Räävelissäkin, valtasi kaupungin väestö asetehtaan ja otti sieltä itselleen

aseita. Itämeren maakunnissa puhkesi ilmikapina. Har-
kovissa vangittiin kuvernööri ja järjestettiin väliaikainen
vallankumoushallitus. Odessassa tehtiin samoin ja jär-
jestystä ylläpitämään perustettiin kansalliskaarti. Mosko-
vassa "sojus sojusov'in" ja työväen järjestöjen toimin-
nasta pidettiin yleinen edustajakokous ja siinä valittiin
"yleishyvä-valiokunta", Moskova tässä suhteessa seura-
ten näin Ranskan vallankumouksen antamaa esimerkkiä.
Odessassa ja Kieviissä kasakat ja sotamiehet kieltäytyivät
ampumasta kansaan. Warsovassa, Lodzissa, Rigassa ym.
sensiijaan sattui verisiä kahakoita kansan ja sotaväen vä-
lillä. Suomessa lakkoliike meni ilman aseellisia kahakoi-
ta, ainoastaan yksi santarmi Pohjanmaalla saaden sur-
mansa. Lakon johto Suomessa joutui järjestyneiden työ-
läisten muodostaman "suurlakko-komitean" haltuun,
Suomen porvarillisetkin ainekset ja varsinkin lakon alus-
sa kuitenkin yhtyen siihen, lopulla alkaen toimia sitä
vastaan.

Pietarissa joutui lakon johto, yli mailman kuulukuksi
tulleen "Työväen edustajaneuvoston" (Soviet Rabotshih
Deputatov) käsiin. Sen rautaisissa käsissä olivat nyt ta-
pauksien kulun johtolangat. Mitä Pietarin työväenneuvos-
to näinä vaiherikkaina päivinä päätti, se myös tapahtui.
Työläiset olivat Pietarissa saaneet voimansa kootuksi, jär-
jestäneet itselleen oman luokkavoimansa ja asemansa mu-
kaisen laitoksen ja osottivat kuinka he sellaisen avulla ky-
kenivät mitä menestyksellisemmin hallitsemaan asemaa ja
ohjaamaan tapauksien kulkua järjestyksellisesti ja tie-
toisesti.

Työväenneuvoston puheenjohtajana oli metallityö-
läinen Hrustaljev-Nossar ja sen yhtenä toimivimpana jä-
senenä Leon Trotsky.

Hallitus oli täydellisesti hervastu. Lokak. 26:na päi-
vänä se kyllä julisti antaneensa Trepoville rajattoman val-
lan. Ja kaupungin varustusväkeä lisättiin. Uhkauksia
tehtiin, että kaikki järjestyksen häiritsemisyrietykset tul-
laan empimättä sotaväellä estämään, ampumalla kovilla
panoksilla patruunia säästämättä. Suuriruhtinaat Vladi-
mir ja Nikolai olivat jo aikaisemmin uhanneet, että Pieta-
rin "roskaväen" kapinayrietykset tultaisiin hukuttamaan

sen omaan vereen. Sotaväen komentajille ja upseereille oli annettu erikoisia määräyksiä ja ohjeita, miten kivistä vallankumous, olipa kaartin upseereja Talvipalatsissa kestittykin. Ja kaikki nämä toimenpiteet, uhkaukset ym. eivät vaikuttaneet mitään. Lakko meni menoaan. Työväen neuvosto määräili ja ohjasi. Sen käskystä suljettiin väkijuomain salainenkin myynti ja porttolat. Sen luvalla saivat sairaalat ym. välttämättömästi sitä tarvitsevat maitoa ja ravintotarpeita. Sen toimesta saattoi erikoisjuniakin, mutta työläisten suurlakkokomitean omilla asioilla, lähteä liikkeelle. Hallitus ei kyennyt niitä saamaan liikkeelle, vaikka yritti, myöskään ei telefoni- ja telegrafikaan ollut nyt hallituksen käytettävissä. Hallitus eli "kansan vaukuna", kuin säkissä, tietämättä mitä laajassa valtakunnassa oikeastaan tapahtui, kaikenlaisten mitä villimpien huhujen pelonalaisuudessa. Työväen käsäkourissa olivat asemaa hallitsevat ohjukset. Se voi tehdä, mitä se tahtoi. Se ei kuitenkaan ollut vielä päättänyt käyttää valtaansa **työväen diktatuurina** omien luokkaetujensa ja luokkavaltansa läpiajamiseksi. Se vallitsi asemaa nyt vielä vain sellaisten **tarkotusperäin** saavuttamiseksi, jotka olivat porvarillisillekin luokille yhteisiä: nim. yleiselle äänioikeudelle perustuvan kansan eduskunnan, kansalaisvapauksien yms. valtaamiseksi. Se ei ollut tietoisesti valmistautunut tällä kerralla vielä menemään pitemmälle nim. työväen yhteiskuntajärjestelmään asti. Sentähden onkin peräti väärin sanoa, että se lopullisesti maraskuun vallankumouksen hävisi, kun se ei sitä kehityksessään kulettanut päähän asti, se on, perustanut omalle voimalleen rakentavaa työväen hallitusta.

Kuinka kauan suurlakkoa olisi jatkunut ja minkälaiseksi se olisi luonteeltaan kehittynyt, on vaikea sanoa, mutta ellei hallitus jo lokak. 26:nä päivänä, jolloin suurlakko ei vielä ollut edes kehittynyt täyteen voimaansaakaan, olisi kreivi Witten kautta ryhtynyt osottamaan myöntäväisyyttä, m. m. ilmoittaen, että tsari oli päättänyt myöntää Venäjälle europalaismallisen vastuunalaisen ministeristön, sekä ministerineuvosto jo käsitellyt painovapauden myönnytystä, sekä ellei sitten lokak. 30 päivänä (v. a. l.) hallitus olisi keisarillisen manifestin kautta julis-

tanut myöntävänsä kaikkiin niihin valtiollisiin vaatimuk-
siin mitä oli esitetty, niin suurlakko olisi nopeasti muuttu-
nut yleiseksi aseelliseksi vallankumoukseksi, jonka kehi-
tyksen päättä ei kukaan olisi voinut arvioida. Lokakuun
30:n päivän manifestissa hallitus lupasi ensinnäkin yhdis-
tys-, kokoontumis-, lausunto- ja omantunnon vapauden,
sekä henkilökohtaisen koskemattomuuden; toiseksi, ylei-
selle äänioikeudelle perustuvan eduskunnan ja perustus-
lain sekä että mikään laki ei Venäjällä voi astua voimaan,
ellei sitä tämä eduskunta, "valtakunnan дума" ole sitä
ennen hyväksynyt. Kaikki poikkeuslait, piiritys- ja suo-
jelustilanteet luvattiin seuraavana päivänä julaistussa se-
lostuskirjelmässä poistaa ja niin saattaa olot maassa sään-
nölliselle pohjalle. Kaikki venäläiset julkaistiin myös yh-
denvertaisiksi uskontoon tai kansallisuuteen katsomatta.
Suomelle taattiin sen itsehallinnon loukkaamattomuus,
kaikki poikkeuslait tullen kumotuksi sekä sen eduskunta-
laitos uudistettavaksi kansanvaltaisemmaksi; myöhemmin
siinä suhteessa Suomen työväen vaatimus yksikamarisesta
miesten ja naisten yhtäläiselle, yleiselle ja salaiselle ääni-
oikeudelle perustuvasta eduskunnasta päästen voitolle ja
voimaan.

Venäjän lokak. 30:neen päivään päättynyt ensimäi-
nen vallankumous oli siis pääasiassa saavuttanut valtiolli-
set päämääränsä ainakin lupauksina ja myös todellisuus-
dessakin joksikin aikaa. Mitä tulee työläisten ja talon-
poikain yhteiskuntataloudellisiin vaatimuksiin, niin nii-
den ratkaisu siirtyi tuonnemmaksi. Siitä seuraavissa
lukuissa.

VIII. LUKU.

Taantumus. Mailman sota. "Bolshevikit" sota- vastaisen liikkeen johtajina.

Muistakaamme, että ne vuoden 1905:n tapaukset, jotka sitte vihdoin päättyivät marraskuun suurlakkoon, olivat alkaneet Putilovin tehtaan työläisten lakolla, jonka yhtenä riitakysymyksenä oli ollut 8:n tunnin työpäivän vaatimus, sitä sitten Pietarin muidenkin tehtaiden työläiset yhtyen lakoillaan kannattamaan. Kun "Verisunnuntain" jälkeisenä päivänä Moskovon työläiset olivat alkaneet vastalause-lakkonsa, niin hekin olivat omaksuneet sen yhdeksi päävaatimukseksi. Mutta marraskuun suurlakossa olivat sitten työväen voimat kohdistuneet pääasiassa hallitusta vastaan niiden yleisten **valtiollisten** vaatimusten läpiajamiseksi, jotka sitten voitettiin. Vaatimus 8:n tunnin työpäivän voimaan saattamiseksi oli jäänyt jonkun verran sivuun, mutta ei unohduksiin. Tuskin oli suurlakko vielä päättynyt, kun Pietarin työläisten edustajaneuvosto julisti, että työväki vaatii 8:n tunnin työpäivää yleisesti lailliseksi työajaksi. Mutta porvariston puolelta, joka nyt saatuaan itselleen ne valtiolliset oikeudet, mitä se tarvitsi, halusi päästä rauhassa jatkamaan liikettään, se on, liikevoittojen kiskomista, annettiin sen yleisen mielipiteen tulkitsijain, sanomalehtien ym. kautta työväen ymmärtää, että 8:n tuntiseen työpäivään ei tul-taisi millään ehdolla suostumaan, niin hallituskin uskalsi jättää koko kysymyksen huomioonottamatta. Heti loka-kuun 30:n päivän manifestin jälkeen oli suurlakko alkanut nim. nopeasti päättyä ja suuret, vähemmän tietoiset työläisjoukot palata töihinsä. Työväenneuvosto luuli kuitenkin, että työväki yli valtakunnan tulisi taistelemaan 8:n tuntisen työpäivävaatimuksen puolesta yhtä tarmokkaas-

ti ja yksimielisesti kuin se oli noussut suurlakkoon valtiolisten vaatimustensa puolesta taisteluun. Se sentähden marraskuun 11:nä päivänä antoi julistuksen, jossa ilmoitti, että työväki tulisi marraskuun 13:nä päivänä alkamaan uuden yleislakon ja "vallankumouksellisella tavalla saattamaan vaatimuksensa voimaan." Kun työväki ei kuitenkaan muualla valtakunnassa ja osaksi Pietarissa ollut etukäteen valmistunut tämän kysymyksen puolesta taistelemaan, kun 8:n tunnin työpäivän puolesta ei oltu vielä ehditty harjottaa **yleistä** agitatsionia, vaan koko asia oli suurille joukoille yli maan melkein tuntematon ja osaksi vielä vieraskin, niin "työväenneuvoston" julistus jäi kuolleeksi kirjaimeksi. Se ei saanut muualla Venäjällä kannatusta; ja niin jo marrask. 24:nä päivänä "työväenneuvosto" peräytti entisen päätöksensä.

Tässä jälkimäisessä julistuksessaan Pietarin "työläistenneuvosto" myös jo huomautti työläisille, että kapitali ja hallitus kulkivat taas käsi kädessä, täydellisessä sovussa. Tämä kävi selville suurlakon jälkeen yleensä kaikissakin suhteissa. Käyttäen hyväkseen lokak. 30:n päivän manifestin lupaamia vapauksia, olivat työläiset nim. ryhtyneet mitä kiihkeimpään järjestämis- ja kasvatustyöhön. Muutamissa päivissä ilmestyi sosialistisia työväenlehtiä jokaiseen Venäjän suurimpaan kaupunkiin, toisiin, kuten Petariin ja Moskovaan useampiakin. Päivälehtien ohella alkoi ilmestyä sosialistisia aikakausjulkaisuja, kuva- ja pilalehtiäkin. Ja kaikille näille lehdille kasvoi viikossa, parissa suunnattomat tilaaja-armeijat. Yhtä nopeasti kasvoivat myös työväenyhdistykset. Sosialidemokratinen puolue, joka nyt ensi kertaa, lyhyen aikaa toimi julkisena työväen järjestönä, kasvoi jättiläisharppauksin. Useissa kaupungeissa, kuten Pietarissa, Moskovassa, Odesassa ym. sillä oli pian useita kymmeniä tuhansia jäseniä. Donin alueella, Kaukasiassa ym. sen jäsenmäärä kasvoi myös samassa mitassa, joten puolueen yleinen jäsenluku oli kohta kolmisen sataa tuhatta. Ja liike tässä suhteessa oli vasta alussa.

Yhtä nopeasti kasvoivat myös työväen muut järjestöt, kuten tehdasyhdistykset, keskinäiset avustuskassat ym.

Samoin kasvoi talonpoikain keskuudessa järjestäytyminen ja samassa "vallankumouksellisten sosialistien puolueen" vaikutus. Venäjän köyhälistö mitä voimakkaimmin osotti, mitä se valtiollisilla vapauksilla aikoo tehdä, nim., että se käyttää niitä hyväkseen kootakseen voimansa, järjestääkseen ja valmistakseen ne uuteen jatkuvaan taisteluun ja nyt erikoisesti yhteiskuntataloudellisten vaatimusten läpiajamiseksi.

Joulukuun kapina Moskovassa.

Ja kuten Pietarissa, niin muuallakin, eri kulmilla Venäjää, työväki alkoi heti suurlakon jälkeen ankaran taistelun työnantajia vastaan taloudellisen asemansa parantamiseksi, sekä saavutettujen oikeuksiensa puolustamiseksi. Itämeren maakunnissa ja Puolassa raivosi tämä taistelu yleisenä. Moskovassa se johti joulukuussa aseelliseen kapinaan, joka kuitenkin päättyi työläisten tappioksi. Välittömän aiheen Moskovan kapinalle antoi, paitsi sen tehtailijain kieltäytymistä myöntymästä työläisten esittämiin taloudellisiin vaatimuksiin, hallituksen ja sen moskovalaisten virkailijain toimenpiteet, joiden kautta ne ryhtyivät hävittämään työväen yhdistyksiä, sanomalehtiä ja muita sitä edustavia laitoksia, ilmasten työväelle, että hallitus ei aijo toteuttaa lokakuun manifestissa antamiin lupauksia, ainakaan mitä työväestöön tulee. Moskovan työväen julistama yleislakko muuttui tällä kertaa heti aseelliseksi taisteluksi työväen ja hallituksen voimien välillä, jotka jälkimäiset olivat alussa kerrassaan riittämättömät torjumaan raivostuneiden tuhatlukuisten työläisjoukkojen hyökkäykset. Koko Moskova, sen rautatieasema ja Kremlin lukuunottamatta, oli pian työväen hallussa. Kaikki valtakadut olivat "barrikadien" avulla suljetut ja niin tehty mahdottomiksi sotaväen liikkua. Hallituksen asema näytti jälleen kehittyvän yhtä uhkaavaksi kuin marras- (loka) kuussa, varsinkin kun muuallakin valtakunnassa alkoi nousta Moskovan työväelle apua, esim. Itämeren maakunnissa kapinalliset työläiset järjestäen yleistä vallankumousta ja vallankumouksellista armeijaa hallituksen sotajoukkojen toiminnan estämiseksi. Mutta lakkoon eivät nyt yhtyneetkään enää rautatieläiset, kuten edellisellä kerralla. Myöskään ei se muutenkaan

lähtenyt kehittymään koko maan työväestöä käsittäväksi yleislakoksi. Sellaiseen ei oltu nyt valmistauduttu, Moskovan kapina oli tullut yht'äkkiä kuin yllätyksenä, ja kuten edellä jo on selvinnyt, oli työväen luokka, vieläpä sen vallankumouksellinen järjestettykin liike nyt hajanainen. Moskovan kenraalikuvernööriksi ja rauhottajaksi nimetty amiraali Dubasov sai näin ollen tilaisuuden kulettaa sotaväkeä muualta kukistamaan Moskovan kapinaa. Pietarista, Harkovista ym. kaupungeista lähetettiin useita rykmenttejä jalka-, ratsu- ja tykkiväkeä vallottamaan Moskovaa. Läheisimpiä kaupunginosia vallitsevalta, korkeammalla olevalta rautatieasemalta alkoivat hallituksen sotajoukot hyökkäyksen ja vähitellen valtasivat korttelin toisensa jälkeen, viimeksi työväen kaupunginosan, Preshnan, haltuunsa. Kapina oli kukistettu ja siinä oli n. tuhannen henkeä saanut surmansa, sekä useita työväen kortteleita pommitettu raunioiksi. Moskova oli julistettu piiritystilaan ja kentäsotaoikeudet alkoivat nyt kamaalan työnsä.

Itämeren maakuntia "rauhottamaan" lähetettiin kenraalit Rennenkampf ja Meller-Sakomelski ja tekivät ne siellä perinpohjaista työtä, raivoten näissä onnettomissa seuduissa monin kerroin pahemmin kuin koskaan sodan aikana maahan hyökännyt vihollinen. Ratsuväen osastot ja "kentäsotaoikeudet" tekivät pikaista työtä. Kumouksellisten "pesäpaikat" hävitettiin, sadat vallankumoukselliset työväenliikkeen johtajat ja jäsenet ja tuhannet työläiset ja talonpojat hirtettiin saksalaisten maaparonien vaatimuksesta tai heidän pehtooriensa ja muiden kätyrien valmistamain ilmiantolistain perusteella.

Taantumus kasvaa. Taloudellinen ahdinkotila.

Järjestyneiden työläisten nyt hajanaisten joukkojen epätoivoisesta ja sitkeästä taistelusta huolimatta, taantumus, joka oli alkanut heti suurlakon jälkeen, rupesi saamaan yhä suurempaa jalansijaa ja voimaa maassa. Ja itsestään selvä asia on, että se nyt kaikella terällään kohdistettiin nimenomaan järjestyneitä työläisjoukkoja ja niiden järjestöjä ja johtajia vastaan. Olivathan nämä olleet, kuten Lenin ja "bolshevikit" aivan oikein olivat ennakolta jo arvioineet, Venäjän vallankumouksen varsi-

nainen aktiivinen voima ja taisteluarmeija, vieläpä vallankumouksen johtavana sieluna ja tahtonakin, eivätkä porvarilliset ainekset, jotka olivat kyyenneet vain vallankumoukseen yhtymään ja kulkemaan työväen joukkojen perässä. Ja kuten ennen, niin nytkin taantumuksen etuneessä kulkivat Venäjän aateliset tilanomistajat ja mahtavat "byrokratit", edellisten liitto jo 1906 vaati hallitusta palauttamaan Venäjälle entisen itsevaltaisen hallitusmuodon ja rauhottamaan "mellastavat" työläiset. Ja näihin taantumuksen kantajoukkoihin liittyivät heti suurlakon jälkeen sekä Venäjän suurporvaristo, teollisuus- ja rahakapitalistit, kuin myös sen pikkuporvaristo ja vapaiden ammattien harjottajain ylimmät kerrokset. Jälkimäiset olivat ennen suurlakkoa muodostuneet Venäjän demokratisiksi, se on, porvarillis-vapaamieliseksi liikkeeksi. Nyt tämä demokratia alkoi peräytyä pitkin linjaa, kun kasvava työväenliike ja tämän esittämät yhteiskuntataloudelliset vaatimukset alkoivat sitä pelottaa. Se ei halunnut jälkimäisiin myöntyä ja edellisen se halusi nyt murskattavaksi, sillä olihan se suurlakossa näyttänyt, kuinka perin voimakas ja itsenäinen se on. "Yhteiskunnan ylimmät luokat, sekä porvaristo, jotka suhteellisesti vähän kärsivät vanhoista muodoista, eivät halunneet lainkaan kärsiä aineellista tappiota valtiollisen vapauden tähden." "Venäjän porvaristo, jyrkästi tuomiten työväen vallankumoukselliset keinot, riensi taantumuksen leiriin."*)

Tässä on muistettava, että Venäjän porvarilliset ainekset eivät olleet ennen suurlakkoakaan antaneet kannatustaan varsinaiselle työväenliikkeelle ja sen luokkatarkotusperille. Kun näiden aineiden, vapaamielisten pikkuporvariin, porvariston keskiluokan ja vapaiden ammattien harjottajain perustama "perustuslaillis-kansanvaltainen" puolue ("kadetit"), oli lokakuussa julistanut suosivansa työväen lakkoliikettä, niin se oli nimenomaan silloin lausunut, missä mielessä se sen teki, kuten seuraava kohta tämän kokouksensa hyväksymästä ponnesta osottaa:

*) A. Morosov, "Venäjän vallankumous ja vapaamielinen porvaristo", Sosialistinen Aikakauslehti, 1907, s. 210.

“Nykyään on koko Venäjän vallannut laajuuteen ja luonteeseensa nähden ennen kuulumaton järjestyneiden työläisjoukkojen liike..... Tämä liike tietää, mitä se tahtoo ja minne se pyrkii ja äsken perustettu perustuslailliskansanvaltainen puolue katsoo velvollisuudekseen määrittellä kantansa liikkeen päämäärään nähden.

“Lakkolaisten vaatimukset sellaisina kun he itse ne ovat esittäneet tarkottavat ennen kaikkea perusvapauksien pikaista voimaan saattamista, oikeutta saada valita kansan edustajat lakiasäättävään kansalliskokoukseen yleisen, yhtäläisen, välittömän ja salaisen äänioikeuden perusteella, sekä yleistä valtiollista amnestiaa, armahdusta. Ei saata olla vähintäkään epäilystä siitä, etteivätkö kaikki nämä päämäärät olisi samat kuin perustuslailliskansanvaltaisen puolueen vaatimukset. Katsoen tällaiseen päämäärän yhdenmukaisuuteen pitää perustuslailliskansanvaltaisen puolueen perustava kokous velvollisuutenaan **julistaa itsensä täysin myötätuntoiseksi, solidariseksi, lakko liikkeen kanssa.**”

Samansuuntaisia päätöksiä olivat tehneet muutkin erinäiset porvarilliset järjestöt, kuten Moskovon kapitalistit, Venäjän rautateollisuuden harjottajain liitto ym. Eipäilystä ei siis voi olla, etteikö Venäjän porvaristo olisi ennen suurlakkoa jo selvästi lausunut, mihin — ja ainoastaan mihin asti se halusi antaa työväenliikkeelle kannatuksensa.

Vallankumouksellisille työläisille, kuten “bolshevikkeille”, ei sentähden ollutkaan mikään yllätys, että jo marraskuun suurlakon aikana ja varsinkin heti sen jälkeen porvaristo ja sen vapaamieliset ainekset liittyivät taantumukseen. Sen sijaan vähemmän tietoiset työläiset ja niiden mukana “menshevikitkin” arvelivat, että porvarillis-vapaamielisten liittyminen taantumukseen johtui itse vallankumouksellisen liikkeen heikentymisestä ja “kun liike alkaa uudelleen yltyä, tulevat ne yhtymään vasemmistolaisiin.” Kokemus kuitenkin osotti oikeaksi Lenin’in väitteen, että porvaristo ei voi olla muuta kuin vastavallankumouksellinen silloin kun vallankumousliike alkaa päästä vauhtiinsa ja köyhälistö ryhtyy tietoiseen, yksinomaan omien etujensa mukaiseen luokkataisteluun.

Jälkeen lokakuun 30:n päivän olisi Venäjän työväestö saanut yhä edelleenkin porvariston suosiollisen myötätunnon ja mahdollisesti kanatuksenkin, jos se vain luopunut kaikista luokkavaatimuksistaan ja luokkataistelusta ja "menshevikilaisten" johtajiensa neuvoa kuunnellen vastustamatta antautunut valtaan nousevan porvariston kynittäväksi, sanalla sanoen, jos se olisi pettänyt itse itsensä porvariston hyväksi.

Näin ei kuitenkaan Venäjän työväki taipunut tekemään ja niin se sai nyt porvaristonkin kaikellaisine vapaa-mielisine politikoitsijoineen silmilleen.

Moskovan kapinan kukistumisen jälkeen kiiruhti Moskovan teollisuudenharjottajain ja kauppiaiden edustaja, A. Gutshkov, lausumaan porvariston kiitollisuuden ja kannatuksen Moskovan rauhottajalle, Dubasoville. Etelä-Venäjän vuoriteollisuuden harjottajat lähettivät myös hallitukselle luottamuslauseen, ilmottaen hyväksyvänsä sen politikan. Samoin tekivät useat pörssiilikkeet ja kaupunkien valtuustot. Ja porvareiden äänitorvet, heidän "vapaamieliset" politikoitsijat etunenässä huusivat nyt raivoissaan: "emme tarvitse lakkoja, emmekä lakkokomiteoita". Samaan aikaan ne ryhtyivät neuvotteluihin hallituksen kanssa, hieroen virkavallan edustajien kanssa nyt sovintoa ehdoista, joilla tämä suostuisi nujertamaan työväenliikkeen ja samassa kuitenkin jättäisi porvaristolle lokakuun manifestissa luvatut oikeudet, tai niitä sen eduksi laajentaisi.

Ja hallitus tietenkin teki työtä toivottua. Työväen lakot murskattiin sotajoukoilla ja lakkokomiteat vangittiin, niiden mukana suurlakkoa johtaneet työväen neuvostot, kuten Pietarin "työväen edustajien neuvostokin". Niiden jäsenet ja muut suurlakkoa johtaneet työväenliikkeen miehet havaittiin tietenkin syyllisiksi ja tuomittiin vanhan tavan mukaan Siperiaan.

Mutta kapitalistit eivät tyytyneet vain passiviseen taisteluun työväkeä vastaan, nim. hallituksen yllyttämiseen ja tukemiseen, vaan ryhtyivät he sitä aktivisestikin aivan omintakeisesti kurittamaan. "Tässä tarkoituksessa sulettiin tehtaat ja teollisuuslaitokset ja työväenjoukot syöstiin nälkään ja kurjuuteen." Tuli ankara työttömyys

ja sen mukana tavaton nälänhätä ja yleinen puute. Useita kuvernementteja oli myös taas kohdannut kato ja niin maaseudullakin talvi 1905-6 tuli mitä kurjimmaksi. Kaikkialla joutuivat työläiset ja talonpojat taistelemaan suoraan naiseksi nälkäkuolemaa vastaan tämän päivän leipäpalasesta. Ja niin hallituksen murskaamatta jättämät työväen järjestöt ja komiteat joutuivat nyt toimimaan työttömyyskomiteoina, joita perustettiin missä niitä ei ennestään ollut. Vallankumoukselliset työväenliikkeen järjestöt ja toimitsijat joutuivat näin hajottamaan toimintansa liian monelle alalle. Siitä huolimatta ei kuitenkaan niiden taistelu-into vielä likimainkaan lamaunut.

Ja Venäjän porvariston mukana kiiruhtivat myös ulkomaalaisetkin kapitalistit antamaan apuaan sen kukistumisen partaalle joutuneelle hallitukselle. Olihan nyt hallitus nimittänyt pääministeriksi kapitalistien johtavimman politikoitsijan, kreivi Witten, joka aina oli osottanut, että hän osaa valvoa nimenomaan ja ennen kaikkea juuri heidän etujaan. Wittellä ja nyt hänen toimenpiteillään työväenliikkeen murskaamiseksi, oli ulkomailla hyvä kaikki. Venäjän hallitus pyysi ja sai Parisin raharuhtinaat myöntämään sille 2,250 miljonan ruplan lainan. Itsestään selvää on, että täten saadut varat käytettiin hallituksen pahoin horjuneen vallan pönkittämiseksi. Virkamiehille, upseereille ym. maksettiin nyt heidän palkkansa ja myönnettiin palkanylennyksiä. Kapitalisteille annettiin suuria tilauksia ja pitkäaikaisia lainoja, se on, oikeastaan lahjoja. Ja osa varoista käytettiin sitten myös talonpoikaispankkien rahastamiseksi, joista varakkaimmille talonpojille myönnettiin lainoja maanostamista varten, jota hallitus alkoi entisestään suuremmassa mittakaavassa edistää. Se toivoi täten hajottavansa talonpoikain joukot ja saavansa ainakin jonkun osan siitä kannattamaan taantumusta, kuten tosisteossa sitten kävikin.

“Duma”-ilveily.

Sillä välin oli hallitus saanut valmiiksi vaalilain “duman” edustajien valitsemista varten. Vaikka se oli tässäkin rikkonut lupauksensa ja nekin toivomukset, mitä porvaristo siinä suhteessa oli esittänyt yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden asemasta, järjestäen vaalit ta-

pahtuviksi eri luokkien kesken epätasaisesti jaetun luokittaisen ja välillisen äänioikeuden perusteella, josta naiset olivat kokonaan suletut pois, niin porvaristo ei nyt siitäkään nostanut sen suurempaa meteliä. Kokouksissaan ja sitten ensimmäisessä "dumassa" sen edustajat tosin painivat sitä vastaan vastalauseensa ja "perustuslailliskansanvaltaiset" julistivat pysyvänsä edelleenkin puolueohjelmansa vaatimuksen kannalla, nim., että Venäjällä olisi kutsuttava kokoon yleiselle äänioikeudelle perustuva kansalliskokous. Mutta heidän puuhansa tässä suhteessa jäivät kuitenkin pelkiksi puheiksi, vastalauseiksi ja julistuksiksi, he samaan aikaan yhä kiinteämmin antaen hallitukselle kannatuksensa sen politikassa työväkeä vastaan.

Ja kaikenlaiset kansallissosialistit ja talonpoikaisryhmäläiset kulkivat, mitä "duman" suhteen tulee, porvarillisvapaamielisten perässä. Sosialidemokratit yksin "bolshevikien" johdolla pitivät taistelua yllä hallitusta vastaan tässäkin suhteessa, kieltäytyen ottamasta osaa "duman" vaaleihin. Mutta sosialistienkaan vaalilakko ei ollut likimainkaan yksimielinen ja eheä. Näin sitten se laaja osanotto vaaleihin, jotka sattuivat maaliskuulle (1906), Venäjän porvariston, talonpoikain ja osaksi työväenkin keskuudessa, hajotti työväen taistelun luokkatujensa puolesta entistään enemmän. Hallitus tunsikin nyt olevansa ylivoimainen sitä vastaan vielä **julkisella joukkoliikkeellä** taistelevia työväen vallankumouksellisia aineksia vastaan.

Tällaisissa suhteissa kykeni hallitus sitten huhtikuussa kokoontuneen "dumankin" suhteen menettelemään, miten halusi. Tosin vaaleissa olivat porvarilliset vapaamieliset (178), talonpoikain kansallissosialistiset ym. radikaaliset ainekset saaneet ehdottoman enemmistön. "Dumassa" jälkimäisten perustama puolue n. k. "Työryhmä" ("trudoviki", edustajia 116), näytteli pääosaa, sosialistipuolueilla ollen 26 edustajaa. "Työryhmän" edustajat muiden sosialististen ja puolisosialististen ainesten kanssa vallitsivat "dumassa" ehdottomasti ja pitäen siinä jyriseviä puheita hallitusta vastaan ajoivat vaatimuksensa "duman" päätöksinä lävitse. Tällaisia "duman" tekemiä päätöksiä, joihin hallitus ei millään suostunut myönty-

mään, oli yksityisten tilanomistajain maiden pakkoluovutus ja talonpojille jakaminen valtion ja keisarillisen perheen maiden lisäksi, joista hallitus myöntyi talonpojille maata luovuttamaan. Muita vaatimuksia oli yleisen armahduksen myöntäminen, parlamentarisen hallituksen perustaminen ja yleisen äänioikeuden voimaansaatminen. Kun "duma" pysyi itsepintaisesti päätöksissään, ja hallitus hävitettyään työväenjärjestöt, vangittuaan sen lakkokomiteat ja johtajat ja murskattuaan porvariston avulla sen kumouksellisen lakkoliikkeen, tunsii itsensä kyllin voimakkaaksi ajamaan tahtonsa lävitse, hajotti se "duman" heinäk. alussa. "Laillisen" tekosyyyn hajotukselle antoi "duman" hyväksymä vetoamus suoranaisesti Venäjän kansaan. "Duman" porvarillis-vapaamieliset, joukossa "Työryhmän" edustajia sekä jäseniä muistakin puolueista, matkustivat nyt Viipuriin, Suomeen ja siellä laativat julistuksen Venäjän kansalle, jossa kehottivat sitä kieltäytymään maksamasta veroja, myöntämästä sotilaita ja tottelemasta "laitonta vallananastaja-hallitusta", sekä hyväksymästä hallituksen ulkomaisia lainoja.

Vallankumouksellinen sotilasliike.

Sillä välin olivat "vallankumouksellisten sosialistien" ja "bolshevikkien" järjestöt tehneet uutteraa agitatsiointityötä sotaväen ja laivaston meriväen keskuudessa. Alituisesti uusiintuvissa lakkokahakoissa joutuivat sotilaat suorittamaan heille vastenmielistä polisipalvelusta, hajottamaan työväen lakkokokouksia ja mielenosotuskulkueta. Ne joutuivat näin välittömästi kosketuksiin työväen **suurten joukkojen** kanssa, tutustuivat työväen vaatimuksiin ja joukkoliikkeisiin. Tämä seikka tarjosi agitatsiionille otollisen maaperän ja sen pohjalla edellämainitut kaksi järjestöä etupäässä harjoittivatkin mitä tarmokkainta järjestämistyötä. Suunniteltiin yleis-venäläistä sotaväen ja laivaston kapinaa.

Tämän tuli puhjeta yht'aikaa Venäjän kaikissa linnoituksissa ja suuremmissa kaupungeissa, sekä Itämeren ja Mustanmeren laivastoissa. Muodostettiin sotilas-, merimies- ja upseerijärjestöjä sekä eri vallankumouspuolueisiin kuuluvista jäsenistä muodostuvia vallankumouskomi-

teoita, jotka saivat tehtäväkseen yleisen kapinan valmistamisen. Näihin komiteoihin m. m. Pietarissa ja Kronstadissa toimivaan keskuskomiteaan pääsi pujahtamaan hallituksen kätyreitäkin, niiden joukossa eräs "vallankumouksellisten sosialistien puolueen" johtomiehiä, nimeltä Azev. Nämä tekivät tarkan selvän hallitukselle koko suunnitelmasta ja sen yksityiskohdista ja niin hallituksen onnistui provokatsioonillaan saada yleinen kapinayritys hajotetuksi. Tämä tapahtui siten, että hallitus kätyriensä kautta vangitsi etukäteen kapinallisten johtajat, veti ne kenttä-sotaoikeuden eteen ja telotti, tai muutta mutkitta surmautti ne asuntoihinsa, ja pakotti näin kapinan puhkeamaan ennen aikaansa ja yleisen sekasorron muodossa, kuten tapahtui Kronstadissa. Viaporissa, Helsingin edustalla, kapina samoin puhkesi ennen aikaansa hallituksen itsensä pakottamana ja kuten edellinenkin, se kukistettiin, vallankumoukselliset Viaporissa kuitenkin ensin onnistuttuaan valtaamaan melkein koko linnituksen käsiinsä ja sitä joitakin päiviä pitämään hallussaan. Tämän kapinan kukistumista m. m. auttoi se, että Itämeren laivaston suurimmat pantsarilaivat, joilla oli upseerikoululaisia miehistönä, olivat hallituksen käytettävissä ja muu osa laivastoa ei ehtinyt linnituksen kapinallisille avuksi.

Muualla Venäjällä, kuten Räävelissä, Libaussa, Brest-Litovskissa, Sevastopolissa ym. kävi suunnilleen samalla tavalla. Sotilaiden ja meriväen eri aikoina puhjenneet, hajanaiset kapinayritykset kukistettiin. Hallitus oli saavuttanut uuden voiton vallankumouksellisista!

Tässä on pantava merkille, että näiden, kuten Moskovan kapinankin kukistamista helpotti hallitukselle se seikka, että samaan aikaan ei työväestö noussut yleiseen lakoliikkeeseen. Tämä johtui osaksi edellämäimitusta syystä, eli, että nämä kapinat puhkesivat ennen suunniteltua aikaansa, mutta osaksi myös siitä, että järjestyneen työväen omissa riveissä vallitsi hajanaisuus, eripuraisuus ja epäröiminen, "menshevikkiläiset" ym. maltilliset ainekset haluten päästä nauttimaan saavutetuista "vallankumouksellisuuden voitoista", "dumasta", yhdistysten laillisuutta oikeudesta yms. ja niitä suojelemaan kasvavaa taantumusta vastaan. Suomen sosialidemokratian puo-

luen, ainakin virallinen suhtautuminen sotilaskapinaliikkeeseen oli sama.

Tässä yhteydessä kannattaa meidän myös ottaa huomioon se rappeutuminen, mikä alkoi terroristisessa taistelussa itsessään ja sen vaikutuksesta niissä työväenjärjestöissä tapahtua, jotka olivat omaksuneet sen yhdeksi taistelukeinokseen. Jos Venäjän hallituksen vanhat poliisiprovokaattorit olivat koettaneet rakentaa työväenliikkeen hajottamistoimintansa siinä ilmeneville **vanhoillisille**, porvarillisille ja revisionistisille virtauksille, niin nyt Azevin tapaiset kätyrit sensijaan perustivat toimintansa ennen kaikkea juuri äärimäiselle yksilölliselle "kumouksellisuu-delle" ja "jyrkkyydelle", kuten he sitä kutsuivat. Vedoten joukkoliikkeiden, kuten lakkojen, joukkojen katu-taistelujen, mielenosotuskousten ym. silloin todella vallinneeseen väliaikaiseen heikkouteen ja näennäiseen voimattomuuteen, he agiteerasivat yksilöllistä taistelua terrorin muodossa tai pienten "rohkeiden miesten" muodostamain "taisteluosastojen" ("bojevaja drushina") taistelua pankkien pakkoluovutuksen (ryöstön), asevarastojen anastuksen, hallituksen kätyrien hävittämisen ym. muodossa. Esim. edellä mainittu Azev otti mitä tarmokkaimmin osaa useiden hallituksen ylimpään virkamiesten murhayritysten suunnittelemiseen ja toimeenpanoonkin ja järjesti yleensä "taisteluosastojen" toimintaa. Tässäkin, kuten edellisessä tapauksessa, se oli työväen vallankumouksellinen joukkoliike, etupäässä lakko, yleislakko, joukkokokoukset ja mielenosotukset, aseellinen joukkokapina yms., jota vastaan nämä "polisi-vallankumoukselliset" kohdistivat kaiken toimintansa. Työväenluokan vallankumouksellinen taistelu **luokkana**, suurina järjestettyinä ja tietoisina joukkoina, on aina ollut se työväen taistelumuo-to, jota hallitusten ja kapitalistien kätyrit ovat pyrkineet provokatsioonillaankin hajottamaan.

Heinä- ja elokuun sotilas- ja laivastokapinoita seurasi uusi sarja hallituksen "erikoistoimenpiteitä", niistä uusien alueiden ja kaupunkien erikoiseen suojelustilaan julistaminen ja kenttäosasto-oikeudelle jättäminen ollen yleisin. Pääministeriksi oli nyt nimitetty Stolypin, oikein ensiluokan häikälemätön byrokrati, jonka "kaulanauha"

(hirttonuora) joutui nyt "koristamaan" tuhansien kuolemaan tuomittujen vallankumouksellisten kaulaa. Tavallista suuremmat joukot lähetettiin nyt myös Siperiaan ja Venäjän vankilat täytettiin täydempään kuin koskaan ennen.

"Duma" kesytetään mustasotnialaiseksi.

Samaan aikaan hallitus harjotti myös diplomatista "dumalla" pelaamistaan, jolla hajotti vallankumouksellisten joukot ja toiminnan ja piti luottoaan ulkomaisilla rahamarkkinoilla yllä. Maan rauhottaminen, työväen järjestöjen murskaaminen, tuhansien kumouksellisten mitä mielivaltaisin telottaminen tapahtui nim. ei keisarin yksinvallan, vaan "dumalle" perustuvan "perustuslaillisen hallitusjärjestelmän ylläpitämiseksi". Näin ainakin saatettiin ulkomailla selittää ja ulkomaiset kapitalistit, jotka kynivät joukoilta Venäjän pyöveli hallitukselle lainaamansa varat, niin asiaa sanomalehtiensä kautta suurille joukoille selittivät. Ensimmäisen "duman" hajottamisen jälkeen, hallitus toimitutti heti syksyllä seuraavan "duman" vaalit. Se kokoontui maaliskuussa 1907 ja edustajista suuri joukko oli nytkin hallitusvastaista. Sosialidemokratitkin olivat nyt ottaneet yleisesti vaaleihin osaa, voittaen edustajia kadeteilta, niiden edustajaluku nousten nyt yli 60:n. "Vallankumouksellisten sosialistien" edustajamäärä nousi samaan lukuun. Samoin olivat muutkin vasemmistolaisryhmät voimistuneet kadettien kustannuksella. Tosin olivat oikeistolaisetkin nyt, niiden eduksi korjatun vaalilain perusteella saaneet itselleen useampia edustajia kuin mitä heillä oli ensimmäisessä "dumassa" ollut.

Toisesta "dumasta" ei kuitenkaan tullut pitkäaikaisista. "Duma" vaati kenttäsotaoikeuksien poistamista, "duman" vallan laajentamista, sille vastuunalaista ministeristöä ja maakysymyksessä yksityisten tilanomistajienkin maiden pakkoluovuttamista, ennenkuin se halusi suostua mihinkään hallituksen tekemiin esityksiin, m. m. hyväksyä menoarviota armeijan ylläpitoa varten, joka vain puolalaisten edustajien kannatuksella meni muutamien äänten enemmistöllä hädin tuskin lävitse. Saadakseen aiheen "duman" hajottamiseksi, hallitus käyttäen

asiassa provokatoreiden apua, esitti syytöksen sen sosiaalidemokratisia edustajia vastaan salahankkeista armeijan kapinaan kiihottamiseksi ja vaati 16:n edustajan vangitsemista sekä 55:n syyteeseen asettamista. "Duma" suojellen jäsentensä loukkaamattomuutta, kieltäytyi suostumasta hallituksen vaatimukseen, siirtäen asian komitealle. Kaksi päivää myöhemmin hallitus julisti "duman" hajotetuksi. Uudet vaalit määrättiin toimitettavaksi seuraavassa syyskuussa vaalilain perusteella, johon hallitus oli tehnyt omavaltaisesti huomattavia korjauksia. Näiden kautta ensinnäkin kaikki rajamaat menettivät 89:stä edustajasijasta 50, maanomistajien valitsijaluokalle lisättiin tuntuvasti edustajia kaupunkityöläisten ja talonpoikaisväestön kustannuksella, joiden edustajalukua suuresti vähennettiin. Hallitus takasi itselleen näin seuraavassa kolmannessa "dumassa" sitä kannattavan ratkasevan enemmistön. Ja Venäjän porvaristo, sen vapaamielisetkin ainekset siihen lukuunotettuna, ottivat hallituksen julkean vallankaappauksen ilman muuta vastaan. Venäjän kapitalistit olivat jo täydellisesti sopineet hallituksen kanssa ja Stolypinin "kaulanauha"-politika raivosi viljimmin kuin koskaan ennen työläisten ja vallankumouksellisten keskuudessa. Kolmannesta "dumasta" tulikin sitten hallitukselle uskollinen välikappale.

Talonpoikaisväestön rauhottaminen.

Marraskuussa 1906 oli hallitus keisarillisen "ukasin" (käskykirjeen) kautta antanut talonpojille oikeuden erota kyläyhteisyydestä, se on, erottaa maaosuutensa omaksi itsenäiseksi palstakseen, yhtenä tai niin monena kappaleena kuin mitä itseksikin oli viljelty. Kolmeatoista vuotta aikaisemmin oli hallitus jo määrännyt, että vähintään kaksitoista vuotta täytyy kulua kahden toisiaan seuraavan maajaon välillä, jonka kautta kyläläiset maahan-oikeutettujen kesken toimittavat maiden vuorottelun. Nyt talonpojille myönnettiin oikeus lopettaa kyläyhteinen maanomistus ja viljelysmaiden vuorottelu kokonaan ja muuttua yksityisiksi maanomistajiksi. Joulukuussa 1908 hallitus esitti sitten tämän maareforminsa "dumalle", joka sen hyväksyikin. Venäjän maatalouskysymys oli näin saanut uuden käänteen.

Itsestään selvä asia on, että hallituksen tarkoituksena tällä maareformillaan ei suinkaan ollut talonpoikaisväestön avustaminen, vaan oman asemansa pönkittäminen, kuten sitten sen lähimmät toimenpiteet ja "reformin" seuraukset osoittivat. Varakkaimmat talonpojat kiiruhtivat nim. nyt erottamaan heille kuuluvan maaosuuden erikseen. Samaan aikaan hallitus talonpoikaispankkien välityksellä alkoi muutenkin avustaa varakkaamman talonpoikaisluokan kehittymistä ja voimistumista. Yli 12 miljoonaa desjaniitaa keisarillisen perheen ja valtion maita tarjottiin nyt niille talonpojille, jotka kykenivät ostamaan itselleen lisää maata. Talonpoikaispankeista myönnettiin heille lainoja sitä varten. Ne köyhemmät talonpojat sensijaan, jotka myös erottivat maaosuutensa itselleen yksityiseksi omaisuudeksi, joutuivat sen hyvin pian pantamaan "kylänyrkeille" (koronkiskureille) tai suorastaan rahamiehille.

Venäjällä alkoi nyt kapitalistinen maiden keskityminen. Melko suuri prosentti talonpoikia joka vuosi tämän jälkeen menetti maansa kerta kaikkiaan ja muuttui maattomaksi köyhälistöksi. Viidessä vuodessa (1906—1911) oli jo noin 15 prosenttia niistä talonpojista, jotka olivat ottaneet maaosuutensa erikseen, menettäneet sen ja he itse muuttuneet maalais-palkkatyöläisiksi tai siirtyneet kaupunkiin. Lopullisesti siis tämä hallituksen toimenpide, jonka kautta se koetti asemaansa säilyttää, on vain jouduttanut Venäjän yhteiskuntataloudellisen kehityksen vaikutusta maaseudulla, vapauttaen sen yhdestä kahleesta, joka oli sitä painanut.*)

Väliaikaisesti hallitus kuitenkin saavutti tarkotuseränsä. Kun maassa nyt muutenkin vallitsi sekä taloudellinen että valtiollinen taantumus, oli hallituksen verrattain helppo tämän reformin perusteella saada suuren osan talonpoikaisväestöä puolelleen. Tavattoman kiihkeän agitatsionin kautta sai hallitus maaseudulla aikaan täydellisen taantumuksen. Mustasotnialaisuus, joka oli heti marraskuun suurlakon jälkeen alkanut jälleen nosta päätään, alkoi nyt kehittyä oikein järjestelmälliseksi liikkeeksi.

*) Sosialistinen aikakauslehti, 1907, s. 166.

Tämän raakamaisen ja villin huliganiliikkeen valtion korkeissa asemissa olevat tai "dumassa" istuvat johtajat järjestivät nyt "mustia sotnioitaan" (kasakkaväessä "sotnia" — sata — komppanian nimityksenä) kaikkialla toimeenpanemaan mellakoita, juutalaisten, ylioppilaiden ja kumouksellisten työläisten ajojahteja ja murhia, hallitukselle alamaisuutta osottavia valtiollisia mielenosoituksia yms. Yhdessä Venäjän puoliraakalaisten aatelisten tilanomistajain kanssa, maaseudun varakkaimmat talonpojat sekä tietenkin myös sen suurimmassa tietämättömydessä oleva maalaisrahvaskin, taistelivat nyt mustasotnialaisina vallankumousliikettä ja sitä edustavia kansan aineksia, kuten ennen kaikkea järjestynyttä työväestöä vastaan. Hallitus oli näin onnistunut ainakin väliaikaisesti erottamaan melkein koko talonpoikaisväestön vallankumouksellisesta työväestöstä erilleen ja sitä vastaan taistelemaan. Taantumus riemuitsi ja riehui ylimillään!

Työväen ja talonpoikain liike taantumusvuosina 1906-7.

Ankarinkaan hallituksen vaino ei kuitenkaan onnistunut enään hävittämään Venäjältä järjestynyttä työväenliikettä, vaikkakin se sai yleisen vallankumouksen joksikin aikaa pysähdytetyksi ja työväen lakko- ym. taistelut murskatuksi.

Sosialistiset työväenjärjestöt muuttuivat lyhyen julkisuusajan jälkeen nyt taasen salaisiksi. Niiden vaikutus työväen keskuudessa näennäisesti oli jonkun verran pysähtynyt, todellisuudessa se alkoi kasvaa ja rakentua nyt periaatteessakin entistään selvemmälle ja jyrkemmälle pohjalle, nim. luokkataistelulle työväenluokan omien luokkaetujen ajamiseksi.

Eikä hallitus myöskään saanut työväen taloudellisia-kaan järjestöjä hajotetuksi, vaikkakin sen sortotoimenpiteet saivat sen nopean kasvamisen ja varsinkin yhteenliittymisen hetkeksi hidastetuksi. Näin oli vielä 1907 Venäjän ammattiyhdistysten yleistä kongressia järjestävän toimiston tiedonantojen mukaan kaikkiaan 652 eri yhdistystä olemassa, joissa jäseniä oli 246,272. Järjestyminen jakautui eri ammattien kesken kuten seuraavalla sivulla oleva taulukko osoittaa.

Kuten Venäjällä odottaa sopikin, oli metalli- ja kone-
teollisuuden työväki paraiten järjestynyt, senjälkeen tul-
len kutomotyöläiset.

	Yhdistyksiä	Jäseniä
1. Kivityö	5	24,175
2. Puuteollisuus	38	9,927
3. Nahkateollisuus	5	12,066
4. Metall- ja koneteollisuus .	81	54,171
5. Vaateteollisuus..	59	15,039
6. Kirjapainoammatti	72	28,654
7. Rakennusammatti	43	12,396
8. Elintarveteollisuus	78	24,848
9. Kauppa-ala, palvelustyöväki	101	32,475
10. Kutomoteollisuus	25	37,214
11. Muut ammatit	65	17,005

Ennen olemme jo tutustuneet siihen, kuinka Venä-
jän sosialidemokratit, se on, varsinkin niiden vasen siipi,
"bolshevikit", sekä myös "vallankumouksellisten sosia-
listien puolue" koettivat tällä vaikeallakin ajalla ylläpi-
tää luokkataistelua sekä hallituksen yht'aikaa kasvavaa
taantumusta että kapitalistien kiristyvää riistojärjestel-
mää vastaan. Näin olivat sosialidemokratit "bolshevik-
kien" johdolla koettaneet pitää työväen joukkoliikettä yl-
lä m. m. kieltäytymällä ottamasta osaa ensimmäisen "du-
man" vaaleihin. He koettivat sensijaan samaan aikaan
agiteerata ja järjestää työläisiä, sotilaita, laivaston väkeä
ja talonpoikia lakkoihin, kapinaan ja yleiseen kumouk-
selliseen joukkoliikkeeseen hallitusta vastaan. Näin sil-
loinkin kun hallitus hajotti ensimmäisen "duman" ja sen
porvarilliset edustajat "Viipurin julistuksellaan" keho-
ttivat kansaa kieltäytymään veroja maksamasta, sotapal-
veluksesta ja hallituksen ulkomaalaisten lainain hyväksy-
misestä, edellämäinitut vallankumouksellisia työläisiä ja
talonpoikia edustavat sosialistiset järjestöt joutuivat jär-
jestämään työväen aktiivisen lakko-, sotaväen ja meriväen
kapina- ja talonpoikain taisteluliikkeen, joiden piti "val-
lananastaneen" hallituksen kukistaa. Vapaamielisten
porvaripuolueiden toiminta supistui mainitun "juhlallisen"
julistuksen antamiseen. Vallankumoukselliset köy-
hällistön järjestöt saivat kaiken työn tehdä, samaan aikaan
kun porvaristo kaiken lisäksi auttoi hallitusta näitä jär-
jestöjä murskaamaan.

Edellä olemme myös jo maininneet, että "toisen duman" vaaleihin jo sosialidemokratitkin ryhtyivät ottamaan osaa. Puolueen maltilliset ainekset, Plechanovin johdolla uskottelivat nim., että "dumasta", joka ei ollut mikään lakialaativa itsenäinen eduskuntalaitos missään merkityksessä, kuitenkin voisi järjestynytkin, sosialidemokratinen työväenliike tehdä itselleen välikappaleen taistelussaan hallitusta vastaan. Vapaamielisten porvaripuolueiden komea sanahelinä ja fraasi-vallankumouksellisuus "dumassa", niiden asettuminen vasemmistolaisten esittämien melko jyrkkienkin ponsien ja vaatimusten kannattajiksi, sai sitten nämä maltilliset sosialistit "menshevikit" toivomaan siitä vieläkin parempaa, ne laskien voitavansa yhdessä näiden vapaamielisten porvariedustajien kanssa tehdä "dumasta" oikean eduskunnan, sekä samassa siinä paljastaa ja vastustaa kaikkia hallituksen sortotoimenpiteitä. Sosialidemokratinen puolue tuli näin ottamaan osaa vaaleihin ja sen yli 60:sta edustajasta luonnollisestikin enemmistö oli "menshevikkejä". Puolue alkoi yhä enemmän luisua varsinaisen parlamentarisen poliittisen toiminnan alalle suoranaisen joukkoliikkeen kustannuksella, jota hallitus kaikin voiminsa ja keinoinsa pirstoi ja tukahutti. Työväestön katseet ja odotukset suunnattiin näin "duman" edustajiin ja "dumaan" yleensä. Ja perin pohjin taloudellisen ahdinkotilan, kapitalistien työstä häätöjen ja hallituksen sortopolitikan lannistamana ja uuvuttamana, työväki alkoi nyt rakentaa toivonsa "dumalle" ja sen kumouksellisille edustajille, vieläpä kaikenlaisille porvarillisille reformiliikkeillekin.

Muiden muassa tällä aikakaudella alkoi kaikenlainen ko-operatiivinen liikekin mitä nopeammin kasvaa ja laajeta. Vuonna 1905 oli ko-operatiivisia yhdistyksiä ollut kaikkiaan 4,479, mutta vuonna 1911 niiden luku oli jo kasvanut 19,253:een ja niiden harjoittaman liikkeen vaihto satoihin miljoniin rupliin vuodessa. Etupäässä tämä liike kasvoi ja vaurastui varakkaimman talonpoikaissäestön ja kaupunkien pikkuporvariston ja parempipalkkaisten työläisten keskuudessa. Tämä porvarillinen osuustointialike kehittyikin sitten porvarillisen valtiollisen toiminnan taloudelliseksi taustaksi ja tukinojaksi.

Mutta varsinaisen työväenkin keskuudessa alkaa nyt kaikenlainen osuustoiminnallinen liike päästä vauhtiin. Jo varhain kyläyhteydestä periytyneenä on Venäjän talonpojilla ja työläisillä ollut tapa järjestyä jonkunlaisen osuustoiminnan pohjalle. Näin esim. kun talonpojat lähtevät kylästään muille seuduille tai kaupunkeihin työnetsintään, muodostavat he yhteisen työkunnan ("artel"), joka valitsee itselleen toimitsijansa: rahastonhoitajan, työnhankkijan, työnjohtajan ym. Palkan perii "artelin" johtaja ja vasta työn loputtua se jaetaan siihen kuuluneiden kesken, kullekin ansionsa mukaan, senjälkeen, kun ensin on kaikki ravintoon ym. kulutetut menot vedetty kunkin osalta pois. Venäläiset työläiset, samoin ja varsinkin kun niitä suuremmat määrät siirtyy tai kuletetaan vieraille seuduille, järjestäytyivät tällaisiksi "arteleiksi". Nyt kun varsinainen järjestetty ja vakinainen osuustoimintaliike alkaa Venäjällä saada jalansijaa, niin sen yleiset periaatteet ja toimintatavat eivät itse asiassa ole mikään uutuus paremmin Venäjän talonpojille kuin sen palkkatyöväestöllekään. Kummankin keskuudessa se nyt taantumuksen aikana siis nopeasti kasvaa, vaikkakin työväen kooperatiivinen liike jää edelliseen verrattuna kuitenkin paljon heikommaksi.

Kesällä 1906 alkoivat jotkut sosialistit, niiden mukana "menshevikitkin" ja Plechanov myös, agiteerata yleisen puolueettoman työväen kongressin kokoonkutsumista punnitsemaan yhteistoimintaa yms. Kun tämän puuhan nimessä alettiin vaatia, että eri puolueiden ja ryhmien, kuten esim. "bolshevikkien", on luovuttava "yksipuolisuudestaan" ja osotettava **periaatteellistakin** suvaitsevaisuutta, synnytti puuha työväen keskuudessa yleensä vain sekaannusta ja horjuvaisuutta, jonka pohjalla porvarillisten oli helppo kalastella itselleen kannatusta.

Sosialidemokratisen työväenpuolueen viides kongressi.

Työväenliikkeessä itsessään ja sen ulkopuolella oli syntynyt paljon uusia virtauksia ja suhteita, joista jotkut uhkasivat työväen vallankumouksellista luokkataistelua täydellisellä vararikolla ja joista toisten hyödyllisyys oli työväelle enemmän tai vähemmän kyseenalainen.

Samaan aikaan oli kaikille tietoisille kumouksellisen työväenliikkeen johtajille ja jäsenillekin selvänä, että pitemmän tai lyhemmän taantumusajan jälkeen tulee sitä Venäjällä seuraamaan uusi vallankumouksellisen joukkotaistelun ajanjakso, joka uutena kumousmyrskynä on lopultaikin kukistava sen hallituksen. Oli siis valmistauduttava tähän nuteen hyökkäystäisteluun samaan aikaan, kun ylläpidettäisiin jatkuvaa vastarintaa hallitusta ja kapitalisteja vastaan. Näin erinäisten valmistelujen jälkeen, joita oli pienemmän neuvottelukokouksen pitäminen Tampereella, vuosien 1916 ja 17 jamassa, kokoontui Lontooseen "Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen" viides edustajakokous kesäkuussa 1907. Kongressissa oli 302 täysinvaltaista jäsentä, edustaen ne noin 140,000 lukuista järjestynyttä työläistä. Niistä oli venäläisten sosialidemokratisten järjestöjen edustajia 175, "Puolan ja Liettuan Sosialidemokrateja" 46, Juutalaisten järjestön ("Bund") edustajia 56, sekä 25 Lätin sosialistia. Kokoukseen oli saapunut myös lähes puolitoista sataa venäläistä aktiviseen vallankumousliikkeeseen osaaottavaa sosialistia vieraina, joilla ei kokouksessa ollut varsinaista edustajaoikeutta, mutta jotka tietenkin sivukeskustelujen kautta ym. tuntuvasti vaikuttivat kokouksen menoon. Kokouksen varsinaisista venäläisistä edustajista oli enemmistö "bolshevikkeja", niitä kannattaen Lätin sosialistit ja useissa kysymyksissä "Puolan ja Liettuan sosialidemokratit", se on, varsinkin näiden ryhmien työläisjäsenet. Varsinaisten venäläisten edustajien jäännös, siinä tuntuva määrä intellektualeja, Kaukasian sosialistit ja "Bundin" edustajat sensijaan olivat "menshevikkejä" tai antoivat tälle suunnalle kannatuksensa. Tärkeimmissä asioissa voittivat "bolshevikit" ratkasevalla enemmistöllä, he määräten puolueen menettelytavan, mitä tulee suhtautumiseen porvareihin, "dumaan", vallankumousliikkeeseen jne.

Tapahtumat ennen kongressia olivat todistaneet "bolshevikkien" vetämät johtopäätökset ja suuressa määrässä heidän mielipiteensä yleensä oikeiksi. Puolueen edustajat "dumassa" ja puolueen keskuskomitea olivat edustaneet "menshevikkien" politiikkaa. M. m. ne olivat poikenneet puolueen hyväksymästä tunnussanasta: lakiasää-

tävän kansalliskokouksen ja tasavallan vaatimuksesta ja sensijaan alkaneet kannattaa porvariston taistelua "duman" vallan laajentamiseksi ja sille ministeristön vastuunalaiseksi saattamiseksi. "Menshevikit" myös olivat vaatineet ja kannattivat vielä tässä Lontoon edustajakokouksessakin, että puolueen olisi ryhdyttävä yhteistointaan "kadettien", se on, vapaamielisen porvaripuolueen kanssa, koska muka nämäkin kuuluvat hallituksen vastustajiin. Kokous kuitenkin hyväksyi "bolshevikkien" esittämän ponnen. Sen mukaan puolue julisti, että se tulee käymään ja johtamaan työväenluokkaa yleensä käymään leppymätöntä taistelua kaikkia taantumuspulueita vastaan, tullen samaten paljastamaan porvarillis-vapaamielisten oikeat tarkotusperät, niiden valhe-vapaamielisyiden sekä siten vapauttamaan sen hämähäkinverkoissa kulkevat työläis- ja talonpoikaisjoukot. "Kokous ponnellaan tuomitsi kaiken yhdyntän porvarillisten kanssa, tuomitsi kaiken opportunismiin ja vakiinnutti työväen itsenäisen politikan."

"Dumaan" nähden kokous päätti, että koska se ei ole lakiasäättävä laitos, josta olisi hyötyä köyhälistölle ja koska se ei yleensä ole mikään lakiasäättävä laitos, tulee sosialidemokratisen edustajaryhmän toiminta "dumassa" olla luonteeltaan arvostelevan, agiteeraavan ja järjestävän, eikä ryhmä missään tapauksessa saa ottaa tunnussanakseen "dumaministeristöä."

Ponnessa edellen selitetään, että köyhälistöpuolue ei voi kannattaa sitä, että kansan joukoissa vakaannutetaan "perustuslaillisia" harhaluuloja, joita vapaamielis-monarkinen porvaristo koettaa maassa saada laajalle leviämään. Sosialidemokratien velvollisuus on selittää kansalle, että "duma", jolta on riistetty valta, on kokonaan keltoton tyydyttämään köyhälistön ja vallankumouksellisen pikkuporvariston, se on, etenkin talonpoikaisväestön vaatimuksia.

Tähän sosialidemokratien ensimmäiseen tehtävään "dumassa" liittyy siihen erottamattomasti sidottu toinen kysymys: jos "duma" ei voi tyydyttää vallankumouksellisten kansanainesten vaatimuksia, niin kuinka voidaan sitten tyydyttää nämä ehdottomat vaatimukset? Sosialide-

mokratian tulee "dumassa" antaa tälle kysymykselle selvä ja täsmällinen vastaus: sen täytyy selittää kansalle, että kansanjoukkojen taistelu asetettua itsevaltiutta vastaan on välttämätön, että saataisiin yleiskansallinen, täysivaltainen perustuslakia säättävä eduskunta."

"Lainsäädäntä ei nähtävästikään voi olla väliasteena, koska lakiasäättävää valtaa ei "dumalla" itse asiassa olekaan..... Parlamenttiryhmä, käyttäen "dumaa" agitatsioni-, järjestämis- yms. välineenä ei saa tässä suhteessa minutiksikaan unohtaa sitä, että (tämä) yhteinen "duman" taisteluluonne tulee olla alistettuna koko köyhälistön taistelun alle. Etenkin on tärkeätä käyttää hyväkseen taloudellista joukkotaistelua, sillä se on valtakunnan "dumassa" olevien köyhälistön edustajien ensi tehtävä."*)

Lenin puhuessaan tämän "bolshevikkien" edustaman kannan puolesta, erikoisesti huomautti, että "menshevikeillä" vallankumous on ollut pelkkä fraasi ja että päinvastoin silloin vasta ollaan todella vallankumouksellisia, kun:

Ensinnäkin, pelkäämättä julistetaan, että puolue tinkimättömästi pyrkii kukistamaan Venäjän hallitusmuodon ja asettamaan sen tilalle tasavallan; ja että tämäkin on vain väliaste työväen oman luokkavallan ja sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän perustamiseksi;

Toiseksi, omaksutaan vallankumoukselliset menettelytavat, vallankumouksellinen taistelutaktika, nim.: työväen lakkoliike, yleislakko, joukkokokoukset yms., kansan aseellinen kapina sekä sotaväen kapina, sekä harjoitetaan jatkuvaa agitatsionia ja järjestämistyötä näiden taistelutapain tunnetuksi tekemiseksi, sekä myös pyritään tällaisia taisteluja nostattamaan, järjestämään ja yhdistämään yleiseksi vallankumoukseksi;

Ja kolmanneksi, yleistä vallankumousta sitten köyhälistön edustajana johtamaan, käsittäen työväen olevan ainoa luokka, joka on todella vallankumouksellinen, joka kykenee ja on kyllin voimakas muodostamaan vallanku-

*) Sosialistinen aikakauslehti, 1907, ss. 193, 194.

mouksen varsinaisen taisteluarmeijan, sen toimivan voiman, sekä on kylliksi tietoinen ja selvillä siitä, mitä se tahtoo, että kykenee ja se yksin kykenee olemaan sen johtajana, eikä pikkuporvaristo, sivistyneet tai enää porvaristokaan.

Kokous hyväksyessään "bolshevikkien" esittämät ponnet suhtautumisesta toisiin puolueisiin ja "duma"-kysymykseen omaksui nämä vallankumouksellisen joukkotaistelun menettelytavat, täydentäen päätöstään edellisissä suhteissa ponnellaan koskeva terrorismia ja pienten "taistelujoukkojen" käymää "sissisotaa", joka "ilmenee yksityisissä taantumuksen johtomiesten murhissa ja valtion sekä yksityisten omaisuuden ryöstämisessä." "Ne vain saavat", selitetään ponnessa, "kansanjoukot luulemaan, että järjestetyn yhteistataistelun voi vaihtaa mieskohtaisiin ponnistuksiin, sekä herättävät kansassa vihaa vallankumousta vastaan, etenkin sotaväen keskuudessa, joka ryöstöissä joutuu yhteentörmäyksiin, samalla kun ne siveellisesti rappetuttavat vallankumouksellisen armeijan." (Ryöstäminen ym. alkoi rappautua asianomaisten yksityiseen laskuun ja hyväksi tapahtuvaksi ja sitä johtamaan pääsi usein varsinaisia ammattirosvoja, sekä hallituksen provokaattoreita). Päätöksessä, joka hyväksyttiin 170:lla äänellä 32:ta vastaan, 52:n ollessa äänestämättä, kiellettiin puolueen jäsenten osanotto sissisotaan tai sen avustamiseen, sekä hajotettiin puolueen erikoiset "taisteluosastot".

Ammattiyhdistyksiin nähden kokous hyväksyi päätöksen, jonka kautta puoluetta kehoitettiin "pyrkimään siihen, että ammattiyhdistykset saataisiin tunnustamaan omakseen puolueen aatteellinen johto ja ryhtymään sen kanssa järjestelmälliseen yhteyteen."*)

Toisiin sosialistisiin puolueisiin, kuten "vallankumouksellisten sosialistien", kansallissosialistien, työryhmän ja talonpoikaisliiton vallankumouksellisiin järjestöihin nähden päätettiin, että puolue voi ryhtyä niiden kanssa taisteluun **itsevaltiutta vastaan**, mutta poikkeamatta yhtään ohjelmastaan tai taktiikastaan.

*) K. Zalevsky, Sosialistisessa aikakauslehdessä, 1907, s. 208.

Tässä kysymyksessä ja suhteessa porvaristoon Lenin puheessaan nimenomaan huomautti, että kun "menshevikit" kannattavat niiden, nim. vapaamielisten porvareidenkin kanssa liittoutumista ja yhteistoimintaa, niiden ollessa johtavana tekijänä, niin "bolshevikit" jyrkästi kieltäytyvät kaikesta yhteistoiminnasta porvareiden kanssa ja mitä pikkuporvaristoon ja taloupoikiin tulee, ryhtyvät yhteistoimintaan ainoastaan näiden luokkain vallankumouksellisten, nim. proletaristen ainesten kanssa, asettuen niihin nähden johtavaksi, aina joka suhteessa teollisuusköyhälistön eduille uskolliseksi liikkeeksi. Kongressi myös tuomitsi kaikki puuhut yleisen puolueettoman työläiskongressin pitämiseksi.

Puolueen toimeenpanevaan komiteaan kokous valitsi 8 "bolshevikkiä" ja 7 "menshevikkiä". Puolue kokonaisuudessaan oli nyt ratkasevasti "bolshevikkilaisen" johdon, ohjelman ja taistelutaktiikan pohjalla. Se oli nyt riitelemättömästi **vallankumouksellinen** työväenpuolue.

* * *

Toisessa puoluekokouksessa olivat Venäjän sosialidemokratit päättävästi ja kerta kaikkiaan hyljänneet puhtaan ja rauhallisen ammattiunionismin, revisionismin ja ministerisocialismin. Nyt viidennessä kokouksessaan he yhtä tinkimättömästi tuomitsivat opportunistin, välittömän parlamentarismen sekä parlamentarisen ja yleensä muutenkin konikauppa-politikan. Venäjän sosialidemokratinen puolue oli sillä hetkellä ainoa sosialistinen puolue maailmassa, joka seisoi teoriassa, menettelytavassa ja käytännössä työväenluokan joukkotaistelun, se on, lakko liikkeen ja yleislakon yms., sekä välittömän kansan ja sotaväen aseellisen kapinan, siis **todellisen** vallankumouksellisen taistelun kannalla.

Hajaannus "vallankumouksellisten sosialistien" puolueessa.

"Vallankumouksellisten sosialistien" puolueessa, joka edelleenkin harjoitti agitatsioonityötä etupäässä taloupoikain, sivistyneen nuorison ja myös sotaväen ja laivaston keskuudessa, tapahtui senjälkeen kun Azev, yksi sen johtavista toimitsijoista, tuli paljastettua hallituksen

urkkijaksi ja provokaattoriksi, hajaantuminen. Jo sitä ennen oli tässä puolueessa ilmennyt voimakas virtaus jättää puolueen ohjelmasta pois kaikki välilliset ("minimi") vaatimukset, kuten erikoisesti ne, jotka tarkoittivat talonpoikain ja työläisten aseman välillistä, kaikenlaisilla pikureformeilla parantamista, ja sen sijaan kohdistaa puolueen kaikki tarmo ja toiminta yksinomaan sen lopullisen päämäärän ("maksimi"-ohjelma), nim. monarkisen hallitusmuodon kukistamisen, perustuslakiasäättävän kansalliskokouksen kokoonkutsumisen ja kaikkien yksityisten, valtion ja keisarillisen perheen maiden talonpojille luovuttamisen eteen työskentelemiseen. Maat tulisivat tämän ohjelman mukaan yhteiskunnan omistuksen alaiseiksi, niiden yhteiskunnallinen kontrolli ilmeten talonpoikais- ym. tuottajakuntain kansanvaltaisesta muodostamain liittojen johtona. Sosialidemokratit, se on, etupäässä "bolshevikit", olivat sensijaan maiden kansallistuttamisen kannalla, ajatellen maatalouden lopulliseksi muodoksi tulevan yhteiskunnallisen suurtuotannon, kuten se teollisuudessakin kehittyi. Marraskuun suurlakon jälkeen "maksimalistien" ryhmä oli taistelutavassaan yhä enemmän ja enemmän kehittynyt yksinomaan aseellisen sissisodan kannalle, jossa se lopullisesti rappeutui senmukaiseksi, kuin sosialidemokratisen puoluekokouksen hyväksymä ponsi sellaisen taistelun vaikutusta selosti. Taantumuksen ja joukkoliikkeen heikentymisen aikana sissisota muuttui nim. voimattomaksi ja murskattiin. Tämän puolueen tai sen jäsenten toimesta tehtiin kuitenkin tälläkin aikakaudella joitakin onnistuneita terroristisia tekoja, kuten oli Tambovin kuvernöörin surmaaminen, jonka toimitti Maria Spiridonova. Myös tehtiin Stolypinia vastaan murhayrityksiä, yhden sellaisen yhteydessä tulen hänen huvilansa Apteekkarisaarella räjähdettyä ilmaan, jolloin hänen tyttärensä ja joukko sivullisia henkilöitä saivat surmansa. Tämä tapaus ei sen onnettoman päättymisen tähden herättänytään sitten kansanjoukoissa innostusta, vaan pikemmin päinvastoin synnytti niissä yleisen paheksumisen.

"Minimalistit" pääsivät sitten seuraavien vuosien taantumusaikana tässä sosialistisessa puolueessa yhä enem-

män ja enemmän vallalle ja puolue yhä enemmän alkoi lähestyä kansallissosialisteja ja työryhmäläisiä.

Taloudellinen pula ja työväenliikkeen lamaantuminen huipussaan.

Vuosina 1906 ja 1907 alkanut taantumus kehittyi siten seuraavina vuosina huippuunsa. Stolypin kasakointineen rauhotti alueen toisensa jälkeen ja koetti hävittää Venäjältä vallankumouksellisuuden perinjuurin. "Duman" hajotuksen jälkeen 1907 kahdeksassa kuukaudessa olivat kenttäsotaoikeudet tuominneet kuolemaan ja telotaneet enemmän kuin 1,000 henkeä ja yhä jatkui niiden verinen työ. Erotuksena entisiin aikoihin nähden oli nyt se, että tämä hallituksen verinen vaino kohtasi nyt etupäässä työläisiä. Niinpä näiden tuhansien telotettujen ja satojen tuhansien vankiloihin suljettujen tai Siperiaan karkotettujen valtiollisten "rikostentekijäin" valtava enemmistö on nyt työläisiä, aivan yksinkertaisia työläismiehiä ja naisia. Vallankumouksen jälkijatokin näin mitä sattuvammin osottaa, että työväenluokka oli nyt Venäjällä ottanut vallankumouksen asian omakseen ja kulki sen tuhansien marttyyrien kunniakasta, mutta orjanappuraista tietä.

Kaiken lisäksi taloudellinen ahdinkotilakin vain paheni. Koko maailman rahaliikettä, kauppaa ja teollisuutta oli kohdannut vaikea paniikki, jota jatkui 1910:een ja 1911:een asti. Työttömyys, puute ja nälkä kasvoi useissa Venäjän suurkaupungeissa, kuten esim. Pietarissa jo talvella 1908-9 niin ankaraksi, että tuhansien työläisperheiden äitien täytyi mennä kaduille itseään myymään ammattiprostitueerattujen kanssa kilpaillen, nämä tehden siitä kaupungin viranomaisille valituksen ja hallitus osottaen työläisille "avullisuuttaan" siten, että määräsi kullekin ryhmälle heidän omat katunsa. Tämä esimerkkinä hallituksen yleisestäkin suhtautumisesta työväen hädänalaiseen asemaan!

Ja kun työläisillä ei ollut leipää, kun heillä ei ollut puita millä lämmittää pimeätä ja huonekaluista tyhjää asuntoa, kun heillä ei ollut rahaa millä ostaa vaatteita tai jalkineita itselleen ja perheensä jäsenille, kun vanhat tip-

puivat repaleisina päältä pois, niin silloin ei voinut myöskään tulla mitään siitä, että he olisivat maksaneet yhdistysmaksujaan, kyenneet ostamaan lentolehtiä tai muutenkaan omaa järjestynyttä toimintaansa kannattamaan. Yhdistykset näin ollen vähitellen kuolivat. Työväen agitatioiminta herpaantui. Lentolehtiset, maanalainen ja julkinen kirjallisuus ja sen levittäminen väheni. Kaikki tietoinen ja järjestetty työväenliike alkoi kuolla, lukuunottamatta sitä, jonka kautta suoranaisesti voitiin hankkia huomisen päivän leipä, kuten oli työttömyys-, hätäapuyms. komiteain toiminta, sekä yhteiset kuppilat, osuusruokat jne.

Uusi elpyminen.

Vuonna 1910 alkoi liikepula antautua. Teollisuustoiminta lähti uudelleen liikkeelle. Työläiset alkoivat päästä töihin. Ansiomahdollisuudet paranivat ja niiden mukana kasvoi yhtä rintaa työväen järjestämätön ja järjestetty liike. Vuoden 1911:n alussa lakkotaistelut olivat tulleet uudelleen päiväjärjestykseen. Niiden luku ja lakkoihin osaaottavien työläisten joukot kasvoivat nopeasti. Vaatimukset luonnollisestikin ensinnä kohdistuivat taloudellisten elinehtojen korjaamiseen. Enemmän palkkaa ja lyhempi työpäivä oli kaikkien tämän ajan lakkojen perusvaatimuksena.

Mutta samoin kuin aikana ennen 1905:n suurlakkoa työläisten taloudellinen lakkoliike oli vähitellen kehittynyt yhteiskunta-valtiolliseksi, niin alkoi nytkin käydä. Hallitus ja kapitalistit antoivat siihen montakin aihetta. Yhtenä, joka samoin kuin aikoinaan Pietarin "verisunnuntai" sai työväen mielet yli maan kiihdyksiin, oli tällä kerralla Lenan kultakenttään työläisten lakon murskaaminen sotaväen avulla, joka komennettuna ampumaan rauhallisia lakkolaisia surmasi ja haavoitti suuren joukon työläisiä. Tapahtuma herätti suuttumusta yli maan. Työväki pani toimeen vastalausekokouksia ja mielenosotuslakkoja vaatien syyllisten viranomaisten saattamista edesvastuuseen ja rangaistukseen. Esitettiin muitakin samanluontoisia vaatimuksia, kuten suojelustilain, sota-oikeuksien ja kuolemanrangaistuksen poistamista, tähän vaatimukseen yhtyen yliopistojen oppilaat lakoillaan.

Balkanin pikkuvaltain sodan aikana Turkkia vastaan Venäjän työväki, varsinkin sen sosialistit, toivat julki voimakkaan vastalauseensa hallituksen aikeita vastaan sekaantua tähän sotaan ja niin silloin jo sytyttää maailman sodan, kuten sitten paria vuotta myöhemmin, 1914, tapahtui. Venäjän hallituksen kätyrit erään itävaltalaisen kreivi Bobrynskin johdolla harjottivat nim. laajaa kiihottustyötä Itävallan slavilaisten keskuudessa ja samaan aikaan Venäjän hallituksen edustajat työnsivät Serbiaa valloitusajatuksen tielle haaveilemaan "Suur-Serbiaa", johon Itävalta-Unkarin etelä-slavilaiset alueet yhdistettäisiin. Venäjän sosialistit tunsivat hallituksensa tarkotuserät. Ne tekivät nämä yleisesti tunnetuiksi ja toineenpanivat hallitusta vastaan vastalauseita. Osaksi juuri heidän vaikutuksestaan kansainvälinen sosialistijärjestökin sitten sekaantui asiaan, kutsui kokoon neuvottelukokouksen ja varotti Europan, etupäässä Itävallan, Saksan ja Venäjän hallituksia syöksemästä Europpaa yleiseen mailman sotaan.

Vuonna 1912 alkoi työväenliike sitten uudelleen oilla täydessä vauhdissa ja kehittyä voimaksi, joka pani Venäjän hallituksen pelkäämään pahinta. Tammikuun 22:nä päivänä, "Verisunnuntain" vuosipäivänä, pantiin kaikkialla valtakunnassa toimeen jättiläismielenosotuksia. Pietarissa yksin 55,000 työläistä yhtyi tällaiseen lakkoon, muissa teollisuuskeskuksissa samassa suhteessa. Huhtikuussa puhkesi uusi lakkoliike, johon sadat tuhannet työläiset yhtyivät. Ja toukokuun ensimmäisenä päivänä Venäjän työläiset viettivät "Vappua" laajemmin ja suurilukuisimpina joukkoina kuin koskaan ennen, vuoden 1905 "Vappua" lukuunottamatta. Sadoin tuhansin työläiset jättivät tehtaansa ja marssivat hulmuavin punasiin lipuin kaupunkien valtakatujen kautta kokouspaikoilleen. Joukkojen suuruus ja työväen mieliala olivat nyt siinä pisteessä, että hallitus katsoi viisaammaksi ei sekaantua tähän työväen jättiläismielenosotukseen. Työväki jylisten julisti Venäjän kapitalisteille ja hallitukselle työväen perusvaatimusta: kahdeksantuntisen työpäivän ja järjestäytymisoikeuden puolesta. Samassa se myös pani voimakkaan vastalauseensa Balkanin sotaa ja militarismia vastaan yleensä.

Näin Venäjän yhteiskunnallinen kehitys ja tapauksien meno kulettivat sitä nopeasti kohti uutta vallankumousmyrskyä. Työläisten järjestöt, etupäässä juuri sosialistipuolueet, tietoisesti johtivat työväen liikkeen kehitystä tähän suuntaan. Agitatsioni työväen, talonpoikais-köyhälistön ja sotaväenkin keskuudessa kasvoi tavattomasti. Sosialidemokratien "bolshevikkilaiset" tunnussanat, ohjelma ja taistelutaktiikka alkoi nyt tulla tunnetuksi kaupunkien teollisuustyöväen keskuudessa yleensä ja saivat yhä laajempaa ja voimakkaampaa kannatusta osakseen. Työväki ei enään ajattele "duman" säilyttämistä ja sen paikkaamista, työväki ei enään pidä mahdollisena monarkiaa, edes perustuslaillisenkaan hallitsijan säilyttämistä, vaan nyt jo työväen keskuudessa alkaa vakiintua yleiseksi ajatus, että Venäjstä on tehtävä ensi tilassa tasavalta. Tietoisemmat työläisainekset uskaltavat jo ajatella askeleen ottamista tästäkin pitemmälle, nim. työväen johtamaan sosialistiseen järjestelmään.

Uudet suurlakkopuuhut.

Ja kasvavan tietoisuuden ja järjestymisen mukana alkaa työväen lakkoliikekin taas yhä enemmän ja enemmän **yhteytyä**. Hajanaisista, eri paikoilla ja eri aikoina puhjenneista lakoista, se alkaa muuttua useita tehtaita, jopa useiden alueiden teollisuuslaitoksia käsittäviksi joukkolakoiksi. Vuonna 1914 tällaisiin lakkoihin osaaottaneiden työläisten lukumäärä nousee jo yli miljonan. Kaikissa teollisuuskeskuksissa ovat työläiset muodostaneet yleiset lakkokomiteansa tai eri yhdistystensä edustajaneuvostot (sovietit). Tietoisena voimastaan työväestö valmistautuu panemaan toimeen koko maata käsittävän yleislakon. Samaan aikaan on maalaisköyhälistön ja köyhempien talonpoikain sekä sotaväenkin keskuudessa mieliala kypsynyt yleiselle kapinalle ja kansan aseelliselle vallankumoukselle valmiiksi.

Ja, kuten 1904 ja 1905, porvaristokin alkaa nyt myös liikkua. Sen erinäiset järjestöt kokoontuvat ja hyväksyvät kaikenlaisia valtiollisia vaatimuksia hallitukselle. Porvaristo näkee mitä on tulossa ja koettaa vaatimuksillaan, varoituksillaan ja uhkauksillaan pakottaa hallituksen valtiollisiin uudistuksiin estääkseen siten vallankumousta

puhkeamasta ja työväkeä nousemasta yleisesti liikkeelle. Porvaristo tunsu työväen vaatimukset ja tiesi, että ne tällä kertaa eivät päätykään vain niihin valtiollisiin vaatimuksiin, jotka porvaristokin voi hyväksyä, vaan kulkevat paljon pitemmälle. Se myös käsitti, että nyt oli työväki etukäteen agiteerattu hyvin laajasti tietoiseksi omista luokkavaatimuksistaan ja keinoista niiden läpiajamiseksi ja järjestetty senmukaisesti toimimaan. Asema oli nyt kokonaan toinen kuin marraskuussa 1905.

Hallituksen asema alkoi jo kesäkuussa olla vaarallinen. Pietarissa ja Moskovassa työväki alkoi heinäkuussa avoimen kapinan sitä vastaan ja "barrikaadit" ilmestyivät taas pitkästä aikaa näiden kaupunkien kaduille. Hallitus ei tiennyt mitä tehdä, yrittääkö murskata nämä yleisen vallankumouksen ensimmäiset julkiset oireet sotajoukoilla, joiden luotettavuudesta ei nyt ollut juuri mitään takeita, vai odottaako siihen myöhempää ja sopivampaa tilaisuutta. Ja niin silloin syttyi sota, joka sitten nopeasti kehittyi mailman sodaksi, sekä pelasti hallituksen pahasta pulastaan.

Mailman sota. Sen syntymisen luokkataisteluperusteet.

Sodan syttyminen vanhan tavan mukaan Venäjän hallitukselle otollisena aikana jo sellaisenaan antoi kaikille tapausten tietoisille seuraajille ja tuntijoille aiheen epäillä, että Venäjän hallitus tahallisesti toimi kaikkensa saadakseen sodan syttymään ja sen kautta päästäkseen siitä pulasta, johon se sisäisesti oli joutunut. Kun tällä kertaa sen lisäksi asema muissakin Europan suurvalloissa oli kehittynyt samaan pisteeseen, kun Saksan työväestö alkoi osottaa mahtavia oireita siirtyäkseen suoranaisen vallankumouksen tielle, kun sen sosialidemokratiasissa puolueessa suurlakon ja avoimen joukkotaistelun kannattajat tänä vuonna olivat päässeet ensi kerran voitolle, esim. valanneet maan suurimman puoluejärjestön, Berlinin osaston johdon käsiinsä; kun Ranskan sosialistit olivat nähneet puhtaan parlamentarisen toiminnan tuloksettomaksi ja nyt kääntyneet sen syndikalistisen taloudellisen järjestön puoleen, pyrkien sen kanssa yhteistoimintaan; kun Englannissakin sen vanhoilliset ammattiunionit olivat suurien joukkolakkojen kokemusten kautta kulkeutuneet laa-

jan liittoutumisen ja kumouksellisen suurlakkotaistelun kannalle, niin ei ole ollenkaan ihme, että kaikissakin näissä maissa hallitukset tarttuivat mitä kärkeäimmin käsiksi mahdollisuuteen alkaa valtojen välinen sota ja siinä sekä sen aikana lannistaa Europan nopeasti vallankumoukselliseksi kehittyvä järjestynyt työväenliike. Näin näiden maiden hallitsevain luokkain imperialistiset valloituspyrkimyksetkin oikeastaan nyt liittyvät mitä kiinteimmin ja läheisimmin luokkataistelusuhteisiin, jälkimäiset määräävästi vaikuttaen edellisiin. Kapitalististen suurvaltain pyrkimys sotain yms. selkkauksien kautta valtaamaan itselleen uusia markkina-, raaka-aines- ja riistoalueita (imperialismi) ei johdu enään yksin ja suoranaisesti kapitalistisesta laajenemisesta ja markkinoiden yms. tarpeesta, vaan yhä kärjistyvän luokkataistelun kapitalisteille synnyttämän vaikean aseman pakosta, pyrkien ne siten edes väliaikaisestikaan siirtämään työväenkysymyksen ratkasevan selvittelyn ja taistelun tuonemmaksi. Kapitalistien imperialistiset pyrkimykset nykyään enään määräävät vain sen, millä puolella ja miten kauan eri valtiot taistelevat, kun sota kerran on syttynyt, voidaan ne siirtyä puolelta toisellekin, mikäli nämä edut sen ratkasevat. Sota itsessään sensijaan on nykyään enään pääasiassa hallitsevain luokkain yksi lisäkeino, jolla pyrkivät pitkittämään kapitalistista luokkavaltaansa yleensä, jolla pyrkivät heikontamaan ja masentamaan työväen luokkaliikettä ja estämään työväen valtaan nousun.

Mitä sitten Venäjään, Saksaan ja osaksi Ranskaan, Englantiin, Itävalta-Unkariin ym. muihin maihin tulee, on sodan aikana ja sen jälkeen paljastunut useitakin sellaisia toimenpiteitä ja asiakirjojakin, jotka mitä vakuuttavimmin osottavat tämän käsityksen oikeaksi. Erikoisesti sie-tää tässä panna merkille valaisemaan niitä syitä, jotka tähän sotaan vetivät Ranskan porvarillisen tasavallan Venäjän yksinvaltiuden liittolaisena, että etupäässä juuri Ranskan rahamiehet olivat jo Aleksanteri III:n ajoista asti avustaneet ja pönkittäneet Venäjän horjuvaa hallitusta niillä suunnattomilla rahalainoillaan, joita ne tuon tuostakin Venäjän hallitukselle antoivat. Jo ennen sotaa nämä nousivat kymmeneen miljardiin rupliin ja oli niihin

sijoitettu suuri osa Ranskan pikkuporvaristonkin, virkamiesten, opettajien ym. säästöistä. Vuoden 1905 vallankumous jo oli pahasti uhannut näitä sijoituksia häviöllä. Seuraavana vuonna Venäjän vapaamieliset porvaritkin Viipurin manifestissaan kehottaessaan kieltäytymään hyväksymästä hallituksen ulkomaisia lainoja, joita se joutui asemansa tukemiseksi ottamaan, lisäsivät Ranskan rahiemiesten pelkoa. Ranskan porvaristo näin ollen tiesi, mitä uusi vallankumous Venäjällä voi sille tuoda mukanaan. Siksi taantumusvuosina 1905 jälkeen näemmekin tasavaltaisen Ranskan edustajien nuolemassa Venäjän itsevaltiaan veristä kättä ja antamassa tälle moralisen ja aineellisen kannatuksensa.

Ja sikäli kun Englannin porvaristonkin edut alkoivat samaten yhtyä Venäjän hallituksen etuihin, kuten kävi Persia-kysymyksessä ja kysymyksessä, miten pitää Indian ja Egyptin muhamettilainen väestö kurissa, me näemme sen hallituksen lähentelevän Venäjän hallitusta, pyrkivän sen kanssa liittoon (Räävelissä 1908, kummankin maan hallitsijat tapaavat toisensa). Ja Englannin vapaamielissäkin porvarillisessa sanomalehdistössä alkaa ilmestyä kirjoituksia, joissa kehuaan tsarihallitusta, erikoisesti pestään verinen Nikolai puhtaaksi kuin pulmunen samassa kun mustataan vallankumouksellisia. Venäjän hallituksen ei näin ollen tarvinnut peljätä joutuvansa yksin, jos se heittäytyisi vaaralliseen seikkailusotaankin. Se etukäteen nyt tiesi, kuinka tärkeätä on Ranskan ja osaksi Englanninkin porvaristolle auttaa sitä pulasta, jos se sellaiseen joutui, sekä tukea sitä vallankumousliikettä vastaan.

Saksan hallituksen suhde Venäjän sisäiseen kysymykseen oli tietenkin sama, mutta toisesta syystä. Jo 1905:n vallankumous oli osottanut Saksan hallitukselle, että Venäjällä puhjennut vallankumousliike voi, ei ainoastaan vahingoittaa saksalaisten Venäjällä, Itämeren maakunnissa ym. riistäjinä elävien maaparonien sekä saksalaisten kauppiaiden ja teollisuusharjoittajien Venäjän hallituksetta saamia erikoisetuja yms., vaan sen lisäksi voi helposti aiheuttaa vallankumouksen myrskyn vyörymisen ensiu Saksan puolalaisille alueille ja lopuksi sen oman työväestönkin keskuuteen. Siksi olikin Saksan hallitus 1905

pannut Venäjän rajalla olevat joukkonsa sotakannalle ja tehnyt uhkauksen, että marssittaa ne rajan ylitse, jos vallankumousliike ei asetu. Venäjän hallitus, hallitsevat luokat, erikoisesti sen aateliset tilanomistajat ja virkaylimystö, eivät siksi erikoisesti peljänneetkään sotaa Venäjän ja Saksan välillä, sillä ne tiesivät, että kävi siinä miten päin tahansa, se on, vaikka siinä Saksa voittikin, niin se merkitsisi heidän valta-asemansa pönkittämistä, eikä päinvastoin. Vallankumous oli ainoa, jota ne pelkäsivät ja siinä suhteessa ne tiesivät Saksan hallituksen voittajanakin tulevan auttamaan heitä vallankumouksen kukistamisessa. Sota Saksan liittolaisena tietysti olisi ollut heille mieluisempi, mutta sota Saksaa vastaanakaan ei heitä pelottanut, vaan oli se niinkin päin tervetullut vallankumouksesta vapauttamaan.

Venäjän sosialistien suhtautuminen sotaan.

Venäjän marksilaisille kumouksellisille ja tietoisille sosialisteille oli kaikki tämä jo aikoja selvänä ja tunnettua. Siksi eivät hallituksen vakuutukset, että Saksa oli alkanut Venäjää vastaan hyökkäys- ja hävityssodan, saanutkaan heitä narratuksi. He tiesivät, että sota tietenkin on hävityssotaa, mitä tulee Venäjän talonpoikaisväestön ja työväenluokan elämään, elinehtoihin ja oikeuksiin, mutta he myös tiesivät, että kotimainen hallitus tässä suhteessa oli itse asiassa vihollismaan hallituksen kanssa liitossa. se on, kävi yhtäläillä hävityssotaa niitä vastaan kuin vihollinenkin, koko ulkomainen sota nimenomaan sitä tarkottaen.

Jo ennen varsinaista sodan julistamista, kun sota näytti aivan varmalta, oli "vallankumouksellisten sosialistien puolueen" toimeenpanevan komitean enemmistö hyväksynyt sotavastaisen manifestin, jossa se m. m. lausui:

"Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö Itävallan imperialismi olisi syyppää sotaan Serbian kanssa. Mutta eikö ole yhtä rikollista Serbian puolelta kieltää Makedonialta itsehallintoa ja harjoittaa pienempien ja heikompien kansallisuuksien sortamista?"

"Ja tämän valtion suojelemisen maamme hallitus käsittää "pyhäksi velvollisuudekseen". Kuinka tekopyhää! Kuvitelkaa, että tsari esiintyy Serbia-raukan suojelijana, samaan aikaan kun hän marttyriseeraa Puolaa, Suomea ja juutalaisia ja käyttäytyy kuin maarosvo Persiaa kohtaan!"

“Mikä tahansa tuleekaan olemaan tapauksien meno, Venäjän työläiset ja talonpojat tulevat jatkamaan urhokasta taisteluun vallottaakseen Venäjälle tilan sivistyskansain keskuudessa.”

Kun sitten sodan julistamisen jälkeen “dumassa” tuli esille hallituksen sotamenoarvio elok. 8:nä päivänä, niin Venäjän sosialidemokratisen puolueen “duman” edustajat, luvultaan 14, “bolshevikit” ja “menshevikit” yhdessä päättivät kieltäytyä hyväksymästä varoja hallitukselle sotatarkotuksiin ja heidän puolestaan luki edustaja Khaustov seuraavan julistuksen:

“Kauhea ja ennenkuulumaton katastrofi on kohdannut koko mailman kansaa. Miljonat työläiset on temmattu heidän työstään, verivirta tuhoten ja lakasten heidät pois. Miljonat perheet on syösty nälänhätään.

“Sota on jo alkanut. Ja samaan aikaan kun Europan hallitukset valmistautuvat siihen, koko mailman köyhälistö, Saksan työläiset etunenässä, yksimielisesti ilmasivat vastalauseensa (Saksan sosialistit kuitenkin heti osottivat, että he menevät hallituksensa mukana jo ensimmäisessä äänestyksessä valtiopäivillä hyväksyen heidän edustajansa hallituksen pyytämät varat ja joukot sotaa varten. — L. L.)

“Venäläisten työläisten sydämet ovat Europan köyhälistön mukana. Tämän sodan on aiheuttanut laajennuspolitiikka, johon kaikkien maiden hallitsevat luokat ovat syypäät.

“Köyhälistö tulee puolustamaan mailman sivistystä tätä hyökkäystä vastaan.

“Sotaikäyväin maiden luokkatietoinen köyhälistö ei ole ollut kyllin voimakas estääkseen tätä sotaa ja raakalaisuuteen palaamista.

“Mutta me olemme vakuutetut, että työväenluokka tulee löytämään työläisten kansainvälisessä solidariteetissa sen keinon, jonka avulla se voi pakottaa rauhan solmittavaksi jo hyvin pian. Tämän rauhan ehdot tulevat kansat itse määrittelemään, eivät kukaan diplomatit.

“Me olemme vakuutetut, että tämä sota tulee lopullisesti avaamaan Europan suurten massojen silmät ja näyttämään heille kaiken sen väkivallan ja sorron todelliset syyt, josta he kärsivät, ja että näin ollen tämä uusi raakalaisuuden purkaus tulee myös olemaan viimeinen.”*)

Heti kun tämä julistus oli tullut luetuksi, kävelivät “duman” sosialidemokratiset edustajat ulos. Niitä seurasivat “vallankumouksellisen sosialistipuolueen” ja “Työryhmän” edustajat, joten talonpoikaisväestön sosialistiset ja puolisosialistisetkaan edustajat eivät äänestäneet hallitukselle sotavaroja, se on, siis hyväksyneet sotaa.

*) John Spargo, ed. teos, s. 87, 88.

Myöhemmin sitten jälkimäiset muuttivat kantaansa ja "duman" edustajan, Aleksanteri Kerenskyn, johdolla kääntyivät kannattamaan sotaa. Näitä seurasi sitten joi-takin "menshevikkien" johtajiakin, joten lopulta "bol-shevikit" "kansainvälisten", "menshevikkien" ja vasem-man siiven "vallankumouksellisten sosialistien" kanssa jäivät enään sotaa vastustamaan ja ylläpitämään köyhä-listön luokkataistelua hallitusta ja kapitalisteja vastaan tämän sodan aikanakin. "Bolshevikit" tässä taistelus-asaan menivät niinkin pitkälle, että ryhtyivät heti salaisen agitasionityön järjestämiseen sotaan kutsuttujen jouk-kojen keskuudessa, tarkoituksella saada ne kieltäytymään sotapalveluksesta ja nousemaan kapinaan. Hallituksen onnistui kuitenkin kätyriensä kautta päästä tämän toimin-nan jälille ja vangitsi se marraskuun 17 päivänä Viipuris-sa erään salaisen neuvottelukokouksen 11 edustajaa, nii-den joukossa viisi "duman" jäsentä, kaikki "bolshevik-keja". Pannen kokouksen jäsenet syytteeseen valtiope-toksesta, hallitus perusteli sitä väitteellä, että kokoukses-sa oli päätetty ryhtyä toimenpiteisiin ja suunniteltu me-nettelytavoista "bolshevikkien" sotavastaisen manifestin levittämiseksi Venäjän työläisten, kansanjoukkojen ja so-tilaiden keskuudessa.

Tässä julistuksessa vedottiin välttämättömyyteen "kaikilta tahoilta jatkaa yhteiskunnallisen vallankumo-uksen agitatsionityötä armeijan keskuudessa ja sota-äyt-tämölläkin ja, että aseita ei olisi suunnattava omia veljiä, se on, toisten maiden palkkaorjia vastaan, vaan taantu-muksellisia porvarihallituksia vastaan. Tätä agitatsionia oli harjotettava kaikilla kielillä, kaikkien armeijain kes-kuudessa tarkoituksella tehdä tasavaltoja Venäjästä, Puo-lasta, Saksasta, Itävallasta ja Europan muista maista, ne sitten muodostuen tasavaltaiseksi Europan Yhdys-valloiksi.

Venäjään nähden erikoisesti julistuksessa lausuttiin, että "työväenluokan ja kaikkien Venäjän eri kansalli-suuksien työtätekevämien joukkojen kannalta katsottuna tsarin hallituksen ja sen sotajoukkojen häviölle joutumi-nen (sodassa) tulisi omaamaan sangen vähäisen merkityk-sen." Ja myöhemmin "bolshevikkien" ulkomailla, Sveit-

sissä ilmestyvässä äänenkannattajassa Lenin ja Zinovjev laajemmin perustelivat, miksi Venäjän työväenluokan etujen kannalta Venäjän hallituksen tappiolle joutuminen olisi toivottavaa. Myöhemmät tapaukset ovat sitten osoittaneet, että heidän omaksumansa katsantokanta oli aivan oikea.

“Vallankumouksellisten sosialistien” puolueen oikea siipi yhdessä “menshevikkien” oikean siiven ja työryhmäläisten kanssa laativat myös työväelle ja talonpojille osotetun julistuksen, jossa päinvastoin kehottivat näitä ja kaikkia vallankumouksellisia puolueita ottamaan isänmaan puolustuksen Saksan hyökkäyksiä vastaan omaksi asiakseen, lausuen, että “työväki puolustaessaan Venäjää, puolustaa silloin myös itseään, puolustaa vapautensa tietä, Saksan voiton välitön seuraus tullen merkitsemään vanhan hallitusjärjestelmämme lujittamista.” Tämän pitkän julistuksen, jossa yksityiskohtaisesti koetettiin todistaa, miten Saksan voiton uhka tekee pakolliseksi Venäjän työläisille maan puolustuksen, laatijain ja allekirjottajain joukossa olivat myös “menshevikkien” johtomiehet Plechanov ja Leo Deutsh, jotka täten omaksuivat täsmälleen saman kannan kuin Saksan sotasosialistit samoilla perusteilla olivat omaksuneet selostaessaan Saksan työläisille välttämättömäksi puolustaa isänmaata ja Saksan työväen vapauden tietä sekä työväenliikkeen saavutuksia Europan kasakkahallitusta, Venäjää, vastaan. Jommankumman näistä maista lopullinen voitto sodasta olisi merkinnyt samaa, nim. junkkaripuolueiden vallan pönkittämistä, niiden **kummankin** häviölle joutuminen sensijaan merkitsi vallankumousta ja se oli juuri tähän päämäärään, johon Venäjän “bolshevikit” ja heidän kanssaan samaa mieltä olevat muut sosialistit, lähtivät tietoisesti pyrkimään.

Sotavastaisen kansainvälisen sosialistiliikkeen syntyminen.

Tässä tarkotuksessa Sveitsissä olevat “bolshevikit”, vasemmistolais-“menshevikit” ja “vallankumoukselliset sosialistit” ryhtyivät Lenin’in johdolla yhteistoimintaan niiden saksalaisten ja itävaltalaisien vallankumouksellisten sosialistien kanssa, jotka eivät hyväksyneet puoluei-

densa hallitsevain luokkain kanssa sodan ajaksi tekemää kansalais-rauhaa, vaan olivat sitä mieltä, että työväenluokan olisi sodankin aikana ja juuri nimenomaan sen aikana ja tähden käytävä vallankumouksellista luokkataistelua hallituksia ja hallitsevia luokkia vastaan. Kun sosialistinen kansainvälinen liitto ("Toinen Internatsionali") oli sodan syttyessä mennyt pirstaleiksi ja kun sen rippeet, m. m. yleinen sihteeristökin, osottautui kerrassaan haluttomaksi ja kykenemättömäksi olemaan miksikään avuksi tässä taistelussa, ryhtyivät Sveitsiin kokoontuneet eri maiden kumoukselliset sosialistit puuhaamaan uuden kansainvälisen sosialistiliiton rakentamista. Ensimmäinen neuvotelukokous pidettiin Zimmerwald'issa, jossa laadittiin sittemmin "Zimmerwald'in" manifestina tunnetuksi tullut vetoamus kaikkien maiden vallankumouksellisille työläisjärjestöille, että ne ryhtyisivät vastustamaan maidensa hallitsevain luokkain sotapuuhiä, levittäisivät sotaväen keskuudessa vallankumouksellista luokkatietoisuutta ja järjestäisivät ja kokoisivat työväen hajanaiset sotavastaiset joukot taisteluun. "Zimmerwaldilaiset" alkoivatkin sitten mitä laajasuuntaisimman agitatsioonin Europan eri maiden armeijan ja kotiinjäätneiden työläisten keskuudessa. Kun useiden puolueettomien maiden sosialistijärjestöt yhtyivät tähän uuteen, "Kolmanteen Internationaliin", kasvoi sen yleinen vaikutus nopeasti. Mutta sotakäyvissäkin maissa, kuten Italiassa ja Ranskassa sekä ennen kaikkea Venäjällä alkoi luokkataistelusocialistien vaikutus jo sodan aikana olla sangen huomattava.

* * *

Venäjällä hallituksen kykenemättömyyden ja täydellisen rappeutuneisuuden vaikutuksesta syntyi pian maan kaikessa toiminnassa, itse sodan johdossa ja käynnissäkin täydellinen sekasorto. Tämän syntyminen osaltaan, eikä suinkaan pienessä määrässä, auttoivat Venäjän hallituksen palveluksessa olevat saksalaisyntyiset virkamiehet, armeijan päälliköt ja upseerit sekä hovinkin jäsenet, kaivaltamalla Venäjän sotasalaisuudet Saksan hallitukselle ja armeijan varustamisessa harjottaen mittaamatonta vääryyttä, varastamista ja "sabotaasia". Sota alkoi näin ollen mennä Venäjän joukoille turmiolliseen suuntaan. Tap-

pio seurasi tappiota, suuret armeijat tuhoutuen kuin myrskyn puhaltamina ja Saksan joukot tunkeutuen kauas aivan sisä-Venäjän rajalle asti, yli Puolan, Liettuan ja Vähä-Venäjän. Näin kehittyi maaperä kypsäksi sille vallankumoukselle, jota Venäjän kumoukselliset sosialistit, etupäässä "bolshevikit" olivat väsymättömästi, tinkimättömästi ja jatkuvasti kiihottaneet sekä valmistaneet vuode 1905:n vallankumouksesta alkaen. Jo 1916 oli sitten Venäjä yleisen vallankumouksen kynnyksellä ja olisi se silloin jo puhjennut, elleivät oikeisto-sosialistien ja porvarillisten radikaalien vetoamuksesta työläiset olisi suostuneet siirtämään suunnittelemansa taistelun alkamisen yli talven, heille kun vakuutettiin, että hallituksessa varmaankin tulisi sen kuluessa tapahtumaan suuriakin muutoksia ja sen mukana itse sotatapauksissakin sellainen käänne, joka takaisi maalle pikaisen rauhan. Tämä vallankumouksen siirtäminen osottaa, että nyt ei enään ollut Venäjällä kysymys vallankumouksesta, joka vähitellen luonnonvoimain tapaisesti kehittyy ja itsetiedottomasti puhkee yleiseksi myrskyksi, vaan oli kysymys suurten työläisjoukkojen ja niiden vallankumouksellisten järjestöjen niin tietoisesta ja lujan tahtonsa vallanalaisesta liikkeestä, että ne voivat sen lykätä tuonnemmaksikin ja alkaa sitten, milloin olivat niin päättäneet. Sellaisen liikkeen edessä täytyi voimakkaimmankin hallituksen kukistua ja sellaista liikettä eivät enään sille vieraat ainekset kykene johtamaan harhapoluille, vaan se kulkee voitokkaana asettaensa päämäärää kohden, itse harkiten ja omaksuen luokkaetunsa mukaiset menettelytavat ja sen ohjelman, mitä kulloinkin eteen tulevat uudet suhteet edellyttivät.

Venäjän vuoden 1917:n vallankumous oli asteesta toiseen kulkiessaan kaiken aikaa sen työväen ja maalaisköyhälistön tietoista jättiläisliikettä, vallankumouksellisten työläisjärjestöjen johtama ja vallitsema ensimmäinen todellinen, uudenajan köyhälistön vallankumous.

IX. LUKU.

Vuoden 1917:n maaliskuun valtiollinen vallankumous ja tapaukset marraskuun yhteiskunnalliseen vallankumoukseen asti.

On erittäin tärkeitä heti tämän luvun alussa huomauttaa siitä tosiseikasta, että Venäjän vuoden 1917:n vallankumous kehittyi ja toteutui kokonaan "bolshevikien" jo ennen puolueen Lontoon kongressia kehittämän ja sitten siinä koko sosialidemokratisen työväenpuolueen omaksuman taistelutaktikan perusteella. Työväen suurlakoksi kasvava lakkoliike, julkinen joukkotaistelu, talonpoikaisköyhälistön ja sotaväen kapinoiminen ja kaikkien näiden toimintain **liittyminen** yleiseksi aseelliseksi vallankumoukseksi hallitusta ja hallitsevia luokkia vastaan, olivat ne kolme kulmakiveä, joille **yhteensä** vanhan järjestelmän kukistaminen ja köyhälistön valtaan nouseminen oli laskettava. Väsymättä olivatkin sitten Venäjän todella kumoukselliset sosialistit, nim. "bolshevikit" ja vasemman siiven "vallankumoukselliset sosialistit" tehneet agitatsioni- ja järjestämistyötään saadakseen työväen, talonpoikaisköyhälistön ja sotaväen omaksumaan heidän periaatteensa ja nämä taistelutavat, sekä kehittääkseen heitä **jatkuvassa** taistelussa niitä käyttämään ja niihin niin paljon kouluuntumaan kokemuksen mestarikoulussa, että sitten ratkasevassa taistelussa kykenevät oikein ja nopeasti toimimaan, panemaan liikkeelle joukkovoimansa ilman epäröimistä ja sekaannusta. Kokemus oli osottanut, että erikseen nämä kolme taistelukeinoa eivät olleet kyenneet kukistamaan Venäjän hallitusta. Nyt Venäjän työväki, talonpoikaisköyhälistö ja sotäväki toimivat kaikki yht'aikaa ja omalla tavallaan ja vallankumous kulki voitokkaana yli tsarihallituksen laitosten, murska-

ten sen perin pohjin ja ajaen vielä Venäjän porvaristonkin pois siitä satulasta, johon se valmistui ja kaikin keinoin yritti maaliskuun tapauksien jälkeen nousemaan.

Sodan aiheuttama taloudellinen ja valtiollinen sekasorto.

Jo syksypuolella vuotta 1916 oli Venäjän valtiollinen ja sen mukana taloudellinen sekasorto kehittynyt äärimäiseksi. Hallitus oli täydellisesti rappeutunut, sitä johtaen saksalaismielisen keisarinnan hovisuosikit, ennen kaikkea hänen uskonnollinen opastajansa ja neuvonantajansa, munkki Rasputin. Sukupuoliselle kiihotukselle perustuvan uuden "uskontonsa" kautta, tämä itsekin siinä suhteessa mielipuolisuuteen asti sairas, aivan oppimaton, entinen siperialainen talonpoika, hankki itselleen melkein ehdottoman vallan keisarinnan ja tämän lähimpään ympäristöön kuuluvain hovinaisten, keisarin tyttärien ym. yli. Hallituksen etunenään, ministeriksi ja armeijan päälliköiksi nimitettiin nyt henkilöitä, jotka alistuivat palvelemaan tämän hovikoplakunnan mielipuolisia tarkotuksia, niin hyvin Venäjän sisäisissä kuin ulkoisissakin asioissa. Venäjän sotatoimenpiteiden kavaltaminen, armeijan sotatarpeiden varastaminen, tilauksien viivyttäminen ym. kehittyi nyt aivan julkiseksi ja yleiseksi. Samaan aikaan hallituksen etunenässä olevat, puhdasverisimmät byrokraatit, tekivät kaikkensa estääkseen kunnallisia laitoksia, ko-operativisia yhdistyksiä tai muitakaan väestön ja porvaristonkaan omintakeisia elimiä toimimasta Venäjän armeijan varustamiseksi sotatarpeilla, ravinnolla, sairaushoito-tarpeilla ym. Teollisuuden harjottajain yritykset ryhtyä omintakeisesti sotatarveteollisuutta järjestämään ja saattamaan sodan vaatimalle tehokkaammalle ja systemaattisemmalle pohjalle, kohtasivat hallituksen puolelta myös vastustusta. Sitäpaitsi itsestään selvä asia on, että maassa, jossa noin 7 miljoonaa miestä kutsuttiin aseisiin ja koottiin harjotuskeskuksiin tai lähetettiin rintamalle, jossa täytyi samassa suhteessa ruveta keskittämään elintarpeita, aseita ja muita sotavarustuksia sotarintamalle, täytyi myös ennen pitkää kaikessa tuotantotoiminnassa ja liikenteessäkin syntyä jättiläisproblemeja, joita Venäjän byrokraattinen hallitus ei mitenkään kyennyt välttämään ja ratkasemaan. Näin hyvin pian joutuikin Venäjän rau-

tatieliikenne ennen kaikkea täydelliseen sekasortoon ja seisahdukseen. Se palveli vain sotatarkoituksia ja niitäkin huonosti. Yli 160 miljonaisen väestön muut, nim. sen suoranaiset elämän vaatimukset saivat koettaa tulla toimeen ilman rautateiden apua, miten paraiten kykenivät. Sama pitää paikkansa teollisuuteenkin nähden. Sekin palveli vain sotaa!

Täten alkoi maassa, jossa aika ajottain oli elintarpeita ylitse sen väestön omaan tarpeiden, syntyä niistä puutetta, varsinkin kaikissa kaupungeissa ja teollisuuskeskuksissa. Maaseudulla samaan aikaan joutui vilja mätänemään suurina röykkiöinä ja talonpoikaisväestö kärsimään puutetta kaikista niistä tuotteista, työkaluista, vaatteista ym., joita se oli kehittynyt teollisuuden valmistamina ostamaan.

Ja sodan muut kärsimykset ja vastukset kasvoivat vieläkin nopeammin. Miljonat talonpoikais- ja työläisperheet olivat joutuneet luovuttamaan perheen miespuolisista jäsenistään yhden tai kaksikin sodan molokille. Tällainen suunnaton työvoiman lypsäminen alkoi pian tuntua. Lukemattomat perheet alkoivat painua nälkään ja puutteeseen. Ja rintamalta virtasi loppumaton haavottuneiden ja silvottujen sotilaiden jono takasin maaseudulle ja kaupunkeihin. Niiden, lopulta miljonniin nouseva joukko, lisäsi taakkaa väestön työtätekeville aineksille melkoisesti ja itse joutuivat ne kärsimään sellaista kurjuutta ja tuskia kuin mitä koskaan olivat rintaman vallihautoissa joutuneet kokemaan.

Työläisten, talonpoikain, vieläpä rintamalla olevien sotilaidenkin keskuudessa alkoi näin ollen kasvaa yleinen tyytymättömyys, se alkaen kiteytyä hallitus- ja sotavastaiseksi, väestön keskuudessa näin hyvin yleisesti syntyen laaja pikaisen rauhan kaipuu. Venäjän porvaristo ja sen mukana kulkevat sivistyneet sensijaan alkoivat peljätä, että hallituksen täydellinen vararikko johtaisi sodan loppumiseen ja rauhan solmimiseen Saksan kanssa, joka Venäjän kapitalisteille sillä hetkellä oli vastenmielinen useistakin syistä, mutta ennen kaikkea sentähden, että olivat sodan aikana liittyneet rahallisesti ynnä muutenkin länsivaltioiden kapitalisteihin ja pelkäsivät rauhan tuot-

tavan heille suuret aineelliset tappiot. Toiselta puolen olivat he kehittäneet itselleen oman imperialistisen ohjelmansa, Venäjän kapitalisteina käsittäen riistoetujensa mitä suurimmassa mittakaavassa hyötyvän, m. m. jos esim. Venäjä olisi päässyt Konstantinopolin valtiaaksi. Ennen olemme myös jo tutustuneet siihen, että Venäjän porvaristossa oli kehittynyt täydellinen ymmärrys siitä, mitä Venäjällä uusi vallankumous tulisi merkitsemään, oli syntynyt tällaisen vallankumouksen pelko, koska kokemus oli osottanut, että se tulisi nojautumaan työväenluokalle, olemaan tämän johtama ja pyrki työväenluokan luokkaetujen valvomiseen ja läpiajamiseen, vastoin porvariston vallanpyrkimyksiä ja riistoetuja.

Näin syksyllä 1916 me näemmekin, että porvariston edustajat "dumassa" alkavat anomuksillaan, vastalauseillaan, uhkauksillaan ym. varottaa hallitusta jatkamista mielipuolista politiikkaansa. Ne vaativat hallitusta mahdollisimman paljon luovuttamaan tehtäviään porvariston johtamille kunnallislaitoksille, teollisuudenharjoittajain ym. yhdistyksille ja osuustoiminnallisille järjestöille jne. Samaan aikaan ne myös vaativat, että hallituksen on alistettava ministerinsä "duman" kontrollin alaiseksi. Venäjän porvaristo nyt luulee ja uskottelee muillekin, että jos virkavaltainen hallitus antaisi vain sen, nim. porvariston päästä asioiden johtoon, niin se laitoksineen kykenisi kaikki asiat saattamaan jälleen hyvälle pohjalle. Se ei halunnut tai kyennyt näkemään syvemmälle, nim., että sekasorto ei enään ollut hallinnollinen, nim. byrokratian kykenemättömyydestä johtuva, vaan oli jo yhteiskunnallinen, se on, sodan kehittämän luokkavastakohtain äärimäiseksi kärjistymisen aiheuttama. Sota sitäpaitsi oli niin suunnaton, että se vei Venäjän kapitalistisen teollisuuselämän sellaisenaankin suoranaisesti anarkiaan, josta Venäjän porvarit eivät olisi omin voiminensa kyenneet sitä pelastamaan.

Että nämä "duman" hallitukselle esittämät syytökset ja vaatimukset eivät osaltaan nekin auttaisi väestön tyytymättömyyden puhkeamista vallankumoukseksi, teki "duma" esityksensä ensin salaisesti ja vasta myöhemmin ryhtyi julkisesti hallitusta arvostelemaan.

Ja vaikka "duman" porvarillisilla edustajilla tässä edesottamisessaan vallankumouksen ehkäisemiseksi oli käytettävinsään se voimakas avustus, jota Pietarissa olevat Venäjän liittolaisvaltioiden edustajat kykenivät painostuksellaan ja uhkauksillaan antamaan, niin sittenkään eivät ne onnistuneet asioiden kulkua enään muuttamaan, vaan ne menivät menoaan. Hallitus, päinvastoin, oli selvänäköisempi kuin Venäjän porvaristo. Se näki ja käsitti, että jo monta kuukautta jatkuneen elintarpeiden puutteen, nälän, sodan synnyttämän kurjuuden sekä muiden tuhansien kärsimysten aiheuttama tyytymättömyys oli kasvanut varsinkin työväestössä ja armeijassa jo niin yleiseksi ja juurtunut niin syväälle, että se oli väkisininkin puhkeava ennen pitkää ilmitaisteluksi. Hallitus myös ymmärsi että tätä tyytymättömyyttä ei voida enään tyynnyttää joillakin valtiollisilla reformeilla, vaan että miljoonaiset kansan joukot vaativat nyt enemmän kuin sellaisia, tahtoivat leipää, huojennusta työkuormaansa ja rasitukseensa, tahtoivat rauhaa, tahtoivat maata, tahtoivat sananvaltaa jokapäiväisen työelämänsä yli. Tämän tähden se ryhtyikin mitä perinpohjaisempiin toimenpiteisiin kukistaakseen uhkaavan vallankumouksen ja mikäli mahdollista provoseeratakseen sen puhkeamaan ennen aikaansa ja eri paikkain, sekä eri köyhälistökerrosten eri-aikaisina hajanaisina yrittäjinä.

Tässä tarkoituksessa se heti vuoden 1917 alussa alkoi keskittää sotaväen osastoja Pietariin, Moskovaan ym. teollisuuskeskuksiin, sensijaan että olisi lähettänyt kaikkia rintamalle. Polisijoukoille myös annettiin nyt kiväärit ja kuularuiskut ja lisättiin niiden lukumäärää. Julkisten talojen katoille ja ullakkokerrosten ikkunoihin sijoitettiin pikatykkejä ja kuularuiskuja, samoin niihin yksityisiinkin taloihin, jotka olivat kaupungin liikeväyliin nähden tärkeissä paikoissa. Samaan aikaan hallituksen kätyrit koettivat provoseerata työläisiä ennaikaisiin ja hajanaisiin yhteentörmäyksiin polisin kanssa.

Maaliskuun vallankumous. Tsarivallan kukistus.

Helmikuun 27:nä päivänä sitten Pietarin työläiset menivät lakkoon. Yli 300,000 työläistä yhtyi siihen. Mitään yhteentörmäystä hallituksen aseellisten voimain ja

työväen välillä ei kuitenkaan nyt vielä syntynyt. Työläisjoukkoja olivat niiden johtajat, sosialidemokratit ja "valankumoukselliset sosialistit" varottaneet juoksemasta hallituksen valmistamaan ansaan. Työläisten päävaatimuksena oli: enemmän elintarpeita, leipää, lämmitysaineita ja täydellistä muutosta koko hallituksen politikassa.

Seuraavina parina päivinä osa työläisiä palasi takaisin töihinsä, toisten jatkaessa lakkoa ja työväenjärjestöjen valmistuessa yleistä nousua yli koko maan. Erikoisesti tehtiin näinä päivinä kiihkeätä työtä sotaväen keskuudessa, jonka joukossa oli paljon rintamalta palanneita miehiä. Maaliskuun 3:nä päivänä tapahtuivat sitten ensimmäiset aseelliset yhteentörmäykset lakkolaisten ja poliisien välillä, poliisi joutuen useissa paikoissa työläisten kanssa häviölle. Lakkolaisten joukossa alkoi nyt jo olla nähtävänä univormuissaan olevia sotilaita, jotka auttoivat työläisiä taisteluissaan poliseja vastaan. Samana päivänä julistettiin Pietariin sotatilaan ja kaikki väkikokoukset yms. kiellettiin, samassa kun työläiset sota-oikeuden uhalla käskettiin palaamaan työhönsä. Maaliskuun 7:nä päivänä kangasteollisuustyöläiset nousivat uudelleen lakoon ja heihin yhtyi nyt muutamissa tunneissa koko Pietarin työväestö, käsittäen useita satoja tuhansia. Parissa päivässä Pietarissa oli kaikki teollisuus ja liike-elämä pysähdytetty. Työläiset panivat toimeen jättiläiskokouksia ja esittivät niissä vaatimuksensa, ensimmäiseksi vaatien elintarpeita. Kasakat, jotka lähetettiin hajottamaan työläisten kokouksia, osottivat epäröimistä ja useissa tapauksissa välttivät joutumasta työläisten kanssa aseelliseen yhteenottoon. Polisit sensijaan osottivat erinomaista palvelusintoa ja missä niiden luku oli kyllin suuri ryhtyivät kokouksia väkivallalla hajottamaan. Alkoi elintarvekauppojen ja niiden jälkeen pian kaikkien muidenkin myymäläin "puhdistaminen", nälkäiset ja repalaiset väkijoukot ottaen itselleen mitä irti saivat. Kymmeniä työläisiä sai nyt surmansa tai haavottui kahakoissa poliisien kanssa.

Sunnuntaina, maaliskuun 11:nä päivänä, alkoivat tehdaskortteleiden työläisjoukot satatuhatlukuisina samota keskikaupungille. Polisit koettivat estää heitä pääsemäs-

tä sinne avaamalla siltain luona ja valtakatujen risteyksissä työläisten sankkoja joukkoja vastaan kuularuiskutulen. Sadat työläiset menettivät henkensä tai haavottuivat, mutta polisin katalan ampumisen seurauksena oli myös, että työläisten jättiläisjoukot raivostuivat. Ne valtasivat sillat haltuunsa ja estivät poliseja niitä sulkemasta, vieläpä laskivat ne sillat jälleen alas, jotka polisit olivat nostaneet ylös sulkeakseen joukoilta ylipääsytien. Volynskin jalkaväki-rykmentti, joka nyt sai käskyn lähteä poliseille avuksi, kieltäytyi tottelemasta käskyä, sotamiehet surmaten päällikkönsä ja yhtyen työläisjoukkoihin. Sotaväen kapina oli näin saanut alkunsa. Toisia sotaväen osastoja alkoi seurata "volynskilaisten" esimerkkiä. Jotakin joukkoja, toiselta puolen, ryhtyi antamaan apuaan pahasti ahdistetuille poliseille, mutta kumoukselliset sotaväenosastot hyökkäsivät heti niitä vastaan ja tuhosivat ne. Pietarissa raivosi sisällissota.

Ja tämän verisen kansanjoukkojen taistelun raivotesa Pietarin kaduilla, "duma" koetti vielä viime hetkellä saada hallitusta järkiinsä lähettämällä tsarille sähkösanoman pyytäen siinä ministeristöä, jolla olisi "kansanjoukkojen" luottamus. Samaan aikaan "duman" porvarilliset edustajat olivat vakuutetut, että hallitus onnistuisi murskaamaan vallankumouksen muutamassa tunnissa, kuten tuleva porvarillisen hallituksen ensimmäinen ulkomaaministeri lausui ja sydämessään toisten porvarien kanssa toivoi. "Bolshevikit" vasemmistolais-"menshevikkien" ja "vallankumouksellisten sosialistien" kanssa sillä välin tekivät väsymätöntä työtä järjestääkseen kumouksen joukot yhtenäiseen taisteluun ja saattaakseen taistelun työläisjoukkojen itsensä suoranaisten kontrollin alaiseksi. Nyt näiden puolueiden maltillisetkin edustajat (sotasosialistit) jo alkoivat nähdä, että vallankumouksen myrsky on noussut ja on ehkäsemätön, sekä että sen voitollinen kulku on taattu ja niin nekin nyt yhtyivät siihen, pyrkien saamaan sen johdon omiin käsiinsä. Ne heistä, jotka nyt heittäytyivät tämän vastustamattoman joukkoliikkeen mukaan, siinä onnistuivatkin ja tulivat sitten joukkojen valitsemina näiden rakentamiin laitoksiin johtaviksi tekijöiksi, pettäen vallankumouksen, kuten myöhemmin huo-

maamme. Seuraten 1905:n asettamaa esimerkkiä ja sen jälkeen heidän keskuudessaan vakiintunutta järjestelmää, Pietarin työläiset valitsivat nyt kaikista järjestöistään ja sosialistisista yhdistyksistään edustajansa yhteiseen komiteaan, ne muodostaen "Pietarin työläisten edustajaneuvoston", ("Soviet Petrogradikih Rabotshih Delegatov"), jonka käsiin sitten vallankumouksen yleinen johto keskittyi. "Duma" pelkäsi vallankumousta, eikä kyennyt astumaan sen johtoon. Porvariston muut järjestöt, kuten kunnallishallinnot, osuustoiminta-järjestöt yms., eivät myöskään siihen kyenneet. Vallankumous oli nyt puhtaasti työväen omaa liikettä ja se sitä myös omilla laitoksillaan nyt yksin johti.

Ja tällaisen järjestetyn, yhtenäisen liikkeen edessä alkoivat pian hallituksen mahtikeinot murtua. Sillä pitkäaikaisella ja väsymättömällä sotavastaisella ja kumouksellisella agitatsioonilla, jota oli sotaväen keskuudessa harjoitettu, alkoi nyt olla senmukaiset tuloksensa. Maanantaina alkoivat jo kaartin rykmentitkin liittyä työläisiin. Se tapahtui siten, että tavallisesti, kun uusi rykmentti komennettiin kasarmeista liikkeelle kukistamaan toisten rykmenttien kapinaa, meni se näiden puolelle ja liittyi siten vallankumoukseen. Useissa kasarmeissa ei hallitus päässyt niinkään pitkälle, vaan työväen ja sotilaiden niihin lähettämät edustajat saivat sotamiehet yhtymään kapinallisiin, surmaamaan vastahakoiset päällikkönsä ja lähettämään edustajansa kumouksellisten sotilaiden neuvostoon. Monta kymmentä tuhatta hyvin varustettuja ja harjaantuneita sotilaita oli jo työläisten puolella. Taistelu muuttui nyt järjestelmälliseksi sodankäynniksi. Pietarin arsenalit vallattiin ja työläisille jaettiin aseita, niiden keskuudessa muodostuen "punakaartit" sotaväelle avuksi. Polisit ajettiin piiloistaan. Kiväri-, kuularuisku- ja tykkitulit kohdistettiin niiden rakennusten ullakoihin ja ylempiin kerroksiin, joista ne ampuivat kapinallisia tai väkijoukkoihin kaduilla. Jokainen poliisi, joka nähtiin, ammuttiin. Polisiasemat ja vankilat vallattiin ja poltettiin. Samoin valtiollisten vankien piinapaikat Pietari-Paavalin linna, Schluesselburgin linna, Krestyn vankila ym. Valtiolliset vangit vapautettiin ja ne yhtyivät taiste-

leviin työläisjoukkoihin. Salapolisiasema vallattiin, arkistot kannettiin kaduille ja poltettiin, paitsi ne asiapaperit, joista uskottiin voitavan päästä selville henkilöistä, jotka olivat tämän katalan laitoksen palvelukseen kuuluneet. Useimmat virastot myös vallattiin. Kaikkialla kaupungissa työväki kulki voitollisena eteenpäin.

Ja sillä välin porvariston edustajalaitos "duma" yhä edelleenkin istui ja eli kuin vanha järjestelmä olisi ollut ennallaan. Lähettipä sen puheenjohtaja vielä kerran tsarille vetoamuksen. Silloin syöksyivät "duman" istuntotaloon, Taurian palatsiin, vallankumoukselliset työläis- ja sotilasjoukot ja valtasivat sen käsiinsä. Ne ilmotivat hämmästyneelle "dumalle", että vallankumous on Venäjällä tapahtunut, hallitus kukistettu ja vaativat "dumalta" selitystä, miten se aikoo vallankumoukseen suhtautua, mitä se aikoo tehdä. "Duman" puheenjohtaja luki joukolle tsarille lähettämänsä sähkösanoman, mutta se ei niitä nyt enään tyydyttänyt. "Duman" sosialistiset edustajat, ymmärtäen paremmin aseman, ottivat silloin puheenvuoron ja ilmotivat, että vanha järjestelmä oli nyt kerta kaikkiaan ollut ja mennyt ja että siksi olisi ryhdyttävä "väliaikaisen hallituksen" perustamiseen. "Duma epäroö vieläkin ja sensijaan valitsi erityisen komitean huolehtimaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, kutsuen sitä "duman turvallisuuskomiteaksi".

Työväessä ja sotilaissa "duman" vitkastelu ja sen komiteat herättivät epäluuloa ja tyytymättömyyttä. Senlisäksi tietoisessa työväestössä oli jo vakiintunut ajatus ottaa maan asioiden johto ja kontrolli työväen **omain laitosten** käsiin. "Pietarin työväen edustajaneuvosto", jossa oli paljon hät'hätää valittuja edustajia, päätti nyt toimeenpanna kaikkien Pietarin työläisten yhdistysten, järjestöjen ja taisteluosastojen keskuudessa vaalit uusien edustajien valitsemiseksi tähän neuvostoon, että sen kokoonpano tulisi vastaamaan vallankumousliikkeessä muutamissa päivissä tapahtunutta tavatonta kasvamista ja laajentumista ja että se kykenisi ottamaan tapausten edelleen johtamisen työläisten lujiin käsiin. Maaliskuun 12 päivänä oli uuden "neuvoston" ensimmäinen kokous, jossa sen puheenjohtajaksi valittiin "menshevikkiläinen" so-

sialidemokrati Tsheidze ja varapuheenjohtajaksi, työryhmäläinen Kerensky. Seuraavana päivänä "neuvostoon" lähettivät sotilaidenkin järjestöt edustajansa, sen nimikin nyt muuttuen "Pietarin työläisten ja sotilasten edustajaneuvostoksi." Ensimmäisessä kokouksessa "neuvosto" hyväksyi seuraavan Venäjän kansalle ja armeijalle osotetun lyhyen julistuksen:

"Voidakseen menestyksellisesti päättää taistelunsa kansanvallan etujen puolesta täytyy kansan luoda **omat** voimakkaat järjestönsä;

"Työläisten edustajien neuvosto", pitäen kokoustaan keisarillisen duman" talossa, ottaa **päätehtäväkseen** kansan voimien järjestämisen ja niiden taistelun valtiollisen vapauden ja kansanomaisen hallituksen lopullisesti Venäjällä **vakiinnuttamiseksi**;

"Me vetoamme pääkaupungin koko väestöön, että se kokoontuisi "neuvoston" ympärille, muodostaisi paikalliskomiteota eri kaupunginosissa ottamaan paikallisten asioiden hoidon käsiinsä;

"Kaikki yhdessä, yhdistetyin voimin me tulemme taistelemaan vanhan järjestelmän lopulliseksi hävittämiseksi, ja Perustuslakia säätävän kansalliskongressin kokoonkutsumiseksi, yleisen, yhtäläisen, välittömän ja salaisen äänioikeuden perusteella."

Tässä Pietarin työläisten ja sotilaiden neuvoston jo ensimmäisessä julistuksessa ilmenee kolmekin eri kohtaa, jotka kuvaavat Venäjän työväen pyrkimystä ottamaan vallan omiin käsiinsä, ne ovat: kohta, jossa "neuvosto" kansan ensimmäiseksi tehtäväksi selittää sen **omien** järjestöjen luomisen;

Kohta, missä "neuvosto" ilmottaa kokoontuneensa "duman" talossa, siis huomauttaa siten nyt astuneensa sen tilalle;

Ja kohta, missä se kehottaa väestöä kokoontumaan "neuvoston" ympärille ja itse muodostamaan paikallisten asiain hoitolaitokset, näin jättäen huomioonottamatta ne kunnalliset ym. porvarilliset valtiolaitokset, joita ennestään jo oli olemassa.

Muissa suhteissa julistus ei sisältänyt mitään uutta ja sellaista, johon ei sittemmin porvaristokin ollut halukas suostumaan.

Seuraavina päivinä "neuvoston" johdolla vallankumoukselliset työläiset ja sotilaat ryhtyivät sitten vanhan

hallituksen ministerien ja virkailijain vangitsemiseen, saaden ne nyt marssia Pietari-Paavalin linnan komeroihin, joissa olivat ennen tuhansia vallankumouksellisia kiduttaneet. Näin ne osat historian kuluessa vaihtuvat.

“Duman” valitseman “turvallisuuskomitean jäsenet” ja sen porvarilliset johtajat eivät vielääkään jaksaneet käsittää, että vanha järjestelmä oli auttamattomasti mennyt. Ne ilmoittivat “duman” edustalle kokoontuneelle työläis- ja sotilasjoukoille, että he olivat päättäneet, että Venäjällä olisi järjestettävä perustuslaillinen monarkinen hallitusmuoto, että Nikolain on luovuttava hallituksesta ja hänen veljelleen Mikaelille tarjottava valtionhoitajan tointa perintöruhtinaan alaikäisyyden ajaksi. Kokoontunut väkijoukko raivostui tällaisista puheista ja ilmoitti siinä paikassa ja myöhemmin “neuvostonsa” kautta, että monarkisesta hallitusmuodosta ei voi enään olla kysymystäkään. Seuraavana eli maaliskuun 15 päivänä “duman” komitea sitten ilmoittikin, että sen ja “neuvoston” välillä oltiin päästy yksimielisyyteen, se on, että se oli taipunut kansanjoukkojen ja “neuvoston” vaatimukseen ja päättänyt suostua tsarin heti paikalla tapahtuvaan erottamiseen, sekä ryhtyä puolestaan väliaikaisen hallituksen muodostamiseen siksi kunnes kansalliskokous ehditsi kokoontua, jonka valitsemiseksi olisi heti ryhdyttävä toimenpiteisiin.

Sillä välin oli Nikolai, saatuaan armeijan päämajaan tiedon tapahtumista pääkaupungissa ja keisarillisen perheen vangitsemisesta Tsarskoje Selossa, ottanut erikoisjunan ja lähtenyt Pietaria kohti. Joitakin pienempiä sotaväen osastoja ja erityinen “Yrjön ritarien” tuhatkunta miestä käsittävä veteraanijoukko oli samoin lähtenyt liikkeelle kukistamaan pääkaupungin “roskaväen” kapinaa. Pietarin “neuvoston” toimesta oli kuitenkin ryhdytty toimenpiteisiin tällaisten tapausten varalta. Eri kaupunkien työläisille, sotamiehille ja rautateiden henkilökunnalle oli lähetetty tieto Pietarin tapauksista ja kun muuallakin työväki ja useimmat sotaväen osastotkin olivat yhtyneet vallankumousliikkeeseen, niin pääkaupunki oli turvattuna hallituksen vastaliikkeiltä. Ja keisarillisen junan täytyi pysähtyä matkan varrelle, samoin kävi “Yrjön ritarien”

retkikunnalle. "Duman" valitsevat erikoiset komissionerit tapasivat keisarin junan eräällä yksinäisellä asemalla, ilmottivat hänelle vallankumouksen päätöksen ja esitivät hänen allekirjotettavakseen omasta ja perintöruhtinaan puolesta hallituksesta luopumiskirjan. Sen toimitetaan sai hän luvan lähteä tiluksilleen Krimille, mutta hyvin pian tuotiin "vallankumouksen" vankina työväen ja sotilaiden vaatimuksesta "Tsarskoje Seloon" ja pidettiin siellä perheineen tarkan vartioimisen alaisena vankina.

Suuriruhtinas Mikael, jonka eduksi Nikolai oli hallituksesta luopunut, näki myös viisaammaksi ilmottaa, että hän ei voi ottaa vastaan Venäjän hallitsijan tointa edes väliaikaisestikaan, ellei kansalliskokous häntä siihen valitse. Porvariston monarkiset toiveet tässä suhteessa raukesivat näin itsestään. Se ei kuitenkaan niistä vieläkään luopunut, vaan tuon tuostakin sen keskuudessa pulpahti esille "perustuslaillisen monarkian" Venäjälle palauttamis-ajatukset, tehden epäonnistuneita yrityksiäkin siihen suuntaan. Yhtenä Venäjän porvariston kannustajana tällaisen hallitusmuodon vaatijaksi, oli Venäjällä oleva Englannin lähettiläs, Buchanan, joka vehkeilyillään koetti avustaa asioiden kulkua tähän suuntaan, mutta aivan menestyksettömästi.

Siihen väliaikaiseen hallitukseen, ministeristöön, jonka "duma" nyt valitsi maan asioita hoitamaan ja johtamaan, tuli porvareita ja vain yksi puolisosialisti, nim. Miljukovin valitsema "työryhmäläinen", Kerensky, oikeusministeriksi. Pääministeriksi tuli ruhtinas Lvov, ulkoasiain ministeriksi Miljukov ja sota-asiain ministeriksi samanen Gutshkov, joka oli 1906 "dumassa" johtanut porvarillista taantumusta työväkeä ja sen järjestöjä vastaan. Tämä väliaikainen hallitus oli kuitenkin hallitus ilman käytettävimpinään olevia mahtikeinoja ja voimia. Se koetti nojautua valitsijalleen "dumalle" ja kun "dumalla" ei ollut mitään voimaa, ei se voinut pitkää aikaa seistä. Kaiken lisäksi se alkoi olla ja toimia kuin työväen ja sotilaiden neuvostoja ei olisi olemassakaan tai niitä enään tarvittaisi. Seurauksena tästä oli, että se sai vallankumouksen voimat itseään vastaan ja ennen pitkää kukistui.

Taiselu "duma"-hallituksen sekä työväen ja sotilaiden neuvostojen välillä vallasta.

Venäjällä oli valtiollinen vallankumous kulkenut voitolliseen päämääräänsä, mitä tulee vanhan hallitusjärjestelmän kukistumiseen. Sitä ei enään ollut olemassa, se oli ikuisiksi ajoiksi mennyt. Syntyi kysymys, minkälainen ja minkä luokkain hallitusvalta on nyt järjestettävä sen tilalle. Porvaristo tietenkin oli sitä mieltä, että Venäjällä on rakennettava samanlainen porvarillinen hallitusmuoto kuin mikä vallitsi länsimaissa, esim. Ranskassa ja Yhdysvalloissa. Venäjän porvaristo kaiken lisäksi oli niin lyhytnäköinen, että se vielä vallankumouksen riehuessa uskoi työväenluokan ja talonpoikaisköyhälistön sekä sotilaiden olevan niin pehmeänahkaisia ja eduistaan tietämättömiä, että taipuvat ilman muuta luovuttamaan voitokkaan taistelunsa hedelmät porvaristolle. Näin sen, nim. porvariston edustajat tekivät sen suuren erehdyksen, että ensimmäistä väliaikaista hallitusta muodostaessaan ottivat siihen vain oman luokkansa miehiä ja yhden talonpoikain edustajan, mutta eivät yhtä ainoatakaan kaupunkiköyhälistön edustajaa! Ja kuitenkin se oli nimenomaan ollut juuri kaupunkien työväki, joka oli vallankumouksen alkanut, taistellut ja kulettanut voitolliseen tulokseensa. Se oli kaupunkien työväki, jolla yksin ja siihen liittyneellä sotaväellä, oli omat voimakkaat järjestönsä ja laitoksensa, jotka olivat tehneet tästä vallankumouksesta järjestetyn liikkeen, sensijaan että muuten ja ilman niitä siitä olisi syntynyt monivuotinen yleinen sekasorto. Ja Venäjän porvaristo jättää tällaisen mitä paraiten järjestyneen ja voimastaan tietoisien työväenluokan, tällaisen jättiläisen kokonaan huomioonsa ottamatta. Tuskin koskaan ennen on kukaan kääpiö ollut niin sokea ja nähnyt itseään niin suurena kuin Venäjän porvaristo teki maaliskuun 15 päivänä ja on tehnyt sitten jatkuvasti senjälkeen!

Maaliskuun 18 päivänä väliaikainen hallitus sitten julisteli ohjelmansa. Se oli yhtä typerä kuin edellinenkin sen menettely. Se ensinnäkin alkoi väitteellä, että muka "duman" toimeenpaneva komitea oli Pietarin sotaväen ja väestön avulla saavuttanut voiton vanhan järjestelmän voimien ylitse. Halaistua sanaakaan ei siinä mainita, että

se oli Pietarin vallankumouksellinen työväestö järjestöineen ja laitoksineen, niistä "Työväen edustajaneuvosto" johtavana, joka oli kumouksen alkanut ja kulettanut voitolliseen loppuunsa. Ohjelman uudistukset senlisäksi olivat kaikki valtiollisia, kuten perustuslakia säättävän kansalliskokouksen "pikaisen" kokoonkutsumisen lupaaminen, yleisen valtiollisen armahduksen julistaminen, yhdistys-, kokoontumis- ja painovapauden vakuuttaminen ym. Ei tehty edes pienintäkään viittausta yhteiskuntataloudellisista uudistuksista, kuten teollisuuden (tuotantovälineiden) yhteiskunnallistuttamisesta, maakysymyksestä, kahdeksantuntisesta työpäivästä ja sodan jatkamisesta tai lopettamisesta ym. Venäjän porvariston edustajat luuli tyytyisi vain joihinkin valtiollisiin reformeihin tai sellaisen lupauksiin ja antaisivat porvariston ruveta menettelemään aivan kuin heitä ei olisikaan. Ja porvaristo erehtyi täydellisesti.

Seuraavina päivinä väliaikainen hallitus sitten palautti Suomen itsehallinnon, myönsi Puolalle oikeuden järjestää itsehallinto, poisti kaikki juutalaisille asetetut rajoitukset, pakkoluovutti keisarillisen perheen ja luostarien tilukset valtiolle, ilmotti kannattavansa naisille äänioikeutta ja talonpojille maiden jakamista, mutta lykkäsi kaikissa asioissa päättämisen tulevalle perustuslakikokoukselle.

Väliaikainen hallitus päättää jatkaa sotaa. Köyhälistö vaatii rauhaa.

Toinen kysymys, joka osotti, mihin väliaikainen hallitus oikeastaan pyrki, oli sodan jatkaminen, jossa asiassa ulkoasiain ministeri Miljukov ilmasi Venäjän porvariston aikovan jatkaa sotaa, että sen yhtenä tarkoitusperänä tulee olemaan Konstantinopolin Venäjälle valtaaminen ja että se aikoo pysyä uskollisena liittolaisvalloille ennen tehtyjen tsarihallituksen salaistenkin sopimusten mukaan. Vieläpä kävi selville, että väliaikainen hallitus näissä suhteissa oli täydellisesti Englannin lähettilään johdettavissa.

"Pietarin työväen ja sotilasten edustajaneuvosto" oli kuitenkin jo huhtikuun alussa vetoomuksessaan taistelevien valtojen työläisille ja sotilaille huomauttanut, että

Venäjän vallankumouksellinen kansa tulisi taistelemaan kaikkia hallitsevain luokkain aikomuksia vastaan käydä valloitusotaa.

“Venäjän kansa omaa nyt täydellisen valtiollisen vapauden. Se voi nyt lausua määräävän sanansa maan sisäisen itsehallinnon ja ulkopolitiikan suhteen. Ja kääntyessämme kaikkien kansojen puoleen, joita tässä kauheassa sodassa tuhotaan ja vietään häviötään kohti, me julistamme, että aika on nyt tullut alkaa ratkaiseva taistelu kaikkien kansojen hallitusten valloituspyrkimyksiä vastaan. Hetki on lyönyt, jolloin kansojen täytyy ottaa omiin käsiinsä sodasta ja rauhasta päättämisen.

“Tietoisena vallankumouksellisesta voimastaan Venäjän kansanvalta julistaa, että se tulee taistelemaan kaikin keinoin hallitsevain luokkain valloituspolitiikka vastaan, ja se kutsuu Euroopan kansat yhteiseen, ratkaisevaan toimintaan rauhan puolesta.

Tässä julistuksessaan, jossa ne erikoisesti vetosivat Saksan työläisiin ja armeijaan, että ne seuraisivat venäläisten toveriensa osottamaa esimerkkiä ja kukistasivat Hohenzollerien vallan, “Pietarin työläisten ja sotilasten edustajaneuvosto” selvästi lausui julki vallankumouksellisen köyhälistön tahdon ja samassa ilmotti, että Venäjän köyhälistö ei tule sallimaan maansa hallitsevain luokkain, se on, väliaikaisen (porvaristoa edustavan) hallituksen toteuttaa valloitus- (se on, sota) suunnitelmiaan. Miljukovin tekemän ilmoituksen jälkeen Pietarissa huhtikuun 16 päivänä kokoontunut “Ensimmäinen Venäjän työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostojen yleinen kongressi” laati Venäjän kansalle osotetun julistuksen, jossa vetosi sitä antamaan kannatuksensa neuvostoille kaikkia porvariston aikomuksia vastaan vastavallankumouksen tai muun avulla yrittää tuhota vallankumouksen saavutukset. Julistuksessa lausutaan.

“Ensinnäkin. — Väliaikainen hallitus, joka vallankumouksen aikana muodostui “Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajaneuvoston” suostumuksella, on julkaissut manifestin, jossa ilmoittaa ohjelmansa. Kongressi merkitsee huomioon, että tämä ohjelma periaatteessa sisältää Venäjän kansanvallan valtiollisia vaatimuksia, ja myöntää, että tähän mennessä väliaikainen hallitus on uskollisesti lupauksensa täyttänyt;

Toiseksi. — Kongressi vetoo Venäjän koko vallankumoukselliseen kansanvaltaiseen ainekseen, että se kokoontuisi “Työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostoa” tukemaan, joka on niiden järjestyneiden kansanvaltaisten voimien keskus, jotka ovat kykenevät yhdessä toisten edistyksellisten voimien kanssa tais-

telemaan kaikkia vastavallankumouksellisia yrityksiä vastaan ja vakiinnuttamaan vallankumouksen saavutukset;

Kolmanneksi. — Kongressi käsittää välttämättömäksi sen (neuvoston) pysyvän valtiollisen kontrollin, välttämättömäksi harjottaa väliaikaisen hallituksen yli painostusta, joka pakottaa sen tarmokkaampaan taisteluun vastavallankumouksellisia voimia vastaan ja välttämättömäksi harjottaa sellaista painostusta, joka tulee takaamaan, että se saattaa Venäjän koko kansalliselämän kansanvaltaiseksi ja raivaa tien yleiselle rauhalle ilman valtauksia ja sotakorvauksia, mutta kaikkien kansojen vapaan kansallisen kehityksen perusteella;

Neljänneksi. — Kongressi vetoo kansanvaltaisiin aineisiin, samassa kieltäytyen ottamasta edesvastuuta sen teosta, antamaan kannatuksensa väliaikaiselle hallitukselle niin kauan, kun se jatkaa vallankumouksen voiton vakiinnuttamista ja kehittämistä, ja niin kauan kun sen ulkomaapolitika ei perustu alueellisille laajennustoiveille.

Viidenneksi. — Kongressi kutsuu Venäjän vallankumouksellista kansanvaltaa, kokoontuen **“Työväen ja sotilaiden edustajaneuvoston”** ympärille, olemaan valmiina tarmokkaasti kukistamaan kaikki hallituksen yritykset vapautua kansanvallan kontrollin alaisuudesta tai kieltäytyä täyttämästä lupauksiaan.”*)

On pantava muistoon, että työläisten ja sotilaiden neuvostojen jäsenten enemmistö oli tällöin vielä **“menshevikkien”** oikean siiven, **“vallankumouksellisten sosialistien”** yms. käsissä. Sosialidemokratisen puolueen äänenkannattaja, joka julkasi ohjelman Venäjän valtiolliseksi ja yhteiskunnalliseksi lähimmäksi uudistamiseksi, oli myös **“menshevikkien”** kontrolleeraama. Siinä yhteiskunnallisia uudistuksia oli vain kahdeksan tunnin työpäivän vaatiminen, naisille turmiollisen työn kieltämisen ja yhden viikottaisen täydellisen lepopäivän voimaansaatamisen, sekä kirkon ja keisarillisen perheen tilusten pakoluovuttamisen vaatimukset. Näistä tosiseikoista huolimatta me näemme, että **“Neuvosto”** oli käynyt niin työväen ja sotilaiden suosimaksi, tärkeäksi ja voimakkaaksi laitokseksi, että näiden maltillisten sosialistienkin täytyi asettaa **“neuvosto”** ensi tilalle, väliaikaisen hallituksen yläpuolellekin, sitä valvomaan ja tarpeen tullen kukistamaan sen vallankumousvastaiset yms. pyrkimykset. Ja näin **“neuvoston”** harjottaman painostuksen alaisena täytyi väliaikaisen hallituksen huhtik. 27 päivänä antaa julistus, jossa ilmotti ulkomaapolitikkansa neuvostojen

*) Tummennukset minun. — L. L.

kongressin ilmaseman päätöksen mukaiseksi. Touku-kuun ensimmäisenä päivänä Miljukov lähettäessään tämän julistuksen ulkomaiden hallituksille kuitenkin ominpäinää lisäsi siihen selostuksen, jossa ilmotti, että "väliaikainen hallitus aikoo kiinteästi pysyä Venäjän liittolaisille tehtyjen (salaistenkin) lupauksen kannalla."

Tämä väliaikaisen hallituksen kaksinaamaisuus herätti tavattoman suuttumuksen myrskyn Venäjän ja etupäässä Pietarin työväestössä, armeijassa ja laivastossa. Jättäjämielenosotuksia pantiin toimeen väliaikaisen hallituksen (se on, Venäjän porvariston) imperialistisia pyrkimyksiä vastaan. Neljäntenä päivänä "Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajaneuvosto" sitten käsiteli asiaa ja ainoastaan sentähden, että välin hallitus antoi uuden selityksen, jossa tulkitsi Miljukovin "noottia" sen sanamuodolle vastakkaiseen suuntaan, neuvoston kokouksessa hallitus vielä pelastui joutumasta häviölle, se saaden ainoastaan 35:n äänen enemmistön 2,500:sta äänestä.

Köyhälistön suoranainen taloudellinen vallankumous.

Mutta vallankumous, joka oli kerran päässyt valloilleen työläisten, talonpoikaisköyhälistön ja sotilaiden keskuudessa, jatkoi luonnollista kehityskulkuaan, toteuttaen köyhälistön luokkavaatimuksia ja luokkatahtoa **suoranaisestikin** joukkojen itsensä kautta. Näin työläiset teollisuuslaitoksissa, joissakin tapauksissa, kuten valtion tehtaissa, surmaten tai karkottaen niiden entiset johtajat, ottivat tuotannon johdon ja kontrollin omiin käsiinsä. Kaikissa tehtaissa, työpajoissa, rautateillä ym. he valitsivat työmaakomiteansa, joiden kautta he ryhtyivät nyt järjestämään työolojaan, sekä määrittivät tuotannon eri suhteita.

Samaten menetteli talonpoikaisköyhälistökin. Odottamatta ja välittämättä, mitä ne tai nämä kongressit, väliaikaiset hallitukset ym. lupailivat tai päättivät, talonpojat lähtivät itse liikkeelle ja pakkoluovuttivat valtion, kirkon ja yksityistenkin maanomistajain tilat yksinkertaisesti ottamalla ne haltuunsa. Kylä- ja piirikomiteansa, jotka ne myös itse suoranaisesti valitsivat, saivat sitten "maakomiteoina" tehtäväkseen järjestää vallattujen maiden käytön.

Ja Venäjän armeijassa ja laivastossa seurattiin edellisten esimerkkiä. Väliaikainen hallitus, vieläpä nyt osaksi "Työväen ja sotilaiden edustajaneuvostokin" vain keskustelivat ja päättelivät sota- ja rauhakysymyksessä, edellinen milloin sinne, milloin tänne. Sotilaat sensijaan ryhtyivät ratkasemaan koko kysymyksen yksinkertaisesti. Ne ensinnäkin lopettivat sodan käynnin ja ryhtyivät saksalaisten ja itävaltalaisten sotilaiden kanssa keskusteluihin, agiteeraten näitäkin tekemään kapinan. Toiseksi, ne alkoivat suurissa joukoissa jättää rintaman ja palata koteihinsa. Näin jo tsarhallituksen aikana viimeisenä vuonna oli yli miljoona miestä karannut rintamalta ja palannut takasin maaseudulle. Nyt Venäjän armeija alkoi "kuivaa kokoon" muutamassa päivässä. Samaan aikaan kaikissa joukko-osastoissa miehet ottivat asioista päättämisen omiin käsiinsä ja kokouksissaan alkoivat vaatia, että rauha on pikaisesti solmittava.

Väliaikaisen hallituksen asema kävi näin ollen sietämättömäksi. Sitä ei kukaan totellut ja se ei saanut mitään aikaan, sen rinnalla kaiken lisäksi "Pietarin työväen ja sotilaiden edustajaneuvoston" valta ja vaikutus päivä päivältä kasvaen. Toukokuun puolivälissä sentähden Miljukov erosi toisten ministeritoveriensä vaatimuksesta. Sotaministeri Gutshkov oli eronnut jo pari päivää aikasemmin.

**"Parlamentarististen sosialistien" käsiin joutunut
"Neuvosto" alkaa palvella porvariston asiaa.**

Joitakin päiviä ennen Miljukovin ja Gutshkovin eroa oli kokoontunut rintamalla olevan armeijan sotaneuvoston yleinen kongressi. Sinne oli "Pietarin työväen ja sotilaiden edustajaneuvostokin" m. m. lähettänyt edustajansa vetoamaan sotilaisiin, että he "suostuisivat jatkamaan vapautetun isänmaan puolustusta". Näin porvarillisen ministerin Gutshkovin ja "työläisryhmäläisen" Kerenskyn rinnalla "menshevikkiläiset" sosialidemokratit, Plechanov, Tshheidze (Pietarin työväen ja sotilaiden neuvoston puheenjohtaja) ja Tseretelli panivat parhaimman puheaitonsa liikkeelle saadakseen taivutettua armeijan edustajat jatkamaan sotaa. Plechanov puheessaan sen lisäksi tekee kiivaita hyökkäyksiä "holshevikkeja" vastaan, joi-

den vaikutusvalta oli huomattavasti armeijassa kasvanut, Pietarin työväenneuvostossa sensijaan ne olivat vielä vähemmistönä, vaikkakaan ei sen työväen keskuudessa, sillä neuvostoon ei oltu toimitettu uusintavaaleja, joten siellä istui paljon edustajia, joilla ei enään ollutkaan työläisten kannatusta takanaan. Rintaman edustajien kongressi kuultuaan Pietarin työläisten ja sotilaiden neuvoston lähtietien esityksen, päätti:

”Että elintarpeiden jakojärjestelmä ja armeijan taistelukykyisyys ovat joutuneet epäjärjestykseen ja saavuttaneet sellaisen pisteen, että vallankumouksen kautta voitettu vapaus on suu-
resti uhattu;

”Että ainoa pelastus löytyy sellaisen hallituksen muodostamisessa, jolla on työtätekevään massojen täysi luottamus.”

Tervehtiessään ”työläisten ja sotilaiden edustajaneuvoston” lähetettä, lausui kongressi toivomuksen, että se pikaisessa tulevaisuudessa muuttuisi koko Venäjän työläisten ja sotilaiden edustajien neuvostoksi. Se lausui:—

”Kokous on sitä mieltä, että tätä sotaa käydään tällä hetkellä vallotustarkoituksissa ja massojen etuja vastaan, ja se sentähden vaatii ”Työläisten ja sotilaiden neuvostoa” ryhtymään mitä tarmokkaimpiin ja tehokkaimpiin toimenpiteisiin tämän teurastuksen lopettamiseksi kaikkien kansallisuuksien vapaan itsensä määräämisoikeuden perusteella ja kaikki sotaakäyvät maat luopuen valtauksista ja sotakulujen vaatimisesta. **Ei pisaraakaan venäläistä verta saa vuotaa meille vieraiden tarkotuserien puolesta.**”

Kokous sitten hyväksyen Pietarin ”neuvoston” päätöksen, että sen edustajien on otettava osaa väliaikaisen hallituksen muodostamiseen, vetosi julistuksensa lopussa Venäjän työläisiin, talonpoikiin ja sotilaihin, intellektuaaleihin, kapitalisteihin ja naisiin, että ne kaikki kiiruhtaisivat kukin alallaan avustamaan rintamalla olevaa armeijaa ja saattamaan sen taistelukuntoiseksi.

”Pietarin työläisten ja sotilaiden neuvoston” kokouksen päätöksen ja rintamaedustajain kongressin toivomusten mukaisesti, sitten useita sosialisteja yhtyikin porvarien kanssa liitossa muodostamaan uutta väli aikaista hallitusta. Siihen tuli seitsemän ”kadettia” (perustuslaillis-kansanvaltaisen puolueen jäsentä), kaksi ”lokakuulaista” (1905 lokakuun 30:n päivän manifestin vaikuuttaman valtiojärjestyksen kannattajapuolue) ja kuusi sosialistia, niiden joukossa kaksi ”menshevikkiä”, ei-

kä yhtään vasemmistososialistia Venäjän kummastakaan sosialistipuolueesta. Sotaministeriksi tuli nyt "sosialisti", Kerensky, joka uskoi voivansa luoda Venäjälle uuden armeijan ja sen avulla jatkaa sotaa vastoin työväen, talonpoikain ja sotilaidenkin valtavan enemmistön tahdoakin.

Kun Pietarin "neuvoston" toimeenpanevan komitean kokouksessa oli äänestetty väliaikaiseen hallitukseen osaaottamisesta, vastustivat "bolshevikit" esitystä mitä kiihkeimmin, mutta ollen vähemmistönä jäivät häviölle, esitys tullen hyväksytyksi 41:llä 19:aa ääntä vastaan. Uuden väliaikaisen hallituksen muodostamisen jälkeen esittivät sen kannattajat Pietarin "neuvoston" yleisessä kokouksessa toukok. 18 päivänä sille luottamuslauseen antamista ja tuli sekin vielä melko suurella enemmistöllä hyväksytyksi. Kokouksessa puhuivat sitä vastaan m. m. Trotsky, joka oli saapunut Venäjälle kokouksen edellisenä päivänä. Trotsky lausui: "En ole koskaan uskonut, että työväenluokan vapautuminen tulee ylhäältäpäin. Vallan jakautuminen ei tule loppumaan sen kautta, että sosialisteja astuu ministeristöön. Tarvitaan tarmokasta vallankumouksellista voimaa. Venäjän vallankumous ei tule tuhoutumaan, mutta minä luotan vain alhaaltapäin tulevaan ihmeeseen. Köyhälistö seuraa kolmea perusohjetta: ensinnäkin, että valta on siirrettävä vallankumoukselliselle kansalle; toiseksi, että heidän on kontrolloerattava omat johtajansa; ja kolmanneksi, heidän on luotettava omiin kumouksellisiin voimiinsa."

"Bolshevikit" ja maaliskuun vallankumouksen jälkeiset tapaukset.

Lenin oli saapunut Venäjälle huhtikuun lopulla Saksan kautta, tämän hallituksen erikoisluvalla, jonka johdosta sitten porvarillisessa lehdistössä häntä vastaan nostettiin parjaustulva, että hän olisi muka ollut Saksan hallituksen palkkakätyri ja sen lähettämänä tullut Venäjälle. Ennen Lenin'in tuloa Pietariin oli "bolshevikki"-ryhmä kuitenkin jo koettanut vaikuttaa, kuten edellä olemme nähneet, asiain kulkuun siihen suuntaan, että Venäjän porvaristo ei pääsisi sieppaamaan vallankumouksen voittoa sen köyhälistön käsistä, ei kykenisi pysäyttämään

sitä, eikä myöskään jatkamaan sotaa vastoin köyhälistön tahtoa ja etuja. Tämän mukaisesti olivat "bolshevikit"

kannattaneet "työväen ja sotilaiden neuvostoja" niiden taistelussa "dumaa" ja "duma"-ministeristöä vastaan;

vaatineet, että työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostojen olisi muodostettava itsestään Venäjän todellinen vallankumouksellinen hallitus ja saatettava voimaan köyhälistön diktatuurivalta;

että talonpoikien itsensä olisi, odottamatta mitään lainsäädäntää ja lakimuotoja, otettava haltuunsa tilanomistajien jne. maat ilman mitään korvausta ja talonpoikain järjestyttävä neuvostoiksi (soviet);

työläisten otettava haltuunsa tehtaat ja teollisuuslaitokset sekä itse hoidettava ja johdettava niitä teknillisten experttien avulla;

monopolit ovat saatettavat kansallisomaisuudeksi;

että valtion velat on julistettava mitättömiksi;

ryhdyttävä toimenpiteisiin tuotannon ja jaon järjestämiseksi;

kieltäydyttävä hyväksymästä tsari- tai porvarihallitusten tekemiä ulkomaisia sopimuksia, kaikki salaiset sopimukset saatettava heti julki;

köyhälistön ryhdyttävä heti rauhankeskusteluihin ja julistettava aselepo, keskustelut eri maiden köyhälistön kesken toimitettavaksi, eikä diplomatien välillä;

sotalainat asetettava kapitalistien maksettavaksi.

Lenin esittää "bolshevikeille" uuden ohjelman.

Saavuttuaan Venäjälle, Lenin pian huomasi, että tärkeimpiä kysymyksiä sillä hetkellä oli: ensinnäkin neuvostojen ja "duman" sekä sille nojautuvan ministeristön keskinäisen suhteen ratkaseminen; toiseksi, kysymys, miten suhtautua teollisuusköyhälistön suureksi osaksi jo toteuttamaan tuotannon välineiden ja johdon valtaamiseen omiin käsiinsä, talonpoikain samoin suorittamaan maiden pakkoluovutukseen ja armeijan, laivaston ja koko väestön suorittamaan sodan lopettamiseen; kolmanneksi, koko porvarilliseen uudestirakentamis-suunnitelmaan, perustuslakikonventionneeseen ym.

Jo ennen Sveitsistä lähtöään oli Lenin ilmituonut käsitöksensä siitä, mitä köyhälistön Venäjällä olisi nyt tämän valtiollisen vallankumouksen jälkeen tehtävä. Tuntien Parisin työläisten 1871 vallankumouksensa kautta järjestämän kunnallishallinnon (kommunin) historian perinpohjin ja käyttäen Parisin työväen osaksi toteuttamaa ohjelmaa esimerkkinään, Lenin lausui:

“Mitä tulee vallankumoukselliseen järjestöön ja sen tehtävään, valtiovallan ja militarismin kukistamiseen (conquest): Ranskan vuoden 1871 Kommunin käytännön perusteella Marx osottaa, “että köyhälistö ei yksinkertaisesti voi ottaa haltuunsa porvariston rakentamaa hallituskoneistoa ja käyttää tätä koneistoa omiin tarkoituksiinsa.” Köyhälistön on murskattava tämä koneisto. Ja tämän ovat opportunistit joko salanneet tai kieltäneet. Mutta se on Parisin Kommunin, 1871, ja Venäjän vuoden 1905:n vallankumouksen arvokkain opetus. Meidän ja anarkistien välinen erotus on siinä, että valtio on välttämätön vallankumouksemme kehityksessä. Ero opportunisteihin ja Kautskin oppilaisiin nähden on siinä, että me väitämme, että me emme tarvitse porvarillista valtiokoneistoa, “kansanvaltaisissa” porvaritasavalloissa täydelliseksi kehittyneenäkkään, vaan asettujen ja järjestettyjen työläisten suoranaista valtaa. Tällainen oli 1871:n kommunin sekä 1905:n ja 1917:n “työläisten ja sotilaiden neuvoston” luonne. Tälle pohjalle me rakennamme.”

Ja sille pohjalle Lenin ensin Pietarin, sitten koko Venäjän tietoisien teollisuusköyhälistön mukana alkoi rakentaa, temmäten mukaansa Venäjän muutkin köyhälistöaineokset.

Toukokuun alussa Lenin julkasi sitten laajan ohjelman, jonka esitti Venäjän sosialidemokratisen työväen puolueen “bolshevikki”-siiven hyväksyttäväksi uuden puolueen ohjelmaksi, jonka perustamisen vallankumouksen saavuttama valtiollinen voitto ja porvariston pyrkimys kaapata valta itselleen oli tehnyt välttämättömäksi. Hän esitti tämän uuden puolueen nimeksi “Venäjän kommunistinen puolue”. Ohjelma kokonaisuudessaan seuraa alla, tummennukset tämän kirjottajan:

Että kieltäydytään hyväksymästä sota n. k:nä “vallankumouksellisena maanpuolustusotanaakin”, jota maltilliset sosialistit kannattavat, paitsi ehdolla, että valta samassa siirtyy köyhälistön ja köyhälistöön kuuluvain talonpoikain köyhempien kerrosten käsiin, ja että kaikki kapitalistiset etupyrkimykset sodassa täydellisesti hylätään;

Että ei anneta mitään kannatusta väliaikaiselle hallitukselle, eikä levitetä sellaista harhaluuloa ja vaadittaisi sellaista mah-

dottomuutta, että kapitalistisen hallituksen on lakattava olemasta imperialistinen, jota se ei voi tehdä;

Että tosiasiallisesti nyt valta siirtyy köyhälistön ja siihen kuuluvain proletaristen talonpoikaismassojen käsiin ja kaikki agitatsioni ja toiminta on tälle tosiasialle perustettava;

Että, vaikka Työväen Edustajaneuvostossa vallankumoukselliset sosialistit "bolshevikit" eivät vielä olekaan enemmistönä, joka seikka on köyhälistölle selitettävä, samassa kun selitetään siinä pikkuporvarillisten opportunistien ja porvariston vaikutuksen alle joutuneiden kansallissosialistien yms. olevan enemmistönä ja toteuttavan porvarillisia pyrkimyksiä, on joukoille kuitenkin myös selitettävä, että Neuvosto on vallankumouksellisen hallituksen ainoa mahdollinen muoto;

Että olojen uudestijärjestäminen ei saa tapahtua siirtymälä parlamentariseseen tasavaltaan, joka olisi Neuvostohallituksesta askeleen ottamista takasinpäin, vaan on koko maassa järjestettävä alhaalta ylöspäin työväen, talonpoikaisten ja talonpoikain neuvostojen tasavaltaa, jossa tasavallassa poliisi, armeija ja virkamiehistö poistetaan;

Että maat kansallistutetaan ja maatalous jaetaan maalaisproletarien itsensä ja heidän valitsemainsa neuvostojen johdettavaksi;

Että rahaliike keskitetään Työväen Neuvoston valvonnan alaiseksi;

Että työväki ryhtyy valvomaan yhteiskunnallista tuotantoa ja elintarpeiden jakoa, jota Työväen Neuvoston on heti ryhdyttävä toteuttamaan, eikä lähteä jotakin ylimalkaista "socialismia" voimaansaattamaan;

Että Venäjän sosialidemokratinen puolue laatii itselleen uuden ohjelman, joka on edellisen kanssa sopusoinnussa ja muuttaa nimensä Kommunistiseksi puolueeksi, sekä että aletaan muodostaa vallankumouksellista työväen Internationalia, sosialipartioita ja heitä kannattavia sosialidemokrateja vastaan.

Tämän ohjelman pääpiirteet ovat, että se ensinnäkin vaatii kaiken vallan siirtämistä työväen, sotilaiden ja talonpoikaisköyhälistön neuvostoille, vaikka "bolshevikit" silloin vielä olivat hyvin pienenä vähemmistönä näissä neuvostoissa, niiden edustajissa alussa ollen huomattava määrä porvaripuolueidenkin kannattajia. Pääkohdissaan, Venäjän uuden yhteiskuntajärjestelmän järjestämissuunnitelmassa on ohjelma päivän selvä. On ainoastaan tässä pantava merkille kaksi seikkaa, nim., että se oli sopusoinnussa niiden todellisten joukkoliikkeiden virtausten kanssa, jotka työläisten, talonpoikaisköyhälistön ja sotilaiden keskuudessa vallitsivat, ne kukin omalla alallaan, toteuttaen suoranaisesti omintakeisesti kaikkea sitä, mitä tämä

ohjelma esittää. Näin se ei ollut ristiriidassa, vaan mitä kiinteimmässä sopusoinnussa Venäjän työtätekevän kansan enemmistön elävän toiminnan ja vallankumouksellisen kehityksen kanssa. Se ei kulkenut tätä kehitystä juuri ollenkaan edellä, paitsi mikäli se esitti välttämättömäksi vakiinnuttaa ja yleistää sen, mitä suuret joukot itse enemmän tai vähemmän hajanaisesti koettivat toteuttaa. Toiselta puolen, se ei ollut yhtään joukkojen elävää liikettä jälessä. Siinä salaisuus tämän ohjelman nopealle ja menestykselliselle toteutumiselle ja "bolshevikkien" kehitykselliselle Venäjän köyhälistön yhteiskuntataloudellisen vallankumouksen johtavaksi järjestöksi.

Toiseksi, tämä ohjelma sellaisenaan ei ollut vain sen hetken vaatimusten ja kokemusten tulosta, tai sen laatijain joukkoliikkeiden tarkan tuntemuksen ja käsittämisen seurausta, vaan kuten edellä olemme oppineet, oli "bolshevikki"-ryhmän ohjelma ja taktiikka alunpitäen ja jatkuvasti vuosikautia perustunut käsityksille, jotka kehityksen mukana sitten luonnostaan tulisivat viemään tällaiseen tulokseen. Askel askeleelta olivat heidän periaatteensa ja menettelytapansa kehittyneet tätä päämäärää kohti. Ja valtiollisen vallankumouksen toteuttamisen jälkeen olisi tämän puolueryhmän täytynyt pysähtyä ja taantua, ellei se olisi ottanut tätä kehityksen vaatimaa askelta eteenpäin. Muut sosialistiset puolueet ja ryhmät pysähtyivät, toiset taantuen suoranaiseksi vastavallankumouspuolueiksi, ainoastaan pari ryhmää, "kansainväliset" (zimmerwaldilaiset), "menshevikit" ja "vallankumouksellisen sosialistipuolueen" vasemmistolaiset, mutta aika-ajoittain vastustellen, jossain määrin seurasivat "bolshevikkeja" tähän työväen vallankumousliikkeen luonnolliseen päämäärään. Mutta ne eivät kulkeneet johtajina, eivätkä laatineet kehityksen vaatimaa uutta ohjelmaa. Ne kuten odottaa sopikin, joutuivat seuraamaan ennen kaikkea vallankumouksellista ja luokkatietoista teollisuustyöväkeä edustavaa puoluetta. Vallankumouksen johto oli siis palkkaköyhälistön käsissä yhä edelleenkin ja nyt kiinteämmin kuin koskaan ennen, sillä olihan nyt kysymys sen yksinomaisista luokkaeduista ja sen diktaatturivallasta.

“Työläisten ja sotilaiden edustajaneuvosto” nousee määräväksi laitokseksi.

“Bolshevikit” omaksuttuaan itselleen kiinteän ja selvän ohjelman, lähtivät nyt johdonmukaisesti ensinnäkin, puolustamaan työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostoja kaikkia porvariston ja sen väliaikaisen hallituksen ja politikoitsijain hajotuspyrkimyksiä vastaan, koettaen “bolshevikit” joka tilaisuudessa työntää neuvostot etutilalle ja saada riistettyä niille enemmän ja enemmän valtaa “dumalta” ja väliaikaiselta hallitukselta. Ensimmäisenä saikin sitten “duma” mennä. Valittuna vanhan hallituksen aikana se olikin kerrassaan mahdoton jatkamaan elämäänsä ja kykenemätön kaikkeen udestirakennustyöhön. Ja niin kun syntyi riita siitä, kumpi valitsee väliaikaisen hallituksen, “Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostoko” vai “duma”, kun porvariston edustajat alkoivat vaatia toista, nim. “neuvostoa” lakkauttavaksi, niin tämä ja vallankumouksellinen köyhälistö vaati “dumaa” hajotettavaksi, se tapahtuenkin sitten siten, että väliaikainen hallitus kiellettiin maksamasta “duman” edustajille palkkaa ja herrat edustajat katsoivat silloin parhaimmaksi lähteä kotiinsa.

Kun “neuvosto” oli myöntänyt sen jäsenten liittyä väliaikaiseen hallitukseen, menemään “köyhälistön panttivankeina” porvarilliseen ministeristöön, oli se kuitenkin samassa tehnyt päätöksen, että

“Työväen ja sotilaiden edustaja-neuvoston” jäsenien, jotka menevät hallitukseen, täytyy siihen asti kunnes on muodostettu yleisvenäläinen työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostojen organ, pitää itseään vastuunalaisena “Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostolle” ja täytyy heidän sitoutua tekemään sillä kaikista toimistaan tälle neuvostolle.”

Työläiset ja sotilaat halusivat, että kontrolli hallituksen yli pysyisi heidän neuvostoillaan ja itse asiassa, jo kauan ennen kuin “bolshevikit” pääsivät enemmistöksi neuvostoissa ja sitten marraskuussa kukistivat koko väliaikaisen hallituksen, ne olivat työläisten ja sotilaiden (myöhemmin myös talonpoikain) neuvostot ja niiden toimeenpanevat laitokset, jotka hallitusta kontrolloerasivat. On tarkistuksena ainoastaan muistettava, että näiden neuvostojen kautta vanhoilliset sosialistit, vieläpä porvari

puolueidenkin edustajat koettivat ajaa etujaan ja tarkoitusperiään lävitse. Siksi niiden päätökset usein kulkevat ristiin sen suoranaisen vallankumouksen kanssa, jota joukot itse tehtaissa, maaseudulla ja rintamassa toteuttivat ja samoin joukkojen toiveita ja vaatimuksia vastaan.

Toiseksi tehtäväkseen "bolshevikit" ottivat saattaa neuvostot niin paljon kuin suinkin hyväksymään heidän ohjelmansa, se on, joukkojen liikkeen kanssa sopusoinnussa olevia päätöksiä ja ryhtymään senmukaisiin toimenpiteisiin. Näin tuli m. m. väliaikainen hallitus jo aikaisin kesällä pakotetuksi kääntymään liittolaisvaltioiden puoleen ja vaatimaan niitä esittämään ne perusteet ja tarkotukset, joiden tähden ne kävivät sotaa ja sitä jatkoivat. Tämä vaatimus niille esitettiin tarkotuksella, että siten löytyisi tie rauhankeskustelujen alkamiseksi, taikka että tulisivat julki ne todelliset pyyteet, joiden puolesta Venäjää haluttiin jatkamaan sotaa. "Pietarin työläisten ja sotilaiden neuvoston" ensimmäisessä julistuksessaan ilmituoma tunnuslause, sota on lopetettava kaikkien kansallisuuksien itsehallinto-oikeudella ilman valtauksia ja sotakorvauksia, tuli sitten siksi perustaksi, jolle m. m. presidentti Wilson nojautui esittäessään 14 rauhanpönttään ja jolle myös Englannin työväenpuolueen johtaja Henderson rakensi rauhanohjelmansa.

Talonpojat yhtyvät neuvostojärjestelmään ja kannattavat sodan jatkamista.

Toukokuun 17 päivänä oli Pietarissa kokoontunut "ensimmäinen yleisvenäläinen talonpoikain edustajain kongressi". Sen yli tuhannesta edustajasta oli 537 "vallankumouksellisen sosialistipuolueen" jäsentä, ja vain 193 sosialidemokratia, "bolshevikkeja" ja "menshevikkejä" yhteensä. Edellisen puolueen oikean siiven johtaja, maanviljelysministeri Tshernov, puheessaan kokoukselle teki kiivaan hyökkäyksen "bolshevikkien" ohjelmaa vastaan, puolustaen kompromissi-ministeristöä. Kerensky tässä kokouksessa sen ratkasevasti vanhoillisen enemmistön innostamana alkoi myös tulla ulos nahastaan, uhaten, että hän tulisi "saattamaan armeijassa voimaan rautasen sotakurin". "Minä olen varma," sanoi hän, "että tulen onnistumaan yrityksessäni, sillä se tulee olemaan kuria,

joka perustuu velvollisuudelle maata kohtaan, velvollisuudelle kunniaa kohtaan..... Me emme pelkää mitään kansanvillitsijöitä, tulkoot ne oikealta tai vasemmalta. Me tulemme hiljaa ja lujasti pysymään kiinni tehtävissämme.” Kerensky myös ilmotti, että hän tulisi määräämään sotarintamalla yleisen hyökkäyksen alkamisen. Puhuja toisensa jälkeen tässä kokouksessa sitten painosti kuinka välttämätöntä on, että Venäjä alkaa heti hyökkäyksen Saksaa ja Itävalta-Unkaria vastaan. Vieläpä eräs puhujista, I. I. Bunakov, väitti, että liittolaiset olivat pelastaneet Venäjän vallankumouksen, mutta että ne alkavat nyt väsyä taistelussa Saksan joukkoja vastaan ja siksi Venäjän on ryhdyttävä hyökkäämään. Hän jatkoi: “Meidän on täältä (kokouksesta) lähetettävä edustajamme rintamalle kehottamaan armeijaa käymään hyökkäykseen. Annettakoon armeijan tietää, että **sen täytyy** taistella ja **kuolla** Venäjän vapauden puolesta, koko maailman rauhan ja tulevan sosialistisen yhteiskunnan puolesta.” Näin sosialismin nimessä Venäjän köyhälistöä ryhdyttiin pakkottamaan jatkamaan sotaa, johon se oli perinpohjin jo väsynyt.

Kongressi tietenkin hyväksyi nämä esitykset, se antoi myös tunnustuksensa ministeristölle, hyväksyen sosialistien siihen yhtymisen. Toimeenpanevaan komiteaansa talonpoikain edustajakongressi valitsi melkein yksinomaan oikean siiven sosialisteja ja työryhmäläisiä: ensimmäisenä Tshernov, toisena Katarina Breshkovskaja ja kolmantena kolmestakymmenestä tullen Kerensky.

Puhuessaan “rautasen sotakurin voimaansaattamisesta”, oli Kerensky kuitenkin puhunut ilman isäntäänsä. Asian otti nim. “Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajaneuvosto”, Kronstadin, Itämeren laivaston ja useiden muidenkin sotilas ja merimiesneuvostojen vaatimuksesta esille ja päätti, että väliaikaisen hallituksen täytyy julistaa “neuvoston” laatiman “sotilaiden oikeuksien manifestin yleisesti voimaan. Kerensky itse toukok. 27 päivänä joutui tämän julistuksen allekirjottamaan. Siinä määrättiin, että sotilaat ja upseerit omaavat kaikki kansalaisten valtiolliset ym. oikeudet; niillä on täysi vapaus puhua ja kirjottaa mistä asiasta haluavat; heidän kirje-

vaihtoaan ei saa sensuroida; he ovat oikeutetut ilman sensuria vastaanottamaan kirjallisuutta, lentolehtiä ja sanomalehtiä mitä lajia haluavat; kunnianteko upseereille lakkautetaan; sotamiehet ovat lomalla ollessaan oikeutetut käyttämään sivilivaatteita; he saavat mennä vapaasti kaupungille, milloin eivät ole palvelustoimissa; ja lopuksi, kaikkien armeijaa koskevien asioiden hoito ja johto tulee olla armeijan valitsemain komiteain käsissä, joihin sotilaat valitsevat neljä viidettä osaa ja upseerit yhden viidennen osan edustajista. Laivastossa tuli vallita samat periaatteet, jotka itse asiassa olivatkin astuneet voimaan jo ennen tämän manifestin julkasemista, sotilaat ja laivaston miehet yksinkertaisesti ollen ottaneet vallan omiin käsiinsä.

Työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostojen yleinen kongressi.

Kesäkuun lopulla kokoontui sitten yleisvenäläinen työväen ja sotilaiden neuvostojen kongressi. Siinä Lenin, Trotsky, Kamenjev ja useat muut "bolshevikit" arvostelivat ankarasti hallituksen sotapuuhia, paljastaen niiden todellisen imperialistisen luonteen ja esittivät, että Venäjän olisi lähetettävä liittovaltioille jyrkkä vaatimus ryhtyä rauhankeskusteluihin. Tässä kokouksessa tuli myös esille kysymys Venäjän valtioyhteyteen kuuluvien eri kansallisuuksien itsehallinnosta. Väliaikainen hallitus oli, erittäinkin mitä tulee Suomen ja varsinkin Ukrainan itsehallintoon, asettunut sellaiseen nähden enemmän tai vähemmän vastustavalle kannalle, selittäen koko kysymyksen ratkaisun kuuluvan Venäjän tulevalle perustuslakikongressille, eikä näille kansoille itselleen. Venäjän porvarillis-sosialistista hallitusta tässä kannustivat samat imperialistiset pyrkimykset, jotka olivat olleet vanhan hallituksen politiikan perustana ja niiden lisäksi pelko, että näissä rajamaissa työväestö valtaisi yliherruuden, kuten kesällä 1917 alkoi näyttää. "Bolshevikit" tässä kokouksessa puolustivat kaikille kansallisuuksille täydellistä itsenäisyyttä ja ilmaisivat, että sikäli kuin köyhälistön vallankumous laajenisi näihinkin maihin ja niiden kautta länsi-Euroopan, olisi Venäjän vallankumous turvattu. Kerensky, Tseretelli ym. sosialistiset ministerit

ja heidän sosialistiset kannattajansa, joilla oli tässäkin kokouksessa valtava enemmistö, hyökkäsivät "bolshevikkeja" vastaan kaikella taidollaan, m. m. pelottaen että heidän ohjelmansa ja taktiikkansa johtaisi Venäjän sisällissotaan. Kokous myös julistuksessaan, jossa vetosi erikoisesti Venäjän työläisiin, talonpoikiin ja sotilaisiin, käytti vastavallankumouksen uhkaa pelotuksena, jolla koetti saada Venäjän kumouksellisen köyhälistön antamaan kannatuksensa sen porvariston vallitsemalle ja johtamalle väliaikaiselle hallitukselle, eikä kuuntelemaan "bolshevikkien" kehotuksia. Siinä sanottiin:

"Toverit, älkää tehkö, mitä teitä kutsutaan tekemään. Tällä vaarallisella hetkellä teitä kutsutaan kaduille vaatimaan väliaikaisen hallituksen kukistusta, jolle yleisvenäläinen kongressi (edellä mainittu) on juuri havainnut välttämättömäksi antaa kannatuksensa. Ja ne, jotka kutsuvat teitä, tietävät että teidän rauhallisista mielenosotuksistanne tulee olemaan seurauksena verenvuodatusta ja sekasortoa... Teitä kutsutaan mielenosotuksiin vallankumouksen puolesta, mutta me tiedämme, että vastavallankumoukselliset haluavat käyttää hyväkseen teidän mielenosotuksianne... he kiihkeästi odottavat hetkeä, jolloin syntyisi riita vallankumouksellisen kansanvallan keskuudessa ja se tekisi heille mahdolliseksi murskata vallankumous."

Kesäkuun 17 päivänä oli "duma" viime töikseen ennen hajaantumistaan päättänyt, että Venäjän armeijain on ryhdyttävä hyökkäykseen. Samana päivänä oli Pietarin työläisten ja sotilaiden neuvoston painostuksesta väliaikainen hallitus julkaissut noottinsa, jossa pyysi liittovaltioita pitämään neuvottelukokouksen, missä lausuisivat julki sotatarkotusperänsä. Tämä yleisvenäläinen neuvostojen kongressi hyväksyi sitten nämä toimenpiteet. Venäjän armeijat saivat siis määräyksen ryhtyä uudestaan taisteluun ja yrittää yleistä hyökkäystä, määräystä heidän neuvostojensa edustajakongressi kannattaen.

"Bolshevikit" ja vasemmistolais-vallankumoukselliset sosialistit koettivat tehdä kaikkensa estääkseen tätä Venäjän porvariston vaarallista puuhaa toteutumasta. Vastalausekokouksia pidettiin sekä työväen että sotaväen keskuudessa, rintamalla ja rintaman takana. Sotilaita kehoitettiin kieltäytymään tottelemasta porvarillisia upseereita ja sensijaan seisomaan komiteansa takana ja valitsemaan näihin uudet, nim. vallankumoukselliset edus-

tajat. Kesäkuun 24:ksi päiväksi suunnittelivat "bolshevikit" Pietarissa aseellista kapinaa, väliaikaisen hallituksen vangitsemista ja kehotuksen julkasemista rintaman sotamiehille, että he jättäisivät vallihaudat. Suunnitelma oli kuitenkin tullut hallituksen tietoon, ja kun siihen muutenkaan ei vielä ollut maaperä kypsynyt, ilmottivat silloin "bolshevikkien" johtajatkin, että sen toteuttamisesta on sillä kertaa luovuttu.

Kerensky johtaa Venäjän armeijat surman loukkuun.

Heinäkuun ensi päivinä alkoi sitten hät'hätää suunniteltu, kaikissa suhteissa valmistamaton yleinen hyökkäys Itävallan rintamalla. Vallankumouksen punasen lipun johdolla Venäjän porvaristo ajoi armeijan joukko-osaston toisensa jälkeen taisteluun. Sotamiesten voittamattoman tarmon ja kuvaamattoman itsensäuhrautuvaisuuden edessä itävaltalais-saksalaiset armeijat joutuivatkin ensin peräytymään ja muutamassa päivässä jättämään yli 300,000 miestä venäläisille vangiksi. Mutta tällainen seikkailusota pian kostaa itse itsensä. Kuta pitemmälle venäläisten eteneminen kulki, sitä suuremmaksi ja tuhoisammaksi tuli venäläisten joukkojen teurastus. Sotamiehet alkoivat huomata, että heitä kuljetetaan kuin lampaista lahdattavaksi ja pysähtyivät hyökkäyksessään. Rykmentit kieltäytyivät etenemästä enään tuumaakaan ja tottelemasta upseereitaan. Sadan mailin leveältä ne alkoivat jättää vallihautansa, sekä surmata upseerinsa ja kaikki ne, jotka heitä siinä vastustivat. Venäjän porvariston yritys vanhoillisten sosialistien avulla pakottaa sotaan perinpohjin väsyneet joukot taistelemaan ilman aseita, repaleisina ja nälkäisinä, päättyi näin mitä kauheimpaan venäläisten sotamiesten teurastamiseen ja yleiseen sekasortoon rintamalla. Parempaa palvelusta ei porvaristo ja sen pääkäyri Kerensky olisi koskaan voinut tehdä Saksan ja Itävallan hallituksille kuin mitä tämä heinäkuun 1917 vuoden mielettömän hyökkäyksen alkaminen oli.

"Bolshevikkien" heinäkuun kapinayritys.

Samaan aikaan, eli heinäkuun 17 päivänä koettivat "bolshevikit" aseellisen kapinan avulla kukistaa tämän

porvariston johtaman ja sen etujen palvelukseen täydellisesti antautuneen sekahallituksen. Kaksi päivää jatkui taistelua Pietarissa, siihen ottaen osaa työväen muodostaman punakaartin ja "bolshevikkilaisten" Pietarin sotilaiden sekä Kronstadin merisotilaiden osastoja. Väliaikaisen hallituksen onnistui kuitenkin vielä tällä kertaa etupäässä kasakkain ja sille uskollisten muiden joukkojen, kuoleman pataljonain yms., sekä upseerikoululaisten avulla päästä voitolle. Yli viisi sataa henkeä oli kapinassa saanut surmansa Pietarin kaduilla. Porvaristo riemuitsi. "Bolshevikit" on kukistettu, se huusi. Eläköön vastavallankumous! Kronstad jäi kuitenkin edelleenkin kumouksellisten käsiin, samoin Itämeren laivasto.

Ja vastavallankumous alkoi nyt entistä rohkeammin nostaa päätään. Ensinnäkin nyt lakkautettiin "bolshevikkien" lehdet ja niiden johtajat julistettiin valtion vihollisina vangittavaksi. Trotsky, Kamenjev, Kollontai ja useita muita joutui vangiksi. Lenin ja Zinovjev onnistuivat piiloutua ja siten pelastua joutumasta porvariston kynsiin. Kuoleman rangaistus palautettiin armeijassa ja upseerit alkoivat uudelleen mellastaa joukkojen päällikköinä välittämättä sotamiesten tahdosta ja julkisesti halveksien ja vastustaen niiden komiteoita. "Bolshevikkilaisia" ja muita vasemman siiven sosialisteja armeijassa, varsinkin näiden suuntain agitaattoreja ja komitean jäseniä alettiin vainota, jopa tuomita kuolemaan ja ampuakin.

Yleisvenäläinen työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostojen kongressi oli perustanut erikoisen neuvostojen "keskus-toimeenpanevan komitean," käsittäen se yli 300 työväen, sotilaiden ja talonpoikain neuvostojen edustajaa. Tämän komitean puheenjohtajaksi oli tullut valituksi vanhoillinen "menshevikki", Tsheidze, ja komitean valtava enemmistö kuului oikeisto-sosialisteihin. Asetuen Kerenskyn taakse tästä komiteasta tuli porvarillisen taantumuksen yksi voimakkaimpia aseita. Heinäkuun kapinan jälkeen se antoi julistuksen, jossa syytti "bolshevikkeja" siitä verenvuodatuksesta, joka oli Pietarissa tapahtunut. Joitakin päiviä myöhemmin komitea toisessa julistuksessaan vetosi Venäjän työläisiin, että ne antaisi-

vat kannatuksensa väliaikaiselle hallitukselle. Ja seuraavassa kokouksessaan "keskuskomitea" 300:lla äänellä 11:sta vastaan hyväksyi päätöksen, jossa lausui "toivomuksensa", että "bolshevikki"-ryhmä olisi asetettava julkisen oikeudenkäynnin alaiseksi sentähden, että sitä syytettiin epäjärjestyksen synnyttämisestä, kapinaan kiihottamisesta ja Saksan hallitukselta rahojen saamisesta. "Komitea harkitsee ehdottomasti sopimattomaksi, että Lenin ja Zinovjev pääsisivät pakenemaan oikeuden tuomiota ja vaatii, että "bolshevikkilaisen" ryhmän täytyy heti ja tinkimättömästi ilmaista arvostelunsa johtajiensa toiminnan suhteen."

Kun sitten toimitettiin tutkimus siihen nähden, oliko siinä syytöksessä mitään perää, että Lenin tovereineen olisi saanut ja vastaanottanut Saksan hallitukselta rahoja, täytyi hänen pahimpain vastustajainsakin, jotka tutkimusta toimittivat, myöntää, että nämä syytökset olivat valheellisia.

Taloudellinen sekasorto kasvaa; yleinen hätä kehittyy huippuunsa.

Ja vaikka porvariston käsissä oli sekä ministeristö, että neuvostojen "keskuskomiteakin", sikäli, että tämä niin sosialistinen kuin sen jäsenistön enemmistö olikin, kuitenkin kaikella voimallaan koetti tukea porvariston pyrkimyksiä ja tehdä tyhjäksi Venäjän köyhälistön valtaankytkökset, niin siitä huolimatta eivät asiat alkaneet maassa luistaa. Päinvastoin sisäinen sekasorto päivä päivältä vain paheni. Rautatieliikenne joutui entisestä epäjärjestyksestään melkein täydelliseen seisahdukseen. Teollisuuden tuotanto väheni lähes puolella, sotatarpeiden tuotanto yli 60:lla prosentilla. Tehtaiden omistajat ja työnjohtajat alkoivat katalan toimintansa työläisten tehdaskomiteain hävittämiseksi. Ne joko ilman muuta sulkiivat tehtaansa tai muuten saboteerasivat niiden toiminnan mahdottomaksi. Kaikenlaiset keinottelijat, tukkukauppiaat ym. valtasivat suuret tavaramäärät taakseen ja kohottivat hintoja äärettömiin. Vaatetavara, jalkineet, tee, saippua, polttopuut, kynttelit yms., olivat sitten vuoden 1914 nousseet hinnoissaan keskimäärin yli 1,100 prosenttia ja palkat vain 500 prosenttia! Hallitus ei kyennyt mi-

tään kysymystä ratkasemaan, mitään järjestämään, ei edes pitämään rauhaa ja järjestystä yllä paremmin maaseudulla kuin kaupungeissakaan, kaikkialla varkaudet, ryöstömurhat yms. kasvoivat huimaavasti. Turvattomuus esim. Pietarin kaduilla kävi kerrassaan sietämättömäksi ja täytyi työväen ja sotilaiden järjestöjen ryhtyä omintakeisesti turvallisuudesta huolta pitämään.

Samaan aikaan sotamiehet jättivät rintaman yhä suuremmissa joukoissa. Sodan jatkaminen alkoi käydä mahdottomaksi. Toiselta puolen työväkikin yhä äänekkäämmin alkoi vaatia aselevon tekemistä ja pikaisiin rauhanneuvotteluihin ryhtymistä. Jossakin määrin työväkeä ja sotilaita vieläkin petettiin pysymään vastaiseksi maltillisina, selittämällä, että piakkoin tulisi Parisissa kokoontumaan liittovaltioiden yleinen edustajien kokous ja siinä tulitaiiin tämä kysymys ratkasemaan Venäjän kansan etujen ja toivomusten mukaisesti. Mutta tätä kokousta liittovallat lykkäsivät kuukaudesta toiseen. Samoin väliaikainen hallitus lykkäsi perustuslakiasäättävän kokouksen kutsumista, porvaristo rohjeten jo tuoda julki ajatuksia sen tarpeettomuudesta, taikka, että **se olisi sitten kokoontuessaan hajotettava, jos se vain osottautuisi liian kumoukselliseksi.** Samaan aikaan alkoivat porvariston edustajat, vieläpä sosialistitkin ja neuvostojen äänenkannattaja "Ivestija" viitata siihen, että niin pian kuin perustuslakiasäättävä kongressi kokoontuu, ovat työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostot käyneet tarpeettomiksi ja on niiden silloin lakattava olemasta, se on, ne on lakkautettava. — Kaikkialla suurten kansanjoukkojen keskuudessa vallitsi epäilystä ja tyytymättömyyttä väli-aikaista hallitusta kohtaan.

Moskovan kansallinen neuvottelukokous.

Tukeakseen asemaansa pääministerinä, joksi Keren-sky oli tullut heinäk. 20 päivänä, "kadettien" erotessa ministeristöstä, sekä samassa hankkiakseen hallitukselle jonkun yleisemmän kokouksen myöntämään oikeuden jatkaa taantumuksellista politikaansa, hallitus kutsui Moskovaan "ylimääräisen kansallisen neuvottelukokouksen" keskustelemaan maan vakavasta asemasta ja lausumaan siinä suhteessa toivomuksensa. Tämä masinakokous, jos-

sa oli 1,400 edustajaa, muodostui osaksi hallituksen kutsumista "huomatuista henkilöistä", osaksi neuvostojen valitsemista edustajista. Kuinka monta edustajaa tuli kustakin ryhmästä, sen oli hallitus itse määrännyt. Ja niin kokouksessa olikin lähes 200 entisiä "dumain" jäseniä, noin 150 pankkien ja teollisuuslaitoksien omistajia, 150 kunnallishallitusten (kaupunkien valtuustojen) ja 120 maalaiskuntien "zemstvojen" jäseniä, sekä 300 ko-operativisten liikkeiden edustajia, se on, nämä yli 900 henkeä edustaen joko suoranaisesti porvaristoa ja sen politikoisijoita tai oikeistososialistien kautta porvarillisia etuja; työläisten ja sotilaiden neuvostoilla oli kokouksessa 230 ja talonpoikain neuvostoilla 100 edustajaa, niistäkin suuri osa oikeistososialisteja. Nämä numerot osottavat, missä määrin tämä kokous siis edusti Venäjän kansan enemmistöä, sen työläisiä, maalaisköyhälistöä ja sotilaita. Ja kuitenkin näistä riippui Venäjän kohtalon kehitys. — Nämä luokat ne olivat tyytymättömyydellään ja suoranaisella vallankumouksellaan pakottaneet koko tämän merkillisen konferenssin syntymäänkin.

Sensijaan, että tämä kokous olisi näin ollen kyennyt rakentamaan hallituksen taakse tukea ja niin varmistaa sen asemaa ja helpottaa sen toimintaa, kuten se oli suunnitellut, se päinvastoin vain auttoi niitä luokkavastakohtia kärjistymään ja puhkeamaan ilmi selvissä sanoissa, jotka Venäjällä sen eri yhteiskuntakerrosten kesken nyt jo sovittamattomina vallitsivat. Porvariston sotilasedustajat, Kornilov ja Kaledines aivan avoimesti tässä kokouksessa helistelivät miekkaa ja uhkasivat Venäjää verisellä sotakurilla yms. sotilasdiktatuurilla. Miljukov, Gutshkov, Nekrasov ym. porvaripolitikoisijat puhuivat myös välttämättömyydestä lakkauttaa neuvostojen "hajottava" valta ja haitallinen sekaantuminen "laillisen" hallituksen tehtäviin. Kerenskit, Tseretellit ym. jylisivät "bolshevikkeja" vastaan. Näiden ei siksi tarvinnutkaan koko kokouksessa muuta kuin huomauttaa siitä, mitä edelliset puhujat esittivät ja jättää kokous rauhassa jatkaamaan alkamaansa suuntaan. Tämän kokouksen jälkeen "bolshevikkien" vaikutusvalta sitten nopeasti kasvoi, esim. Pietarissakin ne nyt päästen Pietarin työväen ja so-

tilaiden edustajaneuvostossa enemmistöksi. "Bolshevikkien" ei tarvinnut muuta kuin osottaa työläis- ja sotilasjoukoille, kuinka Moskovan konferenssissa oikeistolais-sosialistit olivat tehneet kompromissin porvariston kanssa murskatakseen sitten yhteisvoimin Venäjän köyhälistön vallankumousliikkeen ja joukot myönsivät asian laidan todella niin jo olevan.

Venäjän porvaristo kavaltaa armeijain turvallisuuden maan vihollisille. Kornilovin vallankaappausyritys.

Moskovan kokousta seurasi sitten sarja tapahtumia, jotka kaikki osottivat porvariston olevan nyt valmis alkamaan kauan puuhaamansa vastavallankumouksen. Elokuun 3 päivänä murtui Rigan rintama ja Riga ympäristöineen joutui saksalaisten käsiin armeijan upseerien kavaltaamana, jotka aivan avoimesti olivat jo pitemmän aikaa uhanneet antaa saksalaisten päästä Venäjälle tekemään lopun "bolshevikeista" ja "kirotuista sovieteista". Pian tämän häpeällisen kavalluksen jälkeen Kornilov kasakkajoukkoineen lähti liikkeelle Pietaria kohti samassa tarkoituksessa, nim. noustakseen sotilasdiktaattorina valtaan ja sotaväen avulla kukistaakseen Venäjän köyhälistön yhteiskunnalliset vallankumouspyrkimykset. Hänen kanssaan salajuonessa oli väliaikaisen hallituksen jäseniä ja Kerenskikin todistettavasti siitä tiesi, ellei ollut juonessa mukana. Kornilovin vallankaappausyritys päättyi kuitenkin hyvin pian ja nolosti, hänen täydelliseksi tappiokseen, Pietarin työläisten ja sotilasten neuvosto tarttuen heti asiaan käsiksi ja Pietarin sotaväenosastot sekä punakaartit voittaen taistelussa Kornilovin kasakat, ottaen m. m. Kornilovin itsensäkin vangiksi. Väliaikainen hallitus sitten lykkäsi sota-oikeudenkäyntiä Kornilovia vastaan viikosta toiseen, osottaen ilmeistä halua jättää Kornilov kokonaan rauhaan. "Vallankumouksellisten sosialistien" puolue vaati nyt Kornilovin juttuun sekaantunutta ministeristössä olevaa edustajaansa, Savinkovia, tekemään asiasta selvää, mutta kun tämä kieltäytyi, erotettiin hänet puolueesta. Kerenskin luottamus niidenkin joukkojen keskuudessa, jotka häntä olivat vielä kuunnelleet, laski nyt melkolailla, kaikki muistaen, että hän oli Moskovan kokouksessa esiintynyt Kornilovin kanssa sa-

malla tavalla ja samalla puolella, Kornilovin verisen sota kurinkin kannattajana.

Kornilovin vallankaappausyrityksen jälkeen kutsui neuvostojen "keskuskomitea" uuden yleis-venäläisen, nyt "kansanvaltaiseksi" kutsutun konferenssin Pietariin syyskuun 27:ksi päiväksi. Edellisen kokouksen oli hallitus hommannut, nyt neuvostojen "keskuskomitea" otti sen toimittakseen, "bolshevikkien" vaikutus ollen jo niin suuri, että hallituksen täytyi sallia neuvostojen "keskuskomitean" tehdä tässä asiassa mitä halusi. Tämän kokouksen kaikki edustajat olivat asianomaisten järjestöjensä **valitsemia**, ja nyt luonnollisestikin oli kapitalisteilla paljon vähemmän suoranaisia oman luokkansa jäseniä edustajina. Nyt oli työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostojen yleisliitolla 300 edustajaa, ammattiunioilla 200 ja armeijan rintamakomiteoilla 150, ko-operativisilla yhdistyksillä 300, kaupunkien valtuustoilla 300 ja maalaiskuntien "zemstvoilla" 150, sekä erinäisillä muilla pienemmillä ryhmillä 200 ja kansallisuuksien järjestöillä 100 edustajaa. Kuten numerot osottavat, olivat suoranaiset köyhälistön järjestöt tässäkin kokouksessa vielä vähemmistönä. Eikä muuten saattanutkaan olla, sillä olihan neuvostojen "keskuskomitea" vielä "menshevikkien" yms. oikeistososialistien käsissä, ne antaen suuren edustajamäärän järjestöille, joissa porvaristo ja pikkuporvaristo vallitsivat, kuten olivat ko-operativiset yhdistykset, "zemstvot" ja osaksi vielä kunnallishallituksetkin.

Tämän konferenssin työt rajoittuivat pääasiassa siihen, että se muodosti uuden väliaikaisen sekahallituksen, johon nyt vastoin puolueensa nimenomaista määräystä ja tämän masinoimalla valitun kokouksen ensimmäistä äänestystä, Kerensky vaati edelleenkin porvariston edustajia. Tähän uuteen Kerenskin hallitukseen tuli kahdeksan kadettia ja seitsemän sosialistia. Kun "duman" kotialähdön jälkeen ei ministeristön porvarillisilla jäsenillä ollut ollut mitään eduskuntaa, johon olisivat voineet nojata, kun oikeiston sosialistitkin halusivat nyt saada jonkun luotettavan laitoksen vastapainoksi "neuvostolle", joka alkoi yhä enemmän kehittyä "bolshevikkilaiseksi", niin näiden toimesta tässä toisessa "kansalliskonferenssissa"

muodostettiin erikoinen "väliaikainen tasavallan neuvosto", Venäjä ollen nyt tullut julistetuksi tasavallaksi. Tämän "väliaikaisen tasavallan neuvoston" tuli toimia jonkunlaisena parlamenttina, johon "väliaikainen tasavallan ministeristö" saattaisi nojata ja kaikissa asioissa vedota ja jättää työläisten, sotilaiden ja talonpoikain yleisneuvoston, tämän keskuskomitean ja ennen kaikkea kumouksellisen Pietarin työväen ja sotilaiden neuvoston yhä enemmän ja enemmän huomioonsa ottamatta ja vähitellen syrjään. Edustajia tähän "väliaikaiseen" parlamenttiin tuli 555, niistä 53 "bolshevikkia" ja porvariston edustajia sensijaan suhteettoman paljon.

Tämä kokous Kerenskin uhattua, että hän ei suostu yhtymään ministeristöön, ellei siihen tule myös porvaripuolueiden edustajia, toisessa äänestyksessä oli hyväksynyt sekaministeristön ja kun kokous oli järjestänyt "väliaikaiseen parlamenttiin" porvareille vanhoillisten sosialistien kanssa ratkasevan enemmistön, "bolshevikit" jättivät tämän parlamentin heti sen ensi istunnossa, ilmoittaen, että he eivät halua ottaa osaa "kansaa kavaltavaan hallitukseen". Samaan aikaan "bolshevikit" kutsuivat toisen yleisvenäläisten neuvostojen kokouksen marraskuun 2:ksi päiväksi Pietariin, jonka neuvostojen "keskuskomitean" olisi omien sääntöjensä mukaisesti pitänyt jo aikaa sitten kutsua kokoon, mutta jonka se oli tahallaan jättänyt tekemättä, sillä sekä työläisten, että sotilaiden ja talonpoikainkin neuvostoissa olivat "bolshevikit", vasemmistolais-"vallankumoukselliset sosialistit" ja kansainväliset "menshevikit" päässeet enemmistöksi. — Syyskuussa toimitetut kaupunkien valtuustojen vaalit olivat myös osottaneet samaa, nim. ennen kaikkea juuri "bolshevikkien" kannattajien nopeata kasvamista ja ratkasevaksi enemmistöksi kohoamista.

Venäjä kulki nyt nopeasti kohti uutta vallankumousta. Tällä kertaa se ei enään ollut vain valtiollinen, vaan nyt se oli yhteiskunnallinen, Venäjän köyhälistö vallaten diktatuurin omiin käsiinsä ja kumoten koko vanhan yhteiskuntajärjestelmän.

X. LUKU

Marraskuun yhteiskunnallinen vallankumous. Soviettitasavallan perustaminen.

Viisi seikkaa on otettava huomioon kun lähdetään tutkimaan Venäjän köyhälistön toimeenpanemaa marraskuun yhteiskunnallista vallankumousta. Ne ovat:

Venäjän silloinen taloudellinen tilanne, erikoisesti sen työläisten ja sotilaiden asema.

Toiseksi, se suoranainen vallankumous, jota työläiset, sotilaat ja talonpojat olivat maaliskuun valtiollisesta vallankumouksesta alkaen kukin alallaan jatkuvasti ja vähitellen toteuttaneet;

Kolmanneksi, porvariston ja vanhoillisten sosialistien suhtautuminen siihen, se on, näiden vastavallankumouksellinen liike;

Neljänneksi, työläisten, talonpoikain ja sotilaiden neuvostojen, erikoisesti niiden toimeenpanevain komiteain joutuminen näiden ainesten, erityisesti juuri vanhoillisten sosialistien käsiin, ne niiden avulla siirtäen vallottamansa vallan porvaristolle, sekä myös niiden avulla pyrkien yhä enemmän ja enemmän hallitsemaan neuvostoja, sulkemaan niistä pois varsinaiset köyhälistöläiset ja taistelemaan köyhälistön mainittujen kolmen ryhmän nousua vastaan, vieläpä koettaen tehdä tyhjäksi ne yhteiskuntataloudelliset saavutukset, mitä ne omintakeisella suoranaisella toiminnallaan olivat voittaneet;

Ja viidenneksi, "bolshevikkien" (sekä osaksi myös vasemmistolais-"vallankumouksellisten sosialistien") johdonmukainen toiminta sen päämäärän toteuttamiseksi, mihin Venäjän köyhälistö omintakeisestikin, mutta hajanaisena ja järjestymättömänä liikkeenä kaikkialla pyrki.

Porvariston kontrollin vararikko.

Mitä tulee ensinnä mainittuun tekijään, niin siinä suhteessa on huomattava, että se taloudellinen sekasorto, josta jo edellisessä luvussa mainitsimme, alkoi syyskuukausina kehittyä äärimäiseksi. Elintarpeiden hinnat nousivat saavuttamattomiin, samoin polttopuiden ym. lämmitys- ja valaistustarpeiden. Leipäannos, joka oli keväällä ollut puolitoista naulaa päivässä henkeä kohti, aleni naulaan ja kolmannekseen, naulaan ja neljännekseen, lokakuussa tullen jo leivän saanti niin tiukaksi, että yhteen viikkoon sitä ei annettu ollenkaan. Maitoa Pietarissa oli vain puolelle sen rintalapsien luvusta. Sokeria, tuota venäläisten välttämättömän ja alituisen juoman, teen, särviä, annettiin enään kaksi naulaa kuukaudessa henkeä kohti. Lihaa, voita, munia, kalaa sai aina jonkun verran, jos oli rahaa, millä ostaa niitä ja usein ei saanut rahallakaan, kun niillä keinottelijat pidättivät varastoissaan niihin kokoontuneet elintarpeet, tai rautatieliikenne oli joutunut niin suureen sekasortoon, että lähimmältä maaseudultaakaan ei rautateitse saatu elintarpeitakaan kuletettua kaupunkeihin. Yleensä olivat ravintoaineiden hinnat nousseet sitten vuoden 1914 556:lla prosentilla, juusto, vasikanliha, sianliha, silli ym. yli 700 prosentin. Palkat olivat tosin myös ja varsinkin kesällä 1917 nousseet, mutta vähemmän kuin ravintoaineet, ja kuten ennen olemme huomanneet, paljon vähemmän kuin vaatetavara ja polttoaineet.

Kaiken lisäksi syksyllä alkoi tehtaailijain sabotaasi kasvaa kerrassaan ärsyttäväksi. Jos milläkin tekosyyllä ne sulkiivat tehtaansa, saadakseen lannistettua työläisten perustamat tehdaskomiteat, se on, pyrkimykset tuotannon kontrolliin. Joissakin tehtaissa ne sanoivat, että ei ole kivihiihiä, ja kun työläiset toimittivat tutkimuksensa, oli niitä suuret varastot kätkeyty tehtaan kellareihin. Toisissa tapauksissa tehtaiden teknilliset johtajat vioittivat koneita ja panivat ne epäkuntoon, vieläpä tapahtui, että rautatietyöläiset tapasivat insinöörejä veturien koneita särkemässä. Ja samaan aikaan ne tehtaast, jotka kävivät, sekä liikehuoneet ja pörssikeinottelijat tekivät suunnattomia liikevoittoja. Esim. erään Pietarissa olevan

englantilaisen villatehtaan liikevoitto oli kasvanut 900:lla prosentilla, sen työläisten palkat vain 300:lla!

Ja porvaristo kemuili. Peliluolat ja teatterit olivat joka ilta täpötäynnänsä väkeä. Kaikkiällä sen keskuudessa raha juoksi virtanaan, vieläpä suuret summat sitä käytettiin nyt vanhan hyvän tavan mukaan virkamiesten lahjomiseen.

Rintamalla sadat tuhannet sotilaat järsivät mustaa leipäänsä, milloin sitä kappaleen onnistuivat saamaan, repaleisina, rikkinäisin saappain tai paljasjaloin menehtyivät vallihautain mutaan, tuhansittain viikossa kuollen näin ja puutteellisen hoidon synnyttämiin kulkutauteihin, keripukkiin, lavantautiin ym.

Ja sikäli kun yhteiskunnan taloudellinen sekasorto kasvoi, kävi sodassa haavottuneiden ja sairastuneiden sotilasten tilanne, joita oli tuhansia kaikissa Venäjän kaupungeissa, Pietarissa ja Moskovassa kokonaiset armeijat, surkuteltavan kurjaksi. Väliaikainen hallitus ei kyennyt tekemään mitään näiden onnettomien ankaran aseman lieventämiseksi. Kaikkiällä kaupunkien kaduilla, rautatieasemilla, julkisten rakennusten portailla sai nähdä käsi- ja jalkapuolia, sokeita, toisen silmänsä tai osan kasvoistaan menettäneitä silvottuja sotilaita, ryysyisissä univormuissaan kerjäten ohikulkevilla pientä almuja. Ja murhaavaa sotaa yhä vain jatkui, hallitus ollen kykenemätön sitä lopettamaan, samoin kuin mitenkään sitä tehokkaasti jatkamaankaan. Yli tuhannen mailia pitkältä rintamalta täälliseen sietämättömään tilanteeseen, loppumattoman nälän, kulkutautien, kylmän ja äärettömän lian kärsimiseen, sekä ennen kaikkea työläisten järjettömän teurastuksen jatkamiseen väsyneet sotilaat lähettivät pääkaupunkiin satoja ja taas satoja edustajia pyytämään, rukoilemaan, vaatimaan rauhaa, pikaista rauhaa, heti paikalla rauhaa solmittavaksi. Ja hallitus kaikkiin näihin sydäntäsärkeviin pyyntöihin, vaatimuksiin, uhkuksiin antoi saman epämääräisen lupauksen: "kun Pariisissa kokoontuu liittoutuneiden valtojen yleisneuvosto, niin senjälkeen tulee yleinen rauha pian, mutta siihen mennessä on Venäjän armeijan koetettava jatkaa taistelua maansa vihollista vastaan ja estää sitä pääsemästä voitolle."

Ja kun sitten Parisin neuvottelukokouksen aika syksyllä vihdoinkin lähestyi, halusi väliaikainen hallitus lähettää sinne Venäjän edustajana taantumuksellisen kenraalin Aleksejevin sekä ulkoasiain ministerin, sokeritehdas-miljonerin Tereshtshenkon. Työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostot valitsivat keskuudestaan oman edustajansa, sosialistin, Skobeljevin, ja laativat hänelle erikoisen julistuksen ohjeeksi (nakaz) siitä, mitä hänen tulisi Parisin neuvottelukokouksessa esittää. Siinä vaadittiin, että rauhansopimuksen täytyy perustua periaatteille, "ei mitään maanvaltauksia ja sotakorvauksia; kansojen itsemääräämisoikeus on tunnustettava." Edelleen julistuksessa vaadittiin merien vapautta. Sodan jälkeen ei mikään valtio saisi ryhtyä taloudelliseen sulkusotaan muita kansoja vastaan, eikä mitään erikoisia tariffisopimuksia valtojen kesken olisi tehtävä. Rauhan solmiminen on annettava kansojen eduskunnallisten laitosten valitsemain edustajain tehtäväksi ja rauhan ehdot näiden eduskuntain hyväksyttäväksi. Salainen diplomatia on lopetettava. Valtojen väliset sopimukset, jotka ovat kansainvälisiä lakeja vastaan, on julistettava mitättömiksi. Laivastot ja armeijat asteittain riisuttava aseista ja hävitettävä. Ja että presidentti Wilsonin "Kansojen liitosta" tulisi kansainvälisille laeille arvokas apu, on siihen kutsuttava kaikki kansallisuudet tasa-arvoisilla oikeuksilla, sekä kansainvälinen politika tehtävä kansanvaltaisiksi. Liittovaltojen on heti ryhdyttävä rauhankesteluihin, kun Keskusvaltojen puolelta ilmaistaan niihin halua. Rauhan keskustelujen täytyy tapahtua kansojen edustajien yleisessä kongressissa, eikä eri valtojen diplomatien kesken. Kaikki esteet Tukholmaan kutsutun sosialistisen rauhankongressin tieltä on poistettava, sekä kaikille, jotka ovat valitut siihen edustajiksi, myönnettävä passit.

Väliaikainen hallitus vastusti Skobeljevin lähettämistä Pariisiin ja hänelle annettua ohjejulistusta. Liittovaltojen lähettiläät panivat myös sitä vastaan vastalauseensa ja loppujen lopuksi Englannin hallituksen puolesta ministeri Bonar Law Englannin parlamentissa teki ilmoituksen, että lähestyvässä Parisin konferenssissa "ei tulla ollenkaan keskustelemaan sodan tarkotuseristä, ainoas-

taan keinoista ja toimenpiteistä sen jatkamiseksi.” Näin luhistui kokoon se petollinen toive, jota väliaikainen hallitus oli koettanut joukoissa ylläpitää tämän konferenssin suhteen, jonka olisi pitänyt alkuaan kokoontua jo elokuussa, mutta jota oli lykätty kuukaudesta toiseen ja vihdoin siirretty marraskuuhun. Joukot näkivät nyt, että heitä oli koko tällä neuvottelukokouspuuhalla kauniisti vedetty nenästä, näkivät, että liittovaltiot eivät halunneet kansanjoukkojen kontrollin alla tehtävää rauhaa.

Tätä Venäjän sotilaissa, työläisissä ja talonpojissa nyt vahvistuvaa käsitystä tukivat vielä ne kiivaat puheet, mitä “väliaikaisessa tasavallan parlamentissa” sen porvarilliset edustajat pitivät tätä työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostojen rauhanpuuhaa, erikoisesti Skobeljeville evästykseksi laadittua julistusta vastaan. Vanhoillisetkin sosialistit, jotka siihen asti olivat kaikessa hoi-lanneet samaa ääntä porvarien kanssa, joutuivat nyt tässä kysymyksessä “tasavallan parlamentissa” porvarien edustajien kanssa tuliseen sanasotaan, josta ei kuitenkaan ollut sen enempää tuloksia, kuin ainoastaan sekin osaltaan auttoi “bolshevikkeja” saamaan joukot vakuute-tuiksi porvarillis-sosialistisen hallituksen täydellisestä kelvottomuudesta.

Työläisten suoranaisen teollisuuskontrollin kehittyminen.

Sillä välin kaupunkien työläiset, maaseudun talonpojat ja rintaman sekä linnotusalueiden sotilaat ja laivaston merimiehet toteuttivat yhä laajemmin ja perinpohjaisemmin kukin alallaan kaiken toiminnan valtaamista omiin käsiinsä. Tehtailijain, työnjohtajien ja ekspertti-työläisten vastustuksesta ja kiusanteosta välittämättä työläiset järjestivät kaikkialla tehdaskomiteoitaa ja nämä unioiden virkailijain ja komiteain asemasta alkoivat yhä suuremmissa ja suuremmissa määrässä ottaa kaikki tehdassuhteita koskevain asiain johdon ja hoidon käsiinsä. Työläiset puhuivat ja toimivat nyt suoranaisesti työmaajärjestöjensä kautta. Niiden kautta ne esittivät nyt vaatimuksensa ja ajoivat tahtonsa lävitse palkka-, työ-aika- ynnä kaikissa muissa työsuhteissa.

Lokakuun lopulla kokoontui sitten Pietarissa “yleisvenäläinen ensimmäinen työpajakomiteain kongressi” ja

julistuksessaan nimeltä "Työläisten kontrolli", se lausui, julistettuaan ehdottomasti kannattavansa neuvostoja:

1. Vapautettuaan itsensä valtiollisesti tsarivallan alaisuudesta, työväenluokka haluaa nähdä kansanvaltaisen hallinnon pääsevän voittoon sen tuotannollisen toiminnankin alalla. Tämä tulee paraiten ilmaistua työläisten kontrollin kautta teollisen tuotannon yli, joka (kontrolli) on luonnollisesti syntynyt siinä taloudellisen hajaannustilan ilmakehässä, jonka vallitsevain luokkain rikollinen menettelytapa on luonut.

2. Työläisten kontrollia edustava järjestö on ilmaisua samasta terveestä toiminnasta teollisen tuotannon alalla kuin ovat puoluejärjestöt valtiollisen toiminnan, ammattiumiot työnsaannin (yms.), ja ko-operativiset yhdistykset kulutuksen sekä kirjalliset seurat sivistystoiminnan alalla;

3. Työväenluokka tuntee paljon enemmän mielenkiintoa tehtaiden oikealla tavalla ja jatkuvasti käynnissä pitämiseen... kuin kapitalistiluokka. Työläisten kontrolli on parempi vakuu- tus tässä suhteessa uus'aikaisen yhteiskunnan ja koko kansan eduille, kuin omistajien mielivaltainen tahto, joita johtaa vain heidän itsekkäät pyyteensä saada aineellista voittoa tai valtiollisia etuoikeuksia. Tämäntähden köyhälistö vaatii työläisten kontrollia ei ainoastaan omain, vaan koko maan etujen vuoksi ja sitä olisi vallankumouksellisen talonpoikaisväestön sekä vallanku- mouksellisen armeijan kannatettava.

4. Ottaen huomioon kapitalistiluokan enemmistön vihamie- lisen kannan vallankumoukseen nähden, kokemus osottaa, että raaka-aineiden ja polttotarpeiden oikea jako, sekä tehtaiden mahdollisimman tehokas hoitaminen ovat mahdottomia ilman työläisten kontrollia.

5. Ainoastaan työläisten kontrolli kapitalististen tuotanto- yritysten yli, kehittäen se työläisten tietoista suhtautumista työ- hönsä ja tehden selväksi sen yhteiskunnallisen merkityksen, voi synnyttää otolliset edellytykset lujan itsekurin kehittämiseksi työläisissä ja työn kaiken mahdollisen tuottavaisuuden kehittä- miseksi;

6. Työläisten kontrollin toteuttaminen on myös ensimmäinen ehto teollisuuden rauhankannalle palauttamiseksi;

7. Sopusoinnussa Venäjän sosialidemokratisen työväenpuo- lueen ("bolshevikkien") tunnuslauseen kanssa, työläisten kon- trollin yleiskansallisessa mittakaavassa täytyy ulottua kaikkien kapitalististen yritysten yli, jotta se tuottaisi tuloksia, eikä tulla järjestetyksi satunnaisesti, ilman järjestelmää, vaan sen täytyy olla hyvin suunnitellun, eikä maan koko muusta teollisesta elä- mästä eristetyn;

8. Maan taloudellisen elämän — maanviljelyksen, teolli- suuden ja liikenteen — täytyy tulla alistetuksi saman yhtenäisen suunnitelman alaiseksi, joka on siten muodostettu, että se tyy- dyttää kansan laajojen joukkojen yhteiskunnalliset ja yksilöllii- set vaatimukset; heidän valitsemansa edustajien on se hyväksyt-

tävä ja on se toteutettava näiden edustajien ohjaamisen alaisuudessa yleiskansallisten ja paikallisten järjestöjen kautta;

9. Se osa suunnitelmasta, joka käsittää maatyön, on toteutettava talonpoikain ja maalaistyöläisten järjestöjen johdannon alaisuudessa; sekä teollisuus-, kauppaa- ja liikennetyö, jonka työläiset suorittavat, työläisten kontrollin kautta; työläisten kontrollin luonnollisina eliminä teollisuuslaitoksissa tulevat olemaan tehdas, työpaja- ym. samankaltaiset komiteat; ja työvoimamarkkinoilla työväen unionit;

Pykälät 10—12 määrittelevät ammattiunionien tehtäviä.

13. Kaikissa kysymyksissä, jotka koskevat työläisten kontrollia tuotannon, jaon ja työnsaannin suhteen, ammattiunionien täytyy neuvotella kunkin teollisuuslaitoksen työläisten kanssa näiden tehdaskomiteain avulla;

14. Työhön ottamista ja työstä poispanemista, työlomaa, palkka-asteikkoa, työstä kieltäytymistä, työkykyisyyden määrää ja taltoa, sopimuksen rikkomisen syitä, riittaisuuksia työnjohdossa yms. seikkoja koskevissa tehtaan sisäisissä asioissa, on ratkaisu toimitettava yksinomaan tehdas- tai työpajakomitean tekemän päätöksen mukaisesti, jolla on oikeus sulkea pois keskusteluista kenenkä tahansa tehtaan hallinnon jäsenistä;

Pykälät 15—16 määrittelevät sitten, miten työpajakomiteat suorittavat tehtävänsä;

17. Eri liikeyritysten työpaja-komiteain liitto on rakennettava eri ammattien (työalain) pohjalla, jotta sen kautta helpotettaisiin koko teollisuushaaran kontrollia ja että siten toimittaisiin sopusoinnussa koko teollisuusjärjestelmän kanssa, sekä että siten luotaisiin tehokas suunnitelma jaon toimittamiseksi eri tehtaiden välillä, mitä tulee tilauksiin, raaka-aineisiin, polttotarpeisiin, teknilliseen ja yleiseen työvoimaan, sekä myös siten helpotettaisiin yhteistoimintaa ammattiunionien kanssa, jotka ovat ammatittain (työalottain) järjestyneet.

18. Ammattiunionien ja työpaja-komiteain kaupunki-keskuskomiteat edustavat köyhälistöä vastaavissa piiri- ja paikallislaitoksissa, jotka ovat muodostetut kehittämään ja toimeenpanemaan yleistä teollista suunnitelmaa sekä järjestämään taloudelliset suhteet kaupunkien ja maaseudun (työläisten ja talonpoikain) välillä. Näillä on myös lopullinen määräämisvalta työpaja-komiteain ja ammattiunionien toiminnan yli, mikäli on kysymyksessä työläisten kontrolli koko piirikunnassaan, ja ne laativat sitovat ohjesäännöt koskeva työläisten kurinpito-järjestystä tuotantotoiminnassa, jotka ohjesäännöt kuitenkin ovat alistettavat työläisten itsensä äänestyksellä hyväksyttäväksi.

Tässä yhteydessä muistettakoon, että Venäjän työläisten ammattiunionit eivät rakenteeltaan koskaan perustuneet puhtaasti vain ammattieroavaisuudelle, kuten Amerikan unionit, eivätkä koskaan omanneet jälkimäisten ah-

dasta ammattilaishenkeä, vaan olivat toiset enemmän toiset vähemmän osittais-teollisia luonteeltaan.

Tämä "työpajakomiteain kongressin" julistus mitä selvemmin valaisee niitä voimakkaita ja vastustamattomia pyrkimyksiä suoranaiseen tuotantoelämän kontrolliin, jotka Venäjän teollisuusköyhälistössä tällöin jo vallitsivat ja jotka se osittain oli jo toteuttanut, saattaen ne täydellisesti ja yleisesti voimaan kuitenkin vasta marraskuun vallankumouksen jälkeen ja **sen kautta**.

Samaan aikaan kun Venäjän työläiset näin "rakensivat uutta yhteiskuntajärjestelmää vanhan kuoren sisällä", ne myös kehittivät ammattiunioitaan, joiden tehtävien luonteesta ja suhteesta työläisten suoranaiseen tuotantolaitokseen, työpajajärjestykseen, edellinen julistus antaa joitakin käsityksiä. Unionit kasvoivat kaikilla teollisuusaloilla nyt mahtavasti, niiden yleinen jäsenmäärä nousten nyt joistakin sadoista tuhansista yli puolentoista miljonan.

Ja Venäjän monikymmen miljonaiset köyhemmät talonpojat ja talonpoikais-palkkatyöläiset kulkivat samaa tietä. Joka kuvernementissa, jokaisessa piirikunnassa, melkeinpä jokaisessa kylässä ne muodostivat työläisten työpajakomiteoita vastaavat talonpoikaiskomiteansa, joiden johdolla ryhtyivät, polttaen kartanoita ja surmaten niiden omistajia, ottamaan haltuunsa valtion, kirkon ja ennen kaikkea nyt myös yksityisten tiloja, saattamaan ne viljelykselle ja muutenkin kaikin tavoin järjestäen ja johtaen talonpoikain tuotantotoimintaa.

Mitä armeijassa ja laivastossa tapahtui, siihen olemme jo ennen tutustuneet.

Lopuksi vielä olkoon pantuna muistiin, että koko syksykesän "bolshevikit" sanomalehtiensä ja miljonamääräisten lentolehtiensä kautta yllyttivät työläisiä, talonpoikia ja sotilaita näin omintakeisesti toimimaan. Niissä lausuttiin: "älkää odottako, että hallitus tulee toteuttamaan teollisuuden kontrollin siirtämistä työläisille, maiden luovuttamista talonpojille ja armeijan saattamista täysin kansanvaltaiseksi ja lopettamaan sodan, älkää enään uskoko sen ja sen kätyrien kaikenlaisten vanhoillisten sosialistien lupauksiin, että nämä kysymykset tullaan tulevaisuudessa ratkasemaan, vaan **ottakaa itse** tehtaat

ilman muita mutkia käsiinne, maat haltuunne ja armeijan johto sekä sodasta ja rauhasta päättäminen itsellenne.”

Porvaristo, vanhan järjestelmän kenraalit ja virkamiehet, entiset hovin jäsenet, suurtilalliset ym., sekä niiden pillin mukaan tanssiva “väliaikainen tasavallan hallitus” koettivat tehdä kaikkensa estääkseen köyhälistöä toteuttamasta yhteiskunnallista vallankumoustaan. Vanhan tavan mukaan kasakoita lähetettiin nyt kaupunkeihin ja maaseudulle “rauhottamaan”. Harkovissa ne hajottivat etelä-Venäjän hiilikaivostyöläisten union, johon kuului 30,000 jäsentä ja joka oli omaksunut I. W. W. Liiton periaatteet. Vangittuaan tämän union useita jäseniä, kasakat päälliköineen jäivät kaupunkia vallitsemaan, väliaikainen hallitus kieltäytyen kutsumasta niitä pois, vaikka koko homma oli ilmeinen vastavallankumouksellinen sotilaskaappaus, jonka kasakkakenraali Kaledines, yksi Kornilovin salaliiton johtavia sieluja, oli alkanut tarkoituksella hävittää Venäjän vallankumouksen saavutukset. Donin kasakat yleensäkin alkoivat nyt julkisesti uhmata sekä vallankumousliikettä että väliaikaista hallitustakin, esittäen sille vaatimuksia, että sen on hajotettava työläisten ja sotilaiden neuvostot yms. Tverissä hallituksen toimesta vangittiin talonpoikain maakomiteat, se aiheuttaen vakavain mellakkain syntymisen. Eräs sikäläinen talonpoika lausuikin tämän ja muiden samankaltaisten tapausten johdosta, että “tämä Kerensky ei ole mitään muuta kuin kilpenä tilanomistajille.”

Kun “bolshevikit” Kalugassa pääsivät sikäläiseen “neuvostoon” enemmistöksi, hallituksen komissioneri kutsui sotaväkeä Minskistä ja hajotti koko “neuvoston”. Kaikkialla valtakunnassa entiset paikallishallitukset, “zemstvot”, ja kaupunkien “dumat” alkoivat uudelleen kiihkeästi toimia, porvaristo ja vastavallankumoukselliset koettaen niiden avulla syrjäyttää työläisten ja talonpoikain neuvostot. Ja porvareiden johtavan puolueen edustajat (“kadetit”) yhä äänekkäämmin vaativat, että hallituksen on ryhdyttävä ankariin toimenpiteisiin armeijassa ja laivastossa “neuvostojen” sekä sotilaiden ja merimiesten komiteain lakkauttamiseksi. Kuitenkin sekä ar-

meijan että laivaston yleiset toimeenpanevat komiteat olivat viime aikoina tanssineet yhä enemmän ja enemmän heidän pillinsä mukaan, niihin kun oli vallankumouksen ensi ryöpyssä päässyt paljon vanhoillisia sosialisteja, "menshevikkejä", oikeiston "vallankumouksellisen sosialistipuolueen" jäseniä ym., joukossa useita upseereita. Rintamalla oli johtavien komiteain käynyt suunnilleen samoin ja näin olikin syntynyt ristiriita sotilasjoukkojen ja heidän komiteainsa välillä.

Kaiken lisäksi kun lokakuun 23:nä päivänä Venäjän laivasto joutui Rigan lahdessa häviölle epätasaisessa taistelussaan ylivoimaista Saksan laivastoa vastaan, ryhtyi väliaikainen hallitus puuhaamaan Pietarin jättämistä saksalaisille. Porvarillinen sanomalehdistö riemuitsi Saksan laivaston voitosta ja saksalaisten armeijain etenemisestä Pietaria kohti. Ne aivan avoimesti lausuvat, että se olisi Venäjän siunaukseksi, jos Pietari joutuisi saksalaisille, sillä silloin sitä päästäisiin sen kumouksellisesta varusväestä, päästäisiin Kronstadista ja vallankumouksellisesta Itämeren laivastosta sekä samassa tuhoutuisivat Pietarin "neuvostot". "Bolshevikit" julistuksillaan paljastivat hallituksen aikomuksen kavaltaa Pietari, samoin kuin Riga oli tullut kavalletuksi vallankumouksen kukittamiseksi. Syntyi raivokas vastalauseiden myrsky ja hallituksen täytyi luopua Pietarin jättämiskehittämisestä.

Samaan aikaan lähestyi kenraali Kornilovin oikeusjutun käsittely. Porvariston edustajat vaativat hänen vapauttamistaan ja sellainen "vallankumouksellinen" sosialistikin kuin Burtzev tervehti Kornilovia "suurena venäläisenä isänmaan ystävänä" ja kehotti Kornilovia, Kaledinesta ja Kerenskiä muodostamaan sotilasdiktatuuri-vallan Venäjän yli. Samanen Burtzev kuitenkin nyt Parisissa pauhaa "sovietti"-hallitusta vastaan sentähden, että se on muka pienen ryhmän diktaattorivaltaa. Köyhälistön diktatuuri ei tälle sosialistille kelpaa, mutta valtiollisten sotilasseikkailijain verinen yksilöllinen diktatuuri olisi ollut hänelle ja muille oikeiston sosialisteille mainio.

Sekä sanoilla, esityksillä ja toimenpiteillä Venäjän porvaristo yhdessä väliaikaisen hallituksen, vieläpä neu-

vostojen "keskuskomiteankin" kanssa nyt mitä julkeimmin osotti Venäjän köyhälistölle, mitä he haluavat, nim. kaikkien sen kehittämien laitosten ja järjestöjen tuhoamista ja köyhälistön alistamista porvariston mielivallan, sorron ja palkkaorjuuden alaiseksi. Joukoilla ei kaiken tämän jälkeen enään ollut asia epätietoisena. Ainoa, mikä joukkoja vielä pidätti ja esti nousemasta yleisesti liikkeelle, oli epävarmuus heidän omien laitostensa, nim. "neuvostojen" toimeenpanevain komiteain ja joissakin tapauksissa ammattiunioidenkin vastaavien toimikuntien jarrutuksen suhteen. Antaen porvariston vallita itseään, nämä toimikunnat, etupäässä neuvostojen yleinen "keskuskomitea" sekä armeijan ja laivaston yleiset toimeenpanevat komiteat, vaativat työväkeä, sotilaita ja talonpoikia tottelemaan heidän, se on valitsemainsa omaan edustajain määräyksiä ja ohjauksia kaikissa tapauksissa silloinkin kun he pettivät valitsijansa. Ja jos suurille kansajoukoille on vaikeata nousta murskaamaan vallitsevain luokkain vuosisataisesti kehittämää kahleita yleensä, niin monin kerroin vaikeampaa niille on nousta rikkomään omat itse rakentamansa kahleet, joiksi kehittämänsä omat laitokset ovat muuttuneet tapausten nopeasti kulkiessa eteenpäin. Sellainen on mahdollista ainoastaan vallankumouksen nousukaudella ja joukoille, jotka ovat laajasti tietoisia luokkasuhteista, omista eduistaan ja ennen kaikkea voimastaan.

Myrsky lähenee.

Näin kun "bolshevikit" olivat kutsuneet toisen yleisvenäläisen neuvostojen kongressin kokoontumaan Pietarissa marrask. 2:nä päivänä, neuvostojen "keskuskomitea" koetti ensin estää vaalien toimittamista ja kun neuvostot kaikkialla kuitenkin ryhtyivät vaaleihin, ja alkoi saapua sanomia, että melkein poikkeuksetta edustajiksi valitaan "bolshevikkeja", lähetti "keskuskomitea" pikasauomia rintamalle, eri kaupunkeihin ja maaseuduille, että siellä ryhtyisivät vanhoilliset toimenpiteisiin estääkseen "bolshevikkeja" tulemasta valituksi. Useissa paikoissa, kuten esim. rintamalla, onnistuikin sitten armeijakomitean estää sotilaita ottamasta osaa vaaleihin ja saamasta edustajiaan kongressiin, lähettäen sensijaan upsee-

reita, jotka kannattivat "menshevikkien" yms. kompromissipolitiikkaa ja sitten kun kongressi kokoontui, koettivat jarruttaa sitä vastaan, lähtien suurella metelillä vihdoin siitä ulos.

"Bolshevikit" valmistavat kapinaa.

Sillä välin "bolshevikit" takoivat kuin rauta oli kuuma. Käyttäen hyväkseen jokaista hallituksen erehdystä tai horjuvaisuutta puoleen tai toiseen, ne valmistivat Pietarin työväkeä ja sotilaita, sekä Itämeren laivastoa ja Kronstadin 25,000-lukuista linnäväkeä tehtäväänsä, väliaikaisen hallituksen kukistamiseen. "Bolshevikkien" omassa keskuudessa vielä vain epäröitiin siitä, olisiko ryhdyttävä aseelliseen kapinaan, vai eikö ja sensijaan odotettava, mitä "neuvostojen" yleiskongressi ja myöhemmin sitten kokoontuva perustuslakiasäätävä kansalliskokous tulisivat päättämään. Tämä epäröiminen valitsi johtomiestenkin keskuudessa, Zinovjev, Kamenjev ja Rjasan, ammattiyhdistysten presidentti, ollen kapinaa vastaan, Lenin sensijaan jyrkästi vaati sitä. "Meidän ohjelmamme on, kaikki valta 'neuvostoille' ja joko meidän on siitä luovuttava tai se koetettava toteuttaa. Aseellinen kapina on ainoa, jonka avulla me sen nyt voimme toteuttaa. Ei ole mitään keskietä!" Ja myöhemmin, kun tuli kysymykseen, milloin kapinaan on paras ryhtyä, kannatti hän päivää ennen neuvostojen kongressin kokoontumista, koska sen aikana se olisi liian myöhään ja joitakin päiviä sitä ennen liian aikaista, katsoen, että kapinan päätteävä tulisi juuri nimenomaan olemaan tälle "kongressille" ylivallan hankkiminen.

"Bolshevikkien" sanomalehdistö nyt myös yhtäkkiä laajeni. Ennestään niillä oli Pietarissa kaksi päivälehteä, "Rabotshi Put" (Työväen tie) ja "Soldat", nyt alkoi ilmestyä kaksi lisää, "Derevjenskaja Bednota" (Maalaisköyhälistö) ja "Rabotshi i Soldat" (Työläinen ja sotilas), edellisen painos nousten 500,000:een kappaleeseen — Jälkimäinen lehti selitti ohjelmassaan, että

"Kerenskin hallitus on kansaa vastaan... Hän saattaa maan perikatoon. Tämä lehti on kansan puolesta, kansan itsensä kautta — nim. köyhäin luokkain, työläisten, sotilaiden ja talonpoikain. Kansa voi pelastua ainoastaan sen kautta, että vallanku-

mous saatetaan täydelliseksi... ja tässä tarkoituksessa täytyy kaiken vallan joutua "neuvostojen" käsiin.

Tämä lehti esittää...

Kaikki valta "neuvostoille" sekä pääkaupungissa ja maakunnissa;

Aselepo julistettava viivyttelemättä kaikilla rintamilla. Rehellinen rauha kansojen välillä.

Maanomistajien tilukset ilman korvausta talonpojille.

Työläisten kontrolli teollisen tuotannon yli.

Rehellisesti ja uskollisesti valittu kansalliskonventsiini.

Trotsky, joka myös kannatti kapinaan nousemista, agiteerasi "neuvostojärjestelmän" puolesta ja jos kukaan, niin hän kokemuksensa perusteella tunsi tämän kysymyksen perinpohjin, sillä olihan hän ollut jo 1905:n Pietarin suuressa työläisten neuvostossa johtavana jäsenenä mukana. "Neuvostot ovat kansan täydellisin edustajalaitos", lausui hän, "täydellisin vallankumouksellisessa kokemuksessaan, aatteissaan ja päämäärissään. Perustuen suoranaisesti työläisille tehtaissa, talonpojille pelloillaan ja armeijalle valiihaudoissaan, ne ovat vallankumouksen selkäranka.

"On koetettu rakentaa valtaa ilman "neuvostoja" ja vain voimattomuus on ollut siitä seurauksena..... Tämä on "viimeinen taisto"..... Me tulemme saattamaan maaliskuussa tuskin alkaneen työn luonnolliseen lopputulokseensa."

Suunnilleen samoihin aikoihin, kun edellä mainittu "työpajakomiteain ensimmäinen kongressi" oli Pietarissa kokoontunut ja m. m. julistanut vaatimuksensa, että vallan täytyy siirtyä "neuvostoille", oli Pietarissa kokoontunut "pohjois-Venäjän työläisten, sotilasten ja talonpoikain edustajaneuvostojen piirikonventsiini", sen puheenjohtajaksi tullen valituksi "bolshevikki" Krylenko. Tämäkin kokous oli suunnattomalla enemmistöllä päättänyt, että yleisvenäläisen neuvostokongressin tulisi ottaa kaikki valta käsiinsä.

Lokakuun 30:nä päivänä sitten Pietarin varusväkeen (yli 60,000 miestä) kuuluvain rykmenttien edustajat päättivät, että

"Pietarin varusväki ei enään tunnusta väliaikaista hallitusta. Pietarin "neuvosto" on meidän hallituksemme. Me tottelemme ainoastaan Pietarin "neuvostoa", sen "vallankumouksellisen taistelukomitean kautta".

Paikalliset sotaväen osastot saivat kehotuksen odottaa tältä komitealta lähempiä toimintamääräyksiä. Kronstadin linnaväki lähettiensä kautta myös ilmotti tehneensä saman päätöksen. Itämeren laivastosta ja Suomesta saapui samanlainen tieto. Itämeren laivasto, sekä Pietarin ja sen ympäristön sotaväki oli valmiina.

Samaan aikaan oli työläisistä muodostunut punakaarti harjoitellut, järjestäytynyt ja asestautunut. Edustajiensa kautta se oli ryhtynyt "vallankumoukselliseen taistelukomiteaan" ja odotti määräyksiä, milloin ryhtyä toimintaan. Näin Pietarin työväenkin asetetut joukot olivat valmiina taisteluun. Itsestään selvä on, että koko Pietarin työväenluokka oli valmis alkamaan suurlakon ja muutenkin toimimaan heti kun kapina puhkeaisi.

Hallitus valmistautuu vastavallankumoukselliseen vallankaappaukseen

Hallitus ja porvaristo luonnollisestikin olivat tietoisia kaikista näistä puuhista. Jo pitkin syksyä niiden taholta oli vaadittu Pietarin varusväen lähettämistä rintamalle muka sillä perusteella, että se on saanut elää mukavuudessa ja loikoilla kasarmeissa. Nyt hallitus ryhtyi toimenpiteisiin tätä suunnitelmaa toteuttamaan tarkotuksella tuottaa kasakoita ja hallitukselle uskollisia Keren skin kuolemanpataljoonia sen tilalle. Se sai määräyksen lähteä rintamalle, mutta kieltäytyi sitä tottelemasta ja lähetti edustajansa rintaman joukkojen luokse selittämään asemaa. Rintamalla olevat joukot lähettiensä kautta yhtyivät pietarilaisiin ja kehottivat niitä jäämään pääkaupunkiin puolustamaan vallankumousta. Hallitus julisti nyt Pietarin, Kronstadin ja Suomen sotatilaan. Lähikaupunkien upseerikoululaiset, kuoleman pataljonat ja kasakkaosastot saivat määräyksen siirtyä Pietariin ja alkoi nyt näitä joukkoja tulla kaupunkiin, hallitus sijoittaen niitä Talvipalatsiin ja muihin sen ympäristön julkisiin rakennuksiin. Kaikki hallituksen toimenpiteet, Pietarin kaupungin valtuuston, neuvostojen "keskuskomitean" ym. lausunnot osottivat, että hallitus puolestaan valmistautui tekemään vallankaappausta, hajottamaan neuvostojen kongressin ennen sen kokoontumista ja sitten sotilasdiktatuurilla hävittämään työläisten, talonpoi-

kain ja sotilaiden järjestöt. Pietarin "neuvoston" jäsenten vangitsemista oli jo avoimesti ryhdytty puuhaamaan. Nämä hallituksen ja porvariston vastavallankumoukselliset valmistukset olivat niin julkeita, että "menshevikit" ja "vallankumoukselliset sosialistit" näkivät parhaaksi nyt ilmoittaa "bolshevikeille", että "jos hallitus hyökkää teidän niskaanne ja yrittää vastavallankumousta, olemme me teidän kanssanne." Kun kapina sitten puhkesi ja "bolshevikit" voittajina vakiinnuttivat neuvostovallan, eivät ne kuitenkaan seisooneet sanassaan, vaan yrittivät liittyä hallituksen puolelle, se kuitenkin ollen aivan voimaton mitään tekemään.

Yhdennellätoista hetkellä Kerensky ja hallitustoverinsa sekä "tasavallan väliaikainen parlamentti" yrittivät myönnytyksillä pelastaa asemansa. Kuolemanrangaistus poistettiin uudelleen. Väliaikainen parlamentti ministerien kanssa yhdessä laati myös hät'hätää lain, jonka mukaan maat luovutettiin talonpojille ilman korvausta väliaikaisesti, sekä toisen mukaan, olisi ryhdyttävä pikaisiin toimenpiteisiin rauhan solmiamiseksi. Kaikki myönnytykset tulivat nyt liian myöhään. Hallitukselle sanoivat työläiset, sotilaat ja talonpojat vasten silmiä, että se pelastaakseen itsensä nyt kiiruhti vahvistamaan sen, minkä ne olivat jo itse toteuttaneet, ja että nämä olivat olleet jo monta kuuta heidän vaatimuksinaan. Vallankumouksellinen köyhälistö ei enään antanut edes sosialistienkaan itseään pettä. Se oli kokemusten ankarassa koulussa viisastunut ja ajoi sääliittä lävitse teräksisen tahtonsa.

Pietarin työläiset ja sotilaat ottavat vallan Venäjän köyhälistön käsiin.

Lokakuun 25:nä päivänä oli "Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajaneuvoston" toimeenpaneva komitea suljettujen ovien takana neuvotellut erikoisen "taistelukomitean" valitsemisesta johtamaan työväen ja sotilaiden puolustusta ja hallituksen ja porvariston vastavallankumouksellista valtiokaappausyritystä vastaan sekä köyhälistövoimien hyökkäystä väliaikaista hallitusta vastaan sen ja porvariston vallan kukistamiseksi. Seuraavana päivänä Pietarin sotilasneuvoston kokous valitsikin sitten

tällaisen komitean ja se ryhtyi heti toimintaan julistamalla boikotin porvarillisia lehtiä vastaan sekä tuomiten neuvostojen yleisen "keskuskomitean" yleisvenäläisen neuvostokongressin vastustamisesta. Pietarin "neuvoston" istunnossa 29:nä päivänä Trotsky esitti, että annettaisiin hyväksyminen "vallankumoukselliselle taistelukomitealle". "Meidän täytyy muodostaa erikoiset laitoksemme, marssiessamme taisteluun ja jos välttämätöntä kuollaksemme", sanoi hän puolustaessaan esitystään. Esitys hyväksyttiin ja päätettiin lähettää kaksi lähetystä rintamalle, toinen "neuvostojen" ja toinen Pietarin varusväen edustajana neuvottelemaan rintaman sotilaskomiteain kanssa. Pohjoisen rintaman ylipäällikkö, kenraali Tsheremissov kuitenkin kieltäytyi laskemasta lähetystöjä rintamalle, ilmoittaen että hän oli antanut Pietarin varusväelle määräyksen lähteä sotarintamaan ja siinä oli kaikki, mitä siihen asiaan kuuluu.

Pietarin varusväen sotilasneuvoston vaatimuksiin, että mitään armeijaa koskevia määräyksiä ei saa antaa ilman sen hyväksymistä ja että sen edustaja hyväksyttäisiin päällikköesikuntaan, vastattiin myös kieltävästi. Seuraavana päivänä Pietarin sotilaat vastasivat julistaen, että eivät tulisi ennen hyväksymään ja tottelemaan väliaikaista hallitusta. Päätöksestä olemme jo edellisillä sivuilla maininneet. 31:nä päivänä Pietarin sotilailla oli suuri joukkokokous Smolnyssa, jossa päättivät antaa jakamattoman kannatuksensa "vallankumoukselliselle taistelukomitealle" ja että he yhdessä Pietarin "vallankumouksellisen köyhälistön kanssa takaavat vallankumouksellisen järjestyksen ylläpitämisestä Pietarissa. Kaikki "kornilovilaisten ja porvariston yritykset provoseraa tullaan lannistamaan sääliittömällä vastustuksella", lausuvat he päätöksessään.

"Vallankumouksellinen taistelukomitea" vaati päällikköesikuntaa nyt alistumaan sen kontrollin alaiseksi. Kirjapainot saivat määräyksen ei painattaa mitään julistuksia ilman komitean lupaa. Komitean lähetit kävivät Pietarin pää-asevarastossa, ottivat takavarikkoon suuret määrät aseita ja ampumavaroja, jotka jätettiin Pietarin työläisille, sekä pidättivät myöskin suuren lähetyk-

sen aseita, jotka olivat menossa kasakkakenraali Kale-dinekselle.

Huomatessaan nyt asemaansa uhkaavan vaaran, hal-litus yritti uudelleen myönnytyksillä päästä sen sivuutta-maan. Kerensky lähettäen Pietarin "neuvostolle" ilmo-tuksen, että jos sen taistelukomitea hajoaa, saa "neuvos-to" edustajansa päällikköesikuntaan. Liian myöhäistä. Esitystä ei enää otettu vastaan ja kaiken lisäksi sotami-nisteri kumosi Kerenskin tekemän esityksen.

Tiistai-aamuna, marrask. 6:nä päivänä ilmestyi sit-ten kaikille Pietarin talojen seinille, aitoihin ja patsaisiin "vallankumouksellisen taistelukomitean" julistus:

"Pietarin väestölle. Kansalaiset!

"Vastavallankumous on nostanut rikollisen päänsä. Kornio-livilaiset asettavat joukkojaan liikekannalle murskatakseen yleis-venäläisen neuvosto-kongressin ja tehdäkseen tyhjäksi kansallis-konventionin. Samaan aikaan huliganit voivat yrittää saada Pie-tarin väestöä sekaantumaan verilöylyihin ja mellakoihin. "Pie-tarin työläisten ja sotilaiden edustajaneuvosto" ottaa tehtäväk-sään vallankumouksellisen järjestyksen suojelemisen kaupungis-sa vastavallankumouksellisia ja mellakoitsijoita vastaan.

"Pietarin varusväki ei tule sallimaan väkivaltaisuuksia tai järjestyksen rikkomisia. Väestöä kehoitetaan vangitsemaan huli-ganit ja "mustan sotnian" kiihottajat sekä luovuttamaan ne "neuvoston" komissionereille lähimpään kasarmiin. Mustien voi-mien ensi yrityksellä synnyttää mellakoita Pietarin kaduilla, yrittäen ryöstää tai tappelua, rikolliset tullaan pyyhkimään maan pinnalta.

"Kansalaiset, me kutsumme teitä säilyttämään rauhallisuu-tenne täydellisesti ja pysymään tyyneinä. Järjestyksen ja val-lankumouksen asia on lujissa käsissä!

Luettelo rykmenteistä, joissa on "vallankumouksellisen tais-telukomitean" edustajia...

Ja hallitus toimi nyt myös jo kuumeentapaisella kii-reellä. Pietarin sotilaspäällikkö, kenraali Polkovnikov, antoi päiväkäskyn toisensa jälkeen, joissa käski sotilaita pysymään kasarmeissaan ja tottelemaan päälliköitään, uh-kasi upseereita, jotka tottelisivat muita kuin ylempiä pääl-liköitään sota oikeudella ja kehotti väestöä antamaan avus-tustaan "laillisille viranomaisille"jne. Aamulehdet myös ilmottivat, että hallitus oli määrännyt "bolshevikkien" lehdet lakkautettavaksi, Pietarin neuvoston johtomiehet ja "vallankumouksellisen taistelukomitean" jäsenet van-gittavaksi.....

Viime hetkellä myös hallituksen takana olevat "menševikit" ja "vallankumoukselliset sosialistit" koettivat "tasavallan väliaikaisessa parlamentissa" saada nouseva myrsky ohjatuksi pois uraltaan. Tässä tarkoituksessa sivuuttaen hallituksen, he ajoivat lävitse päätöksen, että Pietarissa olisi muodostettava "yleinen turvallisuuskomitea" taistelemaan monarkistisia ja huliganisia mellakka-yrityksiä vastaan. Tähän komiteaan olisi kutsuttu kaupungin valtuuston ja vallankumouksellisten järjestöjen edustajia. Kerensky käsitti tämän epäluottamuslauseen hyväksymiseksi hallitusta vastaan ja sai mainittujen puolueiden johtajat selittämään, että se ei sitä tarkoita. Tämäkin yritys tuli liian myöhään. Samana päivänä, marrask. 6:nä ilmestynyt "bolshevikkilainen" lehti "Rabotshi i Soldat" etusivullaan suurilla kirjaimilla julkasi vallankumouksellisen taistelukomitean julistuksen ja ohjeet Pietarin, Kronstadin ja ympäristön sotilaille, sotailaivoille, sekä näiden neuvostoille ja työläisille. Siinä myös kehoitettiin kaikkia joukko-osastoja heti lähettämään edustajansa Smolnyyn, jossa Pietarin neuvosto koontui. Pietarin "neuvoston" jäseniä ja kaupunkiin, yleisvenäläisen neuvostokongressiin saapuvia edustajia kehoitettiin myös heti saapumaan samaan paikkaan.

"Vastavallankumous on nostanut rikollisen päänsä.

"Suuri vaara uhkaa kaikkia työläisten ja sotilaiden saavutettavia voittoja ja toiveita.

"Mutta vallankumouksen voimat ovat paljoa suuremmat sen vihollisten voimia.

"Kansan asia on lujissa käsissä. Vastavallankumoukselliset salaliittolaiset tullaan murskaamaan.

"Ei epäröimisiä, ei mitään epäilyksiä! Lujuuatta, sitkeyttä, itsekuria, päättäväisyyttä!

"Kauan eläköön vallankumous!

Pietarin neuvosto oli koossa jatkuvassa istunnossa. Lenin, Trotsky, Kamenjev, Volodarsky ym. "bolshevikkien" johtomiehet puhuivat kuusi, kahdeksan, jopa kaksitoistakin tuntia päivässä, koettaen saada kumotuksi kaikki vastustajien vastaväitteet, esitykset ja harhaanjohtamisyritykset.

Seitsemannen päivän aamuna ilmestyvissä lehdissä oli kaupungin valtuuston julistus ja ilmotus "yleisen turvallisuuskomitean" muodostamisesta, jossa sanottiin ole-

van edustajia paitsi valtuustosta, myös neuvostojen "keskuskomiteasta", laivaston ja armeijan keskuskomiteoista, talonpoikain neuvostojen yleisestä toimeenpaneavasta komiteasta, "Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostosta" (!), ammattiunionien liittoneuvostosta ym. Turvallisuuskomitean ilmoitettiin olevan jatkuvasti toimessa ja sen käsissä olevan järjestyksen ylläpitäminen. Se oli porvariston ja sen mukana kulkevien aineiden sotajulistus "bolshevikeille" ja nämä ottivat sen reippain mielin vastaan. Taistelu alkoi.

"Bolshevikkien" äänenkannattajat ilmestyivät nyt myös suurilla julistuksilla etusivuillaan. Niiden otsikoissa sanottiin:

"Kaikki valta työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostoille! Rauhaa! Leipää! Maata!

"Jokainen sotilas, jokainen työläinen, jokainen todellinen sosialisti, jokainen rehellinen kansanvallan puolustaja käsittää, että nykyisessä tilanteessa on vain kaksi ratkasumahdollisuutta:

"Joko valta tulee edelleenkin jäämään porvariston ja tilanomistajain sakiin käsiin, ja tämä merkitsee kaikenlaista sortamista työläisille, sotilaille ja talonpojille, sodan jatkumista, ehdontonta nälkää ja kuolemaa... Taikka valta tulee siirtymään vallankumouksellisten työläisten, sotilaiden ja talonpoikain käsiin, ja siinä tapauksessa se tulee merkitsemään:

Täydellistä tilanomistajain tyranniuden poistamista;

Kapitalismin (riistännän) heti tapahtuvaa pysähdyttämistä;

Ja samaten viivyttelämättömästi tapahtuvaa oikeudenmukaista rauhankeskustelujen avaamista.

Silloin maa tuoteksi taataksi talonpojille, teollisuuksien kontrolli taataksi työläisille, leipää taatuksi nälkäisille ja tämä järjetön sota lopetetuksi!...

Ja sillä välin, kun yleisvenäläisen neuvostojen toisen kongressin edustajat kokoontuivat ensimmäiseen istuntoonsa tuona mailman köyhälistön mainehikkaana, marrask. 7:nä päivänä, Pietarin sotilaiden ja työläisten asetetut joukot "vallankumouksellisen taistelukomiteansa" johdolla valtasivat kaikki julkiset rakennukset, rautatie-, sähkösanoma- ja telefoniasemat, kirjapainot, hallitustalot, sillat, torit ja muut liikekeskustat ja -väylät ja miehittivät ne kumouksellisten vartio-osastoilla. Viimeksi piirrettiin Talvipalatsi, väliaikaisen hallituksen keskuspaikka, jota upseerikoululaiset ja naisten kuolemanpataljoona puolustivat. Kun kumouksellinen sotalaiva, ris-

teilijä Aurora, laski ankkuriin Nevanjoelle aivan palatsin edustalle ja ryhtyi sitä pommittamaan, sen puolustajat huomasivat silloin kaiken vastarinnan turhaksi ja antautuivat. Punakaarti, joka oli etumaisena taistelussa, oli myös sillä välin tunkeutunut jo palatsiin. Sen puolustajilta riisuttiin aseet ja annettiin niiden mennä kotiinsa, kun kukin yksityisesti lupasi, ettei koskaan enään kantaisi aseita kansaa vastaan. Naisten pataljoona, jonka huhut kertoivat menettäneen useita kaatuneissa ja joitakin saaneen raa'an kohtelun osakseen voittajien puolelta, lähetettiin leiriinsä Pietarin pohjoispuolelle. Myöhemmin toimitetut tutkimukset osottivat, että näissä huhuissa ei ollut mitään perää; yksi naissotilasta ollen tehnyt itsemurhan pettyneenä ihailemaansa sankariin — Kerenskiin! Kuvaavaa muuten koko Venäjän porvaristolle. Venäjän työläiset, sotilaat ja talonpojat sensijaan kukistivat tämän porvareiden kätyriksi heittäytyneen valtiollisen seikkailijan kaikkine vale-socialistisine tovereineen, estäen siten porvarillista murhajarjestelmää pääsemästä Venäjällä voimaan.

Työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostojen kongressi ottaa vallan köyhälistön käsiin.

Smolnyssa samana iltana sitten kokoontui työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostojen kongressi. Niiden vanha, kaikin tavoin vastaan jarruttanut "keskuskomitea" joutui avaamaan kokouksen ja jättämään sijansa uudelle komitealle, johon voittajat olivat päättäneet valita 14 "bolshevikkia", 7 "vasemmistolaisvallankumouksellista" sosialistia, 3 vasemmistolais-"menshevikkiä" ja 1 Gorkin ryhmän edustajan. Kokouksen avauspäivänä läsnäolevasta 676:sta edustajasta oli 390 "bolshevikkia", 56 muuta vasemmistososialisteja ja 230 "menshevikkiä", "vallankumouksellisia sosialisteja" yms. oikealta siiveltä.

Kongressi päästyään kokousjärjestykseen ryhtyi siten järjestämään Venäjälle uutta hallitusta, köyhälistön diktatuuria ja uutta yhteiskuntajärjestelmää, työläisten ja talonpoikaisköyhälistön sosialistista neuvosto-tasavaltaa. Hyväksyttyään Pietarin neuvoston ja sen valitseman "vallankumouksellisen taistelukomitean" toimenpiteet, se valitsi kansan komissionerit toimeenpanevaksi

koneistoksi, yleisvenäläisen neuvostokongressin kontrollin ja johdannon alaisena. "Kansan komissionerien neuvoston" puheenjohtajaksi tuli Nikolai Lenin, ulkoasiain komissioneriksi Leon Trotsky, armeija- ja laivastokomissioneriksi N. V. Krylenko ja F. M. Dybenko sekä V. Antonov, opetusasiain komissioneriksi Lunatcharsky jne.

Ennen sitä alkoi eri kaupungeista, kuten ensinnäkin Tsarskoje Selosta sekä hyvin pian sen jälkeen Pohjoisen armeijan päämajasta ym. saapua ilmoituksia, että sotaväenosastot näissä paikoissa yhtyivät antamaan kannatuksensa neuvostovallalle. Työläisten järjestöt samoin kaikkialla ilmottivat asettuvansa sen taakse. Ja ensimmäisessä istunnossaan jo neuvostojen kongressi laati seuraavan julistuksen, levitettäväksi kaikkialla Venäjällä sekä eri rintamilla, se paraiten selostaen ne toimenpiteet, mihin köyhälistön hallitus päätti ryhtyä:

"Työläisille, sotilaille ja talonpojille.

"Työläisten ja sotilaiden toinen yleisvenäläinen kongressi on avautunut. Se edustaa neuvostojen suurta enemmistöä. Kokouksessa on läsnä myös useita talonpoikain edustajia. Nojautuen työläisten, sotilaiden ja talonpoikain suuren enemmistön tahdolle, perustaen Pietarin työläisten ja sotilaiden voitokkaalle kumoukselle, kongressi ottaa vallan käsiinsä.

"Väliaikainen hallitus on kukistettu. Useimmat väliaikaisen hallituksen jäsenistä ovat jo vangitut.

"Neuvostohallitus tulee heti esittämään kaikille kansoille viipymättä voimaan astuvan kansanvaltaisen rauhan ja välittömän aselevon kaikilla rintamilla.

"Se takaa vapaan tilanomistajien, valtion ja luostareiden maiden siirtymisen maakomiteoille;

"Puolustaen sotilaidensa oikeuksia, se saattaa voimaan täydellisen armeijan kansanvaltaistuttamisen;

"Se myös vakiinnuttaa työläisten kontrollin tuotannon yli;

"Ja vakuuttaa perustuslakia säätävän konventsionin kokoonkutsumisen oikealla ajallaan;

"Ryhtyy toimenpiteisiin leivän hankkimiseksi kaupungeille ja välttämättömien ensihädän tarpeiden hankkimiseksi maaseudulle;

"Taaten kaikille Venäjällä asuville kansallisuuksille todellisen oikeuden itsenäiselle olemassaololle.

"Kongressi päättää, että kaiken paikallisen vallan täytyy siirtyä "työläisten, sotilaiden ja talonpoikain edustajaneuvostolle", joiden on saatettava voimaan vallankumouksellinen järjestys.

"Kongressi kehottaa sotilaita vallihaudoissa olemaan varuillaan ja pysymään lujina. Neuvostojen kongressi on varma siitä, että vallankumouksellinen armeija tietää, miten suojella vallan-

kumousta kaikkia imperialismin hyökkäyksiä vastaan, siihen asti kunnes uusi hallitus on ehtinyt saada aikaan kansanvaltaisen rauhan solmimisen, jota se tulee heti esittämään kaikille kansalaisuuksille. Uusi hallitus tulee ryhtymään kaikkiin välttämättömiin toimenpiteisiin varustaakseen vallankumouksellisen armeijan kaikella, mitä se tarvitsee, pakkoluovuttaen ja verottaen omistavilta luokilta, sekä myös parantaakseen päättäväisesti sotilaiden perheiden asemaa.

“Kornilovilaiset — Kerensky, Kaledines ja muut, yrittävät johtaa joukkoja Pietaria vastaan. Useat Kerenskyn pettämät rykmentit ovat kuitenkin astuneet vallankumouksellisen kansan puolelle.

“Sotilaat, tehkää tarmokasta vastarintaa kornilovilaista Kerenskyä vastaan! Olkaa varuillanne!

“Rautatieläiset, seisauttakaa kaikki sotilasjunat, joita Kerensky lähettää Pietaria vastaan!

“Sotilaat, työläiset, konttorien palveluskunta! Vallankumouksen ja kansanvaltaisen rauhan kohtalo on teidän käsissänne!

“Kauan eläköön vallankumous!

Työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostojen
yleis-venäläinen kongressi.

Edustajia talonpoikain neuvostoista.”

Rintamalle paenneen Kerenskin kaikki vastavallankumouspuuhat raukesivat siihen. Sotilaat, rautatieläiset ja työläiset yleensä tekivät velvollisuutensa. Samoin ennen pitkään kukistui kasakkakenraali Kaledines. Samaten on käynyt kymmenille muille, jotka ovat yrittäneet vastavallankumousta, vaikka heille on ollut liittolaisvaltain aseellinen ja suunnaton aineellinen kannatus takanaan. Marraskuun 7:nä päivänä perustettu, ensimmäinen uuden ajan köyhälistön luokkavalta on kukistumatta ja horjumatta kestänyt kaikki sitä vastaan nousseet, koko mailman porvariston avustamat ja johtamat liikkeet ja seisoo nyt lähes kahden vuoden kuluttua lujempuna kuin koskaan ennen.

XI. LUKU

Soviettitasavalta toiminnassa.

Työväestö ja siihen liittynyt sotaväki oli saavuttanut ensimmäisen päämääränsä, kukistanut porvarillisen hallituksen ja porvariston vallan sekä siirtänyt vallan työtätekevien luokkien käsiin, Työläisten, Sotilaiden ja Talonpoikain Edustajain Neuvostoille. Venäjän köyhälistö oli näin noussut valtaan. Sille astui nyt suoritettavaksi uudet tehtävät, jotka yhteensä vaativat siltä ehkä vieläkin enemmän tarmoa, itsensä uhrautuvaisuutta ja ennen kaikkea kaikki ne kokemukset ja tiedot, mitä sillä ikinä on, kuin mitä tämä menestyksellinen vallankumouksen toimeenpano oli siltä vaatinut. Näitä tehtäviä oli ja vieläkin on taistelu kaikkia vastavallankumouksellisia voimia vastaan, jotka edustavat vanhaa järjestelmää, haluten siihen palata ja useimmat samassa kostaa köyhälistön vallankumouksen toimeenpanijoille. Soviitti-tasavallan kaksi ensimmäistä vuotta on näin historiaa taisteluista kaikenlaisia vastavallankumouksellisia yrityksiä vastaan. Ensimmäisenä Kerensky, joka Pietarin jouduttua työläisten ja heihin liittyneiden sotilasten käsiin, oli sieltä kiireimmän kautta paennut Pohjoiseen armeijaan kuuluvain kassakajoukkojen luo, lähti kulettamaan niistä muodostuvaa joidenkin tuhansien suuruista joukkoa vallankumouksellista Pietaria kohti. Tämä mailman porvarillisen sanomalehdistön tervehtimä Kerenskin "voitto"-retki päättyi Hatsinaan, jossa hänen joukkonsa luopuivat hänestä kuultuaan Pietarista lähetettyjen vallankumouksellisten sotilaiden selostukset niistä syistä, jotka olivat vallankumouksen aiheuttaneet, sen päämäärästä ym. ja olisivat luovuttaneet Kerenskin Pietarin työläisten ja sotilaisten edustajille, mutta tämä pelastui vangiksi joutumisesta kiireisellä paolla. Senjälkeen Kerensky ulkomailla, Rans-

kassa ja etupäässä Englannissa on koettanut tehdä kaikkensa vahingoittaakseen sovietti-tasavallan asiaa, mutta on viime aikoina joutunut jo täydellisesti syrjään ja meik kein unohduksiin.

Kerenskin armeijan entiset johtajat ja salaliittolaiset Kornilovin yrittämässä sotilasvallankaappauksessa, kenraalit Kornilov, Kaledines ym., lähtivät nyt myös liikkeelle, saaden mukaansa armeijan erinäisiä osastoja, etupäässä kasakoita, mutta joidenkin alussa saavuttamien voittojen jälkeen joutuivat hekin pian häviölle ja tuhoutuivat joko omain seuralaistensa surmaamina tai toiset tehden itsemurhan.

Maaliskuun 1917 vallankumouksen kautta valtaan noussut Venäjän porvaristo oli kieltäytynyt hyväksymästä Venäjän valtioyhteyteen kuuluvain vierasheimosten kansojen itsenäisyyttä. Vieläpä Kerenskin kompromissihallituskin, sosialistisine ministereineen, oli tässä suhteessa seurannut tsarihallituksen imperialistista politiikkaa, m. m. julistaen Suomen eduskunnan hajotetuksi ja sulkien eduskuntatalon, kun tämä oli julistanut Suomen Venäjän valtioyhteydestä vallankumouksen erottamaksi. "Bolshevikit" ovat sensijaan puolueperiaatteissaan kannattaneet kaikkien kansojen itsemääräämisoikeutta. Sen mukaisesti nyt Neuvostojen toinen yleisvenäläinen kongressi marraskuussa viime toimekseen antoi vielä seuraavan julistuksen, jossa hyväksyi eri kansallisuuksien täydellisen itsemääräämisvallan.

"Täyttäen näiden Kongressien tahtoa, Kansan Komissarien Neuvosto on päättänyt saattaa voimaan sen toiminnan perustuksena kansallisuuksia koskevassa kysymyksessä seuraavat periaatteet:

1. Venäjän kansojen tasa-arvoisuuden ja itsenäisyyden.
2. Venäjän kansojen oikeuden vapaaseen itsemääräämiseen, Venäjästä eroamiseen ja itsenäisen valtion muodostamiseen asti.
3. Kaikkien kansallisten ja kansallis-uskonnollisten etuoikeuksien ja rajotusten lakkauttamiseen.
4. Kansallisten vähemmistöjen ja helmokunnallisten ryhmien, jotka Venäjän alueella asuvat, vapaan kehityksen.

Viipymättä tullaan valmistamaan asetuksia Kansallisuuk-
sien Komissionin muodostamiseksi.

Venäjän Tasavallan nimessä,

Kansan Komissari Kansallisuuksia varten,

Jussov Dshugashvili-Stalin,

Kansan Komissarien Neuvoston puheenjohtaja,

V. Uljanov (Lenin).

Kieivissä, vähävenäläisten porvarillinen keskuskomitea, Rada, muodostuen Vähä-Venäjän (Ukrainan) hallitukseksi, julisti nyt Ukrainan itsenäiseksi tasavallaksi. Noudattaen Suomen eduskunnan ja siinä suhteessa Suomen Sosialidemokratisen puoluekokouksenkin tekemää päätöstä, Suomen Senati myös nyt julisti Suomen itsenäiseksi ja vaati venäläisten joukkojen pikaista maahansa palauttamista. Itsenäisiä hallituksia perustettiin myös Siperiassa, Kaukasiassa ja Puolassa, myöhemmin myös Itämeren maakunnissa, Virossa, lättiläisten ja liettualaisten keskuudessa. Kun kaikissa näissä uusissa valtioissa porvaristo oli vielä vallassa, tai verisen sisällissodan jälkeen pian pääsi vallitsemaan, kuten Suomessa (1918) ja Ukrainassa, myöhemmin myös Itämeren maakunnissa kävi, niin näistä Venäjän rajavaltioista tuli luonnostaan sen kautta aseita, joita Venäjän taantumuksellisen, vieläpä sen vanhan tsarijärjestelmän edustajat ja ennen kaikkea kansainvälisen kapitalismin edustajat, niiden joukossa Saksan militarihallituskin, ovat koettaneet käyttää Venäjän työläis-tasavaltaa vastaan. Kenraalit Mannerheim Suomessa, Pilsudski Puolassa, Simon Petlura Ukrainassa ym. ovat näin erikseen ja yht'aikaakin olleet milloin minkäkin ryhmän ja valtioliiton käytettävissä niiden taistelussa työläisten vallan ja vapauksien hävittämiseksi ensin näissä Venäjän rajamaissa, Suomessa, Puolassa, Ukrainassa jne., ja sitten Venäjällä, jossa työväki koko maata menestyksellisesti vallitsee. Ja vaikka näiden maiden vapaus ja itsenäisyys oli pääasiassa Venäjän työväen väsymättömän vallankumoustaistelun tulosta, vaikka nimenomaan juuri Venäjän työväki yksin ja ensimmäisenä oli valmis tunnustamaan näiden maiden kansojen itsemääräämisoikeuden ja täydellisen itsehallinnonkin, niin niiden sosialistipuolueetkin olivat niin lyhytnäköisiä, että antoivat kansallispyrkimysten sokaista heidät antamaan kannatuksensa maidensa porva-

reiden hankkeille, jotka kansallisuusitsenäisyyden nimesä olivat nimenomaan kohdistetut valtaan nousevaa työväkeä vastaan, tarkoituksella ensin hajottaa sen voimat, eristää omien maidensa työläiset Venäjän voitokkaista työläisarmeijoista erikseen, voidakseen ne helpommin murskata, kuten niin ilmeisesti Suomessa kävi, ja senjälkeen sitten kansainvälisen kapitalismin avustamina yhteisvoimin murskatakseen yksikseen jääneen Venäjän köyhälistön. Saksan sotakoneiston avulla onnistuivatkin ne ajamaan lävitse pyrkimystensä ensimmäisen osan ja kukistivat maissaan, Suomessa, Puolassa, Ukrainassa jne. työläisten vapauden ja valtaan nousemisen mitä julmimmalla tavalla tuhansien ja tuhansien työläisten veriin. Mutta suunnitelmansa jälkimäistä osaa eivät ne ole vielä saaneet toteutetuksi, vaan Venäjän voittoisa köyhälistö seisoo lujempuna ja voimakkaampana heitä vastassa kuin koskaan ennen. Sanomalehdet kertovat nyt (syysk. 1919), että Viron, Lätin, Liettuan ja Puolan hallitukset ovat ryhtyneet Soviitti-tasavallan edustajien kanssa keskusteluihin rauhan neuvottelujen alkamiseksi. Soviitti-tasavallan armeijain saavuttamat loistavat voitot Itämeren maakuntain rintamalla, Siperiassa ym., tämän mailman ensimmäisen työläistasavallan sisäinen lujuus, järjestys ja elinvoimaisuus, sekä se seikka, että liittolaisvaltiot ovat tulleet pakotetuiksi kutsumaan Pohjois-Venäjälle lähettämänsä joukot pois, sekä näiden maiden työväenliikkeen uudelleen voimistuminen, on asettanut niiden hallitukset pahaan pulaan, josta koettavat nyt selviytyä yrittämällä rauhaa Soviitti-tasavallan kanssa ennenkun tulevat kukistetuiksi.

Paitsi näitä Venäjän entisten rajamaiden hallituksia, on Soviitti-tasavalta saanut käydä jatkuvaa taistelua niiden erinäisten tsarin armeijain entisten kenraalien ja amiraalien johtamia, Venäjältä paenneista ja karkotetuista upseereista, virkamiehistä ym., sekä kasakoista, keski-Asian paimentolaisista, tshekkiläis-slovakeista ym. muodostuneita armeijoita vastaan, joita on Judinitshin "valkokaartit" Länsi-Inkerissä, Denikin kasakkalaumat Mustan ja Kaspian meren välisellä kannakkeella ja Etelä-Volgan varsilla, Koltshakin monikirjavat, japanilaisten, ka-

nadalaisten, englantilaisten, italialaisten, amerikkalaisten ym. auttavat armeijat Siperiassa, Semjonovin ja Horvathin kiinalaisten rosvojoukkojen auttavat osastot Itä-Siperiassa jne. Erikaisen suuria toiveita laskivat kansainväliset kapitalistit varsinkin Koltshakin ja Denikin johtamille retkille, varsinkin kun niistä edellisellä talvella 1918-19 ja jälkimäisellä kesällä 1919 on ollut jonkun verran menestystä. Jälkeenpäin ovat ne kärsittyään tappion toisensa jälkeen joutuneet peräytymään yhä kauemmaksi Venäjän entisiä ulkorajoja kohti, menettäen samassa sen kaikenlaisten porvarillis-sosialistien ja sosialistiluopioiden kannatuksen, jotka asettuivat näitä mitä raa'impia ja taantumuksellisimpia vastavallankumousliikkeitä aatteellisesti ja muutenkin kannattamaan, muka kansanvaltan nimessä ja puolesta. Koltshakit, Denikit, Annenkovit, Semjonovit ym., ovat nim. ei ainoastaan mitä julmimmin raivonneet ja mellastaneet vallottamallaan entisillä sovietti-tasavallan alueilla, murhaten, kiduttaen, raiskaten väestöstä kenenkä kiinni saivat, polttaen kylät, ryöstäen asunnot, koulut, ihmiset putipuhtaiksi, vaan ovat samassa raivonneet omia kannattajiaankin vastaan, jos ne varsinkin olivat sosialisteja mielipiteiltään, mielivaltaisesti heitä vangiten, telottaen, surmauttaen rosvojoukoillaan, lakkauttaen niiden sanomalehdet, hajottamalla kokoukset ja estämällä kunnallishallituksia ym. pääsemästä asioita järjestämään. Viimeksi nyt Siperian voimakas osuustoiminnallinen liike, jonka johtokunta on aivan viimeiseen asti antanut kannatuksensa Koltshakin joidenkin entisten upseerien johtamalle mielivallalle, on joutunut kokemaan samaa kuin muutkin väestön omintakeiset harrastukset, Siperian "demokratinen" hallitus estäen osuustoimintaliikkeen edustajia pitämästä kongressejaan ja koettaen muutenkin tuhota tämän voimakkaan liikkeen.

Kuinka kauan nämä eri kenraalien "hallitukset" vielä jaksavat jatkaa taisteluaan Sovietti-tasavallan monimiljonaisia joukkoja vastaan, varsinkaan senjälkeen kun liittolaisvaltiot joutuvat kutsumaan Siperiastakin joukkonsa kotiin, on vaikea arvioida. Siitä päättäen että ulkomaat ja niiden joukossa Englanti, lähettävät näille yksinvaltan tavottelijoille suunnattomat määrät sotatarpeita,

vaatteita, jalkineita, ruokavaroja, aseita, tykkeitä, kuularuiskuja, pantsaroituja junia, "tänkkejä", ym., voi kuitenkin odottaa, että ne kykenevät vielä ainakin joitakin kuukausia, mahdollisesti jonkun vuodenkin, jatkamaan raakaa hävityssotaansa, jota ainoastaan niiden epätoivoinen yritys kukistaa Sovietti-tasavalta on. Englannille yksin arvioivat sen virkailijat näiden vastavallankumouksellisten vallantavottajain avustamisen jo tulleen maksamaan noin 70 miljoonaa puntaa, nousten pian 100 miljoonaan, eli lähes puoleen Englannin menoarvioista ennen mailman sotaa.

Englannin, Ranskan, Italian ja muidenkin maiden työväenjärjestöt ovat nousseet yhä voimakkaampaan vastustukseen hallitustensa Venäjän politikaa vastaan. Kesällä 1919 aikoivat näiden kolmen maan työläiset panna toimeen yht'aikaisen yleisen mielenosotuslakon vaatimuksella hallituksille, että näiden maiden joukot ovat heti kutsuttava Venäjältä, Siperiasta ym. Sovietti-tasavallan rintamilta pois. Lakosta kuitenkin ei tullut mitään, pääasiassa sentähden, että eri järjestöjen, kuten Ranskan yleisen työväenliitonkin virkailijat asiassa kompromiserasivat. Nyt on kuitenkin Englannin ammattiyhdistysten yleinen edustajakokous hyväksynyt päätöksen, jossa vaatii hallitusta lopettamaan laittoman sotansa Sovietti-tasavaltaa vastaan. Työväenjärjestöt muissakin maissa, myös Yhdysvalloissa, toimivat samaan suuntaan. Lähitulevaisuus osottaa, kykenevätkö ne ja missä määrin vaikuttamaan asiain menoon siihen suuntaan, että Sovietti-tasavalta jätetään näiden maiden puolelta rauhaan. Viimeisenä keinona näiden maiden hallitsevilla luokilla näkyy olevan yrittää saada Saksa lähettämään Venäjän Sovietti-tasavaltaa vastaan entiset armeijansa, jotka tätä varten sallitaisiin uudelleen järjestäytyä ja aseautua. Ja ne valmistelut, joihin Saksan armeijain erinäiset päälliköt ovat ryhtyneet, sekä Suomen ym. esimerkki, viittaavat siihen, että oman itsenäisyytensä ja erikoisten etujensa voittamiseksi Saksan porvaristo ja siihen liittyneet sosialistit voivat mahdollisesti tällaiseen syöttiin tarttua. Mailman sanomalehdistössä, kuten Chicago Tribunessa, jo pelotellaan Sovietti-tasavaltaa suurten saksalaisten armeijain Venä-

jälle hyökkäyksellä. Mikäli liittolaisvallat tämän sallivat, ehkä antavat Saksalle apuakin, tapahtuu se tietenkin samalla ehdolla kuin mitä ne ovat apuaan antaneet Koltshakille, Denikinille ym. Soviitti-tasavaltaa vastaan taisteleville vallantavottelijoille, niistä yhtenä ehtona ollen työväen järjestöjen vapauden ja vallan hävittäminen ja perinpohjin kukistaminen, sekä toisena Venäjän pelottaminen, sen asialaiset alueet joutuen Japanille, Kaukasia ym. sikäläiset alueet öljylähteineen ym. Englannille jne., joilla alueilla nämä maat jo koettavat valtaansa vakiinnuttaa, tuhoten venäläisasutusta, venäläisiä yrityksiä ja laitoksia, minkä kerkiävät.

Brest Litovskin rauhansopimus. Soviitti-tasavallan rauhansesitykset.

“Bolshevikit” olivat luvanneet, että niin pian kun vallankumouksellinen työväki liittolaisineen pääsee valtaan, tulee uusi (Neuvosto) hallitus ryhtymään rauhan keskusteluihin sodan lopettamiseksi. Tämän mukaisesti Kansan Komissarien Neuvosto sitten tekikin yleisen esityksen kaikille sotaikäyville maille, että välittömästi avattaisiin yleinen rauhanneuvottelu ja jouluk. 5:nä päivänä julkasi ehdot, joilla Soviitti-tasavalta tekisi aselevon Saksan-Itävallan kanssa. Tämä aselepo sitten solmittiinkin paria viikkoa myöhemmin, johtaen se lopulta rauhante-koon Venäjän ja keskusliiton maiden kanssa Brest Litovskissa keväällä 1918. Saksa huomattessaan, että liittoutuneiden maiden hallitukset olivat päättäneet mieluummin tuhota Venäjän työläistasavallan kuin sen kanssa suostua yleisen rauhanneuvottelun alkamiseen, asetti Venäjälle mahdollisimman raskaat ja häpeälliset ehdot. Kun Soviitti-tasavalta oli turhaan koettanut pitkittää keskusteluja, niiden aikana odottaen, että liittolaisvaltiot lähettäisivät sille avustusta, että ne edes julkisesti ilmoittaisivat antavansa sille kannatuksensa ja sen avustuksen sotatarpeissa ym., jota se tarvitsi, jos jatkaisi Saksan kanssa sotaa, se vihdoin taipui Saksan rauhanehdotoihin ja Neuvostojen yleisessä kongressissa hyväksyi rauhan Saksan kanssa solmituksi.

Saksan keisarilliselle hallitukselle tämä “voitokas” Brest Litovskin rauha tuli lopullisesti kuitenkin maksa-

maan enemmän kuin mitä sodan jatkaminen Venäjää vastaan olisi sille maksanut. Yhtenä rauhan ehtona oli, että "bolshevikit" lopettaisivat sota- ja hallitusvastaisen agitatsionsa saksalaisten joukkojen keskuudessa. Brest Litovskin rauhan solmimisen jälkeen vallankumouksellinen agitatsioni Saksan armeijoissa ja työläisten keskuudessa kiihtyi monin kerroin voimakkaammaksi, seurauksella, että sen sotakoneisto alkoi joutua sekasortoon ja lopulta häviölle, pikaisen aselevon teko liittoutuneiden valtain kansa pelastaen sen täydelliseltä tuholta. Saksassa puhjennut vallankumous, joka kukisti sen keisarillisen hallituksen, ollen tämän tapaussarjan huippuna. Sodan jatkaminen Saksaa vastaan sensijaan olisi Sovietti-tasavallalle merkinnyt, että se olisi antanut kansainväliselle kapitalismille silloin jo tilaisuuden lopettaa sota muilla rintamilla, jotta Saksa ja Itävalta voisivat sillä välin kukistaa Venäjän työläis-tasavallan. Brest Litovskin rauha, joka alussa näytti tuottavan Sovietti-tasavallalle korvaamatonta vauriota, on senjälkeen osottautunut siksi toimenpiteeksi, jonka kautta se pelastui sodasta vihollista vastaan, joka olisi voinut lähettää miljoonia miehiä käsittävän, mitä parhaimmassa sotakunnossa olevan sotakoneistonsa Venäjälle, jossa kaikki oli vielä täydellisen sekosorron vallassa, ilman armeijoita, aseita, varustuksia, ruokavaroja, luotettavia päälliköitä ym.

Kolme eri kertaa ovat liittoutuneet maat myös tehneet ainakin näennäisen yrityksen saada rauha solmituksi Sovietti-tasavallan ja sitä vastaan taistelevien eri ryhmien ja hallitusten välillä. Vaikka niiden puolelta on neuvottelujen alkamiseksi asetettu Sovietti-tasavallalle suhteettomat ehdot, on tämän puolelta ilmotettu niihin suostuttavaksi, kuten esim. tsarin hallituksen tekemien velkojen maksamiseen, jotka Neuvostojen kongressi julisti kuolleiksi, näin Sovietti-tasavalta karttaen antamasta rauhan esittäjille valttia, että se muka ei haluaisi rauhaa millään ehdolla. Näitä rauhansolmimisyrityksiä ovat liittoutuneiden valtain Parisin johtavan kongressin tekemä esitys, että kaikki Venäjän vallasta taistelevat ryhmät ja Sovietti-tasavalta lähettäisivät edustajansa vuoden 1919 alussa Prinssi (Prinkipo) saarelle lähellä Konstantinopo-

lia keskustelemaan rauhan päättämisestä; edelleen norjalaisen maantieteellisen retkeilijän, Nansenin, kautta tehty suunnilleen samanluontoinen esitys, kesällä 1919 ja myöhemmin samana kesänä amerikalaisen rauhanlähetyksen apulaisjäsenen Wm. Bullitt'in kautta tehty esitys, jonka tämä Yhdysvaltain kongressin tutkijakomitealle ilmoitti tehneensä presidentti Wilsonin ja Englannin pääministeri Lloyd Georgan toimesta. Liittovaltioiden johtavat ministerit syyttävät nyt toinen toistaan, kuten viimeksi Ranskan pääministeri Clemenceau 'ta siitä, että nämä yritykset ovat rauenneet puolitiehen. Ilmeisesti niiden välillä on epäluuloa ja pelkoa siitä, että toiset liittolaismaista koettavat toisten kustannuksella päästä Venäjän kanssa edullisiin kauppasuhteisiin ja siksi eivät ne pääse yksimielisyyteen edes rauhansolmimisen ensi asteesta, nim., että todellinen, julkinen yritys on rauhan saamiseksi tehtävä.

Julkisesti yhteiseen päätökseen ovat liittolaisvallat tähän asti päässeet suhteessa Venäjän kysymykseen ainoastaan siinä, että ovat ilmottaneet "antavansa Koltshakin hallitukselle moralisen ja aineellisen kannatuksensa", jonka tunnustuksen tämä venäläisen amiralin roistohallitus on saanut liittoutuneiden valtain yleiseltä neuvostolta aivan hiljan, nim. elok. 1919. Mitä apua siitä sille ja liittoutuneille valloille itselleen on, käynee selväksi lähimässä tulevaisuudessa. Työväenluokalle kaikkialla, itse näissä liittoutuneissakin maissa siitä on välittömästi vain vahinkoa ja suuria kärsimyksiä seurauksena.

Vallan vakiinnuttaminen Neuvostojen käsiin ja sisäisen järjestyksen synnyttäminen.

Verrattuna vallan saavuttamiseen oli vallan vakiinnuttaminen Sovietti-tasavallan perustaneille vallankumouksellisille työläisille, sotilaille ja talonpojille tavatonta voimaa ja ennen kaikkea mielenmalttia ja tinkimättömyyttä vaativaa työtä, usein melkein epätoivoista ponnistelua ja taistelua. Ensinnäkin oli kukistettava se vastarinta ja sabotaasi, johon koko sivistynyt sääty nousi Neuvostokongressin valitsemaa Kansan Komissarien Neuvostoa, Neuvostoja yleensä ja niiden toimitsijoita vastaan. Kaikissa virastoissa, pankeissa ja julkisissa laitoksissa

niiden virkailija- ja palveluskunta kieltäytyi toimimasta Neuvostovallan komissarien ja toimitsijain johdolla tai apuna. Ne ensinnä sulkeutuivat virastohuoneisiinsa ja kun Neuvostovallan toimitsijat punakaartin osastojen avulla murtautuivat niihin sisälle, ne menivät koteihinsa. eivätkä tulleet enään toimiinsa. Erottamisen ja eläkkeiden menettämisen uhkaukset eivät vaikuttaneet mitään. Päinvastoin, ne virkailijat, jotka tulivat työhön, tekivät sen tarkotuksella harjottaakseen toiminnassaan sabotaa-sia. Pankeissa niiden apulaiset kulettivat tilikirjat ja rahat porvarillisille vastavallankumouksellisille komiteoille. Rautateillä niiden virkakunta koetti tehdä kaikkensa estääkseen kumouksellisten joukkojen lähettämistä Pietarista ja elintarpeiden kuletusta Pietariin tai rintamalle, edellisessä paikassa ollen marrask. (1917) lopulla enään kolmeksi päiväksi ravintotarpeita. Kaiken lisäksi ne uhkasivat yleisellä rautateiden lakoilla, elleivät "bolshevikit" luopuisi vallasta. Ilkkuen jo kirjottivat porvarillissosialistiset lehdet, "että "bolshevikkien" oli tavattoman helpoa voittaa valta käsiinsä — mutta ne eivät osaa sitä käyttää. — Kun joku aika sitten heillä ei ollut kylliksi miehiä hoitaakseen kasvavan puolueensa asioita, jotka ennen kaikkea vaativat vain puhujia ja kirjailijoita, mistä sitten he tulevatkaan löytämään kehitettyjä miehiä toimeenpanemaan hallituksen moninaisia ja monimutkaisia tehtäviä?"

Kaiken lisäksi synnytti kysymys painovapaudesta haajaannuksen niissä voimissa, jotka olivat nostaneet Neuvostot valtaan. Ensimmäisinä toimenpiteinä vastavallankumouksen murskaamiseksi, oli nim. Pietarin vallankumouksellinen taistelukomitea lakkauttanut kaikki porvarilliset sanomalehdet ja ottanut niiden kirjapainot Neuvostovallan haltuun. Kaikki muutkin vastavallankumoukselliset lehdet oli lakkautettu. Joitakin viikkoja vallankumouksen jälkeen sen sabotaasin lamauttamina, jota sivistyneet ja porvaristo yhteisesti harjottivat, "vallankumouksellisen sosialistipuolueen" vasemmistolaiset ja useat "bolshevikitkin" vaativat painovapauden täydellistä palauttamista, sekä edelliset sen lisäksi kokoomushallituksen muodostamista, johon tulisi kaikkien sosialistipuolueiden

edustajia. Vaikka useita "bolshevikkejakin" erosi Kansan Komissarien Neuvostosta, Lenin enemmistön mukana kieltäytyi suostumasta kumpaankaan esitetystä vaatimuksista, nimenomaan ilmottaen, että kirjapainot tulisivat ainiaaksi jäämään kansan yhteiseksi omaisuudeksi, eikä enään niitä tultaisi luovuttamaan kapitalisteille, "noille yleisen mielipiteen myrkyttäjille." Laatumassaan kirjoituksessa, jota julkaistiin monena satana tuhentena kappaaleena, hän sääliittä ruoski niitä "bolshevikkeja", jotka luopioina jättivät paikkansa. Seurauksena oli, että yli maan Pietariin lähetettiin ilmoituksia, joissa vaadittiin luopioita heti astumaan jälleen toimiinsa ja alistumaan puolueen keskusjärjestön ohjeiden alaiseksi. Kokoomushallituksen puuhaajista yksi toisensa jälkeen pakeni Moghileviin, kenraali Kaledinen turviin ja Neuvostokongressin valitsema komissarien neuvosto jäi paikoilleen. Kirjapainoja ei palautettu kapitalisteille, eikä ole "sananvapauden" nimessä vielääkään palautettu, vaan sananvapauden säilyttämiseksi ne ovat edelleenkin Venäjän työvätekevän kansan yhteistä omaisuutta.

Rautatieläisten toimeenpanevan komitean vastarinnan Neuvostohallitus mursi kutsumalla rautatieläiset yleiseen edustajakokoukseen keskustelemaan siitä hyväksyvätkö he toimikuntansa harjoittaman jarrutuksen työväen ja sotilaiden hallitusta vastaan. Tämä toimeenpaneva komitea kiiruhti nyt kutsumaan toisen kokouksen kahden viikkoa myöhemmäksi. Mutta kun sitten rautatieläisten edustajakokouksen aika lähestyi, alkoi niskotteleva toimeenpaneva komitea taipua. Sen jäsenet ilmestyivät nyt paikoilleen Neuvostojen toimeenpanevaan komiteaan ja ottivat vastaan rautateiden komissarion toimen, kun sitä sille tarjottiin, alistuen solidariseen yhteistoimintaan toisten komissarien kanssa.

Samaan aikaan Venäjän armeijan valitsema enemmistö asettautui Neuvostohallituksen taakse, armeijan viimeinen porvarillinen ylipäällikkö, kenraali Dukhonin yrittäen olla tottelematta Neuvostohallituksen määräystä avata aselevosta keskustelut Saksan kanssa ja menettäen virkansa ja henkensä, kun rintamalta kymmentuhansinen so-

tilasjoukko hyökkäsi yleisesikunta-paikkaan pakottaakseen kenraalin tottelemaan. Hänen tilalleen Neuvostohallituksen nimittämä uusi ylipäällikkö, vänrikki Krylenko, astui nyt armeijan johtoon ja avasi aselevosta neuvottelut. Tämän jälkeen Pietarissa, Moskovassa ym. virastojen pankkien ym. toimitsijat ja palveluskuntakin alkoivat jälleen palata toimiinsa ja lopettivat vähitellen sabotaa-sinsa.

Erikoisten julistusten kautta Neuvostohallituksen yleinen keskuskomitea julisti pankit kansallisomaisuudeksi, määräsi erikoisen Ylimmän Kansan Talous-Neuvoston muodostettavaksi, ryhtyi toteuttamaan maiden siirtämistä ja jakamista talonpojille sekä järjestämään armeijaa kansanvaltaiselle pohjalle, lopettaen kaikki upseeri- ja ali-upseeriarvot yms. armeijasta sekä päättäen, että työläisten ja neuvostojen jäsenten yleinen asestaminen on heti toimeenpantava.

Talonpoikain kongressi hyväksyy Neuvostovallan.

Vallan vakiinnuttamiseksi Neuvostojen käsiin oli tärkeintä saada talonpojat mukaan, hyväksymään Neuvostojärjestelmän ja yhtymään siihen. Kun talonpoikain valitsema keskuskomitea asettui vastustamaan Neuvostohallitusta antaen kannatuksensa entisen väliaikaisen hallituksen vastavallankumouksellisille johtomiehille, kehotti Neuvostojen toimeenpaneva komitea talonpoikia lähettämään edustajansa yleiseen edustajakokoukseen, marrask. 29 päiväksi (jouluk. 7:ksi uutta ajanlukua) keskustelemaan ja päättämään asiasta, mille kannalle talonpojat tulevat asettumaan Neuvostojärjestelmään nähden, sekä valitsemaan itselleen uuden toimeenpanevan komitean. Vanha toimeenpaneva komitea nyt kiiruhti myös kutsumaan talonpoikain kongressia koolle, mutta myöhemmälle ajalle. Neuvostohallituksen kutsuma kongressi kokoontui ja "bolshevikit" olivat siinä pienenä vähemmistönä. Kokouksen enemmistö, jonka muodostivat "vallankumouksellisten sosialistien puolueen" vasemmistolaiset ja oikeistolaiset, ottivat Neuvostohallituksen edustajat myrskyisellä vastalausemielenosotukselle vastaan. Lenin puhui kokouksessa kahdesti ja esitti "bolshevikkien" laatiman pää-

tösehdotuksen. Ensimmäisellä kerralla, vaikka kokouksen mieliala oli ilmeisesti vastainen ja vihamielinen, hän lausui:

“Me, “bolshevikit”, olemme köyhälistön puolue — niin hyvin maalaisköyhälistön kuin teollisuusköyhälistönkin. Me, “bolshevikit”, olemme neuvostojen suojelijoita, niin hyvin talonpoikain kuin työläisten ja sotilaidenkin neuvostojen. Nykyinen hallitus on neuvostojen hallitusta; ja me olemme, ei ainoastaan kutsuneet talonpoikain neuvostoja yhtymään tähän hallitukseen, vaan olemme myös kutsuneet “Vallankumouksellisten Sosialistien Puolueen” vasemmistolaisia astumaan Kansan Komissarien Neuvostoon... .

“Neuvostot ovat kansan — työläisten tehtaissa ja kaivoksissa, työläisten pelloilla — täydellisin edustajamuoto. Kuka tahansa yrittää hävittää neuvostoja, on syyppää kansanvaltaisvastaaneseen ja vastavallankumoukselliseen tekoon. Ja minä teen ilmoituksen teille, toverit “Vallankumouksellisten Sosialistien” oikeistolaiset — ja teille, herroille “kadeteille” — että jos Perustuslaki-kongressi tulee yrittämään neuvostojen hävittämistä, niin me emme tule sallimaan Perustuslaki-kongressin sitä tehdä!”

“Bolshevikkien” laatima päätösehdotus sisälsi pääkohdittain:

“Ensinnäkin, että talonpoikain kongressi kannattaa marraskuun 8:n päivän maa-asetuksen voimaansaattamista, hyväksyy Työläisten ja Sotilaiden toisen yleisvenäläisen kongressin voimaansaattaman väliaikaisen työläisten, sotilaiden ja talonpoikain hallituksen Venäjän tasavallalle:

“Toiseksi, kehottaa kaikkia talonpoikia antamaan kannatuksensa tälle laille ja saattamaan sen itsekohdaltaan voimaan, sekä valitsemaan luottotoimiinsa vain henkilöitä, jotka eivät ole osottautuneet suurtilallisten kannattajiksi missään suhteessa.

“Kolmanneksi, kongressi käsittäen, että maakysymyksen ratkaisu on vain osa yhteiskunnallista vallankumousta, antaa hyväksymisensä työläisten ja sotilaiden marraskuun 7:nä päivänä alkamalle yhteiskunnalliselle kumoukselle ja ilmoittaa muuttumattomaksi tahdokseen, että se tulee toteuttamaan Venäjän tasavallan yhteiskunnallisen muutoksen;

“Neljänneksi, että tämän vallankumouksen ehdottomana voiton edellytyksenä on talonpoikaistyöläisten ja teollisuustyöläisluokan kiinteä yhtyminen, se yksin taaten maa uudistuksenkin pysyväisen ja täydellisen toteuttamisen, että tästä eteenpäin kaikkien Venäjän tasavallan hallinnollisten laitosten alimmasta ylimpään, täytyy perustua tälle yhdistykselle. Tämä yhdistymisen murskaten kaikki suoranaiset tai epäsuorat, salaiset tai julkiset yritykset palata takasin sovittelupolitiikkaan porvariston kanssa, sovitteluun, jonka kokemus on kironnut, yksin voi taata sosialismin voiton yli mailman.”

Kokouksen aikana vasemmistolaiset "vallankumouksellisista sosialisteista" ryhtyivät neuvotteluihin Neuvostohallituksen kanssa, niiden tuloksena ollen, että talon poikain kongressi hyväksyi Neuvostohallituksen ja valitsi keskuudestaan talonpoikain edustajat Neuvostojen yleiseen toimeenpanevaan komiteaan sekä Kansan Komissarien Neuvostoon. Kaupunki- ja maalaisköyhälistö olivat yhtyneet. Vielä samana yönä niiden edustajat marssivat Smolnyyn, jossa Neuvostojen keskuskomitea oli koolla ja pitivät suuren yhteisen kokouksen, jonka ensimmäinen istunto kului keskinäisten tervehdyspuheiden pitämiseen. Tämä oli Venäjän yhteiskunnallisen vallankumouksen ehdottomasti ratkasevin ja suurmerkityksellisin kokous. Kaupunkien teollisuusköyhälistö oli voittanut maalaisköyhälistön puolelleen ja ne tästä edes kulkivat nyt yhdessä.

Kokouksessa hyväksyttiin seuraava päätöslauselma:

"Työläisten ja Sotilaiden Edustajaneuvostojen toimeenpanevan komitean ja Talonpoikain kongressin yhteinen kokous lausuu julki lujan vakaumuksensa siitä, että työläisten, sotilaiden ja talonpoikain yhtyminen, tämä kaikkien työläisten ja kaikkien riistettyjen veljesliitto, tulee vakiinnuttamaan ja lujittamaan niiden vallottamaa valtaa, että se tulee ryhtymään kaikkiin vallankumouksellisiin toimenpiteisiin kiiruhtaakseen vallan siirtymistä työväenluokkain käsiin muissa maissa, ja että se tällä tavalla tulee takaamaan oikeudenmukaisen rauhan pysyväisen toteuttamisen sekä sosialismin voiton."

Vasemmistolais-"vallankumoukselliset sosialistit" sekä niiden mukana "kansainväliset menshevikit" sekä Maxim Gorkin ryhmäläiset astuivat jälleen Neuvostohallitukseen ja Neuvostojen toimeenpanevaan komiteaan sekä Pietarin taistelujärjestykseen, joista olivat joitakin viikkoja sitten eronneet, vaatiensa silloin viime mainittujen lakkauttamista. Sisäisesti Neuvostovallan vastustajiksi jäivät enää porvarit, vanhan järjestelmän virkailijat, upseerit ym., sekä vanhoilliset sosialistit, "oikeistolais-menshevikit" ja "vallankumoukselliset sosialistit", jotka pakenivat Venäjältä ja liittyivät kannattamaan Koltshakin yms. vastavallankumouksellisia liikkeitä.

Perustuslakikonventsioni.

Marraskuun 23:nä päivänä oli Kansan Komissarien Neuvosto määrännyt toimitettavaksi yleiset vaalit Venäjän Perustuslakia säätävää kongressia varten, jonka "bol-

shevikit" olivat luvanneet heti kutsua koolle, kun pääsevät valtaan. Vaalit myös toimitettiin, mutta äänestyslistain perusteella, jotka oli väliaikainen hallitus laatinut. Kun Venäjällä äänestetään vaaleissa puolueita, eikä miehiä, puolueet täyttäneen ne edustajapaikat, mitkä ovat vaaleissa voittaneet ja näissä vaaleissa "vallankumouksellisten sosialistien puolue" sai enemmistön, oli ilmeistä, että se tulisi lähettämään oikean siipensä edustajia enemmistöksi Perustuslakia säätävään kongressiin. Tämä taas merkitsi, että se tulisi tekemään tyhjäksi sen työn Neuvostotasavallan rakentamiseksi, jonka työläisten, sotilasten ja talonpoikain neuvostot olivat alkaneet ja jo saattaneet ulkonaisesti melkein valmiiksi. Perustuslakia säätävä kongressi avasi istuntonsa tammikuun 18 päivänä. Samana päivänä Pietarissa kokoontui myös työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostojen ylimääräinen edustajakokous. Kun Perustuslakia säätävä kongressi kieltäytyi hyväksymästä Neuvostojärjestelmää Venäjän valtiomuodoksi, kaikki "bolshevikkilaiset" ja muut vasemmistolais-sosialistit jättivät kokouksen ja menivät Neuvostojen edustajakokoukseen. Jällelle jääneet hyväksyivät pari päätöslausetta, joissa ensimmäisessä hyväksyivät tilanomistajien ym. maiden pakkoluovutuksen ja talonpojille siirtämisen, sekä kaikkien maiden yhteiskunnallisen omistuksen, ja toisessa, keskustelujen jatkamisen rauhan solmimiseksi Saksan kanssa, jotka molemmat toimenpiteet joukot itse olivat jo toimeenpanneet ja Neuvostohallitus oli ryhtynyt saattamaan päätökseen. Perustuslakia säätävän kongressin jätteet nyt hajotettiin ja huone sulettiin. Porvarillisen parlamentarismien viimeinen keppihevonen, joksi Perustuslakia säätävä kongressi oli Venäjällä kehittynyt, oli näin murskattu. Vaikka se itse asiassa valtiollisena laitoksena porvaristolle on vain toisarvoinen taloudellisten etuoikeuksiensa, tuotantovälineiden omistuksen ja vallitsemisen rinnalla, vieläpä niin toisarvoinen, että se voi sen tarpeen vaatiessa heittää romuläjäänkin, mikäli se käy jälkimäiselle, eli sen taloudelliselle pääasialle turmiolliseksi, niin sen hajottamisesta ovat kaikellaiset sosialisteiksi itseään kutsuvat henkilötkin nostaneet suuren melun, leimaten sen oikein "bolshevikkien" suurrikkokseksi, niin

kuin se merkitsisi mitään sen yhteiskuntataloudellisen vallankumouksen, nim. kapitalistien omaisuuden pakkoluovutuksen rinnalla, jonka ne Venäjällä toimeenpanivat ja johon kaikki sosialistit sanovat pyrkivänsä. Köyhälistö ei katso muutoseikkoja, vaan pyrkiessään pääasiaan, uskaltaa työntää muutoseikat syrjään. Perustuslakia säätävä kongressi oli Venäjän vallankumoukselliselle köyhälistölle tällainen sen tiellä oleva muutoseikka, jonka se mutkitta sivuutti.

Ihmetellä täytyy, että siitä huudetaan!

Miten ja missä määrin Neuvostotasavalta on jo toteuttanut työläisten tuotannon ja jaon kontrollia.

Tässä väliotsikossa olevaan kysymykseen kaikkein paraimman vastauksen antaa "Soviet Russia"-nimisessä Neuvostotasavallan kauppälähetin julkasemassa virallisessa äänenkannattajassa julkaistu kirjoitus nimeltä "Neuvosto Venäjän Taloudellinen Uudestirakentaminen, Helmikuun Lopulla, 1919". Kirjotuksen on laatinut Ylimmän Kansallisen Taloushoidon Neuvoston jäsen, U. Larin. Siinä lausutaan:

I. **Tuotannon järjestämiskysymyksessä.** "Teollisessa elämässä on melkein jo tullut toteutetuksi siirtyminen pelkästä (tuotannon) järjestelystä ja valvonnasta todelliseen tehtaiden ja (tuotanto)laitosten hallinnalliseen (yhteiskunnalliseen) kontrolliin, joiden kansallistuttaminen (yhteiskunnallistuttaminen) tähän asti oli ollut olemassa vain paperilla, taikka jotka olivat olleet diktatorillisten työläisten (paikallisten) komiteain kontrollin alaisia, joiden välillä ei vallinnut täydellistä sopimusta (yhteistoimintaa).

"Nyt kaikilla pää-teollisuusaloilla on olemassa Neuvostovaltan "keskushallinto", joka johtaa kaikkia vissin teollisuusalan yrityksiä yhtenä yhtenäisyytenä. Tällaisia keskushallintoja on: kangasteollisuuden, konerakennuksen, paperi-, kumi-, sementti-, kivihiili-, pehku-, saha-, suola-, tultikku-, tupakka-, nahka- ja kenkä-, leipomo-, tärkkelys-, sokeri- ynnä monien muiden teollisuusien alalla.

"Johtuen siitä, että raaka-ainevarastojen ja polttoaineiden inventarioiden valmistaminen ja järjestäminen, sekä muut välttämättömät alkutoimenpiteet vaativat määrätyn aikansa, ei todellista työ-ohjelmaa näissä teollisuuksissa voitu saada valmiiksi ennenkuin 1919 mennessä. Nämä ohjelmat ovat nyt täydellisesti keskenään sopusoinnussa ja järjestyksessä.

II. **Jaon alalla.** "Kansallisen Ylimmän Taloushoidon Neuvoston järjestäessä suur- ja plenteollisuudet sai samassa tilai-

suuden poistaa yksityisen kaupan (vaihdon) tehtaiden tuotteisiin nähden (marraskuun 21 päivän, 1918 säännös). Tämä teki mahdolliseksi järjestää yli maan Neuvostovallan vaihtokeskukset, jotka ovat astuneet entisten yksityisten kauppain tilalle.

III. Kulutustoiminnan alalla. "Hallituksen toimeenpaneman uuden kulutus- ym. tarpeiden järjestämisen perusteella toteutetaan nyt periaatetta pakollisten kulutusyhdistysten muodostamisesta. Helmikuusta alkaen on tarpeiden jako tapahtunut luokkiin jakautumisen perusteella, siten että kangas-, sokeri-, petroleumi-, kenkä-, kasvirasvojen valmistus-, tulitikku- ym. teollisuuksien työläiset saavat enemmän tarpeita kuin muu kaupunkien väestö ja jälkimäiset saavat enemmän kuin maalaisväestö, tämä johtuen siitä epäsuhteellisesta tilanteesta maaseudulla, joka usein sallii maalaisväestön aseman tässä suhteessa olevan sangen edullisen.

IV. Rahan suhteen. "Kansallisen taloustoiminnan järjestäytymisen kanssa yhtä rintaa tapahtuu rahan arvon alenemista, ainakin mikäli on kysymyksessä sen välttämättömyys vaihdon välineenä. Tämä käy ilmi siitä tosiseikasta, että Soviitti-järjestelmän toisena seitsenkuukautisena ajanjaksona (kesäk. — jouluk., 1918) liikkeessä olevan paperirahan määrä oli jonkun verran pienempi kuin ensimmäisenä seitsenkuukautisena ajanjaksona (marrask. 1917 — toukok. 1918). Tositeossa vielä tammikuussa 1919 (siis kolmannella kaudella), on sen määrä alempi (nim. noin kolme miljardia ruplaa), siitä huolimatta, että hinnat ovat kohonneet lähes kolmenkertaisesti vallankumouksen alusta lähtien.

"Helmikuun 20:n päivän säännös laajentaa ja saattaa järjestelmälliseksi meidän saavutuksemme; se nim. määrää, että kaikki tehdastuotteet ovat siirrettävä asianomaiselle kansalliselle (yleiselle) Neuvostolaitokselle (lokomotivit Liikennevälineiden Komissariatille, kangastuotteet Kulutustarpeiden (varastojen) Komissariatille, aseet Sota-Komissariatille jne.), ilman mitään korvausta, ilman pankkimaksuosotustakaan siitä antaen.

"Tämä säännös saattaa voimaan hallinnollisen raha- ja suoranaiselle tavaravaihdolle perustuvan sekalaisen tuotteiden jaon, jonka järjestelmän mukaisesti rahaa luovutetaan tehtaille (käteisenä rahana tai pankissa luoton avaamisen muodossa) ainoastaan sellaisia tarkoituksia varten (kuten palkkoihin), joita ei voi suorittaa suoranaisen tuotevaihdon välityksellä toisten laitosten kanssa, se on, vaihdon kautta, jota ei voi ilman rahan välitystä suorittaa. (Näin esim. pankitkin varustetaan nyt polttoaineilla, raaka-aineilla, koneilla ym.).

"Heinäkuun 1:stä päivästä 1919 alkaen tämä säännös poistaa rahtimaksut rautateiltä tavarankuljetuksessa; postimaksut kirjeiden kulettamisesta ovat myös poistettut (sitten viime tammikuun). Että yhteiskunnallinen palvelus on suoritettava väestölle ilman, että siitä on suoritettava maksu, se periaate tulee nyt toteutetuksi, m. m. tällaisia vapaita yhteiskunnan palveluksia

väestölle ollen huoneiden vuokrain poistaminen, joka tapahtuu kaupungeissa talojen kunnallistuttamisen yhteydessä.

“Asteettainen järjestyksen aikaansaaminen maan taloudellisessa elämässä on tehnyt meille mahdolliseksi toimia tehokkaammin vuonna 1919 kuin edellisenä vuonna maamme tuotantovoimain laajentamiseksi. Työläisten vallan voimaantumisen aiheutti heti alusta alkaen perusteellisen muutoksen siinä, mihin suuntaan ne määrät kansallista energiaa kulutetaan, jotka yleisessä menoarviossa luetaan. Sekä 1917 ja 1918 menoarviot nousevat suunnilleen samaan määrään kumpaakin vuotta kohti. Mutta edellisenä (eli porvarillisena) vuonna kaksi kolmatta osaa siitä kulutettiin armeijan ylläpitämiseksi, loput jakautuen menoarvion muille osille, sensijaan kuin jälkinäisenä (eli sosialistisena) vuotena vain kolmas osa kulutettiin armeijan osalle, ja loput kaksi kolmatta osaa menoarvion osottamiin muihin tehtäviin, ja kuitenkin sotaa jatkui koko tämänkin vuoden lätitse.

“Tämän tähden useita vuonna 1918 suunnitelluista yleisistä rakennusasioista voidaan nyt suorittaa, johtuen sotilasmenoarvion pienentämisestä. Sellaisia on 1,500,000 eekkerin maa-alueen kasteluojittaminen; Volgan ja Donin jokia yhdistävän kanalin rakentaminen; Volgan-Emben rautatie (rakennustyöt ovat käynnissä kaikkiaan 54:lla eri rautatierakennuksella, ollen vuotena 1918 yli 2,000 mailia uutta rataa kiskotettu ja penkerettä on saatu kiskottamista varten valmiiksi suunnilleen sama verta); uuden nafta-alueen avaaminen Kaspian meren koillisrannoilla. siitä näyttäen tulevan uusi Bakun veroinen öljyalue, ym. rakennusasioita.

V. Maanviljelyksen alalla. “Työväenluokan diktatuurivallan kasvava auktoriteetti toisella puoliskolla 1918 salli järjestää sosialistisen maalaistalouden. Tämän auktoriteetin hyväksi käyttäminen tapahtui etupäässä siinä, että ryhdyttiin järjestämään niitä suurtuotannollisia maanviljelysyrityksiä, jotka olivat suoranaisesti Sovietti-hallituksen johdannon alaisia, ja joita viljeltiin työläis-työvoimalla. Vuoden 1918 lopussa näiden Sovietti-hallituksen johdannon alaisten viljelysten ala oli enemmän kuin kaksi miljonaa eekkeriä, niistä noin 1,300,000 eekkeriä ollen Suur-Venäjäällä ja 700,000 eekkeriä Minskin kuvernementissä.

“Toiselta puolen myös, tarkoituksella helpottaa “maalaisväestön teollistuttamista”, se on, tämän sulautumista kaupunkien teollisuusköyhälistön etujen kannalle, suurtilat siirrettiin niille tai näille tehtaille tai niiden alaosastoille, (se on, tehtiin tehdaslaitosten osiksi).

“Tätä viimeksi mainittua toimintaa edisti varsinkin Kansan Kommissarien Neuvoston säännös helmikuulta, 1919.

“Kaikki nämä toimenpiteet antavat talonpojille, joilla on heidän pienviljelyksensä, kuin myös talonpoikain ryhmäviljelyksille, (joihin ne ovat tavattoman suuressa määrässä ryhtyneet, havaittuaan, että se lisäys, jonka ne tulivat saamaan kun tilan-

omistajilta ym. vallatut maat heille jaettiin, ei kyennyt heitä paljoakaan pulastaan auttamaan) uuden, laajan, sosialistisen valtion harjottaman viljelysjärjestelmän (niillä suurtiloilla, joita ei ole talonpojille jaettu). Talonpojilla tulee näin jatkuvasti olemaan silmiensä edessä tarkasteltavana suurtuotannollisia maanviljelyslaitoksia, jotka siten tulevat silmin nähtävällä tavalla vakuuttamaan heille järkipärisen yhteistuotannon edullisuuden, ja tulevat siten vetämään ja kiihottamaan heidät yhtymään tällaiseen tuotantomuotoon. Tulevaisuudessa se myös vähentää kaupunkien väestön taloudellista riippuvaisuutta talonpojista.

”Kuten ylläesitetyistä lausunnoista käy selväksi, Venäjän taloudellisen elämän uusi järjestysmuoto lähestyy kehityksensä sitä astetta, jolloin alkaa olla mahdollista ratkasta problemi saattaa tuotannollinen työ luontaiselle pohjalle (se on, antamalla työntekijöille suoranaisen vaihdon kautta kaikki elämän tarpeet, kuten tehdastuotteet, asunnon, elintarpeet ym. ilman, että siinä tarvitaan käyttää rahaa vaihdon välineenä). Sellaisessa maassa, joka on etupäässä maanviljelyksellinen, kuten Venäjä, tällä järjestelmällä tulee olemaan suuriarvoinen luokkamerkitys.

”Nykyisin työntekijän tuottavaisuuden (ansion) määrä on arvioitu 600:sta 3,000:een ruplaan kuussa, helmikuun 17:nneen päivän säännöksen kautta. Nämä rajamäärät sisältävät kaikki eri toimintain eri lajit, alkaen nuoresta päivätyöläisestä ja päättyen erikoistaltoiseen insinööriin asti.

* * *

Yhteenvetona ja selvityksenä edelliseen huomaamme siis, että tuotannon alalla on työläisten muodostamain työpajain, tehtaiden ym. kontrollikomiteain toiminta näiden komiteain yleisessä kongressissa hyväksymän ohjelman mukaisesti laajentunut ja yhtynyt jo niin pitkälle, että samain teollisuusalain eri yritykset ja laitokset ovat saaneet teollisuusalansa yleisen keskuskomitean, jonka käsissä on kaikkien sen alan yhteisten ja yleisten asiain valvonta, johto ja toimeenpano. Tämä vastaisi I. W. W. Liiton rakenneohjelmassa n. k. teollisuusdepartmentteja keskuskomiteoihin.

Jaon alalla yksityisen kauppaliikkeen tilalle ovat astuneet Neuvostohallituksen vaihtokeskukset. Ne tietysti ovat, mitä kunkin sellaisen keskuksen työsuhteisiin, toimintaan ym. tulee, työläistensä työpajakontrollin alaisia, mitä tarpeiden saantiin, niiden antamiseen ja lähettämiseen sinne tai tänne tulee, tuotteiden vaihtotoimintaa johtavan yleisen keskuskomitean (Varastojen Komissariatien) johdanna alaisina.

Kuluttajain puolella, helpottaakseen tarpeiden jakoa niiden kesken, on Neuvostohallituksen toimesta astunut kuluttajien yhteiseksi kulutusjärjestyksi muodostuminen.

Maanviljelyksen alalla, jossa vallattujen maiden jako lisäsi talonpojille korkeintaan jonkun eekkerin henkeä kohti (yleensä noin kaksi desjaniitaa) maata, talonpoikainen yksityisviljely on alkanut nopeasti muuttua niiden keskiseksi ko-operativiseksi yhteisviljelykseksi, talonpojat itse vapaaehtoisesti yhdistäen viljelyksensä ym. Toiselta puolen on Neuvostohallitus myös alkanut olla tilaisuudessa kehittää suoranaista teollisuusjärjestelmällistä viljelystä. Ristiriita maalais- ja kaupunkielämän välillä tuotannossa alkaa hävitä. Neuvostojärjestelmän taloudellinen peruste näin nopeasti lujittuu.

Mitä hyötyä tuotannon järjestämisestä teolliselle (industrialistiselle) pohjalle on ollut, sitä valaisee ne, tosin vielä sangen niukat tiedot, mitä esim. kangasteollisuusalan keskuskomitean ("Centro-Textile") puheenjohtaja Nogin on tältä alalta englantilaiselle kirjeenvaihtajalle, A. Ransomille antanut. (Soviet Russia I, 3, 9.)

"Tekstiili-teollisuus on Venäjän tärkein teollisuusala. Ennen sotaa sen palveluksessa työskenteli noin 500,000 työläistä ja nykyään, sodan ja vallankumouksen aiheuttaman hajaannustilan vaikutuksesta huolimatta, siinä työskentelee 400,000 työntekijää

"Kaikki suuret tehtaat ovat jo tulleet kansallistutetuiksi (yhteiskunnallistetuiksi). Ennen, vaikka samassa kaupungissa saattoi olla tehtaita, jotka suorittivat tuotannon kaikki eri asteet, nämä tehtaat kuuluivat eri omistajille... Näin kangaspakka joutui menemään yhden tuotantoprosessin lävitse esim. Jaroslavissa, toisen Moskovassa, kolmannen Tulassa ja palaamaan takaisin Jaroslaviin lopullisesti valmistettavaksi, yksinkertaisesti vain sentähden, että ne eri tehtaat, jotka toimittivat sen valmistuksen eri asteet, sattuivat olemaan saman yhtiön jne. omistamia. Tehtaiden kansallistuttaminen on tehnyt mahdolliseksi järjestää ne järkiperaiselle pohjalle, siten, että koko valmistusprosessi alusta loppuun suoritetaan samalla paikkakunnalla, joten säästyään edestakasin kuleduksesta. Meillä on nyt 23 tällaista täydellistä tehdasryhmää ja kangasteollisuuden alaila kaikkiaan ryhmiä 54.

"Kontrollissa on tapahtunut samaten vastaavanlainen keskittyminen. Sen sijaan, että ennen kullakin liikkeellä oli omat johtokuntansa, eksperttinsä, kilpailevat myymälänsä ym., nyt on työläisten kontrollin järjestämä yksi ainoa johtava keskuskomitea, ekspertteineen ja sillä yksi ainoa tuotekeskuksensa. (Jo-

kaisessa tehtaassa tietenkin on oma työläisten muodostama työ-paja kontrollikomiteansa.)

”Ennen valmistettiin loppumaton määrä sangen vähän toisistaan eroavia kangaslajeja, joka oli kauppakilpailun tähden välttämätön. Tarpeettomat lajivaihdukset ovat nyt poistettut, seurauksena ollen työvoiman säästäminen.”

Nogin myös kertoi, että kun Neuvostohallitus ei voinut saada puuvillaa Amerikasta, eikä myöskään Turkestaniastakaan, senjohdosta, että Koltshakin kasakat olivat katkaisseet yhteyden sen kanssa, asetti ”Centro-Textile” professorit, veljekset Chilikin’it kokeilemaan, eikö käytännössä olevilla koneilla voitaisi valmistaa puuvillan ja pellavansekotuksesta kankaita. Pellavaa Venäjällä viljeltiin enemmän kuin kotimaista kulutusta varten. Näissä kokeiluissa on sittemmin täydellisesti onnistuttu, ollen nyt mahdollista valmistaa kankaita, joissa on pellavaa 50, tai 75 prosenttia, loput puuvillaa jne. Täten on saatu vaikea pula sivuutetuksi. Tämä yksi esimerkki valasee, mitä Venäjällä tapahtuu kaikkien teollisuuksien aloilla. Tuotanto työläisten itsensä tehdas-kontrollikomiteain ja teollisten keskuskomiteain johdannon alaisena on alkanut nopeasti kehittyä tehokkaammaksi, kuin mitä se koskaan ennen on Venäjällä ollut. Ja työläisiltä ei ole ollenkaan puuttunut kykeneväisyyttä tuotannon johdannassa, kuten seuraavan edellä mainitun Larin’in antaman lausunnon perusteella kirjoitettu selostus osottaa (Soviet Russia, I, 5, 7.) :

”Haastattaja kysyi Larinilta, onko totta, että tehdaskomiteat olisivat tietämättömyytensä kautta lisänneet tuottavaisuuden vähenemistä. Larin vastasi, että alussa oli paljon vaikeuksia, jotka johtuivat kokemuksien puutteesta ja siitä anarkisesta järjestelmän puutteesta, joka vallitsi kapitalistisen tuotantojärjestelmän vallitessa. Ei esim. ollut mitään tilastoja saatavissa oleviin raaka-aineisiin nähden. Myös on luonnollista, että insinöörien ja konttorien palveluskunnan alussa harjottama sabotaasi synnytti jonkun verran hämmennystä. Mutta nyt kun teknillinen palveluskunta on jälleen palannut työhönsä, on tässä suhteessa saatu järjestys palautetuksi. Ei ole ollenkaan totta, etteivätkö työläiset haluaisi tehdä työtä ja noudattaa ohjeita ja sääntöjä. Missä vain on raaka-aineita ja polttoaineita saatavana, työt jatkuvat työläisten nälkästäkin huolimatta. Useilla teollisuusaloilla, kuten tulitikkuteollisuudessa, on ollut mahdollista lisätä työn tuottavuusastetta, joka tulevaisuuteen nähden lupaa hyvää.”

Kun Venäjä ennen oli suurimmaksi osaksi tuottanut ulkomailta kaikki tehtaissa tarvittavat työvälineet, mallit yms., niin suurin puute tällä kertaa on niistä ja koneiden osista, joita ei Venäjällä oltu valmistettu. Muu teollisuus Venäjällä alkaa vähitellen tyydyttää maan tehdastuotteiden tarpeen, sillä on muistettava, että Venäjällä oli suurtehtaita, joissa työskenteli yli 1,000 työläistä kussakin, enemmän kuin mitä esim. Saksassakin.

Sisäinen tilanne yleensä.

Sisäisesti kaikkien niiden todisteiden perusteella, mitä Venäjältä on saapunut, on Venäjällä yleinen järjestys, turvallisuus ja väestön taloudellisen sekä varsinkin henkisen tilanteen kohoaminen parempi kuin koskaan ennen. Useat ulkomaalaisetkin asioiden tarkastajat, jotka ovat Venäjälle lähteneet mielipiteiltään suoranaisesti vihamielisinä soviittijärjestelmälle ja täynnä ennakkoluuloja, täynnään käsityksiä siitä "kauheasta sekasorrosta", mikä siellä sanomalehtiutusten mukaan vallitsee, ovat joutuneet myöntämään matkustettuaan maan halki ristiin ja rastiin, että Venäjällä vallitsee nyt kaikissa suhteissa kerrassaan ihmeteltävä järjestys. Voidaksemme ymmärtää täydellisesti, mistä johtuu tämä soviittijärjestelmän sisäinen lujus ja menestyksellisyys yleisten asioiden hoidossa ja johdossa, täytyy meidän vapautua joistakin niistä ennakkoluuloista, mitä niin yleisesti Venäjän oloihin nähden kaikkialla on vallinnut. Ensinnäkin, Venäjän väestöstä nykyään jo melko suuri prosentti asuu kaupungeissa ja kauppaloissa, joten sen kiinteä yhteys keskenään ja varsinkin teollisuustyöväen kanssa on siten käynyt melko helpoksikin. Valtion virallisten tilastojen mukaan jo 1897 oli kaupunkien asukasluvu 13.4 prosenttia ja kauppalain sekä kylien, joissa oli kussakin enemmän kuin 2,000 asukasta, toisissa kylissä aina 4,000:een asti, asukasluvu yhteensä 18.5 prosenttia. Näin havaitsemme, että kaupunki-, kauppala- ja kirkonkylien kunnissa asui Venäjän väestöstä noin 32 pros., eli lähes kolmasosa (Varsinais-Venäjällä noin 17 miljoonaa henkeä). Olkoon vielä otettu huomioon, että tästä 17:sta miljoonasta hengestä vain 1,500,000 elätti itsensä maanviljelyksellä.

Jälkeen 1897:n ovat nämä suhteet tietenkin sitten vielä suuresti muuttuneet. Esim. suurkaupunkien, kuten Pietarin, Moskovan ym. väestö on kasvanut nopeammin kuin mitkään muut sen kokoiset kaupungit mailmassa; Moskova vuosina 1900-10 kaikkiaan 48 pros., sensijaan kun esim. Chicago on samaan aikaan kasvanut vain 29 prosenttia ja Philadelphia 20 pros. Nykyään siis voidaan Venäjän kaupunkien yms. ei-maanviljelyksestä elävän teollisuuden, liikenteen ja tuotteiden jaon palveluksessa olevan väestön laskea olevan hyvin lähelle 40 prosenttia. Tämä on suhteellisesti suurempi prosenttimäärä kuin esim. Suomessa.

Toiseksi Venäjällä ei yleinen luku- ja kirjojutustaito ole viime vuosina ollut niin alhaisella asteella kuin yleensä on otaksuttu. Vuoden 1897:n tilastot jo osottavat, että luku- ja kirjojutustaito oli miesten keskuudessa yleensä koko maassa ikäluokittain, nämä ikäluokat otettuna nykyisen ikänsä mukaan, seuraava:

30—39 52 prosenttia.

40—49 50 prosenttia.

50—59 44 prosenttia.

Naisten keskuudessa vastaavissa ikäluokissa:

30—39 23 prosenttia.

40—49 20 prosenttia.

50—59 16 prosenttia.

Jälkeen 1897:n on tietysti luku- ja kirjojutustaito lisääntynyt nuoremmissa ikäluokissa, jotka nyt ovat alle 30:n vuoden, ollen se niiden keskuudessa jo lähelle 70 prosenttia. Näin miesten keskuudessa yleensä puolet osaa- vat lukea ja kirjottaa ja naisten keskuudessa noin kolmasosa. Kaupungeissa yli kolme neljättäosaa miehistä ja puolet naisista osaavat lukea ja kirjottaa. Nykyään soviittijärjestelmän aikana on luku- ja kirjojutustaito nopeasti lisääntynyt, sitä edistäen sen pakollinen toteuttaminen yli maan.

Aivan huoletti voi sanoa, että parin kolmen vuoden perästä Venäjällä alle 60:nen vuotiaista ei tule olemaan kuin verrattain pieni murto-osa enään luku- ja kirjojutustajdottomia.

“Soviet Russia” lausuukin heinäkuun 21:n päivän numerossaan, että “Sovietti-Venäjä ei säästä vaivoja eikä varoja yleisen henkisen kehityksen edistämiseksi Venäjällä. Mikään maa ei voi kilpailla Sovietti-Venäjän kanssa tällä kentällä. Sitä osottaa m. m. seuraava Pietarista saatu tiedonanto:

“Joitakin päiviä sitten asianomainen komitea hyväksyi seuraavan menoarvion Kansanvalistus Komissariatien käytettäväksi pohjoisessa piirissä: vuoden 1919 ensimmäisenä kuutena kuukautena 1,267 miljoonaa ruplaa. Tämä mittamaton summa on Pietaria ja sen ympäristön pohjoisia kuntia varten.”

Moskovan Kansanvalistus-Toimikunnan tiedonannon mukaan on Moskovassa kaikkiaan 756 koulua ja niissä 147,100 oppilasta. 396:lla koululla on omat keittiönsä, jotka valmistavat ilmaseksi aamiaisen 130,250:lle oppilaalle. Koulujen toimikunta myös varustaa useille lapsille vaatteet sekä jalkineet. Lasten ruokkimisen kontroleeraavat lasten vanhemmat. Moskovan piirissä on lapsille 90 ruokasalia ja 5 asuntotaloa sekä 75 päivä-lapsikotia, 2 parantolaa, 5 maanviljelyssiirtolaa ja 95 avustuslaitosta.

Samaten kuin Soviettijärjestelmä on kyennyt ratkasemaan lasten koulukysymyksen, ruokkimisen ja vaatteettamisen sekä yleisen hoitamisen sekä kouluaikana, että sitä ennen ja sen jälkeen, on se paremmin kuin mikään tähänastinen muu järjestelmä kyennyt ottamaan huolen yhteiskunnan äideistä. Soviettitasavallassa ei työtätekevien ihmisten vaimojen tarvitse raskausaikanaan raataa ja kärsiä puutetta sekä olla kaikenlaisten huolien vaivaamia. Kansan komissarin Kollonatin johdolla on pantu käytäntöön useita eri määräyksiä, joiden kautta äidit tällä ajalla vapautetaan työstä sekä samassa yhteiskunta taaten niille toimeentulon sekä myös vapaan hoidon, joka useinkin on kaikkein tärkein. Naisten kansallistuttaminen, jota kaikkien maiden porvarilliset lehdet ovat huutaneet, on ollut mitä katalin vale, jota Helsingistä, varsinkin Suomen valkoset pyövelit ovat koettaneet kaikin keinoin sa levittää sähkösanomien ja muiden kautta ympäri maailman. Aviosuhteissa on Venäjällä astunut voimaan siviili-avioliittojärjestelmä, joka osittain on jo vuosikymme-

niä vallinnut muualla Euroopassa ja Yhdysvalloissakin. Kaikki jutut "vapaasta rakkaudesta" ovat pelkkää lorua.

Ravintosuhteissa on Venäjällä työläisten ja talonpoikain asema melko siedettävä, nykyään paljon parempi kuin sodan aikana ja Kerenskyn sekasorron vallitessa. Ravintoa saavat ensinnä kaikki hyödyllisen työn tekijät, eniten ne, joiden työ on kuluttavimpaa ja muut luokat saavat vasta senjälkeen ja siinä suhteessa kuin niille jää, täytyen niiden tietystikin ostaa itselleen kaiken ravinnon, elleivät sitä työllään suoranaisesti ansaitse.

Tieteiden ja taiteiden harrastaminen on nyt Venäjällä kehittynyt yleiseksi ja sellaiseen kukoistukseen kuin mitä se ei ole missään maassa. Teattereihin, joissa mailman taiteen parhaimpia dramoja ja operoita esitetään, konserttisaleihin, joissa soitetaan parhaita sävellyksiä, museoihin ja taidekokoelmiin on nyt väestön suurilla joukoilla vapaa pääsy. Ennen ne olivat vain rikkaiden ylellisyyshautintoa, ne useinkaan edes taiteilijoita käsittelemättä tai tosisuosioltaan palkitsematta. Nyt taiteilijoita innostaa se lämmin suosio, jonka saavat kansan syviltä riveiltä osakseen ja käsitys, että taiteellaan tekevät tuhannet ihmiset onnellisiksi.

Erinäisistä järjestöistä kannattaa vielä mainita, että Varsinais-Venäjän laaja osuuskunnallinen liikekin on m. m. asettunut Soviettijärjestelmän taakse ja kannattajaksi, Siperiassa samoin osuustoiminnallisen väestön enemmistö alkaen olla suosiollinen ja kääntäen selkensä Koltshakin hallitukselle. Venäjän työläisten ammattijärjestöt (uniot) ovat tietysti myös jo kaikki asettuneet kiinteästi Sovietti-vallan taakse. Sen aikana ne ja niiden yleinen jäsenmäärä ovatkin suunnattomasti kasvaneet. Venäjän ammattiyhdistysten liiton sihteerin Riazanovin lausunnon mukaan on niissä nyt yli 3,500,000 jäsentä. Kun otamme huomioon, että kysymyksessä on vain Varsinais-Venäjä, jonka asukasluku tuskin nousee 60:een miljonan ja muistamme, että Yhdysvaltain kaikissa taloudellisissa järjestöissä yhteensä ei vielä ole näin paljoa jäseniä, vaikka maan asukasluku on lähes kaksinkertainen, niin saamme tästä jo jonkunlaisen käsityksen Venä-

jän teollisuus- ja liikennetyöläisten järjestyneisyydestä sekä sen mukaisesta voimasta.

Itsestään selvä asia on, että Venäjän kaikki työläiset kuuluvat itse kukin työpajansa työmaakontrollijärjestykseen, valiten työmaakomiteansa ja niiden kautta toimien suoranaisesti tuotannon johtajina sen työmailla. Samoin talonpojat yleensä kuuluvat vastaaviin maakomiteoihinsa ja niiden kautta vallitsevat työoloja maatuotannon alalla.

Lopuksi olkoon tässä yhteydessä mainittuna etta sen jälkeen kun Venäjän sosialidemokratisen puolueen "bolshevikkien" aloitteesta tämä puolue oli ottanut nimekseen Kommunistinen puolue ja ryhtynyt kehittämään uutta työläisten yleismaailmallista yhtenäisyyttä, kolmatta Internatsionalia, on kommunistipuolueita syntynyt useimmissa maissa, taikka niiden entiset puolueet yhtyneet kommunistisiin periaatteisiin ja kolmanteen Internatsionaliin. Sen yhteyteen on m. m. Yhdysvaltain Industrial Workers of the World Liitto kutsuttu ja on tämän toimeenpaneva komitea päättänyt ottaa kutsun vastaan. Mailman tapaukset nopeasti kehittyvät siihen suuntaan, että työväen kolmas Internatsionali kasvaa siksi työväen kansainväliseksi jättiläisjärjestykseksi, jonka nimessä se ottaa mailman asioiden hoidon käsiinsä, kuten se on jo Venäjällä tehnyt. Mikä merkitys Venäjän työväen toimeenpanemalla yhteiskunnallisella vallankumouksella on tässä suhteessa ollut, mille ennakkokokemukselle tämä vallankumous on perustunut ja mikä työväen joukkojen taistelumuoto on siinä ollut päätekijänä, selviää tämän kirjan jälkimäisestä liitteestä, jonka Lenin on kirjottanut.

Ainoastaan kansainvälisen solidarisen yhteistoiminnan kautta työväki pääsee lopullisesti valtaan ja voi valtansa vakiinnuttaa niissä maissa, joissa se on jo voittanut. Venäjän köyhälistö tarvitsee enään tätä työväen kansainvälisen solidariteetin näytettä ja sen perusteella toimintaa. Ymmärtääkö työväenluokka muissa maissa nyt tehtävänsä ja kykeneekö se edukseen toimimaan, sen osottaa lähitulevaisuus,

LIITE I.

Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvosto-Tasaval- lan Perustuslaki.

Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvosto-Tasavalta. Neuvostojen yleisvenäläisen 5:nneen kongressin, heinäk. 10:nä päivänä 1918, hyväksymät päätökset.

Työtätekevien ja riistettyjen ihmisten oikeuksien julistus (jonka Neuvostojen yleisvenäläinen kolmas kongressi, tammi-kuussa, 1908 oli hyväksynyt), yhdessä Neuvosto Tasavallan Perustuslain kanssa, jonka viides kongressi on hyväksynyt, muodostavat Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvosto-Tasavallan yhden yhtenäisen perustuksellisen lain.

Tämä perustuslaki astuu voimaan senjälkeen kun se on kokonaisuudessaan julkaistu "Yleisvenäläisen Yleisen Toimeenpane-
van Komitean Tiedonannoissa" (Izvestia). Neuvostohallituksen kaikkien äänenkannattajien on se julaistava ja on se pantava näköksälle huomattavalle paikalle kaikissa Neuvostolaitoksissa.

Viides kongressi evästä Opetustoiminnan Kansan Komissariatia järjestämään kaikissa Venäjän Tasavallan kouluissa ja oppilaitoksissa tämän Perustuslain vallitsevain periaatteiden tutkimisen ja selostamisen.

ENSIMÄINEN OSA.

ENSIMÄINEN LUKU.

Työtätekevien ja riistettyjen ihmisten julistus

1. Venäjä julistetaan työläisten, sotilasten ja talonpoikien Neuvostovallaksi. Kaikki yleinen ja paikallinen valta kuuluu näille Neuvostotasavalloille.

2. Venäjän Neuvostotasavalta muodostuu va paiden kansojen vapaan yhdyntän perustalle, kansojen Neuvostotasavaltain liitoksi.

TOINEN LUKU.

3. Pitäen perustarkoituksenaan estää toisen henkilön riis-
tämästä toista täydellisesti poistamalla luokkajaon, kukistamalla riistäjäluokan ja perustamalla sosialistisen yhteiskunnan ja saattamalla sosialismin voittoon kaikissa maissa, Venäjän työ-
läisten, sotilasten ja talonpoikain edustajien kolmas kongressi edelleen päättää:

a) Tarkotuksella toteuttaa maan yhteiskunnallistuttaminen kaikki maan yksityisomistusoikeus lopetetaan ja koko maa julistetaan kansallisomaisuudeksi sekä tullaan se jakamaan maanviljelijäin kesken ilman mitään korvausta entiselle omistajalle, sen mukaan kuin kukin kykenee sitä viljelemään.

b) Kaikki metsät, luonnon rikkaudet, yleistä käyttöä varten välttämättömät vedet, kaikki tuotantovälineet, elolliset ja elottomat, koemaatilat ja maanviljelysyritykset julistetaan kansallisomaisuudeksi.

c) Ensimmäisenä askeleena kaikkien myllyjen, tehtaiden, rautateiden ja muiden kuletuks- ja tuotantolaitosten täydelliseksi siirtämiseksi Neuvostotasavallan omaisuudeksi, täten vahvistetaan Neuvostojen työläisten kontrollilaki sekä tämän kautta Ylimmän Kansallisen Taloushoidon Neuvoston perustaminen, taatakseen siten vallan työväen riistäjien yltse.

d) Suhteessa kansainväliseen pankki- ja rahaliikkeeseen Neuvostojen kolmas kongressi harkitsee tsarin hallituksen maanomistajien ja porvariston ottamien lainojen Neuvoston päättämää hyökkäämistä ja luottaa siihen, että Neuvostohallitus tinkimättömästi seuraa tätä menettelytapaa siihen asti kun koko maailman työväenluokan vallankumous lopullisesti on kukistanut kapitalismin sorron.

e) Työväenluokan vapauttamisen yhtenä edellytyksenä kapitalismin ikeestä kaikkien pankkien omistusoikeuden siirtyminen Työläisten ja talonpoikain hallitukselle täten vahvistetaan.

f) Yleinen työvelvollisuus pannaan käytäntöön tarkotuksessa siten hävittää yhteiskunnan loiseläjäkerrokset ja maan taloudellisen elämän järjestämiseksi.

g) Tarkotuksella turvata työväenluokkaa kaiken vallan käsissään pitämisessä, ja poistaakseen kaiken mahdollisuuden riistäjien vallan palauttamiseksi, päätetään, että kaikki työntekijät on asetettava ja että on järjestettävä sosialistinen punanen armeija sekä riisuttava omistavat luokat aseista.

KOLMAS LUKU.

4) Ilmaisten ehdottomaksi päätöksekseen vapauttaa ihmisyden kapitalismin ja imperialismin kynsistä, joka hukutti koko mailman vereen tämän nykyisen kaikista rikokseellisimman sodan aikana, Neuvostojen kolmas kongressi on täydellisesti yhtä mieltä Neuvostohallituksen ohjeiman kanssa riikkaa kaikki salaiset sopimukset, järjestää taistelevien armeijain työläisten ja talonpoikain veljestyminen mitä laajimmassa mittakaavassa, sekä koettaen tehdä kaiken voitavansa yleisen kansanvaltaisen rauhan aikaansaamiseksi ilman anastuksia ja ilman korvauksia, perustuen se vapaiden ihmisten itsehallinto-oikeuudelle.

5) Myös tämän tarkotusperän saavuttamiseksi Neuvostojen kolmas kongressi päättää lopettaa porvarillisen sivistyksen raakalaismaisen menettelyn, jonka mukaan joidenkin valikoitujen kansojen riistäjillä on oikeus orjuuttaa satoja miljoonia työtä-

tekeviä ihmisiä Asiassa ja yleensä siirto- sekä pienemmissä alusmaissa.

6) Neuvostojen kolmas kongressi hyväksyy Kansan komissarien Neuvoston menettelyn Suomen itsenäiseksi julistamisessa, joukkojen Persiasta pois kulettamisen ja Armenialle itsehallinnon myöntämisen.

NELJÄS LUKU

7. Työläisten, sotilaiden ja talonpoikain koko Venäjän Edustajaneuvostojen kolmas kongressi uskoo, että nyt työläisten ja riistäjien välisen rakkasevan taistelun kestäessä ja kehittyessä riistäjät eivät saa hallussaan pitää minkäänlaista Neuvostohallituksen tointa. Kaikki valta täytyy kuulua ainoastaan työtätekeville joukoille ja heidän täysivaltaisille edustajilleen — työläisten, sotilaiden ja talonpoikain Neuvoston edustajille.

8. Yrityksessään muodostaa Venäjän kaikkien kansojen työläisluokkien vapaan ja vapaaehtoisen, ja siitä syystä täydellisemmän ja varmemman liiton, Neuvostojen kolmas kongressi vahvistaa Venäjän Neuvostotasavaltujen Liiton yleiset periaatteet, jättäen kunkin kansallisuuden työläisten ja talonpoikain päätettäväksi neuvostojensa täysi-istunnossa seuraavan kysymyksen: haluavatko he vai eivätkö ja millä pohjalla, ottaa liittohallitukseen ja muihin liittoja edustaviin Neuvostolaitoksiin osaa.

TOINEN OSA

VIIDES LUKU.

Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvosto-Tasavallan perustuslain yleiset määräykset

9. Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan perustuslain yhtenä pääkysymyksenä on nykyistä muutosaikaa silmällä pitäen, perustaa kaupunki- ja maalaistyöläisten ja köyhempien maanviljelijäin diktatuuri yleisvenäläisen voimakkaan Neuvostohallituksen muodossa tarkoituksella poistaa kaiken ihmisten harjottaman toisten ihmisten riiston ja toteuttaa sosialistinen yhteiskunta, jossa ei ole luokkajakoa eikä autokratista valtiota.

10. Venäjän tasavalta on vapaa, koko Venäjän työläisten sosialistinen yhdistys. Kaikki valta Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan rajojen sisällä kuuluu kaikkien Venäjän työläisten kaupunkilais- ja maalais-Neuvostoille.

11. Niiden alueiden Neuvostot, jotka eriävät erikoisen olomuotonsa tai kansallisen luonteensa perusteella, voivat liittyä itsehallinnollisiksi alueunioiksi, joita hallitsevat paikallisten Neuvostojen kongressi ja näiden toimeenpanevat elimet.

12. Ylin valta Venäjän Sosialistisessa Liitto-Neuvostotasavallassa kuuluu koko Venäjän Neuvostojen kongressille ja kongressien kokoontumisten väliajoilla koko Venäjän yleiselle toimeenpanevalle komitealle.

13. Todellisen omantunnon vapauden turvaamiseksi kaikille työntekijöille kirkko erotetaan valtiosta ja koulut kirkoista ja

jokaiselle kansalaiselle hyväksytään oikeus levittää uskonnollista ja uskontovastaista propagandaa.

14. Täydellisen ajatuksen ilmaisuvapauden turvaamiseksi työtätekeville joukoille Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta poistaa sanomalehtien pääomasta riippuvaisuuden ja siirtää työläisille ja köyhemmille talonpojille kaikki sanomalehtien, lentolehtien ja kirjojen julkaisemisessa tarvittavat teknilliset ja aineelliset välikappaleet ja takaa edellisten vapaan levityksen yli maan.

15. Saattaakseen työläisille tilaisuuden pitää vapaita kokouksia, Venäjän Neuvostotasavalta tarjoaa työläisille ja köyhemmille talonpojille kalustettuja kokoushuoneita ja huolehtii niiden valaisemisesta ja lämmittämisestä.

16. Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta on murskannut omistavan luokan taloudellisen ja politisen vallan ja olen sen kautta poistanut kaikki esteet työläisten ja talonpoikain vapaalta järjestymiseltä ja toiminnalta, se tarjoaa aineellista ja muuta avustustaan työläisille ja köyhemmille maanviljelijöille, yhteenliittyessään ja järjestyessään.

17. Taatakseen työläisille todellisen mahdollisuuden saada tietoja, Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta ottaa tehtäväkseen valmistaa täydellisen ja yleensä vapaan opetuksen työläisille ja köyhemmälle talonpoikaisväestölle.

18. Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta pitää työnteon jokaisen tasavallan kansalaisen velvollisuutena ja julistaa tunnuslauseekseen seuraavaa: "Joka ei tee työtä, hän ei myöskään saa syödä."

19. Tarkotuksella puolustaa suuren työläis- ja talonpoikaisvallankumouksen voittoa, Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta pitää jokaisen tasavallan kansalaisen velvollisuutena sosialistisen isänmaan puolustamisen ja sitä tarkotusta varten saattaa se voimaan yleiset sotilasharjoitukset. Kunnia puolustaa vallankumousta aseilla annetaan ainostaan työtätekeville sekä ei-työtätekevät velvotetaan suorittamaan muita sotilaallisia tehtäviä.

20. Kaikkien maiden työläisten yhteenkuuluvaisuuden perusteella Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta myöntää Venäjän kansalaisten kaikki politiset oikeudet kaikille ulkomaalaisille, jotka asuvat Venäjän tasavallan alueella ja ottavat osaa yhteiskuntahyödylliseen työhön ja jotka kuuluvat työtätekevään työväenluokkaan. Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta myöntää paikallisille Neuvostoille myöskin oikeuden antaa kansalaisoikeudet edellämainituille ulkomaalaisille ilman erityisiä monimutkaisia muodollisuuksia.

21. Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta tarjoaa suojaa kaikille ulkomaalaisille, jotka pakenevat politista taikka uskonnollista vainoa.

22. Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta tunnustaa kaikille kansalaisille yhtäläiset oikeudet huolimatta heidän ro-

dustaan tai kansallisesta syntyperästään ja julistaa tämän perusteella kaikki etuoikeudet, kuten myös kansallisten vähemmistöryhmäin sortamisen olevan ristiriidassa Tasavallan perustuslakien kanssa.

23. Ollen koko työväenluokan etujen ohjaama, Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta lopettaa yksilöiltä ja ryhmiltä kaikki sellaiset oikeudet, joita he voisivat käyttää sosialistisen vallankumouksen vahingoittamiseksi.

KOLMAS OSA

KUUDES LUKU.

Neuvostohallituksen muodostaminen. — A. Keskusvallan järjestäminen.

Kaikkien Venäjän työläisten, talonpoikain, kasakkain ja punasen armeijan edustajain Neuvostokongressi.

24. Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan liitossa on korkein valta kaikkien Neuvostojen yleiskongressilla.

25. Yleisvenäläinen Neuvostojen kongressi muodostuu edustajista, jotka valitaan kaupunkityöläisten Neuvostoista, 1 edustaja jokaisesta 25,000 äänestäjää kohti ja maakunta (Gubernia) Neuvostojen kongressista, yksi edustaja jokaista 125,000 asukasta kohti.

Huom. 1. Siinä tapauksessa, jos ei maakuntakongressia kutsuta kokoon ennen kuin koko yleisvenäläinen Neuvostojen kongressi kokoontuu, niin viimeksimainittuun edustajat lähetetään suorastaan kyläkunta (ujezd) kongressista.

Huom. 2. Siinä tapauksessa, että aluekongressi kokoontuu välillisesti ennen koko Venäjän Neuvostokongressin kokoontumista, niin aluekongressi voi lähettää edustajat Venäjän Yleisen Neuvostokongressiin.

26. Koko Venäjän yleinen toimeenpaneva komitea kutsuu yleisvenäläisen kongressin kokoon vähintään kaksi kertaa vuodessa.

27. Yleisvenäläisen kongressin voi kutsua erikoisistuntoon Venäjän yleinen toimeenpaneva komitea omasta aloitteestaan, taikka alue-Neuvostojen vaatimuksesta, joiden alue käsittää vähintään yhden kolmanneksen koko tasavallan kansasta.

28. Yleisvenäläinen Neuvostokongressi valitsee yleis-Venäjän Keskustoimeenpanevan komitean, käsittäen se ei enempää kuin 200 jäsentä.

29. Venäjän yleinen toimeenpaneva keskuskomitea on teistään vastuunalainen Venäjän yleiselle Neuvostojen kongressille.

30. Kongressin istuntojen väliajoilla yleisellä Venäjän keskus-toimeenpanevalle komitealle on ylin valta tasavallassa.

SEITSEMÄS LUKU.

Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea.

31. Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea on Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan ylin lakiasäätävä, toimeenpaneva ja kontrolleeraava laitos.

32. Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea yleispiirteisesti johtaa työläisten ja talonpoikain hallituksen ja koko maan Neuvostovallan laitosten toimintaa, se sovelluttaa sopusuh- taiseen käytäntöön ja valvoo Neuvostojen perustuslain ja ja Venäjän yleisen Neuvostokongressin ja Neuvostovallan yleisten virastojen tekemien päätöksien toteuttamista.

33. Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea ottaa huomioon ja julistaa Kansan komissarien Neuvoston sekä toisten erinäisten osastojen tekemät esitykset ja päätökset sekä myös julkaisee omat määräyksensä ja säädöksensä.

34. Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea kutsuu kokoon yleisvenäläisen Neuvostokongressin, jolloin toimeenpaneva komitea selostaa toimintansa ja yleisimmät kysymykset.

35. Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea muodostaa Kansan komissarien Neuvoston yleisesti valvomaan ja johtamaan Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostasavallan asioita, se myöskin muodostaa Kansan komissariateja johtamaan lukuisia eri osastoja.

36. Venäjän yleisen keskus-toimeenpanevan komitean jäsenet työskentelevät useissa eri osastoissa — kansan komissaria- teissa — tai toimeenpanevat Venäjän yleisen keskus-toimeenpanevan komitean erikoismääräyksiä.

KAHDEKSAS LUKU.

Kansan Komissarien Neuvosto.

37. Kansan komissarien Neuvostolle on uskottu Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan asiain hoito.

38. Suorittaakseen tämän tehtävän Kansan komissarien Neuvosto julkasee säädöksiä, päätöksiä, määräyksiä ja yleensä tekee kaikkea mikä on välttämätöntä nopeaan ja kunnolliseen hallituksen asiain hoitoon.

39. Kansan komissarien Neuvosto ilmoittaa viipymättä Venäjän yleiselle keskus-toimeenpanevalle komitealle tekemistään esityksistä ja päätöksistä.

40. Venäjän yleisellä toimeenpanevalle komitealla on valta, joko hyväksyä tai kumota kaikki Kansan komissarien tekemät päätökset ja esitykset.

41. Kaikki Kansan komissionarien Neuvoston antamat määräykset ja esitykset, joilla on suuri merkitys, lähetetään Venäjän yleiselle keskus-toimeenpanevalle komitealle harkittavaksi ja lopullisesti hyväksyttäväksi.

Huom.! Toimenpiteet, jotka vaativat pikaista toimintaa, voi Kansan komissarien Neuvosto suorastaan panna täytäntöön.

42. Kansan komissarien Neuvoston jäsenet ovat erinäisten Kansan komissariattien johtajia.

43. Kansan komissareja on seitsemäntoista:

- a) Ulkomaa-asioiden,
- b) Armeijan,
- c) Laivaston,
- d) Sisä-asioiden,

- e) Oikeusasiain,
- f) Työasiain,
- g) Yleisen hyvinvoinnin,
- h) Opetusasiain,
- i) Posti- ja sähkösanomalaitoksen,
- j) Kansallisuuksien asiain,
- k) Raha-asiain,
- l) Kulkuvälineiden,
- m) Maanviljelyksen,
- n) Kaupan ja teollisuuden,
- o) Kansallisten varastojen,
- p) Valtiokontrollin,
- q) Kansantalouden ylimmän neuvoston.
- r) Yleisen terveyden.

44. Jokaisella komissarilla on apunaan komitea, jonka presidenttinä hän on ja jonka jäsenet Kansan komissarien neuvosto valitsee.

45. Kansan komissarilla on yksilöllinen oikeus päättää kaikista kysymyksistä, jotka kuuluvat hänen toimikuntansa hallintopiiriin, ja hänen on siitä annettava selostus komitealle. Ellei komitea ole yhtä mieltä komissarien kanssa jostakin päätöksestä, niin komitea voi, keskeyttämättä päätöksen voimaantuloa, vedota siitä Kansankomissarien Neuvoston toimeenpaneville jäsenille tai Venäjän yleiselle keskus-toimeenpanevalle komitealle.

Komitean yksityisillä jäsenillä on myös tämä oikeus.

46. Kansankomissarit ja Kansankomissarien eli virastojen komiteat ovat täysin vastuunalaiset Kansankomissarien Neuvostolle ja Venäjän yleiselle keskus-toimeenpanevalle komitealle.

48. Kansankomissarin nimi kuuluu vain Kansankomissarien Neuvoston jäsenille, joka Neuvosto huolehtii Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan yleisistä asioista, ja sitä ei voi käyttää kukaan muu Neuvostovaltan edustaja, edustakoon hän joko yleistä tai paikallista Neuvostovaltaa.

YHDEKSÄS LUKU.

Yleisvenäläisen Neuvostokongressin ja Venäjän yleisen keskus-toimeenpanevan komitean hallintovaltan alaiset asiat.

49. Venäjän yleinen Neuvostokongressi ja Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea käsittelevät valtiosioita, kuten:

- a) Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan perustuslain vahvistaminen ja siihen muutoksien tekeminen.
- b) Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan sisä- ja ulkomaapolitiikan yleinen johto.
- c) Rajojen määritteleminen ja siirtäminen, myöskin alueitten luovuttaminen, jotka kuuluvat Sosialistiselle Liitto-Neuvostotasavallalle.
- d) Rajojen määritteleminen alueellisille Neuvostojärjestöille, jotka kuuluvat Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan, samoin niiden kesken syntyneiden riitojen ratkaiseminen.

e) Uusien jäsenien hyväksyminen Venäjän Sosialistiseen Liitto-Neuvostotasavaltaan ja siitä tapahtuvien eroamisten tunnustaminen.

f) Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan alueen yleinen hallinnollinen jakaminen ja alueellisten liittojen hyväksyminen.

g) Venäjän sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan painojen, mittojen ja rahojen perustaminen ja muuttaminen.

h) Ulkomaisten suhteiden, sodan julistamisen ja rauhansopimusten vahvistaminen.

i) Lainojen ottaminen, kauppasopimusten ja raha-asiallisten sopimusten allekirjottaminen.

j) Yleisen perustan ja suunnitelman kehittäminen kansantaloutta ja sen eri haaroja varten Venäjän Sosialistisessa Liitto-Neuvostotasavallassa.

k) Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan tulo- ja menoarvion hyväksyminen.

l) Verojen asettaminen ja kansalaisten valtiolle suoritettavien velvollisuuksien määrittelemine.

m) Asestettujen joukkojen järjestämisasemain luominen.

n) Valtion lainlaadinnan, oikeuslaitosten ja oikeuskäytön menettelytapain järjestäminen, siviili- ja rikosasioiden lainlaadinta jne.

o) Yksityisten Kansankomissarien tai koko Neuvoston nimittäminen ja erottaminen; samoin Kansankomissarien Neuvoston puheenjohtajan hyväksyminen.

p) Venäjän kansalaisoikeuksien antaminen ja peruuttaminen ja ulkomaalaisten oikeuksien määrittelemine.

q) Oikeus julistaa yksityinen tai yleinen anteeksi-anto.

50. Paitsi yllämainittuja asioita, Venäjän yleisellä Neuvostokongressilla ja Venäjän yleisellä keskus-toimeenpanealla komitealla on huolehdittavana kaikki muutkin asiat, jotka heidän arvostelunsa mukaan vaativat heidän huomioinnottomistaan.

51. Seuraavat asiat ovat yksinomaan vain Venäjän yleisen Neuvostokongressin määräämisvallan alaisia:

a) Neuvostoperustuslain hyväksyminen ja pääperusteiden muuttaminen.

b) Rauhansopimuksien vahvistaminen.

52. Asioissa, jotka mainitaan 49 pykälän c) ja h) sarakkeissa, saa Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea ratkaista vain siinä tapauksessa, että on mahdotonta kutsua kongressia koolle.

KYMMENES LUKU.

B. Paikallisten Neuvostojen järjestäminen.

Neuvostojen kongressit.

53. Neuvostojen kongressit muodostuvat seuraavasti:

a) Alueellinen (Oblast) kaupunki- ja maakuntien edustajista, yksi edustaja jokaista 20,000 asukasta kahden maaseu-

dulla ja yksi edustaja jokaista 5,000 äänestäjää kohden kaupungissa — mutta ei enempää kuin 500 edustajaa koko alueelta — tai lääninkongressin edustajista, jotka ovat valitut samoilla perusteilla, jos sellainen kongressi kokoontuu ennen alueellista kongressia.

b) Maakunnallinen (Gubernija): kaupunkilais- ja maalaiskuntien (Volost) edustajista, yksi edustaja maalaiskuntien 10,000 asukasta kohden ja yksi edustaja 2,000 kaupungin äänestäjää kohden; kaikkiaan koko maakunnasta korkeintaan 300 edustajaa. Siinä tapauksessa, jos piirikuntakongressi kokoontuu ennen maakuntakongressia, vaalit tapahtuvat samoilla perusteilla piirikongressissa maalaiskuntakongressin asemasta.

c) Piirikunnallinen (Okruga): maalaiskuntaneuvostojen edustajista, yksi edustaja jokaista 1,000 asukasta kohden, mutta korkeintaan 300 edustajaa koko piiristä.

d) Maalaiskunnallinen (Volost): Maalaiskunnan kaikkien kyläneuvostojen edustajista, yksi edustaja kutakin näiden Neuvostojen kymmentä jäsentä kohden.

Huomautus 1. Kaupunkikuntain Neuvostojen edustajat, joiden asukasmäärä ei ole yli 10,000 henkilöä, ottaa osaa piirikuntakongressiin; sellaisen alueiden, joissa on vähemmän kuin 1,000 asukasta, kyläneuvostot yhdistyvät lähettääkseen edustajia piirikuntakongressiin.

Huomautus 2. Maalaiskuntaneuvostot, joissa on vähemmän kuin kymmenen jäsentä, lähettävät yhden edustajan maalaiskuntakongressiin.

54. Neuvostojen kongressit kutsuvat vastaavat toimeenpanevat komiteat koolle omasta aloitteestaan, tai paikallisten Neuvostojen vaatimuksesta, jos vaatimuksen tehneiden Neuvostojen alueilla on vähintään yksi kolmas osa mainitun piirin koko asukasmäärästä. Joka tapauksessa pitää niiden kokoontua vähintään kaksi kertaa vuodessa alueellisiin kongresseihin, joka kolmas kuukausi maakunnallisiin ja piirikunnallisiin kongresseihin ja kerran kuukaudessa maalaiskunnallisiin kongresseihin.

55. Jokainen Neuvostojen kongressi (alueellinen, maakunnallinen, piirikunnallinen ja maalaiskunnallinen) valitsee toimeenpanevan elimensä — toimeenpanevan komitean, jonka jäsenmäärä ei saa olla suurempi kuin:

a) alueilla ja maakunnissa 25; b) piirikunnissa 20; c) maalaiskunnissa 10. Toimeenpaneva komitea on vastuunalainen sille kongressille, joka sen valitsi.

56. Kunkin asianomaisen alueen rajojen sisällä sen kongressi omaa korkeimman vallan; kongressin kokoontumisen väliaikoina toimeenpanevalla komitealla on ylin valta.

YHDESTOISTA LUKU.

Edustajien Neuvostot.

57. Edustajien Neuvostot muodostetaan:

a) Kaupungeissa, yksi edustaja kutakin 1,000 asukasta kohden; yhteensä ei vähempää kuin 50, eikä enempää kuin 1,000 jäsentä.

b) Kaikissa muissa asutuksissa (kauppaloissa, kylissä jne.), joissa on vähemmän kuin 10,000 asukasta, yksi edustaja jokaista 100 asukasta kohden; yhteensä, ei vähempää kuin kolme, eikä enempää kuin 50 edustajaa kutakin asutusta kohti.

Edustajien toiminta-aika kestää kolme kuukautta.

Huomautus: Pienillä maalaispaikoilla, missä vain mahdollista, kaikki asiat pitäisi päättää äänestäjien yleisessä kokouksessa.

58. Edustajien Neuvostot valitsee toimeenpaneva komitea huolehtimaan juoksevista asioista; ei enempää kuin viisi jäsentä maalaispiireissä ja yksi jokaista 50 jäsentä kohden kaupunkineuvostoissa, mutta ei enempää kuin 15, eikä vähempää kuin 3 (Pietari ja Moskova ei enempää kuin 40). Toimeenpaneva komitea on täydellisesti vastuunalainen sille neuvostolle, joka sen valitsi.

59. Neuvostojen edustajat voi toimeenpaneva komitea kutsua kokoon omasta aloitteestaan, taikka neuvoston jäsenten, ei kuitenkaan vähemmän kuin puolen neuvoston jäsenistön vaatimuksesta, kaikissa tapauksissa kerran viikossa kaupungeissa ja kahdesti viikossa maaseuduilla.

60. Neuvostolla hallintopiirissään ja pykälän 57 huomautuksessa mainitussa tapauksessa on äänestäjien kokouksella mainitussa piirissä korkein valta.

KAHDESTOISTA LUKU.

Neuvostojen paikallishallintovalta.

61. Alueelliset, maakunnalliset, piirikunnalliset ja maalaiskunnalliset Neuvostovallan laitokset sekä myös edustajien Neuvostot ovat velvolliset suorittamaan seuraavia tehtäviä:

a) Toteuttaa kaikkia määräyksiä, joita Neuvostovallan vastaavat korkeimmat laitokset antavat.

b) Ryhtyä kaikkiin toimenpiteisiin kunkin alueen sivistyksellisen ja taloudellisen tason kohottamiseksi.

c) Päättää kaikista kysymyksistä, jotka ovat paikallisesti tärkeitä kullakin alueella.

d) Sovelluttaa sopuuhaiseksi yhteistoiminnaksi kaikki neuvostotoiminta vastaavilla alueillaan.

62. Neuvostojen kongresseilla ja niiden toimeenpanevilla komiteoilla on oikeus kontrolloerata paikallisten Neuvostojen toimintaa (s. o. alueellinen kongressi kontrolloeraa alueensa kaikkia neuvostoja; maakunnallinen, maakunnan, paitsi ei kaupunkineuvostoja jne.); ja alueelliset ja maakunnalliset kongres-

sit ja niiden toimeenpanevat komiteat senlisäksi omaavat oikeuden kumota piirinsä Neuvostojen päätökset, artamalla tiedon tärkeimmistä tapauksista neuvostovallan keskusorganeille.

63. Velvollisuksiensa täyttämiseksi paikalliset maalais- ja kaupunki- ja toimeenpanevat komiteat muodostavat asianomaiset osastonsa.

NELJÄS OSA.

KOLMASTOISTA LUKU.

Äänestys-oikeus.

64. Äänioikeuden ja oikeuden tulla valituksi Neuvostoihin, omaavat seuraavat kansalaiset, huolimatta heidän uskonnostaan, kansallisuudestaan, asuinpaikoistaan jne. Venäjän Neuvostotasavallassa, olkootpa kumpaa sukupuolta tahansa ja jotka ovat täyttäneet vaalipäivään mennessä kahdeksantoista vuotta:

a) Kaikki, jotka ansaitsevat elämänsä työllä, joka on yhteiskunnalle tuottavaa ja hyödyllistä, ja myöskin taloustoimissa olevat henkilöt, joka saattaa mahdolliseksi ensinmainituille tehdä tuottavaa työtä, s. o. kaikkien luokkien työläiset ja palvelijat, jotka ovat teollisuuden, kaupan, maanviljelyksen ym. palveluksessa sekä talonpojat ja kasakka-maanviljelystyöläiset, jotka eivät palkkaa apulaisia voiton tekemiseksi.

b) Neuvostoarmeijan ja laivaston sotilaat.

c) Kumpaankin edelliseen ryhmään kuuluvat kansalaiset, jotka johonkin määrin ovat menettäneet työkykynsä.

Huomautus 1. Paikalliset neuvostot voivat, keskusvallan suostumuksella, alentaa tässä mainittua ikärajaa.

Huomautus 2. Ei-kansalaisilla, jotka mainitaan 2:n osan 5:ssä luvussa, 20:ssä pykälässä, on äänioikeus.

65. Seuraavilla henkilöillä ei ole äänioikeutta, eikä oikeutta olla ehdokkaina, vaikkakin he kuuluisivat yllämainittuihin luokkiin, nimittäin:

a) Henkilöt, jotka palkkaavat palkkatyövoimaa saadakseen lisää voittoa.

b) Henkilöt, joilla on tuloja ilman että tekevät työtä, kuten korkoa pääomasta, tuloja omaisuuksista jne.

c) Yksityiset kauppiaat, kauppa-, osake- ym. keinottelijat.

d) Munkit ja kaikkien kirkkokuntain papistot.

e) Työnantajat ja entisen polisin agentit, santarmit ja "Ohranan" (ent. tsarin "suojelusosaston") salapolisit, samoin entisen hallitsijasuvun jäsenet.

f) Henkilöt, jotka ovat laillisessa järjestyksessä julistettu henkisesti vajanaisiksi, samoin henkilöt, jotka ovat holhouksen alaisia.

g) Henkilöt, joilta Neuvostot ovat ottaneet kansalaisoikeudet itsekäiden ja epäkunniallisten tekojen ja rikosten takia, siksi ajaksi kuin rangaistus kestää.

NELJÄSTOISTA LUKU.

Vaalit.

66. Vaalit toimitetaan tavanmukaisesti niinä päivinä kun paikalliset Neuvostot määräävät.

67. Vaalit tapahtuvat vaalilautakunnan ja paikallisen Neuvoston edustajan läsnäollessa.

68. Siinä tapauksessa, että Neuvoston edustaja ei pätevän syyn takia voi olla läsnä, vaalilautakunnan puheenjohtaja ottaa hänen paikkansa.

69. Vaalilautakunnan jäsenten ja Neuvoston edustajan on allekirjotettava vaalitoimituksen pöytäkirjan ja vaalien tulostilaston laskettuaan tulokset.

70. Venäjän yleisen toimeenpanevan komitean on annettava yksityiskohtaisia ohjeita vaalien toimittamistapaan nähden ja henkisten ym. työläisten järjestöjen osaaottamisesta niihin.

VIIDESTOISTA LUKU.

Vaalien tarkistaminen ja kumoaminen sekä edustajien takasinkutsuminen

71. Kunkin vaalipiirin Neuvostot saavat kaikki vaaleja koskevat asiapaperit.

72. Neuvosto nimittää komitean tarkastamaan vaalien tuloksia ja suoritusta.

73. Tämä komitea tekee selostuksen Neuvostolle.

74. Neuvosto päättää kysymyksestä, jos ollaan epä tietoisia kuka ehdokkaista on tullut valituksi.

75. Neuvosto ilmottaa uudet vaalit, ellei tämän tai tuon ehdokkaan valintaa voida päättää.

76. Jos vaalit toimitettiin kokonaisuudessaan säännöttömästi, niin ylempi Neuvostovalta voi julistaa vaalit mitättömiksi.

77. Korkein valta vaalikysymyksissä on Venäjän yleisellä keskus-toimeenpanevalle komitealla.

78. Äänestäjillä, jotka ovat valinneet edustajan Neuvostoon, on oikeus kutsua hänet takaisin ja saada uudet vaalit toimitetuiksi yleisten määräysten perusteella.

VIIDES OSA.

KUDESTOISTA LUKU.

Tulo- ja menoarvio.

79. Venäjän Neuvostovaltan rahapolitika köyhälistön diktaatturin nykyisellä ylimenokaudella pyrkii edistämään porvariston omaisuuksien pakkoluovutuksen perustehtävää ja valmistamaan olosuhteita, jotka ovat välttämättömät Venäjän kaikkien kansalaisten yhdenvertaisiksi saattamiseksi tuotannossa ja jaossa. Tätä tarkotusta varten sen tehtävänä on varustaa Neuvostovaltan elimiä kaikilla välttämättömillä rahavaroilla Neuvostovaltan paikallisia ja valtiotarpeita varten ottamatta lainkaan huomioon yksityisiä omistusoikeuksia.

80. Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan menot ja tulot esitetään valtion tulo- ja menoarviossa.

81. Neuvostojen yleis-Venäjän kongressi tai Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea päättävät, mitkä tuloverot ja verotukset kuuluvat valtiomenoarvioon ja mitkä kuuluvat paikallisille Neuvostoille; nämä laitokset myöskin määräävät verojen rajamäärän.

82. Neuvostot asettavat veroja ainoastaan paikallisia tarpeita varten. Valtion tarpeet suoritetaan valtiorahastosta.

83. Mitään menoeriä ei suoriteta valtiorahastosta, joita ei ole esitetty tulo- ja menoarviossa ilman keskusvallan erikoista määräystä.

84. Paikalliset Neuvostot saavat luottoa asianomaiselta Kansankomissarilta valtiorahastosta, suorittaakseen menoja yleisiin valtiotarpeisiin.

85. Kaikki valtiorahastosta annetut erät, samoinkuin paikallisia tarpeita varten annetut lainat, täytyy käyttää menoarvion mukaisesti, eikä niitä voida käyttää mihinkään muihin tarkoituksiin, paitsi keskus-toimeenpanevan komitean ja Kansankomissarien Neuvoston määräyksestä.

86. Paikalliset Neuvostot valmistavat puolivuositain ja vuosittain tulo- ja menoarviot paikallisia tarpeita varten. Niiden kaupunki- ja maalaisneuvostojen arviot, jotka ottavat osaa piirikuntakongressiin, kuin myöskin Neuvostovallan piirikuntalaitosten arviot, täytyy alistaa maankunnallisten ja alueellisten kongressien tai niiden toimeenpanevien komiteoiden hyväksyttäväksi; piirikunnallisten, maakunnallisten ja alueellisten neuvostojen laitosten arviot ovat alistettavat Venäjän yleisen keskus-toimeenpanevan komitean ja Kansankomissarien Neuvoston hyväksyttäväksi.

87. Neuvostot voivat pyytää lisämäärärahoja asianomaisilta Kansankomissareilta sellaisiin tarpeisiin, joita ei arviossa otettu huomioon, tai jos myönnetty summa ei ole riittävä.

88. Siinä tapauksessa, jos paikalliset rahavarat eivät riitä paikallisiin tarpeisiin, niin tarpeellinen lisäerä voidaan saada valtiorahastosta, kun sitä pyydetään Venäjän yleiseltä keskus-toimeenpanevalta komitealta tai Kansankomissarien Neuvostolta.

SEITSEMÄSTOISTA LUKU.

KUODES OSA.

Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan vaakuna ja lippu.

89. Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan vaakunassa on punanen tausta, johon on asetettu kultanen viikate ja vasara (poikittain, kädensijat alaspäin) auringonsäteisiin ja köynnöksen ympäröimänä sekä varattu kirjoituksella: "Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta. — Kaikkien maiden työläiset liittykää yhteen "

90. Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvostotasavallan kauppalaivasto- ja armeijan lippuna on punanen vaate, jossa vasempaan kulmaan (ylös lähelle, lipputankoa) on kultasilla kirjaimilla merkitty kirjaimet: "R. S. F. S. R.", tai kirjotus: Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvostotasavalta.

Viidennen yleisen Venäjän Neuvostojen kongressin ja Venäjän yleisen keskus-toimeenpanevan komitean puheenjohtaja:

J. Sverdloff.

Venäjän yleisen keskus-toimeenpanevan komitean toimeenpanevat virkailijat: T. I. Teodorovitsch, F. A. Rosin, A. P. Rosenholtz, A. C. Mitrofanoff, K. G. Maximoff.

Venäjän yleisen keskus-toimeenpanevan komitean sihteeri:

V. A. Avanesoff.

LIITE II.

Kolmas Internatsionuli ja sen asema historiassa. Kirjottanut Nikolai Lenin.

(Alku, jossa Lenin letkauttaa Le Temps-nimistä ranskalais-ta porvarilehteä tahtomattaan Kolmatta Internatsionalia koske-vain asiain julkisaattamisesta, jätetty tästä pois.)

Kolmannen Internatsionalin perustaminen tapahtui sellai-sessa mailman tilanteessa, etteivät liittoutuneidenkaan maiden imperialistien tai kapitalismin lakeijain vähäiset ja kurjat pidät-telyt, ei scheidemannien Saksassa eikä rennerien Itävallassa ole kykeneviä estämään koko mailman työväenluokkaan leviämistä tietoja tästä Internatsionalista ja myötätunnosta sitä kohtaan. Tämän tällaisen tilanteen synnytti ilmeisesti kaikkialla ei päi-vittäin, vaan tunnittain kasvava köyhälistön vallankumous. Tä-män tilanteen synnytti työtätekevien joukkojen keskuudessa ke-hittynyt neuvostoliike, joka jo on saavuttanut sellaisen voiman, että siitä on tullut todella kansainvälinen liike.

Ensimmäinen Internatsionali (1864—1872) laski perustan työ-läisten kansainväliselle järjestölle valmistaakseen heidän vallan-kumouksellista painostustaan pääomaa vastaan. Toinen Inter-natsionali (1889—1914) oli köyhälistöllikkeen kansainvälisen jär-jestönä, jonka kasvaminen aiheutti vallankumouksellisen mie-lialan väliaikaisen laskun, •oppportunismin väliaikaisen voimistu-misen ja vei siten lopuksi tämän Internatsionalin häpeälliseen haaksirikkoon.

Kolmas Internatsionali todellisesti luotiin v. 1918, jolloin monivuotinen taisteluprosessi opportunistia ja sosial-shaavinis-mia vastaan, erikolsesti sodan aikana, johti kommunististen puolueiden syntyyn erin kansakuntien keskuudessa. Muodolli-sesti kolmas Internatsionali perustettiin sen ensimmäisessä edusta-jakokouksessa Moskovassa v. 1919 maaliskuulla. Ja tämän In-ternatsionalin luonteenomaisin piirre, sen kehoitus toteuttamaan, elämääns sovelluttamaan Marxin oppeja ja panemaan käytän-töön sosialismin ja työväenliikkeen vuosisataiset unelmat — tä-män Kolmannen Internatsionalin luonteenomaisin piirre heti il-maiksi itsensä sellaiseksi, että uusi, kolmas "työläisten kansanväli-nen yhtymä" alkoi jo nyt tunnetussa mitassa käydä käsi kädessä sosialististen tasavaltojen liiton kanssa.

Ensimmäinen Internatsionaali laski perustuksen köyhälistön kansainväliselle taistelulle sosialismin puolesta.

Toinen Internatsionaali oli perustaa valmistavana ajanjaksona laajan joukkoliikkeen levämiselle eri maissa.

Kolmas Internatsionaali omaksui toisen Internatsionalin töiden hedelmät, heitti syrjään sen opportunistisen, sosiali-shaivistisen ja pikkuporvarillisen muodon ja alkoi toteuttaa köyhälistön diktatuuria.

Maailman vallankumouksellista liikettä, köyhälistön liikettä pääoman ikeen kukistamiseksi johtavien puolueiden kansainvälisellä liitolla on nyt käytettävänään kestävydestään suuremmoinen tuki: muutamia neuvostovaltoja, jotka kansainvälisessä mitakaavassa, elämässä toteuttavat köyhälistön diktatuuria, sen voittoa kapitalismista.

Kolmannen Kommunistisen Internatsionalin maailmanhistoriallinen merkitys on siinä, että se alkoi toteuttaa Marxin suurinta tunnuslauselmaa, joka käsitti sosialismin ja työväenliikkeen vuosisataisen kehityksen tuloksen, tunnuslauselmaa, joka sisällyttää käsitteen: proletariaatin diktatuuri.

Tämä nerokas edeltäkäs arvioiminen, tämä nerokas teoria alkaa nyt toteutua.

Nämä latinalaiset sanat ovat nyt käännettyt kaikille nykyaikaisen Europan kansojen kielille ja vieläkin enemmän: kaikille mailman kielille.

On alkanut mailman historian uusi ajanjakso.

Ihmiskunta riisuu päältä viimeistä orjanmuotoaan: kapitalistisen eli palkkaorjuuden muotoa.

Orjuudesta vapauduttuaan ihmiskunta ensi kerran astuu todelliseen vapauteensa.

Kuinka on voinut olla mahdollista, että ensimmäisenä maana, joka on toteuttanut köyhälistön diktatuurin, joka on muodostanut neuvostovallan, on ollut yksi Europan takapajuisimmista maista? Me tuskin erehdymme, jos sanomme, että nimenomaan tämä ristiriita Venäjän takapajuisuuden ja sen korkeimpaan demokratian muotoon "hyppäyksen" välillä, porvarillisen demokratian kautta neuvosto- eli köyhälistödemokratiaan, nimenomaan tämä ristiriita oli yhtenä syynä sosialismin johtajia vastaan harjoitetun sorron, opportunististen tottumusten ja narri- maisten ennakkoluulojen rinnalla, joka erikoisesti on vaikeuttanut tai hidastuttanut neuvostojen tehtävän käsitystä Lännessä.

Työläiset ovat vaistollaan käsittäneet kautta maailman neuvostojen merkityksen köyhälistön taistelun välineenä ja köyhälistövaltion muotoina. Mutta opportunistin pilaamat "johtajat" jatkoivat ja yhä jatkavat porvarillisen demokratian puolesta puuhallua, nimittäin sitä "demokratiaksi yleensä".

Onko ihmeellistä, että köyhälistön diktatuurin toteuttaminen ennen kaikkea on osottanut ristiriidan Venäjän takapajuisuuden ja sen "hyppäyksen" välillä porvarillisen demokratian kautta. Ihmeellistä olisi ollut, jos historia olisi lahjottanut de-

mokratian uuden muodon toteuttamisen ilman vastakohtasarjaa.

Kuka marksilainen hyvänsä, vieläpä kuka ihminen hyvänsä, joka on yleisesti tutustunut nykyaikaiseen tieteeseen, vastaa, jos hänelle asetetaan kysymys: onko luultavaa tasapuolinen tai sopusuhtaisesti — proporsionalinen eri kapitalististen maiden siirtyminen köyhälistön diktatuuriin — vastaa tähän kysymykseen ehdottomasti kielteisesti. Tasapuolisuutta, sopusuhtaisuutta, suhteellisuutta ei kapitalismin mailmassa koskaan ole ollut eikä ole voinut olla. Kukin maa on kehittynyt erikoisen epätasaisesti milloin toisen, milloin toisen puolen tai piirteen ja ryhmän kapitalismin ja työväenliikkeen ominaisuuksia. Kehityksen kulku on käynyt epätasaisesti.

Kun Ranska suoritti suurta porvarillista vallankumoustaan herättämällä historiallisesti uuteen elämään koko Europan mannermaan, osottautui Englanti olevansa vastavallankumouksellisen liittoutuman johdossa, ollen samalla kapitalistisesti paljon kehittyneempi Ranskaa. Ja englantilainen sen ajan työväenliike nerokkaasti esiintuo paljon tulevasta marksismista.

Kun Englanti antoi mailmalle ensimmäisen laajan todella joukkoja käsittävän, politisesti muodostellun, köyhälistö-vallankumouksellisen liikkeen: chartismin, tapahtui Europan mantereella enimmäkseen heikkoja porvarillisia vallankumouksia, mutta Ranskassa leimahti ensimmäinen suuri kansalaisista köyhälistön ja porvariston välillä. Porvaristo mursi köyhälistön erinäiset kansalliset joukko-osastot yksitellen ja eri aikoina eri maissa.

Englanti kehitti mailman, jossa Engelsin lausuman mukaan porvaristo porvaristuneen aristokratian kanssa loi köyhälistön porvaristuneimman ylimystön. Kehittynyt kapitalistinen maa osottautui muutamiksi kymmeniksi vuosiksi jäävän takapajuisiksi köyhälistön vallankumouksellisen taistelun merkeissä. Ranska tuli kuluttaneeksi köyhälistön voimat kahteen sankarilliseen mailmanhistorian merkeissä tavattoman paljon antaneeseen työväenluokan kapinaan porvaristoa vastaan vuosina 1848 ja 1871. Ylijohto työväenliikkeen Internatsionalissa siirtyi sittemmin Saksalle 19:nneen vuosisadan 70-luvusta lähtien, jolloin Saksa oli taloudellisesti Englantiin ja Ranskaan nähden takapajulla. Ja kun Saksa taloudellisesti sivuutti molemmat nämä maat, s. o. 20:nneen vuosisadan toisella kymmenluvulla, silloin Saksan marksilaisen mailmalle malliksi sopivan työväenpuolueen johdossa osottautui olevan joukkue ilmeisiä lurjuksia, kaikkein likaisinta kapitalisteille itsensä myynyttä roistoväkeä Scheidemannista ja Noskesta aina Davidiin ja Legieniin saakka. Työläisistä nousseita telottajakonnia, monarkian ja vastavallankumouksellisen porvariston palveluksessa olevaa väkeä.

Koko mailman historia kulkee eittämättömästi köyhälistön diktatuuria kohti, mutta ei suinkaan kulje sileitä, yksinkertaisia, suoria teitä.

Kun Karl Kautsky vielä oli marksilainen eikä sinä luopiona, jollaiseksi hän tuli ryhtyessään taistelemaan kapitalistisen yhteiskunnan puolesta scheidemannien kanssa ja porvarillisen demokratian puolesta neuvosto- eli köyhälistödemokratiaa vastaan, hän kirjotti aivan 20:nneen vuosisadan alkuvuosina kirjoitelman: "Slavilaiset ja vallankumous". Tässä kirjoittelussaan hän esilintoi ne historialliset seikat, jotka merkitsivät mahdollisuuden slavilaisille kansainvälisen ja vallankumouksellisen liikkeen ylljohdon siirtymisen.

Niin tapahtui. Toiseksi — tietenkin vain lyhyeksi ajaksi — johtoasema vallankumouksellisessa proletarisessa Internatsionaalissa siirtyi venäläisille, kuten se oli 19 vuosisadalla eri kausina englantilaisilla, sitten ranskalaisilla, sen jälkeen saksalaisilla.

Minun on täytynyt jo useasti lausua: eturivissä oleviin maihin nähden venäläisillä oli helpointa alottaa suuri proletarinen vallankumous, mutta heille tulee vaikeammaksi johtaa se loppulliseen voittoon sosialistisen yhteiskunnan täydellisen järjestämisen mielessä.

Meidän oli helpompaa alottaa sen vuoksi, että:

Ensiksikin, — 20:nneen vuosisadan Europalle tavaton tsarillisen monarkian valtiollinen takapajuisuus synnytti joukkojen vallankumouksellisen rynnistyksen tavattoman voiman.

Toiseksi, Venäjän takapajuisuus johti omaperäisesti porvariston vastaisen proletarisen vallankumouksen tilanomistajia vastaan suuntautuneeseen talonpoikaisvallankumoukseen. Me aloimme siitä lokakuussa v. 1917, emmekä me olisi silloin voittaneet niin helposti ellemmä olisi alkaneet siitä. Jo v. 1850 Marx huomautti, Preussista puhuessaan, omaperäisen proletarisen vallankumouksen talonpoikaissodan kanssa yhtymisen mahdollisuudesta. Bolševikit puolsivat vuoden 1905 vallankumouksesta alkaen proletariatin ja talonpoikain vallankumoukselliskansanvaltaisen diktatuurin aatetta.

Kolmanneksi, vuoden 1905 vallankumous suoritti tavattoman paljon työläis- ja talonpoikaisjoukkojen valtiollisen opetuksen hyväksi, sekä niiden etujoukkojen länsimaisen sosialismin "viimeisen sanan" tutustuttamisen että joukkojen vallankumouksellisen toiminnan mielessä. Tällaisetta "kenraaliharjoitusta" v. 1905, olisivat v. 1917 sekä porvarillinen maaliskuun, että proletarinen lokakuun vallankumous olleet mahdottomia.

Neljänneksi, Venäjän maantieteelliset olosuhteet sallivat sen kauvemmin kuin muiden maiden kestää kapitalististen johtavien maiden ulkonaisen ylivoiman puristusta.

Viidenneksi, proletariatin omaperäinen suhtautuminen talonpoikaisväestöön helpotti porvarillisesta vallankumouksesta sosialistiseen siirtymistä, helpotti kaupunkien proletarien vaikutusta maaseudun puollproletarisiin, työtätekevien köyhimpiin keroksiin.

Kuudenneksi, lakkotaistelujen pitkäaikainen koulutus ja europolaisen työväen joukkoliikkeen kokemus helpotti, syvästi ja nopeasti kärjistyvän vallankumouksellisen tilanteen vallates-

sa, sellaisten proletaristen vallankumouksellisten järjestöjen omaperäisen muodon syntymistä kuin neuvostot ovat.

Tämän luetteleminen ei ole tietenkään täydellinen. Mutta toistaiseksi voinee rajottua siihen.

Neuvosto- eli proletarinen kansanvalta syntyi Venäjällä. Parisin Kommuniin verrattuna oli tehty toinen yleismaailmallis-historiallinen askel. Proletaris-talonpoikainen neuvostotasavalta osottautui ensimmäiseksi kestäväksi sosialistiseksi tasavallaksi mailmassa. Se ei enään voi kuolla uutena valtion tyyppinä. Se ei seiso enään yksin.

Sosialismin luomistyön läpiajamiseksi, sen saattamiseksi loppuun, tarvitaan vielä paljon, sangen paljon. Korkeammalla kulttuurikannalla olevien maiden neuvostovalloilla, joissa proletariattilla on suurempi paino ja vaikutusvalta, ovat kaikki mahdollisuudet sivuuttaa Venäjän, kun ne kerran asettuvat proletariatin diktatuurin tielle.

Vararikkoutunut toinen Internatsionali kuolee paraillaan ja mätänee elävältä. Tosiasiallisesti se näyttelee kansainvälisen porvariston käytyrin osaa. Se on todellinen keltanen internatsionali. Sen suurimmat aatteelliset johtajat, kuten Kautsky, ylis-tävät porvarillista kansanvaltaa, nimittään sitä "kansanvallaksi yleensä" taikka — mikä on vieläkin tuhempaa ja vielä kärkeämpää — "puhtaaksi kansanvallaksi."

Porvarillinen kansanvalta on elänyt aikansa, kuten on elänyt aikansa toinen Internatsionalikin, joka teki historiallisesti — välttämättömän, hyödyllisen työn, silloin kun päiväjärjestyksessä oli työväen joukkojen kehittäminen tämän porvarillisen kansanvallan puitteissa.

Kaikkein kansanvaltaisain porvarillinen tasavalta ei ollut koskaan, eikä voinut olla, minään muuna kuin pääoman koneena työntekijäin tukahduttamiseksi, pääoman valtiollisen vallan aseena, porvariston diktatuurina. Kansanvaltainen porvarillinen tasavalta lupasi vallan enemmistölle, julisti sitä, mutta ei voinut sitä koskaan toteuttaa niin kauan kuin vallitsi maan ja muiden tuotantovälineiden yksityisomistus.

"Vapaus" oli porvarillisessa kansanvaltaisessa tasavallassa todellisuudessa vapautta rikkaille. Proletarit ja työtätekevät talonpojat saattoivat ja heidän tuli käyttää sitä varustaakseen voimiansa pääoman kukistamiseksi porvarillisen kansanvallan voittamiseksi. Mutta tosiasiallisesti käyttää hyväkseen kansanvaltaa kapitalismin vallitessa työtätekevät eivät, yleisen säännön mukaan, voineet.

Ensi kerran mailmassa neuvosto- eli proletarinen kansanvalta muodosti kansanvallan joukkoja, työtätekeviä, työläisiä ja pikkutalonpoikia varten.

Ei koskaan vielä ole mailmassa ollut sellaista väestön enemmistön valtiollista valtaa, tämän enemmistön valtaa itse asiassa, kuten neuvostovalta on.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Esipuheeksi	3
I. LUKU.	
Venäläiset. Venäjän valtakunta	11
Venäläiset	12
Venäjän venäläinen asuttaminen	15
Laajenevan alkuperäisen venäläis-asutuksen yhteiskunnalliset piirteet	17
Venäjän läntiset jokireitit kauppateinä. Kaupan alkuperäinen kehitys ja merkitys	19
Volgan jokialue. Venäläisen asutuksen painopiste siirtyy Moskovaan	22
Venäjä Mongolien vallanalaisuudessa	24
II. LUKU.	
Venäjän kehittyminen europalaiseksi suurvallaksi. Maaorjuus. Talonpoikaiskapinat	27
Maaorjuuden kehittyminen	23
Talonpoikaiskapinat	31
Stenka Razinin kapina	31
Pugatshevin kapina	33
III. LUKU.	
Venäjä europalaisena suurvaltana. Porvarillinen perustuslakiliike. Talonpoikain vapauttaminen	38
Ranskan vallankumouksen vaikutus Venäjällä. Venäjä Euroopan taantumuksen päävarustuksena	40
Perustuslakipuuhut	44
Dekabristit	45
Uusi ankarampi valtiollinen taantumus. Slavophilit	49
Puolan kapina. Venäjä Europan rauhottajana	50
Talonpoikain vapauttaminen. Muut reformit	52
Perustuslakikysymys. Paikallinen hallintojärjestelmä	56
IV. LUKU.	
Kansalliset (sivistyneiden) vallankumousliikkeet ja salaliittojärjestöt	59
Kansallissosialismin kehitys	60
“Bakunin’in liitto-kollektivismi”	63
“Yhdistys kansan vapauttamiseksi.” “V narod-liike”	65
“Maa- ja Vapaus-Liitto”	67
“Kansan Tahto”-järjestö ja terrorismi	69

V. LUKU.

Vallankumouksellisen Työväenliikkeen syntymisen ensi- vaiheet	73
Maaorjain vapautuksen merkitys talonpoikaistaloudessa	73
Alkuperäinen suur- ja kotiteollisuus	76
Luokkajaon syyt talonpoikain keskuudessa	78
Teollisuuden kehitys Venäjällä 19:nnessä vuosisadan toisella puoliskolla	79
Nouseva kapitalismi ja hallitus	82
Porvarillinen vallankumousliike menettää luonnettaan.....	83
Itsetiedoton työväenliike. Ensimmäiset lakkotaistelut	85
Itsetiedoton lakkoliike	87
“Venäjän työläisten pohjoinen liitto.”	88
Venäjän ensimmäisen työväenliikkeen vaikutukset	90

VI. LUKU.

Venäjän vallankumouksellisen sosialidemokratisen työväen- liikkeen kehitys	94
Venäjän sosialidemokratien ensimmäiset ohjelmat	96
Terroristisen toiminnan jatkuminen	100
Sosialistisen kasvatustyön laajeneminen	101
Työväenyhdistysten syntyminen	103
Työväenyhdistysten järjestö rakenne	105
Puhtaan ammatillisen liikkeen kehitysjakso	106
Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen perustaminen	111
“Soviet”	112
Suuntariitain kehittyminen	117
“Bolshevismiin” ja “Menshevismiin” ensimmäiset ilmenemisen oireet	119
Agitatsioni vallankumouksellisen puolueohjelman puolesta	122
Taloudellisen ja valtiollisen taantumuksen aikajakso	123
Uusi kumouksellinen lakkoliike alkaa	125
Ylioppilasmellakat ja niiden merkitys	126
Vappumielenosotukset ja lakkoliike	128
“Polisi”-sosialismi	129
Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen toinen kokous	132

VII. LUKU.

Työväenliikkeen kasvaminen vallankumoukseksi. Vuoden 1905 suurlakko	140
Venäjän-Japanin sota	143
Pietarin Verisunnuntai	145
Työväen lakkoja, mielenosotuksia ja katutaisteluja.....	150
Talonpoikaiskapinat. Talonpoikain kongressi ja järjesty- minen	151
Sotaväen ja meriväen kapinat ja mellakat.....	153
Juutalaismellakat ja rotukahakat	156
Vallankumouksellinen terrorismi	157
Porvarillisen vastustusliikkeen kehitys	159
Hallituksen sovittelu- ja reformiyritykset	162

Marraskuun suurlakko	166
----------------------------	-----

VIII. LUKU.

Taantumus, Mailman sota. "Bolshevikit" sotavastaisen liikkeen johtajina	172
Joulukuun kapina Moskovassa	174
Taantumus kasvaa. Taloudellinen ahdinkotila	175
"Duma"-ilveily	179
Vallankumouksellinen sotilasliike	181
"Duma" kesytetään mustasotnjalaiseksi	184
Talonpoikaisväestön rauhottaminen	185
Työväen ja talonpoikain liike taantumisvuosina 1906—7... ..	187
Sosialidemokratisen työväenpuolueen viides kongressi....	190
Hajaannus "vallankumouksellisten sosialistien" puolueessa	195
Taloudellinen pula ja työväenliikkeen lamaantuminen huipussaan	197
Uusi elpyminen	198
Uudet suurlakkopuuhat	200
Mailman sota. Sen syntymisen luokkataisteluperusteet....	201
Venäjän sosialistien suhtautuminen sotaan	204
Sotavastaisen kansainvälisen sosialistiliikkeen syntyminen	207

IX. LUKU.

Vuoden 1917:n valtiollinen vallankumous ja tapaukset marraskuun yhteiskunnalliseen vallankumoukseen asti....	210
Sodan aiheuttama taloudellinen ja valtiollinen sekasorto...	211
Maaliskuun vallankumous. Tsarivallan kukistus	214
Taistelu "duma"-hallituksen sekä työväen ja sotilaiden neuvostojen välillä vallasta	222
Välialkainen hallitus päättää jatkaa sotaa. Köyhälistö vaatii rauhaa	223
Köyhälistön suoranainen taloudellinen vallankumous....	226
"Parlamentaristen sosialistien" käsiin joutunut "Neuvosto" alkaa palvella porvariston asiaa	227
"Bolshevikit" ja maaliskuun vallankumouksen jälkeiset tapaukset	229
Lenin esittää "bolshevikelle" uuden ohjelman	230
"Työläisten ja sotilaiden edustajaneuvosto" nousee määrääväksi laitokseksi	234
Talonpojat yhtyvät neuvostojärjestelmään ja kannattavat sodan jatkamista	235
Työläisten ja sotilaiden edustajaneuvostojen yleinen kongressi	237
Kerensky johtaa Venäjän armeijat surman loukkuun....	239
"Bolshevikkien" heinäkuun kapinayritys	239
Taloudellinen sekasorto kasvaa; yleinen hätä kehittyy huippuunsa	241
Moskovan kansallinen neuvottelukokous	242
Venäjän porvaristo kavaltaa armeijain turvallisuuden maan vihollisille. Kornilovin vallankaappausyritys	244

X. LUKU.

Marraskuun yhteiskunnallinen vallankumous. Soviettitasavallan perustaminen	247
Porvariston kontrollin vararikko	248
Työläisten suoranaisen teollisuuskontrollin kehittyminen...	251
Myrsky lähenee	257
"Bolshevikit" valmistavat kapinaa	258
Pietarin työläiset ja sotilaat ottavat vallan Venäjän köyhälistön käsiin	260
Hallitus valmistautuu vastavallankumoukselliseen vallankaappaukseen	261
Työläisten ja sotilaiden edustajaneuvoston kongressi ottaa vallan köyhälistön käsiin	266

XI. LUKU.

Soviettitasavalta toiminnassa	269
Brest Litovskin rauhansopimus. Sovietti-tasavallan rauhanesitykset	275
Vallan vakiinnuttaminen Neuvostojen käsiin ja sisäisen järjestyksen synnyttäminen	277
Talonpoikain kongressi hyväksyy Neuvostovallan	280
Perustuslakikonventioni	282
Miten ja missä määrin Neuvostotasavalta on jo toteuttanut työläisten tuotannon ja jaon kontrollia	284
Sisäinen tilanne yleensä	290

LIITE I.

Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvosto-Tasavallan Perustuslaki	295
Venäjän Sosialistinen Liitto-Neuvosto-Tasavalta. Neuvostojen yleisvenäläisen 5:nnen kongressin, heinäk. 10:nä päivänä 1918 hyväksymät päätökset	295

ENSIMÄINEN OSA.

Ensimmäinen luku	295
Työätekevien ja riistettyjen ihmisten julistus	295
Toinen luku	295
Kolmas luku	296
Neljäs luku	297

TOINEN OSA.

Viides luku	297
Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvosto-Tasavallan perustuslain yleiset määräykset	297

KOLMAS OSA.

Kuudes luku	299
Neuvostahallituksen muodostaminen. — A. Keskusvallan järjestäminen	299
Seitsemäs luku	299
Venäjän yleinen keskus-toimeenpaneva komitea	299
Kahdeksas luku	300
Kansan Komissarien Neuvosto	300

	Sivu
Yhdeksäs luku	301
Yleisvenäläisen Neuvostokongressin ja Venäjän yleisen kes- kustoimeenpanevan komitean hallintovallan alaiset asiat	301
Kymmenes luku	302
Neuvostojen kongressit. — B. Paikallisten Neuvostojen jär- jestäminen	302
Yhdestoista luku	304
Edustajien Neuvostot	304
Kahdestoista luku	304
Neuvostojen paikallishallintovalta	304
NELJÄS OSA.	
Kolmastoista luku	305
Äänestys-oikeus	305
Neljästoista luku	306
Vaalit	306
Viidestoista luku	306
Vaalien tarkastaminen ja kumoaminen sekä edustajien ta- kasinkutsuminen	306
VIIDES OSA.	
Kuudestoista luku	306
Tulo- ja menoarviot	306
KUUDES OSA.	
Seitsemästoista luku	307
Venäjän Sosialistisen Liitto-Neuvosto-Tasavallan vaakuna ja lippu	307
LIITE II.	
Kolmas Internationali ja sen asema historiassa. Kirjoitta- nut Nikolai Lenin	309